

Hallituksen esitys eduskunnalle sähkö- ja maakaasumarkkinoita koskevaksi lainsäädännöksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi sähkömarkkinalaki, laki maakaasumarkkinalain muuttamisesta, laki sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta sekä laki Energiamarkkinavirastosta. Nykyinen sähkömarkkinalaki ja Energiamarkkinavirastosta annettu laki vastaavasti kumottaisiin. Lisäksi esitykseen sisältyvät ehdotukset neljän lain muuttamisesta.

Esityksen päätavoitteena on panna täytännön Euroopan unionin kolmannen energian sisämarkkinapakettin vaatimat muutokset sähkö- ja maakaasumarkkinoita koskevaan kansalliseen lainsäädäntöön. Toisena keskeisenä tavoitteena on sähkönjakelun nykyisen varmuuden ja palvelujen tason nostaminen suurhäiriötilanteissa maaseututajamissa ja haja-asutusalueella vastaamaan jakeluverkkojen asiakkaiden ja yhteiskunnan toimintojen kasvaneita vaatimuksia. Edelleen tavoitteena on ajanmukaistaa vaikeaselkoinen ja osittain vanhentunut sähkömarkkinoita sekä sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvontaa koskeva lainsäädäntö.

Sähkömarkkinalaissa säädettäisiin kantaverkonhaltijan omistuksen eriyttämisestä. Kantaverkonhaltijan omistuksen eriyttämistä koskevien säännösten noudattamista valvotaisiin kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamista koskevassa menettelyssä. Sähkömarkkinalakiin esitetään sisällytettäväksi kantaverkon määritelmä sekä säännös järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan vastuualueesta. Lisäksi ehdotetaan täsmällisempiä säännöksiä kantaverkon kehittämisestä ja kantaverkonhaltijan investointisuunnitelmien laatimisen avoimuudesta.

Esityksellä edistettäisiin pääsyä sähkö- ja maakaasuverkkoihin. Sähkömarkkinalain liittymisjohdon määritelmää esitetään laajennettavaksi käsittämään useamman voimalaitoksen yhteiset liittymisjohdot. Esityksellä helpotettaisiin yritysten ja yrittäjien sähkönhankinnan kilpailuttamismahdollisuuksia kiin-

teistöissä, joissa kiinteistönhaltija on rajoittanut sähkön myymisen pelkästään kiinteistönhaltijan osoittamalle taholle. Maakaasumarkkinalakiin lisättäisiin säännökset uusiutuvista energialähteistä olevan kaasun verkkoon pääsystä.

Esityksessä ehdotetaan annettavaksi säännökset sähköverkkojen toimitusvarmuuden parantamisesta ja sähköverkonhaltijoiden varautumisen tehostamisesta. Jakeluverkko olisi suunniteltava, rakennettava ja ylläpidettävä siten, että jakeluverkon vikaantuminen myrskyn tai lumikuorman seurauksena ei aiheuttaisi asemakaava-alueella asiakkaalle yli kuusi tuntia kestäväää sähkönjakelun keskeytystä eikä muulla alueella yli 36 tuntia kestäväää keskeytystä. Saariston osalta voitaisiin noudattaa paikallisiin olosuhteisiin perustuvaa toimitusvarmuutta. Jakeluverkonhaltijan olisi täytettävä vaatimukset portaittain 15 vuoden kuluessa. Myös kantaverkolle ja suurjännitteisille jakeluverkoille asetettuja toimintavarmuuden vaatimuksia täsmennettäisiin. Sähköverkonhaltijoille säädettäisiin yleinen varautumisvelvoite normaaliolojen häiriötilanteiden sekä poikkeusolojen varalle. Jakeluverkonhaltijoille asetettaisiin lisäksi velvollisuus antaa asiakkailleen tietoa sähkönjakelun häiriön kestosta ja sähköjen palautumisesta. Asiakkaille sähkökatkoista maksettavia vakiokorvauksia ehdotetaan korotettavaksi.

Esityksessä ehdotetaan täsmennyksiä sähköä ja maakaasua käyttävien kuluttajien oikeuksiin. Sähkönmyyjän vaihtamista esitetään helpotettavaksi poistamalla jakeluverkonhaltijalta mahdollisuus periä maksu ylimääräisestä mittarinluvusta. Jakeluverkonhaltijoiden sekä sähkön ja maakaasun vähittäismyyjien edellytettäisiin antavan lisäinformaatiota asiakkailleen sopimuksia tehtäessä sekä asiakkaille lähetettävissä laskuissa ja katkaisuvaroituksissa. Esityksessä ehdotetaan muutoksia myös energialaskutukseen.

Laskutuksessa oleva virhe katsottaisiin palvelun virheeksi. Ennakkomaksujen tulisi vastata riittävästi arvioitua todennäköistä kuluusta. Kuluttajille tulisi tarjota erilaisia maksutapavaihtoehtoja sähkölaskujen maksamiseen. Sopimussuhteen päättyessä loppulasku tulisi toimittaa asiakkaalle kuuden viikon kuluessa. Maakaasumarkkinalakiin esitetään lisättäväksi säännös maakaasun käyttäjän oikeudesta saada käyttöönsä omat kulutustietonsa.

Maakaasumarkkinalakiin esitetään lisättäväksi säännökset maakaasuvarastojen ja nesteytetyn maakaasun käsittelylaitosten haltijoiden velvoitteista ja näiden laitosten palveluiden käyttöoikeudesta sekä toiminnanharjoittajien valvonnasta. Maakaasun siirtoverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamiseksi tulisi tehdä erillinen toimitusvarmuusarviointi, jos siirtoverkonhaltija tulisi kolmansista maista olevien henkilöiden mää-

räysvaltaan. Säännöksen noudattamista valvottaisiin siirtoverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamista koskevassa menettelyssä.

Energiamarkkinaviraston tehtävät, toimivaltuudet ja riippumattomuus yhdenmukaistettaisiin unionin lainsäädännön vaatimusten mukaisiksi. Lisäksi lainsäädäntöön sisällytettäisiin säännökset sähkö- ja maakaasumarkkinalainsäädännön rikkomisen seurauksena määrättävästä seuraamusmaksusta. Ehdoteissa laeissa annettaisiin säännökset sähkön- ja maakaasunmyyjien energiantoimitussopimuksia ja energiaojoitukseen liittyviä liiketoimia koskevien tietojen säilyttämisestä sekä toimivaltuudet valvontaviranomaisten valvontayhteistyöhön.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan ensitilassa.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYSLUETTELO	3
YLEISPERUSTELUT	9
1 JOHDANTO	9
2 NYKYTILA	10
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö	10
2.1.1. Sähkömarkkinalaki.....	10
2.1.2. Maakaasumarkkinalaki.....	15
2.1.3. Sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonta	19
2.2 Euroopan unionin lainsäädäntö	20
2.2.1. Direktiivi sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2003/54/EY kumoamisesta	20
2.2.2. Yhteisön tuomioistuimen tuomio C-439/06.....	28
2.2.3. Direktiivi maakaasun sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2003/55/EY kumoamisesta	28
2.2.4. Asetus verkkoon pääsyä koskevista edellytyksistä rajat ylittävässä sähkön kaupassa ja asetuksen (EY) N:o 1228/2003 kumoamisesta	31
2.2.5. Asetus maakaasunsiirtoverkkoihin pääsyä koskevista edellytyksistä ja asetuksen (EY) N:o 1775/2005 kumoamisesta.....	31
2.2.6. Direktiivi sähkön toimitusvarmuuden ja infrastruktuuri-investointien turvaamiseksi toteutettavista toimenpiteistä.....	32
2.2.7. Direktiivi uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä sekä direktiivien 2001/77/EY ja 2003/30/EY muuttamisesta ja myöhemmästä kumoamisesta	32
2.3 Eräiden ulkomaiden ratkaisuja.....	32
2.3.1. Kansallinen sääntelyviranomainen.....	32
2.3.2. Sähkön kantaverkon määrittely Ruotsissa	34
2.3.3. Sähkön toimitusvarmuuden sääntely Ruotsissa.....	34
2.4 Nykytilan arviointi	35
2.4.1. Yleisarvio energiamarkkinalainsäädännön kehittämistarpeista	35
2.4.2. Sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonta	35

2.4.3.	Siirtoverkot	39
2.4.4.	Verkkoon pääsyn järjestäminen	41
2.4.5.	Sähköverkkojen toimitusvarmuus	42
2.4.6.	Vähittäismarkkinat	44
2.4.7.	Jakeluverkonhaltijoiden eriyttäminen.....	45
2.4.8.	Sähkön ja maakaasun toimittajien tietojen säilyttäminen ja avoimuus	45
2.4.9.	Sähköntuotanto	46
2.4.10.	Maakaasuvarastot ja nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistot.....	46
2.4.11.	Tuotantovaiheen maakaasuputkistot	46
2.4.12.	Eristyneitä maakaasumarkkinoita koskeva poikkeus	46
3	ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	47
3.1	Tavoitteet	47
3.2	Toteuttamisvaihtoehdot	47
3.2.1.	Sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonta	47
3.2.2.	Kantaverkonhaltijan eriyttäminen	47
3.2.3.	Kantaverkon määrittely	49
3.2.4.	Sähköverkkojen toimitusvarmuus	50
3.2.5.	Jakeluverkonhaltijoiden eriyttäminen.....	51
3.2.6.	Maakaasuvarastojen ja putkilinjavarastoinnin käyttöoikeusmenettely	52
3.2.7.	Tuotantovaiheen maakaasuputkistot	52
3.2.8.	Eristyneitä maakaasumarkkinoita koskeva poikkeus	52
3.3	Keskeiset ehdotukset	52
3.3.1.	Sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonta	52
3.3.2.	Kantaverkkoa koskevat ehdotukset	54
3.3.3.	Verkkoon pääsyn järjestäminen	56
3.3.4.	Sähköverkkojen toimitusvarmuus	57
3.3.5.	Vähittäismarkkinat	58
3.3.6.	Sähkönjakeluverkonhaltijoiden eriyttäminen	58
3.3.7.	Sähkön ja maakaasun toimittajien tietojen säilyttäminen ja avoimuus	58
3.3.8.	Maakaasuvarastot ja nesteytetyn maakaasun käsittelylaitokset	58

3.3.9.	Eristyneitä maakaasumarkkinoita koskeva poikkeus	59
4	ESITYKSEN VAIKUTUKSET	59
4.1	Taloudelliset vaikutukset	59
4.1.1.	Vaikutukset sähkö- ja maakaasualan yrityksiin	59
4.1.2.	Vaikutukset yrityksiin sähkön ja maakaasun käyttäjinä	61
4.1.3.	Vaikutukset kotitalouksiin	62
4.2	Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	63
4.2.1.	Valtiontaloudelliset vaikutukset.....	63
4.2.2.	Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset.....	63
4.3	Ympäristövaikutukset.....	64
4.4	Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	64
4.4.1.	Sähkön toimitusvarmuuden parantaminen	64
4.4.2.	Muut yhteiskunnalliset vaikutukset	65
5	ASIAN VALMISTELU	66
6	RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ	66
	YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	67
1	LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT	67
1.1	Sähkömarkkinalaki	67
	I osa Yleiset säännökset	67
	1 luku Tavoite, soveltamisala ja määritelmät	67
	II osa Sähköverkot	70
	2 luku Sähköverkkotoiminnan luvanvaraisuus	70
	3 luku Sähköverkon rakentaminen	74
	4 luku Verkonhaltijan yleiset velvollisuudet ja verkkopalvelujen hinnoittelu	77
	5 luku Kantaverkkoa ja kantaverkonhaltijaa koskevat säännökset	85
	6 luku Jakeluverkkoa ja jakeluverkonhaltijaa koskevat säännökset	99
	III osa. Sähköntuotanto ja -toimitus	108
	7 luku. Sähköntuotanto	108
	8 luku Sähköntoimittajan sopimustietojen säilyttäminen	110
	9 luku Sähkön vähittäismyynti	111
	10 luku Sähköntoimitus kiinteistön sisäisen sähköverkon kautta	114

IV osa	Sähkömarkkinoiden toimijoiden velvollisuudet	115
11 luku	Sähkömarkkinoiden toimijoiden velvollisuudet sähköjärjestelmässä	115
12 luku	Toimintojen eriyttäminen	117
V osa	Sähkösopimukset	120
13 luku	Sähkösopimuksia koskevat säännökset	120
VI osa	Valvonta ja seuraamukset	141
14 luku	Ohjaus ja valvonta	141
15 luku	Seuraamukset	141
VII osa	Erinäiset säännökset	143
16 luku	Erinäiset säännökset	143
17 luku	Voimaantulo	145
1.2	Maakaasumarkkinalaki	147
1 luku	Yleiset säännökset	147
2 luku	Verkonhaltijan sekä varastointilaitteiston ja nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston haltijan yleiset velvollisuudet ja palvelujen hinnoittelu	148
2 a luku	Siirtoverkonhaltijan riippumattomuus ja sen varmentaminen	150
3 luku	Järjestelmävelvoitteet ja maakaasukauppojen selvitys	152
4 luku	Maakaasun toimittaminen ja maakaasun käyttäjän asema	153
5 luku	Toimintojen eriyttäminen	155
6 luku	Luvat ja ilmoitukset	155
7 luku	Ohjaus ja valvonta	156
8 luku	Vahingonkorvaus ja rangaistukset	156
9 luku	Erinäiset säännökset	156
1.3	Laki sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta	158
1 luku	Yleiset säännökset	158
2 luku	Energiamarkkinaviraston tehtävät	159
3 luku	Energiamarkkinaviraston toimivalta valvonta-asioissa	160
4 luku	Seuraamukset	166
5 luku	Energiamarkkinaviraston toimilupavalvonta	168
6 luku	Viranomaisten välinen yhteistyö	169

7 luku Menettelytavat	170
8 luku Muutoksenhaku	172
9 luku Voimaantulo	173
1.4 Laki Energiamarkkinavirastosta	174
1.5 Kilpailulaki	175
1.6 Laki Finanssivalvonnasta	176
1.7 Laki oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa	176
1 luku Yleiset säännökset	176
1.8 Markkinaoikeuslaki	176
2 TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET	176
2.1 Sähkömarkkinalaki	176
2.2 Maakaasumarkkinalaki	177
2.3 Laki Energiamarkkinavirastosta	178
3 VOIMAANTULO	178
4 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS	178
4.1 Elinkeinovapaus	178
4.2 Omaisuuden suoja	179
4.3 Tarkastusvaltuudet	181
4.4 Hallinnolliset seuraamukset	182
4.5 Viranomaisen muutoksenhakuoikeus	182
4.6 Perustuslain 124 §	183
4.7 Lainsäädäntövallan siirtäminen	183
4.8 Sääntämisyjärjestyksen arviointi	184
LAKIEHDOTUKSET	185
Sähkömarkkinalaki	185
maakaasumarkkinalain muuttamisesta	220
sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta	230
Energiamarkkinavirastosta	244
kilpailulain 39 §:n muuttamisesta	247
Finanssivalvonnasta annetun lain 71 §:n muuttamisesta	248
oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 1 luvun 2 §:n muuttamisesta	249

markkinaoikeuslain 1 ja 5 §:n muuttamisesta.....	250
LIITE 251	
RINNAKKAISTEKSTIT	251
maakaasumarkkinalain muuttamisesta	251
kilpailulain 39 §:n muuttamisesta	278
Finanssivalvonnasta annetun lain 71 §:n muuttamisesta	279
oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 1 luvun 2 §:n muuttamisesta	280
markkinaoikeuslain 1 ja 5 §:n muuttamisesta.....	281

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Euroopan yhteisön kolmanteen energian sisämarkkinapakettiin sisältyvä uusi yhteisölainsäädäntö annettiin 13 päivänä heinäkuuta 2009. Kolmanteen energian sisämarkkinapakettiin sisältyvät Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/72/EY sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2003/54/EY kumoamisesta, jäljempänä sähkömarkkinadirektiivi, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/73/EY maakaasun sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2003/55/EY kumoamisesta, jäljempänä maakaasumarkkinadirektiivi, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 713/2009 energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston perustamisesta, jäljempänä yhteistyövirastoasetus, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 714/2009 verkkoon pääsyä koskevista edellytyksistä rajat ylittävässä sähkön kaupassa ja asetuksen (EY) N:o 1228/2003 kumoamisesta, jäljempänä sähkökauppa-asetus sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 715/2009 maakaasunsiirtoverkkoihin pääsyä koskevista edellytyksistä ja asetuksen (EY) N:o 1775/2005 kumoamisesta, jäljempänä maakaasuverkoasetus. Sähkö- ja maakaasumarkkinadirektiivit on tullut saattaa osaksi kansallista lainsäädäntöä 3 päivään maaliskuuta 2011 mennessä. Myös sähkökauppa-asetus sisältää säännöksiä, jotka edellyttävät täydentävän kansallisen lainsäädännön antamista 3 päivään maaliskuuta 2011 mennessä.

Kolmannen energian sisämarkkinapaketin tavoitteena on luoda sisämarkkinat sähkön ja maakaasun kauppaan. Eurooppa-neuvosto hyväksyi helmikuussa 2011 päätelmät, joissa asetettiin tavoitteeksi sähkön ja maakaasun sisämarkkinoiden aikaansaaminen vuoteen 2014 mennessä. Tavoitteensa toteuttamiseksi kolmas sisämarkkinapaketti sisältää laajasti vaikuttavia uusia toimenpiteitä sähkön ja maakaasun sisämarkkinoiden toimivuuden kehittämiseksi. Laajakantoisinta muutosta

merkitsee sähkön ja maakaasun tukkumarkkinoita koskevien sääntöjen laatimisen siirtyminen unionitason toimielimille. Suomen lainsäädäntöön muutoksia edellyttäviä keskeisiä uudistuksia ovat kansallisten sääntelyviranomaisten tehtävien ja toimivaltuuksien harmonisointi, jolla varmistetaan sisämarkkinasääntöjen tehokas täytäntöönpano, sähkönsiirtoverkon omistuksen tosiasiallinen eriyttäminen sähköntuotannosta ja -myynnistä sekä vähittäismarkkinoiden kuluttajansuojan parantaminen.

Tapaniksi ja Hannuksi nimetyt talvimyrskyt iskivät joulukuussa 2011 laajoille alueille Lounais- ja Etelä-Suomessa. Myrskyjen kaatamien puiden sähkönjakeluverkkojen ilmajohdoille aiheuttamat vauriot johtivat laajoihin ja osaksi pitkäkestoisiin sähkökatkoihin haja-asutusalueella ja maaseututaaajamissa. Myrskyjen seurauksena aiheutui sähkökatkoja yhteensä 570 000 sähkökäyttäjälle eli noin 17 prosentille keski- ja pienjänniteverkkoihin liittyneistä kaikista sähkökäyttäjistä. Enimmillään ilman sähköä oli yhtäaikaaisesti 300 000 sähkökäyttäjää eli noin 9 prosenttia kaikista sähkökäyttäjistä. Pitkäaikaisimmat raportoidut sähkökatkot kestivät 15 vuorokautta. Monet yhteiskunnan toiminnot, kuten esimerkiksi matkapuhelin- ja viestintäverkot, kokivat sähkökatkoista aiheutuneita häiriöitä. Suurhäiriöitä tai muutoin laajoja häiriöitä sähkönjakeluverkoille aiheuttaneita myrskyjä tai raskaita lumikuormia on esiintynyt 2000-luvulla ainakin vuosina 2001, 2004, 2005, 2010 ja 2011.

Elinkeinoministeri antoi tammikuussa 2012 työ- ja elinkeinoministeriön energiaosastolle tehtäväksi laatia ehdotuksen toimenpiteistä sähkökatkojen vahinkoriskin pienentämiseksi sekä kansalaisten ja yritysten sähköverkkopalveluiden laadun parantamiseksi.

Hallituksen esityksen keskeisenä tavoitteena on panna täytäntöön kolmannen energian sisämarkkinapaketin vaatimat muutokset sähkö- ja maakaasumarkkinoita koskevaan kansalliseen lainsäädäntöömme. Esityksen toisena keskeisenä tavoitteena on sähkönja-

kelun nykyisen varmuuden ja palvelutason tason nostaminen suurhäiriötilanteissa erityisesti haja-asutusalueella ja maaseututaajamissa vastaamaan jakeluverkkojen asiakkaiden ja yhteiskunnan toimintojen kasvaneita vaatimuksia. Esityksen kolmantena keskeisenä tavoitteena on selventää ja ajanmukaistaa vaikeasti sovellettavissa oleva, hajanainen ja osittain vanhentunut sähkömarkkinoita sekä sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvontaa koskeva lainsäädäntö.

Keskeiset kansalliset säännökset sähkö- ja maakaasumarkkinoista on annettu sähkömarkkinalaissa (386/1995) ja maakaasumarkkinalaissa (508/2000). Lisäksi on annettu täydentäviä säännöksiä valtioneuvoston ja ministeriön asetuksilla sekä Energiamarkkinaviraston määräyksillä. Kansalliseen lainsäädäntöömme on sisällytetty vuonna 2003 annetun Euroopan yhteisön toisen energian sisämarkkinapakettin edellyttämä sähkö- ja maakaasumarkkinoiden sääntely.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

2.1.1. Sähkömarkkinalaki

Sähkömarkkinalain tavoitteet

Sähkömarkkinalain (386/1995) tarkoituksena on varmistaa edellytykset tehokkaasti toimiville sähkömarkkinoille siten, että kohtuuhintaisen ja riittävän hyvälaatuisen sähkön saanti voidaan turvata. Sen saavuttamisen ensisijaisina keinoina ovat terveen ja toimivan taloudellisen kilpailun turvaaminen sähkön tuotannossa ja myynissä sekä kohtuullisten ja tasapuolisten palveluperiaatteiden ylläpito sähköverkkojen toiminnassa. Sähkömarkkinalailla ja sen nojalla annetuilla säännöksillä on pantu täytäntöön toisen sähkömarkkinadirektiivin (2003/54/EY) vaatimukset Suomessa.

Sähkömarkkinalailla on luotu edellytykset kilpailulle sähkön tuotannossa, ulkomaankaupassa ja myynissä sekä asetettu säännöt sähköverkkojen toiminnalle. Sähköverkot ovat niin sanottuja luonnollisia monopoleja, sillä rinnakkaisten kilpailevien verkkojen rakentaminen ei ole yleensä taloudellisesti

mahdollista. Sähkömarkkinalaki edellyttää, että sähköverkot muodostavat markkinapaikan, joka palvelee tasapuolisin ja kohtuullisin ehdoin sähkökaupan osapuolia, niin myyjä kuin ostajia. Verkkoon pääsy on pyritty tekemään mahdollisimman helpoksi kaikille sähköverkkopalveluja tarvitseville.

Sähköverkkolupa

Sähköverkkotoiminta on luvanvaraista. Luvanvaraisuuden avulla valvotaan sähkömarkkinalain asettamien velvoitteiden noudattamista. Velvoitteiden vastapainona sähköverkonhaltijoille on säädetty sähköverkkotoiminnan harjoittamiseen liittyviä oikeuksia, joiden tarkoituksena on turvata verkonhaltijoiden toimintaedellytykset.

Jakeluverkon osalta sähköverkkoluvassa määrätään maantieteellinen vastuualue, johon velvoitteet ja oikeudet kohdistuvat. Kantaverkonhaltijalle ja alueverkkojen haltijoille sen sijaan ei määritellä maantieteellistä vastuualueutta. Niiden osalta oikeudet ja velvollisuudet kohdistuvat väljemmin määräytyvään toiminta-alueeseen.

Sähköverkkolupa- ja vastuualueumenettelyn tarkoituksena yhdessä verkonrakentamisen lupajärjestelmän kanssa on turvata tarkoituksenmukaiset investoinnit verkonrakentamisessa sekä sähköjärjestelmän ja -verkkojen toimintavarmuus.

Verkkotoiminnan yleiset velvoitteet

Sähköverkonhaltijalla on velvollisuus käyttää, ylläpitää ja kehittää verkkoaan sähkömarkkinoiden tarpeiden mukaisesti. Verkonhaltijan tulee toisin sanoen turvata osaltaan sähköjärjestelmän toimivuus ja varmuus sekä täyttää asiakkaiden tavanomaiset, kohtuulliset verkkopalvelutarpeet. Verkonhaltijan tulee vahvistaa ja laajentaa verkkoaan ottaen huomioon nähtävissä oleva siirtotarpeiden kasvu.

Verkonhaltijalla on niin ikään velvollisuus liittää kohtuullista korvausta vastaan verkkoonsa toiminta-alueensa kaikki halukkaat verkkopalveluiden tarvitsijat. Velvollisuus on voimassa edellyttäen, että verkossa on kapasiteettia ja että liittäminen ei vaaranna verkon toimintavarmuutta. Liitettävän tulee täyttää

verkonhaltijan asettamat, verkon toimivuuden edellyttämät tekniset vaatimukset. Toisaalta verkonhaltijan velvollisuus kehittää sähköverkkoon asiakkaiden tarpeiden mukaisesti tarkoittaa, että kapasiteettivajaus on kohtuujassa poistettava verkkoa vahvistamalla.

Sähkömarkkinalain keskeisimpiä tavoitteita on sähköverkkojen avaaminen kaikkien siirtoa haluavien käyttöön eli siirtovelvoitteen säätäminen verkonhaltijoille. Sähkömarkkinalaissa verkkoon pääsy on järjestetty niin sanotun säännellyn verkkoon pääsyn kautta. Kaikilla sähköverkon asiakkailla on oikeus verkkoon pääsyyn sähkömarkkinaviranomaisen etukäteen vahvistamien yhtäläisten ehtojen perusteella.

Sähköverkko on luonnollinen monopoli ja sen tulee tässä asemassa palvella asiakkaita yhtenäisin ehdoin. Sähköverkkojen tulee muodostaa neutraali markkinapaikka, jossa sähkön ostajat ja myyjät voivat kohdata. Verkonhaltija ei osallistu sähkökauppaan ostajana tai myyjänä kuin erikoistapauksissa.

Sähköverkonhaltijan on tarjottava siirtopalveluja kaikille sitä haluaville korvausta vastaan. Palvelujen hinnoittelussa on noudatettava sähkömarkkinalaissa säädettyjä periaatteita.

Verkonhaltija voi perustelluista syistä kieltäytyä siirtämästä sähköä. Verkon kapasiteetti voi olla riittämätön, jolloin verkonhaltijan on annettava siitä luotettava selvitys. Kapasiteettirajoite ei voi pääsääntöisesti olla kuitenkaan pysyvä este. Verkonhaltijalla on velvoite kehittää verkkoaan asiakkaiden kohtuullisten tarpeiden mukaisesti ja kohtuujassa pyrkä täyttämään ne.

Kun samassa sähköverkossa sähköä myy useampi kuin yksi myyjä, näiden myyjien toimittama sähkö voidaan erottaa toisistaan vain sähkön käyttäjäpäässä tehtävillä mittauksilla. Siksi sähkön käyttäjällä tulee olla asianmukainen ja järjestelmän vaatimukset täyttävä mittauslaitteisto. Sähkön toimitusten mittaus on verkkopalvelua, jonka järjestäminen on säädetty verkonhaltijoiden tehtäväksi. Yksityiskohtaiset säännökset sähköntoimitusten mittauksesta on annettu valtioneuvoston asetuksessa sähköntoimitusten selvityksestä ja mittauksesta (66/2009).

Verkkopalvelujen hinnoittelu

Sähköverkkopalvelujen hinnoittelun tulee olla kohtuullista. Tällä tarkoitetaan ensinnäkin sitä, että hintojen tulee vastata verkkotoiminnan kustannuksia ja liiketoiminnasta saatava tuotto on pidettävä kohtuullisena. Kohtuullisen tuoton puolestaan tulee heijastaa sitä taloudellisen riskin tasoa, joka sähköverkon omistajan verkkotoimintaan sijoittamaan pääomaan kohdistuu toiminnan harjoittamisesta. Verkonhaltijalla ei ole markkinoilta tulevaa painetta pitää hintojaan alhaalla tai kannustinta tehostaa toimintaansa. Kustannustehottomuus on mahdollista kompensoida korkeammilla hinnoilla. Kohtuullisen hinnoittelun vaatimukseen sisältyy tämän vuoksi sääntelyn kautta asetettu taloudellisesti tehokkaaseen toimintaan kannustava elementti. Verkkopalvelujen hinnoittelun kustannusvastaavuusvaatimuksen johdosta kunkin verkonhaltijan palvelujen hintataso määräytyy kunkin sähköverkon oman kustannustason perusteella.

Sähköverkkopalvelujen hinnoittelun tulee lisäksi olla syrjimätöntä. Tämä edellyttää, että siirtopalveluja myydään kaikille tasapuolis-in, asiallisin perustein. Sama palvelu maksaa saman hinnan riippumatta asiakkaasta. Verkonhaltijan julkistamat tariffit ovat tätä sitovia eikä niistä saa poiketa muusta kuin perustellusta syystä.

Sähkömarkkinaviranomainen vahvistaa kullekin sähköverkonhaltijalle verkkopalvelujen hinnoitteluperiaatteet ennen niiden käyttöönottoa neljän vuoden pituisen valvontajakson ajaksi.

Suomessa sähköverkkojärjestelmä muodostuu monilukuisista, eri omistajien hallitsemista verkoista. Sähkömarkkinalaissa sähköverkot nähdään järjestelmänä, jonka verkonhaltijat tarjoavat yhteistyössä asiakkaiden käyttöön erilaisten järjestelmäpalvelujen muodossa. Asiakkaan tulee asianomaiset maksut maksamalla saada oikeus käyttää koko maan sähköverkkoa liittymispisteestään käsin. Sähkömarkkinalain tavoitteena on, että asiakas pääsee käymään kauppaa periaatteessa kaikkien niiden kanssa, jotka ovat liittyneet Suomen sähköverkkoon. 1990-luvun loppupuolelta lähtien sähkön tukkumarkkinat ovat yhdentyneet ensin Pohjoismaissa ja vä-

hitellen myös muualla Euroopan unionin alueella.

Sähkökaupan käynnin laajentaminen yhden verkon ulkopuolelle on edellyttänyt, että verkkopalvelujen hinnoittelussa markkinaosapuolten maantieteelliset etäisyydet eivät vaikuta hintatekijänä. Hinta määräytyy sen mukaan, mitä ja minkä laatuista palveluja asiakas järjestelmästä tarvitsee ja missä verkkoportaassa ja verkossa hänen liittymispisteensä sijaitsee. Jokaisen verkonhaltijan on huolehdittava, että oma hintajärjestelmä on yhteensopiva muiden verkkojen järjestelmiin, joiden kanssa se muodostaa kokonaisuuden. Tätä hinnoitteluperiaatetta kutsutaan sähkömarkkina-alaissa pistehinnoitteluksi.

Järjestelmävastuu

Maamme sähköjärjestelmän teknisen toimivuudesta ja käyttövarmuudesta sekä niin sanotusta valtakunnallisesta tasevastuusta huolehtii järjestelmävastuuseen määrätty kantaverkonhaltija. Järjestelmävastuu tarkoittaa verkon käytönvalvontaa ja häiriöiden hallintaa, sähkön tuotannon ja kulutuksen tasapainon ylläpitämistä kunkin käyttötunnin aikana ja valtakunnallista sähkökauppojen selvittämistä sekä sähköjärjestelmän kehittämistä. Järjestelmävastaavalla kantaverkonhaltijalla on oikeus asettaa verkkoonsa liitettävien voimalaitosten sekä muiden verkkojen ja suurten kulutuskohteiden käyttämiselle järjestelmävastuun toteuttamiseksi tarpeellisia ehtoja.

Sähkömarkkinaviranomainen vahvistaa järjestelmävastuun piiriin kuuluvien palveluiden ehdot ennen niiden käyttöönottoa.

Sähköverkon rakentaminen

Sähkömarkkina-alaissa säädetään suurjännitejohtoja koskevasta rakentamislupajärjestelmästä. Lupajärjestelmä koskee vähintään 110 kilovoltin eli kanta- ja alueverkon sähköjohtoja, mutta ei sähköasemia. Luvan myöntää sähkömarkkinaviranomainen, ulko- ja maanyhteyksien osalta kuitenkin työ- ja elinkeinoministeriö.

Sähköjohtojen rakentamislupajärjestelmällä ohjataan suurjännitejohtojen rakentamista ennen kaikkea sähköhuollon ja energiapolitiikan näkökulmasta.

Lupajärjestelmällä rajoitetaan mahdollisia päällekkäisiä ja tarpeettomia johtohankkeita sekä sähkömarkkinoiden kehityksen kannalta epätarkoituksenmu- kaisten rajayhdysjohtojen rakentamista. Lupajärjestelmällä turvataan myös sähkömarkkina- alain säättämien hinnoitteluperiaatteiden toteutumista. Lupajärjestelmä helpottaa lisäksi sähköhuollon tarpeiden ja ympäristönäkökohtien yhteensovittamista. Johdon rakentamisluvassa ei kuitenkaan määritellä sähköjohdon reittiä.

Sähkön vähittäismyynti ja sähkön käyttäjän asema

Sähkömarkkina-alaissa markkinaolosuhteisiin vaikuttava sääntely kohdistuu suurelta osin verkkotoimintaan, kun taas sähköntuotanto ja sen myynti käyttäjille jäävät suurelta osin markkinaohjauksen varaan. Sähkönmyynnissä kenelläkään myyjällä ei ole yksinmyyntioikeutta tietyssä sähköverkossa tai tietyllä alueella. Sähkömarkkina-alailla on kuitenkin varmistettu vähimmäistaso, jolla turvataan kotitalouksien ja muiden pienten sähkön käyttäjien asema sekä sähköenergian että verkkopalvelujen ostajana.

Kaikilla Suomessa sähköverkkoon liitetyillä sähkönkäyttäjillä on mahdollisuus kilpailuttaa sähkön ostonsa. Myös kiinteistön sisäisen verkon kautta sähkönsä ostavalla kuluttajalla on oikeus siirtyä ostamaan sähkönsä sähköverkon kautta. Kuluttajien ja pienten sähkönkäyttäjien sähkön saannin varmistamiseksi on lisäksi säädetty toimitusvelvollisuudesta. Toimitusvelvollisuudella tarkoitetaan velvollisuutta toimittaa tietyssä jakeluverkossa sähköä kuluttajilla ja muille pienille sähkönkäyttäjille yleisesti sovellettavilla julkisilla ehdoilla ja kohtuulliseen hintaan. Toimitusvelvollisuus koskee sähkön vähittäismyyjää, jolla on huomattava markkina- voima jakeluverkonhaltijan vastuualueella.

Toimitusvelvollisella vähittäismyyjällä tulee olla toimitusvelvollisuuden piirissä oleville asiakkaille julkiset vähittäismyyntiehdot ja -hinnat sekä niiden määräytymisperusteet, joilla asiakkaat saavat ostaa vähittäismyyjältä sähköä. Toimitusvelvollisuustariffeilla myytävän sähkön hinnoittelun tulee lisäksi olla kohtuullista.

Kunkin sähkökäyttäjän alueella on myös sähköverkkoluvan perusteella vastuullinen jakeluverkonhaltija, joka on velvollinen korvausta vastaan liittämään jokaisen sähkön käyttäjän jakeluverkkoon ja siirtämään kenen tahansa myyjän sähköä kuluttajalle.

Sähkölaskuihin on sisällytettävä erittely, josta ilmenee, mistä sähkön ja verkkopalvelun hinta muodostuvat.

Sähkömarkkinalaki sisältää säännökset sähkösopimuksia koskevista vähimmäisvaatimuksista. Näissä säännöksissä säädetään liittymissopimukseen, sähköverkkosopimukseen ja sähkön vähittäismyyntisopimukseen liittyvistä jakeluverkonhaltijan, vähittäismyyjän ja asiakkaan oikeuksista ja velvoitteista. Säännöksistä ei voi poiketa kuluttajan vahingoksi.

Sähkön vähittäismyyjä ja verkkopalvelut tarjoava verkonhaltija ovat useimmiten sähkökäyttäjän kannalta eri tahoja, joilta sähkökäyttäjä ostaa sähkön ja verkkopalvelut erillisillä sopimuksilla. Liittymis- ja sähköverkkosopimukset on luonteeltaan pitkäaikaisia. Sähkön myyntisopimus puolestaan uusitaan sähkön kilpailuttamisen yhteydessä. Toimitusvelvollisuuden piirissä olevalla sähkön käyttäjällä on kuitenkin halutessaan mahdollisuus tehdä vähittäismyyjän kanssa sopimus, joka sisältää myös sähkön siirron edellyttämät verkkopalvelut.

Sähkösopimuksia koskevissa säännöksissä säännellään muun muassa sopimusten tekemistä ja päättämistä, sopimusehtojen muuttamista, erilaisia viivästyksiä ja niiden seuraamuksia, sähköntoimituksen virhettä ja sen seuraamuksia sekä sähköntoimituksen keskeyttämistä.

Sähkön toimittaminen sähkön käyttäjälle voidaan keskeyttää maksulaiminlyönnin vuoksi. Keskeyttämiseen liittyvistä maksukehotuksista ja määräajoista säädetään sähkömarkkinalaissa. Keskeyttämisen seuraukset voivat olla kuitenkin kohtuuttomia, jos sähkö katkaistaan kylmänä vuodenaikana asunnosta, jonka lämmitys on riippuvainen sähköstä. Tämän vuoksi säädetään, ettei tällaisesta asunnosta saa katkaista sähköä loka-kuun alun ja huhtikuun lopun välisenä aikana ennen kuin on kulunut neljä kuukautta laiminlyödyn maksun eräpäivästä.

Sähköliiketoimintojen eriyttäminen

Sähköalan yrityksissä voi olla integroitu-neena monia eri liiketoimintoja kuten esimerkiksi sähkön tuotantoa, sähköverkkotoimintaa sekä sähkön tukku- ja vähittäismyyntiä. Yrityksissä voi olla usein myös esimerkiksi kaukolämpötoimintaa, polttoainemyyntiä, teknistä suunnittelua, laitemyyntiä tai asennusta. Osa näistä toiminnoista on monopoliasemassa tai määräävässä markkina-asemassa ja osa toimii kilpailluilla markkinoilla. Osa sähköalan yrityksistä on lisäksi kunnallisia sähkölaitoksia ja toimii osana kunnan organisaatiota. Terve ja toimiva kilpailu sähkömarkkinoilla edellyttävät, että kilpaillut sähköliiketoiminnot toimivat liikeloudellisesti kannattavasti eikä niitä tueta monopolitoiminnoilla (ristiinsubventointi). Edellä kuvatut syyt edellyttävät läpinäkyvyyttä sähköalan yritysten toiminnalta. Vastaavasti edellytetään monopolina toimivilta sähköverkoilta neutraalia ja tasapuolista palvelua verkkoon pääsyn järjestämisessä.

Sähköverkkojen toiminnan puolueettomuus ja toimintojen läpinäkyvyys pyritään varmistamaan sähkömarkkinalaissa sähköliiketoimintojen eriyttämistä koskevalla säännöstöllä.

Sähkömarkkinoilla toimivan yrityksen on eriytettävä sähköverkkotoiminta muista liiketoiminnoista sekä sähköliiketoiminnot muista liiketoiminnoista. Lisäksi sähköliiketoimintaa harjoittava kunnallinen laitos tulee eriyttää kunnasta. Eriyttämisellä tarkoitetaan sitä, että eriytettävälle sähköliiketoiminnoille on laadittava tilikausittain tuloslaskelma ja tase. Tuloslaskelman ja taseen tulee olla johdettavissa kirjanpidosta ja ne on laadittava soveltuvin osin kirjanpitolain (1336/1997) mukaisesti. Kirjanpidollinen eriyttäminen koskee kaikkia sähköalan yrityksiä, jotka harjoittavat vähintään kahta sähköliiketoimintaa tai yhden sähköliiketoiminnan lisäksi vähintään yhtä muuta liiketoimintaa.

Kirjanpidollisen eriyttämisen lisäksi sähkömarkkinalaissa säädetään oikeudellisesti eriytetystä sähköverkkotoiminnasta. Oikeudellisesti eritettävää sähköverkkotoimintaa harjoittavan verkonhaltijan on oltava oikeudelliselta muodoltaan, organisaatioltaan ja päätöksenteoltaan riippumaton yrityksen tai

yritysryhmän sähköntuotanto- ja -myyntitoiminnoista. Tämä tarkoittaa vaatimusta erillisistä oikeushenkilöistä. Oikeudellisesti eriytettyä sähköverkkotoimintaa harjoittava verkonhaltija ei saa harjoittaa sähkönmyyntiä tai -ostoa muutoin kuin tarkasti määritellyissä tilanteissa. Oikeudellisesti eriytettyä sähköverkkotoimintaa harjoittavat aina kanta-verkonhaltija sekä muu verkonhaltija, jonka 400 voltin sähköverkossa siirretty vuotuinen sähkömäärä ylittää pysyvästi 200 gigawattituntia kalenterivuodessa. Lähes 90 prosenttia Suomen jakeluverkoissa siirretystä sähköstä siirretään asiakkaille oikeudellisesti eriytettyä sähköverkkotoimintaa harjoittavien jakeluverkonhaltijoiden toimesta. Oikeudellisesti eriytettyä sähköverkkotoimintaa harjoittaville jakeluverkonhaltijoille, joilla on vähintään 50 000 asiakasta, on säädetty lisäksi toiminnallisia eriyttämisvaatimuksia.

Sähkön toimitusvarmuus

Sähkömarkkinalain tavoitteena on varmistaa edellytykset tehokkaasti toimiville sähkömarkkinoille siten, että kohtuuhintaisen ja riittävän hyvälaatuisen sähkön saanti voidaan turvata. Laissa säännellään sähkön laatua toisaalta verkonhaltijan yleisten velvoitteiden kautta, toisaalta verkonhaltijan ja tämän asiakkaan välisen sopimussuhteen sääntelyn kautta. Verkonhaltijan yleisten velvoitteiden kautta tapahtuvaan sääntelyyn sisältyvät säännökset verkon kehittämisvelvollisuudesta sekä verkkopalvelujen hinnoittelusta. Verkonhaltijan ja tämän asiakkaan välisen sopimussuhteen kautta tapahtuvaan sähkön laadun sääntelyyn puolestaan sisältyvät sähköntoimituksen virhettä sekä pitkäkestoisia toimituskeskeytyksiä koskevat säännökset.

Verkon kehittämisvelvollisuuden perusteella verkonhaltijan tulee ylläpitää, käyttää ja kehittää sähköverkkoaan sekä yhteyksiä toisiin verkkoihin asiakkaiden kohtuullisten tarpeiden mukaisesti ja turvata osaltaan riittävän hyvälaatuisen sähkön saanti asiakkaille. Verkonhaltijan yleinen velvollisuus ylläpitää, käyttää ja kehittää sähköverkkoaan sähkömarkkinoiden tarpeiden mukaisesti tarkoittaa muun muassa sitä, että verkonhaltijan tulisi pitää verkon käyttövarmuus yleisesti hyväksyttävällä tasolla. Lisäksi asiakkaalle tulee

turvata myös riittävän hyvälaatuisen sähkön saanti. Sähkön laatu ja sähkökatkosten tiheys ja pituus riippuvat pääasiassa sähköverkon rakenteesta ja kunnosta. Verkonhaltijan tulee huolehtia, että sähköverkko on riittävässä kunnossa myös haja-asutusalueilla. Verkonhaltijan velvollisuus kehittää verkkoaan rajoittuu kuitenkin siihen, mitä voidaan pitää kohtuullisena.

Sähköverkkojen toimitusvarmuuteen voidaan vaikuttaa myös verkkopalvelujen hinnoitteluun kohdistuvan sääntelyn kautta. Sähkömarkkinalain verkkopalveluiden hinnoittelua koskevan 14 §:n soveltamiskäytännön mukaan verkonhaltijan tulot saavat kattaa muun muassa verkon ylläpidon, käytön ja rakentamisen kohtuulliset kustannukset. Verkonhaltijan hintataso voi olla tavallista korkeampi suurten investointihankkeiden tai paremman palvelutason vuoksi. Verkkovalvonassa sähkön toimitusvarmuuden turvaaminen on hinnoittelutason kohtuullisuuden ohella keskeisenä tavoitteena.

Sähkömarkkinalain 27 c §:n mukaan sähköntoimitus on virheellinen, jos sähkön laatu tai toimitustapa ei vastaa sitä, mitä voidaan katsoa sovitun. Jollei toisin ole sovittu, sähköntoimitus on virheellinen, jos sähkö ei laadultaan vastaa Suomessa noudatettavia standardeja tai jos sähköntoimitus on yhtäjaksoisesti tai toistuvasti keskeytynyt eikä keskeytystä voida pitää keskeytyksen syy ja olosuhteet huomioon ottaen vähäisenä. Sähkönkäyttäjällä on oikeus hinnanalennukseen tai vahingonkorvaukseen virheen vuoksi.

Suomessa nykyisin noudatettavassa standardissa on lyhyiden keskeytysten esiintymismäärälle normaaleissa käyttöolosuhteissa annettu vaihteluväli muutamasta kymmenestä useisiin satoihin keskeytyksiin vuodessa. Pitkien häiriökeskeytysten osalta on todettu, että niiden vuotuiselle määrälle tai kestolle ei ole mahdollista antaa tyypillisiä arvoja johtuen eri maiden järjestelmärakenteiden suurista eroista sekä kolmansien osapuolien ja sääölojen ennakoimattomista vaikutuksista. Viitteellisenä arvona on esitetty, että normaaleissa käyttöolosuhteissa pitkien keskeytysten määrä vuodessa voi olla alle 10 tai jopa 50 alueesta riippuen. Standardin mukaisia arvoja sovelletaan sekä pien- että keskijänniteverkoissa.

Jollei asiakkaan ja jakeluverkonhaltijan kesken ole toisin sovittu, sähköntoimitus on lisäksi virheellinen, jos sähköntoimitus on yhtäjaksoisesti tai toistuvasti keskeytynyt eikä keskeytystä voida pitää keskeytyksen syy ja olosuhteet huomioon ottaen vähäisenä. Hallituksen esityksen 162/1998 vp mukaan sähkön osalta täydellinen laatu ja toimitusvarmuus ei ole taloudellisesti järkevä tavoite. Siksi sähkönkäyttäjien on sopeuduttava toimituksessa ilmeneviin kohtuullisiin laatuhäiriöihin ja keskeytyksiin. Yksiselitteistä tuntirajaa sähköntoimituksen virheeksi tulkittavalle keskeytykselle ei ole katsottu voitavan asettaa, koska virheen määrittelyyn vaikuttavat muutkin seikat kuin keskeytyksen kesto. Säännöksen perusteluissa on esitetty useita erilaisista olosuhteista johtuvia tilanteita, joissa usein toistuvissa lyhyissä katkoksissa tai yksittäisessä pidempikestoisessa keskeytyksessä ei ole kyse lain 27 c §:ssä tarkoitetusta virheestä.

Vuonna 2003 sähkömarkkinalakia täydennettiin 27 f §:ään sisällytetyllä vakiokorvausmenettelyllä, jossa sähkönjakelun keskeytyksestä jakeluverkonhaltijan asiakkaalle maksettavan korvauksen määrä riippuu keskeytyksen ajasta ja sähkönkäyttäjän vuotuisesta verkkopalvelumaksusta. Vakiokorvauksen määrä vuotuisesta verkkopalvelumaksusta on 1) 10 prosenttia, kun keskeytysaika on ollut 12—24 tuntia, 2) 25 prosenttia, kun keskeytysaika on ollut 24—72 tuntia, 3) 50 prosenttia, kun keskeytysaika on ollut 72—120 tuntia sekä 4) 100 prosenttia, kun keskeytysaika on ollut vähintään 120 tuntia. Vakiokorvauksen enimmäismäärä verkkopalvelun keskeytymisen johdosta on kuitenkin 700 euroa sähkönkäyttäjää kohti. Vakiokorvaussäännös perustuu kontrollivastuun periaatteelle siten, että verkonhaltijan edellytetään ottavan huomioon Suomessa vallitsevat sähkönjakeluolosuhteet ja varautuvan siihen, että jakeluverkonhaltija näiden olosuhteiden vallitessa pystyy täyttämään sitoumuksensa enintään 12 tunnin keskeytyksistä asiakastaan kohtaan. Sähkönkäyttäjällä on oikeus verkkopalvelun yhtäjaksoisen keskeytymisen perusteella vakiokorvaukseen, jos jakeluverkonhaltija ei osoita, että verkkopalvelun keskeytyminen johtuu hänen vaikutusmahdollisuksiensa ulkopuolella olevasta esteestä, jo-

ta hänen ei kohtuudella voida edellyttää ottavan huomioon toiminnassaan ja jonka seurauksia hän ei kaikkea huolellisuutta noudattaen olisi voinut välttää tai voittaa.

2.1.2. Maakaasumarkkinalaki

Maakaasumarkkinalain tavoitteet

Maakaasumarkkinalailla (508/2000) ja sen nojalla annetuilla säännöksillä on pantu täytäntöön toisen maakaasumarkkinadirektiivin (2003/55/EY) vaatimukset Suomessa. Maakaasumarkkinalailla valmistellaan maakaasualaa yhdentyviin eurooppalaisiin maakaasumarkkinoihin, vaikka Suomelta vielä puuttuukin yhteys muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden kaasuverkkoihin. Lain tavoitteena on lisäksi parantaa kaasumarkkinoiden toimivuutta siinä määrin, kuin se on mahdollista tilanteessa, jossa maamme kaasunhankinta on yhden kaasuntoimittajan varassa.

Maamme maakaasun hankinta on nykyisin yhden maakaasuputkiyhteyden ja yhden maakaasun toimittajan varassa. Suomessa toimii vain yksi kaasun tukkumyyjä Gasum Oy, joka hankkii kaasun Venäjältä. Maakaasuverkostamme ei myöskään ole suoraa putkiyhteyttä minkään unionin jäsenvaltion yhteen liitettyyn maakaasuverkkoon. Toisen maakaasumarkkinadirektiivin (2003/55/EY) 26 artiklan 1 kohdassa oikeutetaan edellä mainitut ehdot täyttävät jäsenvaltiot lykkäämään tilapäisesti direktiivin täytäntöönpanoa muun muassa vaatimukset täyttävien asiakkaiden osalta.

Maakaasumarkkinalain tultua voimaan vuonna 2000 on alkanut siirtymäkausi, joka jatkuu siihen saakka, kunnes Suomen maakaasuverkosta olisi yhteys jonkin Euroopan unionin jäsenvaltion yhteenliitettyyn maakaasuverkkoon tai kun maallamme olisi toinen direktiivin edellytykset täyttävä kaasunhankintalähde. Tällainen kaasunhankintalähde voisi olla esimerkiksi suuri nesteytetyn maakaasun tuontiterminaali siihen liittyvine maakaasuntoimituksineen.

Maakaasualan sopeuttaminen eurooppalaiseen markkinoihin on aloitettu mahdollistamalla maakaasukauppa tietyt edellytykset täyttävien tukkuostajien kesken. Maakaasuverkonhaltijoille on säädetty velvollisuus

myydä kaasun siirtopalveluja edellytykset täyttävälle tukkuostajille. Tällaisia ostajia ovat kaasun käyttäjät ja jälleenmyyjät, jotka kuluttavat tai myyvät kaasua vähintään 5 miljoonaa kuutiometriä vuodessa ja jotka lisäksi kuuluvat kaasun mittauksen kaukoluennan piiriin. Näille asiakkaille annettu oikeus hankkia siirtopalveluja verkonhaltijoilta mahdollistaa maakaasun hankinnan toiselta tarjoajalta kuin monopoliasemassa olevalta tukkumyyjältä. Siirtymävaiheessa tällaisena toisena tarjoajana olisi maakaasun käyttäjä tai jakeluyhtiö, joka jälleenmyisi tukkumyyjältä hankkimaansa kaasua. Sekä myyjän että ostajan tulee olla siirtopalvelujen hankintaan oikeutettuja vaatimukset täyttäviä asiakkaita.

Maakaasumarkkinalain siirtovelvollisuutta koskeva säännös on tarkoitus laajentaa kaikkia verkon käyttäjiä koskevaksi siinä vaiheessa, kun Suomesta olisi putkiyhteys johonkin unionin jäsenvaltion yhteen liitettyyn kaasuverkkoon tai kun maallamme olisi toinen kaasunhankintalähde. Tässä tilanteessa mahdollisuus poiketa direktiivin verkkojen avaamista koskevasta säännöksestä lakkaa ja Suomenkin on avattava kaasuverkkonsa direktiivin edellyttämässä laajuudessa. Maakaasuverkon avaamisesta siirtymäkauden päätyttyä säädetään lain muutoksella.

Verkkotoiminnan yleiset velvoitteet

Maakaasumarkkinalain mukaan verkonhaltijalla eli luvanvaraisen verkkotoiminnan harjoittajalla ja maakaasun varastointi- ja käsittelylaitteiston haltijalla on velvollisuus käyttää, ylläpitää ja kehittää maakaasuverkkoaan ja -laitteistoaan maakaasumarkkinoiden tarpeiden mukaisesti. Verkon- ja laitteistojen haltijan tulee turvata osaltaan järjestelmän toimivuus ja varmuus sekä täyttää asiakkaiden tavanomaiset, kohtuulliset ja taloudellisesti perusteltavissa olevat verkkopalvelutarpeet siinä maakaasuverkossa, jossa verkonhaltija harjoittaa maakaasuverkkotoimintaa. Verkon- ja laitteistojen haltijan tulee vahvistaa verkkoaan ja laitteistojaan ottaen huomioon nähtävissä olevat siirtoon ja laitteistoihin liittyvät tarpeet. Verkonhaltijan velvollisuus kehittää verkkoaan asiakkaiden tarpeiden mukaisesti merkitsee, että kapasiteettivajaus

on kohtuullisen ajan kuluessa poistettava verkkoa vahvistamalla.

Verkonhaltijalla on velvollisuus liittää kohtuullista korvausta vastaan verkkonsa alueella kaikki halukkaat verkkopalveluiden tarvitijat. Velvollisuus on voimassa edellyttäen, että verkossa on kapasiteettia ja että liittäminen ei vaaranna verkon toimintavarmuutta. Liitettävän tulee täyttää verkonhaltijan asettamat, verkon toimivuuden edellyttämät tekniset vaatimukset.

Maakaasumarkkinalain tärkeimpiä tavoitteita on maakaasuverkkojen avaaminen tietyn edellytyksin maakaasun siirtoa haluavien käyttöön eli siirtovelvoitteen säätäminen. Verkonhaltijan on tarjottava siirtopalveluja korvausta vastaan vaatimukset täyttävälle asiakkaalle. Palvelun hinnoittelussa on noudatettava maakaasumarkkinalaissa säädettyjä periaatteita. Ollakseen oikeutettuja siirtopalvelujen hankintaan vähittäismyyjien ja loppukäyttäjien on myytävä jakeluverkkojensa kautta tai kulutettava käyttöpaikoissaan maakaasua vähintään 5 miljoonaa kuutiometriä vuodessa sekä kuuluttava maakaasun mittauksen kaukoluentalustajärjestelmän piiriin.

Verkonhaltija voi kieltäytyä tarjoamasta maakaasun siirtämiseen liittyvää palvelua vain maakaasumarkkinalaissa säädettyillä perusteilla. Jos verkonhaltija kieltäytyy siirtopalvelun tarjoamisesta kapasiteetin puutteen vuoksi, verkonhaltijan on annettava siitä luotettava selvitys. Kapasiteettirajoite ei voi kuitenkaan olla pysyvä este, koska verkonhaltijalla on velvollisuus kehittää verkkoaan asiakkaiden kohtuullisten tarpeiden mukaisesti ja kohtuullisessa ajassa pyrkiä ne täyttämään.

Maakaasun siirrosta vastaava verkonhaltija on voinut joutua tai saattaa joutua sitoutumaan maakaasun pitkäaikaisessa hankintasuopimuksessa kiinteään ota tai maksa -sitoumukseen. Jos ota tai maksa -sitoumuksista seuraa verkonhaltijalle vakavia taloudellisia tai rahoituksellisia vaikeuksia, verkonhaltijalle voidaan myöntää tilapäinen lupa kieltäytyä siirtopalvelujen tarjoamisesta erikseen yksityiskohtaisesti määritellyissä tapauksissa. Poikkeuslupaa harkittaessa otetaan huomioon muun muassa verkonhaltijan mahdollisuudet ennakoida markkinatilanne, sitoumusten merkitys markkinatilanteen muutoksissa sekä

verkonhaltijan tosiasialliset mahdollisuudet ja yritykset välttää haitallisilta vaikutuksilta.

Järjestelmävelvoitteet

Järjestelmävastuuseen asetettu verkonhaltija huolehtii maakaasuverkoston asianmukaisesta toiminnasta sekä tarvittavista yhteyksistä ulkomaille. Järjestelmävastaava verkonhaltija ei saa toiminnassaan suosia omistajatahojaan tai näiden omistamia yrityksiä. Lisäksi järjestelmävastuu tulee järjestää siten, että markkinaosapuolet voivat luottaa maakaasujärjestelmän toimintaan myös poikkeavissa tilanteissa. Järjestelmävastuuseen asetetun verkonhaltijan tulee huolehtia valtakunnan tasolla maakaasukauppojen selvityksestä.

Maakaasua tuodaan Suomeen vain yhdestä hankintalähteestä. Jos kaasun saanti tästä yhdestä lähteestä eli Venäjältä häiriintyy, ei kaasun maahantuojalla eikä millään muullaakaan maakaasualan toimijalla ole mahdollisuuksia hankkia korvaavaa kaasua. Koska häiriöreservejä ei ole käytettävissä siten kuin sähköalalla, järjestelmävastaava ei voi samaan tapaan taata kaasun saatavuutta kuin sähköalalla.

Tuontipolttoaineiden saatavuushäiriötilanteisiin on varauduttu polttoaineiden varmuusvarastoinnilla. Varmuusvarastoja ovat valtion varmuusvarastot ja polttoaineiden maahantuojien ja käyttäjien velvoitevarastot (laki tuontipolttoaineiden velvoitevarastoinnista 1070/1994). Valtion varmuusvarastot on tarkoitettu poikkeusolojen varalle ja niiden käyttökynnys on korkea. Valmiuslaissa on määritelty poikkeusolojen kriteerit. Poikkeusoloissa valtioneuvostolle voidaan antaa valtuus valvoa ja säännöstellä tavaroiden tuontia ja vientiä sekä niiden tuotantoa ja jakelua.

Velvoite maakaasun velvoitevarastointiin on maakaasun maahantuojilla ja maakaasulaitoksilla, joilla tulee olla kolmen kuukauden kaasunkäyttöä vastaavat velvoitevarastot. Koska kaasuvälikkeitä ei Suomessa ole, nämä varastot ovat korvaavan polttoaineen varastoja, joissa on raskasta tai kevyttä polttoöljyä. Teollisuudella ja maakaasun pienkäyttäjillä ei ole laissa määriteltyä varastointivelvoitetta. Alle 15 miljoonaa kuutiometriä kaasua vuodessa kuluttavien kaasunkäyttäjien kaa-

suntarpeen osalta varastointivelvoite on maakaasun maahantuojalla.

Niitä kaasun käyttäjiä varten, jotka eivät teknisistä syistä voi korvata kaasua muilla polttoaineilla ja jotka ovat tehneet Gasumin kanssa sopimuksen korvaavan kaasun toimituksista, Gasum on varautunut toimittamaan maakaasun saatavuushäiriötilanteessa ilma-putaanilaitteistolla tuotettua seoskaasua. Tätä toimitettaisiin maakaasuverkon kautta käyttäjille. Gasumilla on lisäksi joitakin toimitussopimuksia, joiden mukaiset kaasutoimitukset Gasum voi kaasun saatavuushäiriötilanteessa keskeyttää.

Huoltovarmuuskeskus voi hakemuksesta antaa luvan velvoitevaraston käyttöön, jos velvoitevaraston haltijan tuotanto tai kaupallinen toiminta on maakaasun saantihäiriön vuoksi vaarassa keskeytyä tai olennaisesti vähentyä.

Poikkeusoloissa kaasun jakelua voidaan säännöstellä viranomaisten toimesta. Maakaasun tuonnin keskeytyessä kokonaan joudutaan käyttämään korvaavia polttoaineita.

Saatavuushäiriötilanteessa järjestelmävastaavan tulee yhdessä maakaasumarkkinoiden muiden osapuolien kanssa ohjata kaasutoimituksia niin, että toimitushäiriöstä aiheutuvat haitat jäisivät mahdollisimman pieniksi.

Toteutuneet maakaasukaupat tulee selvittää jälkikäteen siten, että tiedetään, minkä myyjän ja minkä asiakkaan maakaasua on syötetty maakaasuverkkoon ja otettu maakaasuverkosta kunkin taseselvitysjakson aikana. Maakaasukauppojen selvitys on verkkotoimintaan rinnastettavaa palvelutoimintaa. Verkkotoiminnasta säädetty tasapuolisuutta ja syrjimättömyyttä koskevat säännökset koskevat myös kauppohen selvitystä.

Maakaasun myynti ja maakaasun käyttäjän asema

Maakaasumarkkinaolaisissa markkinaolosuhteisiin vaikuttava sääntely kohdistuu erityisesti verkkotoimintaan. Myyjälle, joka on asiakkaisiinsa nähden määräävässä markkina-asemassa, on säädetty velvoite toimittaa maakaasua kohtuulliseen hintaan maakaasun käyttäjille. Maakaasun myyjällä tulee olla toimitusvelvollisuuden piirissä oleville asiakkaille julkiset myyntiehtot ja -hinnat sekä

niiden määräytymisperusteet, joissa ei saa olla kohtuuttomia tai maakaasukaupan kilpailua rajoittavia ehtoja tai rajoituksia. Näistä hinnoista ja ehdoista ei saa poiketa muusta kuin perustellusta syystä, joka voi olla esimerkiksi asiakkaan vaatima poikkeava palvelutaso.

Maakaasun siirtopalvelun hinta ja itse maakaasun hinta tulee laskutuksessa erottaa toisistaan.

Maakaasumarkkinalaissa säädetään lisäksi kuluttajalle oikeus tehdä myyjän kanssa niin sanottu kokonaistoimitussopimus sekä määritellään ne tilanteet, joissa maakaasun toimitus kuluttajalle voidaan keskeyttää. Maakaasun toimittaminen kuluttajalle voidaan keskeyttää maksun laiminlyönnin vuoksi. Keskeyttämisen seuraukset voivat olla kuitenkin kohtuuttomia, jos maakaasun toimitus katkaistaan kylmänä vuodenaikana asunnosta, jonka lämmitys on riippuvainen maakaasusta. Tämän vuoksi säädetään, ettei tällaisesta asunnosta saa katkaista maakaasun toimitusta lokakuun alun ja huhtikuun lopun välisenä aikana ennen kuin on kulunut neljä kuukautta laiminlyödyn maksun eräpäivästä.

Toimintojen eriyttäminen

Maakaasuliiketoimintaa harjoittavissa yrityksissä on usein integroituneena eri liiketoimintoja kuten esimerkiksi maakaasun tuontia, verkkotoimintaa sekä maakaasun tukku- ja vähittäismyyntiä. Yritykset voivat harjoittaa lisäksi esimerkiksi sähkön myyntiä ja jakelua, kaukolämpötoimintaa, teknistä suunnittelua, laitemyyntiä ja asennusta. Osa näistä toiminnoista on monopoli- tai määräävässä markkina-asemassa ja osa toimii kilpailluilla markkinoilla.

Verkkotoiminta on luonteeltaan luonnollinen monopoli. Yritysten useat muut liiketoiminnot, kuten sähkön myynti, tekninen suunnittelu, laitemyynti ja asennus, toimivat kilpailluilla markkinoilla.

Maakaasumarkkinalain tavoitteena on käynnistää kehitys kohti kilpailtuja maakaasumarkkinoita. Tämä edellyttää, että monopolitoiminnoilla ei tueta kilpailtuja toimintoja (ristiinsubventointi) ja että monopolitoiminnoista perittävät korvaukset ovat kohtuullisia. Tämän ehkäiseminen edellyttää läpinäky-

vyyttä yritysten toimintaan. Maakaasumarkkinalaissa verkkoliiketoiminnot ja varastointitoiminta on säädetty eriytettäväksi kirjanpidollisesti maakaasun myynnistä ja muista liiketoiminnoista.

Eriytettävistä toiminnoista on muodostettava omia liiketoimintojaan, joille on laadittava tilikausittain tuloslaskelma ja tase. Tässä noudatettaisiin soveltuvin osin kirjanpitolain (1336/1997) säännöksiä.

Lisäksi järjestelmävastuutehtävät tulee eriyttää omaksi yksikökseen siirtoverkkotoimintoja harjoittavan yhtiön toiminnassa.

Maakaasuverkkolupa

Maakaasuverkkotoiminnan monopoliluonne sekä maakaasuverkon keskeinen asema maakaasujärjestelmässä aiheuttavat tarpeen valvoa ja säännellä maakaasuverkkotoimintaa. Maakaasumarkkinalaissa säädetään maakaasuverkkotoiminta luvanvaraiseksi toiminnaksi. Maakaasuverkon haltijoiden on haettava toiminnalleen maakaasuverkkolupa. Lupajärjestelmällä pyritään ensisijaisesti markkinoiden toimivuuden edistämiseen. Lisäksi verkkolupamenettelyllä pyritään turvaamaan tarkoituksenmukaiset investoinnit verkkonrakentamisessa ja järjestelmän toimintavarmuus.

Verkonhaltijan velvoitteet ja oikeudet kohdistuvat sen maakaasuverkon alueelle, jossa toiminnanharjoittaja tosiasiallisesti harjoittaa verkkotoimintaansa. Toisin kuin sähkönjakeluverkkojen osalta sähköverkkoluvassa, maakaasunjakeluverkkojen osalta maakaasuverkkoluvassa ei määritellä toiminnanharjoittajan maantieteellistä vastuualuetta. Maantieteellisen vastuualueen määrittely ei ole tarkoituksenmukaista, koska kaasun jakelu on toistaiseksi kehittymätöntä ja hyvin suppeaa. Nykyisin maakaasun jakeluverkkoja on vain muutamalla paikkakunnalla ja verkko peittää yleensä kunnan alueesta vain pienen osan.

Luvanvaraista on kaikki maakaasuverkkotoiminta kiinteistön tai kiinteistöryhmän sisäistä verkkotoimintaa lukuun ottamatta. Maakaasumarkkinaviranomainen voi yksittäistapauksessa vapauttaa verkkonhaltijan luvanvaraisuudesta joko määrääjäksi tai toistaiseksi, jos verkkonhaltijan maakaasuverkkolla on vain vähäinen merkitys maakaasun siirron

kannalta. Sen sijaan maakaasun myynti ei ole luvanvaraista toimintaa.

Hankelupa

Maakaasumarkkina-alaissa säädetään hankelupajärjestelmästä, jota sovelletaan maan rajan ylittävien siirtoputkien rakentamishankkeisiin. Hankeluvan myöntää työ- ja elinkeinoministeriö. Ulkomaanyhteyksiä koskevan hankeluvan avulla viranomaisella voi vaikuttaa siihen, miten Suomen kaasunhankinta kehittyy uudesta tuontiyhteydestä päätettäessä.

Hankeluvan myöntämisen edellytyksenä on, että maan rajan ylittävän putken rakentamisen on oltava maakaasumarkkinoiden kehityksen kannalta tarkoituksenmukaista. Lupaa harkittaessa otetaan huomioon energiahuollon varmuusnäkökulma ja tarve varmistaa tarkoituksenmukaisen kaasujärjestelmän ylläpito ja kaasunhankinnan kehittäminen. Lupa pääsääntöisesti myönnetään, jos edellä mainittuja periaatteita ei vaaranneta.

2.1.3. Sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonta

Energiamarkkinavirasto valvoo sähkö- ja maakaasumarkkinalakien sekä niiden nojalla annettujen säännösten noudattamista. Virasto valvoo myös sähkökauppa-asetuksen noudattamista. Maan rajan ylittävien sähköjohtojen ja maakaasun siirtoputkien rakentamista sekä sähkön ja maakaasun tuontia ja vientiä valvoo kuitenkin työ- ja elinkeinoministeriö.

Energiamarkkinavirasto on itsenäinen erillinen virasto. Virastolla on oma talousarvio ja se päättää itsenäisesti tehtäviensä järjestämisestä. Energiamarkkinavirasto tekee päätöksensä valvontaviranomaisena itsenäisesti. Asianosaiset voivat hakea muutosta sen päätöksiin riippumattomilta tuomioistuimilta. Muutosta viraston päätöksiin haetaan joko markkinaoikeudelta (markkina- ja valvonta-asiat) tai alueelliselta hallinto-oikeudelta (lupa-asiat) korkeimman hallinto-oikeuden toimissa ylimpänä muutoksenhakuasteena.

Energiamarkkinaviraston toimivalta sähkö- ja maakaasumarkkinaviranomaisena sisältää sekä etukäteistä että jälkikäteistä toimivaltaa. Energiamarkkinaviraston toimivalta on keskeisissä verkkovalvonta-asioissa etukäteistä.

Energiamarkkinavirasto vahvistaa yhtiökohtaisilla päätöksillä kaikille sähkö- ja maakaasuverkonhaltijoille sekä järjestelmävastuuseen määrätylle kantaverkonhaltijalle ja maakaasun siirtoverkonhaltijalle noudatettavaksi keskeisimpien palveluiden ehdot ja palveluiden hinnoittelua koskevat menettelyt ennen niiden käyttöönottoa. Ennalta vahvistettavia ehtoja ja menetelmiä ovat 1) menettelyt verkonhaltijan verkkotoiminnan tuoton ja siirtopalvelusta perittävien maksujen määrittämiseksi, 2) verkonhaltijan siirtopalvelun ehdot, 3) verkonhaltijan liittämispalvelun ehdot ja menettelyt liittämistä perittävien maksujen määrittämiseksi sekä 4) järjestelmävastuun piiriin kuuluvien palveluiden ehdot ja menettelyt palveluista perittävien maksujen määrittämiseksi. Vahvistuspäätöksen tulee perustua sähkö- ja maakaasumarkkina-alaissa sekä sähkökauppa-asetuksessa säädettyihin aineellisoikeudellisiin perusteisiin.

Siirtopalvelujen hinnoittelua koskeva vahvistuspäätös annetaan neljän vuoden pituisen valvontajakson ajaksi, jona aikana verkko- hinnoittelun tulee olla kokonaisuudessaan kohtuullista. Yksittäisenä vuotena tästä voi olla poikkeamia. Valvontajakson päätyttyä Energiamarkkinavirasto antaa päätöksen, jossa arvioidaan onko hinnoittelu ollut säännösten mukaista. Valvontajakson päätyttyä verkonhaltijan tulee Energiamarkkinaviraston päätöksen perusteella palauttaa mahdollinen ylituotto siirtopalvelujen hintoja alentamalla asiakkaille. Merkittävässä ylitystapauksessa verkonhaltija maksaa palautettavalle määrälle koron koko sen valvontajakson ajalta, jonka kuluessa tämä ylituotto on kertynyt. Mikäli verkkotoiminnan tuotto alittaa hyväksyttävänä pidettävän tason, voi verkonhaltija vastaavasti kerätä alitusta vastaavan määrän korkeampina siirtopalvelumaksuina seuraavan valvontajakson kuluessa.

Varsinaisissa valvonta-asioissa Energiamarkkinaviraston toimivalta on jälkikäteistä ja tapauskohtaista. Energiamarkkinaviraston on velvoitettava lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä rikkonut taho korjaamaan virheensä tai laiminlyöntinsä. Valvottavien toiminnan ohjaaminen tapahtuu tällöin yksittäistapauksissa jälkikäteen annettavien ratkaisujen kautta. Virasto voi valvontapäätök-

sessään tarvittaessa määrätä myös nimenomaisia korjaavia toimenpiteitä sekä määrätä palauttamaan asiakkaalle sellaisia säännösten vastaisesti perittyjä maksuja, joiden valvonta ei perustu valvontajaksoon.

Energiamarkkinavirasto toimii lisäksi lupaviranomaisena sähkö- ja maakaasumarkkinalaissa säädetyissä lupa-asioissa.

Kuluttaja-asiamies valvoo sähkö- ja maakaasualan yritysten ja kuluttajien välisiä sopimusehtoja koskevien säännösten noudattamista. Sopimusehtojen soveltamista koskevat riitatapaukset käsittelee kuluttajariitalautakunta tai käräjäoikeus.

Kilpailuvirasto valvoo kilpailulain (948/2011) perusteella muun muassa määrävän markkina-aseman väärinkäyttöä sähkö- ja maakaasualalla.

2.2 Euroopan unionin lainsäädäntö

2.2.1. Direktiivi sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2003/54/EY kumoamisesta

Tavoite

Kolmannen sähkömarkkinadirektiivin tavoitteena on vahvistaa yhteiset säännöt sähkön tuotannolle, siirrolle, jakelulle ja toimitukselle sekä kuluttajansuojaa koskevat säännöt, jotta voidaan tehostaa ja yhdentää yhteisön kilpailulle avoimia sähkömarkkinoita. Siinä annetaan säännöt, jotka koskevat sähköalan järjestämistä ja toimintaa, avointa markkinoille pääsyä, tarjouskilpailuihin sovellettavia perusteita ja menettelyjä, lupien myöntämistä ja verkkojen käyttöä. Siinä määritellään myös yleispalvelun velvoitteet ja sähkönkuluttajien oikeudet ja selvennetään kilpailuvaatimuksia.

Direktiiviin sisältyviä keskeisiä uusia säännöksiä, jotka edellyttävät täytäntöönpanotoimenpiteitä Suomessa ovat siirtoverkkotoiminnan omistuksen eriyttäminen sähkön tuotannosta ja toimittamisesta, kansallisten sääntelyviranomaisten tehtävien ja toimivaltuuksien harmonisointi sekä vähittäismarkkinoiden kuluttajansuojan parantaminen. Lisäksi direktiivi sisältää lukuisia täsmennyksiä jo täytäntöönpantuun toiseen sähkömarkkinadi-

rektiiviin, jotka edellyttävät täytäntöönpanotoimenpiteitä myös Suomessa.

Seuraavassa kuvataan kolmannen sähkömarkkinadirektiivin keskeiset muutokset.

Siirtoverkon omistuksen eriyttäminen

Sähkömarkkinadirektiivin tavoitteena siirtoverkkotoiminnan omistuksen eriyttämiselle on, että sähköntuotantoa tai -toimittamista harjoittavat yritykset eivät käyttäisi määräysvaltaa siirtoverkoissa tai äänivaltaa siirtoverkkojen toimielimissä eivätkä asettaisi jäseniä siirtoverkonhaltijan toimielimiin. Sähkömarkkinadirektiivi antaa jäsenvaltioille kolme pääasiallista vaihtoehtoa mallia siirtoverkkojen eriyttämisen täytäntöönpanoon: tosiasiallinen eriyttäminen (TSO-malli), itsenäinen järjestelmävalvastaava (ISO-malli) ja itsenäinen siirtoverkonhaltija (ITO-malli).

Eriytämissäännösten liittyvä keskeinen periaate on, että siirtoverkonhaltijaan kohdistuva sääntely tiukkenee sen myötä, mitä vähemmän riippumattomuuden antavan eriyttämismallin mukaan siirtoverkonhaltija toimii. Tosiasiallisesti eriytettyyn siirtoverkonhaltijaan kohdistuu perustason sääntely ja viranomaisvalvonta. ISO-mallin mukaiseen siirtoverkonhaltijaan ja sen omistajiin kohdistuu lisäsääntelyä ja valvontaa. ITO-mallin mukainen siirtoverkonhaltija ja sen omistaja joutuvat tiukimman lisäsääntelyn ja valvonnan kohteeksi.

Eriytämissäännösten täytäntöönpanoa valvotaan kaikkiin siirtoverkkoihin kohdistuvan uuden varmennusmenettelyn kautta.

Artiklassa 9 säädetään siirtoverkon ja siirtoverkonhaltijan tosiasiallisesta eriyttämisestä (TSO). Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava että, a) jokainen yritys, joka omistaa siirtoverkon, toimii siirtoverkonhaltijana, b) samalla henkilöllä tai henkilöillä ei ole oikeutta i) käyttää suoraan tai välillisesti määräysvaltaa tuotantoa tai toimittamista harjoittavassa yrityksessä ja käyttää suoraan tai välillisesti määräysvaltaa siirtoverkonhaltijaan tai siirtoverkkoon nähden tai käyttää suoraan tai välillisesti oikeuksia siirtoverkonhaltijaan tai siirtoverkkoon nähden eikä ii) käyttää suoraan tai välillisesti määräysvaltaa siirtoverkonhaltijaan tai siirtoverkkoon nähden ja käyttää suoraan tai vä-

lillisesti määräysvaltaa tuotantoa tai toimittamista harjoittavassa yrityksessä tai käyttää suoraan tai välillisesti oikeuksia tuotantoa tai toimittamista harjoittavaan yritykseen nähden, c) samalla henkilöllä tai samoilla henkilöillä ei ole oikeutta nimittää siirtoverkonhaltijan tai siirtoverkon hallintoneuvoston, hallituksen tai yritystä lain mukaan edustavan toimielimen jäseniä ja käyttää suoraan tai välillisesti määräysvaltaa sähkön tuotantoa tai toimittamista harjoittavassa yrityksessä tai käyttää suoraan tai välillisesti oikeuksia tuotantoa tai toimittamista harjoittavaan yritykseen nähden, sekä d) sama henkilö ei voi olla yrityksen hallintoneuvoston, hallituksen tai yritystä lain mukaan edustavan toimielimen jäsen sekä tuotantoa tai toimittamista harjoittavassa yrityksessä että siirtoverkonhaltijassa tai siirtoverkossa. Kohdan tarkoittamia oikeuksia ovat a) oikeus käyttää äänivaltaa, b) oikeus nimittää hallintoneuvoston, hallituksen tai yritystä lain mukaan edustavan toimielimen jäseniä, tai c) enemmistöosuuden omistaminen.

Määräysvallan, äänivallan sekä nimitysvallan rajoitukset eivät koske jäsenvaltiota tai muuta julkista elintä, jos tämä on asettanut kaksi erillistä julkista elintä vastaamaan toisalta siirtoverkonhaltijan ja toisalta sähköntuotanto- tai myyntiyrityksen asioista. Määräysvallan, äänivallan sekä nimitysvallan rajoituksia ei sovelleta siirtoverkonhaltijan osakkaina oleviin loppukäyttäjiin, jotka harjoittavat sähkön tuotantoa ja/tai myyntiä joko suoraan tai sellaisen yrityksen kautta, joissa niillä on määräysvalta joko yksin tai yhdessä, edellyttäen että loppukäyttäjät ja määräysvallan alainen yritys ovat sähkön nettokuluttajia ja että niiden kolmansille osapuolille myymän sähkön taloudellinen arvo on vähäinen niiden muuhun liiketoimintaan nähden.

Artiklassa 13 säädetään riippumattomasta järjestelmävästaavasta (ISO). Riippumattoman järjestelmävästaavan nimeäminen on vaihtoehtoinen menettely omistuksellisesti eriytetyn siirtoverkonhaltijan nimeämiselle. Riippumaton järjestelmävästaava harjoittaa siirtoverkkotoimintaa sellaisessa siirtoverkossa, jonka se on vuokrannut siirtoverkon omistajalta.

Artiklan 1 kohdan mukaan siirtoverkon kuulussa vertikaalisesti integroituneeseen

yritykseen direktiivin voimaantulohetkellä jäsenvaltiot voivat myöntää poikkeuksia 9 artiklasta edellyttäen, että komissio hyväksyy nimeämisen.

Artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltio voi hyväksyä ja nimetä riippumattoman järjestelmävästaavan, jos a) ehdotettu järjestelmävästaava on osoittanut täyttävänsä 9 artiklan 1 kohdan b, c ja d alakohdan riippumattomuusvaatimukset, b) ehdotettu järjestelmävästaava on osoittanut, että sillä on käytössään tarvittavat taloudelliset, tekniset, fyysiset ja henkilöstövoimavarat siirtoverkonhaltijan tehtävien suorittamiseksi, c) ehdotettu järjestelmävästaava on sitoutunut noudattamaan sääntelyviranomaisen valvomaa kymmenvuotista verkonkehittämissuunnitelmaa, d) siirtoverkon omistaja on osoittanut pystyvänsä täyttämään 5 kohdan mukaiset velvollisuutensa ja e) ehdokkaana oleva verkonhaltija on osoittanut pystyvänsä täyttämään sähkökauppa-asetuksen velvoitteet.

Artiklan 4 kohdan mukaan kukin riippumaton järjestelmävästaava vastaa kolmansien osapuolten verkkoon pääsyn myöntämisestä ja hallinnoimisesta, johon sisältyy vastuu verkkoon pääsystä perittävien maksujen, siirtorajoitusmaksujen ja siirtoverkonhaltijoiden väliseen korvausmekanismiin liittyvien maksujen perimisestä sekä siirtoverkon käytöstä, ylläpidosta ja kehittämisestä sekä sen varmistamisesta, että verkko pystyy pitkällä aikavälillä täyttämään kohtuulliset sähkönsiirtovaatimukset investointien suunnittelun avulla. Siirtoverkkoa kehittäessään riippumaton järjestelmävästaava on vastuussa uuden infrastruktuurin suunnittelusta, rakentamisesta ja käyttöönotosta. Siirtoverkon omistaja ei saa olla vastuussa kolmansien osapuolten verkkoon pääsyn myöntämisestä ja hallinnoimisesta eikä investointien suunnittelusta.

Artiklan 5 kohdassa säädetään siirtoverkon omistajan velvollisuuksista, jos riippumaton järjestelmävästaava on nimetty. Tällöin siirtoverkon omistajan on a) tehtävä asiaankuuluvaa yhteistyötä riippumattoman järjestelmävästaavan kanssa ja annettava sille kaikkea asiaankuuluvaa tukea sen tehtävien suorittamisessa ja erityisesti annettava sille kaikki asiaankuuluvat tiedot, b) rahoitettava riippumattoman järjestelmävästaavan päättämät ja sääntelyviranomaisen hyväksymät

investoinnit tai annettava suostumuksensa sille, että ne rahoittaa mikä tahansa asiasta kiinnostunut osapuoli, c) huolehdittava verkko-omaisuuteen liittyvien vastuiden kattamisesta lukuun ottamatta sitä osaa vastuusta, joka liittyy riippumattoman järjestelmävastaavan tehtäviin sekä d) annettava takuut, joilla helpotetaan verkon laajennusten rahoitusta.

Artiklassa 14 säädetään siirtoverkon omistajien eriyttämisestä siinä tilanteessa, että riippumaton järjestelmävastaava on nimetty. Integroituneeseen yritykseen kuuluvien siirtoverkon omistajien on oltava riippumattomia muusta siirtoverkkoon liittymättömyydestä toiminnasta ainakin oikeudellisen muotonsa, organisaationsa ja päätöksentekonsa osalta.

Luvussa V säädetään riippumattomasta siirtoverkonhaltijasta. Jos siirtoverkko kuuluu direktiivin voimaantullessa vertikaalisesti integroituneeseen yritykseen, jäsenvaltio voi nimetä tosiasiallisesti eriytetyn siirtoverkonhaltijan sijasta riippumattoman siirtoverkonhaltijan (ITO). Riippumaton siirtoverkonhaltija (ITO) vastaa siirtoverkonhaltijan tehtävistä ja käyttää itsenäisesti siirtoverkonhaltijalle kuuluvaa päätösvaltaa. Riippumaton siirtoverkonhaltija (ITO) omistaa siirtoverkon, ja se voi olla sähköntuotantoa tai -myyntiä harjoittavan yrityksen suorassa tai välillisessä omistuksessa. Riippumattomaan siirtoverkonhaltijaan kohdistuu verkonhaltijan riippumattomuutta koskevia lisävaatimuksia muihin siirtoverkon eriyttämisvaihtoehtoihin verrattuna.

Riippumattomalla siirtoverkonhaltijalla tulee olla oma henkilöstö eikä se saa käyttää henkilöstöä, joka on integroituneen yrityksen palveluksessa. Riippumaton siirtoverkonhaltija saa tarjota palveluita integroituneelle yritykselle vain syrjimättömin ehdoin. Sääntelyviranomaisen on hyväksyttävä nämä ehdot. Integroituneen yrityksen on annettava riippumattoman siirtoverkonhaltijan käyttöön tarvittavat varat investointeihin. Riippumattomalla siirtoverkonhaltijalla on oltava oma erillinen tuotemerkkinsä. Integroituneen yrityksen tytäryhtiöt, jotka harjoittavat sähköntuotantoa tai -myyntiä eivät saa suoraan tai välillisesti omistaa riippumattoman siirtoverkonhaltijan osakkeita eikä se puolestaan saa omistaa tällaisten tytäryhtiöiden osakkeita ja

vastaanottaa osinkotuloja näiltä. Integroitunut yritys ei saa määrittää suoraan tai välillisesti verkon päivittäistä toimintaa ja verkon hallinnointia sekä verkon kehittämissuunnitelman valmistelua. Integroitunut yritys ei saa vaatia siirtoverkonhaltijaa hankkimaan sen hyväksyntää siirtoverkonhaltijan tehtävien hoitoon liittyvissä asioissa. Siirtoverkonhaltijan ja integroituneen yrityksen väliset kaupalliset ja rahoitukselliset sopimukset on hyväksyttävä sääntelyviranomaisella.

Riippumattomalla siirtoverkonhaltijalla tulee olla valvontaelin, joka huolehtii omistajan omistuksen arvon turvaamisesta siirtoverkonhaltijassa. Valvontaelin päättää asioista, joilla voi olla merkittävä vaikutus omistajan varojen arvoon, rahoitussuunnitelmien hyväksymisestä, riippumattoman siirtoverkonhaltijan velkaantumistasesta ja osinkojen määrästä. Valvontaelin ei saa päättää päivittäisistä toiminnoista eikä investointisuunnitelman valmistelusta. Valvontaelimessä tulee olla integroituneen yrityksen edustajia ja ulkopuolisten osakkaiden edustajia sekä mahdollisia henkilöstön edustajia. Sen jäsenistä vähemmistön tulee täyttää erilliset riippumattomuusvaatimukset. Sääntelyviranomaisen voi vastustaa valvontaelimen jäsenen nimeämistä sekä kaikkien jäsenten toimikauden ennen aikaista päättämistä.

Riippumattoman siirtoverkonhaltijan henkilöstön ja hallinnon riippumattomuudelle integroituneeseen yritykseen nähden on asetettu lisävaatimuksia. Sääntelyviranomaisen voi vastustaa näiden henkilöiden nimeämistä, heidän palvelussuhteensa ehtoja sekä heidän toimikautensa ennen aikaista päättämistä.

Riippumattoman siirtoverkonhaltijan on laadittava riippumattomuuden varmistamista edistävä ohjelma. Ohjelmaa valvovalla toimihenkilöllä on velvollisuus informoida sääntelyviranomaista muun muassa päätöksistä, jotka viivästyttävät investointeja.

Riippumattoman siirtoverkonhaltijan on laadittava kymmenvuotinen verkon kehittämissuunnitelma, joka on hyväksyttävä sääntelyviranomaisella. Jos riippumaton siirtoverkonhaltija ei toteuta tarpeellisia investointeja, sääntelyviranomaisella on velvollisuus 1) velvoittaa siirtoverkonhaltija tekemään investointi, 2) järjestää tarjouskilpailu investoinnista tai 3) velvoittaa siirtoverkon-

haltija osakepääoman korotukseen ja ulkopuolisten tahojen mukaantuloon osakemerkintään.

Sääntelyviranomaisella on lisäksi oikeus osoittaa siirtoverkonhaltijan tehtävät riippumattomalle järjestelmävastaavalle (ISO), jos riippumaton siirtoverkonhaltija toistuvasti rikkoo sähkömarkkinadirektiivin velvoitteita.

Siirtoverkonhaltijoiden nimeäminen ja sertifiointi

Artikloissa 10 ja 11 säädetään siirtoverkonhaltijoiden nimeämisestä ja sertifioinnista sekä menettelyistä, joiden avulla varmistetaan siirtoverkonhaltijoiden eriyttämistä koskevien säännösten noudattaminen.

Kansallisten sääntelyviranomaisten on valvottava, että siirtoverkonhaltijat noudattavat jatkuvasti vaatimuksia siirtoverkonhaltijan omistuksen eriyttämisestä. Niiden on aloitettava sertifiointimenettely tällaisen vaatimusten noudattamisen varmistamiseksi siirtoverkonhaltijan ilmoituksesta, omasta aloitteestaan tai komission pyynnöstä. Sääntelyviranomaisen on tehtävä alustava päätös siirtoverkonhaltijan sertifiointista neljän kuukauden siirtoverkonhaltijan ilmoituksesta tai komission pyynnöstä. Sääntelyviranomaisen on tämän jälkeen pyydettävä alustavasta päätöksestä lausuntoa komissiolta. Sääntelyviranomaisen päättää siirtoverkonhaltijan sertifiointista komission lausunnon saatuaan. Sääntelyviranomaisen on päätöstä tehdessään otettava komission lausunto mahdollisimman tarkasti huomioon.

Artiklassa 11 säädetään siirtoverkonhaltijoiden sertifiointista kolmansista maista tulevan omistuksen suhteen. Artiklan säännöksiä sovelletaan siirtoverkonhaltijan sertifiointiin tilanteissa, joissa siirtoverkon omistaja tai siirtoverkonhaltija on kolmannesta maasta olevan henkilön tai kolmansista maista olevien henkilöiden määräysvallassa. Tässä tapauksessa siirtoverkonhaltijan sertifiointimenettelyssä varmennetaan omistuksen eriyttämissäännösten noudattamisen lisäksi, että kolmannesta maasta tuleva omistus ei vaaranna energian toimitusvarmuutta jäsenvaltiossa ja unionissa. Jäsenvaltio voi antaa artiklan tarkoittaman toimitusvarmuusarvioinnin

tekemisen myös muun viranomaisen kuin kansallisen sääntelyviranomaisen tehtäväksi.

Siirtoverkon haltijan tehtävät

Artiklassa 12 säädetään siirtoverkonhaltijan harmonisoiduista tehtävistä. Siirtoverkonhaltijan tehtäviksi säädetään artiklassa muun muassa siirtoverkonhaltijoiden väliseen korvausmekanismiin liittyvien maksujen periminen asiakkailta. Suorittaessaan 12 artiklassa tarkoitettuja tehtäviään siirtoverkonhaltijoiden on ensisijaisesti pyrittävä edistämään markkinoiden yhdentymistä.

Kaupallisesti arkaluonteisten tietojen luottamuksellisuus

Artiklassa 16 säädetään siirtoverkonhaltijan hallussa olevien kaupallisesti arkaluonteisten tietojen luottamuksellisuudesta. Artikla koskee myös riippumattoman siirtoverkonhaltijan omistajaa. Kaupallisesti arkaluonteisia tietoja ei saa luovuttaa yrityksen muita toimintoja harjoittaville osille. Siirtoverkon omistajan ja yrityksen muiden osien ei tule käyttää yhteisiä palveluja lukuun ottamatta puhtaasti hallinnollisia tai tietoteknisiä palveluja.

Jakeluverkkojen viestintä ja tuotemerkkien käyttö

Artiklassa 26 säädetään jakeluverkonhaltijoiden eriyttämisestä. Artiklassa on säännös, jonka mukaan vertikaalisesti integroituneet jakeluverkonhaltijat eivät etenään viestinnässään ja tuotemerkeissään saa aiheuttaa epäselvyyttä sen suhteen, että vertikaalisesti integroituneen yrityksen toimituksista huolehtiva liiketoimintahaara on erillinen yksikkö.

Suljetut jakeluverkot

Artiklassa 28 säädetään suljetuista jakeluverkoista. Jäsenvaltiot voivat sallia, että kansalliset sääntelyviranomaiset tai muut toimivaltaiset viranomaiset luokittelevat suljetuksi jakeluverkoksi verkon, jossa jaetaan sähköä

maantieteellisesti rajatulla teollisuus- tai elinkeinoalueella tai yhteisiä palveluja tarjoavalla alueella ja jossa ei toimiteta sähköä kotitalousasiakkaille, jos erityisistä teknisistä tai turvallisuuteen liittyvistä syistä kyseisen verkon käyttäjien toiminnot tai tuotantoprosessi on integroitu tai kyseisessä verkossa jaetaan sähköä ensisijaisesti verkon omistajalle tai verkonhaltijalle tai niihin omistussuhteessa oleville yrityksille.

Jäsenvaltiot voivat sallia, että kansalliset sääntelyviranomaiset vapauttavat suljetun jakeluverkon haltijan direktiivin vaatimuksesta, jonka mukaan sen on hankittava verkkonsa energian hävikin ja varakapasiteetin kattamiseksi käyttämänsä energia avointen, syrjimättömien ja markkinapohjaisten menettelyjen mukaisesti sekä direktiivin vaatimuksesta, jonka mukaan tariffit tai niiden laskentamenetelmät hyväksytään 37 artiklan mukaisesti ennen niiden voimaantuloa. Jos vapautus myönnetään, sovellettavat tariffit tai niiden laskentamenetelmät on tarkistettava ja hyväksyttävä 37 artiklan mukaisesti suljetun jakeluverkon käyttäjän pyynnöstä.

Satunnainen käyttö pienessä määrässä kotitalouksia, joilla on työsuhteeseen perustuvia tai vastaavia yhteyksiä jakeluverkon omistajaan ja jotka sijaitsevat suljetun jakeluverkon piiriin kuuluvalla alueella, ei estä vapautuksen myöntämistä.

Kansalliset sääntelyviranomaiset

Direktiivin luku IX käsittelee kansallisia sääntelyviranomaisia. Artiklassa 35 säädetään kansallisten sääntelyviranomaisten nimeämisestä ja riippumattomuudesta. Kohdan 1 mukaan kunkin jäsenvaltion tulee nimetä yksi kansallinen sääntelyviranomainen. Kohdassa 4 säädetään sääntelyviranomaisen riippumattomuudesta. Kohdan 5 mukaan jäsenvaltioiden tulee sääntelyviranomaisen riippumattomuuden suojelemiseksi varmistaa, että a) sääntelyviranomainen voi tehdä itsenäisiä päätöksiä poliittisista elimistä riippumatta ja toteuttaa itsenäisesti sille osoitettua talousarviota erillisten vuotuisten talousarvionäärärahojen perusteella sekä että sillä on riittävät henkilöstö- ja taloudelliset voimavarat tehtäviensä suorittamiseksi ja b) sääntely-

viranomaisen johtokunnan jäsenet tai, jos johtokuntaa ei ole, sääntelyviranomaisen ylimmät johtohenkilöt nimitetään vähintään viiden mutta enintään seitsemän vuoden toimikaudeksi, joka voidaan uusida kerran.

Artiklassa 36 säädetään sääntelyviranomaisen toiminnan yleistavoitteista, joita ovat a) kilpailulle avointen, varmojen ja ympäristön kannalta kestävien sähkön sisämarkkinoiden edistäminen yhteisön alueella ja markkinoiden tehokas avaaminen kaikille yhteisön asiakkaille ja toimittajille läheisessä yhteistyössä energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston, muiden jäsenvaltioiden sääntelyviranomaisten ja komission kanssa sekä asianmukaisten edellytysten varmistaminen sähköverkkojen tehokasta ja luotettavaa käyttöä varten pitkän aikavälin tavoitteet huomioon ottaen, b) kilpailulle avointen ja moitteettomasti toimivien alueellisten markkinoiden kehittäminen yhteisön alueella a alakohdassa tarkoitetun tavoitteen saavuttamiseksi, c) jäsenvaltioiden välisen sähkökaupan rajoitusten poistaminen, muun muassa sellaisen tarkoituksenmukaisen rajat ylittävän siirtokapasiteetin kehittäminen, jolla voidaan vastata kysyntään ja parantaa kansallisten markkinoiden yhdentymistä, mikä voi edistää sähköenergiavirtoja kaikkialla yhteisössä, d) kuluttajien tarpeisiin suuntautuneiden varmojen, luotettavien ja tehokkaiden sekä syrjimättömien verkkojen kehittämisen edistäminen mahdollisimman kustannustehokkaasti sekä verkon riittävän siirtokyvyn ja yleisten energiapoliittisten tavoitteiden mukaisesti energiatehokkuuden edistäminen sekä suuri- ja pienimuotoisen uusiutuviin energialähteisiin perustuvan sähköntuotannon ja hajautetun sähköntuotannon integroiminen sekä siirto- että jakeluverkkoihin, e) uuden tuotantokapasiteetin verkkoon pääsyn helpottaminen erityisesti poistamalla uusien markkinoille tulijoiden ja uusiutuvista energialähteistä peräisin olevan sähkön markkinoille pääsyn mahdollisia esteitä, f) sen varmistaminen, että verkonhaltijoille ja verkonkäyttäjille tarjotaan sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä asianmukaisia kannustimia lisätä verkon suorituskykyä ja edistää markkinoiden yhdentymistä, g) sen varmistaminen, että asiakkaat hyötyvät kansallisten markkinoiden tehokkaasta toiminnasta, sekä tehokkaan kil-

pailun ja kuluttajansuojan varmistamisen edistäminen sekä h) yleispalvelun ja julkisten palvelujen korkean tason saavuttamisen edistäminen sähkötoimituksissa, osallistuminen heikossa asemassa olevien asiakkaiden suojeleluun ja toimittajan vaihtamisen edellyttämien tiedonvaihtomenettelyjen yhteensopivuuden edistäminen.

Artiklassa 37 säädetään sääntelyviranomaisen tehtävistä ja toimivaltuuksista, joita ovat a) vahvistaa tai hyväksyä avointen kriteerien mukaisesti siirto- tai jakelutariffit tai niiden laskentamenetelmät, b) varmistaa, että siirto- ja jakeluverkonhaltijat, ja tarvittaessa verkon omistajat, sekä kaikki sähköalan yritykset noudattavat tästä direktiivistä ja muusta asiaa koskevasta yhteisön lainsäädännöstä johtuvia velvollisuuksiaan, myös rajat ylittävien kysymysten osalta, c) tehdä rajat ylittävissä asioissa yhteistyötä kyseisten jäsenvaltioiden sääntelyviranomaisen tai sääntelyviranomaisten ja energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston kanssa, d) noudattaa kaikkia asiaan liittyviä oikeudellisesti sitovia energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston ja komission päätöksiä ja panna ne täytäntöön, e) antaa vuosittain kertomus toiminnastaan ja tehtäviensä suorittamisesta jäsenvaltioiden asiaankuuluville viranomaisille, virastolle ja komissiolle, f) varmistaa, ettei siirtoon, jakeluun ja toimitukseen liittyvien toimintojen välillä esiinny ristisubventioita, g) seurata siirtoverkonhaltijoiden investointisuunnitelmia ja esittää vuosikertomuksessaan arvio siitä, kuinka siirtoverkonhaltijoiden investointisuunnitelmat vastaavat yhteisön laajuista verkon kehittämissuunnitelmaa, h) seurata verkon varmuutta ja luotettavuutta koskevien sääntöjen noudattamista ja arvioida niiden aiempaa toimivuutta sekä vahvistaa tai hyväksyä palvelun ja toimitusten laatua koskevia standardeja ja vaatimuksia tai osallistua tähän yhdessä muiden toimivaltaisten viranomaisten kanssa, i) seurata avoimuuden tasoa, tukkuhinnat mukaan lukien, ja varmistaa, että sähköalan yritykset noudattavat avoimuutta koskevia velvollisuuksia, j) seurata, miten avoimia ja tehokkaita tukku- ja vähittäismyyntimarkkinat ovat ja missä määrin niillä esiintyy kilpailua, mihin kuuluvat sähköpörssit, kotitalousasiakkaiden maksamat hinnat, mukaan lukien ennakkomaksu-

järjestelmät, toimittajaa vaihtaneiden asiakkaiden määrä, verkosta kytkettyjen asiakkaiden määrä, ylläpitopalvelujen maksut ja näiden palvelujen toteuttaminen ja kotitalousasiakkaiden tekemät valitukset, sekä mahdollisia kilpailun vääristymiä tai rajoituksia, mihin sisältyy kaikkien asiaa koskevien tietojen antaminen, sekä saattaa tarvittaessa tapaukset asiaan kuuluvien kilpailuviranomaisten käsiteltäviksi, k) seurata rajoittavien sopimuskäytäntöjen esiintymistä, mukaan lukien yksinoikeuslausekkeet, joilla voidaan estää muita suuria asiakkaita kuin kotitalousasiakkaita tekemästä samanaikaisesti sopimuksia useamman kuin yhden toimittajan kanssa tai rajoittaa niiden vapautta tehdä tällaisia sopimuksia, ja tarvittaessa ilmoittaa kansallisille kilpailuviranomaisille tällaisista käytännöistä, l) noudattaa sopimusvapautta keskeytettävissä olevien toimitussopimusten ja pitkän aikavälin sopimusten osalta edellyttäen, että ne ovat yhteisön lainsäädännön sekä yhteisön politiikkojen mukaisia, m) seurata aikaa, jonka siirto- ja jakeluverkonhaltijat käyttävät liittäntöjen ja korjausten suorittamiseen, n) osaltaan varmistaa muiden asiaankuuluvien viranomaisten kanssa muun muassa liitteessä I säädettyjen kuluttajansuojatoimenpiteiden tehokkuus ja täytäntöönpano, o) julkaista vähintään vuosittain suosituksia 3 artiklan noudattamisesta toimitushinnoissa ja toimittaa suositukset tarvittaessa kilpailuviranomaisille, p) varmistaa asiakkaiden mahdollisuus saada kulutustietoja, kulutustietojen tarjoaminen helppotajuisessa yhdenmukaistetussa muodossa kansallisella tasolla valinnaista käyttöä varten sekä kaikkien asiakkaiden mahdollisuus saada pikaisesti tällaisia liitteessä I olevassa h kohdassa tarkoitettuja tietoja, q) seurata siirtoverkonhaltijoiden, jakeluverkonhaltijoiden, toimittajien ja asiakkaiden ja muiden markkinaosapuolten asemaa ja vastuuta koskevien sääntöjen täytäntöönpanoa sähkökauppa-asetuksen mukaisesti, r) seurata tuotantokapasiteettiin tehtäviä investointeja suhteessa toimitusvarmuuteen, s) seurata yhteisön ja kolmansien maiden siirtoverkonhaltijoiden teknistä yhteistyötä, t) seurata 42 artiklassa tarkoitettujen suoja-toimenpiteiden täytäntöönpanoa sekä u) edistää tärkeimpiä markkinamenettelyjä koskevi-

en tiedonvaihtomenettelyjen yhteensopivuutta alueatasolla.

Kohdassa 3 säädetään sääntelyviranomaisen lisätehtävistä silloin, kun artiklan 13 mukaisesti on nimetty riippumaton järjestelmävastaava. Tällöin sääntelyviranomaisen on a) seurattava, että siirtoverkon omistaja ja riippumaton järjestelmävastaava noudattavat 13 artiklasta johtuvia velvollisuuksiaan, ja määrättävä velvollisuuksien rikkomisesta seuraamuksia 4 kohdan d alakohdan mukaisesti, b) seurattava riippumattoman verkonhaltijan ja siirtoverkon omistajan välisiä suhteita ja välistä tiedonvaihtoa sen varmistamiseksi, että riippumaton järjestelmävastaava noudattaa velvollisuuksiaan, ja erityisesti hyväksyttävä sopimukset ja toimittava riitojenratkaisuviranomaisena riippumattoman järjestelmävastaavan ja siirtoverkon omistajan välillä kaikissa valituksissa, joita kumpi tahansa osapuoli tekee, c) hyväksyttävä ensimmäiseen kymmenvuotiseen verkon kehittämissuunnitelmaan sisältyvä investointisuunnitelma ja hyväksyttävä monivuotiset verkon kehittämissuunnitelmat, jotka riippumaton järjestelmävastaava esittää vuosittain, d) varmistettava, että riippumattoman järjestelmävastaavan perimiin verkkoonpääsytariffeihin sisältyy siirtoverkon omistajalle tai omistajille maksettava riittävä korvaus verkon omaisuuden käyttämisestä ja siihen tehdyistä uusista investoinneista, edellyttäen että ne on tehty taloudellisesti ja tehokkaasti, e) voitava suorittaa tarkastuksia myös ennalta ilmoittamatta siirtoverkon omistajan ja riippumattoman järjestelmävastaavan toimitaloissa sekä f) seurattava niiden ylikuormitusmaksujen käyttöä, jotka riippumaton järjestelmävastaava on kerännyt sähkökauppa-asetuksen mukaisesti.

Kohdan 4 mukaan jäsenvaltioiden tulee varmistaa, että sääntelyviranomaisilla on toimivalta suorittaa kohdissa 1, 3 ja 6 tarkoitetut tehtävät tehokkaalla tavalla. Tätä varten sääntelyviranomaiselle tulee olla ainakin valtuudet a) tehdä sähköalan yrityksiä sitovia päätöksiä, b) tehdä sähkömarkkinoiden toimintaa koskevia tutkimuksia ja päättää sekä määrätä tarvittavista ja oikeasuhteisista toimenpiteistä tehokkaan kilpailun edistämiseksi ja markkinoiden moitteettoman toiminnan varmistamiseksi. Lisäksi sääntelyviranomai-

sella on oltava tarvittaessa oikeus tehdä yhteistyötä kansallisen kilpailuviranomaisen ja rahoitusmarkkinoiden sääntelyviranomaisen tai komission kanssa kilpailulainsäädäntöön liittyvän tutkimuksen tekemisessä, c) vaatia sähköalan yrityksiltä kaikkia sen tehtävien suorittamisen kannalta merkityksellisiä tietoja, mukaan lukien perustelut kolmannen osapuolen pääsyn epäämiselle sekä kaikki tiedot verkon vahvistamisen edellyttämistä toimenpiteistä, d) määrätä tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia seuraamuksia sähköalan yrityksille, jotka eivät täytä velvollisuuksiaan, jotka johtuvat tästä direktiivistä tai asiaan liittyvistä oikeudellisesti sitovista sääntelyviranomaisen tai energia-alan sääntelyviranomaisen yhteistyöviraston tekemistä päätöksistä, tai ehdottaa toimivaltaiselle tuomioistuimelle, että tämä määräisi kyseisiä seuraamuksia. Tähän on sisällyttävä toimivalta määrätä tai ehdottaa määrättäväksi siirtoverkonhaltijalle enintään kymmentä prosenttia sen vuotuisesta liikevaihdosta tai vertikaalisesti integroituneelle yritykselle enintään kymmentä prosenttia sen vuotuisesta liikevaihdosta vastavia seuraamuksia, jos nämä eivät täytä tämän direktiivin mukaisia velvoitteitaan sekä e) tarkoituksenmukaiset valtuudet suorittaa tutkintaa ja ratkaista riitoja 11 ja 12 kohdan nojalla.

Kohdan 6 mukaan sääntelyviranomaisilla on oltava velvollisuus vahvistaa tai hyväksyä riittävän ajoissa ennen niiden voimaantuloa ainakin menetelmät, joita käytetään seuraavien seikkojen laskennassa tai niitä koskevien ehtojen ja edellytysten vahvistamisessa: a) liittäminen ja pääsy kansallisiin verkkoihin, siirto- ja jakelutariffit tai niitä koskevat menetelmät mukaan luettuina. Näiden tariffien tai menetelmien on mahdollistettava tarvittavien investointien tekeminen verkkoihin niin, että kyseisillä investoinneilla voidaan varmistaa verkkojen toimivuus; b) sellaisten tasapainottamispalvelujen tarjonta, jotka suoritetaan mahdollisimman taloudellisesti ja jotka tarjoavat verkonkäyttäjille asianmukaisia kannustimia sähkön syötön ja oton tasapainottamiseksi. Tasapainottamispalvelut on tarjottava oikeudenmukaisesti ja syrjimättömästi, ja niiden on perustuttava puolueettomiin kriteereihin; ja c) pääsy rajat ylittäviin infrastruktuureihin, mukaan lukien kapasitee-

tin jakoa ja ylikuormituksen hallintaa koskevat menettelyt.

Kohdan 8 mukaan sääntelyviranomaisten on tariffeja tai menetelmiä sekä tasapainotamispalveluja vahvistaessaan tai hyväksyessään varmistettava, että siirto- ja jakeluverkonhaltijoille annetaan sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä asianmukaisia kannustimia parantaa tehokkuutta, edistää markkinoiden yhdentymistä ja toimitusvarmuutta sekä tukea asiaan liittyviä tutkimustoimia.

Kohdan 10 mukaan sääntelyviranomaisilla on oikeus vaatia, että siirto- ja jakeluverkon haltijat tarvittaessa muuttavat tässä artiklassa tarkoitettuja ehtoja ja edellytyksiä, tariffit mukaan luettuina sen varmistamiseksi, että ne ovat oikeasuhteisia ja niitä sovelletaan syrjimättömällä tavalla.

Kohdassa 11 säädetään sääntelyviranomaisille tehtävistä siirto- tai jakeluverkon haltijoita koskevista valituksista ja valitusten käsitteilyajoista.

Kohdassa 12 säädetään sääntelyviranomaisen päätöksiä koskevista valituksista.

Kohdan 13 mukaan jäsenvaltioiden on luotava sellaiset asianmukaiset ja tehokkaat menettelyt sääntelyn, valvonnan ja avoimuuden turvaamiseksi, joilla vältetään määräävän aseman väärinkäyttö etenkin kuluttajien etujen vastaisella tavalla sekä kaikenlainen markkinoiden valtauksen tähtäävä toiminta.

Kohdan 14 mukaan Jäsenvaltioiden on varmistettava, että vastuussa olevia luonnollisia tai oikeushenkilöitä vastaan toteutetaan asianmukaiset toimenpiteet, muun muassa jäsenvaltioiden kansallisen oikeuden mukaiset hallinnolliset toimet tai rikosoikeudelliset menettelyt, jos tässä direktiivissä säädettyjä luottamuksellisuussääntöjä ei ole noudatettu.

Kohdan 15 mukaan edellä 11 ja 12 kohdassa tarkoitettut valitukset eivät rajoita yhteisön oikeuden ja/tai kansallisen oikeuden mukaisen muutoksenhakuoikeuden käyttöä. Kohdan 12 mukaan sääntelyviranomaisten päätökset tulee perustella.

Kohdan 17 mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että kansallisella tasolla on olemassa sopivat järjestelmät, joiden mukaisesti osapuoli, jota sääntelyviranomaisen päätös koskee, voi hakea siihen muutosta elimeltä, joka on riippumaton asianomaisista osapuolista ja hallituksista.

Rajat ylittäviä kysymyksiä koskeva sääntelyjärjestelmä

Artiklassa 38 säädetään rajat ylittävän sähkönsiirron sääntelystä. Kohdan 1 mukaan sääntelyviranomaisten tulee tehdä tiivistä yhteistyötä ja toimittaa toisilleen ja sääntelyviranomaisten yhteistyövirastolle kaikkea direktiivin mukaisten tehtävien suorittamiseksi tarvittavaa tietoa. Tiedot tulee pitää luottamuksellisina. Kohdan 2 mukaan sääntelyviranomaisten tulee vähintään alueellisella tasolla edistää järjestelyjä, jotka varmistavat verkon optimaalisen hallinnoinnin, kehittää yhteisiä sähköpörssejä ja rajasiirron kapasiteetin jakamista siirtokapasiteetin minimitason varmistamiseksi alueella tehokkaan kilpailun kehittämiseksi.

Kohdan 4 mukaan kohdassa 2 tarkoitettut toimet on tarvittaessa suoritettava tiiviissä yhteydenpidossa muiden asiaankuuluvien kansallisten viranomaisten kanssa ja tämän rajoittamatta niiden toimivaltaa.

Kohdan 5 mukaan komissio voi antaa suuntaviivoja siitä, missä määrin sääntelyviranomaisten on tehtävä yhteistyötä toistensa ja viraston kanssa.

Suuntaviivojen noudattaminen

Artiklassa 39 säädetään kansallisten sääntelyviranomaisten velvollisuudesta noudattaa komission antamia suuntaviivoja. Artiklan mukaan mikä tahansa sääntelyviranomainen tai komissio voi pyytää sääntelyviranomaisen yhteistyövirastolta lausuntoa siitä, onko sääntelyviranomaisen tekemä päätös komission antamien suuntaviivojen mukainen. Jos päätöksen tehnyt sääntelyviranomainen ei noudata viraston lausuntoa neljän kuukauden kuluessa sen vastaanottamisesta, viraston on ilmoitettava asiasta komissiolle. Jos komissio katsoo, että sääntelyviranomaisen päätös herättää vakavia epäilyjä siitä, onko se suuntaviivojen mukainen, komissio voi ryhtyä toimenpiteisiin kansallisen sääntelyviranomaisen päätöksen muuttamiseksi. Sääntelyviranomaisen on noudatettava päätöksensä muuttamista tai peruuttamista koskevaa komission päätöstä kahden kuukauden kuluessa.

Komissio antaa suuntaviivoja, joissa kuvataan yksityiskohtaisesti artiklan soveltamiseksi noudatettava menettely.

Tietojen säilyttäminen

Artiklassa 40 säädetään tietojen säilyttämisestä viranomaisia varten. Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden tulee vaatia, että sähköntoimittajat säilyttävät kansallisen sääntelyviranomaisen, kansallisen kilpailuviranomaisen ja komission saatavilla vähintään viisi vuotta asianmukaiset tiedot koskien sähköntoimitussopimuksiin ja johdannaisso-
pimuksiin liittyvistä liiketoimista tukku-
markkina-asiakkaiden ja siirtoverkonhaltijoiden kanssa. Kohdassa 2 säädetään siitä, mitä säilytettäviin tietoihin kuuluu. Komissio voi antaa suuntaviivoja artiklan yhdenmukaisen soveltamisen varmistamiseksi.

Alueellinen yhteistyö

Artiklassa 6 säädetään jäsenvaltioiden velvollisuudesta tehdä yhteistyötä markkinoiden yhdentämiseksi alueetasolla.

Kuluttajansuojaa koskeva liite 1

Liitteeseen 1 on lisätty uusia säännöksiä toiseen sähkömarkkinadirektiiviin verrattuna. Näitä muutoksia ovat: h) asiakkailla on käytettävissään omat kulutustietonsa ja he voivat, nimenomaisesti sopimuksesta ja kuluitta, antaa mille tahansa rekisteröidylle sähköntoimittajalle oikeuden saada mittaritietonsa. Tiedonhallinnasta vastaava osapuoli on velvollinen antamaan nämä tiedot kyseiselle yritykselle. Jäsenvaltioiden on määriteltävä tietojen muoto sekä menettely, jonka mukaisesti toimittajat ja kuluttajat voivat saada tietoja. Kuluttajalta ei saa periä lisämaksua tästä palvelusta; i) asiakkaille tiedotetaan asianmukaisesti todellisesta sähkönkulutuksesta ja kustannuksista riittävän usein, jotta he voivat säännellä omaa sähkönkulutustaan. Nämä tiedot on annettava sopivin väliajoin ottaen huomioon asiakkaan mittauslaitteiston ominaisuudet ja kyseessä oleva

sähkötuote. Tällaisten toimenpiteiden kustannustehokkuus on otettava asianmukaisesti huomioon. Kuluttajalta ei saa periä lisämaksua tästä palvelusta; sekä j) asiakkaan on saatava tasoitusloppulasku sähköntoimittajan vaihduttua viimeistään kuuden viikon kuluttua toimittajan vaihtumisesta.

2.2.2. Yhteisön tuomioistuimen tuomio C-439/06

Yhteisön tuomioistuin on antanut vuonna 2008 ratkaisun asiassa C-439/06, jossa tuomioistuin tulkitsi toisen sähkömarkkinadirektiivin säännöksiä kolmannen osapuolen verkkoon pääsyn edellytyksistä. Tässä niin sanotussa Citiworks-tapauksessa sähköä myyjä halusi toimittaa sähköä asiakkaalle, joka sijaitsi lentokenttäalueella. Saksan liittotasavallan lainsäädännön mukaan yksityisillä, pienillä jakeluverkoilla oli kuitenkin mahdollisuus hakea poikkeusta verkkoon pääsyn järjestämisestä. Alueella oli yksityinen, lentoaseman omistama ja operoima jakeluverkko, jolle oli myönnetty kyseinen poikkeus.

Yhteisön tuomioistuimen ratkaisun mukaan kaikki verkot, riippumatta verkon koosta ja asiakastyypeistä, joilla siirretään sähköä asiakkaille ja jotka eivät ole siirtojännite- tai suurjänniteverkkoja, kuuluvat direktiivin 20 artiklan 1 kohdan säännöksen soveltamisalaan ja ovat siten direktiivissä tarkoitettua sähkönjakeluverkkoa. Yhteisön tuomioistuimen mukaan Citiworks-tapauksessa myyjällä tulee siis olla oikeus toimittaa sähköä lentokenttäverkossa olevalle asiakkaalle.

Direktiivin 20 artiklan 1 kohtaa on yhteisön tuomioistuimen mukaan tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jolla tietyt energiantoimitusverkkojen haltijat vapautetaan velvollisuudesta myöntää kolmansille osapuolille vapaa pääsy mainittuihin verkkoihin sillä perusteella, että nämä verkot sijaitsevat yhteenkuuluvalla yritysalueella ja palvelevat pääasiallisesti energian siirtämistä yrityksen sisällä ja siihen sidoksissa oleviin yrityksiin.

2.2.3. Direktiivi maakaasun sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2003/55/EY kumoamisesta

Yleistä

Kolmannen maakaasumarkkinadirektiivin tavoitteena on vahvistaa yhteiset säännöt maakaasun siirrolle, jakelulle, toimitukselle ja varastoinnille. Siinä annetaan säännöt, jotka koskevat maakaasualan järjestämistä ja toimintaa, markkinoille pääsyä sekä maakaasun siirrossa, jakelussa, toimituksessa, varastoinnissa ja verkkojen käytössä sovellettavia lupien myöntämisperusteita ja menettelyjä. Direktiivissä annettuja maakaasua koskevia sääntöjä sovelletaan myös biokaasuun ja biomassasta peräisin olevaan kaasuun edellyttäen, että näitä kaasuja voidaan teknisesti ja turvallisesti syöttää maakaasuverkkoon ja siirtää kyseisessä verkossa.

Maakaasumarkkinadirektiivi sisältää pääpiirteissään samat säännökset kuin sähkömarkkinadirektiivikin. Direktiivien sisältämien yhteisten säännösten osalta viitataan edellä sähkömarkkinadirektiivin sisältöä koskevaan kuvaukseen. Näiden säännösten lisäksi maakaasumarkkinadirektiivi sisältää säännöksiä, jotka koskevat pelkästään maakaasumarkkinoita. Seuraavassa kuvataan näitä säännöksiä.

Maakaasun varastointi ja nesteytetyn maakaasun käsittely

Maakaasumarkkinadirektiivi sisältää säännökset maakaasun varastoinnista ja nesteytetyn maakaasun käsittelystä.

Direktiivin 12 artiklassa on säännökset varastointilaitteistojen ja nesteytetyn maakaasun käsittelylaitosten haltijoiden nimeämisestä.

Artiklassa 13 säädetään varastointilaitteistojen ja nesteytetyn maakaasun käsittelylaitosten haltijoiden tehtävistä. Kunkin varastointilaitteiston ja nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston haltijan on a) käytettävä, ylläpidettävä ja kehitettävä taloudellisten edellytysten mukaisesti turvallisia, luotettavia ja tehokkaita varastointi- ja nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistoja avoimien markkinoiden turvaamiseksi ottaen ympäristöasianmukaisesti huomioon sekä varmistettava, että palveluvelvoitteiden täyttämiseen on riittävästi resursseja; b) oltava harjoittamatta syrjintää verkon käyttäjien tai käyttäjäryhmi-

en välillä; c) toimitettava mille tahansa toiselle siirtoverkonhaltijalle, varastointilaitteiston tai nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston haltijalle tai jakeluverkonhaltijalle riittävät tiedot sen varmistamiseksi, että maakaasun siirto ja varastointi voi tapahtua yhteenliitetyn verkon varman ja tehokkaan käytön kanssa yhteensopivalla tavalla; ja d) toimitettava verkon käyttäjille tarvittavat tiedot tehokkaan verkkoon pääsyn varmistamiseksi.

Artiklassa 15 säädetään varastointilaitteiston haltijoiden eriyttämisestä. Varastointilaitteiston haltijan, joka kuuluu vertikaalisesti integroituneeseen yritykseen, on oltava riippumaton siirtoverkkoon, jakeluun tai varastoihin liittymättömästä toiminnasta ainakin oikeudellisen muotonsa, organisaationsa ja päätöksentekonsa osalta. Vaatimus edellyttää erillisen oikeushenkilön perustamista harjoittamaan varastointiliiketoimintaa. Artiklan 2 kohdassa säädetään lisäksi riippumattomuuden varmentamiseen liittyvistä vähimmäisvaatimuksista, joilla tarkennetaan oikeudellisesti eriytetyn varastointilaitteiston haltijan toiminnallista riippumattomuutta vertikaalisesti integroituneen yrityksen muusta toiminnasta. Artiklaa sovelletaan ainoastaan varastoihin, jotka ovat teknisesti ja/tai taloudellisesti tarpeellisia tehokkaan verkkoon pääsyn tarjoamiseksi asiakkaille suuntautuvia toimituksia varten 33 artiklan mukaisesti.

Artiklassa 16 säädetään varastointilaitteistojen ja nesteytetyn maakaasun käsittelylaitosten haltijoiden salassapitovelvollisuudesta. Säännökset vastaavat siirtoverkonhaltijoiden salassapitovelvollisuutta.

Artiklassa 32 säädetään kolmansien osapuolten pääsystä nesteytetyn maakaasun käsittelylaitosten palveluihin.

Artiklassa 33 säädetään varastojen käyttöoikeudesta ja putkilinjavarastoinnista. Artiklan mukaan jäsenvaltiot voivat valita joko säännellyn tai neuvotteluun perustuvan käyttöoikeusmenettelyn järjestääkseen varastojen ja putkilinjavarastoinnin sekä niihin liittyvien lisäpalvelujen käyttöoikeuden. Näitä menettelyjä sovelletaan tasapuolisten, avointen ja syrjimättömien perusteiden mukaisesti. Sääntelyviranomaisen tai jäsenvaltioiden on määriteltävä ja julkaistava perusteet, joiden mukaisesti voidaan määrittää varastoihin ja put-

kilinjavarastointiin sovellettava käyttöoikeusjärjestelmä. Jos kyseessä on neuvotteluihin perustuva käyttöoikeusmenettely, jäsenvaltioiden tai, kun jäsenvaltioissa on niin säädetty, niiden sääntelyviranomaisten on toteutettava tarvittavat toimenpiteet, jotta maakaasualan yritykset ja vaatimukset täyttävät asiakkaat voivat neuvotella varastojen ja putkilinjavarastoinnin käyttöoikeudesta silloin, kun se on teknisesti ja/tai taloudellisesti tarpeellista tehokkaan verkkoon pääsyn tarjoamiseksi sekä muiden lisäpalvelujen käyttöoikeuden järjestämiseksi. Osapuolet on veloitettava neuvottelemaan varastojen, putkilinjavarastoinnin ja muiden lisäpalvelujen käyttöoikeudesta vilpittömässä mielessä. Varastojen, putkilinjavarastoinnin ja muiden lisäpalvelujen käyttöä koskevat tärkeimmät kaupalliset toimitusehdot on julkaistava vuosittain. Jos kyseessä on säännelty käyttöoikeusmenettely, sääntelyviranomaisten, kun jäsenvaltioissa on niin säädetty, tai jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet, jotta maakaasualan yritykset ja vaatimukset täyttävät asiakkaat saavat oikeuden käyttää varastoja, putkilinjavarastointia ja muita lisäpalveluja kyseisten varastojen ja putkilinjavarastoinnin käyttöä koskevien julkaistujen tariffien ja/tai muiden ehtojen ja veloitteiden perusteella silloin, kun ne ovat teknisesti ja/tai taloudellisesti tarpeellisia tehokkaan verkkoon pääsyn tarjoamiseksi ja muiden lisäpalvelujen käytön järjestämiseksi.

Tuotantovaiheen putkistojen käyttöoikeus

Artiklassa 34 säädetään tuotantovaiheen putkistojen käyttöoikeudesta.

Sääntelyviranomaisen tehtävät ja toimivaltuudet

Maakaasumarkkinadirektiivi sisältää sähkömarkkinadirektiiviä vastaavat säännökset kansallisten sääntelyviranomaisten yleistavoitteista, tehtävistä ja toimivaltuuksista. Niiden lisäksi direktiivin 41 artiklassa on säännökset, jotka sisältävät kansallisten sääntelyviranomaisten tehtävät ja toimivaltuudet varastointilaitteistojen ja nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistojen valvonnassa.

Artiklan 6 kohdan mukaan sääntelyviranomaisella on oltava velvollisuus vahvistaa tai hyväksyä ennen voimaantuloa ainakin menettelmät nesteytetyn maakaasun käsittelylaitosten käyttöoikeuden ehtojen, edellytysten ja tariffien määrittämiseksi.

Artiklan 10 kohdan mukaan sääntelyviranomaisilla on oltava oikeus vaatia, että varastointilaitosten ja nesteytetyn maakaasun käsittelylaitosten haltijat tarvittaessa muuttavat artiklassa tarkoitettuja ehtoja ja edellytyksiä sen varmistamiseksi, että ne ovat oikeasuhteisia ja että niitä sovelletaan syrjimättömällä tavalla. Tähän tehtävään ei kuulu tariffien tarkistaminen, jos varaston käyttöä koskeva järjestelmä määrittää neuvotteluun perustuvan käyttöoikeusmenettelyn mukaisesti.

Artiklan 11 ja 12 kohdissa on säännökset muun muassa varastointilaitteistojen ja nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistojen haltijoista tehtyjen valitusten käsittelystä kansallisessa sääntelyviranomaisessa.

Uusia ja eristyneitä markkinoita koskevat poikkeukset

Direktiivin 49 artiklassa säädetään uusia ja eristyneitä markkinoita koskevista poikkeuksista. Artiklan 1 kohdan mukaan ne jäsenvaltiot, jotka eivät ole suoraan liittyneet min-kään muun jäsenvaltion yhteenliitettyyn verkkoon ja joilla on vain yksi pääasiallinen ulkopuolinen maakaasun toimittaja, voivat poiketa direktiivin 4, 9, 37 ja/tai 38 artiklan säännöksistä. Toimittajan, jonka markkinaosuus on yli 75 prosenttia, katsotaan olevan pääasiallinen toimittaja. Näiden poikkeuksien voimassaolo lakkaa ilman eri toimenpiteitä siitä hetkestä, kun vähintään yksi tässä alakohdassa tarkoitetuista edellytyksistä ei enää täyty. Poikkeuksesta on ilmoitettava komissiolle. Kohdan toisen alakohdan mukaan 4, 9, 37 ja/tai 38 artiklaa ei sovelleta Viroon, Latviaan ja/tai Suomeen ennen kuin jokin tahansa näistä jäsenvaltioista liittyy suoraan jonkin muun jäsenvaltion kuin Viron, Latvian, Liettuan ja Suomen yhteenliitettyyn verkkoon. Tämä alakohta ei rajoita tämän kohdan ensimmäisen alakohdan mukaisten poikkeusten soveltamista. Eristyneitä markkinoita koskevan poikkeuksen piiriin kuuluvat säännökset koskevat lupamenettelyä, siirtoverkkojen

eriyttämistä, markkinoiden avaamista ja vastavuoroisuutta sekä erillisiä linjoja.

2.2.4 Asetus verkkoon pääsyä koskevista edellytyksistä rajat ylittävissä sähkön kaupassa ja asetuksen (EY) N:o 1228/2003 kumoamisesta

Sähkökauppa-asetuksen tarkoituksena on a) vahvistaa oikeudenmukaiset säännöt rajat ylittävää sähkön kauppaa varten ja edistää siten kilpailua sähkön sisämarkkinoilla kansallisten ja alueellisten markkinoiden erityispiirteet huomioon ottaen. Tähän sisältyy se, että luodaan rajat ylittävien sähkövirtojen korvausmekanismi ja vahvistetaan yhdenmukaistetut periaatteet rajat ylittäviä siirtoja koskeville maksuille sekä jaetaan käytettävissä oleva yhteenliittämiskapasiteetti kansallisten siirtoverkkojen kesken; sekä b) helpottaa sellaisten toimivien ja avoimien tukkumarkkinoiden syntymistä, joilla sähkön toimitusvarmuuden taso on korkea. Sillä säädetään mekanismeista rajat ylittävää sähkön kauppaa koskevien sääntöjen yhdenmukaistamiseksi.

Artiklassa 18 annetaan komissiolle valtuus antaa suuntaviivoja, joiden tarkoituksena on määritellä yksityiskohtaiset säännöt sähkön sisämarkkinoilla käytävälle sähkökaupalle sekä siirtoverkkojen toiminnalle. Suuntaviivojen sisältämät säännökset velvoittavat suoraan kohteina olevia sähköalan yrityksiä.

Artiklassa 19 säädetään, että sääntelyviranomaisten tulee tehtäviään hoitaessaan varmistaa, että sähkökauppa-asetusta ja sen nojalla annettuja suuntaviivoja noudatetaan.

Artiklassa 21 jätetään jäsenvaltioille oikeus pitää voimassa tai ottaa käyttöön asetusta yksityiskohtaisempia sääntöjä.

Artiklan 22 mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä asetuksen säännösten rikkomiseen sovellettavista seuraamuksista ja toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen, että kyseiset säännökset pannaan täytäntöön. Säädettyjen seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia.

2.2.5. Asetus maakaasunsiirtoverkkoihin pääsyä koskevista edellytyksistä ja asetuksen (EY) N:o 1775/2005 kumoamisesta

Maakaasuverkkoasetuksella a) annetaan syrjimättömät säännöt maakaasun siirtoverkkoihin pääsyä koskevista edellytyksistä, ottaen huomioon kansallisten ja alueellisten markkinoiden erityispiirteet, kaasun sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan varmistamiseksi; b) annetaan syrjimättömät säännöt nesteytetyn maakaasun käsittelylaitosten ja varastojen käyttöoikeuden edellytyksistä ottaen huomioon kansallisten ja alueellisten markkinoiden erityispiirteet; c) helpotetaan sellaisten toimivien ja avoimien tukkumarkkinoiden syntymistä, joilla kaasun toimitusvarmuuden taso on korkea, ja säädetään mekanismeista, joilla yhdenmukaistetaan verkkoon pääsyä koskevia sääntöjä rajat ylittävissä kaasun kaupassa. Tähän tavoitteeseen kuuluu yhdenmukaisten periaatteiden vahvistaminen verkkoonpääsyn, mutta ei varastojen käyttöoikeuden, tariffeille tai niiden laskennan perustana oleville menetelmille, kolmannen osapuolen verkkoonpääsyyn liittyvien palvelujen luominen sekä kapasiteetin jakamista ja ylikuormituksen hallintaa koskevat yhdenmukaiset periaatteet, avoimuusvaatimusten määrittely, tasehallintasäännöt ja tasepoikkeamamaksut sekä kapasiteettikaupan helpottaminen.

Artiklassa 24 säädetään, että sääntelyviranomaisten tulee tehtäviään hoitaessaan varmistaa, että maakaasuverkkoasetusta ja sen nojalla annettuja suuntaviivoja noudatetaan.

Artiklassa 26 jätetään jäsenvaltioille oikeus pitää voimassa tai ottaa käyttöön asetusta yksityiskohtaisempia sääntöjä.

Artiklan 27 mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä asetuksen säännösten rikkomiseen sovellettavista seuraamuksista ja toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen, että kyseiset säännökset pannaan täytäntöön. Säädettyjen seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia.

Asetuksen 30 artiklassa säädetään asetuksen soveltamisalan poikkeuksista. Sen mukaan asetusta ei sovelleta jäsenvaltioissa oleviin maakaasun siirtoverkkoihin maakaasumarkkinadirektiivin 49 artiklan nojalla myönnettyjen poikkeusten voimassaolon aikana. Maakaasuverkkoasetusta ei sovelleta tämän vuoksi Suomessa maakaasun siirtoverkkoon direktiivin 49 artiklan mukaisen poikkeuksen voimassaoloaikana.

2.2.6. Direktiivi sähkön toimitusvarmuuden ja infrastruktuuri-investointien turvaamiseksi toteutettavista toimenpiteistä

Direktiivi 2005/89/EY sähkön toimitusvarmuuden ja infrastruktuuri-investointien turvaamiseksi toteutettavista toimenpiteistä eli sähkön toimitusvarmuusdirektiivi tuli voimaan helmikuussa 2006. Direktiivissä vahvistetaan toimenpiteet, joiden tavoitteena on turvata sähkön toimitusvarmuus sähkön sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan varmistamiseksi ja varmistaa riittävä tuotantokapasiteetti, kysynnän ja tarjonnan riittävä tasapaino sekä sopiva yhteenliityntäaste jäsenvaltioiden välillä sisämarkkinoiden kehittämiseksi. Direktiivissä vahvistetaan kehys, jonka puitteissa jäsenvaltioiden on määriteltävä avoin, vakaa ja syrjimätön sähkön toimitusvarmuuspolitiikka, joka soveltuu kilpailullisten sähkön sisämarkkinoiden vaatimuksiin. Suomi on täytäntöönpannut direktiivin jo aiemmin.

Artiklan 4 mukaan jäsenvaltioiden tai toimivaltaisten viranomaisten on varmistettava, että siirtoverkonhaltijat asettavat toimintaa koskevat vähimmäissäännöt sekä verkon käyttövarmuutta koskevat vähimmäisvaatimukset. Jäsenvaltiot voivat vaatia siirtoverkonhaltijoita toimittamaan kyseiset säännöt ja vaatimukset toimivaltaisille viranomaisille hyväksyttäviksi.

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että siirtoverkon ja soveltuviin tapauksissa jakeluverkon haltijat noudattavat toimintaa koskevia vähimmäissääntöjä ja verkon käyttövarmuutta koskevia vähimmäisvaatimuksia. Lisäksi jäsenvaltioiden on vaadittava siirtoverkonhaltijoita ylläpitämään asianmukaista verkon toimitusvarmuuden tasoa.

Jäsenvaltioiden tai toimivaltaisten viranomaisten on varmistettava, että siirtoverkonhaltijat ja soveltuviin tapauksissa jakeluverkonhaltijat asettavat sähkön laatua ja verkon käyttövarmuutta koskevat suorituskykytavoitteet ja saavuttavat ne. Jäsenvaltioiden tai toimivaltaisten viranomaisten on hyväksyttävä kyseiset tavoitteet ja seurattava niiden toteutumista. Tavoitteiden on oltava objektiivisia, avoimia ja syrjimättömiä ja ne on julkaisuttava.

Artiklassa 6 on asetettu vaatimuksia verkkoinvestointien varmistamiseksi. Artiklan mukaisesti jäsenvaltioiden on luotava sääntelykehys, joka antaa investointisignaaleja sekä siirto- että jakeluverkkojen haltijoille, jotta nämä kehittäisivät verkkojaan siten, että ne vastaavat markkinoiden ennustettavissa olevaa kysyntää, ja edistää verkkojen kunnossapitoa sekä tarvittaessa uusimista.

2.2.7. Direktiivi uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä sekä direktiivien 2001/77/EY ja 2003/30/EY muuttamisesta ja myöhemmästä kumoamisesta

Direktiivissä 2009/28/EY eli RES-direktiivissä luodaan yhteiset puitteet uusiutuvan energian edistämiseksi. Direktiivissä asetetaan sitovat kansalliset tavoitteet uusiutuvan energian osuudesta energian kokonaistuotannosta ja liikenteen polttoaineissa. Direktiivi sisältää myös säännöt uusiutuvan energian pääsystä sähkö- ja maakaasuverkkoon sekä säännöt biopolttoaineiden ja bionesteiden kestävyyskriteereille.

Artiklassa 16 säädetään muun muassa uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön ja kaasun liittämistä sähkö- ja maakaasuverkkoihin. Artiklassa painotetaan uusiutuvien energialähteiden etusijaa etenkin sähköntuotannossa. Artiklassa myös määritellään liittymisehtojen julkistamisesta ja liittymismaksujen läpinäkyvyydestä ja syrjimättömyydestä. Uusiutuvista energialähteistä tuotetun kaasun osalta ei kuitenkaan edellytetä siirtovelvollisuutta.

2.3 Eräiden ulkomaiden ratkaisuja

2.3.1. Kansallinen sääntelyviranomainen

Ruotsi

Ruotsin kansallinen sääntelyviranomainen Energimarknadsinspektionen muutettiin vuonna 2008 itsenäiseksi viranomaiseksi, kun se sitä ennen oli osa laajempaa energiaviranomaista (Statens Energimyndighet). Eriyttäminen tarkoituksena oli selkiyttää val-

vontaviranomaisen ja energia-alan edistämistoimia hoitavan viranomaisen rooleja.

Viraston päällikön eli ylijohtajan nimittää Ruotsin hallitus. Hallitus on päättänyt, että virastossa on sisäinen johtoryhmä, joka muun muassa toimii ylijohtajan neuvonantajana. Ylijohtaja toimii johtoryhmän puheenjohtajana ja informoi sitä viraston toimintaan vaikuttavista asioista.

Ylijohtaja nimitetään yleensä kuuden vuoden pituiseksi kaudeksi, jonka jälkeen kausi voidaan uusia kahdesti kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Ylijohtajan tehtävää hoitavalle henkilölle ei ole säädetty virkakiertoa vaan palvelussuhde päättyy määräajan päättyessä.

Viraston toimintaa ohjaa hallitus antamalla ohjeita. Normaalia toimintaa koskevat suuntaviivaohjeet annetaan vuosittaisissa määrärahaa koskevissa ohjeissa. Virasto laatii vuosittain kertomuksen toiminnastaan ja se toimitetaan hallitukselle.

Viraston toiminta rahoitetaan pääosin valtion budjetista. Sähkö- ja maakaasuverkonhaltijat keräävät pienen hallituksen esityksessä päätetyn summan kaikilta asiakkailta valtion budjettiin.

Viraston päätöksiin haetaan muutosta hallinto-oikeudesta. Joihinkin luvan myöntämisestä koskeviin päätöksiin voi hakea muutosta hallitukselta.

Italia

Italiassa kansallisena sääntelyviranomaisena toimii L'Autorità per l'energia elettrica e il gas (AEEG). Sen neuvoston nimittää valtioneuvosto asiasta vastaavan ministerin ehdotuksen perusteella. Hallituksen tekemä nimitys on toimitettava parlamentin kahden toimivaltaisen valiokunnan hyväksyttäväksi. Niiden hyväksyntään tarvitaan kolmanneljäosan määräenemmistö äänistä, joten sääntelyviranomaisen neuvoston nimittämisen hyväksyminen edellyttää myös opposition hyväksyntää.

Neuvoston jäsenet nimitetään virkaan seitsemäksi vuodeksi eikä heitä voi nimittää uudelleen.

Sääntelyviranomaisen päättää itse organisaatiostaan, taloudestaan ja hallinnostaan. Toiminnan rahoittamiseksi kerätään energia-

alan yrityksiltä maksu, joka on enintään 1 promille edellisen vuoden tuloista. Tällä hetkellä määrä on 0,3 promillea. Joka vuosi pääministeriä ja hallitusta avustava elin "Presidenza del Consiglio dei Ministri" antaa hyväksynnän kerättävästä maksusta.

Hallituksen vuosittainen päätös valtiontaloudesta sisältää myös energiapolitiikkaan liittyviä asioita. Näkökulmana ovat kansalliset edut energiapolitiikassa. Nämä energiapolitiittiset linjaukset voivat koskea myös sääntelyviranomaisista.

Sääntelyviranomaisen päätöksiin voi hakea muutosta sen alueen hallinto-oikeudesta, jossa sääntelyviranomaisen toimii. Toisena valitusasteena toimii korkein hallinto-oikeus.

Itävalta

Itävallassa sähkö- ja maakaasumarkkinoiden kansallisena sääntelyviranomaisena toimii E-Control Ltd -niminen yhtiö. Sääntelyviranomaisen päällikkönä on toimitusjohtaja, jonka nimittää talousasioista vastaava ministeri. Kausi on pituudeltaan viisi vuotta ja se voidaan uusia. Sääntelyviranomaisen päällikön tehtävää hoitavalle henkilölle ei ole varalla mitään virkakiertoa.

Sääntelyviranomaisella on riippumaton kolmejäseninen sääntelykomissio. Yksi sen jäsenistä on tuomari ja kahdella muulla on tekninen tai/ja taloudellinen osaaminen. Komission jäsenenä toimiminen ei ole täysipäiväinen työ, vaan komissio kokoontuu tavallisesti kahden viikon välein. Komission toimivalta koskee siirto- ja jakelutariffeja, verkonhaltijoiden ehtoja sekä kiistojen ratkaisua. Komission jäsenet nimittää liittovaltion hallitus. Kauden pituus on viisi vuotta ja se voidaan uusia.

Sääntelyviranomaisen toiminta rahoitetaan maksuilla, jotka kerätään sähköalalla kolmelta siirtoverkonhaltijalta. Maksu hyväksytään osana siirtoverkonhaltijoiden kustannuksia, joten siirtoverkonhaltijoiden tariffien kautta toiminnan rahoittavat viime kädessä loppukäyttäjät. Sääntelyviranomaisen talousarvion, joka sisältää myös sääntelykomission kustannukset, hyväksyy E-Control -yhtiön hallintoneuvosto. Talousasioista ja valtiontaloudesta vastaavat ministerit nimittävät hallintoneuvoston jäsenet.

Ministeri ei ohjaa sääntelyviranomaisen toimintaa. Säännökset kuitenkin mahdollistavat yleisluonteisen ohjauksen. Ministeri voi antaa määräyksiä sääntelyviranomaisen päällikölle, mutta määräysten on oltava kirjallisia, perusteltuja ja julkistettuja. Tätä mahdollisuutta ei ole kertaakaan käytetty. Sääntelyviranomaisen arvion mukaan mahdollisuus antaa määräyksiä on poistettava, sillä muuten kansallisen sääntelyviranomaisen riippumattomuus ei toteutuisi.

Sääntelyviranomaisen päätöksiin voi hakea muutosta sääntelykomissiolta. Komission päätöksiin voi puolestaan hakea muutosta hallinto-oikeudesta ja perustuslakioikeudesta.

2.3.2. Sähkön kantaverkon määrittely Ruotsissa

Ruotsin sähköjärjestelmä muistuttaa monelta osin Suomen järjestelmää. Ruotsissa kantaverkko koostuu 220 ja 400 kilovoltin johdoista sekä ulkomaanyhteyksistä Suomeen, Norjaan ja Tanskaan. Ruotsin sähkölain (Ellag 1997:857) mukaan kantaverkkojohdolla tarkoitetaan johtoa, jonka jännite on 220 kilovoltia tai enemmän. Aluejohdolla tarkoitetaan johtoa, joka edellyttää johdon verkkolupaa ja jonka jännite on alle 220 kilovoltia. Alueverkonhaltijoiden hallinnassa on tänä päivänä kuitenkin joitakin kantaverkkojohtotason johtoja. Näissä johdoissa sovelletaan alueverkkotariffia. Verkonrakentamisvelvollisuus on verkkoluvan omaavalla verkonhaltijalla. Jos johto katsotaan kantaverkkojohdoksi, johdon rakentaminen kuuluu kantaverkonhaltijalle.

2.3.3. Sähkön toimitusvarmuuden sääntely Ruotsissa

Vuonna 2001 Ruotsissa arvioitiin olevan 57 000 kilometriä sääältistä, metsäisessä maastossa kulkevaa avojohtoa. Alun perin vapaaehtoisena verkonhaltijoiden toimena alkanutta sääälttiiden johtojen kaapelointia vauhdittivat 2000-luvun puolivälissä Ruotsissa riehuneet tuhoiset myrskyt. Ruotsin sähkölakiin lisättiin vuonna 2005 sähkönjakelun toimintavaatimus, jonka mukaan verkonhaltijan on huolehdittava siitä, ettei asiakkaalle aiheudu 24 tuntia pidempiä sähkö-

katkoja enää vuoden 2011 alun jälkeen. Vaatimus on saanut Ruotsissa aikaan merkittäviä investointeja sähköverkon kaapelointiin. Häiriöalttiiksi katsottu 57 000 kilometrin avojohdomäärä on nykyisin käytännössä kokonaan kaapeloitu. Ruotsin koko keskijänniteverkosta lähes puolet ja pienjänniteverkosta kaksi kolmasosaa on kaapeloitu. Pienjänniteverkosta vain noin kolme prosenttia on enää päällystämätöntä avojohtoa. Muilta osin pienjänniteverkko on maakaapelia ja päällystettyä ilmajohtoa.

Vuoden 2005 tuhoisien myrskyjen jälkeen Ruotsissa otettiin käyttöön lakisääteinen verkkopalvelun keskeytymistä koskeva vakiokorvausjärjestelmä. Jakeluverkonhaltija on velvollinen maksamaan asiakkaalleen vakiokorvauksen vähintään 12 tuntia kestävästä sähkökatkosta. Vakiokorvaus nousee sähkökatkon keston kasvaessa. Korvauksen määrä on katkoa kohden enintään asiakkaan kolmen vuoden sähköverkkomaksun suuruisen.

Asiakas ei ole oikeutettu vakiokorvaukseen, jos sähkönjakelu katkaistaan huolto- tai turvallisuussyistä ja katko ei kestä pidempään kuin kyseinen toimenpide vaatii. Vakiokorvausta ei myöskään makseta, jos sähkökatkon syynä on 220 kilovoltin tai sitä korkeampijännitteisessä verkossa sattunut vika. Vakiokorvausmenettelyä ei sovelleta, kun kyseessä on verkonhaltijan verkossa sattunut vika, jonka aiheuttajaa verkonhaltijan ei kohtuudella voida olettaa pystyneen ennalkoimaan tai välttämään.

Oikeus vakiokorvaukseen koskee myös muita asiakkaita kuin kuluttajia. Vähintään 12 tunnin mutta enintään 24 tunnin katkon vakiokorvaus on 12,5 prosenttia asiakkaan vuotuisesta verkkomaksusta. Jokaisesta yhden vuorokauden ylittävästä alkavasta 24 tunnin jaksosta korvaus nousee summalla, joka vastaa 25 prosenttia sähköverkkomaksusta. Vakiokorvaus on 48—72 tunnin katkosta siten 37,5 prosenttia vuotuisesta sähköverkkomaksusta, 72—96 tunnin katkon korvaus 62,5 prosenttia ja niin edelleen. 300 prosentin suuruisen maksimikorvaus maksetaan yli 12 vuorokautta kestävästä katkosta. Korvaukselle on lisäksi säädetty vähimmäismäärä, joka on laskettavissa sosiaalivakuutuslainsäädännön määrittelemän perushintatason perusteella.

Sähkökatko määritellään päättyneeksi siitä hetkestä, jonka jälkeen sähkönjakelu on toiminut keskeytyksettä seuraavat kaksi tuntia. Jos sähkönjakelu keskeytyy uudelleen tämän kahden tunnin jälkeen, on kysymyksessä uusi sähkökatko.

2.4 Nykytilan arviointi

2.4.1. Yleisarvio energiamarkkinalainsäädännön kehittämistarpeista

Suomi on pannut täytäntöön asianmukaisesti vuonna 2003 annettuun toiseen energian sisämarkkinapakettiin sisältyneiden sähkömarkkinadirektiivin, maakaasumarkkinadirektiivin ja sähkökauppa-asetuksen vaatimukset. Vuonna 2009 annettuun kolmanteen energian sisämarkkinapakettiin kuuluvat uudet sähkö- ja maakaasumarkkinadirektiivit ja sähkökauppa-asetus sisältävät merkittävän määrän uusia säännöksiä, jotka edellyttävät kansallisen lainsäädäntöemme täydentämistä.

Vuonna 1995 voimaan tullutta sähkömarkkinalakia on täydennetty sen voimassaolokana yhteensä 12 muutoksella. Lain termistö ja rakenne poikkeavat unionin lainsäädännöstä, sillä laki on alun perin säädetty jo ennen ensimmäisen sähkömarkkinadirektiivin antamista. Lain rakenne ja termistö ovat jo nykyisellään muodostuneet näiden syiden vuoksi vaikeaselkoisiksi. Tämä vaikeuttaa lain soveltamista. Kolmannen energian sisämarkkinapaketin edellyttämien uusien säännösten lisääminen sähkömarkkinalakiin ja osittain maakaasumarkkinalakiinkin tekisivät energiamarkkinalainsäädäntöämme entistä vaikeaselkoisemman ja hankalamman soveltaa. Tämän vuoksi on tarpeen uudistaa sekä sähkömarkkinalaki että energiamarkkinoiden valvontaa koskevat säännökset kokonaisuudessaan.

2.4.2. Sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonta

Yhden kansallisen sääntelyviranomaisen vaatimus

Sähkö- ja maakaasumarkkinadirektiivien mukaan kunkin jäsenvaltion on nimettävä yksi kansallinen sääntelyviranomainen kan-

sallisella tasolla. Tämä ei estä nimeämästä muita sääntelyviranomaisia jäsenvaltioiden aluetasolla edellyttäen, että unionin tasolla on edustus- ja yhteydenpitotarkoituksia varten yksi korkean tason edustaja energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston toimintaa varten.

Yhden kansallisen sääntelyviranomaisen vaatimus ei ole esteenä Ahvenanmaan itsehallintoon perustuvan oman lainsäädännön antamiselle sähkömarkkinoiden sääntelystä sekä oman sääntelyviranomaisen asettamiselle.

Sääntelyviranomaisen oikeudellinen erillisuus

Sähkö- ja maakaasumarkkinadirektiivit edellyttävät, että kansallisen sääntelyviranomaisen on direktiivien ja niihin liittyvän lainsäädännön asettamia viranomaistehtäviä suorittaessaan oltava oikeudellisesti erillinen kaikista muista julkisista ja yksityisistä elimistä.

Energiamarkkinavirasto on itsenäinen erillinen virasto. Virastolla on oma budjettinsa ja se voi järjestää tehtävänsä ja organisaationsa itsenäisesti. Energiamarkkinavirastosta annetun valtioneuvoston asetuksen (621/2000) mukaan Energiamarkkinavirasto kantaa ja vastaa valtion puolesta sekä valvoo tuomioistuimissa ja muissa viranomaisissa sekä laitoksissa ja yhteisöissä valtion etua ja oikeutta Energiamarkkinavirastoa koskevissa asioissa.

Energiamarkkinavirastosta annetut säännökset täyttävät direktiivien kansallisen sääntelyviranomaisen oikeudellista erillisyyttä koskevat vaatimukset.

Sääntelyviranomaisen toiminnallinen riippumattomuus

Sähkö- ja maakaasumarkkinadirektiivien mukaan jäsenvaltioiden on taattava kansallisen sääntelyviranomaisen riippumattomuus ja varmistettava, että se käyttää toimivaltuuksiaan puolueettomasti ja avoimesti. Jäsenvaltioiden on erityisesti varmistettava, että kansallinen sääntelyviranomainen voi tehdä itsenäisiä päätöksiä poliittisista elimistä riippu-

matta. Kansallisen sääntelyviranomaisen henkilöstön ja johtohenkilöiden on toimittava markkinoiden eduista riippumatta, eivätkä he saa viranomaistehtäviä suorittaessaan pyytää tai ottaa suoria ohjeita miltään hallitukselta tai muulta julkiselta tai yksityiseltä elimeltä.

Energiamarkkinaviraston hallinnollisesta asemasta säädetään, että viraston ohjaus ja valvonta kuuluvat työ- ja elinkeinoministeriölle. Valvonta ja ohjaus toteutuvat tulosohtauksen kautta. Tulosohtaus on sopimukseen perustuva ohjausmalli, jossa ministeriöt tekevät vuosittain tulossopimuksen hallinnonalansa virastojen kanssa näiden tavoitteista, toiminnan painopistealueista ja resursseista. Virasto raportoi sovittujen tulostavoitteiden toteutumisesta viraston tilinpäätökseen kuuluvassa toimintakertomuksessa. Tulosohtausmenettelyssä ei puututa yksittäisiin päätöksiin tai lainsäädännön soveltamiseen.

Direktiivien vähimmäisvaatimuksena voidaan katsoa olevan, että kansallisen lainsäädännön on rakenteellisesti estettävä se, että kansallinen sääntelyviranomainen olisi yksittäisissä ratkaisuisaan velvollinen pyytämään tai ottamaan suoria ohjeita valtioneuvostolta, muilta viranomaisilta tai vastaavilta elimiltä. Direktiivien säännösten voidaan katsoa estävän myös sidosryhmistä koostuvan johtokunnan asettamisen Energiamarkkinavirastolle.

Ministeriöllä eikä millään muullakaan yksityisellä tai julkisella taholla ole toimivaltaa puuttua Energiamarkkinaviraston käsittelemiin yksittäisiin asioihin ja sen tekemiin päätöksiin. Viraston päätöksiin voi hakea muutosta riippumattomilta tuomioistuimilta. Muutosta viraston päätöksiin voi hakea markkinavalvonta-asioissa markkinaoikeudelta ja lupa-asioissa alueelliselta hallinto-oikeudelta korkeimman hallinto-oikeuden toimiessa ylimpänä muutoksenhakutahona.

Energiamarkkinavirastosta annetut säännökset täyttävät kansallisen sääntelyviranomaisen riippumattomuutta koskevat direktiivien vaatimukset.

Sääntelyviranomaisen toiminnan rahoitus

Sähkö- ja maakaasumarkkinadirektiivit edellyttävät, että kansallinen sääntelyviranomainen voi toteuttaa itsenäisesti sille osoi-

tettua talousarviota erillisten vuotuisten talousarvion määrärahojen perusteella. Kansallisella sääntelyviranomaisella on oltava riittävät henkiset ja taloudelliset voimavarat. Jäsenvaltioiden on varmistettava resurssit erityisesti riippumattomuuden suojelemiseksi.

Suomessa noudatettavan talousarviomenettelyn sekä sen soveltamisen Energiamarkkinaviraston tapauksessa voidaan katsoa täyttävän vaatimukset kansallisen sääntelyviranomaisen taloudellisesta riippumattomuudesta. Kansallisen sääntelyviranomaisen tehtävien hoitamisen edellyttämistä resursseista päätetään vuotuisissa kehys- ja talousarviomennettelyissä.

Sääntelyviranomaisen johdon ja henkilöstön riippumattomuus sähkö- ja maakaasuyrityksistä

Sähkö- ja maakaasumarkkinadirektiivien mukaan kansallisen sääntelyviranomaisen henkilöstön ja johtohenkilöiden on toimittava markkinoiden eduista riippumatta. Komission tulkintaohjeen mukaan jäsenvaltioiden on luotava säännöt, joiden mukaan koko henkilöstö ja kansallisen sääntelyviranomaisen johdosta vastaavat henkilöt eivät voi harjoittaa mitään toimintaa, asemaa tai velvollisuutta sähkö- tai maakaasuyrityksessä, eivätkä omistaa osuuksia tai muita etuja sähkö- tai maakaasuyrityksissä. Direktiivien säännökset eivät kuitenkaan estä osallisia henkilöitä olemaan osallisina eläkerahastoissa tai vastaavissa sijoitusjärjestelmissä, jotka saattavat olla yhdessä muiden kanssa osakkeenomistajina sähkö- tai maakaasuyrityksissä.

Valtion virkamieslain (750/1994) ja hallintolain (434/2003) yleiset säännökset riittävät pääsääntöisesti ehkäisemään sen, että Energiamarkkinaviraston virkamiehillä olisi riippumattomuuden vaarantavia tehtäviä tai luottamustoimia sähkö- ja maakaasualan yrityksissä taikka niiden etujärjestöissä taikka että he käsittelesivät asioita, joista he itse tai heidän läheisensä voisivat hyötyä taikka jotka muutoin vaarantaisivat heidän puolueettomuutensa.

Valtion virkamieslakiin sisältyy tiettyjä johtavia virkamiehiä koskevat säännökset sidonnaisuuksien ilmoittamisesta. Suoraan ministeriön alaisen viraston päällikön virkaan

nimitettäväksi esitettävän henkilön on ennen nimittämistä annettava selvitys elinkeinotoiminnastaan, omistuksistaan yrityksissä ja muusta varallisuudestaan sekä kyseiseen virkaan kuulumattomista tehtävistään, sivutoimistaan ja muista sidonnaisuuksistaan, joilla voi olla merkitystä arvioitaessa hänen edellytyksiään hoitaa täytettävänä olevan viran tehtäviä. Lisäksi hänen on ilmoitettava viivytyksettä näissä tiedoissa tapahtuneet muutokset ja niissä havaitut puutteet sekä myös muutoin annettava vastaava selvitys asianomaisen ministeriön sitä pyytäessä. Nimityspäätöstä edeltävän ilmoitusvelvollisuuden tarkoituksena on, että virkaan ilmoittautunut tietää jo ennen lopullista sitoutumistaan virkaan, mitkä sidonnaisuudet ovat asianomaisen viran kannalta merkityksellisiä ja mistä hänen mahdollisesti pitäisi luopua, jotta hänet voidaan nimittää. Virkasuhteen aikana ilmi tuleva, virkamiehen puolueettomuuden vaarantava sidonnaisuus puolestaan voi olla valtion virkamieslain 26 §:ssä säädetty irtisanomisperuste. Virkamiehen irtisanominen perustuisi silloin siihen, että luottamus hänen puolueettomuuteensa virkatehtävien hoidossa on vaarantunut tai menetetty.

Sähkö- ja maakaasualan yritysten osakkeiden tai vastaavien arvopapereiden omistukseen liittyviä rajoituksia Energiamarkkinaviraston muulle henkilöstölle ei ole säännelty nykyisissä säännöksissä. Järjestelmän käyttöönottamista rajoittavat kuitenkin virkamiesten irtisanomissuojaan liittyvät periaatteet. Jotta valtion virkamieslain sisältö olisi sopusoinnussa ilmoitusvelvollisuudesta johtuvien seurausten kanssa, nimitettäväksi esitettävän ja virkaan nimetyn ilmoitusvelvollisuus on katsottu olevan tarkoituksenmukaista rajata valtion virkamieslain 26 §:ssä tarkoitettuihin johtavassa asemassa oleviin virkamiehiin. Tämän vuoksi tällaisen järjestelmän kohteeksi ei olisi perusteltua saattaa Energiamarkkinaviraston koko henkilöstöä vaan kansalliselle sääntelyviranomaiselle kuuluvia ratkaisuja tekevä viraston päällikkö. Sähkö- ja maakaasumarkkinadirektiivien täytäntöönpanon varmistamiseksi olisi kuitenkin aiheellista täsmentää myös Energiamarkkinaviraston muun henkilöstön riippumattomuutta valvottavista erillisellä, yleisluontoisella säännöksellä.

Sääntelyviranomaisen ylintä johtoa koskevat vaatimukset

Kansallisen sääntelyviranomaisen riippumattomuuden suojelemiseksi sähkö- ja maakaasumarkkinadirektiiveissä edellytetään, että sääntelyviranomaisen johtokunnan jäsenet tai, jos johtokuntaa ei ole, sääntelyviranomaisen ylimmät johtohenkilöt nimitetään vähintään viiden mutta enintään seitsemän vuoden toimikaudeksi, joka voidaan uusia enintään kerran. Direktiiveissä on todettu, että jäsenvaltioiden on varmistettava johtokunnan tai ylimpien johtohenkilöiden asianmukaisen kiertojärjestelmän käyttöönotto. Johtokunnan jäsenet tai ylimmät johtohenkilöt voidaan vapauttaa tehtävistään kesken toimikauden vain, jos he eivät täytä enää sähkö- ja maakaasumarkkinadirektiivien asettamia vaatimuksia tai ovat syyllistyneet rikkomukseen kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Komission tulkintaohjeen mukaan ylimmillä johtohenkilöillä tarkoitetaan henkilöitä, joilla on valtuus tehdä sitovia päätöksiä kansallisessa sääntelyviranomaisessa.

Energiamarkkinaviraston virkamiehiin sovellettavat yleiset virkamiesoikeudelliset säännökset riittävät täyttämään direktiivien vähimmäisvaatimukset johdon riippumattomuuden osalta. Kysymyksenalaiseksi voidaan nostaa ainoastaan virkamieslain 22 §:n säännös valtioneuvoston käyttöön asettamisesta. Sen osalta olisi tarpeellista säätää poikkeus Energiamarkkinaviraston ylijohdan suhteen, jotta direktiivien vaatimukset täyttyisivät.

Johdon määräaikaisuusvaatimuksen täyttämiseksi Energiamarkkinaviraston virastopäällikön virka on muutettu määräaikaiseksi. Sen osalta tulisi säätää, että virkaan voidaan nimittää vähintään viiden mutta enintään seitsemän vuoden toimikaudeksi, joka voidaan uusia enintään kerran.

Sääntelyviranomaisen toiminnan tavoitteet

Kansalliselle sääntelyviranomaiselle on asetettu sähkömarkkinadirektiivin 36 artiklassa ja maakaasumarkkinadirektiivin 40 artiklassa yhdenmukaistetut yleistavoitteet, joita sen tulee viranomaistoimintaa suorittaessaan toteuttaa kohtuullisin toimenpitein teh-

täviensä ja toimivaltuuksiensa puitteissa. Yleistavoitteiden tarkoituksena on ohjata kansallisten sääntelyviranomaisten toimintaa yleisluontoisella tavoitetasolla sekä mahdollistaa näille niiden varsinaisten tehtävien ulkopuolelle jäävien yhteisön politiikkojen huomioon ottaminen työssään. Tavoitteiden toteuttamista on toteutettava tarvittaessa tiiviissä yhteydenpidossa muiden asiaankuuluvien viranomaisten, myös kilpailuviranomaisten kanssa.

Sähkö- ja maakaasumarkkinaleissa olevat tavoitesäännökset sekä Energiamarkkinavirastosta annetun lain (507/2000) 1 § asettavat Energiamarkkinaviraston toiminnalle yleisluontoisia tavoitteita sähkö- ja maakaasumarkkinoiden kansallisena sääntelyviranomaisena. Säännökset kattavat kuitenkin vain osan sähkö- ja maakaasumarkkinadirektiivien asettamista kansallisen sääntelyviranomaisen yleistavoitteista. Säännöksiä on tältä osin täydennettävä.

Sääntelyviranomaisen tehtävät

Kansallisen sääntelyviranomaisen yhdenmukaistetuista tehtävistä säädetään yksityiskohtaisesti sähkömarkkinadirektiivin 37 artiklassa ja maakaasumarkkinadirektiivin 41 artiklassa. Kansallisen sääntelyviranomaisen tehtävät jakautuvat kahteen kategoriaan, joita voidaan luonnehtia päätehtäviksi ja seurantatehtäviksi. Päätehtävät käsittävät varsinaiset sääntelytehtävät, joissa toimivalta tulee aina antaa kansalliselle sääntelyviranomaiselle. Seurantatehtävät sisältävät erilaisia sähkö- ja maakaasumarkkinoihin liittyviä seurantatehtäviä, joita jäsenvaltiot voivat antaa myös muun viranomaisen hoidettaviksi.

Edellisten lisäksi kansallisen sääntelyviranomaisen tehtävät riippuvat osittain siitä, mihin siirtoverkon eriyttämismallin vaihtoehtoon jäsenvaltiossa päädytään. Kansallisten sääntelyviranomaisten tehtävistä on lisäksi säännöksiä hajallaan sähkö- ja maakaasumarkkinadirektiivien muissa artikloissa.

Sähkö- ja maakaasumarkkinadirektiivien tapa säännellä kansallisen sääntelyviranomaisen tehtäviä poikkeaa merkittävästi Suomessa noudatetusta lainsäädäntökäytännöstä. Tältä osin direktiivien säännökset on laadittu hyvin yksityiskohtaisesti, kun taas

kansallisessa lainsäädännössämme kansallisen sääntelyviranomaisen tehtävistä annetut säännökset on laadittu lainsäädännön valvontaan ja energiamarkkinoiden edistämiseen liittyvien yleistoimivaltuuksien muotoon. Koska direktiivien sisältämät tehtäväluettelot on tarkoitettu kattaviksi, on lainsäädäntöämme muutettava yksityiskohtaisempaan muotoon.

Kansallisen sääntelyviranomaisen päätehtävät sisältyvät jo nykyisellään pääosin Energiamarkkinaviraston tehtäviin ja virasto on tosiasiallisesti myös hoitanut näiltä osin kyseisiä tehtäviä. Tältä osin direktiivit eivät merkitse suurta muutosta Energiamarkkinaviraston nykyisiin hoitamiin tehtäviin. Säännökset edellyttävät kuitenkin sähkön ja maakaasun tuonnin ja viennin valvontaan liittyvän nimenomaisen valvontatehtävän poistamista ministeriöltä.

Kansallisen sääntelyviranomaisen tehtävien yhtenäistäminen sisältää sen sijaan seuranta-tehtävien osalta uusia velvoitteita ja tehtäviä, jotka eivät voimassa olevan lainsäädännön mukaan kuulu Energiamarkkinaviraston tehtäviin tai joita virasto ei tosiasiallisesti ole tehnyt vaikka nykyiset toimivaltuudet ne mahdollistaisivatkin. Seurantatehtävissä on myös tehtäviä, jotka kuuluvat nykyisellään Kilpailu- ja kuluttajaviraston ja Tilastokeskuksen toimivallan piiriin. Energiamarkkinaviraston nykyisten tehtävien näkökulmasta periaatteellisesti merkittävin muutos on seurantatehtävien laajentuminen verkkotoiminnasta ja vähittäismarkkinoista myös sähkön tuotantoon ja tukkumarkkinoihin.

Sääntelyviranomaisen toimivaltuudet

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kansalliselle sääntelyviranomaiselle annetaan toimivaltuudet, joiden nojalla se voi suorittaa sähkö- ja maakaasumarkkinadirektiivin edellyttämät tehtävät tehokkaasti ja joutuisasti. Tätä varten kansallisella sääntelyviranomaisella on oltava vähintään valtuudet: a) tehdä sähkö- ja maakaasualan yrityksiä sitovia päätöksiä; b) tehdä sähkö- ja maakaasumarkkinoiden toimintaa koskevia tutkimuksia ja päättää sekä määrätä tarvittavista ja oikeasuhteisista toimenpiteistä tehokkaasti kilpailun edistämiseksi ja markkinoiden moitteettoman

toiminnan varmistamiseksi; c) vaatia sähkö- ja maakaasualan yrityksiltä kaikkia sen tehtävien suorittamisen kannalta merkityksellisiä tietoja; d) määrätä tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia seuraamuksia sähkö- ja maakaasualan yrityksille, jotka eivät täytä direktiiveistä taikka kansallisen sääntelyviranomaisen tai energia-alan sääntelyviranomaisen yhteistyöviraston tekemistä päätöksistä johtuvia velvollisuuksiaan, tai ehdottaa toimivaltaiselle tuomioistuimelle, että tämä määräisi kyseisiä seuraamuksia. Tähän on sisällyttävä toimivalta määrätä tai ehdottaa määrättäväksi toiminnanharjoittajalle enintään kymmentä prosenttia sen vuotuisesta liikevaihdosta vastaavia seuraamuksia, jos tämä ei täytä velvoitteitaan; sekä e) tarkoituksenmukaiset valtuudet suorittaa tutkintaa ja ratkaista riitoja. Lisäksi kansallisella sääntelyviranomaisella on oltava oikeus tehdä yhteistyötä kansallisen kilpailuviranomaisen ja rahoitusmarkkinoiden sääntelyviranomaisen tai komission kanssa kilpailulainsäädäntöön liittyvän tutkimuksen tekemisessä.

Energiamarkkinavirastolla voidaan katsoa käytännössä olevan jo nykyisen lainsäädännön perusteella sähkö- ja maakaasumarkkinadirektiivien edellyttämät toimivaltuudet lukuun ottamatta oikeutta salassapitovelvollisuuden piiriin kuuluvien tietojen luovuttamiseen direktiivien edellyttämille muille viranomaisille tutkinnan yhteydessä sekä maakaasun varastointilaitteistojen ja nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistojen haltijoiden valvontaan sekä seuraamusmaksujärjestelmään liittyviä toimivaltuuksia. Energiamarkkinaviraston oma tietojensaantioikeus toiminnan harjoittajilta edellyttää myös toimivaltaa kyseisten asioiden selvittämiseen.

Sähkö- ja maakaasumarkkinalainsäädännössämme ei ole seuraamusmaksujärjestelmää koskevia säännöksiä.

2.4.3. Siirtoverkot

Sähkön kantaverkon määrittely

Suomenkielessä sähkönsiirtoverkkoa nimitetään kantaverkoksi. Sähkömarkkinalaissa ei nykyisin määritellä kantaverkkoa. Kantaverkkoa ja muita suurjänniteverkkoja eli alueverkkoja säännellään järjestelmävastuuta

ja kantaverkonhaltijan eriyttämistä lukuun ottamatta yhdenmukaisesti. Sähkömarkkinadirektiivin perusteella alueverkkoja ei kuitenkaan ole tarkoituksenmukaista luokitella direktiivin mukaisiksi siirtoverkoiksi, koska alueverkkojen haltijat joutuisivat siirtoverkonhaltijan omistuksen eriyttämistä koskevan sääntelyn piiriin. Tästä johtuen on syntynyt tarve verkkomäärittelylle, joka selkeästi erottaa alueverkot kantaverkosta.

Käytäntö on osoittanut, ettei kantaverkon ja alueverkon välinen rajapinta ole kaikissa tapauksissa yksiselitteinen. Määrittelyn puute on johtanut voimakkaisiin näkemyseroihin kanta- ja alueverkkojen kehittämisen sekä kanta- ja alueverkoissa sovellettavan hinnoittelun suhteen. Pistehinnoittelujärjestelmän seurauksena kaikki sähkönkäyttäjät ja -tuottajat osallistuvat kantaverkon rakentamiseen, ylläpidon ja käytön kustannuksiin. Alueverkkoon liittyneet asiakkaat kustantavat puolestaan vastaavat alueverkonhaltijan toiminnot. Alueverkon asiakkaille tämä on lisäkustannus, joka tulee kantaverkkomaksujen päälle.

Sähkömarkkinalaissa ei ole määritelty maantieteellisiä vastuualueita kanta- ja alueverkkojen haltijoille. Kehittämisvelvoite koskee verkonhaltijan tosiasiallista toimintaa aluetta, joka etenkin verkon laajentumistilanteessa ei ole yksiselitteinen. Tästä on aiheutunut ongelmia tapauksissa, joissa suurjänniteverkkoa tulisi laajentaa, mutta kumpikaan – kantaverkonhaltija ja alueella toimiva alueverkonhaltija – ei ole pitänyt kyseisen verkon rakentamista omana velvollisuutenaan. Myös sähkömarkkinadirektiivi edellyttää vastuualueen määrittämistä kantaverkonhaltijalle.

Maakaasun siirtoverkon määrittely

Maakaasumarkkinalain siirtoverkon määrittely poikkeaa maakaasumarkkinadirektiivin määrittelystä. Määrittely on tarpeen yhdenmukaistaa direktiivin kanssa.

Sähkön kantaverkonhaltijan omistuksen eriyttäminen

Sähkön kantaverkonhaltijalle kuuluvista tehtävistä säädetään sähkömarkkinadirektiiv-

vin 12 artiklassa. Näitä tehtäviä hoitaa Suomessa järjestelmävastaava kantaverkonhaltija Fingrid Oyj. Lisäksi Ahvenanmaan kanta-verkkoyhtiö Kraftnät Åland Ab hoitaa osittain 12 artiklan mukaisia tehtäviä maakunnassa. Manner-Suomen kantaverkko ei ulotu Ahvenanmaan maakuntaan.

Järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan Fingrid Oyj:n toiminta kuuluu sähkömarkkinadirektiivin siirtoverkonhaltijoiden omistuksen eriyttämistä koskevien säännösten soveltamisalaan. Sähkömarkkinalaissa kantaverkonhaltijalta edellytetään toisen sähkömarkkinadirektiivin mukaisesti niin sanottua oikeudellista eriyttämistä. Lainsäädäntöämme on tämän vuoksi täydennettävä kolmannen sähkömarkkinadirektiivin sisältämällä kantaverkonhaltijan omistuksen eriyttämistä koskevalla säännöstöllä.

Maakaasun siirtoverkonhaltijan eriyttäminen

Maakaasumarkkinadirektiiviin sisältyy vastaava siirtoverkonhaltijan omistuksen eriyttämistä koskeva säännöstö kuin sähkömarkkinadirektiiviin. Jos jäsenvaltion maakaasuverkkoa ei ole liitetty muiden jäsenvaltioiden yhteenliitettyyn maakaasuverkkoon, on jäsenvaltiolla maakaasumarkkinadirektiivin 49 artiklan 1 kohdan perusteella kuitenkin mahdollisuus poiketa maakaasun siirtoverkonhaltijan omistuksen eriyttämistä koskevasta 9 artiklan säännöksistä.

Maakaasumarkkinalaissa on hyödynnetty poikkeusmahdollisuus vuoden 2003 toisen maakaasumarkkinadirektiivin oikeudellista eriyttämistä edellyttävästä säännöstöstä. Siirtoverkon haltijalta on edellytetty ainoastaan kirjanpidollista eriyttämistä. Suomella on edelleen mahdollisuus kolmannen maakaasumarkkinadirektiivin täytäntöönpanossa hyödyntää siirtoverkonhaltijan omistuksen eriyttämistä koskeva poikkeus.

Siirtoverkonhaltijan tehtävät

Sähkömarkkinadirektiivin 12 artiklassa säädetään siirtoverkonhaltijoiden yhtenäistetyistä tehtävistä, joita kunkin siirtoverkonhaltijan edellytetään hoitavan. Lisäksi direktii-

vin 15 artiklan mukaan siirtoverkonhaltijan tehtäväksi voidaan säätää ajojärjestyksen määrittäminen. Tämä tehtävä pitää sisällään sähköjärjestelmän tasapainottamistoimenpiteet.

Maakaasumarkkinadirektiivin 13 artiklassa säädetään maakaasun siirtoverkonhaltijoiden tehtävistä. Samassa yhteydessä annetaan säännökset myös varastointilaitteistojen ja nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistojen haltijoiden tehtävistä.

Suomessa sähkön kantaverkonhaltijan ja maakaasun siirtoverkonhaltijan tehtävät on lainsäädännössä jaettu kahteen osaan. Ensiksin niitä koskevat verkonhaltijoiden yleiset velvoitteet: kehittämisvelvollisuus, liittämisvelvollisuus sekä siirtovelvollisuus. Tämän lisäksi on erillisellä järjestelmävastuuta koskevalla määräyksellä annettu niille järjestelmävelvoitteiden muodossa sähköjärjestelmän sekä maakaasun siirtojärjestelmän ylläpitoon, kehittämiseen ja palveluiden tarjoamiseen liittyviä tehtäviä.

Sähköjärjestelmän järjestelmävastaava kantaverkonhaltija vastaa säännösten nojalla tai hoitaa tosiasiallisesti jo nykyisin tehtäviä, joita sähkömarkkinadirektiivi määrää siirtoverkonhaltijalle. Kantaverkonhaltija saa tänä päivänä Suomen hinta-alueeseen liittyvät pullonkaulatulot eli artiklassa 12 mainitut siirtoarajoitusmaksut pohjoismaisen sähköpörssin kautta. Kantaverkonhaltija on käytännössä hoitanut siirtoverkonhaltijoiden väliseen korvausmekanismiin liittyvien maksujen perimisen unionin lainsäädäntöön perustuen. Lisäksi kantaverkonhaltija on käytännössä luonut edellytykset kysyntäjoustoon liittyvien palvelujen tarjoamiselle osana valtakunnallista tasevastuuta. Vastuuta näistä tehtävistä ei ole kuitenkaan määritelty kansallisessa lainsäädännössä.

Maakaasun siirtoverkonhaltijan tehtävien voidaan katsoa sisältyvän maakaasumarkkinalakiin. Lainsäädäntöä on täydennettävä maakaasun varastointilaitteistojen ja nesteytetyn maakaasun käsittelylaitosten haltijoiden tehtävien osalta.

Siirtoverkon kehittäminen

Sähkökauppa-asetus sisältää yhteisön laajuisen verkon kehittämistä koskevan menet-

telyn, jonka mukaan kantaverkonhaltijoiden järjestön Sähkö-ENTSO:n on hyväksyttävä joka toinen vuosi ei-sitova yhteisönlaajuinen kymmenvuotinen verkon kehittämissuunnitelma, johon sisältyvät Euroopan tuotannon riittävyysnäkökulmat. Yhteisönlaajuisten verkon kehittämissuunnitelman on perustuttava kansallisiin investointisuunnitelmiin, ja siinä on otettava huomioon alueelliset investointisuunnitelmat ja tarvittaessa verkkosuunnittelun unioniin liittyvät näkökohdat. Yhteisönlaajuisissa verkon kehittämissuunnitelmissa on määriteltävä puuttuvat investoinnit erityisesti rajat ylittävän kapasiteetin osalta.

Kantaverkkojen ylikuormituksen hallintaa koskevista säännöistä säädetään myös sähkökauppa-asetuksessa. Jäsenvaltion ei tämän vuoksi ole käytännössä mahdollista säännellä sen alueella sovellettavaa ylikuormituksen hallintaa koskevaa menettelytapaa. Esimerkiksi Ruotsi on joutunut muuttamaan maan sähköverkon sisäisten pullonkaulojen vuoksi komission vaatimuksesta ylikuormituksen hallinnan menettelytapoja siten, että maa on jaettu useaan eri sähkökaupan tarjousalueeseen.

Investointisuunnitelmia vastaavaa seurantamallia ei ole nykyisessä sähkömarkkinalaissa. Sääntelyn lähtökohtana on, että verkonhaltijat tekevät investointipäätökset itsenäisesti. Lainsäätö edellyttää siirtoverkonhaltijoiden ja muidenkin verkonhaltijoiden kehittävän verkkoa ja yhteyksiä muihin verkkoihin asiakkaiden kohtuullisten tarpeiden mukaisesti (verkon kehittämisvelvollisuus). Verkonhaltijoiden investointeja kannustetaan verkkovalvonnan taloudellisilla kannustimilla.

Kantaverkonhaltijoiden verkkosuunnittelun siirtyminen enenevässä määrin eurooppalaisesta näkökulmasta tapahtuvaksi sekä ylikuormituksen hallintaa koskevien menettelytapojen vahvistaminen pääosin sisämarkkinoiden näkökulmasta, on nostanut esille tarpeen kiinnittää aikaisempaa enemmän huomiota kantaverkon kehittämiseen myös kansallisesta näkökulmasta, jotta molemmat kantaverkon kehittämisen näkökulmat olisivat asianmukaisessa tasapainossa. Tämä edellyttää kantaverkon kehittämistä ja kantaverkonhaltijan investointisuunnitelmien laatimisen

avoimuutta koskevien säännösten täydentämistä.

Maakaasun siirtoverkon osalta tilanne poikkeaa sähkönsiirtoverkkoa koskeviin säännöksiin verrattuna. Maakaasuverkkoasetusta ei sovelleta tällä hetkellä Suomessa, koska Suomen maakaasuverkosta ei ole yhteyttä muiden jäsenvaltioiden yhteenliitettyyn maakaasuverkkoon. Vastaavanlaista oikeudellista painetta investointisuunnitelmien sääntelyn lisäämiseen ei unionin lainsäädännön taholta ole maakaasun siirtoverkon suhteen.

Siirtoverkonhaltijoiden ja omistajien salassapitovelvollisuus

Nykyisten sähkö- ja maakaasumarkkinadirektiivien salassapitovelvollisuutta tarkennetaan uusissa direktiiveissä.

Sähkömarkkinalain voidaan katsoa täyttävän tältä osin sähkömarkkinadirektiivin vaatimukset. Maakaasumarkkinalain vastaavaa sääntelyä on kuitenkin täydennettävä direktiivin vaatimusten täyttämiseksi.

2.4.4. Verkkoon pääsyn järjestäminen

Liittymisjohdot sähköverkkoihin

Sähkömarkkinalain liittymisjohdon määritelmä on osoittautunut ongelmalliseksi kytkettäessä useita voimalaitoksia kuten tuulivoimapuistoja samalla liittymisjohdolla. Nykylainsäädännön mukaan usean voimalaitoksen yhteisen liittymisjohdon rakentaminen on luvanvaraisen sähköverkkotoiminnan harjoittamista. Tämä ei ole tarkoituksenmukaista, jos yhteinen johto-osuus on selkeästi luonteeltaan usean voimalaitoksen liittymisjohto. On myös mahdollista, että vaikka voimalaitoksia käsittävä kohde, kuten merituulipuisto, sijaitisi valtakunnan rajan ulkopuolella, kohde voisi olla perusteltua liittää Suomen sähköverkkoon. Sähkömarkkinalain mukaan valtakunnan rajan ylittävä sähköjohto ei voi olla liittymisjohto. Ei ole tarkoituksenmukaista, että liittymisjohto kuuluisi kantaverkkoon pelkästään sen vuoksi, että se ylittää valtakunnan rajan. Liittymisjohdon määritelmän tarkentaminen on myös tarpeen sen

selventämiseksi, että kahden sähköverkonhaltijan verkot yhdistävää johtoa ei missään yhteydessä ole perusteltua katsoa liittymisjohdoksi.

Verkkoon pääsy kiinteistöjen sähkö- ja maakaasuverkoissa

Yhteisön tuomioistuimen Citiworks-tapauksessa C-439/06 antaman tuomion mukaan kolmannen osapuolen verkkoon pääsy on järjestettävä myös kiinteistö- ja teollisuusverkkoihin.

Sähkömarkkinalain 25 d §:n mukaan sähkökäyttäjällä tulee olla mahdollisuus tehdä sähköverkkosopimus ja sähkönmyyntisopimus, jossa sähköntoimitus tapahtuu jakeluverkonhaltijan jakeluverkon kautta. Säännös vastaa Citiworks -tuomiossa vahvistettua tulkintaa verkkoon pääsyn järjestämisestä. Säännöstä sovelletaan velvoittavana ainoastaan kuluttajansuojalaissa tarkoitettuihin kuluttajiin. Kiinteistöverkon haltija voi sopimuksella rajoittaa kiinteistössä sijaitsevien muiden sähkönkäyttäjien mahdollisuutta verkkoon pääsyyn. Tämän vuoksi sähkömarkkinalakia on tarpeen täydentää säännöksellä, joka antaa kiinteistöverkoissa oikeuden verkkoon pääsyn myös muille kuin kuluttajille.

Sähkö- ja maakaasumarkkinadirektiivit sisältävät uudet säännökset, jotka antavat jäsenvaltioille mahdollisuuden poiketa suljetuissa jakeluverkoissa tietyistä jakeluverkkojen sääntelyvaatimuksista. Direktiiveissä on lueteltu esimerkkeinä kohteista, joissa voisi olla suljettu jakeluverkko, rautatieasemarakennukset, lentoasemat, sairaalat, suuret leirintäalueet ja kemianteollisuuden alueet.

Sähkö- ja maakaasumarkkinalakien mukaan Energiamarkkinavirasto voi yksittäistapauksissa sallia sähkö- tai maakaasuverkkotoiminnan harjoittamisen ilman sähköverkkolupaa. Edellytyksenä on, että verkonhaltijan verkolla on vähäinen merkitys sähkön tai maakaasun siirron kannalta. Vapautuksen on katsottu kattavan sähkömarkkinalain mukaiset verkonhaltijaa koskevat velvoitteet laajasti ja käytännössä valvontatoimenpiteitä ei ole kohdistettu vapautuksen saaneisiin. Kiinteistön sisäistä verkkotoimintaa harjoittavien

verkonhaltijoiden on katsottu olevan lähes kokonaisuudessaan lain soveltamisen ulkopuolella.

Sähkömarkkinalain kiinteistöverkkoja koskeva sääntely ei täytä Citiworks-tuomiossa omaksuttua tulkintaa verkkoon pääsystä eikä uuden sähkömarkkinadirektiivin vaatimuksia. Maakaasumarkkinadirektiivin 49 artiklan 1 kohdan poikkeussäännös sen sijaan antaa Suomelle mahdollisuuden poiketa markkinoiden avaamista koskevasta 37 artiklan vaatimuksesta. Tämän vuoksi Citiworks-tuomion sisältämän tulkinnan ei voida katsoa edellyttävän muuttamaan maakaasumarkkinalakia vastaavilta osin.

Uusiutuvista energialähteistä olevan kaasun tuotannon liittäminen maakaasuverkkoon

RES-direktiivin 16 artikla edellyttää jäsenvaltioiden vaativan siirto- ja jakeluverkonhaltijoita julkaisemaan liittymismaksut uusiutuvista energialähteistä olevan kaasun tuotannolle. Säännös edellyttää maakaasumarkkinalain täydentämistä.

2.4.5. Sähköverkkojen toimitusvarmuus

Sähköverkkojen toimitusvarmuutta säännellään sähkömarkkinalaissa toisaalta verkon kehittämisvelvollisuuden ja toisaalta sähköjakelun sopimusehtoja koskevien säännösten kautta.

Verkon kehittämisvelvollisuutta koskevan 9 §:n mukaan verkonhaltijan tulee ylläpitää, käyttää ja kehittää sähköverkkooaan sekä yhteyksiä toisiin verkkoihin asiakkaiden kohtuullisten tarpeiden mukaisesti ja turvata osaltaan riittävän hyvälaatuisen sähkön saanti asiakkaille. Säännöksessä ei ole erikseen määritelty raja-arvoja sille, mikä on riittävän hyvälaatuista sähköä ja, kuinka paljon tai kuinka pitkiä sähköntoimituksen keskeytyksiä kehittämisvelvollisuussäännöksen perusteella voidaan sallia. Kehittämisvelvollisuuden sisällöstä on joitakin yksittäistapauksia koskevia päätöksiä. Energiamarkkinavirasto on esimerkiksi asettanut säännöksen perusteella puuvarmuuden vaatimuksen alueverkoille.

Sähkösopimuksia koskevassa sähkömarkkinalain 6 a luvussa säännellään sähkötoimituksen virhettä ja sen seurauksia. Lisäksi säädetään vakiokorvauksesta verkkopalvelun keskeytymisen vuoksi.

Sähkösopimuksia koskevien säännösten perusteella ei kuitenkaan voi tehdä päätelmiä hyväksyttävästä tai sallitusta keskeytysajasta, eikä säännöksiä ole erityisesti ollut tarkoitus käyttää sähköverkon toimitusvarmuustason suunnittelun pohjana. Säännösten tarkoituksena on ollut ensisijaisesti sähkönkäyttäjän ja kuluttajan aseman suojaaminen keskeytystilanteissa.

Toimitusvarmuus on mukana Energiamarkkinaviraston sähköverkonhaltijoihin kohdistamassa verkkoliiketoiminnan hinnoittelun kohtuullisuuden valvonnassa. Energiamarkkinavirasto valvoo sähköverkkotoiminnan hinnoittelun kohtuullisuutta ja valvonta toteutetaan valvontajaksoittain. Vuodesta 2008 alkaen myös sähkötoimituksen keskeytykset ovat sisältyneet taloudellisena kannustimena ja laatukannustimena sähköverkkotoiminnan hinnoittelun kohtuullisuuden valvonnan valvontamenetelmiin. Laatukannustimen laskennassa verkonhaltijan vuosittaisia toteutuneita laskennallisia keskeytyskustannuksia verrataan verkonhaltijakohtaiseen keskeytyskustannusten vertailutasoon. Toteutuneella keskeytystasolla on ollut vaikutus verkonhaltijalle vuosittain tehtävään toteutuneen oikaistun tuloksen laskentaan ja sitä kautta verkonhaltijalle sallittuun kohtuulliseen tuottoon. Kannustimen vaikuttavuutta verkonhaltijoiden taloudelliseen tulokseen on lisätty vuoden 2012 alusta lukien.

Laatukannustimen tavoitteena on, että sähköverkonhaltijat alkaisivat taloudellisen kannustimen ansiosta kehittää sähkön laatua aiempaa aktiivisemmin. Laatukannustin ei kuitenkaan ole estänyt, eikä sen avulla voida estää satunnaisista myrskyistä tai muista tapahtumista johtuvia pitkiä keskeytyksiä.

Vuoden 2012 alusta keskeytysten aiheuttaman haitan laskennalliset kustannukset otettiin mukaan myös tehostamiskannustimeen. Tavoitteena tässä on, että sähköverkkotoiminnan kustannustehokkuuteen ohjaava kannustin ei johtaisi kunnossapitokustannusten karsimiseen vaan ohjaisi verkonhaltijoita nimenomaan panostamaan sähköverkon in-

vestointien lisäksi myös sähköverkon kunnossapitoon ja varautumiseen.

Sähkön toimitusvarmuuden ei kansainvälisesti vertaillen voida katsoa olevan Suomessa huonolla tasolla. Kuitenkin kauppa- ja teollisuusministeriön työryhmän vuonna 2006 esittämän arvion mukaan jakeluverkkojen keskeytysajat eivät olleet pienentyneet sähkömarkkinalain voimassaoloaikana vuosina 1995–2005 huolimatta sähkömarkkina-alaissa säädetystä verkon kehittämisvelvollisuudesta. Energiamarkkinaviraston verkonhaltijoilta vuosittain keräämien keskeytyksiä ja maksettuja vakiokorvauksia koskevien tietojen perusteella sähköjakelun keskeytysajat eivät ole viimeisen 10 vuoden aikana oleellisesti pienentyneet. Lisäksi vuoden 2010 ja 2011 myrskyjen vaikutuksesta maksetut vakiokorvaukset ovat olleet normaalivuosiin nähden moninkertaisia. Tilastotietojen perusteella on todettavissa, että jakeluverkkojen toimitusvarmuus ei ole nyky-lainsäädännön vaikutuksesta juurikaan parantunut. Erilaisista nykyisessä lainsäädännössä olevista toimitusvarmuuteen liittyvistä säännöksistä ja lainsäädännön soveltamisen yhteydessä käyttöön otetuista menetelmistä huolimatta vuoden 2010 ja 2011 myrskyt ovat osoittaneet, että toimitusvarmuudessa voi edelleen esiintyä vakavia puutteita, jotka realisoituvat, kun myrskyt ovat tarpeeksi rajuja ja tarpeeksi laajoja.

Sähkön toimitusvarmuuden ongelmat liittyvät Suomessa erityisesti metsäisten haja-asutusalueiden ilmajohtoverkkoon, joka on altis myrskyjen ja lumikuormien aiheuttamille sähkökatkoille. Kaapeloimattomia keskijänniteilmajohtoja on Suomessa vielä yli 100 000 kilometriä ja pienjänniteilmajohtoja yli 190 000 kilometriä.

Käytännössä lähes kaikilla verkonhaltijoilla on suunnitelma myrskyihin, lumikuormiin ja muihin keskeytyksiä aiheuttaviin tilanteisiin varautumisesta. Varautumissuunnitelmien laatimisesta ei ole lainsäädäntöä, eikä niiden sisältöä valvota. Tämän seurauksena varautumissuunnitelmien kattavuus, taso ja toimiminen käytännön tilanteissa on vaihdellut verkonhaltijoiden välillä. Myrskyihin ja lumikuormiin varautumista edistäisi, jos kaikkia verkonhaltijoita koskisi yhtenäinen ja

tietyt minimivaatimukset sisältävä varautumisvelvoite.

2.4.6. Vähittäismarkkinat

Julkisen palvelun velvoitteista ja kuluttajansuojasta on säännöksiä sähkö- ja maakaasumarkkinadirektiivien 3 artikloissa ja liitteissä. Säännökset ovat suurelta osin entisen sisältöisiä ja saatettu voimaan kansallisessa lainsäädännössämme. Yleisesti arvioiden energiamarkkinoiden kuluttajansuojaa koskevat säännökset ovat asianmukaiset. Kolmannen paketin säännöksillä kuitenkin täydennettiin myös julkisen palvelun velvoitteita ja kuluttajansuojaa koskevia säännöksiä erältä osin, joka on huomioitava lainsäädännössämme.

Julkisen palvelun velvoitteet ja yleispalvelu

Sähkö- ja maakaasumarkkinadirektiivien vaatimukset ovat yleispalvelun osalta muuttuneet ainoastaan siten, että sähkömarkkinadirektiivissä yleispalvelulta edellytetään aikaisempaan sääntelyyn verrattuna myös syrjimättömyyttä. Sähkön ja maakaasun vähittäismyyjällä tulee olla julkiset myyntiehtot ja -hinnat sekä niiden määräytymisperusteet toimitusvelvollisuuden piirissä oleville asiakkaille. Niissä ei saa olla kohtuuttomia tai kilpailua rajoittavia ehtoja tai rajoituksia. Kohtuuttoman hinnoittelun kielto pitää sisällään esimerkiksi asiakasryhmäkohtaisen kustannusvastaavuuden vaatimuksen. Näin ollen voidaan katsoa, että nykyiset sähkömarkkinalain säännökset täyttävät direktiivin vaatimukset. Maakaasumarkkinalainsäädäntöä on kuitenkin täydennettävä asiakkaan oikeudella saada käyttöönsä maakaasunkulutustansa koskevat tiedot.

Sähkön- ja maakaasuntoimittajan valinta ja vaihto

Sähkö- ja maakaasumarkkinadirektiivit edellyttävät, että asiakkaan halutessa sopimusehtojen mukaisesti vaihtaa toimittajaa, kyseinen verkonhaltija tai kyseiset verkonhaltijat saattavat muutoksen voimaan viimeistään kolmen viikon kuluessa. Vaatimuk-

set edellyttävät sähkömarkkinalainsäädännön täsmentämistä.

Heikossa asemassa olevat asiakkaat

Suomen lainsäädännön voidaan katsoa täyttävän sähkö- ja maakaasumarkkinadirektiivien heikossa asemassa olevien asiakkaiden suojelua koskevat vaatimukset.

Riitojenratkaisukeinot

Kuluttajaneuvonta ja kuluttajariitalautakunta täyttävät sähkö- ja maakaasumarkkinadirektiivien vaatimukset kuluttajien käytävissä olevista keskitetyistä palvelupisteistä ja tuomioistuinten ulkopuolella tapahtuvasta riitojen ratkaisemisesta. Muutoksia lainsäädäntöön ei tältä osin ole tarpeen tehdä. Suomen lainsäädäntöön ei kuitenkaan sisälly sähkömarkkinadirektiivin 3 artiklan 9 kohdan mukaista säännöstä, jossa edellytetään sähköyhtiöiden informoivan asiakkaitaan laskuissa ja myyninedistämisaineistossa riitojenratkaisukeinoin liittyvistä kuluttajien oikeuksista.

Energiatehokkuuden edistäminen

Sähkömarkkinadirektiivin 3 artiklan 11 kohdassa ja maakaasumarkkinadirektiivin 3 artiklan 8 kohdassa on annettu uusi säännös energiatehokkuuden edistämisestä. Säännös sisältää poliittisluonteisen ohjeen jäsenvaltioille energiatehokkuuden edistämistyöstä. Jäsenvaltiot voivat panna säännöksen täytäntöön esimerkiksi säätämällä energiatehokkuutta edistävää lainsäädäntöä tai laatimalla energiatehokkuutta edistäviä toimintalinjauksia.

Suomi on laatinut energiatehokkuustavoitteita ja -suunnitelmia sekä säätänyt esimerkiksi energiapalveluja sekä älykkäitä mittausjärjestelmiä ja verkkoja koskevaa lainsäädäntöä. Direktiivien 3 artikloiden energiatehokkuuden edistämistä koskevien kohtien täytäntöönpanon ei katsota edellyttävän nykyisten toimenpiteiden lisäksi varsinaisia uusia toimenpiteitä energiatehokkuuden tehokkuuden edistämiseksi.

Energiankuluttajan tarkastuslista

Sähkömarkkinadirektiivin 3 artiklan 16 kohdassa ja maakaasumarkkinadirektiivin 3 artiklan 12 kohdassa annetaan uudet säännökset energiankuluttajan tarkastuslistasta.

Energiamarkkinavirasto on yhdessä Energiatoimikunta ry:n, Suomen Kaasuyhdistys ry:n sekä Kuluttajaviraston kanssa valmistellut komission laatiman mallin perusteella tarkastuslistat sähkölle ja maakaasulle. Nämä tarkastuslistat on julkaistu osana viraston internetsivuja. Tämä täyttää direktiivien vaatimukset.

Vähittäismarkkinat

Sähkömarkkinadirektiivin 41 artiklassa ja maakaasumarkkinadirektiivin 45 artiklassa on annettu uudet säännökset vähittäismarkkinoiden syntymisen helpottamisesta. Suomen lainsäädännön voidaan arvioida täyttävän sähkömarkkinadirektiivin 41 artiklan vaatimukset. Maakaasumarkkinadirektiivin 45 artiklan vaatimusten puolestaan voidaan arvioida täyttävän mittatietojen saatavuutta lukuun ottamatta.

Kuluttajansuojatoimenpiteet

Sähkö- ja maakaasumarkkinadirektiivien liite 1 luettelee joukon kuluttajansuojatoimenpiteitä, joista osa on uusia ja osa sisältyi jo toisen energian sisämarkkinapaketin direktiiveihin. Uudet säännökset edellyttävät muutoksia sopimuksessa annettavien tietojen määrittelyyn, ennakkomaksujärjestelmien täsmentämiseen, mittarinluvusta perittäviin maksuihin, maakaasun kulutustietojen saatavuuteen ja loppulaskun toimitusaikatauluun.

2.4.7. Jakeluverkonhaltijoiden eriyttäminen

Sähkö- ja maakaasumarkkinadirektiiveihin sisältyy uutena vaatimuksena jakeluverkonhaltijoiden eriyttämistä täydentävä lisävaatimus jakeluverkonhaltijoiden tuotemerkkien erotettavuudesta. Direktiivien 26 artiklan mukaan vertikaalisesti integroituneet jakeluverkonhaltijat eivät etenkin viestinnässään ja tuotemerkeissään saa aiheuttaa epäselvyyttä siitä, että vertikaalisesti integroituneen yri-

tyksen toimituksista huolehtiva liiketoimintatapa on erillinen yksikkö.

Sähkömarkkinamarkkinalaki ei sisällä säännöksiä vertikaalisesti integroituneen jakeluverkonhaltijan viestinnän ja tuotemerkkien erotettavuudesta. Tältä osin voimassa olevaa lainsäädäntöä tulee täydentää.

Maakaasumarkkinalain osalta viestintää ja tuotemerkkejä koskeva eriyttämisvaatimus ei ole relevantti, koska yksikään jakeluverkonhaltija ei ylitä maakaasumarkkinadirektiivin 100 000 asiakkaan edellyttämää raja-arvoa eikä maakaasumarkkinalaki muutoinkaan edellytä oikeudellista eriyttämistä.

2.4.8. Sähkön ja maakaasun toimittajien tietojen säilyttäminen ja avoimuus

Sähkö- ja maakaasumarkkinadirektiivien tavoitteena on lisätä energiamarkkinoiden avoimuutta ja luottamusta markkinoiden toimintaan. Kansallisen sääntelyviranomaisen tulee puolestaan seurata markkinoiden avoimuutta ja tehokkuutta sekä sitä, missä määrin niillä esiintyy kilpailua ja kilpailun vääristymiä. Sähkön ja maakaasun toimittajille säädetään velvollisuus säilyttää liiketoimia koskevat tiedot sekä velvollisuus luovuttaa tietoja ja valvontaviranomaisille.

Sähkömarkkinadirektiivin 40 artiklassa ja maakaasumarkkinadirektiivin 44 artiklassa säädetään energiantoimittajien tietojen säilyttämisestä. Energiantoimittajan on säilytettävä vähintään viisi vuotta merkitykselliset tiedot sähkön- ja maakaasun toimitussopimuksiin sekä johdannaisiin liittyvistä liiketoimista tukkuasiakkaiden ja siirtoverkonhaltijoiden kanssa. Säännökset tietojen säilyttämisestä ovat uusia, eikä voimassaoleva lainsäädäntömme kaikilta osin täytä niiden vaatimuksia.

Fyysisen sähkö- ja maakaasukaupan sekä johdannaiskaupan liiketoimia koskevien tietojen säilyttäminen ei sinänsä ole uusi velvoite sähkö- ja maakaasunmyyjille. Kaupankäyntiä koskevien tietojen dokumentointi ja säilyttäminen eivät siten edellytä merkittäviä uusia velvoitteita niiden piirissä olevilla toimijoille. Direktiivien edellyttämän tietosisällön säilyttämistä ei kuitenkaan voida varmistaa pelkästään näiden järjestelmien perusteella.

Energiamarkkinaviraston, Kilpailu- ja kuluttajaviraston sekä rahoitusalan valvontaviranomaisena toimivan Finanssivalvonnan toimivaltuuksista annettujen säännösten voidaan arvioida täyttävän näiden viranomaisten tietojensaantia koskevan vaatimuksen siltä osin, että säilytettävät tiedot ovat kyseisten viranomaisten saatavilla niiden tehtävien suorittamiseksi. Viranomaisten välisen tietojen luovutusosoikeuden osalta sähkö- ja maakaasumarkkinadirektiivien asettamat vähimmäisvaatimukset eivät kuitenkaan täyty voimassa olevassa lainsäädännössämme.

2.4.9. Sähköntuotanto

Sähkömarkkinadirektiivin 7 artiklassa säädetään uutta tuotantokapasiteettia koskevista lupamenettelyistä. Näitä säännöksiä on täydennetty toiseen sähkömarkkinadirektiiviin verrattuna. Direktiivin 7 artiklaan tehty muutokset edellyttävät muutoksia lainsäädäntöömme.

2.4.10. Maakaasuvarastot ja nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistot

Maakaasumarkkinadirektiivi sisältää säännöksiä maakaasuvarastojen ja nesteytetyn maakaasun käsittelylaitosten haltijoiden velvoitteista sekä pääsystä näiden laitosten tarjoamiin palveluihin.

Suomessa ei toistaiseksi ole maakaasuvarastoja tai nesteytetyn maakaasun käsittelylaitoksia. Direktiivi kuitenkin edellyttää säännösten sisällyttämistä kansalliseen lainsäädäntöön. Toisaalta säännökset ovat tarpeen myös tällaisiin laitoksiin tulevaisuudessa tehtävien investointien varalta.

2.4.11. Tuotantovaiheen maakaasuputkistot

Maakaasumarkkinalaissa ei ole tuotantovaiheen putkistoja koskevia säännöksiä. Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön perusteella voidaan katsoa, että tuotantovaiheen putkistoja koskevien säännösten osalta Suomen ei tarvitse tehdä täytäntöönpanotoimenpiteitä, koska Suomessa ei ole maakaasuesiintymät mahdollistavia geologisia olosuhteita.

2.4.12. Eristyneitä maakaasumarkkinoita koskeva poikkeus

Maamarkkinakaasudirektiivin 49 artiklan 1 kohdan markkinoita koskeva poikkeusmahdollisuus perustuu siihen, ettei tällaisella markkinalla ole kuin yksi pääasiallinen maakaasun toimittaja. Tällöin maakaasun myyjien välistä kilpailua ei voi syntyä maakaasun toimituksista. Tällä hetkellä kaikki Suomeen toimitettava maakaasu tuodaan Suomeen Venäjän putkiyhteyden kautta. Venäjän puolella toimii ainoastaan yksi maakaasun viejä. Tämän vuoksi Suomella on eristyneenä markkinana mahdollisuus poiketa maakaasumarkkinoiden avaamisesta sekä siirtoverkonhaltijan eriyttämissääntöjen soveltamisesta. Tämä poikkeusmahdollisuus on laajentunut kolmannessa maakaasumarkkinadirektiivissä koskemaan myös mahdollista Suomen ja Baltian maiden yhteistä maakaasumarkkinaa, josta ei ole yhteyttä muiden jäsenvaltioiden maakaasuverkkoihin. Eristyneiden markkinoiden poikkeus merkitsee myös sitä, ettei maakaasuverkkoihin pääsyä koskevaa maakaasuverkko-asetusta sovelleta Suomeen poikkeuksen voimassaoloaikana.

Koska markkinaolosuhteet eivät ole muuttuneet Suomen maakaasumarkkinoilla, Suomi voi halutessaan jatkaa maakaasumarkkinadirektiivin markkinoiden avaamiseen ja siirtoverkon eriyttämiseen liittyvien poikkeusmahdollisuuksien soveltamista. Nesteytetyn maakaasun markkinoilla on kuitenkin viime vuosina tapahtunut voimakas muutos maakaasun tarjonnassa. Muutoksen seurauksena nesteytetystä maakaasusta on tullut kilpailukykyinen vaihtoehto venäläiselle putki kaasulle. Tämä muutos on tuonut eristyneitä markkinoita koskevan poikkeuksen purkautumisen mahdolliseksi vaihtoehdoksi myös Suomessa. Poikkeuksesta luopumisen edellytykset voisivat täytyä esimerkiksi riittävän suuren nesteytetyn maakaasun käsittelylaitoksen käyttöönoton myötä. Varautuminen poikkeuksesta luopumiseen edellyttää, että maakaasumarkkinalakiin sisällytetään vaihtoehtoisten maakaasun hankintalähteiden edellytyksiä nykyistä paremmin edistävät säännökset.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Hallituksen esityksen keskeisenä tavoitteena on panna täytäntöön Euroopan unionin kolmannen energian sisämarkkinapakettin vaatimat muutokset sähkö- ja maakaasumarkkinoita koskevaan kansalliseen lainsäädäntöömme. Suomi on pannut täytäntöön asianmukaisesti vuonna 2003 annettuun toiseen energian sisämarkkinapakettiin sisältyneiden sähkömarkkinadirektiivin, maakaasumarkkinadirektiivin ja sähkökauppa-asetuksen vaatimukset. Vuonna 2009 annettuun kolmanteen energian sisämarkkinapakettiin kuuluvat uudet sähkö- ja maakaasumarkkinadirektiivit sekä sähkökauppa- ja maakaasuverkko- ja yhteistyövirastoasetukset sisältävät merkittävän määrän uusia säännöksiä, jotka edellyttävät kansallisen lainsäädäntömmen täydentämistä.

Esityksen toisena keskeisenä tavoitteena on sähkönjakelun nykyisen varmuuden ja palvelujen tason nostaminen suurhäiriötilanteissa haja-asutusalueella ja maaseututaajajamissa vastaamaan jakeluverkkojen asiakkaiden ja yhteiskunnan toimintojen kasvaneita vaatimuksia. Nykyisessä lainsäädännössä olevista toimitusvarmuuteen liittyvistä säännöksistä ja lainsäädännön soveltamisen yhteydessä käyttöönotetuista menetelmistä huolimatta vuosien 2010 ja 2011 myrskyt ovat osoittaneet, että toimitusvarmuudessa voi edelleen esiintyä vakavia puutteita, jotka realisoituvat, kun myrskyt ovat tarpeeksi rajuja ja tarpeeksi laajoja.

Esityksen kolmantena keskeisenä tavoitteena on selventää ja ajanmukaistaa vaikeasti sovellettavissa oleva, hajanainen ja osittain vanhentunut sähkömarkkinoita sekä sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvontaa koskeva lainsäädäntömmä. Vuonna 1995 voimaan tullutta sähkömarkkinalakia on täydennetty sen voimassaoloaikana lukuisilla muutoksilla. Lain termistö ja rakenne poikkeavat unionin lainsäädännöstä, sillä laki on alun perin annettu jo ennen ensimmäisen sähkömarkkinadirektiivin säätämistä. Lain rakenne ja termistö ovat jo nykyisellään muodostuneet näiden syiden vuoksi vaikeaselkoisiksi. Tä-

mä vaikeuttaa lain soveltamista. Kolmannen energian sisämarkkinapakettin edellyttämien uusien säännösten lisääminen nykysäännöksiin olisivat tehneet energiamarkkinalainsäädäntöstämme entistä vaikeaselkoisemman ja hankalamman soveltaa. Tämän vuoksi on tarpeen uudistaa sekä sähkömarkkinalaki että energiamarkkinoiden valvontaa koskevat säännökset kokonaisuudessaan.

Lait on tarkoitus saattaa voimaan ensitilassa. Lakien kiireellisen voimaansaattamisen syynä on komission 21 päivänä marraskuuta 2012 tekemä päätös nostaa Suomea vastaan kanne unionin tuomioistuimessa, koska Suomi ei ole sisällyttänyt sähkö- ja maakaasumarkkinadirektiiviä kokonaisuudessaan kansalliseen lainsäädäntöönsä.

3.2 Toteuttamisvaihtoehdot

3.2.1. Sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonta

Kolmas energian sisämarkkinapaketti edellyttää jäsenvaltioiden määrittelevän kansallisen sääntelyviranomaisen tehtävät ja toimitukset sekä riippumattomuuden harmonisoidulla tavalla. Jäsenvaltioilla on kuitenkin monelta osin mahdollisuus päättää, säädetäänkö asiasta laissa tai annetaanko asia kansallisen sääntelyviranomaisen päätettäväksi. Kansalliselle sääntelyviranomaiselle kuuluviin seurantatehtäviin liittyvä toimivalta voidaan antaa myös muulle kansalliselle viranomaiselle. Seuraamusmaksun määrääminen voidaan antaa kansallisen sääntelyviranomaisen päätettäväksi tai toimivaltaisen tuomioistuimen päätettäväksi kansallisen sääntelyviranomaisen ehdotuksesta.

3.2.2. Kantaverkonhaltijan eriyttäminen

Sähkömarkkinadirektiivi antaa jäsenvaltioille kolme pääasiallista vaihtoehtoista mallia siirtoverkkojen eriyttämisen täytäntöönpanoon: tosiasiallinen eriyttäminen (TSO-malli), itsenäinen järjestelmävalvoja (ISO-malli) ja itsenäinen siirtoverkonhaltija (ITO-malli). Tosiasiallinen eriyttäminen (TSO-malli) edellyttää, että sähköntuottajat ja -toimittajat eivät käyttäisi määräysvaltaa kanta-verkossa tai äänivaltaa sen toimielimissä ei-

vätkä asettaisi jäseniä verkonhaltijan toimielimiin. Kantaverkon omistus sinänsä olisi mahdollista niille, ja omistajalla olisi myös oikeus saada osinkotuloa kantaverkosta. Itsenäisen järjestelmävastaavan (ISO-malli) nimeäminen puolestaan edellyttää, että kantaverkon operointi siirretään erilliselle operaattorille, joka vastaa käytännössä kaikesta kantaverkkotoiminnasta investointipäätökset mukaan lukien. Verkon omistus ja investointien rahoittaminen jäivät kantaverkon omistajille, mutta ne eivät voi osallistua verkon operointia ja investointeja koskevaan päätöksentekoon. Itsenäinen siirtoverkonhaltija (ITO-malli) nimettäessä kantaverkon omistus jää edelleen sähköntuottajien ja -toimittajien kokonaan tai osaksi omistamalle kantaverkonhaltijalle, mutta näiden oikeudet käyttää päätösvaltaa verkon suhteen on rajattu vain omistuksen arvoon vaikuttaviin asioihin. Sähköntuottajat ja -toimittajat eivät saa osallistua kantaverkon käytännön päätöksentekoon ja keskeiset päätökset kuten investointisuunnitelmat on hyväksyttävä kansallisella sääntelyviranomaisella.

Kantaverkon omistuksen rajoituksiin kohdistuu eräitä poikkeuksia. Määräysvallan, äänivallan sekä nimitysvallan rajoitukset eivät koske jäsenvaltiota tai muuta julkista elintä, jos tämä on asettanut kaksi erillistä julkista elintä vastaamaan toisaalta kantaverkonhaltijan ja toisaalta sähköntuotanto- tai myyntiyrityksen asioista. Valtion tapauksessa esimerkiksi kaksi eri ministeriötä täyttää tämän vaatimuksen. Määräysvallan, äänivallan sekä nimitysvallan rajoituksia ei sovelleta kantaverkonhaltijan osakkaina oleviin loppukäyttäjiin, jotka harjoittavat sähköntuotantoa tai -toimitusta edellyttäen, että ne ovat sähkönnettokuluttajia ja, että niiden ulkopuolisille myymän sähkön taloudellinen arvo on vähäinen muuhun liiketoimintaan nähden.

Kaikki eriyttämisvaihtoehdot ovat lähtökohtaisesti jäsenvaltioiden käytettävissä, jos edellytykset täyttyvät. Kerran omistuksellisesti eriytettyä kantaverkonhaltijaa ei kuitenkaan voi enää velvoittaa lainsäädännöllä muuttamaan yritysrakennettaan vähemmän eriytettyjen vaihtoehtojen mukaiseksi.

Eriytämissäännöstöön liittyvä keskeinen periaate on, että kantaverkonhaltijaan kohdistuva sääntely tiukkenee sen myötä, mitä vä-

häisemmän riippumattomuuden antavan eriyttämismallin mukaan kantaverkonhaltija toimii. Tosiasiallisesti eriytettyyn kantaverkonhaltijaan kohdistuu perustason sääntely ja viranomaisvalvonta. ISO-mallin mukaiseen kantaverkonhaltijaan ja sen omistajiin kohdistuu lisäsääntelyä ja valvontaa. ITO-mallin mukainen kantaverkonhaltija ja sen omistaja joutuvat tiukimman lisäsääntelyn ja valvonnan kohteeksi.

Tosiasiallisen eriyttämisen voidaan katsoa mahdollistavan kantaverkonhaltijan toiminnan näkökulmasta tehokkaimman toimintamallin. Tämän mallin mukaiseen kantaverkonhaltijaan ei kohdistu ylimääräistä sääntelyä, joten kantaverkonhaltijalla on suurin toimintavapaus liiketoimintansa ja investointiensuunnittelussa. Malli myös takaa kantaverkolle suurimman riippumattomuuden sähköntuotantoon ja -toimitukseen liittyvistä intresseistä. Mallin täytäntöönpano ei edellytä merkittävää poikkeamista kansallisesta yhtiölainsäädännöstämme, jos kantaverkonhaltijan omistajat täyttävät omistajille asetettavat vaatimukset. Vaikka riippumattomuuden varmennusmenettelyä ei ole vielä suoritettu loppuun, arvioidaan tämänhetkisen tiedon perusteella, että kantaverkonhaltija Fingrid Oyj hyväksyttäisiin tosiasiallisesti eriytetyksi kantaverkonhaltijaksi nykyisellä omistusrakenteellaan. Tässä tilanteessa tosiasiallisen eriyttämisvaihtoehdon valinta olisi myös perustuslain perusoikeuksien näkökulmasta ongelmattomin vaihtoehto.

ISO-mallin mukaisesti eriytetyistä siirtoverkonhaltijoista on eräiden ulkomaisten kokemusten perusteella tehty arvioita, että kahden erillisen yhtiön toimintamalli on saattanut osaltaan vaikuttaa laajojen sähkökatkojen syntymiseen. Tämän vuoksi ISO-mallin valinta saattaisi merkitä kantaverkon toimitusvarmuuteen liittyvien toiminnallisten riskien kasvamista. Malli ei takaisi myöskään yhtä suurta riippumattomuutta sähköntuotannon ja -toimituksen intresseistä kuin tosiasiallinen eriyttäminen. ISO-malli edellyttäisi kansallisen sääntelyviranomaisen ohjaavan kantaverkonhaltijan investointien suunnittelua verkon kehittämissuunnitelmien muodossa. Omistajien oikeuksia rajoittavan päätöksentekomenettelyn vuoksi ISO-mallin valinta edellyttäisi yhtiöoikeudellista erityissäänte-

lyä. Mallin valinta edellyttäisi myös perustuslain perusoikeussääntelyn täyttymisen arviointia, sillä kantaverkon omistajilla olisi velvollisuus hyväksyä muiden päättämien investointien rahoittaminen kantaverkkoon tai antaa muiden toteuttaa nämä investoinnit kantaverkkoon.

Sähköntuottajien ja -toimittajien omistus voisi jatkua kantaverkonhaltijassa, jos kantaverkonhaltijan eriyttämisehdoksi valittaisiin ITO-malli. Ne voisivat kuitenkin osallistua kantaverkonhaltijan päätöksentekoon lähinnä valvontaelimessä, joka huolehtii niiden omistuksen arvon turvaamisesta yhtiössä. Yhtiöön kohdistuisi raskas sääntely. Tämän vuoksi ITO-mallin arvioidaan johtavan kantaverkonhaltijan toiminnallisen tehokkuuden merkittävään heikkenemiseen nykyisestä. ITO-malli edellyttäisi kansallisen sääntelyviranomaisen ohjaavan kantaverkonhaltijan investointien suunnittelua verkon kehittämissuunnitelmien muodossa. Omistajien oikeuksia rajoittavan päätöksentekomenettelyn vuoksi ITO-mallin valinta edellyttäisi yhtiöoikeudellista erityissääntelyä. Tämän vuoksi myös ITO-mallin säätäminen edellyttäisi perustuslain perusoikeussääntelyn täyttymisen arviointia.

3.2.3. Kantaverkon määrittely

Sähkömarkkinalaissa ei ole säännöstä, jossa määriteltäisiin, mitkä johdot kuuluvat kantaverkkoon. Kantaverkkoa ja muita suurjänniteverkkoja eli alueverkkoja säännellään järjestelmävastuuta ja kantaverkonhaltijan eriyttämistä lukuun ottamatta yhdenmukaisesti. Verkonhaltijoilla on noin 15 500 kilometriä 110 kilovoltin sähköverkkoa. Tästä kantaverkkoon kuuluu 7 500 kilometriä eli alle puolet. Puhtaita alueverkkoyhtiöitä on 12 ja niiden hallinnassa on yhteensä 1 700 kilometriä 110 kilovoltin verkkoa. Lisäksi 55 jakeluverkonhaltijalla on yhteensä 6 300 kilometriä 110 kilovoltin verkkoa.

Sähkömarkkinadirektiivin perusteella alueverkkoja ei ole tarkoituksenmukaista luokitella direktiivin mukaisiksi siirtoverkoiksi, koska alueverkkojen haltijat joutuisivat siirtoverkonhaltijan omistuksen eriyttämistä koskevan sääntelyn piiriin. Alueverkonhaltijat eivät myöskään hoida kantaverkonhaltijan

vastuulle säädettyjä tehtäviä. Tästä johtuen on syntynyt tarve verkkomäärittelylle, joka selkeästi erottaa alueverkot kantaverkosta.

Vaikka sähkömarkkinalaissa ei ole säännöstä, jossa määriteltäisiin kantaverkkoon kuuluvat johdot, on lain 3 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa (HE 138/1994 vp) määritelty kanta- ja alueverkkokäsitteet erikseen. Perusteluissa jakeluverkkoa suurempijännitteisestä verkosta eli verkosta, jonka jännite on vähintään 110 kilovoltia, käytetään termejä kantaverkko ja alueverkko. Perusteluissa myös linjataan, että kantaverkkoon kuuluvat 400 ja 220 kilovoltin verkot sekä tärkeimmät 110 kilovoltin johdot ja asemat. Muista 110 kilovoltin johdoista ja asemista käytetään nimitystä alueverkko. Tämä määrittely perustui pitkälti entisten verkonomistajien IVO Voimansiirto Oy ja Teollisuuden Voimansiirto Oy kantaverkon määrittelyyn. Itse lakitekstistä alueverkkokäsite on kuitenkin jätetty pois. Näin kantaverkon määrittely 110 kilovoltin verkon osalta on jäänyt suurelta osin kantaverkkoyhtiöiden vastuulle.

Energiamarkkinaviraston vuonna 2010 tilaaman konsulttiselvityksen mukaan nykytilanteessa Suomen kantaverkon muodostavat 400 ja 220 kilovoltin rengaskäyttöinen verkko ja sitä tukeva 110 kilovoltin verkko sekä sähkömarkkinoiden käytössä olevat valtakunnan rajat ylittävät voimajohdot. Alueilla, jossa siirtokapasiteettitarve ei tällä hetkellä perustele 400 ja 220 kilovoltin käyttöä, on kantaverkko toteutettu 110 kilovoltin rakentein. Kantaverkkoon eivät kuulu yksittäiset kantaverkkoa syöttävät 400 ja 220 kilovoltin voimalaitosjohdot, eivätkä useimmat yksittäiset 110 kilovoltin voimajohdot. Perussääntönä voimantuotannon ja suurkulutuskohteiden liittämässä kantaverkkoon on ollut, että yksittäiset, yhtä toimijaa palvelevat voimajohdot eivät kuulu kantaverkkoon. Kantaverkonhaltijoiden määrittelemä kantaverkko ei siten vastaa sähkömarkkinalain 3 §:n perusteluiden mukaan kantaverkkoon kuuluvien johdojen määritelmää edellyttämällä myös 400 kilovoltin ja 220 kilovoltin johdoilta rengaskäyttöisyyttä, jotta ne luettaisiin kantaverkkoon. Edelleen Energiamarkkinaviraston tilaaman konsulttiselvityksen mukaan nykyisissä kantaverkon ja alueverkon rajauksissa on erilaisia käytäntöjä eri puolilla Suo-

mea. Raportissa on todettu, että nykytilanteessa voidaan tunnistaa samankaltaisia 110 kilovoltin yhteyksiä, joista osa kuuluu kantaverkkoon ja osa on alueverkkoa.

Käytäntö on osoittanut, ettei kantaverkon ja alueverkon välinen rajapinta ole kaikissa tapauksissa yksiselitteinen. Määrittelyn puute on johtanut voimakkaisiin näkemyseroihin kanta- ja alueverkkojen kehittämisen sekä kanta- ja alueverkoissa sovellettavan hinnoittelun suhteen. Pistehinnoittelujärjestelmän seurauksena kaikki sähkönkäyttäjät ja -tuottajat osallistuvat kantaverkon rakentamiseen, ylläpidon ja käytön kustannuksiin. Alueverkkoon liittyneet asiakkaat kustantavat puolestaan alueverkonhaltijan vastaavat toiminnot. Alueverkon asiakkaille tämä on kantaverkkomaksujen päälle tuleva lisäkustannus.

Suomen nykyisen verkkorakenteen vuoksi kantaverkon yksiselitteinen määrittely ja raja-
aus ovat lainsäädäntötasolla haasteellisia. Historiallisen kehityksen myötä muodostunut verkkorakennetta ei ole mahdollista jäsentää yhdenmukaisin kriteerein kokonaisuudeksi ilman, että nykyiseen kantaverkkoon joko lisättäisiin tai siitä rajattaisiin pois joukkoa 110 kilovoltin yhteyksiä. Lisäksi on otettava kantaa siihen, kuuluvatko järeimmät, 400 ja 220 kilovoltin yksittäiset johdot kantaverkkoon vai eivät. Muiden kuin kantaverkonhaltijan omistuksessa olevien johtojen sisällyttäminen kantaverkkoon edellyttää muutoksia johtojen omistus- ja/tai hallintarakenteisiin tai johdon omistajan joutumista kantaverkonhaltijan omistuksen eriyttämistä koskevien säännösten soveltamisalan piiriin.

3.2.4. Sähköverkkojen toimitusvarmuus

Sähkön toimitusvarmuuden ei kansainvälisesti vertaillen voida katsoa olevan Suomessa huonolla tasolla. Kuitenkin kauppaja teollisuusministeriön työryhmän vuonna 2006 esittämän arvion mukaan jakeluverkkojen keskeytysajat eivät olleet pienentyneet sähkömarkkinalain voimassaoloaikana vuosina 1995–2005 huolimatta sähkömarkkinalaissa säädetystä verkon kehittämisvelvollisuudesta. Energiamarkkinaviraston verkonhaltijoilta vuosittain keräämien keskeytyksiä ja maksettuja vakiokorvauksia koskevien tietojen perusteella sähköjakelun keskeytysajat eivät

ole viimeisen 10 vuoden aikana oleellisesti pienentyneet. Vuosien 2010 ja 2011 myrskyjen vaikutuksesta keskeytysajat ja maksetut vakiokorvaukset ovat olleet normaalivuosiin nähden moninkertaisia. Tilastotietojen perusteella on todettavissa, että jakeluverkkojen toimitusvarmuus ei ole nykytilanteen vaikutuksesta juurikaan parantunut. Toimitusvarmuuteen liittyvistä säännöksistä ja lainsäädännön soveltamisen yhteydessä käytönotetuista menetelmistä huolimatta vuoden 2010 ja 2011 myrskyt ovat osoittaneet, että toimitusvarmuudessa voi edelleen esiintyä vakavia puutteita, jotka realisoituvat, kun myrskyt ovat tarpeeksi rajuja ja tarpeeksi laajoja.

Toimitusvarmuuden tasoa ei ole mahdollista saattaa yhteiskunnallisesti hyväksyttävälle tasolle ilman, että jakeluverkkojen toimitusvarmuudelle määritellään raja-arvot, joita jatkossa käytetään jakeluverkon suunnittelukriteereinä. Toimitusvarmuuden tavoitearvot antaisivat jakeluverkkojen suunnittelulle ja käytölle selkeän tavoitteen, jonka perusteella toimia toimitusvarmuuden parantamiseksi. Tällöin verkonhaltijan toiminta ei enää voisi perustua pelkästään liiketoiminnan kokonaisuuden optimointiin, jossa toimitusvarmuus on vain osa kokonaisuutta.

Sähköjakelun toimitusvarmuuden tavoitearvojen asettamiselle on olemassa erilaisia lähestymistapoja ja erilaisia vaihtoehtoja.

Sähköverkkojen toimitusvarmuuden sääntely perustuu sähkömarkkinalaissa tavoitteelle, että verkonhaltijan tulee tarjota asiakkailleen ainakin yhdenmukainen vähimmäistason toimitusvarmuus. Verkonhaltijan yleinen velvollisuus ylläpitää, käyttää ja kehittää sähköverkkoaan sähkömarkkinoiden tarpeiden mukaisesti tarkoittaa muun muassa sitä, että verkonhaltijan tulisi pitää verkon käyttövarmuus yleisesti hyväksyttävällä tasolla. Sopimusehtojen sääntelyn mukaan sähkötoimitus on virheellinen, jos sähkö ei laadultaan vastaa Suomessa noudatettavia standardeja tai jos sähkötoimitus on yhtäjaksoisesti tai toistuvasti keskeytynyt eikä keskeytystä voida pitää keskeytyksen syy ja olosuhteet huomioon ottaen vähäisenä. Jakeluverkoissa toimitusvarmuuden vähimmäistason määrittelyyn vaikuttavat siten myös jakeluolosuhteet.

Ruotsin sähkölakiin lisättiin vuonna 2005 sähköjakelun toimintavaatimus, jonka mukaan verkonhaltijan on huolehdittava siitä, ettei asiakkaalle aiheudu 24 tuntia pidempiä sähkökatkoja enää vuoden 2011 alun jälkeen.

Kauppa- ja teollisuusministeriön asettama työryhmä esitti vuonna 2006 yleisten tavoite- tasojen asettamista jakeluverkkojen toimitus- varmuuden parantamiseksi. Työryhmän eh- dotuksen mukaan toiminnallisten tavoitteiden tulisi sisältää vaatimukset yksittäisten asiak- kaiden kokemille keskeytysajoille ja sähkön laadulle sekä määritellä suurhäiriötilanteissa sovellettava toimitusvarmuuden tavoitetaso. Työryhmä ei kuitenkaan tehnyt konkreettisia esityksiä tavoitteiksi, vaan katsoi, että tavoit- teiden asettaminen tulisi tehdä erillisen kus- tannus-hyötyanalyysin perusteella.

Energiateollisuus ry antoi kesällä 2010 jä- senilleen suosituksen sähkötoimitusvar- muuden tavoitetasosta vuonna 2030. Suosi- tuksen mukaisena tavoitetasona on kokonais- keskeytysaika, joka on kaupunkikeskustoissa enintään yksi tunti vuodessa, taajamissa enin- tään kolme tuntia vuodessa ja maaseudulla enintään kuusi tuntia vuodessa. Suosituksen tavoitetaso on tarkoitettu normaalitilanteiden vikakeskeytyksille. Siitä voisi poiketa kerran kolmessa vuodessa esimerkiksi erityisen vai- keassa yksittäistapauksessa tai laajassa suur- häiriössä.

Työ- ja elinkeinoministeriön energiaosasto laati elinkeinoministerin toimeksiannosta maaliskuussa 2012 ehdotuksen toimenpiteis- tä sähköjakelun varmuuden parantamiseksi. Ehdotuksen mukaan jakeluverkko olisi suun- niteltava, rakennettava ja ylläpidettävä siten, että jakeluverkon vikaantuminen myrskyn tai lumikuorman seurauksena ei aiheuta asema- kaava-alueella asiakkaalle yli kuusi tuntia kestävää sähköjakelun keskeytystä eikä muulla alueella asiakkaalle yli 24 tai yli 36 tuntia kestävää sähköjakelun keskeytys- tä. Jakeluverkonhaltijan olisi täytettävä vaa- timukset vastuualueellaan 15 vuoden kulut- tua lain voimaantulosta. Työ- ja elinkeinomi- nisteriön teettämän vaikutusarvioinnin mu- kaan 24 tunnin maksimikeskeytysaikatavoit- teen edellyttämä valtakunnallinen kokonai- sinvestointitarve jakeluverkkojen kehittämi- seksi olisi noin 5 100 miljoonaa euroa ja 36 tunnin maksimikeskeytysaikatavoitteen

noin 3 500 miljoonaa euroa. 24 tunnin mak- simikeskeytysaikatavoitteen edellyttämien jakeluverkkoinvestointien keskimääräiseksi hintavaikutukseksi sähkön loppukäyttäjälle on arvioitu noin 1,7 senttiä kilowattitunnilta ja 36 tunnin maksimikeskeytysaikatavoitteen keskimääräiseksi hintavaikutukseksi noin 1,2 senttiä kilowattitunnilta.

Sähköjakelun varmuuden tavoitetason määrittelyn vaihtoehtona voitaisiin käyttää myös tavoiteltavaa jakeluverkon varmuuden tasoa kuvastavaa verkon maakaapeloinnin as- tetta.

Keskeinen kysymys toimitusvarmuusta- voitteen asettamisessa on pyrkiä löytämään mahdollisimman optimaalinen tila toisaalta verkon käyttäjien odottaman kohtuullisen toimitusvarmuuden tason ja toisaalta sen saavuttamisesta heille aiheutuvien kustannus- ten välillä. Näitä kysymyksiä voidaan lähes- tyä hyvin monella tavalla. Edellä kuvatuissa ratkaisuissa Energiateollisuus ry on lähesty- nyt kysymystä jakeluverkon normaalitilan- teen vikakeskeytysten näkökulmasta. Ruotsin sähkölaissa sekä kauppa- ja teollisuusminis- teriön työryhmän ja työ- ja elinkeinominis- teriön energiaosaston esityksissä puolestaan tavoitetaso on pidetty perusteltuna asettaa myös ääritilanteita silmällä pitäen. Ruotsin sähkölaissa on asetettu yleinen kaikkia jake- luverkonhaltijoita koskeva tavoitetaso. Työ- ja elinkeinoministeriön energiaosasto ja Energiateollisuus ry ovat pitäneet perustel- tuina erilaisia tavoitetasoja erilaisiin jakelu- olosuhteisiin. Kauppa- ja teollisuusministeri- ön työryhmä on esittänyt tavoitetasojen mää- rittämistä kolmelle eri toimitusvarmuuden osa-alueelle.

3.2.5. Jakeluverkonhaltijoiden eriyttäminen

Sähkö- ja maakaasumarkkinadirektiivien jakeluverkonhaltijoiden eriyttämistä koskevat säännökset antavat jäsenvaltioille oikeuden poiketa näistä säännöksistä sellaisten integ- roituneiden yritysten osalta, joilla on alle 100 000 jakeluverkkoon liitettyä asiakasta.

Sähkömarkkina- ja maakaasumarkkinadirektiivien eriyttämiseen liittyvää poikkeusmahdollisuutta on sovellettu ainoastaan osittain. Jakeluver- konhaltijoiden eriyttämistä koskevan säänte- lyn tavoitteena on ollut luoda mahdollisim-

man tasapuoliset edellytykset sähkön vähittäismyynnin kilpailulle. Valitun linjan mukaan lähes 90 prosenttia Suomen jakeluverkoissa siirretystä sähköstä siirretään asiakkaille oikeudellisesti eriytettyä sähköverkko-toimintaa harjoittavien jakeluverkonhaltijoiden toimesta. Oikeudellisesti eriytettyä sähköverkko-toimintaa harjoittavan verkonhaltijan on oltava yrityksen sähköntuotanto- ja -myyntitoiminnoista erillinen oikeushenkilö. Oikeudellisesti eriytettyä sähköverkko-toimintaa harjoittaa jakeluverkonhaltija, jonka 400 voltin sähköverkossa siirretty vuotuinen sähkömäärä ylittää pysyvästi 200 gigawattituntia kalenterivuodessa. Oikeudellisen eriyttämismenettelyn alarajalla olevilla sähköalan yrityksillä on vähintään noin 18 000 asiakasta. Oikeudellisesti eriytettyä sähköverkko-toimintaa harjoittaville jakeluverkonhaltijoille, joilla on vähintään 50 000 ja vähintään 100 000 asiakasta, on säädetty lisäksi toiminnallisia eriyttämiskaavoja. Kolmannen sähkömarkkinadirektiivin lisävaatimus jakeluverkonhaltijan erillisen tuotemerkin käytöstä voidaan asettaa joko kaikille oikeudellisesti eriytettyä sähköverkko-toimintaa harjoittaville jakeluverkonhaltijoille tai rajata se direktiivin mahdollistaman muun asiakasmäärärajan ylittäviin jakeluverkonhaltijoihin.

Maakaasumarkkina-alueissa on sovellettu jakeluverkojen eriyttämiseen liittyvää poikkeusmahdollisuutta. Suomessa on yhteensä vain noin 34 000 maakaasun käyttäjää. Maakaasun jakeluverkonhaltijat ovat pieniä ja maakaasun hankinnan voi kilpailuttaa ainoastaan rajoitetusti. Tällaisissa markkinaolosuhteissa eriyttämiskaavoista ei ole katsottu syntyvän hyötyä asiakkaille vaan ne olisivat lisäkustannus heille.

3.2.6. Maakaasuväyrysten ja putkilinjaväyrystön käyttöoikeusmenettely

Maakaasumarkkinadirektiivin 33 artiklassa säädetään väyrysten käyttöoikeudesta ja putkilinjaväyrystönä. Artiklan mukaan jäsenvaltiot voivat valita joko säännellyn tai neuvotteluun perustuvan käyttöoikeusmenettelyn järjestääkseen väyrysten ja putkilinjaväyrystön sekä niihin liittyvien lisäpalvelujen käyttöoikeuden.

3.2.7. Tuotantoväyryksen maakaasuputkistot

Maakaasumarkkinadirektiivi sisältää säännöksiä tuotantoväyryksen putkistojen käyttöoikeudesta. Tuotantoväyryksen putkistoja koskevien säännösten osalta voidaan unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöön perustuen katsoa, ettei Suomen tarvitse tehdä täytäntöönpanotoimenpiteitä, koska Suomessa ei ole maakaasuesiintymät mahdollistavia geologisia olosuhteita.

3.2.8. Eristyneitä maakaasumarkkinoita koskeva poikkeus

Maakaasumarkkinadirektiivin 49 artiklassa säädetään eristyneitä markkinoita koskevista poikkeuksista. Jäsenvaltiot, jotka eivät ole suoraan liittyneet minkään muun jäsenvaltion yhteenliitettyyn verkkoon ja joilla on vain yksi pääasiallinen ulkopuolinen maakaasun toimittaja, voivat poiketa direktiivin 4, 9, 37 ja/tai 38 artiklan säännöksistä. Eristyneitä markkinoita koskevan poikkeuksen piiriin kuuluvat säännökset koskevat lupamenettelyä, siirtoverkkojen eriyttämistä, markkinoiden avaamista ja vastavuoroisuutta sekä erilisiä linjoja. Maakaasumarkkina-alueissa on sovellettu eristyneitä markkinoita koskevaa poikkeusmahdollisuutta.

Eristyneitä markkinoita koskeva poikkeusmahdollisuus perustuu siihen, ettei tällaisella markkinalla ole kuin yksi pääasiallinen maakaasun toimittaja. Tällöin maakaasun myyjien välistä kilpailua ei voi syntyä maakaasun toimituksista. Koska markkinaolosuhteet eivät ole muuttuneet Suomen maakaasumarkkinoilla, Suomi voi halutessaan jatkaa maakaasumarkkinadirektiivin markkinoiden avaamiseen ja siirtoverkon eriyttämiseen liittyvien poikkeusmahdollisuuksien soveltamista riittävän suuren vaihtoehdoisen maakaasun hankintalähteen toteutumiseen saakka.

3.3 Keskeiset ehdotukset

3.3.1. Sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonta

Esityksellä pantaisiin täytäntöön sähkö- ja maakaasumarkkinadirektiivin sekä sähkökauppa-, maakaasuverkko- ja yhteistyöviras-

toasetusten edellyttämä kansallisten sääntelyviranomaisten tehtävien, toimivaltuuksien ja riippumattomuuden harmonisointi. Valvontajärjestelmää kehitettäisiin samassa yhteydessä täsmentämällä nykysäännöksissä havaittuja puutteita. Uudistuksen tavoitteena on parantaa sähkö- ja maakaasumarkkinoiden toimivuutta sekä turvata edullisten ja hyvälaatuisten verkkopalvelujen tarjonta Suomessa. Valvontamenettely pyritään säilyttämään luonteeltaan sellaisena, että viranomaistoimin puututtaisiin sähkö- ja maakaasualan yritysten toimintaan vain niissä tapauksissa kuin se on välttämätöntä ja, että kulloiseenkin tapaukseen voitaisiin valita sen merkitykseen suhteutettu toimintatapa. Viranomaisvalvonassa pyritään hyödyntämään nykyisten säännösten soveltamisesta saatuja kokemuksia. Valvontakustannukset pyritään edelleen pitämään muihin jäsenvaltioihin verrattuna edullisina.

Sähkö- ja maakaasualan kansallisena viranomaisena toimivan Energiamarkkinaviraston tehtävistä ja toimivaltuuksista säädettäisiin uudessa laissa sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta. Laki sisältäisi säännökset kansallisen sääntelyviranomaisen harmonisoiduista tehtävistä ja toimivaltuuksista sekä pelkästään kansalliseen sähkö- ja maakaasumarkkinalainsäädäntöön liittyvistä valvontatehtävistä. Lisäksi lakiin sisällytettäisiin säännökset seuraamusmaksujärjestelmästä. Sähkö- ja maakaasualan yritysten toimintaan liittyvät aineellisoikeudelliset säännökset puolestaan sisältyisivät uuteen sähkömarkkinalakiin sekä täydennettävään maakaasumarkkinalakiin.

Energiamarkkinaviraston tehtävien ja toimivaltuuksien perusteet säilyisivät jälkikäteen ja etukäteen toimivallan osalta ennallaan. Energiamarkkinaviraston eräitä nykyisiä toimivaltuuksia kuitenkin täsmennettäisiin ja selvennettäisiin nykysäännösten soveltamisessa havaittujen puutteiden korjaamiseksi. Verkkovalvonnan perustan muodostavien etukäteen annettavien vahvistuspäätösten pysyvyyttä vahvistettaisiin rajaamalla nykyistä täsmällisemmin perusteet, joilla määräaikaista vahvistuspäätöksiä voitaisiin muuttaa. Verkkovalvonnassa otettaisiin käyttöön samanaikaiset valvontajaksot sähkö- ja maakaasuverkonhaltijoille. Tämä helpottaisi

yhtenäisten valvontamenetelmien käyttämistä.

Kansallisen sääntelyviranomaisen harmonisoitujen tehtävien piiriin kuuluvat seuranta-tehtävät ehdotetaan annettavaksi Energiamarkkinaviraston tehtäväksi. Osa näistä tehtävistä liittyy läheisesti Kilpailu- ja kuluttajaviraston, Tilastokeskuksen ja Huoltovarmuuskuskuksen tehtäviin. Ehdotuksen tarkoituksena ei ole siirtää näiden viranomaisten tehtäviä Energiamarkkinavirastolle. Seurantavastuu antaisi kuitenkin Energiamarkkinavirastolle paremman kokonaiskuvan energiamarkkinoiden toiminnasta ja siten edistäisi sen päätehtäviin kuuluvien valvontatehtävien hoitamista. Energiamarkkinavirasto voisi tehdä seurantaa yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa.

Lakiin sisällytettäisiin maakaasumarkkinadirektiivin edellyttämät toimivaltuudet Energiamarkkinavirastolle nesteytetyn maakaasun käsittelylaitosten sekä maakaasun varastointilaitteistojen valvomiseksi.

Edelleen lakiin esitetään lisättäväksi säännökset, jotka mahdollistavat Energiamarkkinaviraston sähkö- ja maakaasumarkkinoiden sekä sähkö- ja maakaasujohdannaisten markkinoiden valvontaan liittyvän yhteistyön Kilpailu- ja kuluttajaviraston, Finanssivalvonnan, energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston, muiden ETA-maiden kansallisten sääntelyviranomaisten ja komission kanssa.

Sähkö- ja maakaasumarkkinadirektiivit edellyttävät seuraamusmaksun kaltaisen seuraamusvaihtoehdon säätämistä unionin lainsäädännön rikkomusten varalle. Esitys sisältäisi tämän vuoksi uuden seuraamusmaksusäännöksen, joka perustuisi menettelyltään kilpailulain (948/2011) vastaavan säännöksen pohjalle. Esityksen mukaan seuraamusmaksun määräisi markkinaoikeus Energiamarkkinaviraston esityksestä. Tämän menettelyn voidaan katsoa paremmin turvaavan valvottavien toiminnanharjoittajien oikeusturvan verrattuna tilanteeseen, jossa asian tutkinut Energiamarkkinavirasto päättäisi myös seuraamusmaksun määräämisestä.

Niiden rikkomusten piiri, joista seuraamusmaksu voitaisiin tuomita, ehdotetaan säädettäväksi laajemmaksi kuin sähkö- ja maakaasumarkkinadirektiivi edellyttävät. Di-

rektiivit edellyttävät seuraamusta säädettyä vain vertikaalisesti integroituneiden yritysten rikkomuksista. Ehdotuksessa on kuitenkin katsottu olevan oikeudenmukaisempaa kohdella kaikkia verkonhaltijoita samalla tavalla niiden yritysrakenteesta riippumatta. Lisäksi esitetään, että seuraamusmaksu olisi mahdollista määrätä myös myyjien ja tuottajien järjestelmävelvoitteisiin, toimitusvelvollisuuteen ja voimalaitosten huolloksi naamioituun hintamanipulointiin liittyvän häiriökäyttäytymisen johdosta.

Esityksessä ehdotetaan annettavaksi uusi laki Energiamarkkinavirastosta. Lakiin sisällytettäisiin Energiamarkkinaviraston riippumattomuuden turvaamiseen tähtäviä säännöksiä, jotka perustuvat sähkö- ja maakaasumarkkinadirektiivien harmonisointeihin vaatimuksiin. Lakiin koottaisiin luettelo lain-säädännöstä, jossa on annettu Energiamarkkinavirastolle tehtäviä. Lisäksi säädettäisiin Energiamarkkinaviraston tehtäväksi toimia kansallisen energiapolitiikan tavoitteiden edistämiseksi.

3.3.2. Kantaverkkoa koskevat ehdotukset

Kantaverkonhaltijan omistuksen eriyttäminen

Esityksellä pantaisiin täytäntöön sähkömarkkinadirektiivin edellyttämä kantaverkonhaltijan omistuksen eriyttäminen. Omistuksen eriyttämisvaatimus ehdotetaan toteutettavaksi direktiivin 9 artiklan mukaisen tosiasiallisen eriyttämisen (TSO-malli) mukaisesti. Esitykseen ehdotetaan sisällytettäväksi tosiasiallisen eriyttämisen vaatimuksia jossain määrin lieventävät lisäoptiot, joista säädetään direktiivin 44 artiklan 2 kohdassa ja 9 artiklan 9 kohdassa.

Tosiasiallisen eriyttämisen voidaan katsoa mahdollistavan kantaverkonhaltijan toiminnan näkökulmasta tehokkaimman toimintamallin. Tämän mallin mukaiseen kantaverkonhaltijaan ei kohdistu ylimääräistä sääntelyä, joten kantaverkonhaltijalla on vaihtoehdossa suurin toimintavapaus liiketoimintansa ja investointiensä suunnittelussa. Malli myös takaa kantaverkolle suurimman riippumattomuuden sähköntuotantoon ja -toimitukseen liittyvistä intresseistä. Mallin täytäntöönpano ei edellytä merkittävää poikkeamista muusta

yhtiölainsäädännöstä, jos kantaverkonhaltijan omistajat täyttävät omistajille asetettavat vaatimukset. Vaikka riippumattomuuden varmennusmenettelyä ei ole vielä suoritettu loppuun, arvioidaan tämänhetkisen tiedon perusteella, että kantaverkonhaltija Fingrid Oyj hyväksyttäisiin tosiasiallisesti eriytetyksi kantaverkonhaltijaksi nykyisellä omistusrakenteellaan. Tässä tilanteessa tosiasiallisen eriyttämismahdollisuuden valinta olisi myös perustuslain perusoikeuksien näkökulmasta ongelmattomin vaihtoehto.

Kantaverkonhaltijan omistuksen eriyttämistä koskevien säännösten noudattamista valvottaisiin kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamista koskevassa menettelyssä. Riippumattomuuden varmentamisesta tekisi päätöksen Energiamarkkinavirasto saatuaan asiasta komission lausunnon. Kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamiseen liittyisi erillinen toimitusvarmuusarviointi, jos kantaverkon omistaja tai kantaverkonhaltija tulisi kolmansista maista olevien henkilöiden määräysvaltaan. Toimitusvarmuusarvioinnin antajaksi ehdotetaan energiapolitiikan vastuuministeriönä toimivaa työ- ja elinkeinoministeriötä. Kantaverkonhaltija tai osapuolet eivät saisi ryhtyä toimenpiteisiin riippumattomuuden varmennusmenettelyn piiriin kuuluvan liiketoimen tai toimenpiteen toteuttamiseksi ennen kuin kantaverkonhaltijan riippumattomuus on varmennettu. Markkinaoikeus voisi Energiamarkkinaviraston esityksestä määrätä liiketoimen tai toimenpiteen purettavaksi, jos kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmentaminen olisi eväty liiketoimelta tai toimenpiteeltä.

Kantaverkon määritelmä

Sähkömarkkinadirektiivi edellyttää siirtoverkonhaltijoiden nimeämistä. Direktiivin täytäntöönpano edellyttää kantaverkon määrittelemistä tavalla, joka selkeästi erottaa kantaverkon muista sähköverkoista. Määrittely on tarpeen, koska direktiivissä on uusia kantaverkkotoimintaan merkittävästi vaikuttavia vaatimuksia kuten siirtoverkkojen tosiasiallinen eriyttäminen.

Sähkömarkkinalakiin esitetään sisällytettäväksi kantaverkon määritelmä. Esityksen ta-

voitteena on määritelmä, joka rajaisi nykyiset alueverkot kantaverkon määritelmän ulkopuolelle. Tämä rajaisi nämä verkonhaltijat kantaverkonhaltijan omistuksen eriyttämistä koskevien vaatimusten soveltamisalan ulkopuolelle. Nämä verkonhaltijat eivät hoitaisi myöskään kantaverkonhaltijalle direktiivissä säädettyjä tehtäviä. Ehdotetun verkkomäärittelyn seurauksena Manner-Suomessa olisi yksi kantaverkonhaltija, Fingrid Oyj.

Esityksen mukaan kantaverkkoa olisivat nimellisiä jännitteeltään vähintään 110 kilovoltin sähköjohdoista koostuva valtakunnallinen yhtenäinen sähkön siirtoverkko sekä kantaverkonhaltijan hallinnassa olevat, nimellisiä jännitteeltään vähintään 110 kilovoltin rajayhdysjohdot. Kantaverkon ulkopuolelle jäisivät suurjännitteiset jakeluverkot, joilla tarkoitettaisiin nimellisiä jännitteeltään 110 kilovoltin paikallista tai alueellista sähköverkkoa tai -johtoa, joka ei ole liittymisjohto ja joka ei ylitä valtakunnan rajaa. Kantaverkonhaltija määrittäisi neljän vuoden välein kantaverkkoon kuuluvat johdot. Näihin johtoihin sovellettaisiin kantaverkkosiirron hinnoittelua. Energiamarkkinavirastolla olisi oikeus vaatia kantaverkonhaltijaa tekemään muutoksia määrittelyyn, jos määrittely ei olisi lainmukainen.

Historiallisen kehityksen myötä muodostunutta verkkorakennetta ei ole mahdollista jäsentää yhdenmukaisin kriteerein kokonaisuudeksi ilman, että nykyiseen kantaverkkoon joko lisättäisiin tai siitä rajattaisiin pois joukkoa 110 kilovoltin yhteyksiä. Lisäksi on otettava kantaa siihen, kuuluvatko järeimmät, 400 ja 220 kilovoltin säteittäiset johdot kantaverkkoon vai rajataanko ne kantaverkon ulkopuolelle. Muiden kuin kantaverkonhaltijan omistuksessa olevien johtojen sisällyttäminen kantaverkkoon edellyttää muutoksia johtojen omistus- ja/tai hallintarakenteisiin tai johdon omistajan joutumista kantaverkonhaltijan omistuksen eriyttämistä koskevien säännösten soveltamisalan piiriin. Esityksessä ehdotetaan kantaverkon määritelmää, joka vastaisi voimassa olevan sähkömarkkinalain perusteluita ja supistaisi nykyisin kantaverkoksi katsottua verkkoa vähiten esillä olleista vaihtoehdoista. Määritelmä sisältäisi liittymisjohtoja lukuun ottamatta kaikki vahvimmat yli 110 kilovoltin yhdysjohdot vaik-

ka ne eivät olisi osana rengasyhteyden muodostavaa siirtoyhteyttä.

Esitetty kantaverkkomäärittely edistäisi kantaverkkopalvelun tasapuolista ja syrjimätöntä valtakunnallista saatavuutta. Samalla verkkosuunnittelun avoimuus lisääntyisi ja verkon kehittämisvastuut selkiintyisivät.

Esityksen tavoitteena on, että kantaverkon määritelmä olisi toteuttamiskelpoisista vaihtoehdoista laajin mahdollinen, jolloin kantaverkko palvelisi mahdollisimman laajaa asiakaskuntaa. Esitys olisi tällöin myös lähimpänä vuoden 1995 sähkömarkkinauudistuksen alkuperäisiä tavoitteita. Esityksen arvioidaan täyttävän muita esillä olleita vaihtoehtoja varmemmin sähkömarkkinadirektiivin tukinnanvaraiset verkkomäärittelyt.

Järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan vastuualue

Sähkömarkkinalakiin esitetään sisällytettäväksi direktiivin edellyttämä säännös järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan vastuualueesta, jolla järjestelmävastaava kantaverkonhaltija huolehtisi sille kuuluvasta kehittämisvelvollisuudesta. Järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan vastuualueeseen ei liittyisi jakeluverkonhaltijan vastuualueeseen liittyvää verkonrakennusmonopolia. Järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan vastuualueeseen kuuluisi koko valtakunnan alue lukuun ottamatta Ahvenanmaan maakuntaa, jossa sovelletaan itsehallintoon perustuvaa omaa sähkölainsäädäntöä. Rajayhdysjohdot toisiin kantaverkkoihin kuuluisivat kantaverkonhaltijan vastuualueeseen. Määrittely vastaisi järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan nykyistä tosiasiallista toiminta-aluetta.

Kantaverkon kehittäminen

Kantaverkonhaltijoiden verkkosuunnittelun siirtyminen enenevässä määrin eurooppalaisesta näkökulmasta tapahtuvaksi sekä ylikuormituksen hallintaa koskevien menettelytapojen vahvistaminen pääosin sisämarkkinoiden näkökulmasta, on nostanut esille tarpeen kiinnittää aikaisempaa enemmän huomiota kantaverkon kehittämiseen myös kansallisesta näkökulmasta, jotta molemmat kantaverkon kehittämisen näkökulmat olisivat

asianmukaisessa tasapainossa. Esityksessä ehdotetaan tämän vuoksi nykyistä täsmällisempiä säännöksiä kantaverkon kehittämisestä sekä säännöstä kantaverkonhaltijan investointisuunnitelmien laatimisen avoimuudesta. Kantaverkon toiminnan laatuvaatimuksia koskevan säännöksen mukaan kantaverkko olisi suunniteltava, rakennettava ja ylläpidettävä siten, että verkon siirtokapasiteetti olisi riittävä varmistamaan edellytykset järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan vastuualueen säilyttämiseen yhtenäisenä sähkökaupan tarjousalueena. Kantaverkkosuunnittelun yhdeksi tavoitteeksi asetettaisiin siten yhtenäinen sähkön pörssihinta koko Manner-Suomessa ja, että vähittäismarkkinoilla toimivilla myyjillä säilyisi mahdollisuus toimittaa sähköä kaikkiin Manner-Suomen verkkoihin.

3.3.3. Verkkoon pääsyn järjestäminen

Liittymisjohdot sähköverkkoihin

Sähkömarkkinalain tarkoittaman liittymisjohdon määritelmää esitetään laajennettavaksi käsittämään myös useamman voimalaitoksen yhteenliitetyt liittymisjohdot. Esityksen mukaan liittymisjohto yhdistäisi aina yksittäisen sähkönkäyttöpaikan taikka yksittäisen voimalaitoksen tai useita voimalaitoksia verkonhaltijan sähköverkkoon. Yksittäisellä käyttöpaikalla voisi olla sähkönkulutuksen lisäksi myös sähköntuotantoa. Esityksellä helpotettaisiin useita voimalaitoksia käsittävien liittymien kuten tuulipuistojen verkkoon liittämistä ja alennettaisiin niiden liittymiskustannuksia.

Verkkoon pääsy kiinteistöjen sähköverkoissa

Esityksellä helpotettaisiin sähkönkäyttäjinä olevien yritysten ja yrittäjien sähkönhankinnan kilpailuttamismahdollisuuksia sellaisissa kiinteistöjen sähköverkoissa, joissa kiinteistönhaltija on rajoittanut sopimusteitse tai muulla tavalla sähkön myymisen pelkästään kiinteistönhaltijan osoittamalle taholle. Esityksen mukaan sähkönkäyttäjällä tulisi olla mahdollisuus tehdä sähköverkkosopimus ja

sähkönmyyntisopimus, jossa sähköntoimitus tapahtuisi jakeluverkonhaltijan jakeluverkon kautta. Eситetty säännös vastaisi unionin tuomioistuimen vahvistamaa tulkintaa verkkoon pääsyn järjestämisestä. Voimassa olevan sähkömarkkinalain mukaan mainittu oikeus on kiinteistönhaltijaa velvoittava vain, jos asiakas on kuluttaja. Esityksen mukaan tämän oikeuden piiriin tulisivat jatkossa myös yritykset ja yrittäjät.

Esityksessä ehdotetaan sisällytettäväksi uuteen sähkömarkkinalakiin sähkömarkkinadirektiivin sisältämät säännökset suljetuista jakeluverkoista. Suljettuihin jakeluverkkoihin sovellettaisiin direktiivin sallimia poikkeuksia eräistä jakeluverkonhaltijoihin kohdistuvista sääntelyvaatimuksista. Suljettua jakeluverkkoa koskevat säännökset mahdollistaisivat yleistä verkkosäätelyä kevyemmän säätelyn osassa teollisuuden ja palvelusektorin omia jakeluverkkoja.

Uusiutuvista energialähteistä olevan kaasun verkkoon pääsy

Esityksellä lisättäisiin maakaasumarkkinalakiin säännökset uusiutuvista energialähteistä olevan kaasun verkkoon pääsystä. Esityksellä luotaisiin edellytykset uusiutuvista energialähteistä peräisin olevan kaasun tuottajien verkkoon liittymiselle sekä heidän tuottamansa kaasun siirtämiseen kaasunkäyttäjille.

Liittämismahdollisuutta koskevan säännöksen mukaan verkonhaltijan tulisi pyynnöstä ja kohtuullista korvausta vastaan liittää verkkonsa tekniset vaatimukset täyttävät uusiutuvista energialähteistä peräisin olevan kaasun tuotantolaitokset. Liittämismahdollisuus olisi voimassa verkonhaltijan tosiasiallisella toiminta-alueella. Tämän lisäksi verkonhaltijoille esitetään säädettäväksi uusiutuvista energialähteistä peräisin olevan kaasun siirtovelvollisuus. Siirtovelvollisuuden edellytyksenä olisi, että kaasun mittausta on kauko-luentajärjestelmän piirissä. Uusiutuvista energialähteistä peräisin olevaan kaasuun sovellettaisiin siten normaalia säännellyn verkkoon pääsyn menettelyä ilman vastaavia rajoituksia, joita eristyneiden markkinoiden poikkeuksen voimassaoloaikana sovellettaisiin maakaasun siirtoon.

3.3.4. Sähköverkkojen toimitusvarmuus

Esityksessä ehdotetaan laajaa uutta säännöskokonaisuutta, jonka tavoitteena olisi sähköverkkojen ja erityisesti jakeluverkkojen toimitusvarmuuden parantaminen sekä sähköverkonhaltijoiden varautumisen tehostaminen. Sähkökatkojen asiakkaille aiheuttamien haittojen ehkäisemiseksi esitetään sähköjakelun toimitusvarmuuden tason olennaista nostamista nykytasoon verrattuna. Tavoitteen täytäntöön panemiseksi jakeluverkonhaltijoille asetettaisiin lakiin perustuvat tavoitteet sähkön toimitusvarmuuden parantamiseksi. Ehdotettavat toimitusvarmuustavoitteet muodostaisivat jakeluverkonhaltijoille verkon suunnittelu- ja mitoitusperusteen. Toimitusvarmuusvaatimukset esitetään asetettavaksi erikseen taajamille, haja-asutusalueelle ja saaristolle. Myös kantaverkolle ja suurjännitteisille jakeluverkoille asetettuja toimintavarmuuden vaatimuksia täsmennettäisiin.

Esityksen mukaan jakeluverkko olisi suunniteltava, rakennettava ja ylläpidettävä siten, että jakeluverkon vikaantuminen myrskyn tai lumikuorman seurauksena ei aiheuttaisi asemakaava-alueella asiakkaalle yli kuusi tuntia kestäväää sähköjakelun keskeytystä eikä muulla alueella yli 36 tuntia kestäväää keskeytystä. Saariston osalta voitaisiin noudattaa paikallisiin olosuhteisiin perustuvaa toimitusvarmuutta. Jakeluverkonhaltijan olisi täytettävä vaatimukset vastuualueellaan 15 vuoden kuluttua lain voimaantulosta. Vaatimusten täytäntöönpano olisi toteutettava portaittain siten, että vaatimukset täytyisivät viimeistään vuoteen 2020 mennessä vähintään 50 prosentilla ja vuoteen 2024 mennessä vähintään 75 prosentilla jakeluverkonhaltijan asiakkaista. Kantaverkon ja suurjännitteisen jakeluverkon osalta kirjattaisiin lakiin Suomessa noudatettu käytäntö puuvarmojen johdotkatujen vaatimuksesta.

Esitetyllä menettelyllä parannettaisiin olennaisesti sähköjakelun toimitusvarmuutta sekä taajamissa että haja-asutusalueilla. Asemakaavoitettuun alueeseen liittyvän kauden tunnin toimitusvarmuusvaatimuksen piirissä olisi yhteensä noin 75 prosenttia Suomen väestöstä. Taajamille ja haja-asutusalueelle sekä saaristolle esitetään erilaisia

toimitusvarmuustavoitteita, koska yhtenäinen sähköjakelun vaatimustaso asettaisi toisaalta joko liian alhaisen mitoitusason taajamissa, joihin suurin osa sähkökäyttäjistä ja sähkökäytöstä sijoittuu, taikka toisaalta johtaisi maaseudun jakeluverkkojen asiakkaiden ja kansantalouden kannalta kestävämmän korkeaan kustannustasoon.

Esitetyn toimitusvarmuuden tason täyttämisen edellyttämät tekniset ratkaisut olisivat verkonhaltijoiden päätettävissä. Näin verkonhaltijat voisivat käyttää kustannustehokkaita teknisiä ratkaisuja mitoituskriteerin täyttämiseksi. Varmuustason saavuttamiselle esitettävä 15 vuoden toteutusaikataulu ottaisi huomioon nykyisten verkkokomponenttien jäljellä olevaa käyttöaikaa. Erillisillä toimenpiteillä on pyritty edistämään maakaapelointia ja sen kustannustehokkuutta.

Jakeluverkonhaltijoiden edellytettäisiin laativan jakeluverkon kehittämissuunnitelman, jonka toteuttaminen johtaisi asetetun toimitusvarmuustason saavuttamiseen kussakin jakeluverkossa. Kehittämissuunnitelmassa olisi asiakkaiden kohtuullisten tarpeiden mukaisesti kiinnitettävä huomiota sellaisten sähkökäyttöpaikkojen sähkönsaannin varmistamiseen, joihin on sijoittunut yhteiskunnan johtamisen tai turvallisuuden, väestön toimeentulon taikka elinkeinoelämän toimintakyvyn varmistamisen kannalta tärkeitä toimintoja ja palveluita.

Sähköverkonhaltijoille esitetään säädettäväksi yleinen varautumisvelvoite normaaliolojen häiriötilanteiden sekä poikkeusolojen varalle. Varautumisvelvoite sisältäisi velvoitteen riittävän asiakastiedon antamisen varmistamiseen normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa, velvoitteen järjestää toimiva viestiyhteys toiminta-alueensa pelastusviranomaisiin sekä toisiin verkonhaltijoihin, teleyrityksiin ja muihin infrastruktuurin haltijoihin kaikissa olosuhteissa sekä velvoitteen laatia ennalta suunnitelmat korjaushenkilöstön käytöstä ja varallaolosta sekä vastuushenkilöistä häiriötilanteissa. Nämä asiat verkonhaltijan tulisi sisällyttää laatimaansa varautumissuunnitelmaan. Varautumissuunnitelmassa tulisi esittää myös, miten ja missä järjestyksessä sähköt palautetaan häiriötilanteissa.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi jakeluverkonhaltijoille velvollisuus antaa asiakkailleen tietoa sähköjakelun häiriön kestosta ja sähköjen palautumisesta. Tiedottaminen voisi tapahtua esimerkiksi tekstiviestipalveluna.

Esityksessä ehdotetaan korotettavaksi asiakkaille sähkökatkoista maksettavia vakiokorvauksia. Vakiokorvauksen rahamääräistä ylärajaa nostettaisiin ja vakiokorvausjärjestelmään sisällytettäisiin kaksi uutta porrasta, joissa vakiokorvauksen määrä nousisi.

3.3.5. Vähittäismarkkinat

Esityksessä ehdotetaan useita täsmennyksiä sähköä ja maakaasua käyttävien kuluttajien oikeuksiin.

Sähkömyyjän vaihtamista esitetään helpotettavaksi poistamalla jakeluverkonhaltijalta mahdollisuus periä maksu ylimääräisestä mittarinluvusta.

Jakeluverkonhaltijoiden sekä sähkö- ja maakaasun vähittäismyyjien edellytettäisiin antavan lisäinformaatiota asiakkailleen sopimuksia tehtäessä sekä asiakkaille lähetettävissä laskuissa ja katkaisuvaroituksissa. Lisätietoja ehdotetaan annettavaksi sähkösojmusten voimassaoloajasta ja sopimuserimielisyyksien ratkaisukeinoista.

Esityksessä ehdotetaan muutoksia myös energialaskutukseen. Laskutuksessa oleva virhe katsottaisiin palvelun virheeksi. Ennakkomaksujen tulisi vastata riittävästi arvioitua todennäköistä kulutusta. Kuluttajille tulisi tarjota erilaisia maksutapavaihtoehtoja sähkölaskujen maksamiseen. Sopimussuhteen päättyessä loppulasku tulisi toimittaa asiakkaalle kuuden viikon kuluessa.

Maakaasumarkkinalakiin esitetään lisättäväksi säännös maakaasun käyttäjän oikeudesta saada käyttöönsä omat kulutustietonsa.

3.3.6. Sähköjakeluverkonhaltijoiden eriyttäminen

Uuteen sähkömarkkinalakiin esitetään säännöstä, jonka mukaan vertikaalisesti integroituneet jakeluverkonhaltijat eivät viestinnässään ja tuotemerkeissään saisi aiheuttaa epäselvyyttä siitä, että vertikaalisesti integroituneen yrityksen toimituksista huolehtiva

liiketoimintahaara on erillinen yksikkö. Esitys koskisi kaikkia oikeudellisesti eriytettyjä jakeluverkonhaltijoita.

3.3.7. Sähkö- ja maakaasun toimittajien tietojen säilyttäminen ja avoimuus

Uuteen sähkömarkkinalakiin ja maakaasumarkkinalakiin esitetään säännöksiä sähkömyyjien ja maakaasunmyyjien energiantoimitussopimuksia ja energiahjohtannaisiin liittyviä liiketoimia koskevien tietojen säilyttämisestä. Ehdotuksen tavoitteena on varmistaa, että sähkö- ja maakaasunmyyjät säilyttäisivät mahdollista viranomaisvalvontaa varten ainakin direktiivien edellyttämät vähimmäistiedot.

3.3.8. Maakaasuvarastot ja nesteytetyn maakaasun käsittelylaitokset

Maakaasumarkkinalakiin esitetään lisättäväksi säännökset maakaasuvarastojen ja nesteytetyn maakaasun käsittelylaitosten haltijoiden velvoitteista ja näiden laitosten palveluiden käyttöoikeudesta. Esityksen tavoitteena on panna täytäntöön maakaasumarkkinadirektiivin näiden laitosten sääntelyltä edellyttämät vähimmäisvaatimukset.

Esityksessä ehdotetaan varastojen ja putkilinjarastoinnin sekä niihin liittyvien lisäpalvelujen käyttöoikeuden perustuvan neuvotteluun perustuvaan käyttöoikeusmenettelyyn. Suomessa varastojen käyttöoikeus tulee oletettavasti sovellettavaksi vain harvoissa yksittäistapauksissa, jolloin on luontevampaa ja käytännössä toimivampaa jättää käyttöoikeuden ehdot ja hinnoittelu osapuolten neuvoteltavaksi.

Nesteytetyn maakaasun käsittelylaitoksen käyttöoikeus perustuisi säännelyihin julkiisiin ehtoihin perustuvaa verkkoon pääsyä vastaavaan käyttöoikeusmenettelyyn. Nesteytetyn maakaasun käsittelylaitosten käyttöoikeuden ehtojen vahvistamiseen ja valvontaan esitetään kuitenkin sähkö- ja maakaasuverkkojen ehtojen sääntelyä kevyempää mallia. Valvonta ei perustuisi verkkovalvonnan tapaan valvontajaksoihin ja niiden ajaksi määrättyihin tariffien laskentaperiaatteisiin. Sen sijaan ehdotetaan, että Energiemarkkinavirasto vahvistaisi laitteiston haltijalle käyt-

töoikeustariffit enintään kahdeksi vuodeksi kerrallaan. Yksinkertaisempi valvontamenetely olisi mahdollinen, koska laitoksen toiminta ei edellytä vastaavanlaista jatkuvaa kehittämistä, mitä verkoilta vaaditaan.

3.3.9. Eristyneitä maakaasumarkkinoita koskeva poikkeus

Maakaasumarkkinadirektiivin perusteella Suomella on eristyneenä markkinana mahdollisuus poiketa maakaasumarkkinoiden avaamisesta sekä siirtoverkkojen eriyttämissääntöjen soveltamisesta. Koska markkinaolosuhteet eivät ole muuttuneet Suomen maakaasumarkkinoilla, esitys on laadittu siten, että Suomi jatkaisi edelleen direktiivin markkinoiden avaamiseen ja siirtoverkon eriyttämiseen liittyvien poikkeusmahdollisuuksien soveltamista riittävän suuren vaihtoehtoisen maakaasun hankintalähteen toteutumiseen saakka. Maakaasumarkkinalakiin esitetyillä muutoksilla pyritään parantamaan edellytyksiä vaihtoehtoisten maakaasun hankintalähteiden toteutumiselle.

Poikkeuksesta luopumista ennakoiden maakaasumarkkinalakiin esitetään sisällytettäväksi siirtoverkonhaltijan omistuksen eriyttämistä koskevaan säännöstöön liittyvä toimitusvarmuusarviointi. Muilta osin jatkettaisiin siirtoverkon eriyttämistä koskevan poikkeuksen soveltamista. Siirtoverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamiseksi tulisi tehdä erillinen toimitusvarmuusarviointi, jos siirtoverkon omistaja tai siirtoverkonhaltija tulisi kolmansista maista olevien henkilöiden määräysvaltaan. Toimitusvarmuusarvioinnin antajaksi ehdotetaan energiapolitiikan vastuuministeriönä toimivaa työ- ja elinkeinoministeriötä. Siirtoverkonhaltija tai osapuolet eivät saisi ryhtyä toimenpiteisiin riippumattomuuden varmennusmenettelyn piiriin kuuluvan liiketoimen tai toimenpiteen toteuttamiseksi ennen kuin siirtoverkonhaltijan riippumattomuus on varmennettu. Markkinaoikeus voisi Energiamarkkinaviraston esityksestä määrätä liiketoimen tai toimenpiteen purettavaksi, jos siirtoverkonhaltijan riippumattomuuden varmentaminen olisi eväty liiketoimelta tai toimenpiteeltä.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

4.1.1. Vaikutukset sähkö- ja maakaasualan yrityksiin

Sähkön toimitusvarmuuden parantaminen

Jakeluverkossa sallitun maksimikeskeytysajan rajaaminen asemakaava-alueella kuuteen tuntiin ja asemakaava-alueen ulkopuolella 36 tuntiin tulee suurimmalla osalla jakeluverkonhaltijoita muuttamaan sähköverkon nykyistä rakennetta huomattavasti. Tämä muutos aiheuttaa kustannuksia verkonhaltijoille ja siten myös sähköverkkoa käyttäville asiakkaille. Ainoastaan ne, lähinnä kaupunkialueella toimivat jakeluverkonhaltijat, joiden sähköverkko on jo nykyisellään riittävässä määrin maakaapeloitu, eivät joudu tekemään suuria muutoksia nykyiseen verkkoonsa. Niille ei myöskään aiheudu ehdotuksen seurauksena suuria kustannuksia.

Verkkopituudella painotettu jakeluverkonhaltijoiden kaapelointiaste on tällä hetkellä keskijänniteverkossa noin 12 prosenttia ja pienjänniteverkossa noin 38 prosenttia. Eri jakeluverkonhaltijoiden sähköverkkojen kaapelointiasteet vaihtelevat paljon. Esimerkiksi keskijänniteverkon kaapelointiaste vaihtelee eri jakeluverkoissa muutamasta prosentista lähes 100 prosenttiin.

Asemakaava-alueiden ulkopuolisen alueen 36 tunnin maksimikeskeytysaikatavoite edellyttää jakeluverkon kaapelointiasteen olevan keskijänniteverkossa 40–75 prosenttia ja pienjänniteverkossa 40–90 prosenttia vastualueen olosuhteista riippuen. Riittävien kaapelointiasteiden vaihteluvälit ovat suuret, koska Suomessa jakeluverkonhaltijat toimivat erilaisissa olosuhteissa. Toisilla jakeluverkonhaltijoilla sähköjohdot kulkevat pääosin metsissä ilmajohtoina, jolloin ne ovat alttiina myrskyjen ja lumikuormien vaikutuksille. Toisilla jakeluverkonhaltijoilla metsissä kulkevien sähköjohtojen osuus on merkittävästi pienempi. Osa jakeluverkonhaltijoista on kaapeloinut jo aikaisemmin muita suuremman osuuden sähköverkostaan. Lisäksi sähköverkkoon liittyneiden sähkönkäyttäjien lukumäärä ja sähköenergian kulutuksen mää-

rä verkkopituutta kohti vaihtelevat suuresti eri jakeluverkonhaltijoiden välillä. Toisaalta toimitusvarmuuden parantamiseen voidaan sähköverkon kaapeloinnin lisäksi käyttää myös muita menetelmiä. Tällaisia menetelmiä ovat esimerkiksi johtojen rakentaminen tienvarteen, maastokatkaisijoiden, automaattikan ja kauko-ohjattavien erottimien lisääminen, varayhteyksien rakentaminen ja varavoiman käyttö. On odotettavissa, että kun verkonhaltijat valitsevat eri toimintatapoja parantaa toimitusvarmuutta, on kaapelointi kuitenkin käytännössä aina valittavien toimintojen joukossa.

Keskijänniteverkon noin 50 prosentin kaapelointiasteella 70—80 prosenttia sähkönkäyttäjistä on säävarman keskijänniteverkon piirissä. Tällöin sähkönkäyttäjien loppuosan keskeytysten rajaaminen alle 36 tuntiin voidaan toteuttaa myös muulla tavoin kuin kaapeloinnilla.

Työ- ja elinkeinoministeriön teettämän vaikutusarvioinnin mukaan 36 tunnin maksimikeskeytysaikatavoitteen edellyttämä valtakunnallinen kokonaisinvestointitarve jakeluverkkojen kehittämiseksi on noin 3 500 miljoonaa euroa. Tästä keskijänniteverkon investointitarpeen osuus on noin 2 700 miljoonaa euroa ja pienjänniteverkon investointitarpeen osuus noin 800 miljoonaa euroa. Laskelma perustuu siihen, että toimitusvarmuutta parannettaisiin nimenomaan kaapeloinnilla johtoyhteyksiä. Investointitarve tulee realisoitumaan 15 vuoden aikajänteellä sitä mukaa, kun verkonhaltijat kehittävät sähköverkkojaan.

Esitetyillä toimitusvarmuutta koskevilla vaatimuksilla ei ole arvioitu olevan merkittäviä taloudellisia vaikutuksia sähköntuottajille ja -myyjille. Jakeluverkkojen toimitusvarmuuden parantamisella ei ole suurta merkitystä sähköntuottajille, koska nämä liittyvät yleisimmin korkeajännitteisiin sähköverkkoihin.

Sähköverkon verkkomäärittelyt ja sähköverkon kehittäminen

Ehdotettu kantaverkkomäärittely edistää kantaverkkopalvelujen tasapuolista ja syrjimätöntä valtakunnallista saatavuutta. Kantaverkon laajuutta tarkasteltaisiin muutaman

vuoden välein ja laajuuteen tehtävistä muutoksista päätettäisiin tapauskohtaisesti. Tällöin toimijoiden verkkomaksuissa voi tapahtua muutoksia, jos joku verkonosa muuttuu suurjännitteisestä jakeluverkosta kantaverkoksi tai päinvastoin. Koska kantaverkon laajuuden muutoksista mahdollisesti aiheutuvat sähköverkon omistusjärjestelyt toteutettaisiin vapaaehtoisin kaupun, ei muutoksella arvioida olevan mainittavia vaikutuksia osapuolten toimintaedellytyksiin. Sen sijaan muutosten kustannusvaikutukset voivat olla merkittäviä eri osapuolille.

Ehdotetun kantaverkkomäärittelyn seurauksena arvioidaan nykyisin kantaverkoksi katsottavasta 110 kilovoltin verkosta muuttuvan suurjännitteiseksi jakeluverkoksi noin 14 johtoa, joiden pituus on yhteensä 320 kilometriä. Vastaavasti kantaverkkomäärittelyn piiriin arvioidaan tulevan kaksi uutta 110 kilovoltin johtoa, joiden yhteispituus on noin 165 kilometriä. Mikäli kantaverkoksi ei enää katsottaisi yli 110 kilovoltin säteittäisiä sähköverkon osia, muuttuisi nykyisin kantaverkoksi katsottavasta verkosta suurjännitteiseksi jakeluverkoksi edellisten lisäksi myös kolme 220 kilovoltin johtoa, joiden yhteispituus on noin 245 kilometriä.

Olemassa olevien sähköverkon osien asemassa tapahtuvien muutosten lisäksi kantaverkon laajuuteen voisi tulla muutoksia myös sähkönkulutuksen ja sähköntuotannon muutosten seurauksena. Esimerkkinä tästä on mainittu ehdotettuun kantaverkkomäärittelmään sisältyvä uusi 400 kilovoltin säteittäinen johto Helsinkiin. Kyseinen johtohanke maksaisi osapuolten esittämien arvioiden mukaan 70—155 miljoonaa euroa. 30 vuoden kuoletusajalla ja 5 prosentin korolla laskettuna tämä lisäisi kantaverkonhaltijan kustannuksia määrällä, joka vastaisi 2,4—5,3 prosenttia vuotuisista kantaverkkotuloista. Muualle mahdollisesti toteutettavien vastaavien johtojen kustannuksista ei ole olemassa arviota.

Verkkomääritelmien yksityiskohtaiset taloudelliset vaikutukset sähköyhtiöille selviävät kuitenkin vasta toteutuneiden hankkeiden perusteella.

Liittymisjohdon määrittelyn muutos parantaa erityisesti tuulivoimapaistojen verkkoon

liittämisen edellytyksiä sekä vähentää tuuli-voimapuistojen liittämiskustannuksia.

Julkisen palvelun velvoitteet ja kuluttajan-suoja

Sähkö- ja maakaasulaskuihin tulevat lisäinformaatiovaatimukset aiheuttavat lisäkustannuksia sähkö- ja maakaasualan yrityksille. Ne eivät kuitenkaan kertakustannuksina ole merkittäviä. Sen sijaan, jos kaikki muutokset tehdään jokaiseen kuluttajalle lähetettävään laskuun, saattaa se lisätä laskujen sivumäärää. Energiateollisuus ry on arvioinut laskujen lisäinformaatiota koskevien muutosten lisäävän sähköyhtiöiden laskutuskustannuksia yhteensä noin 430 000 euroa vuodessa. Arvio perustuu vuonna 2005 tehtyyn kyselyyn sähköyhtiöiden laskutusrytmistä ja oletukseen, että 15 prosenttia kuluttaja-asiakkaista kilpailuttaa sähköenergian toimituksensa. Sähköinen laskutus tullee vähentämään kustannuksia, mutta kuluttaja-asiakkailta sähköinen laskutus on edelleen vähäistä. Näiden kustannusten lisäksi sähköalan yrityksille tulee lisäkustannuksia atk-järjestelmiin tehtävistä muutostöistä, jotka johtuvat laskutusvaihtoehtojen tarjoamisesta asiakkaille. Myös maakaasualan yrityksille aiheutuu lisäkustannuksia kuluttajien laskuihin edellytettävästä lisäinformaatiosta.

Sähkö- ja maakaasualan yrityksiin kohdistuvat hallinnolliset vaikutukset

Sähkö- ja maakaasualalla toimiville yrityksille arvioidaan sääntelyn ja hallinnollisen rasituksen lisääntymisen vuoksi aiheutuvan jossain määrin lisäkustannuksia. Esimerkiksi kantaverkonhaltijan investointisuunnitelman julkaiseminen, investointien ilmoittaminen sekä siirtoverkonhaltijoiden riippumattomuuden varmentaminen merkitsevät jonkinasteista lisätyötä ja sitä kautta kustannuksia toimialalle. Muutosten taustalla on yhteisötason sääntelyn lisääntyminen. Erityisesti maakaasualan jakelusektorin yritykset kokevat sääntelyn kustannusvaikutukset alaan jo nykyisin suuriksi. Yleisesti ottaen muutoksis-

ta aiheutuvat lisävaikutukset jäävät kuitenkin nykyiseen verrattuna pieniksi.

4.1.2. Vaikutukset yrityksiin sähkön ja maakaasun käyttäjinä

Sähkön toimitusvarmuuden parantaminen

Sähkön toimitusvarmuuden tason parantamisen ei arvioida vaikuttavan merkittäväällä tavalla energiaintensiivisen teollisuuden ja muiden suurten sähkönkäyttäjien energiakustannuksiin, koska nämä liittyvät yleisimmin korkeajännitteisiin sähköverkkoihin. Sen sijaan jakeluverkkoihin liittyneisiin pieniin ja keskisuuriin yrityksiin ehdotukset vaikuttavat merkittävästi.

Sähkön toimitusvarmuuden tason nostamisen edellyttämien jakeluverkkoinvestointien keskimääräiseksi hintavaikutukseksi sähkön loppukäyttäjälle, jos kustannukset siirtyvät suoraan sähkönsiirron hintaan, on arvioitu noin 1,2 senttiä kilowattitunnilta. Esitetty arvio siirtohinnan noususta on keskimääräinen luku ja todellinen korotuksen määrä tulee vaihtelevaan esitetyn keskimääräisen arvion ala- ja yläpuolella riippuen verkonhaltijasta ja sähköverkon nykyisistä teknisistä ratkaisuista.

Kustannustason nousu ei tapahdu kerralla vaan jaksottuu pitkälle aikajänteelle. Esitetyt kustannukset ovat lisäkustannuksia 15 vuoden aikavälillä verrattuna tilanteeseen, jossa toimitusvarmuuden parantamiseksi tarvittavaa kaapelointia ei suoritettaisi ja ilmajohtoverkkoa uusittaisiin 45 vuoden pitoajan mukaisella tahdilla.

Toimitusvarmuuden parantamisesta ei aiheudu sähkönkäyttäjille pelkästään kustannuksia vaan sähkönkäyttäjä hyötyy toimitusvarmuuden paranemisesta. Käytännössä suurin osa sähkönkäyttäjistä ei tulevaisuudessa koe minkäänlaisia sähkönjakelun keskeytyksiä tai kohtaa vain hyvin lyhyitä keskeytyksiä. Lisäksi melkein kaikilla muillakin sähkönkäyttäjillä keskeytykset jäävät paljon alle 36 tunnin raja-arvon. Vain pienellä osalla sähkönkäyttäjistä keskeytykset ovat tulevaisuudessa lähellä 36 tuntia, vaikka kyseessä olisi hyvin vakava myrsky.

Teollisuus- ja palveluyrityksille aiheutuu sähkökatkoista välitöntä rahamääräistä haittaa. Yleensä keskeytyksen aiheuttama haitta kasvaa keskeytyksen pituuden kasvaessa. Kun toimitusvarmuutta parannetaan, siirtohintoja joudutaan korottamaan, mutta vastineeksi sähkönkäyttäjä saa parempaa sähkön toimitusvarmuutta ja keskeytyksistä aiheutuva laskennallinen haitta-arvo ja yritysten omat varautumiskustannukset pienenevät. Perusteluiden kohdassa yhteiskunnalliset vaikutukset on tarkasteltu keskeytysten aiheuttamaa haittaa koko yhteiskunnan kannalta.

Muiden ehdotusten vaikutukset

Sähkö- ja maakaasumarkkinadirektiivien täytäntöönpano ei aiheuta merkittäviä vaikutuksia sähköä ja maakaasua käyttäviin yrityksiin. Energiankäyttäjien ja varsinkin yksittäisten yritysten kannalta taloudellisia ja toiminnallisia vaikutuksia saattaa kuitenkin tulla erityisesti kantaverkkomäärittelyn, kysyntäjouston ja suljettujen jakeluverkkojen osalta.

Sähköä käyttävien asiakkaiden näkökulmasta kantaverkon määrittely ja sen muuttaminen saattavat vaikuttaa sähkönsiirron kustannuksiin, jos verkon asema muuttuu nykyiseen verrattuna. Kustannusvaikutukset voivat olla muutoksesta riippuen joko siirtomaksuista aiheutuvia kustannuksia vähentäviä tai niitä lisääviä.

Kysyntäjouston liittyvien palveluiden mahdollinen lisääntyminen parantaisi yritysten, joilla on joustoon kykeneviä kuormia, mahdollisuutta alentaa omia energiakustannuksiaan, mikä pienentäisi sähköjärjestelmän kokonaiskustannuksia.

Suljettuja jakeluverkkoja koskevan säännösten sisällyttäminen sähkömarkkinalakiin luo lisäedellytyksiä säilyttää teollisuusverkkojen sääntely ja velvoitteet mahdollisimman kevyinä, mikä vähentää yritysten hallinnollista työtä ja siten kustannuksia.

4.1.3. Vaikutukset kotitalouksiin

Sähkön toimitusvarmuuden parantaminen

Sähkön toimitusvarmuuden tason nostamisen edellyttämien jakeluverkkoinvestointien

keskimääräiseksi hintavaikutukseksi sähkön loppukäyttäjälle, jos kustannukset siirtyvät suoraan sähkön hintaan, on arvioitu noin 1,2 senttiä kilowattitunnilta. Tämä merkitsisi noin 16–22 prosentin korotusta sähkön siirtohintaan kulutuksen suuruudesta riippuen. Sähkönkäyttäjän kokonaissähkölaskun suuruuteen vaikuttavat sähkönsiirron lisäksi myös hankittu sähköenergian määrä sekä verot ja veroluonteiset maksut. Toimitusvarmuuden parantamiseksi tarvittavien investointien korotusvaikutuksen sähkönkäyttäjän maksamaan kokonaishintaan on arvioitu olevan 8–10 prosenttia. Esitetyt arviot sähkö siirtohinnan ja sähkönkäytön kokonaishinnan korotuksista ovat keskimääräisiä lukuja ja todellinen korotuksen määrä tulee vaihtelevaan esitetyn keskimääräisen arvion ala- ja yläpuolella riippuen verkonhaltijasta ja sähköverkon nykyisistä rakenteellisista ratkaisuista.

Käytännössä euromääräiset hintojen korotukset, kun kaikkien verkon kehittämiseksi tarvittavien investointien kustannukset on huomioitu sähkön siirtohinnassa, ovat 18 000 kilowattituntia vuodessa kuluttavalle sähkölämmittäjälle 180–220 euroa vuodessa ja 5000 kilowattituntia vuodessa kuluttavalle kerrostalossa asuvalle kuluttajalle 60–70 euroa vuodessa. Nämä ovat arvioita keskimääräisistä hinnan korotuspaineista. Koska verkon kehittämistarpeet ovat eri verkonhaltijoilla hyvin erilaiset, voivat toteutuvat hinnankorotukset joillakin verkonhaltijoilla olla edellä esitettyjä suurempia ja joillakin verkonhaltijoilla taas edellä esitettyjä pienempiä.

Kustannustason nousu ei tapahdu kerralla vaan jaksottuu pitkälle aikajänteelle. Esitetyt kustannukset ovat lisäkustannuksia 15 vuoden aikavälillä verrattuna tilanteeseen, jossa toimitusvarmuuden parantamiseksi tarvittavaa kaapelointia ei suoritettaisi ja ilmajohtoverkkoa uusittaisiin 45 vuoden pitoajan mukaisella tahdilla.

Toimitusvarmuuden parantamisesta ei aiheudu sähkönkäyttäjille pelkästään kustannuksia vaan sähkönkäyttäjä hyötyy toimitusvarmuuden paranemisesta. Käytännössä suurin osa sähkönkäyttäjistä ei tulevaisuudessa koe minkäänlaisia sähkönjakelun keskeytyksiä tai kohtaa vain hyvin lyhyitä keskeytyk-

siä. Lisäksi melkein kaikilla muillakin sähkökäyttäjillä keskeytykset jäävät paljon alle 36 tunnin raja-arvon. Vain pienellä osalla sähkökäyttäjistä keskeytykset ovat tulevaisuudessa lähellä 36 tuntia, vaikka kyseessä olisi hyvin vakava myrsky.

Myös kuluttajien osalta voidaan arvioida keskeytyksistä koituvan haitan arvo. Yleensä keskeytyksen aiheuttama haitta kasvaa keskeytyksen pituuden kasvaessa. Kun toimitusvarmuutta parannetaan, siirtohintoja joudutaan korottamaan, mutta vastineeksi sähkökäyttäjää saa parempaa sähkön toimitusvarmuutta ja keskeytyksistä aiheutuva laskennallinen haitta-arvo pienenee. Perusteluiden kohdassa yhteiskunnalliset vaikutukset on tarkasteltu keskeytysten aiheuttamaa haittaa koko yhteiskunnan kannalta.

Muiden ehdotusten vaikutukset

Sähkö- ja maakaasumarkkinadirektiivien täytäntöönpanon vaikutukset kotitalouksiin ovat monilta osin välillisiä ja vähäisiä.

Julkisen palvelun velvoitteita ja kuluttajan-suojaa koskevista uusista säännöksistä seuraa vähäisiä parannuksia ja täsmennyksiä kuluttajien oikeusasemaan. Osa säännöksistä vaikuttaa konkreettisesti, kuten maksuttomaan myyjänvaihtoon liittyvä ylimääräisen mittarin lukumaksun poistaminen, osa taas liittyy esimerkiksi sähkökäyttäjien tiedonsaantioikeuksien laajennuksiin.

Kuluttajien mahdollisuus maksaa sähkölaskunsa tasasuuruissa erissä parantaa erityisesti sähkölämmittäjien oman talouden parempia ennakoitumahdollisuuksia, koska talvikuukausien korkeat kustannukset voisi halutessaan jakaa tasaisesti koko vuodelle. Tältä osin uudistuksen arvioidaan lisäksi vähentävän toimeentulotuen kustannuksia.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

4.2.1. Valtiontaloudelliset vaikutukset

Taloudelliset vaikutukset Energiamarkkinavirastoon

Nykytilanteessa Energiamarkkinaviraston suorittaman sähkö- ja maakaasumarkkinoiden

valvonnan kulut ovat yhteensä noin 2,5 miljoonaa euroa vuodessa. Kolmannen energian sisämarkkinapakettin täytäntöönpano lisää viraston henkilöstö- ja matkustuskuluja. Matkustuskulut kasvavat erityisesti EU-tason yhteistyön lisääntymisen ja siihen osallistumisen takia. Näiden lisäksi uusien seurantatehtävien myötä viraston tietojärjestelmäkulujen arvioidaan nousevan.

Seuraamusmaksujärjestelmä

Energia-alan laajan etukäteisvalvonnan vuoksi seuraamusmaksun määräämiseen liittyvien tapausten lukumäärän arvioidaan pysyvän alhaisena, enintään muutamissa kappaleissa vuodessa. Langettavista päätöksistä valitettaneen useimmissa tapauksissa. Mahdollisten seuraamusmaksujen suuruuden sekä tapausten lukumäärän vaikeasta ennakoitavuudesta johtuen ei ole mahdollista esittää luotettavaa arviota seuraamusmaksujärjestelmästä valtiolle tulevan tulokertymän kokonaismäärästä.

Tapausten käsittelyyn sisältyy oikeudenkäyntikuluriski myös valvontaviranomaiselle. Koska oikeudenkäyntikulujen määrä voi seuraamusmaksun määräämistä koskevissa tapauksissa kohota merkittäväksi, tarkoituksenmukaisten budjetointimenettelyiden kautta on varmistettava, ettei Energiamarkkinaviraston maksettavaksi mahdollisesti tulevien oikeudenkäyntikulujen riski ohjaa viraston valvontatoimintaa. Koska tapausten määrän arvioidaan jäävän vähäiseksi, arvioidaan uuden säännösten vaikutusten valtion tuloihin ja menoihin jäävän vähäisiksi.

4.2.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Vaikutukset valvontaviranomaisten henkilöresursseihin

Kolmannen energian sisämarkkinapakettin täytäntöönpano lisää Energiamarkkinaviraston henkilöstötarvetta. Näitä tehtäviä varten Energiamarkkinavirastoon on jo aiemmin

osoitettu kaksi uutta virkaa eikä tarvetta uusiin lisäyksiin tältä osin ole.

Sähkön toimitusvarmuuden tason nostamisen varmistamisen keskeisiä välineitä ovat sähköverkon kehittämissuunnitelma ja osana sähköverkonhaltijan varautumisvelvoitetta tehtävä varautumissuunnitelma, jotka sähköverkonhaltijan on laadittava. Suunnitelmien laatimisen ja sisällön valvonta on osoitettu verkon kehittämissuunnitelman osalta Energiamarkkinaviraston tehtäväksi ja varautumissuunnitelman osalta Huoltovarmuuskeskuksen tehtäväksi. Arvioitu lisähenkilöstön tarve on Energiamarkkinaviraston osalta kolme henkilötyövuotta. Lisähenkilöstö on tarkoitettu rahoittamaan työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan nykyisen menokehityksen puitteissa. Uudistus ei sen sijaan edellytä lisähenkilöstöä Huoltovarmuuskeskuksessa.

Vaikutukset tuomioistuinlaitoksen henkilöresursseihin

Tuomioistuinlaitoksessa ei arvioida olevan tarvetta uusille resursseille seuraamusmaksujärjestelmän johdosta. Jos tulevaisuudessa jostakin syystä tulisi paljon tapauksia markkinaoikeuden käsiteltäväksi, markkinaoikeuden resurssitarpeet olisi arvioitava uudelleen.

Vaikutukset kuluttajaviranomaisten henkilöresursseihin

Laskutusta koskevien muutosten arvioidaan lisäävän jonkin verran yhteydenottoja kuluttajaneuvontaan ja kuluttajariitalautakuntaan, mistä ei kuitenkaan arvioida syntyvän tarvetta uusille resursseille.

4.3 Ympäristövaikutukset

Sähkön toimitusvarmuuden parantamiseen johtavien toimenpiteiden valinta ja suunnittelu on verkonhaltijoiden tehtävä. Verkonhaltijoilla on siten mahdollisuus valita kustannustehokkaimmat ja juuri omalle vastuualueelleen ja omaan sähköverkkoonsa sopivimmat menetelmät toimitusvarmuuden parantamiseksi.

On kuitenkin arvioitu, että sähköverkon maakaapeloinnin lisääminen sekä maakaapeleiden ja ilmajohtojen sijoittaminen maantei-

den varteen ovat sellaisia toimenpiteitä, joita lähes jokainen verkonhaltija tulee tekemään. Ympäristön kannalta sähköjohtojen rakentaminen maakaapelina on hyvä asia, koska tällöin ei ilmajohtoista tule maisemallista haittaa ja johtojen sijoittaminen teiden varsille eheyttää metsiä, kun johtokatuja muodostavat puuttomat käytävät poistuvat tältä osin metsistä. Tämä lisää vähitellen metsien kykyä toimia kasvihuonekaasujen nieluna. Jos sähköjohtot sijoitetaan teiden varteen, ei ympäröivää luontoa jouduta muokkaamaan siinä määrin kuin esimerkiksi ilmajohtojen sijoittamisessa metsään.

Ilmajohtojen johtokatuja määrän vähentämisen lisäksi ei ehdotuksella ole muita merkittäviä ympäristövaikutuksia.

4.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset

4.4.1. Sähkön toimitusvarmuuden parantaminen

Suurhäiriöitä tai muutoin laajoja häiriöitä sähkönjakeluverkoille aiheuttaneita myrskyjä tai raskaita lumikuormia on esiintynyt Suomessa 2000-luvulla ainakin vuosina 2001, 2004, 2005, 2010 ja 2011. Vuoden 2011 joulukuun Tapani- ja Hannu-myrskyjen seurauksena aiheutui sähkökatkoja yhteensä 570 000 sähkönkäyttäjälle eli noin 17 prosentille keski- ja pienjänniteverkkoihin liittyneistä kaikista sähkönkäyttäjistä. Noin 371 000 sähkönkäyttöpaikalla sähkökatkon pituus oli yhtäjaksoisesti yli 12 tuntia. Yli 12 tunnin yhtäjaksoisen sähkökatkoksen koki yli 11 prosenttia koko Suomen sähkönkäyttöpaikoista.

Toimitusvarmuudelle ehdotetut aikarajat tulevat parantamaan nykyistä toimitusvarmuuden tasoa merkittävästi. Tällä on myös taloudellisia vaikutuksia sähkönkäyttäjiin. Lyhyistä keskeytyksistä ei välttämättä koidu kotitalouskuluttajille selkeästi rahassa mitattavaa kustannusta vaan lähinnä muuta haittaa normaalille elämälle, mutta pitkät keskeytykset aiheuttavat myös selkeästi mitattavia rahamääräisiä kustannuksia esimerkiksi ruoan pilaantumisen, ja muina vahinkoina. Teollisuudelle ja palvelualojen yrityksille voivat jo hyvin lyhyetkin sähköntoimituksen keskeytykset aiheuttaa rahamääräisen haitan.

Energiamarkkinavirasto on tilastoinut euro-määräistä sähkönkäyttäjille keskeytyksistä aiheutunutta haitta-arvoa (niin sanottu KAH-luku) vuodesta 2005 lähtien. Keskeytyksen aiheuttama haitta ottaa huomioon erityyppisille sähkönkäyttäjille aiheutuneet suunnitellut ja suunnittelemattomat keskeytykset. Vuonna 2011, lähinnä Hannu- ja Tapani-myrskyjen vaikutuksesta, keskeytyksien aiheuttama haitta oli Suomessa 462 miljoonaa euroa. Normaalina vuonna, jolloin ei ole esiintynyt merkittäviä myrskyjä, on keskeytyksien aiheuttama haitta ollut tilastointiajajaksolla noin 90—140 miljoonaa euroa vuodessa. Energiamarkkinaviraston tilastoimien keskeytyksien aiheuttaman haitan arvo on ollut tilastoidun seitsemän vuoden aikana yhteensä noin 1 300 miljoonaa euroa eli keskimäärin 190 miljoonaa euroa vuodessa. Toimitusvarmuudelle asetettavien tavoitteiden myötä keskeytysten aiheuttama haitta tulee pieneneään merkittävästi.

Energiamarkkinaviraston mukaan jakeluverkonhaltijoiden keskeytysten vuoksi maksamien vakiokorvausten määrä on ollut viimeisen seitsemän vuoden aikana yhteensä noin 65 miljoonaa euroa eli keskimäärin 9,3 miljoonaa euroa vuodessa. Toimitusvarmuudelle asetettavien tavoitteiden myötä myös vakiokorvausten määrä tulee pieneneään merkittävästi.

Energiateollisuus ry:n jäseniltään keräämien tietojen mukaan myrskyjen sähköverkoille aiheuttamien vaurioiden korjauskustannukset ovat olleet vuoden 2010 myrskyjen osalta yhteensä 22 miljoonaa euroa ja vuoden 2011 myrskyjen osalta yhteensä 31 miljoonaa euroa.

Edellä kuvattujen toteutuneiden keskimääräisten vuotuisten vaihtoehtoiskustannusten perusteella arvioituna sähkönjakelun keskeytysten aiheuttamien haittojen ja kustannusten arvo voisi olla sähkönkäyttäjille noin 3 000 miljoonaa euroa toimitusvarmuuden tason nostamiselle varatun 15 vuoden siirtymäkauden aikana, jos sähkönjakelun toimitusvarmuuden taso pysyisi nykyisellään.

Sähkön toimitusvarmuuden edistäminen parantaa myös tietoliikenneverkkojen kautta kanavoitavien palvelujen tavoitettavuutta myrskytilanteissa. Palveluista yhä suurempi osa on siirtynyt tai siirtymässä osittain inter-

netin kautta käytettäväksi. Kuluttajille tarjottavat tietoliikenneyhteydet ovat ainakin osittain langattomia yhteyksiä, joiden toiminta on riippuvainen tietoliikenteen tukiasemien toiminnasta ja siten tukiasemien sähkönsyötön toiminnasta. Sähkön toimitusvarmuuden paraneminen parantaa paitsi tietoliikenteen toimivuutta kaikkina aikoina ja kaikissa olosuhteissa, niin myös matkapuhelinten kautta soitettavien hätäpuheluiden perillemeno.

Sähkönjakeluverkon rakentaminen myrsky- ja lumikuormakestäväksi helpottaa myös pelastustoimen tarvetta sähköverkkoon kohdistuvien toimenpiteiden osalta ja pelastusresursseja jää siltä osin muuhun käyttöön.

4.4.2. Muut yhteiskunnalliset vaikutukset

Ehdotuksilla ei ole vaikutuksia ihmisten tai ihmisryhmien yhdenvertaisuuteen sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vammaisuuden, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Sähkön toimitusvarmuutta koskevilla ehdotuksilla on kuitenkin alueellisia vaikutuksia sen mukaan, minkälaisen jakeluverkon alueella sähkön käyttäjä sijaitsee. Asemakaava-alueella sijaitsevat sähkönkäyttöpaikat tulevat myös jatkossa saamaan sähköä häiriöttömämmin kuin haja-asutusalueen ihmiset ja yritykset. Asemakaava-alueilla sijaitseville käyttöpaikoille asetetaan suunnittelutavoitteeksi ääriolosuhteissa enintään 6 tunnin mittaiset sähkökatkot, kun haja-asutusalueilla katkot voivat myös tulevaisuudessa kestää vastaavissa äärioloissa 36 tuntia. Syynä sähkön toimitusvarmuuden erilaisille suunnittelutavoitteille on toimitusvarmuuden parantamisen vaatimissa suurissa investoinneissa. Haja-asutusalueilla kaapelointi ja muu verkoston parannus on huomattavasti taajaan asuttua aluetta kalliimpaa. Ehdotuksilla minimoidaan yhteiskunnan kokonaiskustannukset ja maksimoidaan lisäkustannuksilla saavutettava toimitusvarmuuden parannus. Uudistuksen jälkeen kuitenkin myös asemakaava-alueiden ulkopuolella toimitusvarmuus paranee oleellisesti.

Sähkön toimitusvarmuuden parantamista koskevat ehdotukset luovat sähköverkkojen

rakentamiseen ja perusparannukseen huomattavan investointitarpeen. Ehdotus lisää siten verkonhaltijoiden, verkostosuunnitteluyritysten, laitetoimittajien, asennusyritysten ja maanrakentajien sekä metsänhoitoalan yritysten työllisyyttä.

5 Asian valmistelu

Työ- ja elinkeinoministeriö asetti 4 päivänä marraskuuta 2009 työryhmän, jonka tehtävänä oli laatia ehdotus Euroopan yhteisön kolmannen energian sisämarkkinapakettin täytäntöönpanoon liittyväksi lainsäädännöksi. Työryhmä luovutti mietintönsä 17 päivänä syyskuuta 2010. Mietinnöstä pyydettiin lausunnot 33 taholta ja lausunnon toimitti 32 lausunnonantajaa.

Elinkeinoministeriö antoi 3 päivänä tammi-kuuta 2012 työ- ja elinkeinoministeriön energiaosastolle tehtäväksi laatia ehdotuksen toimenpiteistä sähkökatkojen vahinkoriskin pienentämiseksi sekä kansalaisten ja yritysten sähköverkkopalveluiden laadun parantamiseksi. Ministeriön energiaosasto luovutti toimenpide-ehdotuksensa sisältävän muistion 16 päivänä maaliskuuta 2012. Muistiosta pyydettiin lausunnot 34 taholta ja lausunnon toimitti 41 lausunnonantajaa.

Työ- ja elinkeinoministeriö tilasi 4 päivänä toukokuuta 2012 Lappeenrannan teknilliseltä yliopistolta selvityksen, jossa arvioitiin ministeriön energiaosaston 16 päivänä maaliskuuta 2012 julkaiseman toimenpide-ehdotuksen vaikutukset. Lappeenrannan teknillinen yliopisto luovutti selvityksensä ministeriölle 28 päivänä kesäkuuta 2012. Selvityksestä pyydettiin lausunnot viideltä taholta ja lausunnon toimitti viisi lausunnonantajaa.

Edellä mainittuihin lausuntopyyntöihin annetuista lausunnoista on laadittu ministeriössä lausuntoyhteenvedot. Lausunnoissa esitetyt näkökohdat on pyritty huomioimaan mahdollisuuksien mukaan hallituksen esityksessä.

Työ- ja elinkeinoministeriö pyysi 28 päivänä joulukuuta 2012 ministeriön energiaosaston virkatyönä laatimasta maakaasumarkkinalain muuttamista koskevasta luonnoksesta lausunnot Energiamarkkinavirastol-

ta, Suomen kaasuyhdistys ry:ltä, Elinkeinöelämän keskusliitto ry:ltä, Energiateollisuus ry:ltä ja Gasum Oy:ltä. Energiamarkkinavirasto toivoi lausunnossaan yleiskommenttina täsmennyksiä nesteytetyn maakaasun käsittelylaitosten ja varastointilaitteistojen haltijoiden velvoitteita koskeviin pykäliin. Lisäksi lausunnossa esitettiin teknisluonteisia korjauksia, joita on otettu lakiehdotuksessa mahdollisuuksien mukaan huomioon. Muissa saaduissa lausunnoissa ei otettu kantaa lakiluonnoksen sisältöön tai ehdotettu siihen muutoksia.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Eduskunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys (HE 4/2013 vp) laiksi Finanssivalvonnasta annetun lain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. Esityksessä ehdotetaan muutettavan Finanssivalvonnasta annetun lain 71 §:n 1 momenttia Finanssivalvonnan oikeudesta antaa tietoja Energiamarkkinavirastolle kasvihuonekaasujen päästöoikeuksien huutokaupasta annetussa asetuksessa (EU) N:o 1031/2010 tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi sekä päästöoikeuksien johdannaismarkkinoiden valvomiseksi. Myös tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Finanssivalvonnasta annetun lain 71 §:n 1 momenttia. Molempiin esityksiin sisältyvät muutosehdotukset tulisi tarvittaessa sovittaa yhteen esitysten eduskuntakäsittelyn aikana.

Eduskunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys (HE 13/2013 vp) laiksi biopolttoaineista ja bionesteistä ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki biopolttoaineista ja bionesteistä, jonka lain valvonta ehdotetaan annettavaksi Energiamarkkinaviraston tehtäväksi. Tähän hallituksen esitykseen sisältyy ehdotus laiksi Energiamarkkinavirastosta, jonka 1 §:ssä säädettäisiin viraston tehtävistä. Mainitussa lainkohdassa olisi tarpeen mainita myös biopolttoaineista ja bionesteistä annetun lain mukaiset Energiamarkkinaviraston tehtävät. Mainittua lakiehdotusta tulisi tarvittaessa täydentää tältä osin.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut**1.1 Sähkömarkkinalaki****I osa Yleiset säännökset****1 luku Tavoite, soveltamisala ja määritelmät**

1 §. Tavoitteet. Sähkömarkkinalain 1 §:ssä säädettäisiin lain tavoitteista. Lain soveltajien tulisi huomioida nämä tavoitteet lakia soveltaessaan ja tulkitessaan.

Sähkömarkkinalain tarkoituksena on varmistaa edellytykset tehokkaasti, varmasti ja ympäristön kannalta kestävästi toimiville kansallisille ja alueellisille sähkömarkkinoille sekä Euroopan unionin sähkön sisämarkkinoille. Lain tavoitteiden toteutuminen ilmenee viimekädessä sen vaikutuksina sähkön loppukäyttäjille. Lain tavoitteiden toteutuminen tulisi tämän vuoksi arvioida loppukäyttäjien näkökulmasta. Tämän vuoksi tavoitesäännöksessä asetettaisiin tavoitteeksi pyrkimys turvata loppukäyttäjille hyvä sähkön toimitusvarmuus, kilpailukykyinen sähkön hinta ja kohtuulliset palveluperiaatteet. Sähkömarkkinoiden varmuudella tarkoitettaisiin sähkön hankinta- ja toimitusvarmuutta sekä teknistä turvallisuutta.

Lain tavoitteiden saavuttamisen ensisijaisina keinoina olisivat terveen ja toimivan taloudellisen kilpailun turvaaminen sähkön tuotannossa ja toimituksessa sekä kohtuullisten ja tasapuolisten palveluperiaatteiden ylläpitäminen sähköverkkojen toiminnassa. Sähkömarkkinoilla sähkön tuotanto ja toimitus perustuisivat taloudelliselle kilpailulle. Taloudellinen kilpailu ja tarpeettoman sääntelyn välttäminen ovat keskeisiä keinoja sähköjärjestelmän taloudellisen tehokkuuden saavuttamisessa ja kilpailukykyisen sähkön hinnan turvaamisessa loppukäyttäjille. Sähköverkkojen toiminta sen sijaan muodostaisi käytännössä joko toimilupaan perustuvan tai ta-

lousteorian tarkoittaman luonnollisen monopolin, koska rinnakkaisten sähköverkkojen rakentaminen ei ole taloudellisesti kannattavaa kuin erityistapauksissa. Vastaavasti myös sähkömarkkinoiden toimivuuden varmistaminen sekä sähkön toimitusvarmuuden ja verkkopalvelujen saatavuuden turvaaminen syrjäisillä alueilla edellyttävät toimilupaan perustuvien alueellisten yksinoikeuksien antamista julkisen palvelun velvoitteiden täyttämistä varten osalle sähköverkkoja.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin sähköalan yritysten palvelutehtävistä. Näihin tehtäviin kuuluisi huolehtia sähköalan yrityksen asiakkaiden ja sen verkon käyttäjien sähkön hankintaan liittyvistä palveluista sekä edistää omassa ja näiden toiminnassa sähkön tehokasta ja säästävää käyttöä. Säännös ilmaisee lain tavoitteen, että sähköalan yritysten toimintaa tulisi kehittää entistä enemmän energiapalveluyhtiöiksi.

2 §. Soveltamisala. Pykälässä määriteltäisiin sähkömarkkinalain soveltamisala. Lakia sovellettaisiin sähkömarkkinoihin, joilla tarkoitettaisiin sähkön tuotantoa, tuontia, vientiä ja toimitusta sekä sähkönsiirtoa ja -jakelua. Lain soveltamisalan ulkopuolelle rajattaisiin kuitenkin puolustushallinnon sähköverkkojen toiminta ja sähköntuotanto. Puolustushallintoon ei sovellettaisi myöskään lain 12 luvun säännöksiä toimintojen eriyttämisestä. Lain II osan sekä 7 ja 12 luvun säännöksiä ei siten sovellettaisi puolustushallintoon. Lain säännöksiä sovellettaisiin kuitenkin puolustushallinnon kiinteistöillään harjoittamaan sähkön toimitukseen.

Ahvenanmaan maakunnan toimivalta sähkö- ja energia-asioissa on maakunnan sähkölain (Ellag för landskapet Åland, ÅFS 1982:38) lainsäädäntövalvonnan yhteydessä johdettu aikaisemman Ahvenanmaan itsehallintolain (670/1951) 13 §:n 1 momentin 9 kohdasta, joka vastasi voimassa olevan Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) elinkeinotoiminnasta säädettyä 18 §:n

22 kohtaa (HE 73/1990 vp s. 71). Itsehallintolaissa säädetystä valtakunnan ja maakunnan välisestä toimivallanjaosta johtuu, että sähkömarkkinalakia ei sovellettaisi Ahvenanmaan maakunnassa siltä osin kuin maakunnalla on lainsäädäntövalta sähkömarkkinoihin liittyvissä asioissa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että lain verkonhaltijaa koskevia säännöksiä sovellettaisiin luvanvaraista sähköverkkotoimintaa harjoittavaan elinkeinonharjoittajaan, jolla on hallinnassaan sähköverkko, jollei Energiamarkkinavirasto ole päätöksellään vapauttanut verkonhaltijaa luvanvaraisuudesta. Säännös vastaisi pääperiaatteeltaan aikaisemman lain sisältöä. Verkonhaltijaa koskevien säännösten piiriin kuuluisivat elinkeinonharjoittajat, jotka harjoittavat luvanvaraista sähköverkkotoimintaa kantaverkossa, suurjännitteisessä jakeluverkossa, jakeluverkossa tai suljetussa jakeluverkossa. Lisäksi lakia sovellettaisiin myös sellaisiin luvanvaraista sähköverkkotoimintaa harjoittaviin elinkeinonharjoittajiin, jotka eivät ole hakenneet toiminnalleen lain 4 §:ssä tarkoitettua lupaa tai 12 §:ssä tarkoitettua vapautusta luvanvaraisuudesta. Verkonhaltijaa koskevia säännöksiä ei sovellettaisi sähköverkkotoimintaan, jossa sähköverkolla hoidetaan vain kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäistä sähkötoimitusta. Luvanvarainen sähköverkkotoiminta puolestaan määriteltäisiin lain 3 §:ssä. Sähköverkkotoiminnalla tarkoitetaan sähkömarkkinalain mukaan sähköverkon asettamista vastiketta vastaan sähkön siirtoa tai jakelua ja muita sähköverkon palveluja tarvitsevien käyttöön.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin sähkömarkkinalain sähkönvähittäismyyjää koskevien säännösten soveltamisalan pääperiaate. Sen mukaan lain vähittäismyyjää koskevia säännöksiä sovelletaan sähköntoimittajaan, joka myy sähköä jakeluverkonhaltijan jakeluverkon kautta välittömästi loppukäyttäjille. Soveltamisalan rajauksen perusteella kiinteistöverkossa tapahtuva sähkön vähittäismyynti jäisi näin ollen pääsääntöisesti lain vähittäismyyntiä koskevien säännösten soveltamisalan ulkopuolelle. Mikäli lakia sovellettaisiin kiinteistöverkossa tapahtuvaan sähköntoimintaan, tulisi siitä säätää erikseen asianomaisissa säännöksissä. Lain 13 luvussa

säädettäisiin 3 momenttia täydentävä soveltamisalan laajennus, jonka mukaan kyseisen luvun vähittäismyyjää koskevia säännöksiä sovellettaisiin lisäksi sähköntoimittajaan, joka myy sähköä sähköntoimittajille kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäisen jakeluverkon kautta. Ehdotetut säännökset vastaavat näiltä osin aikaisemman lain sisältöä.

3 §. Määritelmät. Pykälässä määriteltäisiin laissa esiintyviä termejä. Lain termistö määriteltäisiin mahdollisimman yhdenmukaiseksi sähkömarkkinadirektiivin määritelmien kanssa. Siten sähkömarkkinalain määritelmiä tulisi soveltaa yhdenmukaisesti sähkömarkkinadirektiivin määritelmien kanssa. Lain termistön yhdenmukaistamiseksi sähkömarkkinadirektiivin määritelmien kanssa ehdotetaan eräitä kokonaan uusia keskeisiä termejä lakiin. Lisäksi eräiden termien merkitys muuttuisi siitä, miten termit on aikaisemmin mielletty Suomessa. Termistön yhdenmukaistamisesta huolimatta lakiin ehdotettaisiin kuitenkin jätettäväksi eräitä suomalaisen lainsäädäntöön vakiintuneita termejä, jotka poikkeavat sähkömarkkinadirektiivin suomen- tai ruotsinkielisten versioiden määritelmistä.

Sähköverkolla tarkoitettaisiin toisiinsa liitetyistä sähköjohdoista, sähköasemista sekä sähköverkon käyttöä ja sähköverkkopalveluiden tuottamista palvelevista muista sähkölaitteista ja sähkölaitteistoista, järjestelmistä ja ohjelmistoista muodostettua kokonaisuutta, joka on tarkoitettu sähkönsiirtoon tai jakeluun. Sähköverkkoon katsottaisiin kuuluviksi ne verkkokomponentit, jotka on liitetty kyseiseen sähköverkkoon ja joita tosiasiallisesti käytetään sähkönsiirtoon tai jakeluun. Esimerkiksi verkonhaltijan varastossa olevien, varaosiksi tarkoitettujen yksittäisten verkkokomponenttien ei katsota kuuluvan sähköverkkoon. Jakeluverkolla tarkoitettaisiin sähköverkko, jonka nimellisjännite on pienempi kuin 110 kilovoltia. Uutena käsitteenä lakiin sisältyisi suurjännitteinen jakeluverkko, joka sisällöltään vastaisi Suomessa vakiintuneesti käytettyä alueverkko-termiä. Suurjännitteisellä jakeluverkolla tarkoitettaisiin nimellisjännitteeltään 110 kilovoltin paikallista tai alueellista sähköverkko tai -johtoa, joka ei ole liittymisjohto ja joka ei ylitä valtakunnan rajaa. Kantaverkko puolestaan määriteltäisiin erikseen lain 31 §:ssä. Ra-

jayhdysjohdolla tarkoitettaisiin kahden kantaverkonhaltijan verkot toisiinsa yhdistävää sähköjohtoa siihen kuuluvine laitteistoineen.

Liittymisjohdon määritelmää ehdotetaan laajennettavaksi käsittämään myös useamman voimalaitoksen yhteenliitetyt liittymisjohdot. Liittymisjohto olisi sähköjohto, jolla kiinteistöä tai sitä vastaavaa kiinteistöryhmää taikka yhtä tai useampaa voimalaitosta palvelevat verkot liitetään sähköverkonhaltijan sähköverkkoon. Liittymisjohdon keskeinen tunnusmerkki on, että se palvelee yhtä liittynyttä tai yhtä tai useampaa voimalaitosta. Liittymisjohto yhdistäisi aina yksittäisen sähkönkäyttöpaikan taikka yksittäisen voimalaitoksen tai useita voimalaitoksia verkonhaltijan sähköverkkoon. Tässä tarkoitettulla yksittäisellä käyttöpaikalla voisi olla sähkönkulutuksen lisäksi myös sähköntuotantoa. Yhdessä liittymässä voisi olla myös useita sähkönkäyttäjiä. Tästä esimerkkeinä ovat kerros- tai rivitalo, jossa on useita huoneistoja taikka teollisuuskiinteistö, jossa toimii useita yrityksiä. Kahden verkonhaltijan verkot yhdistävä johto ei olisi liittymisjohto, koska johtoon sovelletaan verkonhaltijoiden yleisiä velvoitteita kuten siirto- ja liittymisvelvoitetta. Liittymisjohdon jännitetaso ei vaikuttaisi johdon luonteeseen. Lisäksi liittymisjohto voisi jatkossa myös ylittää valtakunnan rajan. Liittymisjohtoon ei sovellettaisi näistä muutoksista huolimatta verkonhaltijaa koskevia yleisiä velvoitteita. Vähintään 110 kilovoltin liittymisjohtoihin sovellettaisiin kuitenkin lain 3 luvun mukaista suurjännitejohtojen rakentamisen hankelupamenettelyä. Liittymisjohdon määritelmän muuttaminen mahdollistaisi esimerkiksi usean erillisen tuulivoimalan tai -puiston liittämisen sähköverkkoon yhteisellä liittymisjohdolla. Ehdotuksen mukaan liittymisjohdolla tarkoitettaisiin yhtä sähkönkäyttöpaikkaa taikka yhtä tai useampaa voimalaitosta varten rakennettua sähköjohtoa, jolla liittynyt tai liittyvät liitetään sähköverkkoon.

Sähköverkkotoiminnalla tarkoitettaisiin sähköverkon asettamista vastiketta vastaan sähkön siirtoa tai jakelua ja muita sähköverkon palveluja tarvitsevien käyttöön. Sähköverkkotoiminta on ymmärrettävä liiketoimintakokonaisuudeksi, joka verkkosäätelyn tavoitteiden turvaamiseksi olisi luvanvaraista

toimintaa. Pykälän 6 kohdassa lisäksi kuvattaisiin, mitkä toiminnot sähköverkonhaltijan harjoittamina kuuluisivat sähköverkkotoimintaan. Näitä toimintoja olisivat verkonhaltijan harjoittama sähköverkon suunnittelu, rakentaminen, ylläpito ja käyttö, verkon käyttäjien sähkölaitteiden liittäminen sähköverkkoon, sähkön mittausta, asiakaspalvelu sekä muut sähkön siirtoon tai jakeluun liittyvät toimenpiteet, jotka ovat tarpeen verkonhaltijan sähköverkossa tapahtuvaa sähkön siirtoa tai jakelua ja muita niihin verrattavissa olevia verkon palveluja varten. Nämä toiminnot muodostaisivat yhdessä luvanvaraisen sähköverkkotoiminnan nimellä harjoitettavan liiketoiminnan. Yksittäisinä toimintoina kyseiset toiminnot eivät olisi luvanvaraista elinkeinotoimintaa.

Esityksellä muutettaisiin sähkömarkkinoinnin liittyvää terminologiaa vastaamaan sähkömarkkinadirektiivin mukaista termistöä. Sähkösiirolla tarkoitettaisiin jatkossa ainoastaan sähkön kuljettamista kantaverkossa sähkökaupan osapuolien välillä. Voimassa olevassa laissa sähkösiiirtoa ovat myös sähkön kuljettaminen alue- ja jakeluverkoissa sähkökaupan osapuolien välillä. Esityksen mukaan sähkön kuljettamista jakeluverkossa ja suurjännitteisessä jakeluverkossa sähkökaupan osapuolien välillä kutsuttaisiin sähkönjakeluksi. Terminologian muuttaminen helpottaisi omaksumaan sähkön siirto- ja jakeluverkkoihin kohdistuvan säätelyn eroavuuksia. Sähkömarkkinadirektiivin terminologian vuoksi ehdotetaan siirtymistä käyttämään sähkönmyynnin sijasta termiä sähköntoimitus. Sähköntoimituksella tarkoitettaisiin sähkön myyntiä käyttöä tai jälleenmyyntiä varten. Tältä osin termin muuttaminen tarkoittaisi myös termin merkityksen olennaista muuttumista, koska voimassa olevassa laissa sähköntoimituksella tarkoitetaan kokonaistoimitusta, johon kuuluu sekä sähköenergian vähittäismyynti että sähkönjakelu.

Esityksessä ehdotetaan myös sähköalan yritysten asiakkaisiin liittyvien määritelmien harmonisointia. Asiakkaisiin liittyvät määritelmät olisivat tärkeitä, koska ne määrittelevät sähköalan yritysten velvoitteiden kohdistumista eri asiakasryhmiin. Lakiin ehdotetaan sisällytettäväksi uusina määritelminä asiakkaan, tukkuasiakkaan, loppukäyttäjän ja ver-

konkäyttäjän määritelmät. Sähkömarkkinadi-
rektiivin käyttämän kotitalousasiakas-termin
asemesta ehdotetaan kuitenkin jatkossakin
käytettävän Suomessa vakiintunutta kulutta-
ja-termiä, jolla tarkoitettaisiin kuluttajan-
suojalain (38/1978) 1 luvun 4 §:ssä tarkoitet-
tua kuluttajaa. Sähkömarkkinoita ajatellen
kuluttaja on luonnollinen henkilö, joka hank-
kii sähköä pääasiassa muuhun tarkoitukseen
kuin harjoittamaansa elinkeinotoimintaa var-
ten. Esimerkiksi maataloilille tai muille kodin
yhteydessä oleville yrityksille ja ammatinhar-
joittajille sähkö hankitaan saman mittauksen
kautta sekä yritystalouden että kotitalouden
käyttöön. Tällöin sähkökäyttäjän kuluttaja-
asema riippuu muun muassa siitä, kumpi
käyttötarkoitus aiheuttaa suuremman osan
sähkön hankintakustannuksista. Koska vain
luonnollinen henkilö voi olla kuluttaja, ei
esimerkiksi asunto-osakeyhtiö ole kuluttaja.

Taseselvityksellä tarkoitettaisiin maan säh-
köntuotanto- ja siirtojärjestelmään kuuluvaa
menettelyä, jolla taseselvitystehtävää hoita-
vat osapuolet selvittävät jälkikäteen kunkin
taseselvitysjakson aikana toteutuneet sähkö-
kaupat. Taseselvityksen tuloksena saataisiin
tieto sähkömarkkinoiden osapuolten sähkö-
taseesta eli kunkin osapuolen tuotannosta ja
muusta hankinnasta sekä sähkönkäytöstä ja
toimituksista muille osapuolille sekä kunkin
osapuolen tasepoikkeamasta. Taseselvitys-
jakson pituus tultaneen harmonisoimaan Eu-
roopan unionissa. Tämän vuoksi taseselvitys-
jakson pituutta ei enää säädettäisi sähkö-
markkinalaissa, vaan siitä säädettäisiin erik-
seen joko komission asetuksella tai valtio-
neuvoston asetuksella. Sähkömarkkinalain
siirtymäsäännöksen perusteella sovellettaisiin
kuitenkin aiempaa tunnin pituista taseselvi-
tysjaksoa siihen saakka, kunnes asiasta anne-
taan uusi säännös. Taseselvitys pitäisi sisäl-
lään toimenpiteitä, joihin kuuluu sähkön tuo-
tantoa, kulutusta ja siirtoa koskevaa mittausta
sekä niitä koskevaa tietojenkäsittelyä ja ra-
portointia tietoja tarvitseville sähkömarkki-
noiden osapuolille. Taseselvitys olisi siten
sähkön markkinapaikan ylläpitoon liittyvä
tehtävä, joka luonteensa vuoksi kuuluisi pää-
sääntöisesti verkonhaltijoiden tehtäviin ja
sähköverkkotoimintaan.

Tasesähköllä tarkoitettaisiin sähkömarkki-
nalaissa sähköä, jolla valtakunnallisesta tase-

vastuusta käytännössä huolehtiva tasesäh-
köyksikkö tasapainottaa sähkömarkkinoiden
osapuolen sähkönhankinnan ja -toimituksen
yhtä suuriksi. Tässä esityksessä tasesähkö-
termillä on suppea merkitys. Termiä käyte-
tään myös laajemmassa merkityksessä, jol-
loin se käsittää myös sen sähkön, josta tässä
esityksessä käytetään termiä avoin toimitus.

II osa Sähköverkot

2 luku Sähköverkkotoiminnan luvanvarai- suus

4 §. *Sähköverkkotoiminnan luvanvarai-
suus.* Pykälässä säädettäisiin sähköverkkotoi-
minnan harjoittaminen luvanvaraiseksi
toiminnaksi. Tämä on tarpeen sähköverkkotoi-
mintaan kohdistuvien sääntelytavoitteiden
turvaamiseksi. Sähköverkot muodostaisivat
jo luonnostaan niin sanottuja luonnollisia
monopoleja, koska taloudellisesti ei ole kan-
nattavaa rakentaa useita verkkoja palvele-
maan samoja asiakkaita. Sähkömarkkinadi-
rektiivi edellyttää verkonhaltijoiden nimeä-
mistä. Sähköverkkoluvan myöntäminen vas-
taisi sähkömarkkinadirektiivin tarkoittamaa
verkonhaltijan nimeämistä.

Säännöksen mukaan sähköverkkotoimintaa
saisi harjoittaa Suomessa sijaitsevassa säh-
köverkossa vain Energiamarkkinaviraston
myöntämällä sähköverkkoluvalla. Sähkö-
verkkolupaa ei voitaisi siirtää toiselle. Jos
esimerkiksi verkkoluvanhaltijan verkkotoi-
minta yhtiötetään, olisi uuden yhtiön haetta-
va verkkolupa sähköverkkotoimintaansa var-
ten. Tämä on tarpeen, jotta luvan myöntäjä
voisi tarkistaa, että luvan myöntämisedelly-
tykset ovat olemassa myös uuden verkkoyht-
iön osalta.

Sähkömarkkinalain asettamat tehtävät ja
velvoitteet erityyppisille sähköverkonhalti-
joille eroaisivat toistaan. Nämä erot vaikut-
taisivat myös sähköverkonhaltijoiden sähkö-
verkkolupiin ja verkonhaltijoille asettaviin
lupavaatimuksiin. Kaikille verkonhaltijoille
yhteisistä lupamenettelyistä ja vaatimuksista
säädettäisiin lain 5 ja 6 §:ssä. Kantaverkon-
haltijaa koskevista lisävaatimuksista ja järjes-
telmävastaavaa kantaverkonhaltijaa koske-
vista lisävaatimuksista säädettäisiin lain 7 ja
8 §:ssä. Jakeluverkonhaltijan sähköverkkolu-

van erityispiirteistä ja jakeluverkonhaltijaa koskevista lisävaatimuksista säädettäisiin lain 9 ja 10 §:ssä. Suljetun jakeluverkon sähköverkkoluvasta säädettäisiin lain 11 §:ssä.

5 §. *Sähköverkkoluvan myöntäminen.* Energiamarkkinaviraston tulisi myöntää sähköverkkolupa hakijalle, jos tämä täyttäisi hakemuksensa mukaiselle sähköverkkotoiminnalle asetetut tekniset, taloudelliset ja organisatoriset vaatimukset. Nämä vaatimukset yksilöitäisiin kullekin sähköverkkotoiminnan tyyppille lain 6—11 §:ssä.

Sähköverkkolupa myönnettäisiin toistaiseksi tai erityisestä syystä määräajaksi.

Energiamarkkinavirasto voisi liittää sähköverkkolupaan luvan myöntämisen edellytysten kannalta tarpeellisia ehtoja. Energiamarkkinavirasto voisi muuttaa sähköverkkoluvan voimassaoloaikana lupaa tai sen ehtoja laissa säädetyin edellytyksin. Sähköverkkolupaa tai sen ehtoja voitaisiin muuttaa luvanhaltijan suostumuksella tai muulloinkin, jos muutos perustuisi lainsäädännön muuttumiseen, muutoksenhakutuomioistuimen antamaan ratkaisuun tai jos muutos olisi välttämätön toiminnan edellytyksissä tapahtuneiden olennaisten muutosten vuoksi.

Energiamarkkinaviraston olisi ilmoitettava sähkömarkkinadirektiivin edellyttämällä tavalla komissiolle kantaverkonhaltijalle myönnetystä sähköverkkoluvasta. Kantaverkonhaltijalle myönnetyn sähköverkkoluvan myöntäminen olisi lisäksi julkaistava Euroopan unionin virallisessa lehdessä.

6 §. *Sähköverkkoluvan hakijaa koskevat yleiset vaatimukset.* Lain 6 §:ään otettaisiin säännökset sähköverkkoluvan hakijaa koskevista yleisistä vaatimuksista. Vaatimuksia sovellettaisiin kaikkiin sähköverkkoluvan hakijoihin suljetun jakeluverkon sähköverkkoluvan hakijaa lukuun ottamatta. Lupaedellytyksiä täsmennettäisiin voimassa olevaan lakiin verrattuna, mutta pääosin ne säilyisivät ennallaan nykyisten säännösten ja niitä koskevan ratkaisukäytännön kanssa. Verkonhaltijan tulisi täyttää lupavaatimukset toimintansa koko ajan.

Sähköverkkoluvan hakijan tulisi olla joko yhteisö tai laitos. Laitoksella tarkoitettaisiin tässä yhteydessä joko kunnallista tai valtion liikelaitosta. Elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetussa laissa (122/1919) sääde-

tään elinkeinotoiminnan harjoittamisesta sekä sijoittautumisoikeudesta. Sähköverkkoluvan hakijan tulisi täyttää myös mainitun lain 1 §:ssä säädetyt vaatimukset. Muita hakijan organisaatioon liittyviä yleisiä vaatimuksia olisivat vaatimus siitä, että hakijan organisaatio vastaisi sen harjoittaman sähköverkkotoiminnan laajuutta ja luonnetta sekä vaatimus siitä, että hakijalla on palveluksessaan riittävä henkilöstö, joka vastaa sen harjoittaman verkkotoiminnan laajuutta ja luonnetta. Hakijalle asetettavat organisatoriset vaatimukset tulisi siten suhteuttaa sen verkkotoiminnan luonteeseen ja laajuuteen, johon sähköverkkolupaa haetaan. Hakijan tulisi pystyä myös vastaamaan sähköverkon turvallisuudesta sähköturvallisuutta koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti. Luvanhakijalla tulisi tämän vuoksi olla palveluksessaan yksi henkilö, jolla on kelpoisuus johtaa sähkölaitteistojen käyttö- ja huoltotöitä, sekä, milloin hakija suorittaa sähkölaitteistojen suunnittelu-, rakennus- ja korjaustöitä, lisäksi yksi henkilö, jolla on kelpoisuus johtaa näitä töitä.

Hakijalta vaadittaisiin myös taloudellisia edellytyksiä kannattavaan sähköverkkotoimintaan. Lisäksi hakijalla tulisi olla sähkömarkkinadirektiivin edellyttämällä tavalla päätösvalta sähköverkon käyttöön, ylläpitoon ja kehittämiseen tarvittaviin varoihin sekä päätösvalta tehdä verkon käyttäjien kanssa liittymissopimuksia ja sähköverkkosopimuksia.

Sähköverkkoluvan hakijan tulisi esittää hakemuksessaan selvitys siitä, että sen harjoittamat liiketoiminnot on eriytetty toisistaan siten kuin lain 12 luvussa säädetään. Velvollisuus koskisi niitä verkonhaltijoita, jotka harjoittavat sähköverkkotoiminnan lisäksi muuta toimintoa sekä niitä verkonhaltijoita, jotka harjoittavat sekä kantaverkkotoimintaa että jakeluverkkotoimintaa.

7 §. *Kantaverkonhaltijaa koskevat lisävaatimukset.* Pykälässä asetettaisiin kantaverkonhaltijoihin sovellettavista lisävaatimuksista. Ehdotetut lisävaatimukset perustuvat sähkömarkkinadirektiivin vaatimuksiin.

Kantaverkonhaltijan sähköverkkoluvan saamisen edellytyksenä olisi ensinnäkin se, että hakija omistaisi Suomessa sijaitsevan sähköverkon, joka kuuluisi kantaverkkoon. Vaatimus poikkeaisi muista sähköverkoista

siinä, että muiden sähköverkkojen osalta verkkonhaltija voisi harjoittaa verkkotoimintaa myös vuokraamassaan sähköverkossa. Kantaverkonhaltijan osalta vaatimus kantaverkon omistamisesta perustuisi siihen, että Suomi valitsisi sähkömarkkinadirektiivin eriyttämismalleista direktiivin 9 artiklan mukaisen tosiasiallisen eriyttämisen. Vaatimus sähköverkon omistamisesta rajoittuisi ainoastaan kantaverkkoon. Jos kantaverkonhaltija harjoittaisi sähköverkkotoimintaa myös muussa sähköverkossa, ei tähän verkkoon kohdistettaisi omistusvaatimusta.

Kantaverkonhaltijan sähköverkkoluvan saamisen edellytyksenä olisi myös, että kantaverkonhaltija täyttäisi lain 5 luvussa säädetty vaatimukset kantaverkonhaltijan eriyttämisestä ja että hakijan riippumattomuus olisi varmennettu sähkökauppa-asetuksen 3 artiklassa säädetyn menettelyn mukaisesti. Riippumattomuuden varmentamisella tarkoitettaisiin sähkömarkkina- ja sähkökauppa-asetuksen mukaisista siirtoverkonhaltijan sertifiointia.

8 §. *Järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan sähköverkkolupa.* Pykälässä säädettäisiin järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan sähköverkkoluvasta sekä järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan organisaatiolle asetettavista erityisvaatimuksista.

Sähköjärjestelmä on tekniseltä luonteeltaan yhtenäinen kokonaisuus, jossa sähköntuotannon ja -kulutuksen on koko ajan oltava tasapainossa keskenään, jotta sähköjärjestelmä toimisi. Sähköalan yritykset ovat tämän vuoksi toiminnassaan toisistaan teknisesti riippuvia. Taloudelliseen kilpailuun perustuvilla avoimilla sähkömarkkinoilla, joissa sähkökaupan osapuolille on järjestetty pääsy muun toimijan sähköverkkoon, on välttämätöntä organisoida markkinapaikkoja, joissa eri tarkoituksiin tarvittavaa sähköä voidaan myydä ja ostaa. Avointen sähkömarkkinoiden toiminta edellyttää sähköjärjestelmän yhteisten toimintojen organisointia ja niihin liittyvien vastuiden järjestämistä sekä yhteistyötä eri maissa tai alueilla toimivien kantaverkonhaltijoiden kesken. Sähköjärjestelmän ja sähkömarkkinoiden yhteisten toimintojen hoitaminen kuuluisivat järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan tehtäviin. Nämä tehtävät muodostavat luonnollisen monopolin eikä

niitä voida jakaa useamman toimijan kesken sähköjärjestelmän tai sähkömarkkinoiden toimivuuden vaarantumatta. Tämän vuoksi 8 §:ssä säädettäisiin, että Energiamarkkinavirasto määrää sähköverkkoluvassa yhden kantaverkonhaltijan järjestelmävastaavaksi kantaverkonhaltijaksi. Järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan määräykseen liittyisi 44 §:ssä säädetty vastuualue, jolla järjestelmävastaava kantaverkonhaltija vastaisi järjestelmävastuun piiriin kuuluvista tehtävistä sekä muista kantaverkonhaltijalle kuuluvista tehtävistä. Muut aineellisoikeudelliset säännökset järjestelmävastuusta ja järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan tehtävistä sisältyisivät lain 45—48 §:ään.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lisävaatimuksista, jotka järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan sähköverkkolupaa hakevan olisi täytettävä 6 ja 7 §:ssä säädettyjen vaatimusten lisäksi. Nämä vaatimukset asetettaisiin tasapuolisten kilpailuedellytysten ja avoimuuden varmistamiseksi tasesähköyksikön toiminnassa ja valtakunnallisessa taseselvityksessä. Hakijan tulisi ensinnäkin järjestää tasesähköyksikön toiminnot erillisen toimintayksikkönsä tai kokonaan omistamansa tytäryhtiön tehtäväksi. Lisäksi hakijan tulisi järjestää valtakunnallisen taseselvityksen hoitamiseen liittyvät toiminnot tasesähköyksikön tehtäväksi tai toisista ETA-valtioista olevien kantaverkonhaltijoiden kanssa yhteisesti omistamansa osakkuusyhtiön tehtäväksi. Säännöstä sovellettaessa voitaisiin toisesta ETA-valtiosta olevaan kantaverkonhaltijaan rinnastaa myös toisesta ETA-valtiosta oleva itsenäinen järjestelmävastaava. Ehdotuksella luotaisiin edellytykset kehittää valtakunnalliseen taseselvitykseen liittyviä toimintoja siten, että niitä jatkossa voitaisiin hoitaa myös useamman kantaverkonhaltijan perustaman yhteisyrityksen toimesta. Tämä loisi edellytyksiä kehittää esimerkiksi yhtenäistä taseselvitystä pohjoismaisilla sähkömarkkinoilla. Valtakunnalliseen taseselvitykseen liittyvien tehtävien siirtäminen kantaverkonhaltijoiden yhteisyritykselle edellyttäisi kuitenkin Energiamarkkinaviraston lupaa. Lupaa myöntäessään Energiamarkkinaviraston tulisi arvioida, pystyykö yhteisyritys täyttämään valtakunnalliseen taseselvitykseen kuuluvat tehtävät ja velvoitteet kansallisen ja unionin

lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Valtakunnalliseen taseselvitykseen liittyvät tehtävät järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan vastuualueella kuuluisivat tällaisessa tapauksessakin edelleen järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan vastuulle ja niiden toteuttamista valvottaisiin Energiamarkkinaviraston toimesta riippumatta siitä, mihin maahan yhteisyritys olisi sijoittunut.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan sähköverkkolupaan sisällytettävistä ehdoista. Tarkoituksena on, että jatkossakin Energiamarkkinavirasto asettaisi järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan sähköverkkoluvassa yksityiskohtaiset ehdot, jotka liittyisivät järjestelmävastaavan tehtäviin ja niiden hoitamiseen, järjestelmävastaavan velvollisuuksiin ja niiden hoitamiseen sekä järjestelmävastaavan oikeuksiin ja niiden käyttämiseen. Ehdossa tulisi esimerkiksi varmistaa, että järjestelmävastaava kantaverkonhaltija huolehtisi sähkömarkkinadirektiivin 12 artiklassa kantaverkonhaltijalle säädetyistä tehtävistä.

9 §. Jakeluverkonhaltijan sähköverkkolupa. Pykälässä säädettäisiin jakeluverkonhaltijan sähköverkkoluvan erityispiirteistä.

Jakeluverkonhaltijoille tulisi kullekin varsinaista jakeluverkkoa koskeva yksiselitteinen maantieteellinen alue vastuulleen. Vastuualueeseen liittyvät verkonhaltijan oikeudet, velvoitteet ja vastuut säädettäisiin toisaalla tässä laissa. Vastuualueet eivät olisi päällekkäisiä. Yhdessä ne kattaisivat koko maan Ahvenanmaan maakuntaa lukuun ottamatta. Maantieteellinen vastuualue ei koskisi suurjännitteistä jakeluverkkoa. Suurjännitteeseen jakeluverkkoon liittyvät velvoitteet olisivat voimassa suurjännitteisen jakeluverkon haltijan toiminta-alueella eli alueella, jossa suurjännitteisen jakeluverkon haltijan toiminta olisi perusteltua ensisijaisesti teknisten ja taloudellisten kriteerien perusteella.

Jakeluverkonhaltijat voisivat sopia keskenään vastuualueen muutoksesta esimerkiksi sähköverkkokaupan tai fuusion seurauksena. Muutoksesta olisi ilmoitettava alueen liittyjille ja Energiamarkkinavirastolle. Lisäksi Energiamarkkinavirasto voisi muuttaa vastuualueita oma-aloitteisesti tai yhden jakeluverkonhaltijan hakemuksesta, jos tähän on painava syy esimerkiksi muuttuneiden olo-

suhteiden vuoksi. Jakeluverkonhaltija, jonka vastuualuetta siirtyy toiselle luvanhaltijalle, olisi vastuussa alueesta siihen saakka, kunnes siirrosta on asianmukaisesti ilmoitettu alueen liittyjille ja Energiamarkkinavirastolle.

10 §. Jakeluverkonhaltijaa koskevat lisävaatimukset. Pykälässä säädettäisiin lisävaatimuksista, jotka kohdistuisivat sellaiseen jakeluverkonhaltijan sähköverkkoluvan hakijaan, jonka 400 voltin sähköverkossa siirretty vuotuinen sähkömäärä on ollut kolmen viimeksi päättyneen kalenterivuoden aikana vähintään 200 gigawattituntia ja joka toimii osana sähköntuotantoa tai sähkönmyyntiä harjoittavaa yritystä tai saman osapuolen määräysvallassa olevaa yritysyhmää. Tällaisen jakeluverkonhaltijan sähköverkkoluvan hakijan olisi osoitettava täyttävänsä myös lain 60 ja 61 §:ssä oikeudellisesti eriytettylle jakeluverkkotoiminnalle asetetut vaatimukset.

11 §. Suljetun jakeluverkon sähköverkkolupa. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi uudesta sähköverkkolupatyypistä, suljetun jakeluverkon sähköverkkoluvasta. Ehdotuksella pyritään keventämään paikallisiin, pääasiassa teollisuuskäytössä oleviin jakeluverkkoihin ja suurjännitteisiin jakeluverkkoihin kohdistuvaa sääntelyä. Suljetun jakeluverkon käsittelyn voisi saada suljetun jakeluverkon määritelmän täyttävä jakeluverkko tai suurjännitteinen jakeluverkko, jossa harjoitettu sähköverkkotoiminta täyttäisi lain 4 §:n 2 momentin perusteella luvanvaraisen sähköverkkotoiminnan tunnusmerkistön, mutta jonka käyttötarkoitus ja käyttäjien piiri eivät tosiasiallisesti täyttäisi varsinaisen sähköverkkotoiminnan tyypillisiä ominaispiirteitä. Suljetun jakeluverkon haltijaan kohdistuisivat sekä kevennetty lupamenettely että lievemmat velvoitteet sähköverkkotoiminnan harjoittamisessa. Suljetun jakeluverkon sähköverkkoluvan hakijaan ei kohdistettaisi lain 6 §:n mukaisia yleisiä teknisiä, taloudellisia ja organisatorisia vaatimuksia. Verkonhaltijaa koskevia säännöksiä sovellettaisiin suljettuun jakeluverkkoon ja sen haltijaan niitä säännöksiä lukuun ottamatta, joiden soveltamisalan ulkopuolelle suljetut jakeluverkot ja niiden haltijat on nimenomaisesti säädetty.

Suljetun jakeluverkon sähköverkkolupa myönnettäisiin hakemuksesta hakijalle, joka

harjoittaa sähköverkkotoimintaa maantieteellisesti rajatulla teollisuus- tai elinkeinoalueella taikka yhteisiä palveluja tarjoavalla alueella sijaitsevassa jakeluverkossa tai suurjännitteisessä jakeluverkossa, jossa ei toimiteta sähköä kuluttajille, jos erityisistä teknisistä tai turvallisuuteen liittyvistä syistä kyseisen verkon käyttäjien toiminnot tai tuotantoprosessi muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden tai kyseisessä verkossa jaellaan sähköä ensisijaisesti verkon omistajalle tai verkonhaltijalle taikka niihin omistussuhteessa oleville yrityksille. Suljetun jakeluverkon sähköverkkolupaa ei kuitenkaan voisi myöntää hakijalle, jonka sähköverkossa toimitetaan sähköä kuluttajille, ellei kysymyksessä ole sähköntoimitus pienelle määrälle kuluttajia, joilla on työsuhteeseen perustuvia tai vastaavia yhteyksiä hakijaan.

12 §. *Eräiden rajayhdysjohtojen vapauttaminen sähköverkkoluvasta.* Pykälään ehdotetaan säännöstä, jolla eräät rajayhdysjohdot vapautettaisiin sähköverkkoluvasta. Muiden sähköverkkojen osalta ehdotetaan luopumista luvanvaraisuudesta vapauttamista koskevasta säännöksestä, koska voimassa olevaan sähkömarkkinalakiin sisältyvää vapauttamismenettelyä on vaikea perustella sähkömarkkinadirektiivin säännösten näkökulmasta. Luvanvaraisuudesta vapauttamista koskeva säännös olisi poikkeus sähköverkkojen sääntelyn keskeisistä periaatteista, joiden tavoitteena on turvata sähkömarkkinoiden osapuolille verkkoon pääsy ja kohtuulliset palveluperiaatteet. Sähkömarkkinoiden toimivuuden kannalta rajayhdysjohdot ovat keskeisessä asemassa. Hallituksen esityksen tavoitteena on ensisijaisesti rajayhdysjohtojen saattaminen markkinoiden käyttöön. Poikkeussäännöstä tulisi tämän vuoksi soveltaa varovaisesti.

Esityksen mukaan Energiamarkkinavirasto voisi yksittäistapauksessa sallia määräajaksi sähköverkkotoiminnan harjoittamisen ilman sähköverkkolupaa, jos verkonhaltijalle on myönnetty sähkökauppa-asetuksen 17 artiklan mukainen poikkeuslupa. Vapautus voitaisiin myöntää enintään sähkökauppa-asetuksen 17 artiklan mukaisen poikkeusluvan voimassaoloajaksi. Vapautusta ei voitaisi siirtää toiselle vaan verkkotoiminnan luovutuksen yhteydessä luovutuksensaajan tulisi hakea uudelleen vapautusta luvanvaraisuus-

desta tai sähköverkkolupaa toiminnalleen. Tämä mahdollistaisi vapautuksen edellytysten uudelleen arvioinnin.

Vapautuksen saaneeseen verkonhaltijaan ei sovellettaisi sähkömarkkinalain verkonhaltijaa koskevia säännöksiä. Energiamarkkinavirasto voisi kuitenkin luvanvaraisuudesta vapauttamista koskevassa päätöksessään asettaa ehtoja, jotka koskisivat verkkoon pääsyä kysymyksessä olevassa rajayhdysjohdossa sekä käyttöturvallisuutta. Verkkoon pääsyä koskevat ehdot voisivat liittyä siirtokapasiteetin jakamiseen, ylikuormituksesta aiheutuvien tulojen jakamiseen sekä rajayhdysjohdon käyttäjiltä perittäviin maksuihin.

3 luku Sähköverkon rakentaminen

13 §. *Jakeluverkon rakentaminen.* Jakeluverkon osalta sähköverkkoluvan haltijalla olisi yksinoikeus jakeluverkon rakentamiseen vastuualueellaan kuten nykyisinkin. Yksinoikeus ei sen sijaan koskisi suurjännitteistä jakeluverkkoa, jonka rakentamista säänneltäisiin 14 §:n mukaisella hankelupamenettelyllä. Jakeluverkonhaltijan verkonrakennusmonopolin perusteena on etäisyysriippumattoman hinnoittelun ja haja-asutusalueiden sähkönjakelupalveluiden saatavuuden turvaaminen kunkin jakeluverkonhaltijan vastuualueella. Muut voisivat rakentaa alueelle jakeluverkkoa vain pykälässä mainituissa tapauksissa. Esimerkiksi sähkönkäyttäjä voisi rakennuttaa sähköurakoitsijalla oman liittymisjohtonsa, jolla sähkönkäyttöpaikka liitetään jakeluverkkoon. Muun kuin jakeluverkonhaltijan rakennuttama verkonosa jäisi rakennuttajan hallintaan ja tämä myös vastaisi verkonosan käytöstä ja kunnossapidosta, ellei vastuualueen jakeluverkonhaltijan kanssa muusta sovita.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin poikkeuksista jakeluverkonhaltijan verkonrakennusmonopoliin. Sähkönkäyttöpaikkoja koskevan 1 kohdan mukaan jakeluverkonhaltijan verkonrakennusmonopoli ei koskisi liittymisjohtoa tai varasyöttöyhteyttä, jolla sähkönkäyttöpaikka liitetään vastuualueen jakeluverkonhaltijan sähköverkkoon. Säännökseen esitetään lisättäväksi nykyiseen säännökseen verrattuna varasyöttöyhteyden rakentaminen.

Liittymisjohdon keskeinen tunnusmerkki on se, että johto palvelee vain yhtä liittyjää. Jos liittyjinä olevia sähkökäyttöpaikkoja on useampia, on kysymyksessä lain tarkoittaman sähköverkon rakentaminen, jota ei koske liittymisjohdon sääntely. Vastaavasti muut liittyjät eivät voisi rakentaa omaa liittymisjohtoaan tässä laissa tarkoitettuun liittymisjohtoon, sillä siinä tapauksessa liittymisjohdon operointi muuttuisi luvanvaraiseksi sähköverkko-toiminnaksi.

Momentin 2 kohdassa säänneltäisiin voimalaitoksen liittymisjohdon ja varasyöttöyhteyden rakentamista. Kohdan mukaan jakeluverkonhaltijan verkonrakennusmonopoli ei koskisi liittymisjohtoa tai varasyöttöyhteyttä, jolla yksi tai useampi voimalaitos liitetään vastualueen jakeluverkonhaltijan tai muun verkonhaltijan sähköverkkoon. Voimalaitosten liittymisjohtojen rakentamisoikeus olisi siten väljempi kuin sähkökäyttöpaikkojen vastaava oikeus. Useampi voimalaitos voisi rakentaa yhteisen liittymisjohdon ilman, että toiminta muuttuisi luvanvaraiseksi sähköverkko-toiminnaksi. Liittymisjohdon voisi rakentaa myös vastualueella tai sen ulkopuolella sijaitsevaan toisen verkonhaltijan verkkoon. Uusiutuviin energialähteisiin perustuvan sähköntuotannon ja hajautetun sähköntuotannon toimintaedellytysten parantamiseksi sähköjakeluverkoissa olisi tarkoituksenmukaista säätää sähkökäyttöpaikkoja väljemmät mahdollisuudet liittymisjohtojen rakentamiseen. Ehdotuksella pyritään tältä osin edistämään energiapolitiikan tavoitteina olevia uusiutuvien energialähteiden käytön lisäämistä sekä sähkönhankinnan omavaraisuuden kasvamista. Menettelystä sähköjärjestelmälle saatavan kokonaishyödyn arvioidaan olevan suurempi kuin siitä jakeluverkkojen optimaaliselle rakentamiselle aiheutuvien haittojen.

Momentin 3 kohdan mukaan jakeluverkonhaltijan verkonrakennusmonopoli ei estä rakentamista kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäistä verkkoa. Momentin 4 kohdan mukaan verkonhaltija voisi myös antaa toiselle suostumuksen rakentaa jakeluverkkoa alueellaan. Näiltä osin säännökset vastaisivat voimassa olevaa lakia.

14 §. Hankelupa suurjännitejohdon rakentamiseen. Lain 14—16 §:ään esitetään sään-

nöksiä suurjännitejohtojen rakentamiseen liittyvästä hankelupamenettelystä. Säännöstö korvaisi voimassa olevan lakiin sisältyvän suurjännitejohtojen rakentamislupamenettelyn. Sääntely säilyisi kuitenkin pääpiirteissään aikaisemman menettelyn kaltaisena. Hankelupamenettelyn tarkoituksena on arvioida ennen kaikkea suurjännitejohtohankkeiden merkitystä sähköjärjestelmän ja sähkönsiirtotarpeiden näkökulmasta. Hankeluvassa ei määriteltäisi sähköjohdon reittiä, vaan se tapahtuisi erikseen johtoreitin käyttöoikeuden hankinnan yhteydessä. Useimmissa tapauksissa suurjännitejohtojen johtoreitin käyttöoikeuden hankinta tapahtuu kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/1977) mukaisessa lunastusmenettelyssä. Hankeluvan käsitteilyyn esitetään kuitenkin edelleen liitettäväksi hankkeen luonteeseen suhteutettu ympäristövaikutusten arviointi. Tällä pyritään helpottamaan sähköjärjestelmän tarpeiden ja ympäristönäkökohtien yhteensovittamista jo johtohankkeen toteutuksen alkuvaiheessa.

Hankelupamenettelyn kohteena olisivat kaikki nimellisjännitteeltään vähintään 110 kilovoltin sähköjohdot. Menettely koskisi kantaverkkoon ja suurjännitteiseen jakeluverkkoon kuuluvia johtoja, rajayhdysjohtoja sekä liittymisjohtoja. Sähköaseman rakentaminen ei sen sijaan kuuluisi hankelupamenettelyn piiriin. Hankelupaa ei tarvittaisi myöskään kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäisen sähköjohdon rakentamiseen.

Hankeluvan myöntäisi Energiamarkkinavirasto lukuun ottamatta sähkön tuontia tai vientiä varten rakennettavia ulkomaanyhteyksiä. Ulkomaanyhteydet ovat sähkönsiirron kannalta erityisasemassa, mistä syystä niiden osalta luvan myöntäjänä olisi ministeriö. Ulkomaanyhteydet kytkevät maamme sähköjärjestelmän naapurimaiden vastaaviin järjestelmiin ja sitä kautta myös muiden maiden järjestelmiin. Markkinoiden ja niiden sääntelyn kehitys on eri maissa eri vaiheessa. Lisäksi sähköjärjestelmien varmuudessa on eroja. Lupajärjestelmällä voidaan turvata, että sähköjärjestelmien yhteenliittäminen on maamme kannalta hallittua eikä vaaranna maamme sähköjärjestelmän toimivuutta ja toimitusvarmuutta.

Hankelupaa haettaessa ei yleensä sähköjohdon yksityiskohtainen reitti ole vielä tiedossa. Mahdollisia reittivaihtoehtoja voi tässä vaiheessa olla myös useampia. Koska hankeluvassa ei määriteltäisi johdon reittiä, ei johtoreitille tarvitse olla 17 §:n mukaista aluevarausta tai kunnan suostumusta ennen hankeluvan myöntämistä. Lupapäätöksestä tulisi kuitenkin käydä ilmi, miten ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (468/1994) mukainen arviointi on otettu huomioon.

15 §. Hankeluvan hakeminen. Hankelupahakemuksessa olisi esitettävä valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettyt tiedot ja selvitykset. Hakemuksessa tulisi esittää esimerkiksi tiedot sähköjohdon rakennuttajasta, johdon tärkeimmät teknilliset tiedot, rakentamisaikataulu, kustannusarvio, selvitykset johdon tarpeellisuudesta, ympäristövaikutuksista ja soveltuvuudesta alueen maankäyttöön, lausunnot verkonhaltijoilta, joihin hanke vaikuttaisi, sekä mahdolliset muut lupakäsittelyn kannalta tarpeelliset tiedot. Maan rajan ylittävän johdon osalta hakijan tulisi esittää näkemyksensä johdon tarkoituksenmukaisuudesta sähkömarkkinoiden kehityksen ja vastavuoroisuuden kannalta. Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa tarkoitettua hanketta koskevaan hakemukseen olisi liitettävä mainitun lain mukainen arviointiselostus. Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain mukaista niin sanottua YVA-menettelyä sovellettaisiin aina vähintään 220 kilovoltin maanpäällisiin voimajohtoihin, joiden pituus on yli 15 kilometriä. Arviointimenettelyä voitaisiin yksittäistapauksessa soveltaa muuhunkin johtohankkeeseen, joka todennäköisesti aiheuttaa laadultaan ja laajuudeltaan edellä kuvatun johtohankkeen vaikutuksiin rinnastettavia merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia.

16 §. Hankeluvan myöntäminen. Hankeluvan myöntäminen olisi ensisijaisesti tarveharkintaa sähköjärjestelmän tarpeiden näkökulmasta. Lupa voitaisiin myöntää, jos johdon rakentaminen on sähkön siirron turvaamiseksi tarpeellista. Uutta johtoa tarvittaisiin esimerkiksi silloin, kun sähkön siirtoa ei kohtuudella enää voida hoitaa olemassa olevalla verkolla. Uusi kantaverkkoon kuuluva sähköjohto olisi tarpeellinen sähkönsiirron turvaa-

miseksi muun muassa sellaisessa tilanteessa, jossa kantaverkkoon on syntymässä sellainen pullonkaula, joka saattaa edellyttää maan jakamista erillisiin sähkökaupan tarjousalueisiin. Uusi johto voisi olla tarpeellista rakentaa myös verkostohäviöiden pienentämiseksi tai varayhteydeksi.

Ulkomaanyhteyksien rakentamisen edellytyksenä olisi lisäksi, että johdon rakentaminen olisi muutoinkin sähkömarkkinoiden kehityksen ja vastavuoroisuuden kannalta tarkoituksenmukaista. Arvioitaessa hankkeen tarkoituksenmukaisuutta sähkömarkkinoiden kehityksen kannalta olisi tarpeellista arvioida ainakin niitä vaikutuksia, joita hankkeella olisi Suomen sähköjärjestelmään ja sähköverkkoon, sähkön toimitusvarmuuteen ja energiahuollon varmuuteen sekä sähkön tarjontaan ja hintaan. Vastavuoroisuuskriteerin täyttymistä arvioitaessa tulisi arvioinnin kohdistua ainakin toisen maan sähkömarkkinoiden avaamiseen tasoon ja vastavuoroisten kilpailuedellytysten olemassaoloon. Vastavuoroiset kilpailuedellytykset liittyvät esimerkiksi markkinoille pääsyyn, infrastruktuuriin, ympäristönormeihin ja energiaturvallisuuteen. Lisäksi tulisi ottaa huomioon EU:n yhteinen politiikka suhteessa kolmansiin maihin.

Pykälän 2 momenttiin esitetään säännöstä, jolla suljettaisiin tietynlaiset sähköjohdot sähköjärjestelmän näkökulmasta tapahtuvan tarveharkinnan ulkopuolelle. Näitä säännöksiä ei sovellettaisi maan rajan ylittäviin sähköjohtoihin. Hankeluvan hakijan ei tarvitsisi luvan saadakseen erikseen osoittaa, että johdon rakentaminen olisi tarpeellista sähkönsiirtokapasiteetin riittämättömyyden tai puutteellisen sähkönsiirron laadun vuoksi. Säännös ei kuitenkaan vapauttaisi lupaharkintaan liittyvistä ympäristöperusteiden arvioinneista. Lisäksi liittyjän tulisi täyttää verkonhaltijan liittyjille asettamat tekniset vaatimukset. Säännöksen mukaan hankelupa olisi myönnettävä 1 momentin estämättä ensinnäkin liittymisjohdolle, jolla sähkönsiirtopaikka taikka yksi tai useampi voimalaitos liitetään lähimpään nimellisjännitteeltään vähintään 110 kilovoltin sähköverkkoon. Pykälän 1 momentin mukainen arviointi kohdistuisi kuitenkin edelleen tapauksiin, joissa hankelupaa haetaan sellaiselle johdolle, joka rakennettaisiin

muuhun kuin lähimpään suurjännitteeseen sähköverkkoon. Edelleen hankelupa olisi myönnettävä 1 momentin estämättä sähköjohdolle, jonka jakeluverkonhaltija rakentaa vastuualueellaan tai vastuualueeltaan sen ulkopuolelle, jos sähköjohto yhdistää jakeluverkonhaltijan sähköverkon osat toisiinsa tai jakeluverkonhaltijan sähköverkon toiseen sähköverkkoon. Poikkeuksella on tarkoitus edistää jakeluverkonhaltijan mahdollisuuksia suunnitella ja toteuttaa jakeluverkkonsa tarvitsemat yhteydet kantaverkkoon tarkoituksemukaisella tavalla.

Pykälän 3 momenttiin esitetään säännöstä, joka mahdollistaisi luvan edellytysten kannalta tarpeelliseksi katsottavien ehtojen sisällyttämisen lupapäätökseen. Tällaisia ehtoja voisivat olla esimerkiksi hankeluvan voimassaoloa koskevat rajaukset.

17 §. Kunnan asemaa koskevat säännökset. Pykälässä säädettäisiin kunnan asemasta sähköjohtojen rakentamisessa. Kunnan tehtäviin kuuluu maankäytön suunnittelu ja kaavoitus alueellaan. Suurimmalla osalla suurjännitejohdoista on aluevaraus kaavassa. Tarkoituksena on, että myös tulevaisuudessa johtojen aluevaraukset tehtäisiin pääosin jo kaavoja laadittaessa. Esityksen mukaan suurjännitejohdon reitille tulisi saada kunnan suostumus, jos oikeutta sähköjohdon sijoittamiseen ei perusteta kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastamisesta annetun lain (603/1977) mukaisessa lunastusmenettelyssä ja sähköjohto rakennetaan muualle kuin kaavassa tätä varten varatulle alueelle. Säännöksellä tarkennettaisiin tältä osin lain nykyistä sanamuotoa vastaamaan lunastuslain soveltamista koskevaa oikeuskäytäntöä.

Suostumusta antaessaan kunta ei voisi harkita johdon tarpeellisuutta, vaan tarveharkinnan tekisi hankelupaviranomainen käsitellessään 14 §:n mukaista hankelupaa. Suostumuksen antamisessa ja siihen mahdollisesti liitettävissä ehdoissa kunnan harkinta kohdistuisi maan käytöllisiin ja ympäristönäkökohtiin. Kunnan harkintavaltaa rajattaisiin niin, ettei suostumusta saisi evätä tai sen myöntämiselle asettaa ehtoja ilman alueiden käytön suunnitteluun tai ympäristönäkökohtiin liittyviä taikka muihin seikkoihin perustuvia päteviä syitä, jos epämisestä tai ehdoista aiheutuu sähkönsiirron turvaamiselle tai haki-

jalle kohtuutonta haittaa. Erityisesti useamman kunnan alueelle rakennettavan johdon osalta olisi otettava huomioon, että johtoreitti muodostuu kokonaisuuden kannalta tarkoituksenmukaiseksi sekä sähköjärjestelmän tarpeet että ympäristönäkökohdat huomioon ottaen. Valitus kunnan päätöksestä tehtäisiin normaalia kunnallisvalitustietä.

Jakeluverkon osalta sähköjohtojen sijoittamista säännellään maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999). Pykälän 2 momenttiin esitetään lisäksi säännöstä, jonka mukaan jakeluverkonhaltijan olisi huolehdittava jakeluverkon rakentamista koskevan suunnittelun tiedottamisesta kunnille. Jakeluverkonhaltijan olisi yhdessä vastuualueensa kuntien kanssa muutoinkin huolehdittava riittävän yhteistoiminnan järjestämisestä siten, että kuntien maankäyttöä koskevat näkökohdat tulevat verkon sijoittamisessa huomioon otetuiksi.

4 luku Verkonhaltijan yleiset velvollisuudet ja verkkopalvelujen hinnoittelu

Luvun säännöksiä sovellettaisiin kaikkiin sähköverkkoihin ja sähköverkonhaltijoihin, ellei laissa olisi erikseen säädetty poikkeusta jonkun sähköverkko- tai verkonhaltijatyyppin osalta. Tällaisia poikkeuksia sisältyisi lain 62 §:ään. Lain 30 §:ää sovellettaisiin vain kantaverkonhaltijaan sekä lain 60 §:ssä tarkoitettuun oikeudellisesti eriytettyyn jakeluverkonhaltijaan.

18 §. Verkkopalvelujen tarjonnan yleiset periaatteet. Pykälään esitetään uutta, voimassa olevaa lainsäädäntöä täsmentävää säännöstä verkonhaltijoiden yleisestä tasapuolisuusvelvollisuudesta verkkopalvelujen tarjonnassa. Säännös olisi yhdenmukainen voimassa olevan sähkömarkkinalain soveltamiskäytännön periaatteiden ja sähkömarkkinadirektiivin vaatimusten kanssa. Säännöksen mukaan verkonhaltijan olisi tarjottava sähköverkkonsa palveluita sähkömarkkinoiden osapuolille tasapuolisesti ja syrjimättömästi. Palveluiden tarjonnassa ei saisi olla perusteettomia tai sähkökaupan kilpailua ilmeisesti rajoittavia ehtoja tai rajoituksia.

Verkkopalvelujen tarjonnan tulisi tapahtua verkon käyttäjille tasapuolisesti ja syrjimät-

tömästi. Se merkitsee, että tietty palvelu olisi tarjottava samoilla, yhtenäisillä ehdoilla kaikille verkon käyttäjille. Palvelun ehdot eivät esimerkiksi riippuisi siitä, kenen sähköä verkossa siirretään. Sähkön ostajan palvelu ei saisi liioin muuttua perusteetta, kun sähköntoimittaja vaihtuu. Verkkopalvelujen ehdot voisivat kuitenkin vaihdella palvelujen käytön suhteen erikokoisten tai -tyyppisten verkon käyttäjien välillä. Myös lainsäädännön verkonhaltijoille asettamat vaatimukset voivat edellyttää tai oikeuttaa erilaiseen palveluun eri verkonkäyttäjryhmien osalta. Saman verkonkäyttäjryhmän sisällä tulisi kuitenkin soveltaa yhtäläisiä ehtoja ja palveluperiaatteita.

Yleisistä myyntiehtoista ja palveluperiaatteista voisi poiketa vain erityisissä tapauksissa. Esimerkiksi verkon käyttäjä voisi edellyttää tavanomaisesta poikkeavaa palvelua, jonka ehtoja ei voi määritellä yleisten ehtojen perusteella. Sitä vastoin verkonhaltijan kilpailutilanne viereisen verkonhaltijan kanssa, mikä on joissain tapauksissa mahdollinen, ei oikeuttaisi soveltamaan kilpailun kohteena olevaan verkon käyttäjään muista poikkeavia ehtoja ja palveluperiaatteita.

19 §. Verkon kehittämisvelvollisuus. Pykälään esitetään verkon kehittämisvelvollisuutta koskevaa yleissäännöstä, jota sovellettaisiin kaikkiin sähköverkonhaltijoihin. Kehittämisvelvollisuutta tarkentaisivat eri verkko-tyyppien toiminnan laatuvaatimukset, joista säädettäisiin toisaalla tässä laissa. Yhdessä nämä säännökset muodostaisivat kokonaisuuden, joilla määriteltäisiin sähköverkkojen toimintavarmuuden vähimmäistaso ja verkonhaltijoiden velvoitteet sen ylläpitämiseksi kunkin sähköverkon ja sähköverkon osan osalta.

Yhteiskunnan perustoiminnot ovat riippuvaisia sähköverkkojen toiminnasta. Sähköverkot muodostavat toiminnallisen kokonaisuuden, jossa yhden sähköverkon toimintahäiriö voi vaikuttaa myös muiden sähköverkkojen ja koko sähköjärjestelmän toimintaan. Tämän vuoksi sähköverkkojen toiminnallisia ominaisuuksia koskevia ratkaisuja ei voida jättää yksinomaan verkonhaltijoiden oman harkinnan varaan, vaan niiden sääntely on sekä sähköverkkojen yhteiskunnallinen merkitys että niiden toimintakyvyn varmis-

taminen huomioon ottaen välttämätöntä. Nykyinen säädöspohja on osin puutteellinen ja epätasällinen eikä lain säännöksistä riittävästi selvästi ilmene sähköverkkojen toiminnalta edellytettävät vaatimukset. Sähköverkkojen toiminnallisten ominaisuuksien sääntely olisi tarpeen myös siksi, että verkonhaltija on pääsääntöisesti monopoliasemassa. Muilla ei ole yleensä mahdollisuuksia rakentaa verkkoa olemassa olevan verkon vaikutusalueelle; jakeluverkonhaltijalla on monopoli jakeluverkon rakentamiseen ja muissakin verkoissa kilpailevan yhteyden rakentaminen on useimmiten taloudellisesti tai ympäristösyistä mahdotonta. Verkon käyttäjän mahdollisuudet saada verkkopalveluja ovat siten riippuvaisia sen verkonhaltijan toimenpiteistä, jonka verkkoon tämä on liittynyt tai aikoo liittyä.

Verkon kehittämisvelvollisuus ja verkkojen toiminnan laatuvaatimukset muodostaisivat sähköverkkojen suunnittelu- ja mitoitusperusteen. Sähköverkko siihen kuuluvine laitteistoineen ja ohjelmistoineen on tekninen järjestelmä, jossa väistämättä esiintyy joskus vikoja. Tämän vuoksi kehittämisvelvollisuuden täyttämistä arvioitaessa tulisi tarkastella niitä riskejä ja seuraamuksia, joita verkonhaltijan mahdollinen laiminlyönti aiheuttaa verkon käyttäjille sekä muille verkonhaltijoille ja sähköntoimittajille näiden asiakkaat mukaan lukien. Koska kehittämisvelvollisuuteen kuuluvat vaatimukset on nähtävä ensisijaisesti sähköverkon suunnittelu- ja mitoitusperusteina, yksittäinen asetettujen vaatimusten vastainen tapahtuma ei välttämättä vielä merkitsisi kehittämisvelvollisuuden rikkomista. Sen sijaan useampi yksittäinen vaatimusten vastainen tapahtuma samassa verkon osassa saattaisi indikoida, että verkonhaltija ei ole täyttänyt kehittämisvelvollisuuttaan. Tapauksesta riippuen myös yksittäinen laiminlyönti voisi merkitä kehittämisvelvollisuuden rikkomista. Tällainen laiminlyönti voisi olla kysymyksessä esimerkiksi sellaisessa tapauksessa, jossa laiminlyönti koskee merkittävää yksittäistä toimenpidettä tai investointia, joka vaikuttaisi verkonhaltijan kykyyn suoriutua lainsäädännön edellyttämistä tehtävistä tai joka kohdistuisi tai vaikuttaisi muihin verkonhaltijoihin tai sähköntoimittajiin taikka suureen joukkoon kyseisen

sähköverkon käyttäjiä. Esimerkkinä yksittäisestä laiminlyönnistä, jonka soveltamiskäytännössä on katsottu merkitsevän kehittämisvelvollisuuden laiminlyöntiä, voidaan mainita verkon häiriösuojauksessa oleva rakenteellinen puutteellisuus, jonka seurauksena verkon viat voivat välittyä muihin verkkoihin ja siten aiheuttaa riskin sähkökatkon laajenemisesta toisiin sähköverkkoihin.

Kehittämisvelvollisuuden piiriin katsottava verkonhaltijan toiminta on luonteeltaan siinä määrin yleistä ja palvelee verkon tai sen osan käyttäjiä yleisesti, että sen aiheuttamat kustannukset kohdistettaisiin yleisesti verkonhaltijan palveluistaan perimiin maksuihin, ei yksittäiselle verkon käyttäjälle.

Energiamarkkinavirasto valvoisi kehittämisvelvollisuuden noudattamista. Sillä olisi toimivalta määrätä verkonhaltijan toteuttamaan korjaavia toimenpiteitä laiminlyöntien korjaamiseksi. Kehittämisvelvollisuuden laiminlyönnistä voitaisiin myös määrätä verkonhaltijalle seuraamukseksi esimerkiksi seuraamusmaksu. Kehittämisvelvollisuuden rikkominen tai laiminlyönti olisi lain 107 §:n perusteella rajattu vahingonkorvauslain (412/1974) soveltamisalan ulkopuolelle. Verkon käyttäjällä voisi kuitenkin olla oikeus vahingonkorvaukseen joko sopimusperusteisesti tai tämän lain virhettä koskevan 97 §:n perusteella, jos sopimuksen tai 97 §:n korvausperusteet täyttyisivät.

Pykälän 1 momentin mukaan verkonhaltijan tulisi riittävän hyvälaatuisen sähkön saannin turvaamiseksi verkkonsa käyttäjille ylläpitää, käyttää ja kehittää sähköverkkoaan sekä yhteyksiä toisiin verkkoihin sähköverkkojen toiminnalle säädettyjen vaatimusten ja verkon käyttäjien kohtuullisten tarpeiden mukaisesti. Tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että verkonhaltijan tulisi pitää verkon käyttövarmuus yleisesti hyväksyttävällä tasolla. Tämä taso määräytyisi sähkömarkkinalaissa säädettyjen vaatimusten perusteella. Lisäksi verkonhaltija rakentaisi ja vahvistaisi verkkoaan niin, että verkon käyttäjien tavanomaiset, ennakoitavissa olevat palvelutarpeet tulisivat tyydyttyiksi.

Verkon käyttäjille tulee turvata myös riittävän hyvälaatuisen sähkön saanti. Sähkön laatu ja sähkökatkosten tiheys ja pituus riippuvat pääasiassa sähköverkon rakenteesta ja

kunnosta. Verkonhaltijan tulisi huolehtia, että sähköverkko on tältä osin riittävässä kunnossa myös haja-asutusalueilla. Tarkemmat säännökset sähköverkon toimintavarmuudesta säädettäisiin pykälän 2 momentissa sekä kullekin sähköverkkotyyppille säädetyissä toiminnan laatuvaatimuksissa.

Verkon kehittämisvelvollisuus olisi rajattu verkon käyttäjien kohtuullisiin tarpeisiin. Verkon käyttäjän haluaman palvelun poikkeuksellinen laatu, tarvittavan verkonvahvistamisen vaatima aika, verkonrakentamisen lupamenettelyt ja muut vastaavat seikat voivat estää tai rajoittaa verkonhaltijaa toimimasta verkon käyttäjän haluamalla tavalla.

Verkon kehittämisvelvollisuutta tarkennettaisiin pykälän 2 momentissa, jossa täsmennettäisiin niitä periaatteita, joiden mukaisesti verkonhaltijan olisi suunniteltava, rakennettava ja ylläpidettävä sähköverkkoaan. Sähköverkon tulisi ensinnäkin täyttää kyseiselle sähköverkkotyyppille säädetyt toiminnan laatuvaatimukset. Lisäksi sähkönsiirron ja -jakelun laadun tulisi muutoinkin olla hyvä kussakin sähköverkossa. Sähköverkoilta ja sähköverkkopalveluilta edellytettäisiin luotettavaa ja varmaa toimintaa silloin, kun niihin kohdistuu normaaleja odotettavissa olevia ilmastollisia, mekaanisia ja muita ulkoisia häiriöitä. Oleellista tällöin olisi ulkoisen tapahtuman säännönmukaisuus ja ennalta-arvattavuus. Lisäksi edellytettäisiin, että sähköverkko ja sähköverkkopalvelut toimivat mahdollisimman luotettavasti normaaliolojen häiriötilanteissa ja valmiuslain (1552/2011) tarkoittamissa poikkeusoloissa. Vaatimustaso ei olisi normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa yhtä korkea kuin momentin 2 kohdassa tarkoitettujen normaalien ja odotettavissa olevien häiriöiden osalta. Sähköjärjestelmän näkökulmasta keskeinen vaatimus sähköverkoille olisi, että ne toimisivat yhteensopivasti sähköjärjestelmän kanssa ja että ne voidaan tarvittaessa liittää yhteen toisten sähköverkkojen kanssa. Edelleen sähköverkolta odotetaan myös sitä, että siihen voidaan liittää vaatimukset täyttäviä käyttöpaikkoja ja voimalaitoksia. Verkonhaltijan tulisi kyetä muutoinkin täyttämään sille kuuluvat tai tämän lain nojalla asetetut velvollisuudet.

Sähköverkkojen sähköturvallisuudesta ei säädettäisi sähkömarkkinalaissa vaan sähkö-

turvallisuuslaissa (410/1996) ja sen nojalla annetuissa säännöksissä.

20 §. Liittämisvelvollisuus. Pykälässä säädetäisiin kaikkien sähköverkonhaltijoiden tehtäviin kuuluvasta liittämisvelvollisuudesta. Liittämisvelvoitteen tarkoituksena on turvata, että kaikilla sähkökäyttäjillä olisi mahdollisuus ostaa sähköä. Samoin kaikki sähköntuottajat pääsisivät verkkoon myymään sähköä, mikä koskisi yhtäläisesti myös sähkön pientuottajia. Verkonhaltijalla olisi pyynnöstä velvollisuus liittää kaikki toiminta-alueensa halukkaat verkon käyttäjät verkkoonsa. Liittämisvelvollisuus koskisi sekä uuden sähkökäyttöpaikan tai voimalaitoksen liittämistä samoin kuin sovitun siirtotehon muutosta olemassa olevassa liittymässä.

Kanta- ja jakeluverkossa verkonhaltijan toiminta-alueen muodostaisi sen vastuualue. Suurjännitteisessä jakeluverkossa verkonhaltijan liittämisvelvollisuus koskisi aluetta, jolla sijaitsevien verkon käyttäjien olisi teknisesti, taloudellisesti tai maankäytöllisesti edullisempaa liittyä kyseisen verkonhaltijan kuin jonkun toisen verkkoon. Useimmissa tapauksissa rajanveto toiminta-alueiden välillä on selvä myös suurjännitteisessä jakeluverkossa. Koska verkonhaltijalla on mahdollisuus periä kaikki liittämisestä aiheutuvat, kohtuulliset kustannukset liittyjältä, edellisellä ei ole syytä torjua halukasta liittyjää liittymästä sähköverkkoon, mutta liittyjällä on syy etsiä verkko, johon on edullisinta liittyä.

Kuten nykyisinkin, verkonhaltijalla olisi oikeus periä liittämisestä kohtuullinen liittymismaksu. Liittämisen edellytyksenä olisi myös, että liitettävä sähkölaitteisto täyttäisi tarvittavat tekniset vaatimukset. Verkonhaltijan liittämistä koskevien ehtojen ja teknisten vaatimusten tulisi olla tasapuolisia sekä syrjimättömiä. Niissä olisi lisäksi otettava huomioon sähköjärjestelmän toimintavarmuuden ja tehokkuuden vaatimat ehdot.

Verkonhaltijan tulisi julkaista liittämistä koskevat tekniset vaatimukset sekä kohtuullinen aika, jonka kuluessa verkonhaltija käsittelee liittymistä koskevat tarjouspyynnöt. Lain 27 §:n vaatimuksen mukaisesti verkonhaltijan tulisi lisäksi julkaista muutkin liittämispalvelujensa yleiset myyntiehdot ja -hinnat sekä niiden määräytymisperusteet. Ehto-

jen ja vaatimusten julkaiseminen koskisi sekä sähkönkäyttäjiiä että sähköntuottajia.

Verkonhaltijan edellytettäisiin myös antavan liittyjälle tämän pyynnöstä kattavan ja riittävän yksityiskohtaisen arvion liittymiskustannuksista sekä arvion liittymän toimitusajasta.

21 §. Siirtovelvollisuus. Pykälässä säädetäisiin sähköverkkojen osalta niin sanotusta kolmannen osapuolen verkkoon pääsystä. Verkkoon pääsy toteutettaisiin yhdenmukaisesti voimassa olevien säännösten kanssa säänneltyksi verkkoon pääsyksi kutsutun mallin mukaisesti, josta säädetään sähkömarkkinadirektiivin 32 artiklassa. Verkkoon pääsy perustuisi verkonhaltijan julkaisemiin tariffeihin ja ehtoihin, joita sovellettaisiin tasapuolisesti ja syrjimättömästi verkon käyttäjiin. Energiamarkkinavirasto hyväksyisi tariffien laskentamenetelmät ja ehdot ennen niiden käyttöön ottamista.

Pykälässä asetettaisiin verkonhaltijalle siirtovelvollisuus. Se tarkoittaisi, että monopoliasemassa olevat verkot on avattava tietyin edellytyksin kaikkien halukkaiden käyttöön. Verkonhaltija ei voisi estää verkkoonsa liityneitä verkon käyttäjiä valitsemasta sähköntoimittajaansa vapaasti kilpailun perusteella. Sähkön siirtovelvollisuus koskisi eräin poikkeuksin kaikkia sähköverkoja.

Verkonhaltijan tulisi myydä sähkön siirto- ja jakelupalveluja verkkonsa käyttäjille sähköverkkonsa siirtokyvyn rajoissa. Jos sähköverkon siirtokapasiteetti ei riittäisi kaikkien siirtotarpeiden täyttämiseen, olisi verkonhaltijalla käyttövarmuussyistä oikeus rajoittaa sähkön siirtoa eli harjoittaa ylikuormituksen hallintaa. Jos siirtokapasiteetin ylikuormitustilanteessa verkon käyttäjien siirtotarpeet olisivat kohtuullisia, olisi verkonhaltijalla velvollisuus lisätä verkkonsa siirtokapasiteettia pullonkaulatilanteen poistamiseksi. Jos tämä jäisi verkonhaltijalta tekemättä, voisi kysymyksessä olla verkon kehittämisvelvollisuuden rikkominen.

Verkonhaltijan tulisi kohtuullisessa ajassa korjata kehittämisvelvollisuuden kanssa ristiriidassa olevat puutteet verkkonsa siirtokapasiteetissa. Esimerkiksi uusien liittymien liittäminen ei saisi tarpeettomasti viivästyä riittämättömän siirtokapasiteetin vuoksi. Arvioitaessa siirtokapasiteetin puutteen korjaamisen

edellyttämää kohtuullista aikaa olisi huomioitava suunnitteluun, lupamenettelyihin ja rakentamiseen kuluva aika.

Verkkotoiminta on liiketoimintaa, jossa toiminnan harjoittajalla on oikeus kohtuulliseen korvaukseen myymistään sähkön siirto- ja jakelupalveluista. Sen perusteena olevista hinnoitteluperiaatteista säädettäisiin toisaalla tässä laissa.

22 §. Verkonhaltijan tehtävät sähkötoimitusten mittauksessa. Pykälässä säädettäisiin verkonhaltijan yleisistä tehtävistä sähkötoimitusten mittauksessa. Pykälän 1—3 momentin säännökset siirrettäisiin lakiin sähkötoimitusten selvityksestä ja mittauksesta annetusta valtioneuvoston asetuksesta (66/2009), jossa ne nykyisin sijaitsevat. Sähkötoimitusten mittausta koskevia säännöksiä tulee sovellettaessa tarkastella muiden verkkopalveluja koskevien säännösten, kuten teknisiä vaatimuksia ja liittämistä koskevien 19 ja 20 §:ien, siirtovelvollisuutta koskevan 21 §:n sekä verkkopalvelujen hinnoittelua koskevien 24—26 §:ien kanssa.

Verkonhaltijan tehtävänä olisi järjestää sähköverkossaan taseselvityksen ja laskutuksen perustana oleva sähkötoimitusten mittaus sekä mittaustietojen rekisteröinti ja ilmoittaminen sähkömarkkinoiden osapuolille. Antamalla mittauksen järjestäminen ja mittaustietojen ilmoittaminen sähkömarkkinoiden osapuolille verkonhaltijan tehtäväksi, luotaisiin edellytykset yhdenmukaisille ja luotettaville mittausjärjestelmille sekä ilmoitusmenettelyille. Laskutuksessa tarvittavat mittaustiedot olisi ilmoitettava sähkön toimittajalle sähkönkäyttöpaikka- tai mittauskohtaisesti. Verkonhaltijan vastuu mittauksen järjestämisestä ei ulottuisi tilanteisiin, joissa sähkötoimitus tapahtuisi kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäisen sähköverkon kautta.

Verkonhaltijan tulisi mittauspalvelua järjestäessään pyrkiä edistämään asiakkaidensa tehokasta ja säästäväistä sähkönkäyttöä sekä sähkönkäytön ohjausmahdollisuuksien hyödyntämistä. Ehdotuksella pyritään varmistamaan, että verkonhaltijat huomioisivat energiatehokkuusnäkökulman ja asiakkaiden sähkönkulutuksen ohjaustarpeet mittauspalveluiden tarjonnassa.

Verkonhaltija voisi tarjota mittauspalvelua joko omana työnä tai hankkia sen palveluna. Palvelu voitaisiin hankkia tällöin myös sähkökaupan muulta osapuolelta. Säännöksellä pyritään korostamaan sitä, että verkonhaltijoilla on käytössään erilaisia vaihtoehtoja etsiä kustannustehokkaita ja innovatiivisia ratkaisuja mittauspalveluiden tuottamiseen.

Tarkemmat säännökset sähkötoimitusten mittauksesta sähköverkoissa annettaisiin valtioneuvoston asetuksella. Säännökset voisivat koskea sähkönkäyttöpaikan ja voimalaitoksen varustamista mittauslaitteistolla, mittauslaitteistolle ja -järjestelmälle asetettavia vaatimuksia, mittauslaitteiston lukemista, mittatiedon hyödyntämistä sekä mittauspalveluissa käytettävää aikajaotusta.

23 §. Sähköverkon häviöenergian hankinta. Säännökseen ehdotetaan otettavaksi sähkömarkkinadirektiivin verkonhaltijoille asettama velvoite kilpailuttaa sähköverkon siirtohäviöiden kattamiseksi käytettävän energian hankinta. Vastaava velvoite koskisi myös verkonhaltijan sähköverkon käyttöä palvelevan, pitkäaikaiseen käyttöön tarkoitetun varavoiman hankintaa. Säännöksen edellyttämän hankintamenettelyn täyttäisi esimerkiksi riittävän kattavalla tavalla järjestetty tarjouspyyntömenettely tai tarjouskilpailu taikka hankinta sähköpörssistä.

24 §. Verkkopalvelujen myyntiehtoja ja hinnoittelua koskevat yleiset säännökset. Pykälässä säädettäisiin verkkopalvelujen myyntiehtoja ja hinnoittelua koskevista yleisistä säännöksistä. Ehdotettu pykälä vastaisi pääosin nykyisen sähkömarkkinalain soveltamiskäytäntöä. Pykälän 2 momentissa täsmennettäisiin kuitenkin nykyistä sääntelyä siten, että hinnoittelun olisi kokonaisuutena arvioiden oltava kohtuullista.

Pykälän 1 momentin mukaan verkkopalvelujen myyntihintojen ja -ehtojen sekä niiden määräytymisperusteiden tulisi olla tasapuolisia ja syrjimättömiä kaikille verkon käyttäjille. Tämä merkitsee, että tietty palvelu on tarjottava samoilla, yhtenäisillä ehdoilla kaikille asiakkaille. Siirto- tai jakeluhinta ei esimerkiksi riippuisi siitä, kenen sähköä siirretään. Sähkön ostajan maksama siirto- tai jakelumaksu ei saisi liioin muuttua perusteetta, kun sähkön myyjä vaihtuu.

Verkkopalvelujen käytön suhteen erikoisten tai tyyppisten asiakkaiden välillä voisivat jakelumaksut vaihdella kuten nykyäänkin. Saman asiakasryhmän sisällä tulee kuitenkin olla sama hinnoittelu. Asiakkailla, joilla on samansuuruinen sulake, tulisi olla hinnoittelultaan samanlainen jakelumaksu.

Yleisistä myyntiehtoista ja -hinnoista voisi poiketa vain erityisissä tapauksissa. Esimerkiksi asiakas voi edellyttää tavanomaisesta poikkeavaa palvelua, jonka hintaa ei voi määritellä yleisen tariffin perusteella. Sitä vastoin verkonhaltijan kilpailutilanne viereisen verkonhaltijan kanssa, mikä on joissain tapauksissa mahdollinen, ei oikeuttaisi soveltamaan kilpailun kohteena olevaan asiakkaaseen muista poikkeavaa hinnoittelua.

Monopoliasemassa olevalta verkkotoiminnalta tulisi edellyttää hinnoittelun kohtuullisuutta. Hinnoittelun kohtuullisuutta tulee arvioida kokonaisuutena, jolloin varmistetaan sekä verkkotoiminnan hintojen kustannusvastaavuus että liiketoiminnasta saatavan tuoton kohtuullisuus. Peruseriaatteena on, että hinnoittelun tulisi vastata toiminnan kustannuksia. Hinnoittelun kustannusvastaavuutta arvioidaan siten kunkin verkonhaltijan kustannusten perusteella. Verkkotoiminnan hinnoitteluun ei kohdistu markkinoilta tulevaa painetta, jolloin verkonhaltijalla ei ole kannustinta tehostaa toimintaansa. Mahdollinen kustannustehottomuus voidaan kompensoida korkeammilla hinnoilla, joten monopolihinnoittelun arvioinnissa on arvioitava, mikä on yrityksen kustannustaso verrattuna kustannuksiin, joihin yrityksellä olisi tosiasiallinen mahdollisuus. Hinnoittelun kohtuullisuuteen sisältyy sääntelyn kautta asetettu taloudellisesti tehokkaaseen toimintaan kannustava elementti, jonka avulla voidaan varmistaa, että verkonhaltijan toiminnan kustannustehokkuus toteutuu.

Hinnoittelun kohtuullisuuden valvonta perustuisi yritysten sähköverkko-omaisuuden todelliseen käyttöarvoon, joka kuvaa yrityskohtaista markkina-arvoa, eikä esimerkiksi yritysjärjestelyiden perusteella määritettyihin kaupallisiin markkina-arvoihin, jotka voivat sisältää sähköverkkotoimintaan kuulumattomia arvostus- tai järjestelyeriä.

Toisaalta verkonhaltijalle tulee turvata kohtuullinen korvaus verkkopalveluista omai-

suuden kohtuullisen käyttömahdollisuuden säilymiseksi. Verkkopalveluiden hinnoittelun tulisi turvata verkonhaltijalle kuuluvien tehtävien edellyttämä kohtuullinen tulo-rahoitus ja vakavaraisuus. Tulot saisivat siten kattaa verkon ylläpidon, käytön ja rakentamisen kohtuulliset kustannukset sekä antaa sijoittelulle pääomalle kohtuulliseksi katsottavan tuoton. Kohtuullisen tuoton tulisi puolestaan heijastaa sitä taloudellisen riskin tasoa, joka sähköverkon omistajan verkkotoimintaan sijoittamaan pääomaan kohdistuu toiminnan harjoittamisesta sekä ottaa huomioon alhaiset vieraan pääoman rahoituskulut ja laitteistojen pitkä käyttöikä.

Hinnoittelun kohtuullisuuden arvioinnissa tulisi ottaa huomioon myös verkon kehittämisvelvollisuudesta aiheutuvat investoinnit ja niiden rahoittaminen. Verkonhaltija saattaisi tehtäviensä täyttämiseksi joutua investoimaan niin suuriin hankkeisiin, että sen tavanomaisen toiminnan rahoittamiseen riittävä tulo-rahoitus ei välttämättä riittäisi rahoittamaan kysymyksessä olevia hankkeita. Tällöin verkonhaltijan tulisi turvautua pääomarahoitukseen. Tämä on perusteltua, koska pääomarahoitusta on rahoitusteoreettisesti tehokas tapa rahoittaa investointeja ja sähköverkkotoiminta on sen monopoliluonne huomioon ottaen vähäriskistä liiketoimintaa.

Pykälän 3 momentin mukaan verkkopalvelujen hinnoittelussa ei saa olla perusteettomia tai sähkökaupan kilpailua ilmeisesti rajoittavia ehtoja tai rajoituksia. Siinä on kuitenkin otettava huomioon sähköjärjestelmän toimintavarmuuden ja tehokkuuden vaatimat ehdot. Säännöksen tarkoituksena on turvata, että verkkopalvelujen ehdot ovat asiallisia eivätkä perusteettomasti rajoita asiakkaan mahdollisuuksia käyttää verkkoa. Esimerkiksi siirto-palvelun ehdoissa on otettava huomioon sähköjärjestelmän toimintavarmuus ja tehokas käyttö. Sen vuoksi verkonhaltijalla on oikeus asettaa verkon toiminnan turvaamisen kannalta perusteltuja ehtoja, jotka voivat rajoittaa tai muuten vaikuttaa asiakkaan edellytyksiin käyttää verkkoa. Sitä vastoin rajoitukset, jotka olisivat näennäisesti yleisiä ja tasapuolisia mutta tosiasiallisesti räätälöity koskemaan vain muita kuin asianomaista verkkoa omistavaa myyjää, olisivat kiellettyjä.

Verkkopalvelujen hinnoittelussa on lisäksi otettava huomioon kustannukset ja hyödyt, jotka aiheutuvat voimalaitoksen liittämisestä verkkoon. Säännöksessä tarkoitettuja hyötyjä ovat esimerkiksi verkostohäviöiden väheneminen sekä verkonhaltijan maksettaviksi kuuluvien ylemmän verkkotason maksujen pieneneminen. Säännöksellä täsmennetään verkkopalvelujen hinnoittelun kustannusvastaavuuden toteutumista eri asiakasryhmien välillä sekä verkonhaltijan eri tariffien välillä.

25 §. Liittymispistehinnoittelu. Pykälään ehdotetaan nykyistä pistehinnoittelun soveltamiskäytäntöä vastaavaa säännöstä. Liittymismaksut eivät kuulu etäisyysriippumattoman hinnoittelun piiriin aikaisempaa soveltamiskäytäntöä vastaavasti. Kilpailun lisääminen sähkökaupassa edellyttää, että kaupan osapuolet pääsevät mahdollisimman helposti markkinapaikalle, jonka sähköverkot kokonaisuutena muodostavat. Kun maan verkkojärjestelmä muodostuu useista, eri omistajien hallitsemista verkoista, verkkopalveluista sopiminen ja niiden erilaiset hinnoitteluperiaatteet voivat vaikeuttaa huomattavasti kaupan käyntiä. Sen vuoksi olisi tarpeen velvoittaa verkonhaltijoita noudattamaan tiettyjä, tässä pykälässä ehdotettuja yhteisiä periaatteita, jotka helpottavat järjestelmän palvelujen saantia asiakkaiden kannalta.

Pykälän 1 momentin periaatteen mukaan asiakas eli verkon käyttäjä sopisi kaikista verkkopalveluistaan sen verkonhaltijan kanssa, jonka verkkoon on liittynyt. Tämä niin sanottu yhden luukun periaate helpottaisi sellaisten palvelujen saantia, jotka vaatisivat muutoin sopimuksia useamman verkonhaltijan kanssa. Käytännössä säännös tarkoittaisi sitä, että verkonhaltijoiden olisi huolehdittava keskinäisin sopimuksin edellytyksistä tällaiselle palvelulle.

Pykälän 2 momentissa asetetaan lain tavoitteiden kannalta keskeinen hinnoitteluperiaate verkkopalveluille, niin sanottu liittymispistehinnoittelu. Sen mukaan asiakas, joka on liittynyt yhdessä pisteessä verkkoon ja maksanut tarpeelliset maksut, saa oikeuden käyttää koko maan sähköverkkoa liittymispisteestään käsin. Toisin sanoen hän pääsisi käymään kauppaa periaatteessa kaikkien niiden kanssa, jotka ovat liittyneet Suomen

verkkoon. Säännös edellyttää verkonhaltijoiden yhteistyötä periaatteiltaan yhtenäisen, eri verkkoportaatt yhdistävän hierarkkisen hinnoittelukäytännön luomiseksi. Tariffirakenne olisivat yhteensopivia ja muodostaisivat kokonaisuuden. Sen sijaan verkonhaltijoiden soveltamat hintatasot voisivat poiketa toisistaan, koska ne riippuvat verkkojen erilaisista kustannuksista. Liittymispistehinnoittelua sovellettaisiin kaikkiin tavanomaisiin verkkopalveluihin. Kaikki sähkömarkkinoiden osapuolet osallistuisivat siten pääsääntöisesti yhtenäisin perustein markkinapaikan ylläpitokustannuksiin eikä ”vapaamatkustus” olisi mahdollista. Myös jakeluverkkoon liittynyttä asiakasta koskisivat samat oikeudet käydä sähkökauppaa Suomen verkon alueella sekä velvollisuudet osallistua koko verkon kustannuksiin jakeluverkkopalvelujen maksuissa. Poikkeuksellisiin tarpeisiin ja tilanteisiin voisi verkonhaltijoilla olla kuitenkin erityispalveluja. Niiden hinta voisi määräytyä yleisperiaatteesta poikkeavalla tavalla.

Liittymispistehinnoittelu ei koskisi lähtökohtaisesti maan rajan ylittäviä johtoyhteyksiä. Lain 43 §:n säännöksen mukaan kantaverkonhaltijan on perittävä liittymispistehinnoittelun piiriin kuuluvan siirtomaksun lisäksi erillinen siirtomaksu verkkoonsa tulevasta tai siitä lähtevästä sähkön tuonnista tai viennistä, jollei Suomea sitovista kansainvälisistä velvoitteista tai kantaverkonhaltijan tekemisistä, vastavuoroisiin sähköjärjestelmän toimintavarmuuteen ja tehokkuuteen sekä markkinaedellytyksiin perustuvista sopimuksista muuta johdu. Ulkomaanyhteyksien käytöstä perittäviin maksuihin vaikuttavat lisäksi unionin lainsäädännössä säädetyt normit. Esimerkiksi sähkökauppa-asetuksen säännösten perusteella liittymispistehinnoittelua sovelletaan myös markkinoiden käytössä olevissa ETA-valtioiden välisissä rajayhdysjohdoissa.

Nykyisen sähkömarkkinalain vastaavan säännöksen nojalla ministeriön asetuksella voidaan antaa tarvittaessa tarkempia säännöksiä pistehinnoittelun periaatteiden soveltamisesta. Tästä valtuutussäännöksestä ehdotetaan luovuttavaksi.

26 §. Sähkötoimittajan vaihtamiseen liittyvät verkonhaltijan suoritteet. Säännöksen mukaan verkonhaltija ei saisi periä erillistä

maksua sähköntoimittajan vaihtamiseen liittyvistä rekisteröinti-, taseselvitys- ja muista vastaavista suoritteistaan. Tällaisista palveluista aiheutuvat kustannukset tulisi sisällyttää verkonhaltijan yleisiin siirto- ja jakelutariffeihin. Erilliset palvelumaksut muodostuvat helposti sähköntoimittajan vaihtamista ja siten sähkökaupan kilpailua rajoittaviksi ehdoiksi. Samalla maksut antavat verkonhaltijan intressipiiriin kuuluvalla sähköntoimittajalle mahdollisuuden hinnoitella pieniä sähkömääriä käyttävien asiakkaidensa sähköenergian kilpailijoitaan kalliimmin. Säännös on perusteltu myös siitä syystä, että tällaisten erillisten palvelumaksujen kustannusvastavuuden valvonta on osoittautunut käytännössä hankalaksi. Säännös vastaa sähkömarkkinalain nykyistä soveltamiskäytäntöä.

27 §. Verkkopalvelujen myyntiehtojen ja tunnuslukujen julkaiseminen. Verkkoon pääsyn järjestäminen perustuisi julkaistuihin myyntiehtoihin ja -hintoihin. Lain tavoitteena on pyrkimys laajaan avoimuuteen verkkopalvelujen ja verkkotoiminnan osalta. Ehdotetut säännökset vastaavat sähkömarkkinalain nykyistä soveltamiskäytäntöä.

Pykälän 1 momentin mukaan verkonhaltijan tulisi julkaista verkkopalvelujensa yleiset myyntiehdot ja -hinnat sekä niiden määräytymisperusteet.

Pykälän 2 momentin mukaan verkonhaltijan olisi ilmoitettava 1 momentissa tarkoitettut ehdot, hinnat ja niiden määräytymisperusteet Energiamarkkinavirastolle. Momentissa annettaisiin Energiamarkkinavirastolle toimivalta määrätä tarkemmin verkonhaltijan verkkopalvelujen voimassaolevien myyntiehtojen ja -hintojen ja niiden määräytymisperusteiden ilmoittamisessa annettavista tiedoista sekä ilmoitusmenettelystä.

Pykälän 3 momentin nojalla Energiamarkkinavirasto voisi tarkemmin määrätä, mitä verkkopalveluiden hintatasoa sekä verkkotoiminnan tehokkuutta koskevia tunnuslukuja verkonhaltijan tulisi julkaista. Energiamarkkinaviraston määräykseen voisi sisältyä myös määräyksiä tunnuslukujen laskentakaavoista ja -ohjeista sekä julkaisemisessa noudatettava menettelystä.

28 §. Verkonhaltijan varautumissuunnitelu. Pykälässä säädettäisiin uudesta verkonhaltijaa velvoittavasta varautumissuunnitte-

lusta. Säännöksen tavoitteena olisi sähköverkkojen ja erityisesti jakeluverkkojen toimitusvarmuuden parantaminen sekä sähköverkonhaltijoiden varautumisen tehostaminen.

Verkonhaltijan olisi varautumisella ja asianmukaisella suunnittelulla huolehdittava siitä, että sen toiminta jatkuu mahdollisimman häiriöttömästi sekä palautuu mahdollisimman nopeasti normaalitasolle normaaliolojen häiriötilanteissa ja valmiuslaissa tarkoitetuissa poikkeusoloissa. Verkonhaltijan olisi laadittava varautumissuunnitelma sekä osallistuttava tarpeellisessa laajuudessa huoltovarmuuden turvaamiseen tähtäävään valmiussuunnitteluun. Varautumissuunnitelma olisi päivitettävä vähintään kahden vuoden välein.

Varautumisvelvoite sisältäisi muun muassa velvoitteen riittävän asiakastiedon antamisen varmistamiseen normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa, velvoitteen järjestää toimiva yhteys toiminta-alueensa pelastusviranomaisiin, poliisiin, tieviranomaisiin sekä toisiin verkonhaltijoihin, teleyrityksiin ja muihin infrastruktuurin haltijoihin kaikissa olosuhteissa, velvoitteen laatia ennalta suunnitelmat korjaushenkilöstön käytöstä ja varalaoista sekä vastuuhenkilöistä myrsky- ja muissa häiriötilanteissa. Nämä asiat verkonhaltijan tulisi sisällyttää varautumissuunnitelmaansa.

Varautumissuunnitelmassa tulisi esittää myös, miten ja missä järjestyksessä sähköä palautetaan asiakkaille häiriötilanteessa. Sähkön palautusjärjestystä suunniteltaessa tulisi ottaa huomioon sähkön häiriöttömän toimituksen välttämättömyys asiakasryhmille sekä sähköverkon toimitusvarmuuteen liittyvät tekniset ominaisuudet kuten verkonosien herkkyyks vaurioille ja uudelleenreittitysmahdollisuudet. Kohteita, joille mahdollisimman häiriötön sähkönsaanti olisi erityisen tärkeää, olisivat suuret asiakaskeskittymät, usean asunnon sähkölämmityskohteet ilman varalämmitysmahdollisuutta, vanhainkodit, sairaalat ja vastaavat kohteet sekä viestintäverkkojen kriittiset tukiasemat. Korjaustoimenpiteitä suunniteltaessa tulisi myös priorisoida toimenpiteitä, jotka vaikuttavat laajaan asiakasjoukkoon.

Tarkempia säännöksiä varautumissuunnitelman sisällöstä voitaisiin antaa valtioneuvoston asetuksella. Säännökset voisivat koskea yhteiskunnan johtamisen tai turvallisuuden, väestön toimeentulon taikka elinkeinoelämän toimintakyvyn varmistamiseksi tarpeellista sähköverkkojen toiminnan sekä sähkönsiirron tai -jakelun järjestelyä.

Varautumissuunnitelman laatimista valvoisi Huoltovarmuuskeskus. Huoltovarmuuskeskuksella olisi oikeus kuuden kuukauden kuluessa suunnitelman vastaanottamisesta vaatia verkonhaltijaa tekemään muutoksia varautumissuunnitelmaan, jos suunnitelma ei täytä säädettyjä vaatimuksia. Huoltovarmuuskeskuksen olisi velvoitettava verkonhaltija korjaamaan rikkomuksensa tai laiminlyöntinsä, jos tämä rikkoisi tai laiminlöisi pykälässä säädettyjä velvoitteitaan. Velvoitepäätöksessä voitaisiin määrätä, millä tavoin rikkomus tai laiminlyönti on korjattava.

29 §. Verkonhaltijan yhteistoimintavelvollisuus häiriötilanteissa. Pykälässä säädettäisiin uudesta verkonhaltijaa koskevasta yhteistoimintavelvollisuudesta. Säännöksen tavoitteena olisi sähköverkkojen ja erityisesti jakeluverkkojen toimitusvarmuuden parantaminen sekä sähköverkonhaltijoiden varautumisen tehostaminen.

Verkonhaltijan olisi toimittava häiriötilanteissa häiriöiden poistamiseksi ja niiden vaikutusten rajoittamiseksi yhteistyössä muiden sähköverkonhaltijoiden ja toiminta-alueensa pelastusviranomaisten, poliisin, kuntien viranomaisten ja tieviranomaisten sekä muiden yhdyskuntateknisten verkkojen haltijoiden kanssa. Tätä yhteistyötä varten verkonhaltijoilla tulisi olla varattuna erillinen viestiyhteys.

Sellaisista tilanteista, jotka edellyttävät pelastustoimia, säädetään pelastuslaissa (379/2011). Pelastustilanteessa pelastustoimintaa johtaa lain 34 §:n mukaisesti pelastusviranomaisena. Jos pelastustoimintaan osallistuu useamman toimialan viranomaisia, tilanteen yleisjohtajana toimii pelastustoimen johtaja. Yleisjohtaja vastaa tilannekuvan ylläpitämisestä ja toiminnan yhteensovittamisesta. Verkonhaltijoiden tulisi osaltaan huolehtia tilannekuvan luomisen edellytyksistä ja tarvittavien tietojen toimittamisesta.

30 §. Kantaverkonhaltijan ja oikeudellisesti eriytetyn jakeluverkonhaltijan oikeus hankkia ja toimittaa sähköä. Pykälässä säädettäisiin niistä tapauksista, joissa kantaverkonhaltijan, jolta edellytetään lain 32 §:ssä säädettyä riippumattomuutta sähköntuotannosta ja –toimittamisesta sekä oikeudellisesti eriytettyä jakeluverkkotoimintaa harjoittavan verkonhaltijan olisi sallittua harjoittaa sähkönhankintaa ja -toimitusta. Säännös vastaisi nykyistä sähkömarkkinalain 34 b §:n soveltamiskäytäntöä.

Sähkönhankinta ja -toimitus olisi mahdollista verkonhaltijan oman sähköverkon häviöenergian hankkimiseksi, järjestelmävastuuseen kuuluvien tehtävien hoitamiseksi, siirtorajoitusten hallinnan vuoksi, verkon rakentamista, käyttöä ja kunnossapitoa palvelevien siirrettävien varavoimakoneiden käyttämiseksi ja niillä tuotetun sähkön toimittamiseksi verkkoon, omakäyttösähkön hankkimiseksi sekä tilanteissa, joissa vähittäismyyjän toimitus on keskeytynyt sähköntoimittajasta aiheutuvasta syystä. Kyseisissä tilanteissa ei olisi varsinaisesti kyse sähkönhankintaa ja -toimitusta koskevasta elinkeinotoiminnasta.

5 luku **Kantaverkkoa ja kantaverkonhaltijaa koskevat säännökset**

31 §. Kantaverkon määritelmä ja kantaverkkoon kuuluvien sähköjohtojen ja laitteistojen nimeäminen. Pykälään esitetään uutta kantaverkon määritelmää koskevaa säännöstä. Sähkömarkkinadirektiivin täytäntöönpano edellyttää sähkön kantaverkon määrittelemistä tavalla, joka selkeästi erottaa kantaverkon muista verkoista, sillä direktiivissä on uusia siirtoverkkotoimintaan merkittävästi vaikuttavia vaatimuksia kuten siirtoverkkojen tosiasiallinen eriyttäminen. Kantaverkko täsmennettäisiin pykälässä tarkoittamaan verkkoa, joka olisi nimellisjännitteeltään vähintään 110 kilovoltin sähköjohdoista, sähköasemista ja muista laitteistoista koostuva valtakunnallinen yhtenäinen sähkön siirtoverkko. Kantaverkkoa olisi myös kantaverkonhaltijan hallinnassa oleva, nimellisjännitteeltään vähintään 110 kilovoltin rajayhdysjohto. Valtakunnallisen kantaverkon määrittelyn kriteereinä olisivat verkon käyttötarkoitus, rengas-

käyttöisyys, jännitetaso, maantieteellinen kattavuus sekä verkon yhtenäisyys. Kantaverkonhaltijan hallinnassa voisi olla myös muuta sähköverkkoa kuin tässä pykälässä määriteltä kantaverkkoa. Sähkömarkkinalain tarkoittama liittymisjohto ei korkeasta jännitetasostaan huolimatta kuuluisi kantaverkkoon eikä kantaverkonhaltijan kehittämisvelvollisuuden piiriin.

Ensimmäinen kantaverkkoa määrittävä kriteeri olisi käyttötarkoitus. Verkon osat, jotka palvelevat kantaverkon tehtävää liittävät yhteen valtakunnallisesti merkittävät tuotanto- ja kulutuskeskittymät, kuuluisivat kantaverkkoon. Käyttötarkoituksensa puolesta kantaverkkoon kuuluisivat lisäksi sähkömarkkinoiden käytössä olevat valtakunnan rajat ylittävät yhdysjohdot. Kulutus- tai tuotantokeskittymän merkittävyyden määrittelyssä voitaisiin käyttää kriteerinä nykyisen tai tulevan kulutuksen taikka tuotannon tehoa, siirtotarvetta tai muuta yhteiskunnallista merkittävyyttä. Absoluuttista tehosuuretta tai vastaavaa tärkeämpää olisi tässä tapauksessa rajauspäätöksiin johtavien perusteluiden vertailtavuus. Käyttötarkoitus voisi olla myös poissulkeva kriteeri kantaverkon määrittelyssä siten, että esimerkiksi liittymisjohdot eivät korkeasta jännitetasostaan huolimatta kuuluisi kantaverkkoon. Käyttötarkoitukseen perustuva kriteeri ei ole yksiselitteinen, mutta se kuvaisi selkeästi kantaverkon ja suurjännitteisen jakeluverkon tärkeimmän eron, jonka mukaan kantaverkko toimii valtakunnallisesti, kun taas suurjännitteinen jakeluverkko toimii paikallisesti tai alueellisesti. Kantaverkolla olisi valtakunnallinen tehtävä siirtää sähköä valtakunnallisesti merkittävän tuotannon ja kulutuksen sekä ulkomaisten verkkojen välillä.

Kantaverkon katsottaisiin lähtökohtaisesti koostuvan valtakunnan sähköjärjestelmän kattavasta vähintään 110 kilovoltin rengaskäyttöisestä suurjännitteisestä sähköverkosta, joka sähköjärjestelmänä täyttää käyttövarmuudeltaan n-1 -kriteerin. Kantaverkon tulisi yhdistää suuret sähkön kulutus- ja tuotantokeskittymät, jotka liitetään verkot yhdistävien yhdysjohtojen tai liittymisjohtojen välityksellä kantaverkon sähköasemille. Kantaverkon 400 kilovoltin siirtojohtojen ja 400 tai 110 kilovoltin sähköasemien tukena tulisi ol-

la 110 kilovoltin kantaverkkoon kuuluvat siirtojohdot varmistamassa häiriötöntä sähkönsiirtoa 400 kilovoltin siirtojohtojen ja 400 tai 110 kilovoltin sähköasemien huolto- ja vikatilanteissa. Kantaverkkoon kuuluvien 110 kilovoltin ja 220 kilovoltin siirtojohtojen tehtävänä olisi toimia 400 kilovoltin siirtoverkon tukena ja siirtoverkkona alueilla, joilla siirrettävät tehot eivät edellytä korkeampaa siirtojännitettä.

Kantaverkkomäärittelyn piiriin kuuluvien johtojen jännitetaso tulisi aina olla vähintään 110 kilovoltia. Sähkömarkkinalain alkuperäisten perusteluiden (HE 138/1994 vp) mukaisesti kantaverkkoon kuuluisivat edelleen 220 ja 400 kilovoltin verkot. Kantaverkonhaltijan vastuulla olisi lähtökohtaisesti yli 110 kilovoltin jännitettä edellyttävä sähkön siirto liittymisjohtoja lukuun ottamatta edellyttäen, että myös jäljempänä selostettu yhtenäisyyskriteeri täyttyy. Myös kantaverkonhaltijan kannalta säteittäinen yksittäinen yli 110 kilovoltin yhteys kuuluisi kehittämisvelvollisuuden piiriin, mikäli jakeluverkossa oleva suuri kulutuskeskittymä teknistä taloudellisesti edellyttäisi yli 110 kilovoltin jännitteellä toimivan, jakeluverkonhaltijan ja kantaverkonhaltijan verkot yhdistävän yhdysjohdon rakentamista.

Kantaverkkoa olisivat myös kantaverkonhaltijoiden hallinnassa olevat yhdysjohdot muiden kantaverkonhaltijoiden sähköverkkoihin edellyttäen, että yhdysjohdon nimellisjännite on vähintään 110 kilovoltia.

Kantaverkkoon eivät kuuluisi 110 kilovoltin johdot, jotka ovat säteittäisiä, kuuluvat suurjännitteiseen jakeluverkkoon taikka ovat liittymisjohtoja.

Valtakunnallisen kattavuuden nimissä kantaverkon olisi toteutettava kolme tehtävää tai ominaisuutta. Kantaverkon tulisi liittää sähköjärjestelmän kannalta merkittävät tuotanto- ja kulutuspisteet tai -alueet toisiinsa. Kantaverkon palvelutason tulisi olla riittävän tasapuolinen koko valtakunnan alueella ja lisäksi kantaverkon olisi oltava ehyt, yhtenäinen kokonaisuus, mukaan lukien yhteydet toisiin kantaverkkoihin. Valtakunnallinen kattavuus kantaverkon määrittelykriteerinä tukisi osaltaan syrjimättömyyden toteutumista.

Kantaverkon maantieteellisen laajuuden määräisi ensisijaisesti olemassa oleva tai en-

nustettu tuleva siirtotarve. Kantaverkon laajuuden määrittäminen yksinomaan siirtotarpeen mukaan ei kuitenkaan toteuttaisi syrjimättömyyden periaatetta kokonaisuuden kannalta tyydyttävällä tavalla. Loppukäyttäjille aiheutuvaan verkkopalvelun kokonaiskustannukseen vaikuttaa merkittävästi kantaverkon ja jakeluverkon välisten yhdysjohtojen laajuus ja omistus. Tämän vuoksi maantieteellisen kattavuuden tasapuolisuutta tulisi arvioida myös rahamääräisillä mittareilla.

Verkon yhtenäisyyskriteeri sulkisi kantaverkon ulkopuolelle yksittäisen johtoyhteyden tai sähköverkon, jos sitä ei olisi liitetty yhteen valtakunnallisen kantaverkon kanssa vaikka kantaverkkomäärittelyn kriteerit muutoin täyttyisivätkin. Kantaverkon yhtenäisyyttä kuvaisi myös se, että siirtojohdoista koostuvaa kantaverkkoa käytettäisiin ja valvottaisiin saman käytönvalvontajärjestelmän avulla.

Siirtotarpeen muutosten seurauksena kantaverkkoon tehtävät korvaus- ja uusinvestoinnit saattavat aiheuttaa muutoksia kantaverkkoon kuuluvien siirtojohtojen ja sähköasemien tilanteeseen. Näiden muutosten takia kantaverkon laajuutta tulisi tarkastella muutamana vuoden välein. Kantaverkon laajuuteen tehtävistä muutoksista tulisi päättää tapauskohtaisesti. Tehtävät muutokset perustuisivat kantaverkon määrittelyperiaatteisiin ja kantaverkonhaltijan tekemiin kansalliseen verkkosuunnitelmaan ja sitä tarkentaviin alueellisiin verkkosuunnitelmiin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kantaverkkoon kuuluvien sähköjohtojen, sähköasemien ja muiden laitteistojen nimeämisestä sekä nimeämis päätöksen julkaisemisesta. Kantaverkonhaltijan olisi nimettävä ja julkaistava kantaverkkoon kuuluvat sähköverkon osa osat kunkin siirtopalveluiden hinnoittelua koskevan valvontajakson ajaksi. Nimeäminen olisi tehtävä viimeistään yhdeksän kuukautta ennen valvontajakson alkamista. Ennen nimeämis päätöksen julkaisemista kantaverkonhaltijan tulisi varata verkon käyttäjille sekä asiaan liittyville viranomaisille ja muille sidosryhmille tilaisuus lausua mielipiteensä määrittelystä. Julkaistusta nimeämis päätöksestä voitaisiin poistaa verkon osia ennen seuraavan valvontajakson alkamista vain painavasta syystä. Kantaverkon laajuuden

muutoksista mahdollisesti aiheutuvat sähköverkon omistusjärjestelyt toteutettaisiin vapaaehtoisin kaupoin siirtokapasiteetin käyttäjien ja alueella toimivien verkkoyhtiöiden kanssa. Mikäli kantaverkkoon kuulumaton verkonosa jäisi kantaverkonhaltijan omistukseen, tämän verkonosan kustannuksia ei kaanettaisi kantaverkkotariffilla.

Nimeämis päätös ja sen muutokset olisi toimitettava Energiamarkkinavirastolle arvioitavaksi. Energiamarkkinavirastolla olisi oikeus kolmen kuukauden kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta vaatia päätöksellään kantaverkonhaltijaa tekemään nimeämis päätöksen muutoksia, jos päätös ei olisi lainmukainen. Nimeämis päätöksen lainmukaisuutta olisi arvioitava sähkömarkkinalain 31 §:n 1 momentin kantaverkon määritelmän ja kantaverkolle asetettujen määrittelyperiaatteiden mukaisesti.

Pykälän 3 momenttiin esitetään säännöstä verkkopalvelun sopimusosapuolten oikeudesta saattaa kantaverkonhaltijan nimeämis päätöksen lainmukaisuus Energiamarkkinaviraston tutkittavaksi. Tutkimuspyynnön tekijälle myönnettäisiin lisäksi valitus oikeus Energiamarkkinaviraston tutkimuspyynnön johdosta antamaan päätökseen. Ehdotuksella taattaisiin verkkopalvelun sopimuspuolten oikeudellinen asema asiassa, jolla olisi vaikutusta myös verkkopalvelun sopimuspuolten oikeuteen ja etuun tai joka asettaisi näille kantaverkon määrittelyn laajuudesta riippuen kehittämis- tai ylläpitovelvoitteita esimerkiksi verkonkehittämistä vastuun osalta.

32 §. Kantaverkonhaltijan riippumattomuus. Pykälässä säädettäisiin toimista, joilla varmistettaisiin kantaverkonhaltijan riippumattomuus sähköntuotannosta ja -toimituksesta. Sähkömarkkinadirektiivi edellyttää kantaverkon ja kantaverkkotoimintojen eriyttämistä sähkö ja maakaasun tuotannosta ja toimittamisesta.

Tosiasiallisen omistuksen eriyttämisen mallissa, jota ehdotetaan sovellettavaksi eriyttämismuodoksi, kantaverkonhaltija omistaisi siirtoverkon. Tuotantoa tai toimintaa harjoittavat yritykset eivät saisi käyttää suoraan tai välillisesti määräysvaltaa kantaverkonhaltijassa taikka äänivaltaa kantaverkonhaltijoiden toimielimissä taikka asettaa jäseniä kantaverkonhaltijoiden toimielimiin.

Rajoitus koskisi henkilöitä, joilla on määräysvalta taikka oikeus käyttää äänivaltaa tai oikeus nimittää jäseniä toimielimiin tuotantoa tai toimitusta harjoittavassa yrityksessä ja päinvastoin kantaverkonhaltijassa. Sähkömarkkinadirektiivissä maakaasun tuotantoa tai toimitusta harjoittavat yritykset rinnastettaisiin säännöstä sovellettaessa sähköntuotantoa tai -toimitusta harjoittaviin yrityksiin. Sama henkilö ei voisi tulla nimetyksi kantaverkonhaltijan ja tuotantoa tai -toimitusta harjoittavan yrityksen toimielimiin.

Kantaverkonhaltijan olisi varmistettava, että sen organisaatiossa ja päätöksenteossa samalla henkilöllä tai henkilöillä ei olisi oikeutta suoraan tai välillisesti käyttää määräysvaltaa sähkön tai maakaasun tuotantoa tai toimittamista harjoittavassa yrityksessä ja käyttää suoraan tai välillisesti kantaverkonhaltijaan tai kantaverkkoon nähden määräysvaltaa taikka 2 momenttiin ehdotettuja oikeuksia, joita ovat oikeus käyttää äänivaltaa, nimittää hallintoneuvoston, hallituksen tai yritystä lain mukaan edustavan toimielimen jäseniä sekä oikeus enemmistöosuuden omistamiseen. Samalla henkilöllä tai henkilöillä ei myöskään olisi oikeutta käyttää suoraan tai välillisesti määräysvaltaa kantaverkonhaltijaan tai kantaverkkoon nähden ja käyttää suoraan tai välillisesti määräysvaltaa sähkön tai maakaasun tuotantoa tai toimittamista harjoittavassa yrityksessä tai käyttää suoraan tai välillisesti 2 momentissa tarkoitettuja oikeuksia sähkön tai maakaasun tuotantoa tai toimittamista harjoittavaan yritykseen nähden. Samalla tai samoilla henkilöillä ei myöskään olisi oikeutta nimittää kantaverkonhaltijan hallintoneuvoston, hallituksen tai kantaverkonhaltijaa lain mukaan edustavan toimielimen jäseniä ja käyttää suoraan tai välillisesti määräysvaltaa sähkön tuotantoa tai toimittamista harjoittavassa yrityksessä tai käyttää suoraan tai välillisesti 2 momenttiin ehdotettuja oikeuksia sähkön tuotantoa tai toimittamista harjoittavaan yritykseen nähden.

Kantaverkkotoiminnan eriyttämisellä muuta sähkö- ja maakaasuliiketoiminnasta pyritään takaamaan kantaverkonhaltijan riippumattomuus ja siten mahdollisimman tasapuoliset olosuhteet, ettei verkkotoiminnassa esiintyisi syrjintää. Eriyttämisellä on vaiku-

tusta muun muassa siihen, minkälaisia kannustimia kantaverkkoyhtiöllä on tehdä investointeja verkkoon.

Pykälän 2 momentissa määriteltäisiin 1 momentissa tarkoitettut oikeudet. Sähkömarkkinadirektiivi edellyttää varmistamaan, ettei oikeutta käyttää äänivaltaa tai oikeutta nimittää hallintoneuvoston, hallituksen tai yritystä lain mukaan edustavan toimielimen jäseniä kantaverkonhaltijan organisaatiossa ja päätöksenteossa taikka kantaverkonhaltijan enemmistöosuuden omistamista käyttäisi 1 momentissa tarkoitettu henkilö tai henkilöt.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin poikkeuksesta valtion tai muun julkisen elimen osalta. Tosiasiallisen omistuksen eriyttämisen mallin rajoitukset koskisivat muodollisesti ainoastaan omistukseen liittyvien valtaoikeuksien käyttämistä. Osakeomistusta ja niihin liittyviä oikeuksia saada taloudellisia etuuksia kantaverkonhaltijoista ei olisi rajoitettu. Rajoituksiin kohdistuisi lisäksi joitakin poikkeuksia. Määräysvallan, äänivallan sekä nimitysvallan rajoitukset eivät koskisi valtiota tai muuta julkista elintä, kuten kuntaa, jos tämä olisi asettanut kaksi erillistä julkista elintä vastaamaan toisaalta kantaverkonhaltijan ja toisaalta tuotanto- tai myyntiyrityksen asioista. Valtion tapauksessa kyseessä saataisi olla esimerkiksi kaksi eri ministeriötä. Mikäli valtio tai muu julkinen elin olisi tässä pykälässä tarkoitettu henkilö, kahta erillistä julkista elintä, jotka käyttäisivät määräysvaltaa yhtäältä kantaverkonhaltijassa tai kantaverkossa ja toisaalta sähkön tai maakaasun tuotantoa tai toimittamista harjoittavassa yrityksessä, ei katsottaisi 1 momenttia sovellettaessa samaksi henkilöksi tai henkilöiksi. Sama luonnollinen henkilö ei kuitenkaan voisi edustaa kahta erillistä julkista elintä, eikä sama luonnollinen henkilö voisi valtion tai muun julkisen elimen edustajana osallistua sekä sähkön tai maakaasun tuotantoa tai toimittamista harjoittavan yrityksen toimintaan että kantaverkonhaltijan toimintaan käyttäen molemmissa 1 momentissa kuvattua määräysvaltaa.

Pykälän 1—3 momenttia tulisi soveltaa yhdenmukaisesti sähkömarkkinadirektiivin 9 artiklan eriyttämisvaatimusten kanssa.

Sähkömarkkinadirektiivin 44 artiklan poikkeussäännöksen perusteella 4 momenttiin

ehdotetaan loppukäyttäjäpoikkeusta sähkön tuotantoa tai toimittamista harjoittavaa loppukäyttäjää koskien. Loppukäyttäjää, joka harjoittaa sähkön tuotantoa tai toimittamista joko suoraan sellaisen yrityksen kautta, joissa sillä on määräysvalta joko yksin tai yhdessä toisen loppukäyttäjän kanssa, ei katsottaisi 1 momentin 1 kohtaa sovellettaessa sähkön tuotantoa tai toimittamista harjoittavaksi yritykseksi, edellyttäen että loppukäyttäjä tai –käyttäjät sekä määräysvallan alainen yritys olisivat vuotuisena keskiarvona mitattuna sähkön nettokäyttäjää ja niiden kolmansille osapuolille myymän sähkön taloudellinen arvo olisi vähäinen niiden muuhun liiketoimintaan nähden. Käytännössä loppukäyttäjäpoikkeusta sovellettaisiin tilanteisiin, joissa yritys on vuotuisena keskiarvona mitattuna sähkön nettokuluttaja ja kolmansille osapuolille myydyin sähkön taloudellinen arvo olisi vähäinen muuhun liiketoimintaan nähden. Sama henkilö ei kuitenkaan saisi toimia samanaikaisesti kantaverkonhaltijan ja tällaisen loppukäyttäjäyrityksen toimielimessä. Sähkönmyynnin taloudellisen arvon ollessa vähäinen, ei loppukäyttäjällä katsota olevan merkittävää intressiä vaikuttaa sähköntuotantoa tai -toimittamista harjoittavan yrityksen toimintaan.

33 §. Kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmentaminen. Pykälässä säädettäisiin menettelystä kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamiseksi. Kantaverkon riippumattomuus tulisi varmentaa 33 §:n sekä sähkökauppa-asetuksen 3 artiklan mukaisista menettelyä noudattaen. Sähkökauppa-asetuksen mukaisen varmennusmenettelyn tarkoituksena on varmistaa, että jäsenvaltiot panevat siirtoverkkojensa omistuksen eriyttämistä koskevat säännökset täytäntöön yhtenäisin kriteerein. Tämä olisi varmistettavissa varmennusmenettelyyn liittyvällä komission lausunnolla, joka kansallisen sääntelyviranomaisen olisi otettava mahdollisimman tarkasti huomioon päätöstä tehdessään. Siirtoverkonhaltijoiden olisi haettava riippumattomuuden varmennusta kansalliselta sääntelyviranomaiselta eli Energiamarkkinavirastolta. Sähkömarkkinadirektiivin mukaisesti riippumattomuuden varmennusmenettelyssä voitaisiin myöntää kantaverkonhaltijalle poikkeus 32 §:n 1 momentin vaatimuksista,

jos kantaverkko on kuulunut 3 päivänä syyskuuta 2009 vertikaalisesti integroituneeseen yritykseen ja yrityksessä on tehty järjestelyjä, jotka takaavat kantaverkonhaltijalle tehokamman riippumattomuuden kuin sähkömarkkinadirektiivin V luvun säännökset edellyttäisivät.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin sähkömarkkinadirektiivin vaatimusten mukaisesti kantaverkonhaltijalle velvollisuus ilmoittaa Energiamarkkinavirastolle kaikista kantaverkonhaltijan suunnittelemista liiketoimista ja muista sen organisaatioon ja päätöksentekoon vaikuttavista toimenpiteistä, jotka voisivat edellyttää sen uudelleenarviointia, ovatko liiketoimet tai toimenpiteet 32 §:n riippumattomuusvaatimusten mukaisia. Kantaverkonhaltijan olisi muun muassa ilmoitettava Energiamarkkinavirastolle kaikista omistus- ja muista järjestelyistä, jotka saattaisivat vaikuttaa kantaverkonhaltijan 32 §:n mukaisten riippumattomuusvaatimusten täyttämiseen.

Pykälän 3 momentissa asetettaisiin Energiamarkkinavirastolle velvollisuus kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamiseen sähkömarkkinadirektiivin vaatimusten mukaisesti. Energiamarkkinaviranomaiselle säädettäisiin velvoite aloittaa varmennusmenettely silloin, kun kantaverkonhaltija tekee 2 momentin mukaisen ilmoituksen suunnitelluista liiketoimista tai muista sen organisaatioon ja päätöksentekoon vaikuttavista toimenpiteistä. Varmennusmenettely olisi aloitettava Energiamarkkinaviraston omasta aloitteesta, jos tiedossa olisi, että suunniteltu muutos kantaverkon omistajien tai kantaverkonhaltijan organisaation suhteen saattaisi johtaa 32 §:n vastaiseen menettelyyn, tai jos sillä olisi syytä epäillä, että tällainen menettely on saattanut tapahtua. Varmennusmenettely tulisi aloittaa myös komission perustelusta pyynnöstä. Energiamarkkinaviraston tulisi sääntelyviranomaisena yleisesti valvoa, että kantaverkonhaltija pysyy 32 §:n vaatimusten mukaisesti riippumattomana.

Energiamarkkinaviraston velvoitteesta tehdä välipäätös kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamista koskevassa asiassa säädettäisiin pykälän 4 momentissa. Välipäätös olisi tehtävä riippumattomuuden varmentamista koskevassa asiassa neljän kuukauden

kuluessa kantaverkonhaltijan tekemän ilmoituksen tai komission pyynnön saapumisesta. Välipäätös katsottaisiin tehdyksi, jos Energiamarkkinavirasto ei olisi antanut päätöstä kyseisen ajan kuluessa. Energiamarkkinaviraston olisi ilmoitettava viipymättä välipäätöksestään komissiolle riippumattomuuden varmentamisen saattamiseksi päätökseen sähkökauppa-asetuksen 3 artiklan mukaisessa menettelyssä. Energiamarkkinaviraston olisi toimitettava ilmoituksen mukana komissiolle asian käsittelyn kannalta merkitykselliset tiedot. Energiamarkkinaviraston nimenomainen tai hiljainen päätös tulisi direktiivin mukaisesti voimaan vasta sen jälkeen, kun menettely komission kanssa olisi ensin saatettu loppuun. Välipäätökseen ei saisi hakea erikseen muutosta. Energiamarkkinaviraston olisi tehtävä lopullinen kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamista koskeva päätöksensä kahden kuukauden kuluessa asiaa koskevan komission lausunnon vastaanottamisesta. Komission lausunto tulisi ottaa mahdollisimman tarkasti huomioon päätöstä tehtäessä. Energiamarkkinaviraston päätös ja komission lausunto julkaistaisiin yhdessä.

34 §. Kantaverkonhaltijan velvollisuus ilmoittaa kolmansista maista tulevasta omistajista. Kantaverkonhaltijalle asetettaisiin pykälässä ilmoitusvelvollisuus Energiamarkkinavirastolle tilanteessa, joka saattaisi johtaa siihen, että kolmannelle maasta oleva henkilö tai kolmansista maista olevat henkilöt hankkisivat määräysvallan kantaverkkoon tai kantaverkonhaltijaan. Toimivat sähkömarkkinat ja erityisesti verkot ja muu sähköntoimituksiin liittyvä omaisuus ovat olennaisen tärkeitä unionin yleisen turvallisuuden, sen talouden kilpailukyvyn ja sen kansalaisten hyvinvoinnin kannalta. Tämän vuoksi kolmansista maista olevilla henkilöillä saisi olla määräysvaltaa siirtoverkossa tai siirtoverkonhaltijassa vain, jos he noudattavat yhteisön sisällä sovellettavia vaatimuksia tehokkaasta eriyttämisestä. Ilmoitusvelvollisuudella pyritäisiin takaamaan kantaverkonhaltijan riippumattomuus. Ilmoitusmenettelyllä olisi erityisesti tarkoitus taata sähkön toimitusvarmuus Suomessa, joka saattaisi tietyissä tilanteissa vaarantua, mikäli kolmannelle maasta olevalla henkilöllä taikka kolmansista

maista olevilla henkilöillä olisi määräysvalta kantaverkonhaltijaan.

Pykälän 2 momenttiin säädettäisiin Energiamarkkinavirastolle velvoite ilmoittaa viipymättä ministeriölle ja komissiolle tilanteesta, jossa kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamista pyytäisi kantaverkon omistaja tai kantaverkonhaltija, joka on kolmannelle maasta olevan henkilön tai kolmansista maista olevien henkilöiden määräysvallassa. Energiamarkkinaviraston olisi tehtävä ilmoitus myös, jos se muutoin saisi tietoonsa tilanteen, joka johtaisi siihen, että kolmannelle maasta oleva henkilö tai kolmansista maista olevat henkilöt hankkivat määräysvallan kantaverkkoon tai kantaverkonhaltijaan.

35 §. Kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmentaminen kolmansista maista tulevan omistuksen osalta. Pykälään ehdotetaan sähkömarkkinadirektiivin 11 artiklan velvoitteiden mukaisesti menettelyä kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamiseksi tilanteissa, joissa riippumattomuuden varmentamista pyytäisi 34 §:n mukaisesti kantaverkonhaltija, joka olisi kolmannelle maasta olevan henkilön tai kolmansista maista olevien henkilöiden määräysvallassa.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan säännöstyä, jonka mukaan Energiamarkkinaviraston olisi kantaverkonhaltijan tekemän ilmoituksen saapumisesta neljän kuukauden kuluessa tehtävä välipäätös kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamista koskevassa asiassa. Asianosaisella ei olisi oikeutta erikseen hakea muutosta Energiamarkkinavirasto tekemään välipäätökseen. Energiamarkkinaviraston olisi ilmoitettava viipymättä välipäätöksestään ministeriölle ja komissiolle sekä pyydettävä ministeriöltä 36 §:ssä tarkoitettu lausunto toimitusvarmuudesta. Lisäksi Energiamarkkinaviraston tulisi pyytää komissiolta lausunto kantaverkonhaltijan sähkömarkkinadirektiivin 9 artiklan eriyttämisvaatimusten täyttymisestä. Asian ratkaisemiseksi Energiamarkkinaviraston olisi toimitettava ministeriölle ja komissiolle asian käsittelyn kannalta merkitykselliset tiedot.

Pykälän 3 momentissa asetettaisiin Energiamarkkinavirastolle velvoite antaa lopullinen päätöksensä kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamisesta kahden kuu-

kauden kuluessa siitä, kun komission lausunnoille ja ministeriön toimitusvarmuutta koskevalle lausunnolle varatut määräajat päättyisivät. Sähkömarkkinadirektiivin vaatimusten mukaisesti komission tulisi toimittaa lausuntonsa asiassa Energiamarkkinavirastolle kahden kuukauden kuluessa alkuperäisen pyynnön vastaanottamisesta. Komissiolla on lisäksi mahdollisuus pyytää energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston, asianomaisen jäsenvaltion ja asianosaisten näkemyksiä lausuntoa laatiessaan. Mikäli komissio tekee tällaisen pyynnön, kahden kuukauden määräaikaa jatkettaisiin kahdella kuukaudella. Jos komissio ei toimittaisi lausuntoaan määräajassa, katsotaan, ettei sillä ole kansallisen sääntelyviranomaisen päätöksen johdosta huomautettavaa. Energiamarkkinaviraston olisi lopullista päätöstä tehdessään otettava komission lausunto mahdollisimman tarkasti huomioon.

Pykälän 4 momentin mukaan Energiamarkkinaviraston olisi annettava kielteinen ratkaisu kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamiseen, jos ei olisi osoitettu, että kantaverkonhaltija noudattaa 32 §:n riippumattomuus- ja eriyttämisvaatimuksia. Kielteinen ratkaisu tulisi myös antaa, jos ministeriö antaisi Energiamarkkinavirastolle 36 §:n toimitusvarmuutta koskevan lausunnon, jonka mukaan sille ei olisi osoitettu, että varmennuksen myöntäminen ei vaaranna energian toimitusvarmuutta kansallisesti tai Euroopan unionissa. Energiamarkkinaviraston olisi toimitusvarmuusarvioinnin osalta sidottu ministeriön tekemään arviointiin. Sähkömarkkinadirektiivin riippumattomuuden varmentamista koskevat määräykset eivät rajoittaisi jäsenvaltion oikeutta harjoittaa kansallista oikeudellista valvontaa oikeutettujen yleisten turvallisuusetujen suojaamiseksi yhteisön oikeutta noudattaen.

Pykälän 5 momentin mukaan Energiamarkkinaviraston olisi liitettävä ministeriön ja komission lausunnot lopulliseen päätökseensä.

36 §. *Ministeriön lausunto toimitusvarmuudesta.* Toimitusvarmuusarvioinnissa käytettävä harkinta olisi luonteeltaan poliittisluonteista tarkoituksenmukaisuusharkintaa ja arvioinnin tekeminen edellyttää sekä huoltovarmuus- ja energiatoimitusvarmuuskysy-

myksiin liittyvää, että yhteisöoikeuteen ja kansainvälisiin suhteisiin liittyvää hyvää asiantuntemusta. Tämän vuoksi toimitusvarmuusarviointi sopisi parhaiten ministeriön tehtäväksi. Ministeriön olisi annettava lausunto Energiamarkkinavirastolle siitä, vaarantaisiko 34 §:n tarkoittamassa tilanteessa myönnetty kantaverkon riippumattomuuden varmennus energian toimitusvarmuutta kansallisesti tai Euroopan unionissa. Lausunto olisi toimitettava Energiamarkkinavirastolle siten, että tälle jää riittävästi aikaa lausunnon käsittelyyn. Sähkömarkkinadirektiivi edellyttää Energiamarkkinavirastoa antamaan päätöksensä 35 §:n 3 momentin mukaisessa asiassa kahden kuukauden kuluttua komission lausunnon vastaanottamisesta. Direktiivin velvoitteesta johtuen ministeriön lausunnon antaminen tulisi sovittaa yhteen komission lausunnon antamisen kanssa, jotta Energiamarkkinavirasto ehtisi ottaa ministeriön kannan huomioon 35 §:n 2 momentissa asetetussa määräajassa.

Ministeriön tulisi ottaa lausuntoa antaessaan huomioon sähkömarkkinadirektiivissä esitelty Euroopan unionin oikeudet ja velvoitteet asianomaisen kolmannen maan suhteen, jotka johtuvat kansainvälisestä oikeudesta sekä myös sellaisesta yhden tai useamman kolmannen maan kanssa tehdystä sopimuksesta, jossa Euroopan unioni on sopimuspuolena ja jossa käsitellään energian toimitusvarmuuteen liittyviä seikkoja. Huomioon olisi otettava myös ne Suomen oikeudet ja velvoitteet asianomaisen kolmannen maan suhteen, jotka johtuvat Suomen ja kyseisen kolmannen maan välisistä sopimuksista, edellyttäen että ne ovat Euroopan unionin oikeuden mukaisia sekä muut tapaukseen ja asianomaiseen kolmanteen maahan liittyvät erityiset tosiseikat ja olosuhteet.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ministeriön velvoitteesta pyytää lausuntoansa varten komissiolta lausuntoa siitä, vaarantaako varmennuksen myöntäminen energian toimitusvarmuuden Euroopan unionissa. Ministeriön olisi omassa lausunnossaan otettava komission lausunto mahdollisimman tarkasti huomioon. Ministeriö voisi poiketa komission lausunnosta, jos varmennuksen myöntäminen vaarantaisi energiatoimitusvarmuu-

den Suomessa tai muussa Euroopan unionin jäsenvaltiossa.

Pykälän 3 momentin mukaan ministeriön lausuntoon ei saisi hakea muutosta erikseen. Ministeriön päätös liitettäisiin kuitenkin Energiamarkkinaviraston 35 §:n 5 momentin mukaiseen päätökseen, jolloin kantaverkonhaltijan oikeusturva tulisi taatuksi, kun tällä olisi mahdollisuus hakea muutosta itse riippumattomuuden varmentamista koskevaan päätökseen.

37 §. Liiketoimen täytäntöönpano. Pykälässä säädettäisiin, että kantaverkonhaltija taikka liiketoimen tai toimenpiteen osapuolet eivät saisi ryhtyä toimenpiteisiin 33 §:n 2 momentissa tai 34 §:n 1 momentissa tarkoitetun liiketoimen tai toimenpiteen toteuttamiseksi ennen kuin kantaverkonhaltijan riippumattomuus olisi varmennettu liiketoimen tai toimenpiteen osalta, ellei tässä laissa toisin säädettäisi tai asian käsittelyssä toisin määrättäisi. Tämä tarkoittaisi sitä, että yrityskaupan osapuolet tai kolmannelle maasta oleva henkilö tai kolmansista maista olevat henkilöt eivät voisi ryhtyä toimenpiteisiin yrityskaupan toteuttamiseksi tai määräysvallan hankkimiseksi kantaverkkoon taikka kantaverkonhaltijaan, ennen kuin toimenpiteen vaikutus kantaverkonhaltijan riippumattomuuteen olisi tutkittu ja riippumattomuus varmennettu.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin poikkeus 1 momentin vaatimukseen osakeyhtiölain (624/2006) 18 luvun 1 §:n 1 momentin osalta siten, ettei 1 momentin vaatimus estäisi osakeyhtiölain lunastusvelvollisuuden tai oikeuden käyttämistä tai luvan myöntämistä sulautumisen täytäntöönpanoon. Sulautumisen täytäntöönpanoa ei kuitenkaan saisi rekisteröidä, ennen kuin kantaverkonhaltijan riippumattomuus olisi varmennettu sulautumisen osalta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, ettei 1 momentin vaatimusta sovellettaisi päätökseen, joka koskisi kantaverkonhaltijan hallintoneuvoston, hallituksen tai yritystä lain mukaan edustavan toimielimen jäsenen nimitystä. Näissä tapauksissa nimityksen purkaminen olisi toteutettavissa ilman merkittäviä taloudellisia vahinkoja osapuolille, jos riippumattomuuden varmennus evättäisiin varmennusmenettelyssä. Varmennusmenette-

lystä ei myöskään aiheutuisi viivettä kantaverkonhaltijan nimitysmenettelyihin.

38 §. Toimenpiteet kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamisen epäämisen johdosta. Kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmennusmenettely olisi tarkoitus suorittaa kilpailulain (948/2011) mukaisen yrityskauppavalvonnan tapaan ennen yrityskaupan tai liiketoimen toteuttamista. Pykälään ehdotettaisiin säännöksiä sen varalta, että riippumattomuuden varmentaminen evättäisiin jo täytäntöön pannulta yrityskaupalta tai muulta liiketoimelta. Kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamiseksi olisi tärkeää, että lailla säädettäisiin niistä toimista, joilla 34 §:n riippumattomuuden varmentamista koskevan vaatimuksen toteuttaminen voitaisiin taata.

Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että markkinaoikeus voisi Energiamarkkinaviraston esityksestä määrätä liiketoimen tai toimenpiteen purettavaksi, jos kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmentaminen olisi evätty liiketoimelta tai toimenpiteeltä. Energiamarkkinaviraston olisi ennen esityksen tekemistä neuvoteltava osapuolten kanssa liiketoimen tai toimenpiteen vapaaehtoisesta purkamisesta. Jos liiketoimen tai toimenpiteen vapaaehtoisesta purkamisesta tällöin sovitaisiin, määräisi Energiamarkkinavirasto liiketoimen tai toimenpiteen purkamisessa noudatettavat ehdot. Energiamarkkinavirasto ei julkisuuslain salassapitosäännöksiä noudattaen julkaisi kantaverkonhaltijaan tai asiaan liittyvien osapuolten liikesalaisuuksia, vaan käsittely olisi niiden osalta salaista.

39 §. Kantaverkonhaltija riippumattomuuden varmentamista koskevan päätöksen muuttaminen. Kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamisen vaikuttavuus tulee sitoa vallitseviin olosuhteisiin. Energiamarkkinavirastolla olisi mahdollisuus aiemman päätöksen estämättä antaa tietyissä tilanteissa uusi päätös riippumattomuuden varmentamista koskevassa asiassa. Tällainen päätös voitaisiin antaa, jos kantaverkonhaltija tai osapuolet olisivat antaneet virheellisiä tai harhaanjohtavia tietoja, joilla olisi ollut olennainen vaikutus asian ratkaisuun, tai jos liiketoimi tai toimenpide olisi pantu täytäntöön 37 §:n vastaisesti. Uusi päätös voitaisiin antaa vain painavasta syystä, jos aiemman pää-

töksen lainvoimaiseksi tulosta taikka liiketoimen tai toimenpiteen täytäntöönpanosta olisi kulunut viisi vuotta. Pykälässä ehdotetut säännökset täydentäisivät Energiamarkkinaviraston toimivaltaa puuttua tilanteeseen, jossa riippumattomuuden varmentamista koskevassa asiassa tapahtuisi muutoksia.

40 §. *Kantaverkon toiminnan laatuvaatimukset.* Pykälässä säädettäisiin kantaverkonhaltijan toiminnan laatuvaatimuksista. Säännös täydentäisi ja täsmentäisi kantaverkonhaltijan osalta lain 19 §:ssä säädettyä verkon kehittämisvelvollisuutta. Tämän lisäksi säännöksellä olisi liittymäkohtia 45 §:n 1 momentissa säädettyyn järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan kehittämisvelvollisuuteen.

Kantaverkko olisi suunniteltava, rakennettava ja ylläpidettävä siten, että kantaverkko täyttäisi Euroopan unionin lainsäädännössä asetetut verkon käyttövarmuutta ja luotettavuutta koskevat vaatimukset ja verkko täyttäisi järjestelmävastaavalle kantaverkonhaltijalle sähköverkkoluvassa asetetut verkon käyttövarmuutta ja luotettavuutta koskevat ehdot. Sähkömarkkinadirektiivin mukaan kantaverkonhaltijan tulee toimitusvarmuuden turvaamiseksi osaltaan taata riittävä siirtokapasiteetti ja verkon toimintavarmuus. Sähkökauppa-asetuksella ja sen nojalla annettavissa säännöksissä voidaan tarkemmin säätää kantaverkonhaltijoille vaatimuksia verkon käyttövarmuudesta ja luotettavuudesta.

Kantaverkko tulisi suunnitella, rakentaa ja ylläpitää myös siten, että verkolle ei aiheutuisi toimintahäiriöitä sähköjohtojen päälle kaatuvista tai johtokadulla kasvavista puista (puuvarmuus). Kantaverkon toiminnan suunnittelun ja ylläpidon kannalta olennaista puuvarmuuden takaamisessa olisi nimenomaan johtokaduilla kasvavien puiden asianmukainen karsinta ja hoitaminen. Johtokadun ulkopuolella kasvavien puiden aiheuttamia vaurioita ei voitaisi lukea kantaverkonhaltijan vastuulle esimerkiksi tilanteessa, jossa myrsky lennättäisi johtokadun ulkopuolelta oksia, jotka sitten vahingoittaisivat verkkoa. Tällaisessa tapauksessa kyse ei olisi kantaverkonhaltijan kehittämisvelvollisuuden rikkomisesta.

Kantaverkonhaltijan kehittämisvelvollisuudella olisi varmistettava kantaverkon siirtokapasiteetin riittävyys Suomen säilyttämisek-

si yhtenä sähkökaupan tarjousalueena. Säännöksen tavoitteena on pyrkiä varmistamaan, että verkkokäyttäjillä olisi kaikista Suomen liittymispisteistä käsin mahdollisuus käydä sähkökauppaa koko maan alueella. Tavoitteen toteutuminen edellyttää riittäviä investointeja Suomen sisäiseen siirtokapasiteettiin. Vastaava tavoite on kirjattu myös voimassa olevan sähkömarkkinalain perusteluihin.

Järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan omista toimista riippumatta voisi syntyä tilanteita, joissa käyttötilanne muuttuisi siten, että olisi välttämätöntä tai tarkoituksenmukaista jakaa Suomi erillisiin sähkökaupan tarjousalueisiin tai soveltaa sisäisen pullonkaulan eri puolilla erilaista menettelyä. Tällöin kyseessä ei olisi 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetun kehittämisvelvoitteen vastaisesta tilanteesta. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin poikkeuksesta, jonka nojalla järjestelmävastaava kantaverkonhaltija voisi poiketa 1 momentin 4 kohdan vaatimuksesta. Kantaverkonhaltija voisi menetellä näin, jos asiassa olisi kysymys järjestelmävastuun täyttämiseen liittyvästä sähkönhankinnasta tai tasesähkökaupasta ja poikkeaminen olisi tarkoituksenmukaista sähköjärjestelmän toimintavarmuuden tai tehokkuuden kannalta. Poikkeaminen yhden hinta-alueen tavoitteesta olisi mahdollista järjestelmävastuuseen liittyvässä toiminnassa, jossa tarvittavat toimet olisi tarkoituksenmukaista toteuttaa hinta-alueen sisäisen pullonkaulan eri puolilla eri tavoin. Tämä mahdollistaisi esimerkiksi ylikuormituksen hallinnan vastakaupoilla tai tehokaupoilla. Poikkeaminen 1 momentin 4 kohdan vaatimuksesta olisi mahdollista myös, jos merkittävä sähköntuotannon tai kulutuksen välisen tasapainon muutos aiheuttaisi vastuualueen osien välisen siirtokapasiteetin pysyvän tai pitkäaikaisen ylikuormituksen, jota kantaverkonhaltijan ei kohtuudella voitaisi edellyttää ottaneen huomioon toiminnassaan ja jonka edellyttämiä verkon kehittämistoimenpiteitä hänen ei kohtuudella voitaisi edellyttää toteuttavan niin nopeasti, että vastuualueen jakaminen tarjousalueisiin voitaisiin välttää. Mikäli jostain syystä tuotannon tai kulutuksen tasapaino muuttuisi yllättävästi, ei järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan voitaisi edellyttää varautuvan yllättävään kysynnän ja tarjonnan epätasapai-

notilanteeseen esimerkiksi suuren voimalaitoksen tai suuren kulutuskohteen sulkemisen johdosta.

41 §. Kantaverkon kehittämissuunnitelma. Pykälään esitetään uutta sähkökauppa-asetukseen perustuvaa säännöstä, jossa kantaverkonhaltijalle asetettaisiin velvoite laatia kantaverkkoansa ja sen yhteyksiä toisiin sähköverkkoihin koskeva kymmenvuotinen kehittämissuunnitelma. Yhteisön laajuisen kymmenvuotisen verkon kehittämissuunnitelman (TYNDP) tulee perustua kansallisiin ja alueellisiin kehittämissuunnitelmiin ja kansallinen verkon suunnitteluprosessi tulisi-kin tästä syystä sovittaa yhteen yhteisön verkkosuunnitteluprosessin kanssa.

Kantaverkonhaltijan olisi käytettävä kehittämissuunnitelmaa pohjana sähkökauppa-asetuksen säätämisen unionin laajuisen verkon kehittämissuunnitelman laatimisessa. Kehittämissuunnitelmalla ei olisi muita oikeusvaikutuksia kantaverkonhaltijalle, verkon käyttäjille tai kantaverkonhaltijaa valvoville viranomaisille. Suunnitelmat tulisi julkaista, mutta ne eivät sitoisi oikeudellisesti verkonhaltijoita, eivätkä viranomaiset vahvistaisi niitä.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan sähkökauppa-asetuksen yhteisön laajuisen kehittämissuunnitelman vaatimusten mukaisesti säännöstä, jonka mukaan kehittämissuunnitelmaan olisi sisällytettävä investoinnit, joiden toteuttaminen johtaa verkon kehittämisvelvollisuuden ja kantaverkon toiminnan laatuvaatimusten täyttämiseen sekä rajayhdysjohtoja koskevat investoinnit, jotka olisivat tarpeen tehokkaasti toimiville kansallisille ja alueellisille sähkömarkkinoille sekä Euroopan unionin sähkön sisämarkkinoille. Kehittämissuunnitelmaan tulisi sisällyttää selvitys kehittämissuunnitelman laatimisessa käytetyistä menetelmistä sekä suunnitelman perustana olevista, sähkön kulutuksen ja tuotannon kehitystä koskevista ennusteista ja muista oletuksista. Kehittämissuunnitelmaan sisällytettävien toimenpiteiden tulisi olla tehokkaita ja niiden olisi varmistettava verkon suorituskyvyn riittävyys ja toimitusvarmuus.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin velvollisuudesta julkaista kehittämissuunnitelma. Säännöksen tavoitteena on lisätä kantaverkon suunnittelun avoimuutta. Kantaverkonhalti-

jan olisi ennen kehittämissuunnitelman julkaisemista varattava verkkonsa käyttäjille sekä asiaan liittyville viranomaisille ja muille sidosryhmille tilaisuus lausua mielipiteensä kehittämissuunnitelmasta. Kehittämissuunnitelma olisi päivitettävä sähkökauppa-asetuksen vaatimusten mukaisesti kahden vuoden välein.

42 §. Kantaverkonhaltijoiden välinen korvausjärjestelmä. Pykälään esitetään säännöstä kantaverkonhaltijoiden välisestä korvausjärjestelmästä. Kantaverkonhaltijan tehtävänä olisi hoitaa sähkökauppa-asetuksessa säädettyyn kantaverkonhaltijoiden väliseen korvausjärjestelmään liittyvät tehtävät. Asetuksessa säädetään korvausmekanismista, jolla kantaverkonhaltijat saisivat korvauksen kustannuksista, joita aiheutuu kantaverkonhaltijan verkossa siirrettävistä rajat ylittävistä sähkövirroista. Kantaverkonhaltijan olisi vastattava kantaverkonhaltijoiden väliseen korvausmekanismiin liittyvien maksujen perimisestä, kun kolmannelle osapuolelle olisi myönnetty verkkoon pääsy. Korvauksen maksaisivat niiden kansallisten siirtoverkkojen haltijat, joista rajat ylittävät sähkövirrat ovat peräisin ja joihin ne päätyvät.

43 §. Sähkön tuontia ja vientiä koskevat siirtomaksut. Liittymispistehinnoittelu ei koskisi lähtökohtaisesti maan rajan ylittäviä johtoyhteyksiä. Pykälän 1 momentin nojalla kantaverkonhaltijan olisi perittävä maan rajan ylittävistä sähkön tuonnista tai viennistä vastavuoroisuuden ja kantaverkonhaltijalle aiheutuvat kustannusvaikutukset huomioon ottavat siirtomaksut, jollei Suomea sitovista kansainvälisistä velvoitteista tai kantaverkonhaltijan tekemistä, vastavuoroisiin sähköjärjestelmän toimintavarmuuteen ja tehokkuuteen sekä markkinaedellytyksiin perustuvista sopimuksista taikka muista järjestelyistä muuta johtuisi. Ulkomaanyhteyksien käytöstä perittäviin maksuihin vaikuttavat lisäksi unionin lainsäädännössä säädetyt normit. Esimerkiksi sähkökauppa-asetuksen säännösten perusteella liittymispistehinnoittelua sovelletaan myös markkinoiden käytössä olevissa ETA-valtioiden välisissä rajayhdysjohtoissa. Toisaalta sähkön tuonnille ja viennille voidaan kohdistaa kantaverkonhaltijoiden väliseen korvausjärjestelmään perustuvia maksuja.

Sähkön tuonnista ja viennistä perittävän maksun olisi täytettävä sähkömarkkinalain 24 §:ssä säädetty edellytykset. Mikäli siirtomaksuja peritään, tulee niiden ehtojen ja määräytymisperusteiden olla tasapuolisia ja syrjimättömiä. Hinnoittelun tulee olla kohutuullista, eikä hinnoittelussa saisi olla perusteettomia tai sähkökaupan kilpailua ilmeisesti rajoittavia ehtoja tai rajoituksia. Hinnoittelussa olisi otettava huomioon sähköjärjestelmän toimintavarmuuden tai tehokkuuden vaatimat ehdot.

44 §. Järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan vastuualue. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan vastuualueesta. Järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan vastuualueeseen kuuluisi koko valtakunnan alue lukuun ottamatta Ahvenanmaan maakuntaa, jossa sovelletaan itsehallintoon perustuvaa omaa sähkölain säädäntöä. Rajayhdysjohdot toisiin kantaverkkoihin kuuluisivat kantaverkonhaltijan vastuualueeseen. Määrittely vastaisi järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan nykyistä tosiasiallista toiminta-aluetta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että järjestelmävastaava kantaverkonhaltija vastaisi vastuualueellaan järjestelmävastuun piiriin kuuluvista tehtävistä sekä muista kantaverkonhaltijalle kuuluvista tehtävistä, joista säädetään tässä laissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä sekä sähkökauppa-asetuksessa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä. Järjestelmävastaava kantaverkonhaltija huolehtisi vastuualueellaan sille kuuluvasta kehittämisvelvollisuudesta. Järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan vastuualueeseen ei liittyisi jakeluverkonhaltijan vastuualueeseen liittyvää verkonrakennusmonopolia.

45 §. Järjestelmävastuu. Järjestelmävastaava kantaverkonhaltijaa vastaisi jatkossakin Suomen sähköjärjestelmän teknisestä toimivuudesta ja käyttövarmuudesta sekä huolehtisi valtakunnalliseen tasevastuuseen kuuluvista tehtävistä ja valtakunnallisesta tase selvityksestä tarkoituksenmukaisella ja sähkömarkkinoiden osapuolten kannalta tasapuolisella ja syrjimättömällä tavalla. Lisäksi järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan tulisi ylläpitää ja kehittää järjestelmävastuun piiriin kuuluvia toimintojaan ja palveluitaan sekä

ylläpitää, käyttää ja kehittää sähköverkkoaan ja muita järjestelmävastuun hoitamiseen tarvittavia laitteistojaan sekä yhteyksiä toisiin verkkoihin. Järjestelmävastuuseen kuuluva kehittämisvelvollisuus täydentää lain 19 §:ssä säädettyä verkonhaltijoiden yleistä verkon kehittämisvelvoitetta. Järjestelmävastaavan tulisi soveltaa molempia säännöksiä rinnakkain. Järjestelmävastuuseen kuuluva kehittämisvelvollisuus on tarkoitettu soveltamisalaltaan laajemmaksi kuin verkon kehittämisvelvollisuus. Säännöstä sovellettaisiin paitsi sähköverkon kehittämiseen liittyvään toimintaan myös järjestelmävastuun piiriin kuuluvien toimintojen ja palveluiden ylläpitämiseen ja kehittämiseen sekä sähköverkon lisäksi myös järjestelmävastuun hoitamisessa tarvittavien muiden laitteistojen sekä tietojärjestelmien ja ohjelmistojen ylläpitämiseen, käyttöön ja kehittämiseen. Kehittämisvelvoite tulisi täyttää siten, että verkot toimisivat tehokkaasti ja, että edellytykset tehokkaasti toimiville kansallisille ja alueellisille sähkömarkkinoille sekä Euroopan unionin sähkön sisämarkkinoille voidaan turvata. Järjestelmävastuuseen kuuluvan kehittämisvelvollisuuden tavoitteena on turvata sähkömarkkinalain 1 §:n tavoitesäännöksen mukaisesti edellytykset tehokkaasti toimiville sähkömarkkinoille. Velvoite merkitsee, että sähkömarkkinoiden toimivuutta tulee tarkastella sähkömarkkinoiden kokonaisuuden sekä kokonaisedun näkökulmasta. Säännöksen sääntelemässä toiminnassa järjestelmävastaavan tulisi siten tehdä yksittäistapauksissa ratkaisunsa sähkömarkkinoiden toimivuuden kokonaisedun näkökulmasta. Tällaisessa tilanteessa jonkin yksittäisen markkinaosapuolen intressi ei voisi syrjäyttää sähkömarkkinoiden toimivuuden laajasti käsittävää intressiä.

Järjestelmävastaavan tulee voida järjestelmävastuun toteuttamiseksi asettaa ehtoja kantaverkkoon liittyneiden voimalaitosten ja verkonhaltijoiden lisäksi myös sähkönkäyttäjien sähkökuormille, sillä kuormien irtikytkeminen voi olla tarpeen pahoissa häiriötilanteissa. Sillä estetään pahempien häiriöiden syntyminen ja turvataan sähkön saanti tärkeille kohteille. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että järjestelmävastaava kantaverkonhaltija voisi asettaa järjestelmävastuun toteuttamiseksi tarpeellisia ehtoja sähkön siir-

tojärjestelmän sekä siihen liitettyjen voimalaitosten ja kuormien käyttämiselle. Ehtoja voitaisiin soveltaa yksittäistapauksissa sen jälkeen, kun Energiamarkkinavirasto olisi päätöksellään vahvistanut ehdot. Vahvistamismenettely koskisi järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan järjestelmävastuun piiriin kuuluvan toiminnan yleisiä ehtoja, joita järjestelmävastaava asettaa sähkön siirtojärjestelmän sekä siihen liitettyjen voimalaitosten ja kuormien käyttämiselle. Säännös ei sen sijaan oikeuttaisi Energiamarkkinavirastoa puuttumaan ennakolta järjestelmävastaavan toimintaan yksittäisissä tapauksissa. Ehdotuksen mukaan säännöksessä tarkoitettuja ehtoja voitaisiin soveltaa yksittäistapauksissa sen jälkeen, kun Energiamarkkinavirasto on hyväksynyt ehdot. Energiamarkkinaviraston vahvistamia ehtoja voisi soveltaa muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin mahdollisuudesta antaa tarkempia säännöksiä järjestelmävastuun toteuttamistavasta ja sisällöstä ministeriön asetuksella. Työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä järjestelmävastuun toteuttamistavasta ja sisällöstä. Järjestelmävastuun toteuttamistapaan ja sisältöön liittyvät asiat ovat luonteeltaan sellaisia, ettei niiden tekninen luonne ja asiallinen merkitys edellytä asetuksenantamisvaltuuden osoittamista valtioneuvostolle.

Järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan sähköverkkoluvasta sekä järjestelmävastuuseen määrittämisestä säädettäisiin lain 8 §:ssä.

46 §. Valtakunnallinen tasevastuu. Järjestelmävastaava kantaverkonhaltija vastaisi koko ajan käynnissä olevasta sähköntuotannon ja -kulutuksen välisen hetkellisen tasapainon ylläpitämisestä vastuualueellaan (*valtakunnallinen tasevastuu*). Pykälässä säädettäisiin järjestelmävastuuseen määrätyn kantaverkonhaltijan velvollisuudesta organisoida maan sähköjärjestelmän toimivuuden edellyttämä tuotannon ja kulutuksen tasapainon hallinta valtakunnallisella tasolla. Valtakunnalliseen tasevastuuseen sisältyisivät kaikki sen hoitamisen edellyttämät toimenpiteet ja resurssit, jotka olisi toteutettava tai joiden käytettävyys olisi varmistettava kunkin taseselvitysjakson ajaksi. Tämän tulisi tapahtua taa-

juuden ylläpitovastuun nykyisen määrittelyn mukaisen muutaman minuutin pituisen ajanjakson lisäksi ennalta määritellyllä taseselvitysajaksolla. Ehdotetussa säännöksessä varauduttaisiin siihen, että taseselvitysjakson pituus harmonisoidaan myöhemmin unionin lainsäädännössä. Jos valtakunnallisessa taseselvityksessä noudatettavan taseselvitysjakson pituutta ei ole säädetty sähkökauppaasetuksessa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä, säädettäisiin taseselvitysjakson pituus 74 §:n valtuudella annetulla valtioneuvoston asetuksella. Lain 120 §:n siirtymäsäännöksen perusteella valtakunnallisessa taseselvityksessä ja taseselvityksessä sovellettaisiin kuitenkin nykyisen lainsäädännön mukaista tunnin pituista taseselvitysjaksoa siihen asti, kunnes siitä erikseen säädetään. Valtakunnallinen tasevastuu ulottuisi siten kunkin taseselvitysjakson aikana suoritettaviin tai aloitettaviin säätötoimenpiteisiin. Tätä pitemmällä aikajaksolla tuotannon ja kulutuksen tasapainon ylläpito tapahtuisi ensisijaisesti suoraan sähkönmyyjien ja -ostajien välisten sopimusten pohjalta.

Sähkömarkkinoiden osapuolten tasavertaiset kilpailumahdollisuudet edellyttävät tasesähköyksiköltä tasapuolista ja syrjimätöntä kohtelua. Tämän vuoksi tasesähköyksikön harjoittama säätösähkön hankinnan sekä tasesähkökaupan tulee perustua sähkömarkkinoiden osapuolien kannalta mahdollisimman neutraaleille periaatteille. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan säädettäväksi, että valtakunnallisen tasevastuun hoitamiseen tarvittavan sähkön hankintaehtojen sekä tasesähkön kauppaehtojen olisi oltava tasapuolisia ja syrjimättömiä sähkömarkkinoiden osapuolille eikä niissä saa olla perusteettomia tai sähkökaupan kilpailua ilmeisesti rajoittavia ehtoja tai rajoituksia. Tasesähköyksikkö hankkisi säätösähkön kilpailluilta markkinoilta siten, että säätöenergian hinta kullekin taseselvitysjakson muodostuisi tehtyjen tarjousten perusteella. Kaikki säätökapasiteettia hallitsevat tahot mukaan lukien ulkomaiset tahot pääsivät tarjoamaan säätömarkkinoille säätösähköä yhtäläisin ja syrjimättömin ehdoin. Myös poiskytkettävät kuormat voisivat olla joissakin tilanteissa säätövoimaa. Samalla tavoin pitkäaikaisiin sopimuksiin perustuvan säätökapasiteetin hankinnan tulisi perustua kilpai-

luttamiseen. Säättösähkömarkkinoilla hinnanmuodostus tapahtuisi siten markkinamekanismin pohjalta.

Järjestelmävastaava voisi kuitenkin noudattaa säättösähkön hankinnassa maan sähköjärjestelmän toimintavarmuuden ja tehokkuuden vaatimia perusteltuja ehtoja. Maan sähköjärjestelmän toimintavarmuus ja tarkoituksenmukainen toiminta saattaisivat esimerkiksi edellyttää, että tietty vähimmäismäärä säätökapasiteettia olisi joka hetki tasesähköyksikön käytettävissä kaikissa olosuhteissa. Tasesähköyksiköllä olisi tällöin oikeus tehdä sopimuksia tämän säätökapasiteetin osan varaamisesta käyttöönsä kiinteämmin. Sitä vastoin ehdot ja rajoitukset, jotka olisivat näennäisesti yleisiä ja tasapuolisia mutta tosiasiallisesti räätälöity koskemaan vain tiettyjä sähkömarkkinaosapuolia, olisivat kiellettyjä.

Tasesähköyksikkö tekisi hankkimastaan säätösähköstä tasesähkötuotteen, jolla se kävisi kauppaa kunkin taseselvitysjakson jälkeen taseselvityksen osoittamalla määrällä sähkömarkkinoiden osapuolen kanssa. Sähkömarkkinoiden osapuoli hankkisi tasesähköyksiköltä jälkikäteiseen taseselvitykseen perustuvan tasesähkön tai vaihtoehtoisesti sillä tulisi olla ulkopuolinen tasevastaava, joka huolehtisi osapuolen sähkötaseen tasapainottamiseen tarvittavan sähkön toimituksesta avoimella sähköntoimitussopimuksella. Oman taseen hallinta mahdollisimman reaaliaikaisesti on sähkönmyyjälle tärkeä kilpailutekijä. Tämän vuoksi tarvittaisiin ehdotettua säännöstä sen varmistamiseksi, että sähkönmyyjien mahdollisuudet tasesähkön hankkimiseen tasesähköyksiköltä olisivat mahdollisimman tasapuoliset sekä syrjimättömät ja ettei tasesähkökaupassa olisi perusteettomasti sähkökaupan kilpailua rajoittavia ehtoja. Järjestelmävastaava voisi kuitenkin asettaa tasesähkökaupassa maan sähköjärjestelmän toimintavarmuuden ja tehokkuuden vaatimia perusteltuja ehtoja.

Tasesähkökauppa tasesähköyksikön kanssa olisi avointa kaikille sähkömarkkinoiden osapuolille, jotka pystyisivät huolehtimaan sähköjärjestelmässä tasesähkökauppaan ryhtyville asetettavista teknisistä edellytyksistä. Tällaisena vaatimuksena voisi sähköjärjestelmän nykyisessä kehitysvaiheessa olla tekniset edellytykset huolehtia toimimisesta ul-

kopuolisena tasevastaavana muille sähkömarkkinoiden osapuolille sekä siihen liittyvistä taseselvityksen edellyttämistä velvoitteista. Kriteerit tasevastaavana toimimiselle asettaisi tasesähköyksikkö.

Kysyntäjoustoa voitaisiin hyödyntää erityisesti osana kantaverkonhaltijan strategisia reservejä. Energiamarkkinaviraston tulisi kirjata kysyntäjoustop käyttö tasevastuun ylläpidossa järjestelmävastuuta koskevaan määräykseen. Pykälässä säädettäisiin sähkömarkkinadirektiivin edellytysten mukaisesti, että tasesähkön kauppaehtojen olisi tarjottava verkon käyttäjille asianmukaisia kannustimia sähkön syötön ja oton tasapainottamiseksi.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan säännöstä tasesähkön hinnoittelun kohtuullisuudesta. Tasesähkön hinnoitteluperiaatteiden tulisi myös ohjata tasesähkökauppaa siten, ettei tasesähköä käytettäisi varsinaisen sähkönhankinnan korvikkeena. Sitä vastoin ehdot ja rajoitukset, jotka olisivat näennäisesti yleisiä ja tasapuolisia, mutta tosiasiallisesti räätälöity koskemaan vain tiettyjä sähkömarkkinaosapuolia, olisivat kiellettyjä. Siten esimerkiksi ehdot, joilla tasesähkökauppa rajattaisiin vain säätökapasiteetin haltijoihin, olisivat kiellettyjä. Tasesähkön hinnoittelussa otettaisiin huomioon sähköjärjestelmän toimintavarmuuden ja tehokkuuden vaatimat ehdot.

Tasesähköyksikön harjoittama tasesähkökauppa muodostaisi monopolin. Tämän vuoksi tasesähkön hinnoittelua säänneltäisiin sähkömarkkina-laissa kuten muitakin vastaavia toimintoja sähkömarkkinoilla. Tämän johdosta säädettäisiin, että tasesähkön hinnoittelun tulisi olla kohtuullista. Hinnoittelun kohtuullisuus tarkoittaisi energiamaarkkinainsäädännön periaatteiden mukaisesti, että hinnoittelun tulisi perustua aiheutuneisiin kustannuksiin. Hinnoittelun kohtuullisuus merkitsisi myös kieltoa ylisuuren voiton ottamiseen eli toiminnan tuoton tulisi olla kohtuullinen. Toiminnassa tulisi pyrkiä myös kustannustehokkuuteen eli tasesähkön hinnan sekä mahdollisimman alhaisten kustannusten välillä ei saisi olla huomattavaa eroa. Tärkeää hinnoittelussa olisi myös vaatimus hinnoittelun ja sen perusteiden avoimuudesta.

Valtakunnallisen tasevastuun hoitamisesta huolehtisi järjestelmävastaavan kantaverkon-

haltijan tasesähköyksikkö. Sen organisatorisesta asemasta säädettäisiin lain 8 §:ssä.

47 §. *Valtakunnallinen taseselvitys.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi valtakunnallisesta taseselvityksestä. Valtakunnallisessa taseselvityksessä selvitettäisiin kunkin taseselvitysjakson osalta tasesähköyksikön ja tasevastaavien väliset tasepoikkeamat sekä tasesähköyksikön ja muiden kantaverkonhaltijoiden vastuualueilla toimivien tasesähköyksiköiden väliset tasepoikkeamat. Järjestelmävastaava kantaverkonhaltija vastaisi vastuualueellaan sähkötaseen sekä vastuualueensa tasevastaavien sähkötaseiden selvittämisestä (valtakunnallinen taseselvitys).

Jos valtakunnallisessa taseselvityksessä noudatettavan taseselvitysjakson pituudesta ei säädetä sähkökauppa-asetuksessa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä, säädettäisiin taseselvitysjakson pituus valtioneuvoston asetuksella. Sähkökauppa-asetus edellyttää lisäämään siirtoverkonhaltijoiden yhteistyötä ja koordinaatiota ja laatimaan yhteisiä sähkömarkkinoita harmonisoivia verkkosääntöjä myös taseselvitystä koskevien sääntöjen osalta. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin tarkentaa taseselvitysjakson pituutta sähkökauppa-asetuksen nojalla annettavien verkkosääntöjen soveltamisalan rajoissa.

Valtakunnallisen taseselvityksen järjestämisestä säädettäisiin lain 8 §:ssä.

48 §. *Järjestelmävastuuseen liittyvien palvelujen ehtojen julkaiseminen.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi järjestelmävastuuseen liittyvien palvelujen ehtojen julkaisemisesta. Järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan olisi julkaistava ja ilmoitettava Energiamarkkinavirastolle järjestelmävastuuseen kuuluvien palvelujensa voimassa olevat myynti- ja hankintaehdot sekä niiden määräytymisperusteet samoin kuin 45 §:n 2 momentissa tarkoitetut järjestelmävastuun toteuttamiseksi tarpeelliset ehdot. Järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan edellytettäisiin julkaisevan ja ilmoittavan ainakin kaikki sähkön siirtojärjestelmän sekä siihen liitettyjen voimalaitosten ja kuormien käyttämiseen liittyvät ehdot. Hinnoittelun olisi oltava julkista ja verkonhaltijan olisi saatettava palvelujensa hinnat, ehdot ja niiden määräytymisperusteet kirjallisessa muodossa yleisesti saataville. Niiden tulisi sisältää riittävät tiedot, jotta asiakas

voisi periaatteessa itse niiden perusteella laskea palvelun hinnan. Hinnoittelun julkisuusvaatimus on tärkeä lakiehdotuksen tavoitteiden kannalta. Vain siten asiakkailta ja viranomaisilla on mahdollisuus valvoa monopoliasemassa olevan verkonhaltijan hinnoittelun oikeellisuutta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin Energiamarkkinaviraston oikeudesta antaa tarkempia määräyksiä julkaistavista ja ilmoitettavista tiedoista sekä julkaisu- ja ilmoitusmenettelyistä. Energiamarkkinavirastolla on sähkömarkkinoiden valvonnasta ja toimivuuden edistämisestä vastaavana sekä lupia myöntävänä erityisviranomaisena sähkömarkkinoiden toimintaa ja markkinoiden osapuolia koskevaan asiantuntemukseen liittyvät edellytykset tällaiselle päätöksenteolle.

49 §. *Sähkökaupan ja taseselvityksen edellyttämän tiedonvaihdon kehittäminen.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi sähkökaupan ja taseselvityksen edellyttämän tiedonvaihdon kehittämisestä. Sähkökaupan ja taseselvityksen edellyttämän tiedonvaihdon kehittäminen olisi järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan tehtävänä. Kehittämistoiminnan tavoitteena olisi edistää 1 §:ssä säädettyjen tavoitteiden mukaisesti tehokkaasti sekä sähkömarkkinoiden osapuolien, verkonhaltijoiden ja tasevastaavien kannalta tasapuolisesti ja syrjimättömästi toteutettua tiedonvaihtoa. Tiedonvaihdon kehittämiseen kuuluisivat ainakin sanomaliikennestandardien kehittäminen sekä siihen liittyvään kansainväliseen kehitystyöhön osallistuminen, tiedonvaihtoon liittyvien menettelytapojen kehittäminen sekä siihen liittyvään kansainväliseen kehitystyöhön osallistuminen, sanomaliikennestandardien ja tiedonvaihtoon liittyvien menettelytapojen muuttamista koskevien ehdotusten tekeminen ministeriölle, sanomaliikenteen testipalvelun ylläpito, tiedonvaihtoon liittyvä tiedottaminen, koulutus ja neuvonta sekä sanomaliikennestandardien ja tiedonvaihtoon liittyvien menettelytapojen noudattamisen seuranta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin 1 momentissa tarkoitettujen tiedonvaihdon kehittämistehtävien rahoittamisesta erillisillä maksuilla, joita järjestelmävastaava kantaverkonhaltija olisi oikeutettu keräämään kantaverkkopalvelun ja tasepalvelun käyttäjiltä.

Maksuilla voitaisiin kattaa järjestelmävastavalle kantaverkonhaltijalle tehtävän hoitamisesta aiheutuneet kohtuulliset kustannukset ja kohtuullinen voitto.

Sähkökaupan ja taseselvityksen edellyttämän tiedonvaihdon kehittämisestä maksettavaa korvausta määritettäessä tulee soveltaa mitä yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvistä palveluista määrätään. Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 106 artiklan 2 kohdan mukaan yrityksiin, jotka tuottavat yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluita, sovelletaan perustamissopimuksen määräyksiä ja kilpailusääntöjä siltä osin kuin ne eivät oikeudellisesti tai tosiasiallisesti estä yritystä hoitamasta sille uskottuja erityistehtäviä. Kaupan kehitykseen ei saa vaikuttaa tavalla, joka olisi ristiriidassa yhteisön etujen kanssa. Komissio on tehnyt 20 päivänä joulukuuta 2011 päätöksen Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 106 artiklan 2 kohdan määräysten soveltamisesta tietyille yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja tuottaville yrityksille korvauksena julkisista palveluista myönnettävään valtiontukeen (2012/21/EU). Komission päätös edellyttää palveluntuottajaa erittelemään korvauksen sisäisessä kirjjanpidossaan. Energiamarkkinavirasto valvoisi maksujen keräämistä ja se voisi edellyttää tiedonvaihdon kehittämistä maksettavan korvauksen kirjjanpidollista erittelyä muusta järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan toiminnoista. Maksettavan korvauksen tulisi myös täyttää Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen Altmark Trans -tuomiossa (asia C-280/00) määritellyt kriteerit, jotta tiedonvaihdon kehittämistä maksettavaan korvaukseen ei sovellettaisi Euroopan unionin valtiontukisääntöjä. Korvauksella tarkoitetaan kantaverkonhaltijalla tehtävän hoitamisesta aiheutuneita kohtuullisia kustannuksia ja kohtuullista voittoa.

Maksujen määräytymisperusteiden tulisi olla tasapuolisia ja syrjimättömiä. Perittävien maksujen määräytymisperusteiden tulisi kohdella toimijoita ja toimijaryhmiä tasapuolisesti ja syrjimättömästi. Määräytymisperusteissa voisi olla eroja eri toimijaryhmien välillä, mutta erojen tulisi perustua objektiivisesti määriteltuihin kriteereihin. Järjestelmävastuuseen määrätyn kantaverkonhaltijan tu-

lisi julkaista maksut ja niiden määräytymisperusteet.

6 luku Jakeluverkkoa ja jakeluverkonhaltijaa koskevat säännökset

50 §. *Suurjännitteisen jakeluverkon toiminnan laatuvaatimukset.* Pykälään esitetään uutta, voimassa olevaa lainsäädäntöä täsmentävää säännöstä suurjännitteisen jakeluverkon toiminnan laatuvaatimuksista. Säännös täydentäisi ja täsmentäisi suurjännitteisen jakeluverkon haltijan osalta lain 19 §:ssä säädettyä verkon kehittämisvelvollisuutta. Pykälän 1 kohdan mukaan suurjännitteinen jakeluverkko on suunniteltava, rakennettava ja ylläpidettävä siten, että verkko täyttää järjestelmävastuuseen määrätyn kantaverkonhaltijan järjestelmävastaavana asettamat verkon käyttövarmuutta ja luotettavuutta koskevat vaatimukset. Näillä vaatimuksilla tarkoitettaisiin sähkömarkkinalain 45 §:n 2 momentin mukaisia ehtoja, jotka Energiamarkkinavirasto vahvistaa ehdotetun sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 10 §:n 1 momentin mukaan ennen niiden käyttöönottamista. Pykälän 2 kohdassa täsmennetään voimassaolevan sähkömarkkinalain soveltamiskäytännön periaatteita säättämällä suurjännitteisen jakeluverkon suunnittelusta, rakentamisesta ja ylläpidosta siten, että verkolle ei aiheudu toimintahäiriötä sähköjohtojen päälle kaatuvista tai johtokadulla kasvavista puista (*puuvarmuus*). Johtokadun ulkopuolella kasvavien puiden aiheuttamia vaurioita ei voitaisi lukea verkonhaltijan vastuulle esimerkiksi tilanteessa, jossa myrsky lennättäisi johtokadun ulkopuolelta oksia, jotka sitten vahingoittaisivat verkkoa. Tällaisessa tapauksessa kyse ei olisi verkonhaltijan kehittämisvelvollisuuden rikkomisesta.

51 §. *Jakeluverkon toiminnan laatuvaatimukset.* Pykälään esitetään uutta, voimassa olevaa lainsäädäntöä täsmentävää säännöstä jakeluverkon toiminnan laatuvaatimuksista. Säännös täydentäisi ja täsmentäisi jakeluverkonhaltijan osalta lain 19 §:ssä säädettyä verkon kehittämisvelvollisuutta. Pykälässä esitetään jakeluverkonhaltijoita velvoittavat sähkönjakelun keskeytysten aikarajat, joiden mukaan jakeluverkko olisi suunniteltava, ra-

kennettävä ja ylläpidettävä siten, että jakeluverkon vikaantuminen myrskyn tai lumikuorman seurauksena ei ylitä pykälässä mainittuja rajoja. Ehdotetulla säännöksellä veloitettaisiin jakeluverkonhaltijat, jotka eivät vielä täytä ehdotettuja vaatimuksia, sähkönjakelun toimitusvarmuuden tason nostamiseen. Säännöksellä asetettaisiin jakeluverkonhaltijoille suunnittelukriteerit, joihin pohjautuen niiden tulisi mitoittaa toimitusvarmuustaso verkoissaan. Verkonhaltijat päättäisivät itse keinoista, joilla ne täyttäisivät nämä kriteerit. Verkon rakenteen olisi täytettävä ehdotetut vaatimukset kuitenkin normaaliin korjaushenkilöstön määrään perustavalla mitoituksella. Verkon ominaisuuksien mitoituksessa sen rakenteellisia ominaisuuksia ei voitaisi korvata ylimääräisen korjaushenkilöstön varaamisella säännöksen tarkoitamiin tilanteisiin, koska tämä todellisessa tilanteessa ei olisi kuitenkaan mahdollista kaikille verkonhaltijoille, mikäli myrsky ulottuisi useiden verkonhaltijoiden alueelle. Ehdotettu jakeluverkon toiminnan mitoitusperuste määriteltäisiin tuuleen ja lumeen perustuvien sääilmiöiden pohjalta. Suomen sääsanastossa sana ”myrsky” kuvaa pelkästään tuuleen liittyviä sääilmiöitä. Mitoitusperusteena ei käytettäisi muita voimakkaita sääilmiöitä. Voimakas jäätävä sade, joka sääilmiöistä todennäköisimmin aiheuttaisi suurimmat kuviteltavissa olevat vahingot sähköverkolle, rajattaisiin mitoitusperusteen ulkopuolelle. Suomessa ei ole tähän mennessä laajamittaisesti esiintynyt tällaista sääilmiötä. Varautuminen tällaiseen sääilmiöön edellyttäisi käytännössä sähköverkon lähes täydellistä maakaapelointia. Lain 19 §:n 2 momentin 2 kohtaan ehdotetun vaatimuksen perusteella kaikkien sähköverkkojen tulisi lisäksi varautua kaikkiin normaaleihin ilmastollisiin häiriöihin kuten sateiden, tulvien ja meriveden nousun aiheuttamiin häiriöihin.

Verkon kehittämisvelvollisuus ja jakeluverkon toiminnan laatuvaatimukset määritäisivät jakeluverkkojen toiminnan tavoitetason, jonka toteutumista Energiamarkkinavirasto valvoisi. Asiakkaat eivät voisi lain 107 §:n 2 momenttiin perustuvan rajauksen vuoksi vaatia vahingonkorvausta verkonhaltijalta vahingonkorvauslain (412/1974) perusteella, jos verkonhaltija ei täyttäisi sään-

nöksissä asetettuja vaatimuksia. Asiakkaiden oikeuksista ja niiden rikkomisesta aiheutuviin seuraamuksiin säädetäisiin sen sijaan lain 13 luvussa sekä sovittaisiin verkonhaltijan ja asiakkaan välisessä sähköverkkosopimuksessa. Koska kysymyksessä on suunnittelukriteeri, ei yksittäistapauksissa lähtökohtaisesti olisi tarkoitus soveltaa seuraamusmaksua, mutta tämä voisi tulla kysymykseen, jos kehittämisvelvollisuutta olisi Energiamarkkinaviraston suorittaman kokonaisarvioinnin perusteella rikottu.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan jakeluverkko olisi suunniteltava, rakennettava ja ylläpidettävä siten, että se täyttää järjestelmävastuuseen määrätyn kantaverkonhaltijan järjestelmävastaavana asettamat verkon käyttövarmuutta ja luotettavuutta koskevat vaatimukset. Kyseisillä vaatimuksilla tarkoitettaisiin sähkömarkkinalain 45 §:n 2 momentin mukaisia ehtoja. Tällaiset vaatimukset voisivat koskea esimerkiksi sähköverkkojen suojausjärjestelmiä ja niiden yhteensopivuutta. Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan jakeluverkko olisi suunniteltava, rakennettava ja ylläpidettävä siten, että jakeluverkon vikaantuminen myrskyn tai lumikuorman seurauksena ei aiheuta asemakaava-alueella verkon käyttäjälle yli kuutta tuntia kestäväää sähkönjakelun keskeytystä. Tämä vaatimus ei koske ranta-asemakaava-aluetta. Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan jakeluverkko olisi suunniteltava, rakennettava ja ylläpidettävä siten, että jakeluverkon vikaantuminen myrskyn tai lumikuorman seurauksena ei aiheuta muulla kuin 2 kohdassa tarkoitettulla alueella verkon käyttäjälle yli 36 tuntia kestäväää sähkönjakelun keskeytystä. Mikäli kyseessä on jakeluverkon vikaantuminen muun tekijän kuin myrskyn tai lumikuorman seurauksena, arviointiin sovellettaisiin 19 §:n kehittämisvelvollisuutta koskevaa säännöstä. Normaalioloissa edellytetään korkeampaa sähköverkon ja sähköverkkopalvelujen toiminnan luotettavuustasoa kuin vakavissa häiriötilanteissa.

Pykälän 2 momentissa säädetäisiin poikkeuksesta toiminnan laatuvaatimusten tavoitetasosta saarissa, joihin ei ole siltää tai vastaavaa muuta kiinteää yhteyttä taikka säännöllisesti liikennöitävää maantielauttayhteyttä. Maantielautalla tarkoitetaan maantieläin-

(503/2005) 6 §:ssä tarkoitettua lossia tai lauta-alusta. Näissä tapauksissa jakeluverkonhaltija voisi määrittää 1 momentin 2 ja 3 kohdian tavoitetasoa lievemmän tavoitetason paikallisten olosuhteiden mukaisesti. Perusteluina lievemmälle tavoitetasolle voivat olla esimerkiksi se, että jakeluverkonhaltijalla ei ole mahdollisuutta tehdä korjaustoimia asetuissa aikarajoissa tai että korjaustoimet edellyttävät erikoiskalustoa paikalle pääsemiseksi. Perusteluina on myös mahdollista huomioda, että kustannukset olisivat korkeat saatutaviin hyötyihin verrattuna, koska alueella on vähäistä asutusta ja sekin pääasiassa loma-asutusta ja, että kustannukset tulisivat olosuhteiden vuoksi muille verkkokäyttäjille poikkeuksellisen suuriksi. Asiakkaan kannalta tavoitetasoa arvioitaessa voidaan huomioda, että asiakas on periaatteessa valinnut itse asettumisensa vaativiin olosuhteisiin sähkönjakelun suhteen ja tällöin myös hyväksynyt sen, ettei samaa palvelua voida turvata kuin normaaleissa olosuhteissa oleville asiakkaille. Tason määrittelyn tulisi joka tapauksessa täyttää asiakkaiden kohtuulliset vaatimukset. Esimerkiksi standardin SFS-EN 50160 mukaiset raja-arvot tulisi huomioida tasoa määriteltäessä. Keskeytysten kokonaismäärän tulisi pysyä aina vähintään standardin määrittämissä rajoissa. Lisäksi tulee huomioda, onko alueella yksittäinen kohde vai myös enemmän asiakkaita. Säännöksen tavoitteena ei ole nykytason heikentäminen saaristoalueilla.

Lain 119 §:n siirtymäsäännöksessä säädetäisiin siirtymäajasta, jonka kuluessa jakeluverkonhaltijan olisi täytettävä pykälässä säädetyt vaatimukset sekä vaatimusten täytäntöönpanosta. Jakeluverkonhaltijan olisi täytettävä 1 momentin 2 ja 3 kohdissa säädetyt vaatimukset vastuualueellaan viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2028. Vaatimusten täytäntöönpano tulisi toteuttaa siten, että vaatimukset täyttyvät viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2019 vähintään 50 prosentilla jakeluverkon kaikista käyttäjistä vapaa-ajan asunnot pois lukien ja viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2023 vähintään 75 prosentilla jakeluverkon kaikista käyttäjistä vapaa-ajan asunnot pois lukien. Ranta-alueet ja niillä oleva vapaa-ajan asutus ovat jakeluverkoille tyypillisesti vaikeimpien ja kalleimpien koh-

teiden joukossa toteuttaa ehdotetut toimitusvarmuustavoitteet. Tämän vuoksi välitavoitteista ehdotetaan rajattavaksi ulko-puolelle vapaa-ajan asunnot. Näin verkkonhaltija voisi tarkastella näillä alueilla toteutettavia toimenpiteitä tärkeysjärjestykseltään viimeisenä.

52 §. Jakeluverkon kehittämissuunnitelma. Jakeluverkkojen toimitusvarmuuden tason parantamista valvottaisiin jakeluverkon kehittämissuunnitelman avulla. Pykälän 1 momentin mukaan jakeluverkonhaltijan olisi laadittava jakeluverkkoansa koskeva kehittämissuunnitelma, joka sisältäisi toimenpiteet, joiden toteuttaminen johtaa 51 ja 119 §:ssä säädettyjen vaatimusten täyttämiseen ja ylläpitämiseen jakeluverkossa. Kehittämissuunnitelma olisi päivitettävä kahden vuoden välein.

Pykälän 2 momentin mukaan kehittämissuunnitelman tulisi sisältää kahden kalenterivuoden jaksoihin jaoteltuina yksityiskohtaiset toimenpiteet, jotka parantavat järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti jakeluverkon luotettavuutta ja varmuutta 119 §:n mukaisen siirtymäajan aikana ja, jotka toteuttamalla jakeluverkko täyttää 51 ja 119 §:ssä säädetty vaatimukset. Ehdotuksella pyritään siihen, että jakeluverkonhaltijat huomioivat erityisesti kaikki käytössä olevat mahdolliset toimenpiteet toimitusvarmuuden tason nostamiseksi. Maakaapeloinnin ohella tulee huomioda myös muut toimitusvarmuuden parantamisen vaihtoehdot. Kehittämissuunnitelmassa olisi verkon käyttäjien kohtuullisten tarpeiden mukaisesti kiinnitettävä huomiota sellaisten sähkönkäyttöpaikkojen sähkönsaannin varmistamiseen, joihin on sijoittunut yhteiskunnan johtamisen tai turvallisuuden, väestön toimeentulon taikka elinkeinoelämän toimintakyvyn varmistamisen kannalta tärkeitä toimintoja ja palveluita. Väestön toimeentulo edellyttää tiettyjen keskeisten talouselämän lohkojen jatkuvaa toimintakykyä. Väestön toimeentulon kannalta tärkeisiin toimintoihin voidaan katsoa sisältyvän myös esimerkiksi sairaalat, terveysasemat, vanhainkodit ja kehitysvammaisten hoitolaitokset. Elinkeinoelämän toimintakyvyn varmistamisen kannalta tärkeitä toimintoja voivat olla muun muassa viestintäverkkojen kriittiset tukiasemat. Kehittämissuunnitelmaan sisältyvien

sähköjohtojen sijoittelussa on mahdollisuuksien mukaan hyödynnettävä yhteisiä reittejä muiden yhdyskuntateknisten verkkojen kanssa. Näitä voivat olla esimerkiksi viestintäverkot sekä vesi- ja viemäriverkot. Kaapeloinnin suunnitelmallisuutta ja yhteistyötä viestintäverkkojen kanssa pyritään tehostamaan.

Kehittämissuunnitelma ja siihen tehtävät muutokset olisi toimitettava Energiamarkkinavirastolle. Energiamarkkinavirastolla olisi oikeus kuuden kuukauden kuluessa suunnitelman vastaanottamisesta päätöksellään vaatia jakeluverkonhaltijaa tekemään muutoksia kehittämissuunnitelmaan, jos on syytä epäillä, että kehittämissuunnitelmaan sisältyvät toimenpiteet eivät johda 51 ja 119 §:ssä säädettyjen vaatimusten täyttämiseen tai, jos kehittämissuunnitelma ei täytä 2 momentissa säädettyjä vaatimuksia. Energiamarkkinavirasto voisi tilanteessa, jossa jakeluverkonhaltija laiminlöisi jakeluverkon kehittämissuunnitelman toteuttamisen, määrätä jakeluverkonhaltijan täytäntöön panemaan jakeluverkon kehittämissuunnitelmansa. Energiamarkkinaviraston tällaisessa tilanteessa antaman päätöksen laiminlyöminen voitaisiin katsoa kehittämisvelvollisuuden laiminlyönniksi.

Energiamarkkinavirasto voisi antaa tarkempia määräyksiä kehittämissuunnitelmassa annettavista tiedoista sekä suunnitelman toimittamisesta Energiamarkkinavirastolle.

53 §. Jakeluverkonhaltijan liittymisehdot. Pykälään ehdotetaan sisällytettäväksi voimassa olevan lain mukainen säännös, jonka mukaan jakeluverkonhaltijalla on oltava julkiset yleiset sopimusehdot (liittymisehdot) enintään 20 kilovoltin nimellisjännitteellä jakeluverkkoon liittyville verkon käyttäjille.

54 §. Sähkönjakelupalvelujen aikajaotus jakeluverkossa. Pykälään esitetään uutta, voimassa olevaa lainsäädäntöä täydentävää säännöstä sähkönjakelupalvelujen aikajaotuksesta. Jakeluverkonhaltijan olisi tarjottava jakeluverkossaan loppukäyttäjille yleisen aikajaotuksen mukaisia sähkönjakelupalveluja. Sähkönjakelupalveluun sisältyisi vastaavan aikajaotuksen mukainen mittauspalvelu. Yleisen aikajaotuksen mukaisia sähkönjakelupalveluja olisivat 1) tuntimittaukseen perustuva jakelu, 2) yksiaikajakelu, 3) yö- ja päiväenergiaan perustuva kaksiaikajakelu se-

kä 4) talviarkipäiväenergiaan ja muuhun energiaan perustuva kausiaikajakelu. Säännöksen tavoitteena on, että jakeluverkonhaltijat tarjoaisivat asiakkailleen kaikkia pykälässä mainittuja siirtotuotteita sekä niihin yhteensopivia mittauspalveluja. Tällä varmistettaisiin, että sähkökäyttäjille olisi jakeluverkoissa tarjolla heidän sähkönenergian ostonsa vastaavia siirtotuotteita ja niihin yhteensopivia mittauspalveluja. Mittauspalvelun ja siirtotuotteen aikajaotus perustuisi kuitenkin jakeluverkonhaltijan määrittelemään aikajaotukseen.

Tuntimittaukseen perustuvan siirtotuotteen ominaispiirteenä olisi, että siirtotuotteen maksut voisivat vaihdella vuorokauden tunteina enemmän kuin kaksiaikajakelussa. Tällaiseen tuotteeseen sisältyisi ainakin erilliset energiamaksut yö- ja päivätunneille, mutta myös vuorokauden kulutushuipputuntien aikana siirretyllä energialla voisi olla erilainen maksu. Yksiaikajakelussa siirtotuote sisältäisi energiamaksulle vain yhden yksikköhinnan, joka olisi sama vuorokaudenajasta, vuorokaudesta tai vuodenajasta riippumatta. Kaksiaikajakelussa siirtotuote puolestaan sisältäisi erilaiset yksikkömaksut yö- ja päivätuntien aikana siirretylle energialle. Kausiaikajakelussa siirtotuote puolestaan sisältäisi erilaiset yksikkömaksut talviarkipäivän aikana siirretylle energialle ja muuna aikana siirretylle energialle. Näiden siirtotuotteiden lisäksi jakeluverkonhaltijalla voisi olla myös muita siirtotuotteita.

Ehdotus varmistaisi sen, että jos loppukäyttäjä haluaisi ostaa yö- ja päiväenergiaan perustuvaa kaksiaikaista sähkötuotetta sähkömyyjältä, olisi hänellä mahdollisuus ostaa myös yö- ja päiväenergiaan perustuvaa kaksiaikajakelua jakeluverkonhaltijalta. Mittauspalvelun tulisi sisältyä siirtotuotteen hintaan. Asiakas voisi kuitenkin halutessaan ostaa sähköenergiaa ja siirtopalvelua eri aikajaotuksilla eli niitä ei ole tarkoitus kytkeä yhteen. Lisäksi mittaus- ja jakelutuotteita voisi ostaa ristiin niiltä osin kuin jakelutuote on mahdollista mitata asiakkaalla käytössä olevalla mittauslaitteistolla.

Ehdotus ei vaikuttaisi asiakkaan oikeuteen saada käyttöönsä omat mittautietonsa. Näin ollen asiakkaalla olisi jakelu- ja mittauspalvelusta riippumatta oikeus edelleen saada mi-

tatut tuntienergialukemansa käyttöönsä siten kuin sähköntoimitusten selvityksestä ja mitauksesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (66/2009) säädetään. Säännöksen tarkoituksena ei ole puuttua tuntimittausuudistukseen eikä edellyttää tuntimittareiden vaihtamista, jos asiakas haluaa vaihtaa siirto- tai mittaustuotetta. Taseselvityksen tulee myös perustua tuntimittaukseen eli mitattuihin tuntienergialukemiin, jos käyttöpaikkaan on asennettu tuntimittari.

55 §. Etäisyydestä riippumaton sähkönjakelun hinnoittelu jakeluverkossa. Pykälään ehdotetaan nykyistä jakeluverkon etäisyysriippumattoman hinnoittelun soveltamiskäytäntöä vastaavaa säännöstä sähkönjakelun etäisyysriippumattomasta hinnoittelusta jakeluverkossa. Säännöksen mukaan jakeluverkossa sähkönjakelun hinta ei saa riippua siitä, missä asiakas maantieteellisesti sijaitsee verkonhaltijan vastuualueella.

Pykälään ehdotetaan lisäksi säännöstä, jonka perusteella jakeluverkonhaltijan tulisi soveltaa maantieteellisesti toisistaan erillään sijaitsevilla vastuualueensa osilla kunkin alueen omia jakeluhintoja. Eri alueilla voitaisiin myös soveltaa erilaisia hinnoittelurakenteita edellyttäen, että verkonhaltijan hinnoitteluperusteet täyttävät jakeluhintoja koskevien säännösten vaatimukset. Kunkin alueen sisällä tulisi kuitenkin soveltaa pääsäännön mukaista etäisyysriippumatonta hinnoittelua. Ehdotetulla säännöksellä pyritään pehmentämään yritysjärjestelyiden yhteydessä toteutetuista merkittävistä hinnoittelumuutoksista aiheutuneita suuria muutoksia yksittäisten asiakkaiden tai asiakasryhmien jakeluhintoihin. Alueellisesti erilaiseen hinnoitteluun ei ole tarvetta sellaisissa tapauksissa, joissa ei ole merkittäviä kustannuseroja alueiden välillä. Tämän vuoksi Energiamarkkinavirasto voisi yksittäistapauksessa antamallaan päätöksellä myöntää poikkeuksen alueellisesta hinnoittelusta. Ehdotettu säännös vastaa tältä osin nykyistä soveltamiskäytäntöä.

Pykälän säännös koskisi ainoastaan jakelupalvelua. Säännöstä ei sovellettaisi liittämispalveluihin. Asiakkaiden sijainti jakeluverkon nähden vaikuttaisi siten heidän liittymismaksujensa määräytymiseen.

56 §. Sähköntuotannon verkkopalvelumaksuja koskevat erityissäännökset jakeluverkos-

sa. Pykälään ehdotetaan nykyistä sähkömarkkinalain 14 b §:ää vastaavaa säännöstä. Säännöksen tavoitteena on edistää pienimuotoisen sähköntuotannon verkkoon pääsyä ja mahdollistaa sähköntuotannon jakelumaksujen yhtenäistäminen jakeluverkoissa. Pienimuotoisella sähköntuotannolla tarkoitettaisiin säännöksessä voimalaitosta tai usean voimalaitoksen muodostamaa kokonaisuutta, jonka teho on enintään kaksi megavolttiampeeria. Sähköntuotannon verkkopalveluiden hinnoitteluun sovellettaisiin jatkossa edelleen myös lain 4 luvun yleisiä periaatteita.

Pykälän 1 momentin säännöksellä ehdotetaan jakeluverkoissa poikettavaksi verkkopalveluiden hinnoittelua sääntelevään lain 24 §:ään sisältyvän kustannusvastaavuuden periaatteen eli niin sanotun aiheuttamisperiaatteen tiukasta soveltamisesta sähköntuottajien liittymis- ja jakelumaksujen määrittämisessä. Näiltä osin yksittäisten sähköntuottajien verkolle aiheuttamat kustannukset, joita verkonhaltija ei voisi kattaa kyseisiltä tuottajilta veloittamallaan verkkopalvelumaksuilla, katettaisiin kaikilta verkonkäyttäjiltä yleisesti perityillä jakelumaksuilla.

Momentin 1 kohdan mukaan jakeluverkonhaltija ei saisi sisällyttää pienimuotoiselta sähköntuotannolta veloittettavaan liittymismaksuun sähköverkon vahvistamisesta aiheutuvia kustannuksia. Sähköntuottajan osalta nämä kustannukset olisivat jakeluverkoissa verkonhaltijan kehittämisvelvollisuuden piiriin kuuluvia kustannuksia, jotka katettaisiin yleisesti jakelumaksuissa. Säännöksellä ei muutettaisi muilta osin verkon kehittämisvelvollisuuden ja liittämismaksuuden välisen rajanvedon vaikutuksia liittymismaksujen ja siirtomaksujen määrittelyyn. Liittyjä olisi siten velvollinen edelleen suorittamaan korvauksen yksinomaan sitä palvelevan verkonosan ja laitteistojen rakentamisesta. Säännös ei koskisi myöskään samaan verkonosaan liittyvää sähkönkulutusta, vaan sähkönkulutukseen sovellettaisiin edelleen liittymismaksuista ja verkkopalveluiden hinnoittelusta annettuja muita säännöksiä. Siten kohteissa, joissa sähköntuotannon ohella olisi myös sähkönkulutusta, verkonhaltija voisi veloittaa liittymismaksun sähkönkulutuksen osalta sähkönkäyttökohteita koskevien hinnoitteluperiaatteiden mukaisesti. Liittymis-

maksun määrittämistä koskisi myös lain 24 §:n 2 momentin säännös, jonka mukaan verkkopalvelujen hinnoittelussa tulee ottaa huomioon hyödyt, jotka aiheutuvat voimalaitoksen liittämisestä verkkoon. Verkonhaltija voisi myös edelleen asettaa voimalaitoksen liittämiseksi lain 19 §:n sekä 20 §:n mukaisia teknisiä vaatimuksia.

Momentin 2 kohdan mukaan jakeluverkos- sa sähköntuotannolta veloittavilla jakelu- maksuilla tulisi kattaa suhteellisesti pienempi osuus sähköverkon kustannuksista kuin sähkökulutukselta perittävillä jakelumaksuilla. Säännös antaisi mahdollisuuden edistää jakeluverkkoon liittyvän pienimuotoisen sähköntuotannon kilpailuedellytyksiä suhteessa muuhun sähköntuotantoon. Samalla mahdollistettaisiin sähköntuotannon jakelumaksujen yhtenäistäminen myös jakeluverkossa, kun harmonisointi muiden verkkojen osalta toteutetaan sähkökauppa-asetuksen valtuutuksella annettavalla komission asetuksella. Yhtenäistäminen toteutettaisiin pykälän 2 momenttiin sisältyvän valtuutuksen nojalla annettavalla valtioneuvoston asetuksella.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin valtuus antaa valtioneuvoston asetuksella tarkempia säännöksiä sähköntuotannon jakelumaksuista ja niiden määrittämistä jakelu-verkossa. Asetuksella voitaisiin säätää sähköntuotannon jakelumaksujen määrittämisessä noudatettavista menetelmistä ja maksujen rakenteesta. Kysymykseen voisi tulla myös vaihteluvälin asettaminen sähköntuottajalta veloittavien jakelumaksujen yhteismäärälle suhteessa siirrettyyn energiamäärään nähden. Säännös ei sen sijaan oikeuttaisi säätämään sellaista yleistä jakelumaksun määrää, jota kaikki jakeluverkonhaltijat olisivat velvollisia noudattamaan. Verkkopalveluiden hinnoittelun perusteet säädetään sähkömarkkinalain 4 luvussa. Asetuksessa säädettävien kriteerien tulisi täyttää lain verkkopalveluiden hinnoittelulle asettamat vaatimukset.

57§. *Jakeluverkonhaltijan laskutus jakeluver- kossa.* Ehdotettu pykälä vastaisi osaksi aiempaa sähkömarkkinalain 13 §:ää, minkä lisäksi siihen ehdotetaan sähkömarkkinadirektiivin vaatimusten täyttämiseksi säännöstä, jonka mukaan kuluttajille suunnatussa laskutuksessa olisi annettava tietoja kuluttajien käytettävissä olevista riitojenratkaisumene-

telmistä ja niiden vireillepanosta. Lisäksi säännökseen on sisällytetty jakeluverkonhaltijalle velvoite tarjota kuluttajalle erilaisia maksutapavaihtoehtoja.

Jakeluverkonhaltijan olisi esitettävä laskussa loppukäyttäjälle sähkönjakeluhinnan muodostumista koskevan erittely. Erittelyssä jakeluverkonhaltijan olisi osoitettava asiakkaalle, mistä osista tämän maksettavaksi asetettu lasku muodostuu. Energiamarkkinavirastolla olisi toimivalta antaa tarkempia määräyksiä siitä, mitä tietoja laskuun tulee sisällyttää sekä niiden ilmoittamistavasta. Velvoite kohdistuisi kaikkiin jakeluverkonhaltijan asiakkaisiin. Kuluttajille suunnattuihin laskuihin olisi edellä mainittujen tietojen lisäksi sisällytettävä tiedot asiakasvalitusten tekemistä varten sekä tietoja käytettävissä olevista riitojenratkaisumenettelyistä. Laskussa tulisi muun muassa antaa ohjeita siitä, mihin laskutusta koskeva reklamaatio ensisijaisesti kohdistetaan. Tavoitteena on lisätä kuluttajien tietoisuutta käytettävissä olevista riitojenratkaisukeinoista ja -menetelmistä.

Pykälään on sisällytetty myös uusi säännös kuluttajille tarjottavista maksutapavaihtoehtoista. Maksutapavaihtoehtoina on kuluttaja-asiakkaalle tarjottava ainakin laskutusjakson mukaiseen kulutukseen perustuvaa maksutapavaihtoehtoa sekä arvioituun todennäköiseen vuotuisen sähkökulutukseen pohjautuvaa tasasuuruisiin maksueriin perustuvaa maksutapavaihtoehtoa. Lähtökohtana laskutuksessa tulisi olla asiakkaan todettuihin lukematietoihin perustuva laskutus silloinkin, kun kuluttaja valitsee tasaerälaskutuksen. Asiakkaalla olisi myös oikeus sähkönkulutustietojensa saantiin siitä riippumatta, mitä laskutustapaa asiakas käyttäisi. Laskutuksen tasaaminen vastaamaan asiakkaan todellisia kulutuslukemia tulisi tehdä vähintään kerran vuodessa. Maksutapavaihtoehtoisissa ei saisi olla perusteettomia tai eri asiakasryhmiä syrjiviä ehtoja. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, ettei asiakkaalta saisi veloittaa ylimääräistä palvelumaksua asiakkaan valitessa maksutavakseen tasaerälaskutuksen. Verkonhaltijalla olisi oikeus muuttaa asiakkaalta veloittavan tasaeran suuruutta muuttaessaan hinnoittelua tai asiakkaan vuotuisen arvioidun kulutuksen määrän muuttuessa. Ehdotettu säännös ei vaikuttaisi siihen, minkälaista jakelu- ja mit-

tauspalvelutuotetta asiakas käyttäisi. Myös tasaeriin perustuvan maksutavan valinnut asiakas voisi kuulua erilaisten palvelujen piiriin.

Maksutapavaihtoehtoja koskevan ehdotuksen tavoitteena on lisätä asiakkaiden valinnanvapautta laskujen maksamisessa ja poistaa sähköyhtiöiden yksipuolisesti käyttöön ottama, pelkästään lukemalaskutukseen perustuva maksukäytäntö. Taustalla on se, että sähkölämmittäjien sähkölaskut vaihtelevat merkittävästi vuoden eri ajankohtien välillä. Jatkossakin sähkönkulutus mittaisiin tunneittain ja mittaustiedot olisivat laskutuksen perusteena. Uudistusta olisi se, että jakeluverkonhaltijalla ja vähittäismyyjällä olisi velvollisuus tarjota myös palvelua, jossa asiakas saisi halutessaan lyhentää vuotuista sähkölaskuaan tasasuuruksissa erissä. Asiakkaalla voisi olla esimerkiksi eräänlainen sähkötili jakeluverkonhaltijassa, johon lukemalaskut kirjattaisiin ja, jota asiakas maksaisi tasasuuruksina erinä. Myös sähkömarkkinadirektiivin kuluttajansuojaa koskeva liite 1 edellyttää, että asiakkaat voivat valita useista eri maksumenetelmistä. Säännöksen vaikutusta sähkömarkkinoilla ja sen suhdetta energiansäätöön tulisi arvioida muutamien vuosien kuluessa. Silloin voitaisiin arvioida uudelleen säännöksen tarvetta.

Jakeluverkonhaltija voisi tarjota maksutapavaihtoehtona kuluttajalle myös ennakkolaskutusperusteista maksuvaihtoehtoa. Ennakkolaskutus ei kuitenkaan saisi olla ainoa kuluttaja-asiakkaalle tarjottava maksuvaihtoehto. Ennakkoon laskutettavien erien tulisi myös heijastaa riittävästi kuluttajan arvioitua todennäköistä vuotuista sähkönkulutusta.

58 §. Jakeluverkonhaltijan velvollisuus ohjata verkon käyttäjien varautumista. Pykälään esitetään uutta, voimassa olevaa lainsäädäntöä täydentävää säännöstä, jonka tavoitteena on parantaa jakeluverkkojen asiakkaiden varautumista häiriötilanteisiin. Pykälän 1 momentissa jakeluverkonhaltijalle säädettäisiin velvollisuus antaa liittyjälle liittymissopimusta koskevassa tarjouksessa tiedot jakeluverkon toimitusvarmuuden tasosta ja siihen vaikuttavista suunnitelmista liittymispisteessä. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin jakeluverkonhaltijan velvollisuudesta toimittaa vähintään kahden vuoden välein jakelu-

verkkonsa käyttäjille ohjeita varautumisesta sähkönjakelun häiriöihin. Tietoja voitaisiin antaa esimerkiksi asiakaslehdessä tai laskun mukana lähetettävässä tiedotteessa. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin jakeluverkonhaltijan velvollisuudesta antaa jakeluverkkonsa käyttäjälle tämän pyynnöstä tai omasta aloitteestaan yksilöllisiä varautumisohjeita, jos tämän sähkönkäyttö edellyttää verkonosassa sovellettavaa tavanomaista toimitusvarmuuden tasoa korkeampaa sähkönsaannin varmistamista. Lisäksi jakeluverkonhaltijalle ehdotetaan velvollisuutta käyttäjän pyynnöstä esittää arvio siitä, olisiko varautuminen edullisempaa tehdä verkon käyttäjän omilla toimenpiteillä vai jakeluverkon kehittämis- toimenpiteillä.

59 §. Jakeluverkonhaltijan tiedottaminen verkon käyttäjille häiriötilanteissa. Pykälään esitetään uutta, voimassa olevaa lainsäädäntöä täydentävää säännöstä, jonka tavoitteena on osaltaan varmistaa riittävän asiakastiedon antaminen jakeluverkkojen asiakkaille normaaliolojen häiriötilanteissa. Tavoitteena olisi, että jakeluverkonhaltijoiden tiedotuskapasiteetti kykenee kattamaan mahdollisimman laajasti asiakaskunnan tiedontarpeet vakavissa häiriötilanteissa samanaikaisesti. Näin vällettäisiin myös pelastusviranomaisille tehtäviä kyselyitä. Pykälän 1 momentissa säädetään jakeluverkonhaltijan velvollisuudesta tiedottaa viipymättä käyttäjille, jos sähkönjakelu keskeytyy jakeluverkoissa merkittävässä laajuudessa, esimerkiksi suurihäiriötilanteissa. Lisäksi säädettäisiin jakeluverkonhaltijalle velvollisuus antaa arvio vian tai keskeytyksen kestosta ja laajuudesta. Tiedottamisen tulisi tapahtua esimerkiksi tekstiviestipalveluna. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin Energiamarkkinavirastolle valtuus antaa tarkempia määräyksiä 1 momentissa tarkoitettujen ilmoitusten sisällöstä ja muodosta.

60 §. Oikeudellisesti eriytetty jakeluverkkotoiminta. Pykälän 1 momentissa määriteltäisiin jakeluverkkotoiminta, joka olisi eriytetävä oikeudellisesti saman yrityksen tai saman osapuolen määräysvallassa olevan yrittäjäryhmän sähköntuotannosta ja toimituksesta. Eriyttämisvelvoitteen asettaminen jakeluverkkotoiminnalle perustuu voimassa olevaan sähkömarkkinadirektiiviin. Lain

3 §:n määriteltäisiin, mitä määräysvallalla tarkoitetaan tässä laissa.

Oikeudellinen eriyttämisvelvoite koskisi niin sanottuja vertikaalisesti integroituneita sähkölaitosyrityksiä. Näillä tarkoitetaan yritystä tai saman osapuolen määräysvallassa olevaa yritysryhmää, joka harjoittaa jakeluverkkotoiminnan ohella sähköön tuotantoa ja toimitusta. Säännöksen tarkoittaman määräysvaltasuhteen puuttuessa eivät oikeudellisesti eriytettyyn sähköverkkotoimintaan liittyvät velvoitteet koskisi verkonhaltijaa. Oikeudellinen eriyttämisvelvoite koskisi niitä jakeluverkonhaltijoita, joiden 400 voltin sähköverkossa siirretty vuotuinen sähkömäärä on ollut kolmen viimeksi päättyneen kalenterivuoden aikana vähintään 200 gigawattituntia. Kantaverkonhaltijan eriyttämisvelvoitteesta ehdotetaan säädettäväksi kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamista koskevassa 33 §:ssä.

Oikeudellisella eriyttämisellä tarkoitettaisiin sitä, että kynnysarvon ylittävien jakeluverkkotoimintaa harjoittavien yhteisöjen ja kunnallisten laitosten tai kuntayhtymien taikka valtion laitosten tulisi harjoittaa jakeluverkkotoimintaa muista sähköliiketoiminnoista erillisessä oikeushenkilössä. Oikeudellisesti eriytettyä verkkotoimintaa harjoittavalla verkonhaltijalla tulisi myös olla oma sähköön tuotannosta ja toimituksesta erillinen organisaationsa sekä omat päätösvaltaa käyttävät toimielimensä. Tällä pyritäisiin siihen, että muut sähköliiketoiminnot eivät ohjaisi verkonhaltijan päivittäistä toimintaa ja sen investointeja sähköverkkoon. Oikeudellisella eriyttämisellä pyritäisiin siten varmistamaan sähköverkon kehittäminen verkkotoiminnan lähtökohdista.

Oikeudellinen eriyttäminen merkitsisi käytännössä muiden sähköliiketoimintojen eriyttämistä verkkotoiminnasta erilliseen oikeushenkilöön. Vastaavasti olisi mahdollista eriyttää jakeluverkkotoiminta sähkölaitosyrityksen muista liiketoiminnoista erilliseen oikeushenkilöön. Näin verkonhaltija voisi jatkaa toimintaansa esimerkiksi kunnallisena liikelaitoksena, jos liikelaitoksen sähköön tuotantoa ja sähköön toimitusta koskevat toiminnot yhtiöitettäisiin kunnasta erillisen oikeushenkilön hoidettavaksi. Sen sijaan kunnallisen liikelaitoksen jakaminen kahdeksi erilli-

seksi liikelaitokseksi ei täyttäisi erillisen oikeushenkilön vaatimusta. Velvoite oikeudellisesti eriytetyn oikeushenkilön muodostamiseen kohdistuisi kynnysarvot ylittävään jakeluverkkotoimintaan. Vastaavasti velvoite ei koskisi pakollisena kynnysarvon alittavia, pienimpiä sähkölaitoksia.

Velvollisuus oikeudelliseen eriyttämiseen syntyisi, jos verkonhaltija olisi kolmena peräkkäisenä kalenterivuotena ylittänyt säädetyn kynnysarvon. Kynnysarvon ylittäminen kolmena vuotena peräkkäin merkitsisi käytännössä sitä, että verkonhaltija olisi kooltaan siirtynyt pysyvästi kynnysarvon yläpuolelle. Sen sijaan kynnysarvon satunnainen ylittäminen ei vielä aiheuttaisi eriyttämisvelvollisuuden täyttymistä. Ehdotettu velvoite täyttäisi sähkömarkkinadirektiivin verkonhaltijoille asettaman oikeudellista eriyttämistä koskevan vaatimuksen. Ehdotuksessa kuitenkin hyödynnettäisiin mahdollisuus poiketa pienten yritysten osalta jakeluverkkotoiminnan eriyttämisvelvoitteesta. Poikkeukselle oikeudellisesta eriyttämisvelvoitteesta ehdotetaan kynnysarvoksi pienjänniteverkossa kalenterivuoden aikana siirrettyä, vähintään 200 gigawattitunnin suuruista energia-määrää. Ehdotettu kynnysarvo on direktiivissä poikkeuksen ylärajaksi säädettyä 100 000 asiakkaan rajaa alhaisempi, sillä pienimmillä velvoitteen piiriin kuuluvilla yrityksillä olisi vähintään noin 18 000 asiakasta. Näiden kokorajat alittavien ja oikeudellisesti eriytettyä jakeluverkkotoimintaa harjoittavien verkonhaltijoiden johdossa voisi siten toimia samoja henkilöitä kuin saman osapuolen määräysvallassa olevan sähköön tuotantoa tai toimitusta harjoittavan yrityksen johdossa.

Sähkömarkkinadirektiivin mukaisesti jakeluverkonhaltijalla on oltava käytössään näiden tehtävien hoitamiseksi tarvittavat voimavarat mukaan lukien henkilöstö sekä tekniset, fyysiset että taloudelliset voimavarat.

Pykälässä säädettäisiin siirtymäajasta, jonka kuluessa kynnysarvon ylittäneen yrityksen tulisi panna täytäntöön oikeudellisesti eriytettyä verkkotoimintaa koskevat yritysrakenteen muutokset. Riittävän toteutusajan turvaamiseksi siirtymäajan pituus olisi kaksi vuotta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin verkonhaltijan tuotemerkistä. Jakeluverkkotoiminnalle on sähkömarkkinadirektiivissä ase-

tettu uutena vaatimuksena jakeluverkonhaltijoiden eriyttämisen täydentäminen tuotemerkkeihin liittyvällä lisävaatimuksella. Vertikaalisesti integroituneet jakeluverkonhaltijat eivät etenkin viestinnässään ja tuotemerkeissään saisi aiheuttaa epäselvyyttä siitä, että yrityksen toimituksista huolehtiva liiketoimintahaara on erillinen yksikkö. Oikeudellisesti eriytetty jakeluverkonhaltija ei saisi esiintyä yksinomaan myyntiorganisaation tuotemerkillä vaan sen tulisi sisällyttää omaan viestintäänsä ja tuotemerkkiinsä ainakin verkonhaltijan oma virallinen nimi, jotta voidaan varmistaa erottuminen myyntiorganisaatiosta. Direktiivi ei kiellä käyttämästä konsernin yhteistä nimeä osana jakeluverkonhaltijan nimeä. Nimestä tulisi kuitenkin ilmetä, että kyseessä on jakeluverkonhaltija, joka on muusta toiminnasta erillinen oikeushenkilö.

Pykälän 3 momentissa annettaisiin työ- ja elinkeinoministeriölle valtuus antaa tarvittaessa asetuksella tarkempia säännöksiä oikeudellisesti eriytettyä sähköverkkotoimintaa harjoittavan jakeluverkonhaltijan organisaation ja päätöksenteon riippumattomuudesta tapauksissa, joissa verkonhaltijalla olisi vähintään 50 000 asiakasta. Asetuksenantamisvaltuus liittyisi verkonhaltijan johtoon kuuluvien henkilöiden riippumattomuuden varmistamista koskevista työsuhde-eduista päättämiseen. Oikeudellisesti eriytettyä sähköverkkotoimintaa harjoittavien verkonhaltijoiden johtoon kuuluvien henkilöiden työsuhde-etujen ei tulisi liittyä vertikaalisesti integroituneen yrityksen muuta sähköliiketoimintaa harjoittavien osien toimintaan. Esimerkkinä työsuhde-edusta, joka saattaisi vaarantaa oikeudellisesti eriytetyn sähköverkkotoiminnan johdosta vastaavien riippumattomuuden, olisi tulospalkkio, joka olisi sidottu muun kuin oikeudellisesti eriytettyä verkkotoimintaa harjoittavan yhteisön tulokseen. Asetuksella voitaisiin myös säätää, että verkonhaltijalla tulisi olla ohjelma toimenpiteistä, joilla varmistetaan, että yhteisö toteuttaa sähkömarkkinalain 4 luvussa säädetyt verkonhaltijan yleiset velvoitteet ja verkkopalvelujen hinnoittelun sekä 11 luvussa tarkoitetut sähkömarkkinoiden toimijoiden järjestelmävelvoitteet sekä sähkökauppojen selvitykseen liittyvät velvoitteensa syrjimättömästi. Verkonhaltijan

tulisi myös nimittää vastuuhenkilö, joka vastaa ohjelman laadinnasta ja sen noudattamisen seurannasta. Vastuuhenkilön tulisi laatia vuosittain raportti ohjelman toimenpiteistä. Raportti tulisi toimittaa Energiamarkkinavirastolle ja se tulisi julkaista.

Pykälän 3 momenttiin sisältyvä sääntely ehdotetaan ulotettavaksi oikeudellisesti eriytettyä jakeluverkkotoimintaan harjoitaviin verkonhaltijoihin, joilla on vähintään 50 000 verkon käyttäjää. Voimassa olevassa laissa vastaava asiakasmäärä on 100 000 asiakasta. Suomen oloissa 100 000 asiakkaan vaatimuksen täyttää vain muutama jakeluverkonhaltija. Rajan laskemisella saavutettaisiin merkittävä mainittujen toimenpiteiden vaikutuksen lisäys. Raja olisi myös yhdenmukainen 61 §:n säännöksen kanssa. Pykälässä säädettyjen velvoitteiden ulottaminen kaikkiin oikeudellisesti eriytettyä sähköverkkotoimintaa harjoitaviin verkonhaltijoihin ei olisi tarkoituksenmukaista. Oikeudellista eriyttämistä koskevan velvoitteen piiriin kuuluvien pienehköjen ja keskusuurten toimijoiden osalta tässä pykälässä säädettyjen velvoitteiden toteuttamisesta saavutettavat edut eivät olisi suhteessa niiden toteuttamisesta aiheutuviin toimenpiteisiin.

61 §. Oikeudellisesti eriytettyä jakeluverkkotoimintaa harjoittavan verkonhaltijan johdon riippumattomuus. Pykälässä säädettäisiin sähkömarkkinadirektiivin edellyttämistä verkonhaltijan riippumattomuuden varmistamiseen tähtäivistä oikeudellista eriyttämistä täydentävistä lisävaatimuksista, jotka koskisivat pykälässä säädetyt rajat ylittäviä, oikeudellisesti eriytettyä jakeluverkkotoimintaa harjoittavia verkonhaltijoita.

Oikeudellisesti eriytettyä jakeluverkkotoimintaa harjoittavan verkonhaltijan, jolla on vähintään 50 000 verkon käyttäjää, johtoon kuuluva henkilö ei saisi toimia sähkön tuotannosta tai myynnistä vastaavan yrityksen toimitusjohtajana taikka hallituksen tai sitä vastaavan toimielimen jäsenenä, jos verkonhaltija ja yritys ovat saman osapuolen määräysvallassa. Käytännössä tämä merkitsisi sitä, että vertikaalisesti integroituneessa yrityksessä myöskään sähköntuotannosta tai -myynnistä vastaavan yrityksen johtoon kuuluvat henkilöt eivät voisi toimia verkonhaltijan johdossa. Verkonhaltijan johtoon kuuluvalla

henkilöllä tarkoitetaan tässä yhteydessä yrityksen toimitusjohtajaa sekä hallituksen tai sitä vastaavan toimeilimen jäsentä. Vertikaalisesti integroituneella yrityksellä puolestaan tarkoitetaan edellä 60 §:ssä määriteltyä yritystä. Säännöksen kielto ulottuisi paitsi konsernin sähköntuotantoa tai sähkönmyyntiä harjoittavaan yhtiöön, myös tällaisen konserniyhtiön emoyhtiöön. Kielto koskisi myös saman osapuolen määräysvallassa olevia muita yrityksiä, vaikka niiden välillä ei olisi-kaan konsernisuhdetta. Näin ollen kunnan omistaman verkkotoimintaa harjoittavan liikelaitoksen johtoon kuuluva henkilö ei saisi toimia saman kunnan omistaman muuta sähköliiketoimintaa harjoittavan yrityksen toimitusjohtajana tai hallituksen jäsenenä. Kielto ei sen sijaan koskisi toisen verkkotoimintaa tai verkkotoimintaan olennaisesti liittyvää toimintaa harjoittavan yrityksen hallintoon osallistumista.

62 §. Suljettua jakeluverkkoa koskevat erityissäännökset. Pykälässä säädettäisiin poikkeuksesta, jonka mukaan tiettyjä sähkömarkkinalain säännöksiä ei sovellettaisi suljettuun jakeluverkkoon eikä suljetun jakeluverkon haltijaan. Lain 11 §:n perusteluissa kuvataan suljetun jakeluverkon käsitettä tarkemmin.

Sähkömarkkinadirektiivi mahdollistaa suljettujen jakeluverkkojen ja niiden haltijoiden vapauttamisen tietyistä direktiivin vaatimuksista. Pykälässä säädettäisiin, että suljettuun jakeluverkkoon tai sen haltijaan ei sovellettaisi lain 23, 28 ja 29 §:n, 50—52 §:n, 54 §:n sekä 57—59 §:n säännöksiä. Suljettuun jakeluverkonhaltijaan ehdotetaan kohdistuvaksi lievemmat velvoitteet sähköverkkotoiminnan harjoittamiseksi ja siten suljettu jakeluverkonhaltija ehdotetaan vapautettavaksi 23 §:ään ehdotetusta sähköverkon häviöenergian hankinnasta, 28 §:n verkonhaltijan varautumissuunnitelman laatimisesta, 29 §:n verkonhaltijan yhteistoimintavelvollisuudesta häiriötilanteissa, 50 §:n suurjännitteisen jakeluverkon toiminnan laatuvaatimuksista, 51 §:n jakeluverkon toiminnan laatuvaatimuksista sekä 52 §:n jakeluverkon kehittämissuunnitelman laatimisesta. Suljetun jakeluverkon haltija olisi vapautettu myös 54 §:n sähkönjakelupalvelujen aikajaotusta koskevasta velvoitteesta, 57 §:n laskutusta jakeluverkossa koskevasta velvoitteesta, 58 §:n

mukaisesta jakeluverkonhaltijan velvollisuudesta ohjata verkon käyttäjien varautumista sekä 59 §:n velvoitteesta tiedottaa verkon käyttäjille häiriötilanteissa.

III osa. Sähköntuotanto ja -toimitus

7 luku. Sähköntuotanto

63 §. Uutta sähköntuotantokapasiteettia koskeva tarjouskilpailu. Pykälässä säädettäisiin sähkömarkkinadirektiivin 8 artiklaan perustuvan säännöksen mukaisesti uutta sähköntuotantokapasiteettia koskevasta tarjouskilpailusta. Valtioneuvosto voisi säännöksen perusteella päättää sähkön riittävyyden turvaamiseksi uutta sähköntuotantokapasiteettia tai kysynnänhallintatoimia koskevan julkisen tarjouskilpailun järjestämisestä. Päätös voitaisiin tehdä vain siinä tapauksessa, että sähkön tarjonta, suunnitteilla ja rakenteilla olevat sähköntuotantolaitokset ja siirtoyhteydet sekä toteutettavat energiatehokkuutta edistävät kysynnänhallintatoimet huomioon ottaen, ei riitä täyttämään sähkön kysyntää Suomessa eikä sähkön riittävyyttä voida turvata muilla toimenpiteillä. Kynnys tarjouskilpailun käytölle olisi erittäin korkea. Tarjouskilpailun käynnistämistä koskevan päätöksen tulisi perustua pysyvään fyysiseen kehitykseen sähkön tarjonnassa ja kysynnässä. Pohjoismaisen vesivoimatilanteen poikkeukselliset lyhytaikaiset vaihtelut tai sähkön korkea hintataso eivät oikeuttaisi tarjouskilpailun käynnistämiseen. Uuden tuotantokapasiteetin rakentaminen perustuu avoimilla sähkömarkkinoilla markkinamekanismiin, jossa markkinat antavat tarvittavat signaalit uusiin investointeihin. Tarjouskilpailumenettely olisi-kin viimeinen keino taata sähkön saanti tilanteessa, jossa sähkömarkkinat toimivat heikosti ja riittävää sähköntuotantokapasiteettia ei synny markkinaehtoisesti tai yleisten energiapoliittisten tukijärjestelmien myötävaikutuksella. Tarjouskilpailu edellyttäisi käytännössä erillistä valtiontukea kohteena olevalle voimalaitokselle, sillä avoimilla sähkömarkkinoilla ei ole mahdollista taata sidottua asiakaskuntaa, jolle kyseisten voimalaitosten tuotanto myytäisiin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tarjouskilpailua koskevasta päätöksestä. Päätök-

sessä määrättäisiin tarjouspyyntöön sisällytettävät tiedot edellytetyistä sopimusehdoista ja menettelytavat, joita tarjoajien olisi noudatettava sekä perusteet, jotka sääntelisivät tarjoajien valintaa ja sopimuksen tekemistä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tarjouskilpailun järjestämisestä vastaavista viranomaisista. Päätös tarjouskilpailun järjestämisestä ratkaistaisiin valtioneuvoston yleisistunnossa. Työ- ja elinkeinoministeriö toimisi päätöksen valmistelevana ja toimeenpanevana viranomaisena. Ministeriö myös tekisi ratkaisun tarjouksen hyväksymisestä.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin asetuksenantovaltuudesta, jonka mukaan tarkemmat säännökset tarjouskilpailussa noudatettavasta menettelystä annettaisiin valtioneuvoston asetuksella.

64 §. Voimalaitosten rakentamista ja käytöstä poistamista koskevat ilmoitukset. Pykälään ehdotetaan otettavaksi sähkön tarjonnan ja kysynnän välisen tasapainon seurannan järjestämisen edellyttämä säännös, joka velvoittaisi sähköntuottajaa ilmoittamaan Energiamarkkinavirastolle voimalaitoksen rakentamissuunnitelmasta ja käyttöönottamisesta sekä voimalaitoksen pitkäaikaisesta tai pysyvästä käytöstäpoistamisesta. Riittävän ajoissa saatu tieto näistä hankkeista voi olla tarpeen, jotta viranomaisten on mahdollista arvioida sähköjärjestelmän kehitystä muun muassa varmuusnäkökulmasta sekä suoriutua lupa- ja muista viranomaistehtävistä, jotka perustuvat, ydinenergia-, ympäristö-, vesi- ja muuhun lainsäädäntöön. Valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset ilmoitusvelvollisuuden sisällöstä ja ilmoitusmenettelystä.

65 §. Voimalaitosten huoltoseisokit. Pykälään ehdotetaan säännöstä, joka velvoittaisi sähköntuottajan ilmoittamaan sähkömarkkinaviranomaiselle teholtaan vähintään 100 megavoltiampeerin erillistä sähköntuotantoa harjoittavan voimalaitoksensa suunnitellusta huoltoseisokista, joka ajoittuu 1.12.—28.2. väliselle ajalle. Voimalaitoksella tarkoitettaisiin tässä yhteydessä ensinnäkin yksittäistä, itsenäisenä kokonaisuutena toimivaa voimalaitosta, vaikka samalla laitospaikalla toimisi useitakin voimalaitoksia, jos nämä voimalaitokset eivät muodosta teknisesti yhtenäistä toimintakokonaisuutta. Esi-

merkkinä tällaisesta tapauksesta olisi lauhdevoimalaitos. Tämän lisäksi voimalaitoksella tarkoitettaisiin yhtenäistä voimalaitoskokonaisuutta, jota tyypillisesti käytetään yhtenä kokonaisuutena, vaikka voimalaitos koostuisikin useasta voimakoneesta, joita olisi mahdollista käyttää tai kytkeä pois käytöstä myös yksittäin. Tämän mukaisesti ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluisi esimerkiksi vesivoimala, jossa on kolme kappaletta 40 megavoltiampeerin turpiineja taikka usean samassa joessa sijaitsevan voimalaitoksen kokonaisuus, jota käytetään yhtenä kokonaisuutena, jos voimalaitoskokonaisuuden teho ylittää 100 megavoltiampeerin rajan.

Energiamarkkinavirastolla olisi toimivalta siirtää huoltoseisokkia, jos on perusteltua aiheuttaa epäillä, että sähkön tarjonta ei riittäisi täyttämään sähkön kysyntää huoltoseisokin ilmoitettuna ajankohtana. Ilmoitusvelvollisuus ja huoltoseisokin siirtämismahdollisuus ei koskisi sähkön ja lämmön yhteistuotantoa, teollisuusprosessiin liittyvää sähköntuotantoa eikä valtakunnallisen tehotasapainon näkökulmasta vähämerkityksisiä, teholtaan alle 100 megavoltiampeerin voimalaitoksia. Ilmoitusmenettelyn ja siihen liittyvän siirtomahdollisuuden piiriin eivät kuuluisi äkillisestä tarpeesta aiheutuneet huoltoseisokit. Äkillisestä tarpeesta johtuvan huoltoseisokin yhteydessä olisi myös mahdollista suorittaa perusteltuja muita huoltotoimenpiteitä, joiden suorittaminen olisi tarkoituksenmukaista samalla, kun voimalaitos muutoinkin on pois käytöstä. Järjestelmällä ei myöskään velvoitettaisi voimalaitoksen haltijaa tuottamaan sähköä kyseisenä ajanjaksona.

Tarkemmat säännökset ilmoitusvelvollisuuden sisällöstä ja ilmoitusmenettelystä annettaisiin valtioneuvoston asetuksella.

Energiamarkkinavirasto ei saisi tehdä siirtoa koskevaa päätöstä, jos huoltoseisokin siirtäminen aiheuttaisi vaaran voimalaitoksen teknisestä vikaantumisesta taikka vaarantaisi voimalaitoksen käyttöturvallisuuden. Energiamarkkinaviraston tulisi kuulla paineastia- ja sähköturvallisuudesta vastaavaa Turvallisuus- ja kemikaalivirastoa ja, jos huoltoseisokki koskisi ydinvoimalaitosta, ydinturvallisuudesta vastaavaa Säteilyturvakeskusta ennen siirtoa koskevan päätöksen tekemistä. Esitetyllä järjestelmällä ei vaaran-

nettaisi voimalaitosten turvallisuutta taikka altistettaisi niitä vikaantumiselle, koska voimalaitoksen haltija voisi tarvittaessa aikaistaa huoltoseisokin alkamaan ennen 1.12. alkavaa jaksoa. Siirtoa koskevaa päätöstä olisi noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomainen kieltäisi päätöksen täytäntöönpanoa tai määräisi sitä keskeytettäväksi.

Voimassa olevaan lakiin sisältyvä Energiamarkkinaviraston mahdollisuus asettaa siirtopäätöksensä tehosteeksi uhkasakko ehdotetaan kumottavaksi, koska Energiamarkkinaviraston päätöksen rikkomisesta voitaisiin määrätä sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 16 §:n nojalla seuraamusmaksu.

8 luku **Sähköntoimittajan sopimustietojen säilyttäminen**

66 §. *Sähköntoimittajan sopimustietojen säilyttäminen.* Pykälään esitetään säännöstä sähköntoimittajan sähköntoimitussopimusten ja sähköjohdannaisiin liittyviä liiketoimia koskevien merkityksellisten tietojen säilyttämisestä. Säilyttämisvelvoite koskisi sähköntoimittajan tukkuasiakkaiden ja kantaverkonhaltijoiden välisiä liiketoimia.

Säännöksellä pyritään parantamaan sähkömarkkinoiden avoimuutta ja luottamusta lisäämällä markkinoiden toiminnan läpinäkyvyyttä ja valvontaa. Sähkönmyyjille on nykyäänkin asetettu velvoitteita säilyttää fyysisen sähkökaupan sekä johdannaiskaupan liiketoimia koskevia tietoja. Merkittävimmät sähkönmyyjät toimivat Nord Poolin markkinapaikoilla ja ovat sitoutuneet pörssin sääntöjen noudattamiseen. Yleiseen kirjanpito- ja rahoitusmarkkinalainsäädäntöön, kuten arvopaperimarkkinalakiin, sisältyy niin ikään kaupankäyntitietojen säilyttämiseen vaikuttavia säännöksiä. Pykälässä asetetut kaupankäyntiä koskevien tietojen dokumentointi- ja säilyttämisvelvoitteet eivät siten käytännössä aiheuta merkittäviä uusia velvoitteita niiden piirissä jo toimiville. Direktiivin edellyttämän tietosisällön säilyttämistä ei voida kuitenkaan varmistaa pelkästään edellä mainittujen järjestelmien perusteella.

Säilyttämisvelvoite kattaa sekä tietojen säilyttämis- että luovuttamisvelvollisuuden. Tie-

dot on pidettävä kansallisten viranomaisten, joilla tarkoitetaan kansallisena sääntelyviranomaisena toimivaa Energiamarkkinavirastoa, kansallisena kilpailuviranomaisena toimivaa Kilpailu- ja kuluttajavirastoa ja kansallisen rahoitusmarkkinaviranomaisena toimivaa Finanssivalvontaa, sekä komission saatavilla. Tietojen säilyttäminen kirjanpitoaineiston joukossa tai johdannaiskauppoja koskevien määräysten mukaisesti riittäisivät täyttämään säilyttämisvelvollisuuden. Kansallisille viranomaisille ja komissiolle tiedot tulee luovuttaa pyydettyä. Tietojen säilyttämisvelvoite ei koskisi tietoja sähkön myynnistä loppukäyttäjälle.

Fyysisen sähkökaupan ohella tietoja edellytetään säilytettäväksi sähköjohdannaisilla käydyistä kaupoista. Sähköjohdannaisella tarkoitetaan rahoitusvälineiden markkinoista annetun direktiivin 2004/39/EY liitteessä I olevan C osan 5, 6 tai 7 kohdassa määriteltyä rahoitusvälinettä, jonka kohde-etuus on sähkö. Tällaisia rahoitusvälineitä ovat optiot, futuurit, swapit, korkoterminit ja muut johdannaisopimukset, joiden kohde-etuus on hyödyke ja jotka on toteutettava nettoarvon tilityksellä tai jotka voidaan toteuttaa nettoarvon tilityksellä jonkin osapuolen niin halutessa, optiot, futuurit, swapit ja muut johdannaisopimukset, joiden kohde-etuutena on hyödyke ja jotka voidaan toteuttaa kohde-etuus luovuttaen, edellyttäen, että niillä käydään kauppaa säännellyillä markkinoilla ja/tai monenkeskisissä kaupankäyntijärjestelmissä sekä optiot, futuurit, swapit, terminit ja muut johdannaisopimukset, joiden kohde-etuus on hyödyke ja jotka voidaan toteuttaa kohde-etuus luovuttaen, mutta joita ei ole mainittu muuten C osan kuudennessa kohdassa ja joita ei ole tarkoitettu kaupallisiin tarkoituksiin sekä jotka ovat luonteeltaan muiden johdannaisrahoitusvälineiden kaltaisia, kun otetaan muun muassa huomioon, että ne on selvitetty tunnustettujen selvityslaitosten kautta ja että ne ovat säännöllisesti vakuuksien muutospyyntöjen kohteina.

Sähkönmyyjän tulisi säilyttää ainakin seuraavat tiedot viranomaisten saatavilla: 1) liiketoimen kesto, 2) toimitukseen ja selvitykseen liittyvät menettelytavat, 3) toimituksen määrä, 4) toteutusajankohta ja -aika, 5) hinta, 6) sopijapuolen yksilöivät tiedot ja 7) tiedot

selittämättä jääneistä sopimuksista. Luettelo ei siten ole tyhjentävä, vaan viranomaiset voisivat tarvittaessa pyytää muitakin kaupankäyntiä koskevia tietoja, jotka se katsoo merkityksellisiksi. Tietojen merkityksellisyyden arviointi olisi tapauskohtaista.

9 luku Sähkön vähittäismyynti

67 §. Toimitusvelvollisuus. Ehdotettu pykälä vastaa asialliselta sisällöltään voimassa olevan sähkömarkkinalain 21 §:ää. Pykälässä käytettyä terminologiaa on osaksi uudistettu vastaamaan sähkömarkkinadirektiivissä käytettyä terminologiaa muuttamalla termi sähkönkäyttäjä loppukäyttäjäksi.

Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan sähkön vähittäismyyjä, jolla on huomattava markkinavoima sähkön vähittäismyynnissä jakeluverkonhaltijan vastuualueella, on velvollinen toimittamaan vastuualueella sähköä kohtuulliseen hintaan momentissa säädetyille asiakasryhmille. Tätä velvollisuutta kutsutaan toimitusvelvollisuudeksi. Toimitusvelvollisuus on rajoitettu säännöksessä määriteltäviin asiakasryhmiin, joita ovat kuluttajansuojalain 1 luvun 4 §:ssä tarkoitetut kuluttajat sekä muut sähkönkäyttäjät, joiden käyttöpaikka on varustettu enintään 3 x 63 ampeerin pääsulakkeilla tai joiden sähkönkäyttöpaikkaan ostetaan sähköä enintään 100 000 kilowattituntia vuodessa. Toimitusvelvollisuus koskee kaikkia sen piirissä olevia sähkönkäyttäjiä siitä riippumatta, onko näillä mahdollisuus hankkia sähköä muilta kuin toimitusvelvolliselta sähkönmyyjältä.

Sähkön vähittäismyyjällä katsotaan olevan huomattava markkinavoima kyseisen jakeluverkonhaltijan vastuualueella, jos sillä markkina-analyysin perusteella havaitaan olevan kyseisellä alueella sellaista taloudellista vaikutusvaltaa, jonka turvin se voi toimia huomattavassa määrin riippumattomana kilpailijoista, kuluttajista ja muista toimitusvelvollisuuden piiriin kuuluvista sähkönkäyttäjistä. Ehdotetussa säännöksessä tarkoitettu huomattava markkinavoima poikkeaa kilpailulaissa tarkoitettua määräävästä markkina-asemasta siinä, ettei huomattavan markkinavoiman yrityksen aseman tarvitse olla kyseisellä alueella toiminnassaan samassa määrin riippumaton kilpailijoistaan tai asiakkaistaan

kuin määräävän markkina-aseman yritys olisi.

Toimitusvelvollisuus on sähkön vähittäismyyjällä, jonka toimitetun sähkön määrällä mitattu markkinaosuus toimitusvelvollisuuden piirissä olevien sähkönkäyttäjien osalta on vastuualueella suurin, jos vastuualueella ei ole osoitettavissa huomattavan markkinavoiman vähittäismyyjää. Säännös on sähkömarkkinadirektiivin yleispalveluvelvoitteen täyttämiseksi välttämätön sen tilanteen varalta, että jollain vastuualueella ei olisi osoitettavissa huomattavan markkinavoiman vähittäismyyjää.

Pykälän 2 momentin mukaan huomattavan markkinavoiman vähittäismyyjällä tulee olla julkiset sähkönmyyntiehdot ja -hinnat toimitusvelvollisuuden piirissä oleville asiakkaille. Niissä ei saa olla kohtuuttomia tai sähkökaupan kilpailua rajoittavia ehtoja. Toimitusvelvollinen vähittäismyyjä saisi tarjota asiakkailleen sähköä myös julkisista ehdoista poikkeavilla ehdoilla, sillä myös toimitusvelvollisuuden piirissä olevat asiakkaat olisivat oikeutettuja kilpailuttamaan sähkön ostonsa. Toimitusvelvollisella sähkönmyyjällä tulisi olla mahdollisuus osaltaan vastata muiden sähkönmyyjien kilpailuun.

Pykälän 3 momentin mukaan Energiamarkkinavirasto voi määrätä 1 momentissa tarkoitetun vähittäismyyjän toimittamaan sähköä 2 momentissa tarkoitetuilla julkisilla ehdoilla toimitusvelvollisuuden piirissä oleville asiakkaille.

68 §. Vähittäismyyjän myyntiehtojen ilmoittaminen Energiamarkkinavirastolle. Ehdotettu pykälä vastaa asialliselta sisällöltään voimassa olevan sähkömarkkinalain 22 §:ää. Pykälässä käytettyä terminologiaa on uudistettu vastaamaan sähkömarkkinadirektiivissä käytettyä terminologiaa muuttamalla termi sähkönkäyttäjä loppukäyttäjäksi.

Pykälässä osoitettaisiin Energiamarkkinavirastolle toimivalta antaa 67 §:ssä tarkoitettuja vähittäismyyjiä sitovia määräyksiä, joilla nämä velvoitettaisiin toimittamaan pykälässä tarkoitettua vähittäismyyntiehtonsa ja -hintansa sekä niiden määräytymisperusteet virastolle. Energiamarkkinavirasto ylläpitää keräämiensä hintatietojen perusteella sähkön vähittäismyyntihintoja koskevaa hintaseurantaa.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan sähkön vähittäismyyjän tulisi ilmoittaa Energiamarkkinavirastolle myös muista kuin lain 67 §:ssä tarkoitetuista sähkön vähittäismyyntiehdoista ja -hinnoista, joilla vähittäismyyjä tarjoaa yleisesti sähköä kuluttajille sekä muille loppukäyttäjille, joiden käyttöpaikka on varustettu enintään 3 x 63 ampeerin pääsulakkeilla tai joiden sähkönkäyttöpaikkaan ostetaan sähköä enintään 100 000 kilowattituntia vuodessa. Nämä tarjoukset eroavat luonteeltaan 67 §:ssä tarkoitetuista tarjouksista siten, että vähittäismyyjä tarjoaa niitä yleisesti myös 67 §:ssä tarkoitettun jakeluverkon ulkopuolelle. Ehdotetun säännöksen tavoitteena on luoda edellytykset sähkön vähittäismyyntitarjousten hintaseurannalle, jonka avulla sähkönkäyttäjät saisivat keskitetysti tietoja vähittäismyyjien yleisesti tekemistä sähkönmyyntitarjouksista. Sähkön vähittäismyyjille tarjoushintoja koskeva hintaseuranta merkitsisi tehokasta välinettä tavoittaa tarjouksia pyytäviä sähkönkäyttäjiä. Ehdotetun säännöksen perusteella vähittäismyyjille voitaisiin asettaa velvoite ilmoittaa hintaseurantaa varten tarjoukset, joita vähittäismyyjät antavat yleisesti määrämuotoisista sähkötuotteista ennalta määritellyille sähkönkäyttäjäryhmille. Tämä mahdollistaisi yleisen tarjousrekisterin luomisen, jota hyödyntämällä sähkönkäyttäjät saisivat keskitetysti tiedot määrämuotoisten sähkötuotteiden tarjouksista. Näiden määrämuotoisten tarjousten ilmoittaminen rekisteriin ei asettaisi vähittäismyyjälle velvoitetta tehdä määrämuotoisia sähkötuotteita koskevia tarjouksia, mikäli vähittäismyyjä ei tätä halua tehdä. Vähittäismyyjä voisi myös asettaa määrällisiä rajoituksia tarjoamalleen sähköerälle, jonka vähittäismyyjä on ilmoittanut hintaseurantaan. Vastaavasti vähittäismyyjä voisi soveltaa tässä momentissa tarkoitetuissa sähkötuotteissa myös muita kuin Energiamarkkinavirastolle ilmoittamia tarjousehdoja.

69 §. Vähittäismyyjän laskutus. Ehdotettu pykälä vastaa osaksi aiempaa sähkömarkkinalain 23§:ää, minkä lisäksi siihen on direktiivin myötä lisätty tiedot sopimuksen voimassaoloajasta, kuluttajien käytettävissä olevista riitojenratkaisumenetelmistä ja niiden vireillepanosta. Lisäksi säännökseen on sisäl-

lytetty määräaika kuluttajalle suunnatun loppulaskun lähettämiseksi sekä velvoite tarjota kuluttajalle erilaisia maksutapavaihtoehtoja. Myös pykälässä käytettyä terminologiaa on ajantasaistettu. Sähkön vähittäismyyjän olisi esitettävä laskussa loppukäyttäjälle sähkön hinnan muodostumista koskevan erittelyn lisäksi tieto sopimuksen voimassaoloajasta. Erittelyssä sähkön vähittäismyyjän olisi osoitettava asiakkaalle, mistä osista tämän maksettavaksi tuleva lasku muodostuu. Energiamarkkinavirastolla olisi toimivalta antaa tarkempia määräyksiä siitä, mitä tietoja laskuun tulee sisällyttää sekä niiden ilmoittamistavasta. Sopimuksen voimassaoloa koskevalla tiedolla pyritään lisäämään loppukäyttäjien tietoisuutta määräaikaisten sopimustensa voimassaoloajoista sekä vähentämään asiakkaiden riskiä rikkoa voimassa olevaa sopimustaan solmimalla päällekkäisiä sopimuksia. Edellä mainitut tiedot tulisi sisällyttää kaikkien loppukäyttäjien laskuihin.

Kuluttajille suunnattuihin laskuihin olisi edellä mainittujen tietojen lisäksi sisällytettävä tiedot asiakasvalitusten tekemistä varten sekä tietoja käytettävissä olevista riitojenratkaisumenetelmistä. Laskussa tulisi antaa ohjeita siitä, mihin laskutusta koskeva reklamaatio ensisijaisesti kohdistetaan. Tavoitteena on lisätä kuluttajien tietoisuutta käytettävissä olevista riitojenratkaisukeinoista ja -menetelmistä.

Pykälän 2 momentissa sähkön vähittäismyyjälle asetettaisiin kuuden viikon määräaika toimittaa loppulasku kuluttajalle. Määräajan pituus perustuu sähkömarkkinadirektiivin säännökseen. Määräajan tarkoituksena on varmistaa, että asiakkaan ja vähittäismyyjän väliseen keskinäiseen suoritusvelvollisuuteen liittyvät kysymykset saatetaan päätökseen kohtuullisessa ajassa sopimussuhteen päättymisestä. Loppulaskun viivästyminen kohtuuttomasti saattaa vaikeuttaa kuluttajan talouden suunnittelua, koska asiakkaalla ei välttämättä ole ennakotietoa siitä, tuleeko hän saamaan palautusta sähköntoimittajalta vai joutuuko hän mahdollisesti maksamaan sähköntoimittajalleen jotakin. Kuuden viikon määräaika lasketaan siitä, kun sähkön toimitus kuluttajalle on päättynyt.

Pykälään on sisällytetty myös uusi säännös kuluttajille tarjottavista maksutapavaihtoeht-

doista. Maksutapavaihtoehtoina on kuluttaja-asiakkaalle tarjottava ainakin laskutusjakson mukaiseen kulutukseen perustuvaa maksutapavaihtoehtoa sekä arvioituun todennäköiseen vuotuiseseen sähkönkulutukseen pohjautuvaa tasasuuruisiin maksueriin perustuvaa maksutapavaihtoehtoa. Lähtökohtana laskutuksessa tulisi olla asiakkaan todettuihin lukematietoihin perustuva laskutus silloinkin, kun kuluttaja valitsee tasaerälaskutuksen. Asiakkaalla olisi myös oikeus sähkönkulutustietojensa saantiin siitä riippumatta, mitä laskutustapaa asiakas käyttäisi. Laskutuksen tasaaminen vastaamaan asiakkaan todellisia kulutuslukuja tulisi tehdä vähintään kerran vuodessa. Maksutapavaihtoehtoisissa ei saisi olla perusteettomia tai eri asiakasryhmiä syrjiviä ehtoja. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, ettei asiakkaalta saisi veloittaa ylimääräistä palvelumaksua asiakkaan valitessa maksutavakseen tasaerälaskutuksen. Vähittäismyyjällä olisi oikeus muuttaa asiakkaalta veloitettavan tasaerän suuruutta muuttaessaan hinnoittelua tai asiakkaan vuotuisen arvioidun kulutuksen määrän muuttuessa. Ehdotettu säännös ei vaikuttaisi siihen, minkälaisista sähkötuotetuista asiakas käyttäisi. Myös tasaeriin perustuvan maksutavan valinnut asiakas voisi kuulua erilaisten palvelujen piiriin.

Maksutapavaihtoehtoja koskevan ehdotuksen tavoitteena on lisätä asiakkaiden valinnanvapautta laskujen maksamisessa ja poistaa sähköyhtiöiden yksipuolisesti käyttöön ottama, pelkästään lukemalaskutukseen perustuva maksukäytäntö. Taustalla on se, että sähkölämmittäjien sähkölaskut vaihtelevat merkittävästi vuoden eri ajankohtien välillä. Jatkossakin sähkönkulutus mittaisiin tunneittain ja mittaustiedot olisivat laskutuksen perusteena. Uudistusta olisi se, että jakeluverkonhaltijalla ja vähittäismyyjällä olisi velvollisuus tarjota myös palvelua, jossa asiakas saisi halutessaan lyhentää vuotuista sähkölaskuaan tasasuuruisissa erissä. Asiakkaalla voisi olla esimerkiksi eräänlainen sähkötili vähittäismyyjällä, johon lukemalaskut kirjattaisiin ja jota asiakas maksaisi tasasuuruisina erinä. Myös sähkömarkkinadirektiivin kuluttajansuojaa koskeva liite 1 edellyttää, että asiakkaat voivat valita useista eri maksumenetelmistä. Säännöksen vaikutusta sähkömarkkinoilla ja sen suhdetta energiansääs-

töön tulisi arvioida muutamien vuosien kuluessa. Silloin voitaisiin arvioida uudelleen säännöksen tarvetta.

Sähkön vähittäismyyjä voisi tarjota maksutapavaihtoehtona kuluttajalle myös ennakkolaskutusperusteista maksuvaihtoehtoa. Ennakkolaskutus ei kuitenkaan saisi olla ainoa kuluttaja-asiakkaalle tarjottava maksuvaihtoehto. Ennakkoon laskutettavien erien tulisi myös heijastaa riittävästi kuluttajan arvioitua todennäköistä vuotuista sähkönkulutusta. Laskutustapaa, jolla kuluttajilta kerättäisiin rahaa ylisuuren kulutusarvion perusteella vähittäismyyjän liiketoiminnan rahoittamiseksi, ei voida pitää siten hyväksyttävänä. Sähkön vähittäismyyjän tulisi myös ennakkolaskutuksessaan välttää laskutustapaa, jossa laskutuskauti kattaisi kerrallaan useita kuukausia siten, ettei asiakas ole laskun eräpäivään mennessä kuluttanut osaakaan vähittäismyyjän laskuttamasta energiamäärästä. Tällainen laskutustapa paitsi vaikeuttaa kuluttajien kykyä varmistua maksuvelvollisuutensa todellisesta määrästä myös siirtää vähittäismyyjän liiketoiminnan riskit suuremmaksi osaksi kuluttajien kannettaviksi. Myös markkinaoikeus on oikeuskäytännössään linjannut tällaisen ennakkolaskutuksen kuluttajan kannalta kohtuuttomaksi (MAO 229/2012).

Säännökseen on myös sisällytetty viittaus energiamarkkinoilla toimivien yritysten energiatehokkuuspalveluista annettuun lakiin (1211/2009), jossa on myös säännöksiä sähkön vähittäismyyjän laskutuksesta.

70 §. Vähittäismyyjän tunnuslukujen julkaiseminen ja ilmoittaminen Energiamarkkinavirastolle. Ehdotettu pykälä vastaa asialliselta sisällöltään osaksi voimassa olevan sähkömarkkinalain 23 §:ää. Tämän lisäksi säännöksessä ehdotetaan laajennettavaksi voimassa olevan sähkömarkkinalain veloitetta vähittäismyyjän tietojen toimittamisesta. Keskimääräistä hintatasoa kuvaavien tietojen lisäksi vähittäismyyjän tulisi toimittaa Energiamarkkinavirastolle sähkönmyyntitoiminnan laajuutta, myydyn sähkön keskimääräistä hintatasoa sekä sähkön myyntitoimintaan liittyviä, sähkömarkkinoiden toimivuutta kuvaavia tietoja.

Keskimääräistä hintatasoa kuvaavat tunnusluvut antavat tietoa eri sähkönmyyjien hintatasosta sekä kuluttajaryhmien välisistä

hintaeroista. Myyntitoiminnan laajuutta, keskimääräistä hintatasoa ja muita sähkömarkkinoiden toimivuutta kuvaavia tietoja käytetään apuna arvioitaessa yritysten markkinaosuuksia ja keskittyneisyyttä. Energiamarkkinavirasto voisi antaa tarkempia määräyksiä siitä, mitä tietoja julkaisemis- ja ilmoittamisvelvollisuus koskee, mitä kaavoja ja ohjeita tunnuslukuja laskettaessa noudatetaan sekä miten keskimääräistä hintatasoa kuvaavat tunnusluvut julkaistaan.

10 luku **Sähköntoimitus kiinteistön sisäisen sähköverkon kautta**

71 §. *Sähkön mittaus kiinteistön sisäisessä sähköverkossa.* Pykälässä säädettäisiin kiinteistön sisäisessä sähköverkossa toimitetun sähkön mittaamisesta. Säännöksen soveltamisalan piiriin tulisivat ne tilanteet, joissa kiinteistöverkossa toimisi erillinen sähköntoimittaja, jos sähkö on siirtynyt tämän omistukseen ja se luovutetaan tämän asiakkaille jakeluverkon ja kiinteistöverkon liittymispisteen sekä jakeluverkonhaltijan vastuulla olevan mittauspisteen takaisessa kiinteistöverkossa. Säännös koskisi näissä tapauksissa esimerkiksi sähköä toimittavia asunto-osakeyhtiöitä, kiinteistöyhtiöitä ja vuokranantajia. Säännöksiä ei sovellettaisi sen sijaan kiinteistöjen asukkaiden yhteisöyhteyksiin, jotka on perustettu pelkästään tarjouspyyntöjen kokoamista sekä saatujen tarjousten välittämistä varten ja joiden omistukseen sähkö ei siirry ennen käyttäjälle luovuttamista.

Kiinteistönhaltijan olisi järjestettävä toimitetun sähkön mittaus asianmukaisella tavalla, jos sähkö toimitettaisiin loppukäyttäjille kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäisen sähköverkon kautta. Sähkön mittaus tulisi tällöin järjestää siten, että loppukäyttäjän halutessa vaihtaa sähköntoimittajaa, huoneistokohtaisen mittauslaitteiston mittaama sähkönkulutus voitaisiin helposti ja teknisesti luotettavalla tavalla selvittää. Selvitys tehtäisiin etäluentaominaisuutta tai mittauslaitteiston lähettämiä mittaus-pulsseja hyväksi käyttäen joko yhdistämällä kulutus kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän mitattuun kokonaiskulutukseen tai erottamalla siitä. Mittaus tulisi järjestää siten, että siitä aiheu-

tuvat kustannukset olisivat loppukäyttäjille ja sähkönmyyjille mahdollisimman pienet.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin mahdollisuudesta antaa tarkempia säännöksiä sähköntoimitusten mittauksesta kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäisessä sähköverkossa valtioneuvoston asetuksella. Säännökset voisivat koskea huoneiston varustamista mittauslaitteistolla, mittauslaitteistolle ja -järjestelmälle asetettavia vaatimuksia, mittauslaitteiston lukemista tai mittaus-tiedon hyödyntämistä. Nykyisessä valtioneuvoston asetuksessa sähköntoimitusten selvityksestä ja mittauksesta on annettu vastaavia säännöksiä muun muassa kiinteistön sisäiseen sähköverkkoon kuuluvan mittauslaitteiston lukemisesta sekä huoneiston varustamisesta mittauslaitteistolla, kun sähkö toimitetaan kiinteistön sisäisen sähköverkon kautta.

72 §. *Loppukäyttäjän mahdollisuus sähköntoimitukseen jakeluverkon kautta.* Pykälässä asetettaisiin kiinteistönhaltijalle velvoite huolehtia siitä, että loppukäyttäjällä olisi mahdollisuus tehdä sähköverkkosopimus ja sähkönmyyntisopimus, jossa sähköntoimitus tapahtuisi jakeluverkonhaltijan jakeluverkon kautta. Kiinteistönhaltijan tulisi luovuttaa loppukäyttäjälle tätä tarkoitusta varten käyttöoikeus kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäiseen sähköverkkoon. Säännös vastaisi kuluttajien osalta voimassa olevan sähkömarkkinalain 25 d §:n 3 momentin säännöstä. Säännöksen soveltamisalaa kuitenkin laajennettaisiin unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön vuoksi siten, että tämän oikeuden piiriin tulisivat jatkossa myös yritykset ja yrittäjät.

Jos sähkö toimitetaan kiinteistössä loppukäyttäjille kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäisen sähköverkon kautta, olisi loppukäyttäjän korvattava kiinteistönhaltijalle sähkön mittaukseen liittyvistä muutostöistä aiheutuvat kustannukset tämän siirtyessä ostamaan sähkönsä jakeluverkon kautta. Loppukäyttäjän velvoite korvata kiinteistönhaltijalle sähkön mittaukseen liittyvistä muutostöistä aiheuttamansa kustannukset tulisi rajata muutostöistä aiheutuneisiin koh- tuullisiin mittauskustannuksiin. Loppukäyttäjää ei pitäisi velvoittaa korvaamaan kiinteistönhaltijan omaksi hyödykkeen tekemiä yli-

mitoitettuja mittauslaitehankintoja. Voimassa olevan sopimuskäytännön mukaan kiinteistöt solmivat kiinteistökohtaisen liittymissopimuksen jakeluverkonhaltijan kanssa. Tämän vuoksi yksittäisen asukkaan siirtyessä jakeluverkon asiakkaaksi ei olisi perustetta eikä tarvetta erillisen liittymissopimuksen tekemiseen hänen osaltaan.

IV osa Sähkömarkkinoiden toimijoiden velvollisuudet

11 luku Sähkömarkkinoiden toimijoiden velvollisuudet sähköjärjestel- mässä

73 §. Tasevastuu. Pykälässä määrättäisiin sähkömarkkinoiden osapuolet tasevastuuseen omasta sähkötaseestaan. Tasevastuu tarkoittaisi, että osapuolen sähkönhankintasopimusten sekä oman tuotannon tulisi kattaa tuntitasolla osapuolen oma sähkönkulutus ja toimitukset ulkopuolisille tahoille. Tasevastuusta huolehtiminen tapahtuisi siten, että osapuolella olisi aina yksi, markkinoilta valittu avoin toimittaja, joka toimittaisi osapuolen sähkötaseessa olevan vajauksen ja vastaanottaisi osapuolen hankinnan ylijäämän. Sähkökaupan portaassa kullakin toimijalla olisi avoin toimittajansa. Avoimet toimitukset muodostaisivat siten yhtenäisen ja katkeamattoman ketjun, joka ulottuisi sähkönkäyttäjistä valtakunnallisessa tasevastuussa olevaan järjestelmävastaavaan. Avointen toimitusten ketjun kautta huolehdittaisiin maan tuotannon ja kulutuksen välisen tasapainon ylläpidon ulottumisesta kaikkiin sähkönkäyttäjiin saakka. Velvollisuus koskisi myös sähköä myyntiin, osakkaidensa tai omiin tarpeisiinsa tuottavia sähköntuottajia ja myymänsä sähkön muualta hankkivia myyjiä sekä verkonhaltijoita ja sähköpörssiyhteisöjä ja muita näihin verrattavia sähkömarkkinoiden osapuolia.

Tasevastuu olisi siten osapuolen vastuuta huolehtia siitä, että osapuoli on osaltaan liittynyt sähköjärjestelmään asianmukaisella avoimella toimitussopimuksella. Sähkönkäyttäjän vastuulle jäisi tällöin huolehtia siitä, että hänellä olisi avoin toimitussopimus, joka täyttäisi nämä vaatimukset.

Verkonhaltijalla puolestaan olisi oikeus kieltäytyä sähkönsiirrosta, kunnes sähkömarkkinaosapuoli olisi täyttänyt avointa toimitussopimusta koskevat velvoitteensa. Näin varmistettaisiin, että kullekin käytetylle sähköerälle löytyisi vastuullinen maksaja. Tätä kautta tasevastuu merkitsisi myös taloudellista vastuuta suorittaa vastike käyttämistään ja hankkimistaan sähköeristä.

Tasevastuun sisällöstä ja tasevastuun täyttämiseen liittyvistä menettelytavoista voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin esimerkiksi tasevastuun täyttämisen edellyttämistä asioista avoimissa toimitussopimuksissa ja avoimiin toimitussopimuksiin liittyvistä ilmoitusvelvoitteista. Asetuksella siirrettäisiin kuluttajansuojalaissa tarkoitetun kuluttajan osalta tasevastuuta eräiden ilmoitusvelvollisuuksien osalta sähkönmyyjälle.

74 §. Taseselvitys. Pykälässä säädettäisiin verkonhaltijoille ja tasevastaaville velvoite huolehtia toteutuneiden sähkökauppojen jälkikäteen tapahtuvasta selvittämisestä eli taseselvityksestä. Taseselvityksellä tarkoitettaisiin kunkin taseselvitysjakson aikana toteutuneiden sähkökauppojen selvittämistä. Sen tuloksena selvitetäisiin kunkin sähkömarkkinoiden osapuolen sähkötase ja tasepoikkeama. Taseselvityksen perusteella kullekin sähköjärjestelmään syötetylle sähköerälle etsittäisiin toimittaja sekä vastaavasti kullekin järjestelmästä otetulle erälle käyttäjä. Taseselvitys muodostaisi sähköjärjestelmässä sähkönkäyttäjistä valtakunnallisella tasolla toimivaan järjestelmävastaavaan ulottuvan organisaation.

Verkonhaltijoiden ohella taseselvitysvastuuseen voitaisiin määrätä valtioneuvoston asetuksella myös sähköjärjestelmässä sopivissa tehtävissä toimivia sähkömarkkinoiden osapuolia, jos sähköjärjestelmän toimintavarmuus ja tehokkuus tätä edellyttäisivät. Tämän hetkessä sähkömarkkinoiden kehitysvaiheessa tällaisia taseselvitystehtävään tarkoituksenmukaisia sähkömarkkinoiden osapuolia voisivat olla tasesähköyksikön kanssa tasesähkökauppaa käyvät tasevastuulliset osapuolet.

Ehdotetussa säännöksessä varauduttaisiin siihen, että taseselvitysjakson pituus harmo-

nisoidaan myöhemmin unionin lainsäädännössä. Taseselvitystä koskevaa säännöstä muutettaisiin siten, että jos taseselvityksessä noudatettavan taseselvitysjakson pituutta ei ole säädetty sähkökauppa-asetuksessa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä, säädettäisiin taseselvitysjakson pituus valtioneuvoston asetuksella. Sähkökauppa-asetuksen nojalla annettavissa komission asetuksissa voidaan antaa Suomea sitovasti taseselvitysjakson pituutta koskevia säännöksiä. Mikäli taseselvitysjakson pituudesta ei säädetä sähkökauppa-asetuksella tai sen nojalla annetuilla säännöksillä tai säännös jättää tilaa kansalliselle soveltamiselle, voitaisiin taseselvitysjakson pituudesta säätää valtioneuvoston asetuksella. Lain 120 §:n siirtymäsäännöksen perusteella taseselvityksessä sovellettaisiin kuitenkin nykyisen lainsäädännön mukaista tunnin pituista taseselvitysjaksoa siihen asti, kunnes siitä erikseen säädetään.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin velvoitteesta tarjota taseselvityspalveluita sähkömarkkinoiden osapuolille tasapuolisin ja syrjimättömin ehdoin. Verkonhaltijan suorittamaan taseselvitykseen sovellettaisiin sähkömarkkinalain 4 luvun verkkotoiminnan yleisiä velvoitteita koskevia säännöksiä. Niiden mukaan verkkopalveluiden myyntihintojen ja -ehtojen sekä niiden määräytymisperusteiden on oltava tasapuolisia ja syrjimättömiä kaikille verkon käyttäjille. Verkkopalvelujen hinnoittelussa ei myöskään saa olla perusteettomia tai sähkökaupan kilpailua ilmeisesti rajoittavia ehtoja. Näiden säännösten perusteella on mahdollista ehkäistä verkonhaltijoita käyttämästä taseselvityspalveluiden ehdoissa ja hinnoittelussa oman organisaationsa sähkönmyyntiä kilpailulta suojaavia toimenpiteitä. Siten esimerkiksi taseselvityspalveluiden tuottamisen aiheuttamat kustannukset tulisi rahoittaa pääsääntöisesti siirto- tai jakelutariffilla. Näitä verkkopalveluja koskevia säännöksiä ei kuitenkaan voida soveltaa muiden sähkömarkkinoiden osapuolten suorittamaan taseselvitystehtävään. Tämän vuoksi ehdotetaan, että vastaavat sähkökaupan kilpailua turvaavat periaatteet kohdistettaisiin myös muiden sähkömarkkinoiden osapuolten harjoittamaan taseselvitystoimintaan.

Taseselvitysvastuuseen sisältyisi mahdollisuus tuottaa taseselvityspalvelut ulkopuoliselta hankittuna palveluna. Tällöinkin toiminnasta vastaisi taseselvitysvastuuseen asetuksella määrätty verkonhaltija tai muu sähkömarkkinoiden osapuoli. Taseselvityksen ostopalveluina hankkiva taseselvitysvastuullinen olisi siten velvollinen huolehtimaan siitä, että taseselvityksessä saatavat sähkökauppoja koskevat luottamukselliset tiedot eivät pääsisi ostopalvelujen tuottajan välityksellä väärin käsiin.

75 §. Ilmoitusvelvollisuus. Sähkömarkkinoiden osapuolten ja verkonhaltijoiden olisi huolehdittava vastuulleen kuuluvien sähkökaupan, tasevastuun täyttämisen sekä selvityksen edellyttämien ilmoitusten tekemisestä. Kukin ilmoitus olisi tehtävä sille asetetussa määräajassa sekä sille säädettyä ilmoitusmenettelyä noudattaen siten, kun valtioneuvoston asetuksella tarkemmin ilmoitusmenettelystä säädettäisiin. Ilmoitusvelvoitteesta säätäminen on tarpeen, koska sähkömarkkinoiden toiminta edellyttää muiden osapuolten toiminnan huomioon ottamista siten, että nämä saisivat muilta osapuolilta käyttöönsä omaan toimintaansa vaikuttavia tietoja. Tällaisia tietoja olisivat lähinnä kunkin osapuolen taseeseen sekä taseselvitykseen liittyvien tehtävien täyttämiseen vaikuttavat sähköntoimitus- ja mittautustiedot. Ilmoitusvelvoite rajattaisiin kuitenkin vain välttämättömiin tietoihin ja niiden asiaton hyväksikäyttö pyritäisiin ehkäisemään, jotta sähkömarkkinoiden osapuolten liikesalaisuudet eivät joutuisi kilpailijoiden tietoon. Ilmoitettavia tietoja olisivat ensinnäkin tiedot, joilla varmistetaan, että osapuoli on järjestänyt tasevastuunsa. Tämän lisäksi tulisi ilmoittaa taseselvitykseen sekä muiden osapuolten taseenhallintaan tarvittavia toimitusten määriä ja ajankohtia koskevia ennakkoilmoitus- ja mittautustietoja sekä siirtoja koskevia mittautustietoja. Ilmoitusvelvollisuus kohdistuisi tarpeen mukaan kaikkiin sähkömarkkinoiden osapuoliin ja sen sisältö vaihtelisi osapuolen harjoittaman toiminnan luonteen mukaan.

Ilmoitusvelvollisuuden sisältöä koskevien säännösten antaminen koskee elinkeinopauden piiriin liittyviä asioita sekä perustuslailla suojattuja yksilön oikeuksia ja velvollisuuksia, joten asetuksenantamisvallan osoit-

taminen valtioneuvostolle olisi perusteltua. Työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella annettaisiin tarkempia säännöksiä itse ilmoitusmenettelystä. Tiedonvaihdossa noudatettava menettely liittyy ministeriölle kuuluvan toimeenpanovallan käyttöön.

76 §. Salassapitovelvollisuus. Järjestelmävastaavalla kantaverkonhaltijalla sekä muilla verkonhaltijoilla ja taseselvitystä hoitavilla tasevastaavilla olisi sähkömarkkinalain II osan ja IV osan 11 luvun mukaisia tehtäviä suorittaessaan tietoonsa saamia liike- ja ammattisalaisuuksia koskeva salassapitovelvollisuus. Tämä asetettaisiin viittaamalla viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 22 ja 23 §:ään sekä kyseisen lain 24 §:n 1 momentin 20 kohtaan. Säännös soveltuisi myös tilanteissa, joissa kysymys ei ole asiakirjasta, johon viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia sen 4 §:n mukaan sovelletaan. Kyseisen lain soveltamisala on sen 4 §:n nojalla rajattu viranomaisiin. Sähkömarkkinalakiin otettava täsmennys on tarpeen, sillä suurjännitteisen jakeluverkon haltijat, jakeluverkonhaltijat ja tasevastaavat eivät ole viranomaisasemassa suorittaessaan sähkömarkkinalain II osan ja IV osan 11 luvun mukaisia tehtäviään. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 22 §:ssä säädetään asiakirjasalaisuudesta. Säännöksen 1 momentin mukaan viranomaisen asiakirja on pidettävä salassa, jos se on säädetty salassa pidettäväksi tai jos viranomainen on lain nojalla määrännyt sen salassa pidettäväksi taikka jos se sisältää tietoja, joista on lailla säädetty vaitiolovelvollisuus. Säännöksen 2 momentin mukaan salassa pidettävää asiakirjaa tai sen kopiota tai tulostetta siitä ei saa näyttää eikä luovuttaa sivulliselle eikä antaa sitä teknisen käyttöyhteyden avulla tai muulla tavalla sivullisen nähtäväksi tai käytettäväksi. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 23 §:ssä säädetään vaitiolovelvollisuudesta ja hyväksikäyttökiellosta. Pykälän 1 momentti kieltää salassa pidettävän asiakirjan sisällön paljastamisen. Vaitiolovelvollisuus jatkuu senkin jälkeen, kun toiminta viranomaisessa tai tehtävän hoitaminen viranomaisen lukuun on päättynyt. Pykälän 2 momentti ulottaa vaitiolovelvollisuuden harjoittelijoihin sekä viranomaisen toimeksiannosta toimiviin. Pykälän 3 mo-

mentissa kielletään salassa pidettävien tietojen hyväksikäyttö omaksi taikka toisen hyödyksi tai toisen vahingoksi. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 20 kohdan mukaan salassa pidettäviä viranomaisen asiakirjoja ovat asiakirjat, jotka sisältävät tietoja yksityisestä liike- tai ammattisalaisuudesta. Salassa pidettäviä ovat myös asiakirjat, jotka sisältävät tietoja muusta vastaavasta yksityisen elinkeinotoimintaa koskevasta seikasta, jos tiedon antaminen niistä aiheuttaisi elinkeinonharjoittajalle taloudellista vahinkoa, ja kysymys ei ole kuluttajien terveyden tai ympäristön terveellisyyden suojaamiseksi tai toiminnasta haittaa kärsivien oikeuksien valvomiseksi merkityksellisistä tiedoista tai elinkeinonharjoittajan velvollisuuksia ja niiden hoitamista koskevista tiedoista. Säännöstä tehostaisi sähkömarkkinalain 109 §:n rangaistussäännös. Säännöksiä sovellettaisiin ainoastaan niihin salassapitovelvoitteisiin, jotka perustuvat sähkömarkkinalain II osassa tai IV osan 11 luvussa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä tarkoitettujen tehtävien suorittamiseen. Jos sähköalan yrityksissä näitä tehtäviä hoitavia henkilöitä koskee myös muuhun lainsäädäntöön perustuva salassapitovelvollisuus rangaistusuhkineen, sovellettaisiin näihin tilanteisiin asianomaisia muita säännöksiä.

12 luku Toimintojen eriyttäminen

77 §. Velvollisuus eriyttää sähköliiketoiminnot. Pykälässä täsmennettäisiin eriyttämisvelvoitteen koskevan sähkömarkkinoilla toimivia yrityksiä, joiden olisi eriytettävä sähköverkkotoiminta muista sähköliiketoiminnoista sekä sähköliiketoiminnot muista yrityksen harjoittamista liiketoiminnoista. Sähköverkkotoimintaa harjoittavan yrityksen tulisi kirjanpidollisesti eriyttää muut toimintonsa verkkotoiminnoista. Kilpailun piirissä olevat sähköliiketoiminnot eli sähköntuotanto ja -toimitus tulisi eriyttää yhtenä kokonaisuutena sekä verkkotoiminnasta että yrityksen harjoittamista muista liiketoiminnoista. Sähköntuotanto- ja sähkönmyyntitoiminnot puolestaan ovat kilpailun piirissä, eikä siten olisi tarvetta edellyttää niiden eriyttämistä toisistaan. Eriyttämisvelvoitteen asettaminen

sähköverkkotoiminnalle perustuu sähkömarkkinadirektiiviin.

Kirjanpidollisen eriyttämisen päätavoitteena on lisätä sähköliiketoiminnan avoimuutta ja siten vaikeuttaa ristiinsubventointia määrävässä markkina-asetmassa tai monopoliasemassa olevien liiketoimintojen ja kilpailuilla markkinoilla toimivien liiketoimintojen välillä. Ristiinsubventiolla tarkoitetaan käytännössä toisen toimialan käyttöön annettuja ylivertaisia taloudellisia voimavaroja, joita käytetään kilpailuilla markkinoilla toimivan liiketoiminnan tukemiseen. Verkkotoiminnan tuloslaskelma ja tase näyttäisivät verkkopalveluiden hintojen ja kustannusten vastaavuuden pitkällä aikavälillä. Tuloslaskelman ja taseen perusteella laskettaisiin 27 §:ssä tarkoitettut verkkotoiminnan kannattavuutta kuvaavat tunnusluvut. Käytännössä eriyttäminen koskisi aina verkkotoimintaa ja yrityksen tilanteesta riippuen mahdollisesti myös muita sähköliiketoimintoja sekä muuta liiketoimintaa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tarkemmin verkonhaltijan veloitteesta eriyttää toisistaan sähköverkkotoiminnan osatoimintoja. Jakelu- ja kantaverkkotoiminnot tulisi eriyttää toisistaan omiksi toiminnoikseen, koska ne ovat selkeästi omia liiketoimintalueitaan. Asiakkaiden on voitava erikseen arvioida verkkotoiminnan hinnoittelun kustannusvastaavuutta. Tämä mahdollistaisi kunkin alueen läpinäkyvyyden sekä kustannusvastaavuuden valvonnan. Pykälässä säädettäisiin, että verkonhaltijan olisi eriytettävä toisistaan kantaverkkotoiminta ja jakeluverkkotoiminta sekä sellaiset jakeluverkkotoiminnot, joita harjoitetaan toisistaan maantieteellisesti erillään sijaitsemassa vastuualueen osissa, jos vastuualueen osissa sovelletaan 55 §:n mukaista hinnoittelua. Maantieteellisesti erilliset jakeluverkot voitaisiin pääsääntöisesti käsitellä yhtenä verkkotoimintona, ellei verkkotoimintojen erilainen luonne muuta vaatisi. Jos verkkotoiminnot toimivat erillään hyvin erilaisilla jakelualueilla ja niillä on erillinen hinnoittelu, olisi jakeluverkkotoiminnot perusteltua eriyttää omiksi toiminnoikseen. Sähkömarkkinalain 2 §:n 2 momentin mukaisesti verkonhaltijaa koskevia säännöksiä sovellettaisiin luvanvaraista verkkotoimintaa harjoittavaan yhteisöön tai lai-

tokseen, jolla on hallinnassaan sähköverkkoa, jollei Energiamarkkinavirasto ole päätöksellään vapauttanut verkonhaltijaa luvanvaraisuudesta. Lain 4 §:n mukaan luvanvaraista ei olisi sähköverkkotoiminta, jossa yhteisön tai laitoksen hallinnassa olevalla sähköverkolla hoidettaisiin vain kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäistä sähkönjakelua. Sähköliiketoimintojen eriyttämisvelvoite ei näin ollen koskisi kiinteistössä harjoitettua sähköverkkotoimintaa. Mikäli sähkömarkkinoilla toimiva yritys harjoittaisi muuta kuin sähkömarkkinoihin liittyvää toimintaa, tulisi sähköliiketoiminnot eriyttää myös yrityksen muista liiketoiminnoista.

Pykälän 3 momentin valtuutussäännöksessä täsmennettäisiin, että työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä siitä, milloin liiketoiminta katsotaan merkitykseltään vähäiseksi, jolloin toiminta rajautuisi eriyttämisvelvollisuuden ulkopuolelle. Vähäiseksi katsottavan liiketoiminnan tulisi olla joko määrältään tai suhteessa yrityksen harjoittamiin muihin liiketoimintoihin verrattuna pientä.

78 §. Eriytttämisvelvollisuuden sisältö. Pykälää tarkennettaisiin siten, että 77 §:ssä tarkoitetuille eriytettävälle sähköliiketoiminnoille tilikausittain laadittavan tuloslaskelman ja taseen lisäksi tulisi laatia yhdistetty tuloslaskelma ja tase muille yrityksen harjoittamille liiketoiminnoille. Tuloslaskelma ja tase, joiden tulisi olla yrityksen kirjanpidosta johdettavissa, olisi laadittava kirjanpitolain (1336/1997) säännösten mukaisesti. Pykälässä täsmennettäisiin eriytettyjen tilinpäätösten laatimisessa noudatettavaksi aina kirjanpitolakia ja näin varmistettaisiin, ettei eriytettyä tuloslaskelmaa tai tasetta laadita edes osittain kirjanpitolain säännösten vastaisesti. Eriytämisaatimus ei siis välttämättä edellytä, että toiminnoista tulisi muodostaa erillisiä kirjanpitoyksiköitä.

Verkkotoiminnan hinnoittelun kohtuullisuutta arvioitaisiin verkkotoiminnan tuloslaskelman ja taseen perusteella. Jos yritys eriyttää toiminnot sisäisiksi liiketoiminnoiksi, edellytetään, että eriytettyjen toimintojen ja jäljelle jäävän toiminnan tuloslaskelmat ja taseet yhteenlaskettuna muodostavat koko yrityksen virallisen tilinpäätöksen mukaisen tuloslaskelman ja taseen. Tämä on edellytykse-

nä sille, että vertaamalla eriytettyjen toimintojen tuloslaskelmia ja taseita koko yrityksen viralliseen tilinpäätökseen on mahdollista arvioida jäljelle jäävien toimintojen kannattavuutta ja rahoituksellista asemaa. Jos eriytetävä toiminto hoidetaan erillisenä yhteisönä, arvioidaan sen hinnoittelun kohtuullisuutta varsinaisen tilinpäätöksen tuloslaskelman ja taseen perusteella.

Asiakkaiden sähköverkkoon liittymisestä maksamat liittymismaksut tulisi siirtää verkkotoiminnan aloittavaan taseeseen. Kunnallisten laitosten taseissa liittymismaksuja ei aina ole esitetty. Sähkömarkkinalain perusteella kuitenkin edellytettäisiin, että myös kunnalliset laitokset selvittävät liittymismaksukertymän kohtuulliselta ajalta taaksepäin ja siirtävät sen aloittavaan taseeseen.

Pitkäaikaisten velkojen kohdistamiseksi eri toimintojen aloittaviin taseisiin on perusteltua kohdistaa lainat mahdollisuuksien mukaan niille käyttöomaisuuserille, joita varten lainat on nostettu. Toimintojen aloittaviin taseisiin siirtyisivät tällöin toiminnalle kuuluva omaisuus ja sen rahoittamiseksi otetut lainat. Sähköverkon liittymismaksut sisältyvät verkkotoiminnan pitkäaikaiseen vieraaseen pääomaan. Yritysten edellytetään julkaisevan aloittavien taseiden lisätietona ne periaatteet, joiden mukaan aloittavat taseet on muodostettu. Jotta voitaisiin valvoa erityisesti sisäisesti eriytettyjen toimintojen yhteisten kustannusten jakoa, palvelujen veloituserusteita ja käytettyjä lainakorkoja, edellytetään eriytettyjen toimintojen tuloslaskelmien ja taseiden lisätietona julkaistavaksi näitä koskevia tietoja.

79 §. Kunnallisen laitoksen eriyttäminen. Kunnallisen sähkölaitoksen kirjanpidollinen eriyttäminen kunnasta selkeyttää kunnan ja sähkölaitoksen välistä taloudellista suhdetta. Vaatimukset koskevat kunnallisia laitoksia ja kuntayhtymiä, jotka harjoittavat verkkoluvan alaista verkkotoimintaa, sähköntoimitusta tai sähköntuotantoa.

Sähköliiketoimintaa harjoittavan kunnallisen laitoksen tilinpäätös tulee tilikausittain eriyttää kunnan muusta kirjanpidosta sekä kunnan muiden laitosten kirjanpidosta. Lisäksi laitokselle edellytetään laadittavaksi oma tuloslaskelma ja tase. Kunnallisen sähkölaitoksen kirjanpidollinen eriyttäminen

voidaan toteuttaa joko muodostamalla siitä erillinen yhteisö tai kirjanpidollisesti eriytetty liiketoiminta. Kirjanpidollisesti eriytetty liiketoiminta voidaan toteuttaa esimerkiksi muodostamalla kunnallisesta laitoksesta kuntalain (365/1995) 87 a §:n mukainen liikelaitos, joka noudattaa kuntalain kirjanpitoa koskevia säännöksiä.

80 §. Eriytettyjen tilinpäätösten laatiminen. Pykälässä säädettäisiin eriytettyjen tilinpäätösten laatimisessa noudatettavat yleisperiaatteet. Eri liiketoimintojen yhteiset tulot ja menot sekä yhteiset tase-erät edellytettäisiin kirjattavaksi laskennallisesti eri toiminnoille tilinpäätöksen laatimisen yhteydessä aiheutamisperiaatteen mukaisesti. Kirjanpidossa olisi eriteltävä verkkotoiminnan omistamisesta saatava tuotto voimassa olevaan sähkömarkkinadirektiivin mukaisesti. Pykälän 2 momentissa poistojen edellytettäisiin perustuvan hankintamenoihin. Kun eriytettyä tilinpäätöstä laaditaan ensimmäistä kertaa, sisällytettäisiin käyttöomaisuuden hankintamenot siihen suunnitelman mukaisilla poistoilla vähennettynä.

Valitun eriyttämismenettelyn jatkuvuuden turvaamiseksi edellytettäisiin pykälän 3 momentissa, että valittua eriyttämismenettelyä noudatettaisiin, jollei muuttamiseen olisi perusteltua syytä.

81 §. Eriytettyjen tilinpäätösten tarkastaminen. Tilintarkastajien edellytettäisiin tarkastavan sähköliiketoimintaa harjoittavan yhteisön sekä kunnan tai valtion laitoksen eriytettyjen toimintojen tuloslaskelmat, taseet ja niiden lisätiedot osana säännöllistä tilintarkastusta. Eriytettyjen toimintojen tuloslaskelmien ja taseiden tarkastusvelvollisuus kuuluu lakisääteisen tilintarkastuksen piiriin, jolloin tilintarkastuskertomus kattaa myös eriytettyjä tilinpäätöksiä koskevat tarkastushavainnot. Energiamarkkinavirasto voi tarvittaessa myös tarkastaa, että laskelmat on asianmukaisesti tehty.

82 §. Eriytettyjen tilinpäätösten julkaiseminen. Pykälässä säädettäisiin sähköliiketoimintojen eriytettyjen tilinpäätösten julkisuudesta. Tilinpäätökset tulisi liittää sähköliiketoimintaa harjoittavan yrityksen viralliseen tilinpäätökseen sekä julkaistavaan vuosikertomukseen tai vuosikertomusta vastaavaan muuhun sidosryhmien saataville olevaan jul-

kiseen asiakirjaan. Eriytetyn tilinpäätöksen julkaisemisvelvoite koskisi yrityksen lisäksi konsernia, kunta, kuntayhtymää ja valtion laitosta. Muiden sähköliiketoimintojen tilinpäätökset edellytettäisiin otettavaksi osaksi virallista tilinpäätöstä sekä osaksi julkaistavaa vuosikertomusta taikka muuta vastaavaa asiakirjaa. Tilinpäätöstietojen julkisuus mahdollistaa sen, että asiakkaat ja kilpailijat voivat arvioida, onko sovellettu hinnoittelu ollut kohtuullista.

83 §. *Eriyttämistä koskevat täydentävät säännökset.* Pykälässä säädettäisiin työ- ja elinkeinoministeriölle annetusta valtuudesta antaa tarkempia säännöksiä eriyttämistä koskien. Ministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä perusteista, joiden mukaan tulot ja menot sekä tase-erät kirjattaisiin eri liiketoiminnoille sekä perusteista, joiden mukaan yksittäistä sähköliiketoimintoa koskevat tulot ja menot sekä tase-erät kirjattaisiin. Myös yhteisten tulojen ja menojen sekä tase-erien kirjaamisesta eri liiketoiminnoille sekä eriytettyihin tilinpäätöksiin ja verkonhaltijan tilinpäätökseen sisällytettävistä lisätiedoista voitaisiin säätää ministeriön asetuksella. Asetuksella voidaan myös antaa säännöksiä eriytettyjen tilinpäätösten sekä verkonhaltijan tilinpäätöksen toimittamisesta Energiamarkkinavirastolle.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin sähköliiketoimintaa harjoittaville yrityksille velvoite julkaista eriytettyjen tilinpäätösten yhteydessä tilinpäätösten laatimisperusteita selventäviä tietoja sekä verkonhaltijan toimintaa kuvaavia tunnuslukuja. Energiamarkkinavirasto määräisi normipäätöksellä tarkemmin kyseisten tietojen ja tunnuslukujen julkaisemisesta. Tilinpäätöstietojen analysointi muodostaa olennaisen osan sähkömarkkinoiden valvontaa, josta Energiamarkkinavirasto alan erityisviranomaisena vastaa. Energiamarkkinavirastolle ehdotettujen valtuuksien nojalla annettavat määräykset kohdistuisivat sähköliiketoimintoja harjoittaviin yhteisöihin ja laitoihin. Ehdotetun valtuutussäännöksen antamiseen voi siten katsoa olevan olemassa sääntelyn kohteeseen liittyviä erityisiä syitä.

Pykälän 3 momentin mukaan Energiamarkkinavirasto voisi perustellusta syystä myöntää yksittäistapauksissa poikkeuksia tämän lain vaatimasta toimintojen eriyttämis-

tavasta, jos sen toteuttaminen olisi lain vaatimusten mukaisesti kohtuutonta. Eriyttämistapaa koskevan poikkeuksen perusteena voisi olla myös Energiamarkkinaviraston 55 §:n nojalla myöntämä poikkeus erillisen hinnoittelun soveltamisesta jakeluverkonhaltijan maantieteellisesti toisistaan erillään sijaitsevissa vastuualueen osissa.

V osa Sähkö Sopimukset

13 luku Sähkö sopimuksia koskevat säännökset

84 §. *Luvun soveltamisala ja määritelmät.* Pykälä vastaa asialliselta sisällöltään voimassa olevan sähkömarkkinalain 25 §:ää. Pykälässä käytettyä terminologiaa on ajantasaisesti muuttamalla sähkökäyttäjä loppukäyttäjäksi.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin 13 luvun soveltamisalasta. Luvun säännöksiä sovellettaisiin liittymissopimukseen, sähköverkkosopimukseen ja sähkönmyyntisopimukseen. Sähköverkkosopimukseen ja sähkönmyyntisopimukseen luvun säännöksiä sovelletaan kuitenkin vain, jos sopimuksen osapuolena oleva loppukäyttäjä ostaa sähköä vähittäismyyjältä pääasiassa omaan käyttöön.

Luvun vähittäismyyjää koskevia säännöksiä sovellettaisiin myös sähkönmyyjään, joka toimittaa sähköä sähkökäyttäjille kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäisen sähköverkon kautta. Säännöksellä ulotettaisiin sähkömarkkinoiden sopimuksia koskeva vähimmäissääntely myös niihin sähköntoimittajiin, jotka toimittavat sähköä sähkökäyttäjille kiinteistöverkon kautta. Samalla kiinteistöverkon kautta sähkönsä ostavat kuluttajat saisivat hyväkseen vastaavan sopimusehtoja koskevan vähimmäissuojan kuin jakeluverkon kautta sähkönsä ostavat kuluttajat. Luvun säännösten soveltamisalan piiriin tulisivat kaikki kiinteistöverkoissa toimivat sähköntoimittajat, jos sähkö on siirtynyt heidän omistukseensa ja se luovutetaan heidän asiakkailleen jakeluverkon ja kiinteistöverkon liittymispisteen ja jakeluverkonhaltijan vastuulla olevan mittauspisteen takaisessa kiinteistöverkossa. Säännökset koskisivat siten esimerkiksi sähköntoimittajina toimivia

asunto-osakeyhtiöitä, kiinteistöyhtiöitä ja vuokranantajia sekä niiden perustamia erillisiä sähkönnmyyntiyrityksiä. Säännöksiä ei sovellettaisi sen sijaan kiinteistöjen asukkaiden yhteisöyhteydenliittymiin, jotka on perustettu pelkästään tarjouspyyntöjen kokoamista sekä saatujen tarjousten välittämistä varten ja joiden omistukseen sähkö ei siirry ennen käyttäjälle luovuttamista.

Pykälän 2 momentissa määriteltäisiin, mitä 13 luvussa tarkoitetaan liittymissopimuksella, sähköverkkosopimuksella ja sähkönnmyntisopimuksella. Liittymissopimuksella tarkoitettaisiin jakeluverkonhaltijan ja sähkönnkäyttöpäikan omistajan tai haltijan (liittyjä) välisestä sopimusta sähkönnkäyttöpäikan liittämiseksi nimellisjännitteeltään enintään 20 kilovoltin jakeluverkkoon. Jos liittymissopimus siirretään toiselle, siirronsaajaan sovelletaan liittijää koskevia säännöksiä. Sähköverkkosopimuksella tarkoitetaan luvussa jakeluverkonhaltijan ja loppukäyttäjän välistä sopimusta, joka koskee sähkönnjakelua jakeluverkon kautta ja muuta siihen liittyvää verkko-palvelua. Sähkönnmyntisopimuksella tarkoitetaan vähittäismyyjän ja loppukäyttäjän välistä sopimusta sähköntoimituksesta loppukäyttäjälle.

85 §. Pakottavuus. Säännökseen ei ehdoteta muutosta voimassaolevaan säännökseen verrattuna. Luvun säännöksistä ei saisi sopimuksin poiketa kuluttajan vahingoksi. Kuluttajasopimusten pakottavuus tarkoittaa, että luvun säännöksistä poikkeava sopimusehto on mitätön. Mitättömyys tarkoittaa, ettei sopimusehdolla ole sopimussuhteessa vaikutusta eikä lainvastaiseen ehtoon voida vedota sen hyväksyntä kuluttajaakaan vastaan. Tuomioistuimen tai viranomaisen tulee ottaa sopimusehdon mitättömyys huomioon viran puolesta.

Pykälän 2 momentin mukaan 13 luvun säännöksiä sovelletaan muutoin vain, jos muuta ei johdu sopimuksesta, sopijapuolten omaksumasta käytännöstä taikka kauppata-vasta tai muusta tavasta, jota on pidettävä sopijapuolia sitovana. Eräät 13 luvun säännöksistä ovat kuitenkin pakottavia. Sähkömarkkinoiden osapuolet ovat luonnollisesti velvollisia noudattamaan sähkönnmarkkinalakiin sisältyviä muita pakottavia säännöksiä sekä sen nojalla annettuja säännöksiä.

Tahdonvaltaisuus ei tarkoita, ettei sopimusvapaudelle olisi mitään rajoituksia. Verrallisuus oikeudellisista oikeustoimista annetun lain (228/1929) 3 luvussa on säännöksiä oikeustoimen pätemättömyydestä. Pätemättömyys voi luvun mukaan johtua muun muassa oikeudenvastaisesta pakottamisesta tai pulan, ymmärtämättömyyden tai toisesta riippuvaisen aseman hyväksikäyttämisestä. Luvussa on myös säännös oikeustoimien kohtuuttomien ehtojen sovittelusta. Kilpailulaissa säädetään muun ohessa määräävän markkina-aseman väärinkäytöstä. Määräävässä markkina-asemassa oleva palvelujen tarjoaja ei saa käyttää sopimusvapauteen vedoten väärin vahvaa asemaansa suhteessa asiakkaisiinsa.

86 §. Ennen sopimuksen tekemistä annettavat tiedot. Säännös vastaa pääosin voimassa olevaa sähkönnmarkkinalain 25 c §:ää. Pykälään sisältyisi sähkönnmarkkinadirektiivin edellyttämä säännös niistä vähimmäistiedoista, jotka jakeluverkonhaltijan tai vähittäismyyjän on annettava asiakkaalle ennen sopimuksen tekemistä. Sähkönnmarkkinadirektiivin vaatimusten täyttämiseksi on asiakkaalle toimitettavien tietojen listaan lisätty uusi 8 kohta sekä 2 momenttiin on lisätty säännös energiankuluttajan tarkistuslistasta.

Pykälän 2 momentissa tarkoitetut tiedot olisi kirjattava sovitussa muodossaan sopimukseen tai vahvistusilmoitukseen. Sopimuksen tai vahvistusilmoituksen mukana kuluttajalle olisi annettava tieto energiankuluttajan tarkistuslistasta sekä Energiamarkkinaviraston internetosoite, jossa se on saatavilla. Jakeluverkonhaltijan ja sähkönnmyyjän on pyynnöstä annettava kopio tarkistuslistasta kuluttajalle.

Direktiivin 3 artiklan 9 kohdan c alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että sähköyhtiöt informoivat asiakkaitaan kuluttajien oikeuksista laskuissaan tai niiden yhteydessä ja myynninedistämisaineistossaan. Vastaavat tiedot olisi ehdotetun 8 kohdan mukaan annettava liittyjälle tai loppukäyttäjälle ennen sopimuksen tekemistä.

Sähkönnmarkkinadirektiivin 3 artiklan 16 kohdassa säädetään komission laatimasta energiankuluttajan tarkistuslistasta. Direktiivi edellyttää, että jäsenvaltiot varmistavat, että sähköntoimittajat ja jakeluverkonhaltijat ryh-

tyvät yhteistyössä sääntelyviranomaisen kanssa tarvittaviin toimiin, jotta kaikki kuluttajat saavat kopion edellä mainitusta listasta. Lisäksi on varmistettava, että lista on julkisesti saatavilla. Energiamarkkinavirasto on yhdessä Energiateollisuus ry:n ja Kuluttajaviraston kanssa valmistellut komission laatiman pohjan perusteella tarkistuslistan, joka on julkaistu Energiamarkkinaviraston internetsivuilla. Pykälän 2 momentin velvoittavalla säännöksellä varmistettaisiin, että vähittäismyyjät ja verkonhaltijat viestittävät asiakkailleen tarkistuslistan olemassaolosta asiakkailleen.

87 §. Sopimuksen tekeminen. Pykälä vastaisi voimassa olevaa sähkömarkkinalain 25 d §:n 1—3 momenttia. Pykälän 1 momentin mukaan liittymissopimus on tehtävä kirjallisesti. Suullisesti tehty liittymissopimus ei ole kuitenkaan pätemätön. Jos liittymissopimus tai sen jokin ehto sovitaan vain suullisesti, ei jakeluverkonhaltija voi vedota tällaiseen ehtoon. Sen sijaan liittyjä voi vedota myös tällaiseen sopimusehtoon. Koska säännös ei ole pakottava muiden kuin niiden liittymien suhteen, jotka ovat kuluttajia, jakeluverkonhaltija voi muutoin tehdä myös suullisia liittymissopimuksia. Liittymissopimukset on yleisesti jo pitkään tehty kirjallisessa muodossa. Suullisia liittymissopimuksia tehdään käytännössä lähinnä yritysten ja järjestöjen lyhytaikaista sähköntarvetta varten.

Sähköverkkosopimus tai sähkönmyyntisopimus voidaan pykälän 2 momentin mukaan tehdä vapaamuotoisesti, esimerkiksi suullisesti. Jos sopijapuoli niin vaatii, on sopimus tehtävä kirjallisesti. Sähkönmyyntisopimukset tehdään nykyisin yleisimmin puhelimitse.

Pykälän 3 momentin mukaan 67 §:ssä tarkoitetun toimitusvelvollisuuden piirissä olevalla loppukäyttäjällä tulee olla mahdollisuus tehdä vähittäismyyjän kanssa sopimus, joka sisältää sähköntoimituksen lisäksi sähkönjakelun sisältämän palvelun.

88 §. Vahvistusilmoitus. Pykälä vastaisi sisällöltään pääosin voimassa olevaa sähkömarkkinalain 25 e §:ää. Pykälän termistöä on kuitenkin ajantasaistettu vastaamaan direktiivissä käytettyä terminologiaa muuttamalla sähkönkäyttäjä -termi loppukäyttäjäksi. Lisäksi pykälää on täydennetty ottamalla siihen maininta, että kuluttajan kanssa koti- tai etä-

myynnin kautta tehdystä sopimuksesta annettavan vahvistusilmoituksen on täytettävä kotimyyntiasiakirjalle tai vahvistukselle asetetut vaatimukset ja edellyttämällä, että vahvistusilmoitukseen sisällytetään tiedot koti- ja etämyyntiin sovellettavasta peruuttamisoikeudesta.

Jos sähköverkkosopimusta tai sähkönmyyntisopimusta ei ole tehty kirjallisesti, jakeluverkonhaltijan tai vähittäismyyjän on lähetettävä loppukäyttäjälle tiedot tehdystä sopimuksesta sekä siihen sovellettavista hinnoista ja muista ehdoista (*vahvistusilmoitus*). Jos sopimus on tehty kuluttajan kanssa kotimyyntissä tai etämyyntissä, on vahvistusilmoituksen täytettävä kotimyyntiasiakirjalle sekä etämyyntiin liittyvälle vahvistukselle säädetyt vaatimukset. Vahvistusilmoitukseen on sisällytettävä tiedot myös koti- ja etämyyntiin sovellettavasta peruuttamisoikeudesta. Vahvistusilmoitus on lähetettävä viivytyksettä ja viimeistään kahden viikon kuluessa sopimuksen tekemisestä.

Sopimus katsotaan tehdyksi vahvistusilmoituksen ehdoin, jollei loppukäyttäjä vahvistusilmoituksessa mainitussa huomautusajassa ole käyttänyt peruuttamisoikeuttaan tai ilmoittanut sopijapuolelleen, ettei hän pidä ilmoitusta sopimusta vastaavana. Ilmoitusajan on oltava vähintään kolme viikkoa vahvistusilmoituksen lähettämisestä.

Sopimuksen tekemisen ja loppukäyttäjän tekemän ilmoituksen välisenä aikana sovelletaan vahvistusilmoituksen mukaisia sopimusehtoja, jollei muuta näytetä sovitun.

Kuluttajan koti- ja etämyyntiä koskevat säännökset löytyvät kuluttajansuojalain (38/1978) 6 luvusta. Pykälässä esiintyvät koti- ja etämyynnin käsitteet vastaavat kuluttajansuojalaissa esitettyjä määritelmiä. Kotimyyntillä tarkoitetaan siten kulutushyödykkeen tarjoamista kuluttajalle henkilökohtaisesti muualla kuin elinkeinonharjoittajan toimipaikassa kuluttajansuojalain 6 luvun 3 §:n sisältämän rajauksen mukaisesti. Etämyyntillä taas tarkoitetaan kulutushyödykkeen tarjoamista kuluttajalle elinkeinonharjoittajan järjestämän etätarjontamenetelmän avulla niin, että sopimuksen tekemiseen ja sitä edeltävään markkinointiin käytetään yksinomaan yhtä tai useampaa etäviestintä. Etäviestimellä viitataan postiin, puhelimeen,

televisioon, tietoverkkoon tai muuhun väliineseen, jonka avulla osapuolet voivat tehdä sopimuksen olematta yhtä aikaa läsnä. Myös peruuttamisoikeuden käsite ja määritelmä tulevat kuluttajansuojalaista.

89 §. Sopimuksen voimassaolo ja päättyminen. Pykälä vastaa muutoin sisällöltään voimassa olevaa sähkömarkkinalain 25 f §:ää, mutta sen toisesta momentista on poistettu pitkiä määräaikaista sopimuksia koskenut rajausta toimitusvelvollisuuden piirissä olevien sopimusten osalta. Pykälän 2 momentin aiempi muotoilu on asettanut tarpeettomasti toimitusvelvollisuusasiakkaat ja kilpaillun sopimuksen tehneet asiakkaat eriarvoiseen asemaan eikä rajanveto ole vastannut alalla vallitsevaa sopimuskäytäntöä. Siten myös kuluttajan toimitusvelvollisuuden puitteissa tekemä kahta vuotta pidempi määräaikainen sopimus on irtisanottavissa asiakkaan puolesta kuten toistaiseksi voimassa-oleva sopimus.

Liittymissopimus, sähköverkkosopimus ja sähkönmyyntisopimus voidaan tehdä olemaan voimassa toistaiseksi tai määräajan. Liittymissopimus ja sähköverkkosopimus tehdään yleensä toistaiseksi. Määräaikainen sopimus liittyy näiden sopimusten kysymyksessä ollessa lähinnä kuluttajan omiin erityistarpeisiin. Esimerkiksi omakotitalon tai loma-asunnon rakennustyö voi edellyttää tilapäistä liittymää työmaakeskukseen. Tällainen ratkaisu ei ole sovelias muuhun kuin rakennusaikaiseen sähkönkäyttöön. Sen sijaan määräaikaiset myyntisopimukset ovat lisääntyneet ja niiden arvioidaan edelleen yleistyvän.

Toistaiseksi voimassa oleva sopimus päättyy purkamisen tai irtisanomisen johdosta. Määräaikainen sopimus päättyy määräajan umpeuduttua. Jos liittyjä tai loppukäyttäjää on kuluttaja, hän saa kuitenkin irtisanoa myös määräaikaisen liittymis- ja sähköverkkosopimuksen samalla tavalla kuin toistaiseksi voimassa olevan sopimuksen.

Toistaiseksi voimassa olevat sähköverkkosopimus ja sähkönmyyntisopimus päättyvät ilman eri toimenpiteitä, kun kyseistä sähkönkäyttöpaikkaa koskeva liittymissopimus päättyy. Tällöin tulee kuitenkin ottaa huomioon myös 90 §:n 1 momentin säännös, jonka mukaan liittyjällä ei ole oikeutta irtisanoa

liittymissopimusta, jos kyseistä sähkönkäyttöpaikkaa koskevan muun sähkönkäyttäjän tekemä sähköverkkosopimus tai sähkönmyyntisopimuksen on voimassa.

90 §. Liittymissopimuksen irtisanominen. Pykälään ei ole ehdotettu muutosta voimassa olevaan sähkömarkkinalain 25 g §:n säännökseen verrattuna.

Pykälän 1 momentin mukaan jakeluverkonhaltijalla ei ole oikeutta irtisanoa liittymissopimusta. Kielto johtuu 19 §:ssä säädetystä liittämisvelvollisuudesta.

Momentin toisessa virkkeessä säädetään, ettei liittyjällä ole oikeutta irtisanoa liittymissopimusta, jos kyseistä sähkönkäyttöpaikkaa koskeva muun sähkönkäyttäjän sähköverkkosopimus tai sähkönmyyntisopimus on voimassa. Kiinteistön omistava liittyjä ei näin voi irtisanomalla liittymissopimuksen aiheuttaa vuokralaisen sähkönsaannin keskeytymistä ja esimerkiksi nopeuttaa häätöä.

Pykälän 2 momentin mukaan liittyjän käytettävissä oleva irtisanomisaika saa olla korkeintaan yhden kuukauden pituinen. Liittyjän ei tarvitse esittää syytä irtisanomiselleen.

Pykälän säännöksistä ei voida sopimuksin poiketa. Tilanteeseen ei vaikuta, onko liittyjä kuluttaja vai ei. Jakeluverkonhaltija ja liittyjä eivät voi siten sopia, että liittyjällä olisi oikeus irtisanoa sopimus, vaikka toisen sähkönkäyttäjän kyseistä sähkönkäyttöpaikkaa koskeva sopimus on voimassa.

91 §. Sähköverkkosopimuksen irtisanominen. Pykälä vastaa asialliselta sisällöltään voimassa olevaa sähkömarkkinalain 25 h §:ää. Jakeluverkonhaltija ei saa irtisanoa kuluttajan sähköverkkosopimusta. Muun sähköverkkosopimuksen jakeluverkonhaltija saa irtisanoa vain, jos sopimuksen pitäminen voimassa on lainsäädännön muutoksen tai olosuhteiden olennaisen muutoksen takia hänen kannaltaan kohtuutonta.

Sähköverkkosopimuksen irtisanomisaika on loppukäyttäjälle kaksi viikkoa ja jakeluverkonhaltijalle kolme kuukautta.

Pykälän säännökset ovat pakottavia myös muun kuin kuluttajan eduksi. Pykälän säännöksistä ei saa poiketa loppukäyttäjän vahingoksi.

92 §. Sähkönmyyntisopimuksen irtisanominen. Pykälä vastaa pääosin sisällöltään voimassa olevaa sähkömarkkinalain 25 i §:ää.

Pykälän 3 momentista on kuitenkin poistettu 89 §:n rinnastettavasti tarpeeton ja alan vakiintunutta sopimuskäytäntöä vastaamaton rajaus toimitusvelvollisuuden piirissä olevien kuluttajien ja kilpaillun sopimuksen tehneiden kuluttajien välillä. Siten myös toimitusvelvollisuuden piirissä olevan kuluttajan tekemä kahta vuotta pidempi määräaikainen sopimus on irtisanottavissa kuluttajan toimesta kuten toistaiseksi voimassaoleva sopimus. Pykälän terminologiaa on ajantasaisesti muuttamalla sähkönkäyttäjän loppukäyttäjäksi.

Vähittäismyyjä ei saa irtisanoa sähkönmyyntisopimusta, kun toimitusvelvollisuuden piiriin kuuluva loppukäyttäjä on kuluttaja. Muun toimitusvelvollisuuden piirissä olevan sähkönmyyntisopimuksen vähittäismyyjä saa irtisanoa vain, jos sopimuksen pitäminen voimassa on lainsäädännön muutoksen tai olosuhteiden olennaisen muutoksen takia hänen kannaltaan kohtuutonta.

Sähkönmyyntisopimuksen irtisanomisaika on loppukäyttäjälle kaksi viikkoa ja vähittäismyyjälle kolme kuukautta. Toimitusvelvollisuuden ulkopuolella olevan sopimuksen irtisanomisaika on vähittäismyyjälle kaksi viikkoa.

Jos kuluttajan kanssa on tehty määräaikainen sähkönmyyntisopimus kahta vuotta pitemmäksi ajaksi, kuluttaja saa kahden vuoden kuluttua irtisanoa sopimuksen samalla tavalla kuin toistaiseksi voimassa olevan sopimuksen. Sähkönmyyntisopimuksen määräaikaisuudelle ei ole asetettu ylärajaa. Kuluttaja ei kuitenkaan katsota voitavan sitoa liiaksi pitkäaikaiseen määräaikaiseen sähkönmyyntisopimukseen.

Pykälän 1 ja 2 momentin säännöksistä ei saa poiketa toimitusvelvollisuuden piirissä olevan loppukäyttäjän vahingoksi.

93 §. Sopimusehtojen muuttaminen. Pykälä vastaa pääosin sisällöltään voimassa olevaa sähkömarkkinalain 26 §:ää. Pykälän 1 momentin 1 kohdasta ehdotetaan poistettavaksi rajanveto toimitusvelvollisuuden piiriin kuuluvien ja kilpailtujen määräaikaisten sähkönmyyntisopimusten väliltä. Määräaikaiset sopimukset on lähtökohtaisesti tarkoitettu osapuolia sellaisinaan sitoviksi koko sopimuskauden ajan. Siten vähittäismyyjällä ei tulisi olla mahdollisuutta muuttaa määräai-

kaisen sopimuksen ehtoja kuin poikkeuksellisissa tilanteissa. Tällaisia tilanteita olisivat juuri 2 kohdassa mainitut tilanteet.

Pykälän 3 kohdassa säilytettäisiin edelleen toimitusvelvollisuuden piiriin kuuluvien sopimusten ja kilpailtujen sopimusten välinen rajanveto vähittäismyyjien osalta. Sähköalan sopimukset ovat usein pitkään voimassa, joten niiden osalta voi ilmetä perusteltua tarvetta muuttaa sopimusta. Jakeluverkonhaltijan tai toimitusvelvollisen vähittäismyyjän hinnoittelunsa perusteena käyttämä kustannusrakenne saattaa esimerkiksi osoittautua vanhentuneeksi, jolloin verkonhaltijalla ja vähittäismyyjällä tulisi olla mahdollisuus uudistaa sopimusehtojaan ja hinnoitteluaan perusteellisemmin kuin, mitä esimerkiksi 1 kohdan perusteella olisi mahdollista. Kilpailtuja sähkönmyyntisopimuksia ei tällä perusteella voisi muuttaa. Kilpailun piirissä tehdyt sopimukset ovat sisällöltään vapaammin osapuolten sovittavissa, koska erityisiä syrjimättömyyden, tasapuolisuuden vaateita tai erityissuojelun tarpeita ei ole suojattavana.

Pykälän 1 momentissa on määritelty keskeisimmät tilanteet, joissa jakeluverkonhaltija tai vähittäismyyjä voi yksipuolisesti muuttaa sopimusehtoja ja hintoja. Momentin 1 kohdan tilanteessa edellytetään lisäksi, ettei sopimus olennaisesti muutu. Muutoksen olennaisuutta ei arvioida vertaamalla alkuperäiseen sopimussisältöön vaan muutoshetkellä voimassa olevaan sopimukseen. Tämä johtuu siitä, että sopimukset saattavat olla voimassa hyvin pitkään, joten niiden sisällön muuttaminen voi käydä tarpeelliseksi. Vähittäismyyjä ei kuitenkaan saa muuttaa tällä perusteella määräaikaista sähkönmyyntisopimusta.

Hinnan määräytymistä koskevat sopimuslausekkeet voidaan jakaa kahteen ryhmään, itsestään vaikuttaviin muutoslausekkeisiin ja sopijapuolen toimintaa edellyttäviin lausekeisiin.

Ensinnäkin voidaan sopia sellaisesta automaattisesti vaikuttavasta laskentatavasta, jonka perusteella tietyin väliajoin tarkistetaan maksettavaa hintaa tiettyyn sopijapuolten vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolella olevaan viitearvoon tai viitearvoihin nojautuen. Tällainen sopimusehto voi olla esimerkiksi

siten muotoiltu, että kunkin kuukauden energiahinta on edeltävän kuukauden tiettyjen sähköpörssinoteerausten keskiarvo lisättynä jollain marginaalilla. Myös määräaikainen sähkönmyyntisopimus voidaan sitoa tällä tavoin. Tehtäessä sopimuskauden kuluessa sopimusehtojen mukaisia tarkistuksia suuntaan tai toiseen ei ole kysymys sopimusehtojen muuttamisesta eivätkä tämän pykälän säännökset siten koske näitä hinnanvaihteluja. Vähittäismyyjän on kuitenkin tarpeellista tiedottaa uuden jakson hinnoista sähkönkäyttäjälle ajoissa laskun maksamista silmällä pitäen, vaikka sähkönkäyttäjä pystyisikin laskemaan itse hintansa julkisista hintatiedoista.

Toiseksi hinnanmuutoslausekkeet voivat oikeuttaa vähittäismyyjän muuttamaan hintaa, jos tietty ehto täyttyy. Hinta määritellään sopimuksessa tietylle tasolle. Hinnan muuttaminen edellyttää sopijapuolen erityisiä toimenpiteitä. Tietyn indeksin tai esimerkiksi kivihiilen hinnan noustua vähintään sopimuksessa määritellylle tasolle vähittäismyyjä voi lähettää muutosilmoituksen sähkönkäyttäjälle. Näissä tilanteissa on kysymyksessä sopimusehtomuutos. Sähkönmyyntisopimukseen voidaan ottaa esimerkiksi lauseke, joka oikeuttaa muuttamaan hintaa sähkön tukkuhinnan tai polttoaineiden hintojen muutosten johdosta. Jakeluverkonhaltija voi varautua sopimusehdoissaan verkkopalvelun hintojen muuttamiseen esimerkiksi silloin, kun verkko toiminnan harjoittamisesta aiheutuvien kustannusten kehitys, jakeluverkonhaltijan muille verkonhaltijoille maksamien maksujen muutokset tai 19 §:n verkon kehittämismuutosten täyttämisen sitä edellyttää.

Hinta- ja hinnanmuutoslausekkeet voivat muotoutua lähtökohtaisesti sopijapuolten tarkoituksen mukaisesti vapaasti. Muiden vaihtoehtojen ohessa hinta voidaan sopia kiinteänä, koko sopimuskauden ajan voimassa olevana hinnoitteluna taikka hinta voidaan kytkeä tiettyyn indeksiin tai muuhun sovittavaan arvoon niin, että hinnantarkistuksia suoritetaan sovituin aikavälein. Viitearvona voidaan käyttää polttoaineiden hintaindeksejä, valittuja sähköpörssin noteerauksia, niistä laskettuja indeksejä tai muita sovittuja arvoja. Sähkönmyyjät voivat myös tarjota kiinteämääräisellä hinnalla sopimuksia, joista niillä ja toisaalta

sähkönkäyttäjillä on sovittavaa irtisanomis-aikaa noudattaen oikeus päästä eroon.

Momentin 2 kohdan nojalla ehtoja ja hintoja voidaan muuttaa lainsäädännön muutoksen tai viranomaisen antaman päätöksen perusteella, jos jakeluverkonhaltija tai vähittäismyyjä ei ole voinut ottaa niitä huomioon sopimusta tehdessään. Sopimusta voidaan kohdan nojalla muuttaa esimerkiksi silloin, kun arvonnalisäveroprosenttia muutetaan. Myös esimerkiksi energiaan tai energiantuotannon päästöihin perustuvien verojen ja maksujen muutokset voivat oikeuttaa kohdan nojalla muuttamaan hintaa. Niin ikään viranomaisen esimerkiksi sähköturvallisuuteen tai verkko toiminnan valvontaan liittyvillä päätöksillä voi olla vaikutusta sähkön tai verkkopalvelun hintaan. Esimerkkeinä tällaisista päätöksistä voidaan mainita päätökset, joilla viranomainen muuttaa vakiintunutta ratkaisukäytäntöään sekä merkittäviä lisäkustannuksia aiheuttavat päätökset.

Momentin 3 kohdan mukaan sopimusta voidaan muuttaa, jos siihen on erityistä syytä olosuhteiden muuttumisen, vanhentuneiden sopimus- tai hinnoittelujärjestelmien uudistamisen tai energian säästämiseksi tarpeellisten toimenpiteiden toteuttamisen johdosta. Koska sähköalan sopimukset ovat usein pitkään voimassa, voi ilmetä perusteltua tarvetta muuttaa sopimusta. Muutostarpeet voivat johtua esimerkiksi jakeluverkonhaltijan tai vähittäismyyjän hinnoittelun pohjana käytämästä, aikanaan asianmukaisesta mutta ajan myötä vanhentuneesta kustannusrakenteesta. Vääristymät voivat ilmetä esimerkiksi kiinteiden ja energiamaksujen välisessä suhteessa tai eri päivän- ja vuodenaikojen välisissä hintasuhteissa. Esimerkiksi toistaiseksi tehdyissä sähköverkkosopimuksissa vääristymiä voi syntyä vuosien ja vuosikymmenien mittaan. Vähittäismyyjä ei voi tässä kohdassa tarkoitetuilla perusteilla muuttaa kilpailun piirissä tehdyn sähkönmyyntisopimuksen ehtoja tai hintoja. Tämä johtuu ennen kaikkea siitä, että kilpaillut sähkönmyyntisopimukset ovat irtisanottavissa eikä kohdassa tarkoitettuja hinnoittelujärjestelmän vanhenemisia ehdi tapahtua. Kilpailun piirissä osapuolet myös voivat ottaa suurempia riskejä tulevaisuudessa tapahtuvien muutosten suhteen kuin

esimerkiksi toimitusvelvollisuuden koske-
missa sähköntoimitusopimuksissa.

Pykälän 2 momentin mukaan jakeluver-
konhaltijalla ja vähittäismyyjällä on lisäksi
oikeus tehdä vähäisiä sopimusehtomuutoksia.
Tällaiset muutokset eivät saa vaikuttaa sopi-
muksen keskeiseen sisältöön.

Pykälän 3 momentissa säädetään jakelu-
verkonhaltijan maantieteellisen vastuualueen
muutoksista johtuvasta hinnantarkistuksesta.
Lain 55 §:n mukaan sähkönjakelun hinta ei
saa riippua siitä, missä asiakas maantieteelli-
sesti sijaitsee tietyn jakeluverkonhaltijan vas-
tuualueella. Jos jakeluverkonhaltijan vastuu-
alue muuttuu, jakeluverkonhaltijalla on oikeus
muuttaa sähkönjakelun hintaa 55 §:ssä
säädetyn yhtenäisen hinnoittelun toteuttami-
seksi. Yksittäisten verkon käyttäjien maksui-
hin merkittäviä muutoksia aiheuttavat hinta-
muutokset tulee toteuttaa Energiamarkkina-
viraston ennen uuden hinnoittelun käyttöön-
ottoa hyväksymän siirtymäajan kuluessa.

Pykälän 4 momentissa säädetään yksipuoli-
sen sopimus- tai hintamuutoksen ilmoittami-
sesta toiselle sopijapuolelle. Ilmoituksessa on
kerrottava, miltä osin sopimus muuttuu ja
millaiset ovat uudet ehdot tai hinnat muuttu-
neilta osin, mistä ajankohdasta lukien muutos
tulee voimaan sekä sopijapuolen mahdolli-
sesta oikeudesta irtisanoa sopimus muutok-
sen perusteella. Lisäksi on kerrottava muu-
toksen peruste. Ilmoitus on lähetettävä sopi-
japuolelle kirjallisesti. Hinnanmuutoksesta
voidaan ilmoittaa asiakkaille esimerkiksi tie-
dotteella laskun yhteydessä tai erikseen las-
kutusosoitteeseen lähetettävällä kirjeellä.
Muutos voi tulla voimaan pääsääntöisesti ai-
kaisintaan kuukauden kuluttua siitä, kun liit-
tyjälle tai sähkönkäyttäjälle on lähetetty
muutosilmoitus. Lainsäädännön muutoksiin
tai viranomais toimiin perustuvat hinnan- ja
muut sopimusmuutokset voidaan kuitenkin
toteuttaa lainsäädännön tai viranomaispäätök-
sen edellyttämänä ajankohtana. Esimer-
kiksi veromuutoksen takia tapahtuva hin-
nanmuutos voidaan toteuttaa siitä päivästä,
kun muutettua veroa aletaan periä. Esimerk-
kinä viranomaispäätöksestä voidaan mainita
päättös, jolla jakeluverkonhaltijan vastuualue
muuttuu. Tiedossa olevista muutoksista on
pyrittävä ilmoittamaan aina mahdollisimman
pian.

94 §. *Oikeus pidätyä maksusta viivästyksen vuoksi.* Pykälä vastaa asialliselta sisällöltään voimassa olevaa sähkömarkkinalain 27 §:ää.

Pykälän 1 momentin mukaan liittyyjällä on
oikeus pidätyä maksamasta liittymismaksua,
jos liittymää ei ole kytketty liittymissopi-
muksessa sovittuna ajankohtana. Liittymis-
maksun suorittamisesta sovitaan myös liittymis-
sopimuksessa. Tavallisesti liittymismaksu
erääntyy välittömästi, kun liittymä on kytket-
ty. Liittymismaksun pidätysoikeudella ei
usein ole käytännön merkitystä, koska maksu
erääntyy vasta liittämisaikakohdan jälkeen.
Liittymissopimuksessa voidaan kuitenkin so-
pia liittymismaksun suorittamisesta erissä.
Erissä maksu tulee kuluttajasopimuksissa ky-
seeseen lähinnä, jos liittymismaksu on esi-
merkiksi sähkönkäyttöpaikan syrjäisen si-
jainnin takia sovittu tavanomaista korkeam-
maksi. Toimitusajankohdasta sovittaessa on
syytä ottaa huomioon sopimuksen täyttämi-
seen vaikuttavat tiedossa olevat seikat, kuten
maanomistukseen liittyvät lupa-asiat tai kun-
nallistekniikan asentamisen ajoittuminen,
jotka saattavat estää tai viivästyttää jakelu-
verkonhaltijaa täyttämästä velvoitettaan. Kun
liittymä on viivästyneenä kytketty, liittyyjällä
on oikeus pidättää omasta suorituksestaan se
osa, mikä on tarpeen hänen korvausvaati-
muksensa vakuudeksi.

Pykälän 2 momentin mukaan loppukäyttä-
jällä on oikeus pidättää sähköntoimitusopi-
muksen mukaisia maksuja sähköntoimituk-
sen aloittamisen viivästytyä. Loppukäyttäjän
velvollisuus suorittaa maksuja alkaa vasta
sähköntoimituksen aloittamisesta. Viiväs-
tysajalta loppukäyttäjällä ei ole perusmaksu-
jen maksuvelvollisuutta. Perusmaksut määri-
tetään aikaan perustuen, joten viivästysajan
suhteellinen osuus maksusta on määriteltä-
vissä. Verkkopalvelumaksut loppukäyttäjä
voi joutua maksamaan myös vähittäismyyjän
viivästysajalta. Kun sähköntoimitus on vii-
västyksen jälkeen aloitettu, loppukäyttäjällä
on edelleen oikeus pidättää omasta suorituk-
sestaan se osa, mikä on tarpeen hänen korva-
usvaatimuksensa vakuudeksi.

Viivästystilanteessa niin loppukäyttäjällä
kuin liittyyjällä on oikeus vaatia myös sopi-
muksen täyttämistä, vaikka tästä ei ehdoteta-

kaan otettavaksi lakiin nimenomaista säännöstä.

95 §. Vakiokorvaus liittymän kytkemisen viivästyessä. Pykälä vastaa sisällöltään voimassa olevaa sähkömarkkinalain 27 a §:ää. Vakiokorvauksen enimmäismääräksi ehdotetaan aiemman 1700 euron sijasta 3000 euroa. Vakiokorvauksen enimmäismäärää voitaisiin tarvittaessa tarkistaa valtioneuvoston asetuksella rahanarvon muutosta vastaavasti.

Pykälän 1 momentti koskee liittymän kytkemisen viivästyksestä suoritettavaa vakiokorvausta. Vakiokorvaus määräytyisi ehdotuksen mukaan viivästyksen keston perusteella. Kahdelta ensimmäiseltä viivästysviikolta vakiokorvaus on 5 prosenttia alkaneelta viikolta. Viivästyksen kestänyt 8—14 päivää vakiokorvaus olisi siis 10 prosenttia. Seuraavilta kahdelta alkaneelta viivästysviikolta vakiokorvaus on 10 prosenttia kummaltakin. Tällöin viivästyksen kestänyt vähintään 22 päivää vakiokorvaus on 30 prosenttia, mikä on myös vakiokorvauksen enimmäisprosentti. Momentissa on myös määritetty euromääräinen vakiokorvauksen enimmäismäärä, joka on 3 000 euroa. Käytännössä kotitalouksiin hankittavien liittymien kokonaismaksut ovat tavallisesti enintään noin 3 000 euroa. Vakiokorvauksen saaminen ei edellytä, että liittyjä näyttäisi hänelle aiheutuneen viivästyisestä vahinkoa.

Vakiokorvausta laskettaessa otetaan lukuun kaikki liittämistä tavanomaisesti perittävät maksut. Varsinaisen liittymismaksun ohella voidaan käytännössä periä esimerkiksi kytkentämaksuja. Vakiokorvausta määritettäessä otetaan huomioon se liittymismaksu, jota jakeluverkonhaltija yleisesti käyttää tarjotessaan liittymiä niin sanottujen taulukkohintojen mukaisesti. Korkeampia kuin liittymismaksutaulukon mukaisten euromäärien mukaisia hintoja voidaan käyttää esimerkiksi syrjäisiin ja siten suuria kustannuksia aiheuttaviin sähkönkäyttöpaikkoihin liittymiä toimittaessa. Näitä ei kuitenkaan oteta huomioon vakiokorvausta laskettaessa.

Kilpailun alainen liittymisjohdon rakennusurakka ei kuulu tähän liittymismaksuun. Johtourakan mahdollisen viivästymisen seuraamuksista voidaan sopia asianomaisessa urakkasopimuksessa.

Pykälän 2 momentin mukaan liittymän toimittamisen viivästyisestä vahinkoa kärsineellä liittyjällä on oikeus saada vahingostaan vakiokorvauksen ylittävä korvaus. Vahingonkorvaus- tai hinnanalennusvelvollisuutta ja vahingonkorvauksen määrää koskevat riidat käsitellään tuomioistuimessa.

Pykälän 3 momentin mukaan liittyjällä ei ole oikeutta edellä mainittuun vakiokorvaukseen tilanteessa, jossa viivästys johtuu jakeluverkonhaltijan vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolella olevasta esteestä.

96 §. Vahingonkorvaus viivästyksen vuoksi. Pykälä vastaa sisällöltään voimassa olevaa sähkömarkkinalain 27 b §:ää.

Pykälässä säädetään jakeluverkonhaltijan ja vähittäismyyjän vahingonkorvausvelvollisuudesta viivästystilanteissa. Säännös vastaa kuluttajansuojalaissa olevia vahingonkorvaussäännöksiä ja kauppalaain 27 §:n säännöksiä. Lähtökohtana on, että jakeluverkonhaltijan tai vähittäismyyjän on korvattava liittyjälle tai loppukäyttäjälle liittymän kytkemisen taikka sähkönjakelun tai -toimituksen aloittamisen viivästyisestä aiheutunut vahinko. Pykälän 1 ja 2 momentissa mainitun edellytyksin jakeluverkonhaltija tai vähittäismyyjä voi kuitenkin vapautua korvausvelvollisuudesta. Pykälän 3 momentin säännökset rajoittavat vahingonkorvausta vähillisten vahinkojen osalta.

Pykälän 1 momentissa on korvausvelvollisuutta koskeva pääsääntö, jonka mukaan liittyjällä ja loppukäyttäjällä on oikeus viivästyksestä aiheutuvan vahingon korvaukseen. Momentissa asetetaan vahingonkorvausvelvollisuudesta vapautumiselle edellytykset, joiden on kaikkien täyttyttävä, jotta jakeluverkonhaltija tai vähittäismyyjä välttyisi suorittamasta vahingonkorvausta. Todistustaakka vastuuvapauden edellytyksien olemassaolosta on niihin vetoavalla.

Ensimmäinen edellytys vastuuvapaudelle on, että viivästys johtuu sellaisesta seikasta, joka estää liittymän toimittamisen taikka sähkönjakelun tai -toimituksen aloittamisen oikeaan aikaan. Ei riitä, että sopimuksen täyttäminen vaikeutuu tai tulee odotettua kallemmaksi. Toisaalta säännöksessä ei vaadita, että on kyse niin sanotusta objektiivisesta mahdottomuudesta eli siitä, että oikea-aikainen suoritus on käynyt mahdottomaksi,

paitsi jakeluverkonhaltijalle tai vähittäismyyjälle, myös kenelle tahansa muulle henkilölle. Esteenä saatetaan pitää myös olosuhteita, jotka eivät tee suoritusta suorastaan mahdottomaksi, mutta kuitenkin siinä määrin poikkeuksellisen raskaaksi, että niiden on objektiivisesti arvioiden katsottava tosiasiallisesti estävän suorituksen.

Sopimuksen täyttymisen estyminen voi johtua monenlaisista syistä. Luonnonmullistus ja vaikutuksiltaan vastaavat onnettomuudet, kuten tulipalot tai räjähdykset, samoin kuin esimerkiksi lakko voivat estää liittymän toimittamisen. Myös rikollinen teko tai viranomaisen toimenpide voi estää jakeluverkonhaltijan tai vähittäismyyjän suorituksen.

Edellä mainitut kaltaiset tapahtumat eivät siis ole sinänsä vapautumisperusteita vaan ainoastaan sillä edellytyksellä, että ne tosiasiallisesti estävät jakeluverkonhaltijaa tai vähittäismyyjää täyttämästä sopimuksen mukaista suoritusta. Esimerkiksi jakeluverkonhaltijan toimihenkilöiden lakko voi estää tai hidastaa toimituksen aikaisessa vaiheessa olevien liittymien suunnittelua tai tarpeellisten maankäyttöä koskevien sopimusten tekoa, mutta se ei välttämättä vaikuta itse asennustyöhön.

Jakeluverkonhaltija tai vähittäismyyjä ei voi yleisesti vedota siihen, että sopimuksen täyttäminen tulee odotettua kalliimmaksi. Myös taloudelliset seikat voivat kuitenkin tietyissä tapauksissa estää sopimuksen täyttämisen. Tällöin sattuneen tapahtuman tai sen seurausten voittamiseksi tarpeelliset kustannukset ylittäisivät selvästi sen, mitä objektiivisesti katsoen voidaan pitää ajateltavissa olevana panoksena kyseisen sopimuksen täyttämiseksi.

Toisena edellytyksenä vahingonkorvausvelvollisuudesta vapautumiselle on 1 momentin mukaan, että viivästys johtuu esteestä, joka on jakeluverkonhaltijan tai vähittäismyyjän vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolella. Seikat, jotka voidaan lukea heidän omaan kontrollipiiriinsä, aiheuttavat aina vahingonkorvausvastuun. Esimerkiksi jakeluverkonhaltijan tai vähittäismyyjän palveluksessa olevien henkilöiden toimintaan liittyvät muut seikat kuin työtaistelut kuuluvat heidän vaikutusmahdollisuuksiensa piiriin. Samoin jakeluverkonhaltijan tai vähittäismyyjän

oman toiminnan suunnittelun tai organisoinnin avulla kontrolloitavat tekijät ovat korvausvelvollisuuden piirissä.

Momentin säännösten mukaan vahingonkorvausvastuun syntyminen kannalta merkitystä ei ole sillä, onko jakeluverkonhaltijan tai vähittäismyyjän menettely ollut jossain suhteessa moitittavaa. Momentin säännökset eroavat näin tuottamusperusteisesta vahingonkorvausvastuusta.

Kolmas vahingonkorvausvelvollisuudesta vapautumisen edellytys on 1 momentin mukaan, että este on sellainen, ettei jakeluverkonhaltijan tai vähittäismyyjän voida kohtuudella edellyttää ottaneen sitä huomioon sopimusta tehtäessä. Jos esimerkiksi verkonrakennusalan lakkoa koskeva työtaisteluvaikeus oli jo annettu silloin, kun sopimusta tehtiin ja suoritusaikasta sovittiin, jakeluverkonhaltija ei voi vedota tähän liittymän toimittamisen viivästyttäneeseen syyhyn.

Neljäs vahingonkorvauksesta vapautumisen este on, että jakeluverkonhaltija tai vähittäismyyjä ei ole kohtuudella voinut välttää eikä voittaa estettä tai sen seurauksia. Esimerkiksi tarvikkeiden saatavuuden lyhytaikaisista vaikeuksista johtuvien suoritusesteiden välttämiseksi voidaan edellyttää ylläpidettävän kohtuullista varastoa. Jos esimerkiksi osoittautuu, että liittymää ei voida toimittaa sillä tavoin kuin jakeluverkonhaltija on aikonut, tämän on turvauduttava käytettävissä oleviin vaihtoehtoihin mahdollisuuksiin suoritussuoritusvelvollisuutensa täyttämiseksi. Jo sattuneen tapahtuman seurauksien eliminointi ei kuitenkaan ole aina mahdollista.

Momentissa säännelty vahingonkorvausvelvollisuudesta vapautuminen koskee kuitenkin yleensä vain sitä aikaa, jonka esteen vaikutus kestää. Tilanne voi muuttua niin, että vastuuvapauden edellytykset eivät enää täyty. Jakeluverkonhaltija tai vähittäismyyjä vapautuu tällöin korvausvelvollisuudesta vain sen vahingon osalta, joka liittyjälle tai sähkönkäyttäjälle on aiheutunut sinä aikana, jolloin vastuuvapauden edellytykset olivat käsillä.

Esimerkiksi liittyjän omalta puolelta tapahtuva tai hänen vaikutusmahdollisuuksiensa piirissä oleva viivästys vapauttaa jakeluverkonhaltijan korvausvelvollisuudesta. Tyypillisiä liittyjän viivästyksiä voisivat olla liittyy-

jän vastuulla olevien asennusten, kuten urakoitsijalta tilatun liittymisjohdon, keskeneräisyys sovittuna liittämisaikakohtana.

Pykälän 2 momentti koskee jakeluverkonhaltijan tai vähittäismyyjän apunaan käyttämän henkilön aiheuttaman viivästyksen vaikutusta jakeluverkonhaltijan tai vähittäismyyjän omaan viivästykseen. Jakeluverkonhaltija tai vähittäismyyjä vapautuu vahingonkorvausvastuusta apulaisensa, kuten aliurakoitsijan, viivästyksen johdosta vain, jos myös tätä apulaista koskee 1 momentissa tarkoitettu este. Säännös tiukentaa vahingonkorvausvastuuta 1 momenttiin nähden. Säännöksen tarkoitus on varmistaa, että jakeluverkonhaltija tai vähittäismyyjä ei voi välttää vahingonkorvausvastuusta pelkästään siitä syystä, että hän on antanut sopimuksen täyttämisen kokonaan tai osittain kolmannen henkilön tehtäväksi. Sähkötoimituksen aloittaminen sähkönkäyttöpaikkaan, johon sähköä ei ennen sähkönmyyntisopimuksen voimaantuloa toimiteta, tapahtuu niin, että vähittäismyyjä tilaa asianomaiselta jakeluverkonhaltijalta sähkönkäyttöpaikan kytkennän. Tällöin jakeluverkonhaltija toimii vähittäismyyjän momentissa tarkoitettuna apulaisena. Esimerkiksi maakaapelina toimitettavan liittymän toimittamisessa jakeluverkonhaltija on voinut turvautua osittain kaivinkoneyrittäjään.

Pykälän 3 momentin mukaan jakeluverkonhaltija tai vähittäismyyjä on velvollinen korvaamaan liittyjälle tai loppukäyttäjälle aiheutuneet välilliset vahingot vain, jos vahinko johtuu huolimattomuudesta hänen puoleltaan. Liittymän kytkemisen tai sähkötoimituksen viivästyessä välillisinä vahinkoina on pidettävä momentissa määriteltyjä tilanteita.

Välillisenä vahinkona pidetään ensinnäkin tulon menetystä, joka liittyjälle tai loppukäyttäjälle aiheutuu sopimusrikkomuksen tai siitä johtuvien toimenpiteiden takia. Toiseksi välillisenä vahinkona pidettäisiin muuhun sopimukseen perustuvasta velvoitteesta aiheutuvaa vahinkoa, esimerkiksi palkanmaksuvelvollisuutta töiden ollessa viivästyksen johdosta keskeytyneinä taikka tuotantoyrityksen osalta tuotannon viivästymisestä aiheutuvat korvausvelvollisuudet tuotteiden tilaajille. Kolmanneksi välillisenä vahinkona pidettäisiin sopimuksen kohteen käyttö-

hyödyn menetystä, josta ei aiheudu suoranaista taloudellista vahinkoa sekä muuta siihen rinnastettavaa olennaista haittaa. Neljänneksi välillisenä vahinkona pidettäisiin muuta samankaltaista vaikeasti ennakoitavaa vahinkoa kuin tässä momentissa on edellä mainittu.

Muut kuin momentissa luetellut vahingot ovat välittömiä. Liittymän viivästymiseen perustuvista välittömistä vahingoista esimerkkejä ovat muuton myöhästyessä väliaikaisesta asunnosta maksettava kohtuullinen vuokra ja viivästyksen selvittämisestä aiheutuvat kustannukset.

97 §. Virhe. Virheen käsitettä on pykälässä laajennettu entiseen sähkömarkkinalain 27 c §:n verrattuna. Virheiksi katsotaan tilanteet, joissa sähkönjakelun ja muun verkkopalvelun sekä sähkötoimituksen laatu tai toimitustapa eivät vastaa sitä, mitä voidaan katsoa sovitun. Lisäksi virheenä pidetään kuluttajan laskutuksen virheellisyttä tai viivästystä. Voimassa oleva sähkömarkkinalain 27 c § kattaa myös sähkönjakelun ja muun verkkopalvelun laadulliset ja toimitustapaa koskeneet virheellisuudet, mutta uuden sääntelyn terminologiapäivitysten myötä sähköntoimituksella viitataan uudessa laissa yksinomaan sähkönmyyntiin. Tämän vuoksi säännöstä ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että säännöksessä nimenomaisesti mainittaisiin myös sähkönjakelussa ja muussa verkkopalvelussa esiintyvät virheellisuudet.

Kuluttajan laskutuksen virheellisyys ja viivästys on lisätty säännökseen täysin uusina virheperusteina sähkömarkkinadirektiivissä asetettujen velvoitteiden täyttämiseksi. Uudet virheperusteet on otettu pykälään kuluttajien suojaksi. Laskutuksen virheellisyydellä viitataan laskun määrälliseen oikeellisuuteen. Säännös velvoittaa sekä vähittäismyyjiä että jakeluverkonhaltijoita. Sähkö on välttämättömyyshyödyke, johon liittyvän laskutuksen oikeellisuudella ja oikea-aikaisuudella voidaan katsoa olevan asiakkaan kannalta taloudellista merkitystä. Laskuttajien tulisi pyrkiä laskutuksessaan huolellisuuteen. Esimerkiksi sähkömarkkinoilla toimivan yrityksen laskutusjärjestelmän muutokset eivät saisi johtaa siihen, että asiakas ei saa laskujaan lainkaan tai vasta useiden kuukausien päästä. Virheellisiä olisivat niin ikään laskut, joissa asiak-

kaan maksettavaksi esitetään maksuperusteitaan tai määrältään virheellisiä laskuja.

Pykälän mukaan suoritus on virheellinen silloin, kun sähkön laatu tai toimitustapa ei vastaa sovittua. Jollei sopijapuolten välillä ole muuta sovittu, toimitus on virheellinen, kun sähkön laatu jännitteen tai muiden määriteltävien ominaisuuksien suhteen ei ole Suomessa noudatettavien standardien mukainen. Nykyisin noudatettava standardi on SFS-EN 50160. Standardin mukaisista laatuvaatimuksista voidaan liittymissopimuksessa, sähköverkkosopimuksessa taikka verkkopalvelun sisältävässä sähkönmyyntisopimuksessa poiketa parempaan tai huonompaan suuntaan, kun siihen on erityistä tarvetta. Ehdottoman rajan verkon kautta toimitettavan sähkön laatuksymyksissä asettavat sähköturvallisuuksiin koskevat säännökset ja määräykset.

Myös toimitustavan suhteen voidaan sopia poikkeuksista. Vähittäismyyjien, jakeluverkonhaltijoiden ja loppukäyttäjien välillä on tehty sopimuksia käytettävissä olevan tehon leikkaamisesta lähinnä huipputehoajankohtia ajatellen. Toimitustapaa koskevista huononuksista sovitaan yleensä sähkönhankinnan kustannusten alentamiseksi. Sähkönkäyttäjä saa kustannussäästöstä osansa halvempien hintojen kautta. Kotitalouksien osalta tyypillisin tehonleikkauskohde on lämmityssähkö. Tämän pykälän virhemääritelmä ei estä vastaisuudessa tekemästä vastaavia sopimuksia sähkönkäyttäjien ja vähittäismyyjien ja jakeluverkonhaltijoiden kanssa. Tässä pykälässä tarkoitettu virheestä ei ole kysymys, kun jakeluverkonhaltija leikkaa sähkönkäyttäjän käytössä olevaa tehoa vähittäismyyjän toimeksiannosta.

Sähkön laadun puutteellisuus saattaa ilmetä esimerkiksi siten, että sähköllä toimivat laitteet vioittuvat tai valaistuksen kirkkaus toistuvasti ja selvästi havaittavasti vaihtelee.

Sähkönjakelu tai -toimitus on virheellinen myös silloin, kun siinä esiintyy keskeytys, jota keskeytyksen syy ja muut olosuhteet huomioon ottaen ei ole pidettävä vähäisenä. Yksiselitteistä tuntirajaa ei voida asettaa, koska virheen määrittelyyn vaikuttavat pykälän mukaan muutkin seikat kuin keskeytyksen pituus.

Sähkönjakelun tai -toimituksen keskeytykset voivat johtua monista erilaisista syistä.

Sähkönjakelulta ei voida edellyttää keskeytyksettömyyttä. Sähköverkko on aina alttiina erilaisille keskeytyksiä aiheuttaville luonnon- ja muille ilmiöille. Verkonhaltijat voivat vähentää keskeytysten lukumäärää ja lyhentää keskeytysten kestoajaa nykyisestä sähköverkkoon tehtävillä investoinneilla ja esimerkiksi pitämällä yllä huomattavaa viankorjausvalmiutta. Verkkotoiminnan kustannukset rahoittavien verkon käyttäjien kannalta on kuitenkin järkevintä tavoitella keskeytysten torjunnan osalta sellaista tasoa, jolla verkkopalvelun hinta ja keskeytyksistä sähkönkäyttäjille aiheutuvat kustannukset yhteenlaskettuna ovat mahdollisimman edulliset. Tästä syystä sähkönjakelussa ei voida katsoa olevan sellaista virhettä, josta aiheutuisi seuraamuksia, jos sähkönjakelu keskeytyy lyhyeksi aikaa eikä tämä ole usein toistuvaa.

Arvioitaessa sitä, milloin on kyse virheestä, on keskeytyksen pituuden lisäksi otettava huomioon keskeytyksen syy ja muut olosuhteet. Huomioon otettavina olosuhteina voivat tulla kyseeseen myös keskeytyksen vaikutukset loppukäyttäjälle.

Jakeluverkonhaltijan velvollisuus ryhtyä toimenpiteisiin vian korjaamiseksi alkaa siitä, kun jakeluverkonhaltija saa tiedon keskeytyksestä joko loppukäyttäjältä tai omasta seurantalajärjestelmästä. Vastaavasti keskeytysajan pituutta arvioidaan sen mukaan, milloin jakeluverkonhaltija sai keskeytyksen tietoonsa. Jos sähkönkäyttäjä haluaa varmistaa mahdollisuutensa vedota sähkönjakelussa ehkä olevaan virheeseen, hänen on syytä ilmoittaa keskeytyksestä itse jakeluverkonhaltijalle.

Sähkönjakelussa on virhe myös silloin, kun siinä esiintyy pidemmän jakson, esimerkiksi viikon aikana, usein toistuvia keskeytyksiä, joita keskeytysten syyt ja muut olosuhteet huomioon ottaen ei ole pidettävä vähäisinä. Keskeytysten kokonaisvaikutus on verrattavissa pitkään yhtäjaksoiseen keskeytykseen. Jos tällaiset keskeytykset ovat satunnaisia, kyseessä ei ole virhetilanne.

Sähkönjakelussa esiintyy myös lyhytaikaisia keskeytyksiä, jotka aiheutuvat siitä, että teknisin apuvälinein pyritään estämään suurempia häiriöitä. Jos esimerkiksi ilmajohdolle pudonnut oksa aiheuttaa oikosulun, verkonhaltijan ohjausjärjestelmä tekee tulipalon

ja hengenvaaran välttämiseksi kyseisen verkon osan jännitteettömäksi. Tekniset apuvälineet, kuten pikajälleenkytkentä tai aikajälleenkytkentä, palauttavat jännitteen hetken kuluttua, jolloin asiakkaat saavat taas sähköä. Pikajälleenkytkentäautomaatiikkaa käytettäessä selviää jo sekunnin murto-osan kuluttua keskeytyksen alkamisesta, onko oikosulku poistunut, joten asiakas ei välttämättä edes huomaa keskeytystä ollenkaan. Myös laajoissa korjaustöissä voidaan vikaa selvitettyä ja korjattaessa joutua katkaisemaan ja kyttämään uudelleen vian piirissä olevien asiakkaiden sähkön saanti useitakin kertoja. Edellä mainituissa tilanteissa ei kuitenkaan ole kyseessä pykälässä tarkoitettu virhe.

Vikakeskeytykset johtuvat usein sääolosuhteista tai muista luonnonilmiöistä. Myrsky voi kaataa puita ilmajohdolle, ukkonen voi vaurioittaa jakelumuuntamoja ja lumikuorman kaatama puu saattaa vaurioittaa johtoja. Myös tuuli voi aiheuttaa keskeytyksiä sähkötoimituksessa, samoin muuntajaan tunkeutuvat eläimet. Kosteusvauriosta aiheutuva oikosulku saattaa olla myös syynä keskeytykseen. Edellä mainittujen syiden aiheuttamia keskeytyksiä pyritään vähentämään muun ohessa johtokatuja raivauksilla ja ukkossuojauksilla. Täydelliseen suojaan ei kuitenkaan ole mahdollista päästä, esimerkiksi johtokatuja leventäminen keskijänniteverkossa niin leveiksi, etteivät puut missään tapauksessa voisi johdoille kaatua, olisi teoriassa mahdollista, mutta sekä taloudellisesti että ympäristön kannalta huono ratkaisu.

Kun kyseessä on poikkeuksellinen tilanne, esimerkiksi voimakas myrsky, myös sähkönkäyttäjä on useimmiten tästä tietoinen. Virhearviointi tulee tällöinkin tehdä yksittäisen tapauksen olosuhteiden perusteella eikä ehdotonta tuntirajaa ole tarkoituksenmukaista asettaa. Kohtuullisen lyhyttä keskeytystä ei ole näissä tapauksissa pidettävä virheenä.

Jos keskeytys kestää pitkään, sähkönkäyttäjän kannalta ei kuitenkaan voida pitää kohtuullisena, ettei hän saa lainkaan hyvitystä. Tällaisessa tapauksessa sähkötoimituksessa on virhe.

Virhearvioinnissa tulee ottaa huomioon monia keskeytyksen syyhyn ja vaikuttaviin olosuhteisiin liittyviä tekijöitä. Taajaan asutuilla alueilla käytettävät maakaapelit eivät

ole yhtä alttiita sääolosuhteille ja keskeytyksille kuin harvemmin asutuilla alueilla yleiset ilmajohdot. Toisaalta taas maakaapelissa oleva vika saattaa vaatia pidemmän korjausajan. Harvaan asutulla alueella taas useamman tunnin keskeytys voi joissakin tapauksissa olla sellainen, että olosuhteet huomioiden ottaen kysymys ei ole pykälässä tarkoitusta virheestä.

Harvaan asutuilla alueilla keskeytyksen syyn korjaaminen on usein hankalaa pitkien välimatkojen vuoksi. Jakeluverkonhaltijoiden valmiuksissa estää keskeytyksiä ja erityisesti valmiuksissa korjata niiden syitä on myös eroja. Verkonhaltijan riittämätön varautuminen keskeytysten torjuntaan ja korjausvalmiuteen ei riitä perusteeksi sille, että kyseiselle yhtiölle sallitaan pidemmät keskeytysajat kuin muille yhtiöille. Tässä yhteydessä on huomattava, että 19 ja 51 §:ssä on asetettu jakeluverkonhaltijalle verkon kehittämisvelvollisuus ja jakeluverkon toiminnan laatuvaatimukset sekä 28 ja 29 §:ssä velvoite varautumissuunnitelman laatimiseen sekä yhteistoimintavelvollisuus häiriötilanteissa.

Virheen arvioinnissa on merkitystä myös sillä, onko sähkönkäyttäjän käyttämä lämmitys riippuvainen sähköstä vai ei. Tähän liittyy kiinteästi ajankohta, jolloin keskeytys tapahtuu. Kesäaikaan tapahtuva keskeytys ei ole lämmityksen kannalta niin merkityksellinen kuin talviaikaan tapahtuva keskeytys. Toisaalta taas kesäaikaan tapahtuva keskeytys vaikuttaa elintarvikkeiden säilyttämiseen enemmän kuin talviaikaan tapahtuva keskeytys. Myös sillä seikalla, onko kyseessä vapaa-ajan asunto vai vakituinen asunto, on merkitystä arvioitaessa keskeytyksen pituuden ja vallitsevien olosuhteiden nojalla, onko kysymys ehdotuksessa tarkoitettusta virheestä sähkönjakelussa. Vapaa-ajan asunnolla tapahtuva keskeytys voi olla huomattavankin pitkä ilman, että kysymyksessä on pykälässä tarkoitettu virhe.

Sähkön saatavuus voi vaikeutua muun muassa voimalaitoslakon aikana, kantaverkon häiriötilanteessa tai polttoaineen saannin vaikeutuessa erilaisten kriisien vuoksi. Tällöin jakeluverkonhaltijat voivat joutua säännöstelemään sähkön saantia. Tällaisten harvinaisten, mutta vakavien tilanteiden varalle jakeluverkonhaltijat ovat laatineet suunnitelmat,

joilla pyritään kaikissa oloissa turvaamaan esimerkiksi sairaaloiden ja hälytyskeskusten toiminta. Käytännössä tällainen sähkön saannin säännöstely tarkoittaa ensimmäisessä vaiheessa sähkön saannin rajoittamista sillä tavoin, että eri asuinalueille toimitetaan sähköä vuorotellen.

Sähkön tuottajien, myyjien ja verkonhaltijoiden välillä on valmisteltu toimintaperiaatteet sähköpulan ajaksi. Periaatteet koskevat niin valtakunnallista sähköpulaa, sitä edeltävää tilannetta kuin myös alueellista pulatilannetta. Periaatteet lähtevät siitä, että toimitusvelvoitteet täytetään siinä laajuudessa kuin sen on mahdollista. Esteen vallitessa osapuolet rajoittavat toimituksiaan ja myös omaa käyttöään suhteellisesti samoin alueellisiin osuuksiin kohdistettuna sähkönkäyttäjien mahdollisimman tasapuolisesti. Rajoitukset luokitellaan tärkeysasteen mukaisesti portaisiin ja elintärkeät toiminnot jätetään rajoitusten ulkopuolelle. Paikallisesti rajoitusten toimeenpanosta huolehtii kukin jakeluverkonhaltija riippumatta siitä, kenen sähkönmyynnistä on kyse. Näissä poikkeustilanteissa sähkönjakelua pidettäisiin virheellisenä siinä tapauksessa, että keskeytys jatkuu pitkään — huomattavasti pidempään kuin mitä pidettäisiin virheenä tavanomaisten olosuhteiden vallitessa.

Sähkönjakelu on joskus välttämätöntä tilapäisesti keskeyttää ihmishenkeä, terveyttä tai omaisuutta uhkaavan vaaran torjumiseksi.

Jakeluverkonhaltijat voivat asettaa omalle toiminnalleen keskeytysten pituuteen ja määrään liittyviä laatuksiteereitä.

Sähkönjakelussa esiintyy myös niin sanottuja suunniteltuja keskeytyksiä, jolloin sähkönjakelu asiakkaille joudutaan keskeyttämään esimerkiksi huolto- tai korjaustöiden vuoksi. Jos tällaisista keskeytyksistä ja niiden todennäköisestä kestoajasta on tiedotettu asiakkaille tehokkaasti ja jos niiden kesto on kohtuullisen mittainen, loppukäyttäjällä ei yleensä ole oikeutta keskeytyksen johdosta virheestä johtuviin seuraamuksiin. Tiedottaminen tulee tehdä siten, että mahdollisimman moni keskeytyksen piirissä olevista verkon käyttäjistä saa siitä tiedon. Keskeytyksen koskiessa vain harvoja verkon käyttäjiä voidaan heille ilmoittaa puhelimitse. Verkon käyttäjille lähetetty tekstiviesti tai kortti ovat

tehokkaimpia käytössä olevia ilmoittamiskeinoja. Lyhyistä, esimerkiksi muutamien minuuttien keskeytyksistä ei ole tarpeen ilmoittaa sähkönkäyttäjille, koska heidän on muutoinkin varauduttava lyhyisiin keskeytyksiin. Lisäksi joissain vianetsintätilanteissa voidaan joutua ennalta ilmoittamatta katkaistamaan sähköt tietyltä alueelta, jotta vian korjaaminen on mahdollista.

98 §. Hinnanalennus virheen vuoksi. Pykälä vastaa sisällöltään voimassa olevaa sähkömarkkinalain 27 d §:ää.

Loppukäyttäjällä olisi ehdotuksen mukaan virheen johdosta oikeus virhettä vastaavaan hinnanalennukseen, joka kuitenkin keskeytystapauksissa on vähintään kahta viikkoa vastaava osuus vuotuisesta siirtopalvelumaksusta. Koska keskeytykset johtuvat lähes poikkeuksetta verkkotoiminnan piiriin kuuluvista ilmiöistä, on tarkoituksenmukaista sitoa hinnanalennuksen määrä siirtopalvelun hintaan. Tarkoituksena ei ole, että hinnanalennus kaikissa tapauksissa olisi automaattisesti vain tämän suuruinen, vaan se voi olla suurempikin. Tarkoitus on, että käytännön hinnanalennustapauksissa jakeluverkonhaltija vähentää hinnanalennuksen laskusta loppukäyttäjän vaatimuksen saatuaan. Sellaisesta menettelystä, jossa loppukäyttäjä pidättäisi itse hinnanalennuksen määrän laskusta, voisi aiheutua tarpeettomia erimielisyyksiä ja selvittelykustannuksia. Tarkemmasta menettelystä voitaisiin sopia verkkopalveluehdoissa.

Jos loppukäyttäjälle maksetaan verkkopalvelun keskeytymisen johdosta 100 §:ssä tarkoitettu vakiokorvaus, hänellä ei olisi oikeutta 98 §:ssä säädettyyn hinnanalennukseen saman keskeytyksen johdosta. Näin vältettäisiin korvauksen maksaminen samasta keskeytyksestä kahteen kertaan.

99 §. Vahingonkorvaus virheen vuoksi. Pykälä vastaa asialliselta sisällöltään voimassa olevaa sähkömarkkinalain 27 e §:ää.

Pykälässä säädetään jakeluverkonhaltijan ja vähittäismyyjän vahingonkorvausvelvollisuudesta virhetilanteissa. Säännös vastaa kulluttajansuojalaissa olevia vahingonkorvaussäännöksiä. Välilliset vahingot jakeluverkonhaltija ja vähittäismyyjä ovat ehdotuksen mukaan velvollisia korvaamaan vain, jos vahinko johtuu huolimattomuudesta niiden puolella.

Välillisten vahinkojen luonnetta on selvitetty 96 §:n 3 momentin perustelujen yhteydessä. Virhetilanteessa tyypillisiä kuluttajan välillisiä vahinkoja ovat loppukäyttäjälle ja hänen perheelleen aiheutuvat käyttöhyödyn tai asumismukavuuden menetykset. Yrityksen kannalta tyypillisimpiä välillisiä vahinkoja voivat olla keskeytyksestä johtuvat tulomenetykset tuotannon keskeytyessä. Sen sijaan esimerkiksi leipomon sähkösaannin keskeytyessä pilalle menevä taikinaerä ja sen käsittelystä aiheutuvat kustannukset taikka kaupan kylmätiloissa pilalle menevät pakasteet ja tilojen siivoaminen niiden jäljiltä ovat välittömiä kustannuksia.

Yleisten vahingonkorvausta koskevien periaatteiden mukaan vahinkoa kärsivän on toimittava niin, että aiheutuvat vahingot jäävät mahdollisimman pieniksi. Jos vahinkoa kärsivä laiminlyö tämän, hän saa itse kärsiä vastaavan osan vahingosta.

100 §. *Vakiokorvaus sähkönjakelun tai sähköntoimituksen keskeytymisen vuoksi.* Pykälä vastaa asialliselta sisällöltään pääosin voimassa olevaa sähkömarkkinalain 27 f §:ää. Voimassa olevaan säännökseen ehdotetaan lisättäväksi kaksi uutta porrasta vakiokorvausjärjestelmään. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi loppukäyttäjälle kalenterivuoden aikana maksettavien vakiokorvausten enimmäismäärän määräytymisperusteita.

Sähkönjakelun keskeytyessä vähintään 12 tunnin ajaksi jakeluverkonhaltija olisi velvollinen suorittamaan loppukäyttäjälle korvauksen sähkönkäyttömahdollisuuden puuttumisesta. Verkonhaltijan vastuu olisi säännöksen mukaan tuottamuksesta riippumatonta. Jakeluverkonhaltijan lisäksi säännöstä sovellettaisiin sellaiseen sähkön vähittäismyyjään, joka myy sähköä loppukäyttäjille kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäisen sähköverkon kautta, jos sähköntoimituksen keskeytymisyyttä on tällaisessa verkossa syntynyt tapahtuma. Kantaverkossa ja suurjännitteisissä jakeluverkoissa tapahtuvat keskeytykset rajattaisiin säännöksen soveltamisalan ulkopuolelle.

Vakiokorvauksen perusteena olisi jakeluverkonhaltijan tuottamasta sähkönjakelusta johtuva keskeytystapahtuma. Sähköntoimittajan sähköenergian toimituksen keskeytyminen ei sen sijaan olisi vakiokorvaukseen oikeuttava

tapahtuma, vaan tällaista tapahtumaa arvioitaisiin vähittäismyyjän 97 §:ssä tarkoitettuna virheenä ja sopimusrikkomuksena. Mikäli sama yritys tuottaa loppukäyttäjälle sekä sähkönjakelun että myy tämän käyttämän sähköenergian, on tapahtumaa arvioitava sen mukaisesti, onko keskeytyksen aiheuttanut yrityksen toiminta jakeluverkonhaltijana vai vähittäismyyjänä. Toisaalta jakeluverkonhaltijalla on 102 §:n perusteella velvoite toimittaa kuluttajalle sähköä eräissä tilanteissa, joissa sähköntoimitus keskeytyisi vähittäismyyjästä johtuvasta syystä. Kuluttajalle syntyi oikeus vakiokorvaukseen myös tällaisissa tapauksissa, mikäli sähkönjakelun keskeytyminen aiheutuisi jakeluverkonhaltijan virheellisestä menettelystä, vaikka tapahtuman taustalla olisi vähittäismyyjän toimituksessa oleva virhe.

Pykälän 1 momentin mukaan jakeluverkonhaltija on tuottamuksesta riippumatta velvollinen suorittamaan loppukäyttäjälle vakiokorvauksen keskeytystilanteissa, joissa pykälässä asetetut keskeytysajat ylittyvät. Korvausvelvollisuudesta vapautuminen tulee kysymykseen vain poikkeustapauksissa. Säännöksessä asetetaan korvausvelvollisuudesta vapautumiselle kolme edellytystä. Näiden kaikkien on täyttyttävä, jotta jakeluverkonhaltija välttyisi suorittamasta vakiokorvausta. Jakeluverkonhaltijalla on todistustaakka siitä, että vastuuvapauden edellytykset ovat käsillä.

Korvausvelvollisuudesta vapautumiselle on ensinnäkin edellytyksenä, että keskeytyksen aiheuttava tapahtuma on jakeluverkonhaltijan vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolella. Tämä merkitsee, että seikat, jotka voidaan lukea jakeluverkonhaltijan omaan vaikutuspiiriin, aiheuttavat hänelle lähtökohtaisesti aina 100 §:ssä tarkoitetun korvausvastuun.

Toinen korvausvelvollisuudesta vapautumisen edellytys on, että este — sen lisäksi, että se on jakeluverkonhaltijan vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolella — on sellainen, ettei jakeluverkonhaltijan voida kohtuudella edellyttää ottavan sitä huomioon toiminnassaan. Säännös poikkeaa tässä muualla lainsäädännössä olevista kontrollivastuun perustavista säännöksistä siten, että kontrollivastuu ulottuu myös esteisiin, jotka voivat ilmetä sopimuskauden aikana, mutta joita jakelu-

verkonhaltija tai vähittäismyyjä ei ole välttämättä voinut ottaa huomioon vielä sopimusta tehdessään. Tämä perustuu sähköverkkotoiminnan teknisiin erityispiirteisiin sekä sopimuskäytäntöön. Sähkönjakelua koskevat sähköverkkosopimukset solmitaan ennalta määräämättömän pituiseksi ajaksi. Sopimuksille on tyypillistä, että ne ovat voimassa niin kauan kuin loppukäyttäjä on asiakkaana kyseisessä sähkönkäyttöpaikassa, ellei hänen sähkönkäyttötarpeensa muutu siten, että sopimus joudutaan tämän vuoksi uusimaan. Sopimukset voivat olla tällöin voimassa vuosien, jopa vuosikymmenien ajan. Sopimusten pitkän voimassaoloajan aikana verkkotoimintaa koskeva lainsäädäntö velvoitteineen sekä sähkönjakeluteknologia muuttuvat väistämättä. Jakeluverkon piirteisiin kuuluu, että verkkoa rakennetaan ja täydennetään jatkuvasti. Loppukäyttäjien verkoon kytkemien sähkölaitteiden teknologia kehittyy tavalla, joka saattaa aiheuttaa yleisiä uusia vaatimuksia sähkön laadulle ja sähkönjakelulle. Näiden piirteiden vuoksi sähköverkkosopimuksen voimassaoloaikana verkonhaltijan ja tämän asiakkaan väliseen sopimussuhteeseen voi aiheutua muutoksia, jotka vaikuttavat kontrollivastuun sisältöön. Tätä taustaa vasten ei ole perusteltua rajata kontrollivastuuta tässä yhteydessä pelkästään esteisiin, jotka jakeluverkonhaltijan tai sähkönmyyjän olisi tullut ottaa huomioon sopimukseen sitoutuessaan.

Vallitsevista olosuhteista riippuu luonnollisesti suuressa määrin, mitä tapahtumia jakeluverkonhaltijan tai vähittäismyyjän on toiminnassaan otettava huomioon. Jakeluverkkotoimintaan liittyy usein esiintyviä ja tyypillisiä riskejä, jotka verkonhaltijan on säännönmukaisesti otettava huomioon toiminnassaan sekä pyrittävä ennalta ehkäisemään niiden vaikutusten toteutumista tai varautumaan asianmukaisesti niiden aiheuttamien vahinkotapahtumien vaikutusten korjaamiseen. Sähköntoimituksen keskeytykseltä ei ole mahdollista toteuttaa jakeluverkoissa eikä kaikkien mahdollisten varautumiskeinojen käyttäminen keskeytykseltä verkkopalvelun turvaamiseksi ole taloudellisesti tarkoituksenmukaista. Tämän vuoksi säännöksessä ehdotetaan, että korvausvelvollisuuden vapautumisen edellytykset täytyvät tältä osin,

jos esteen poistamisen edellyttämät toimenpiteet edellyttäisivät kohtuuttoman korkean varautumistason ylläpitämistä tai kohtuuttoman suurten investointien tekemistä vahinkotapahtuman välttämiseksi tapahtuman poikkeukselliseen luonteeseen tai harvinaisuuteen verrattuna.

Sääolosuhteiden seurauksena syntyvät keskeytykset ovat tyypillisiä jakeluverkkotoimintaan liittyviä keskeytystapahtumia. Esimerkiksi myrskytuuli, salamointi, tulva tai puiden oksille satava lumi voivat johtaa sähköverkkojen ja niiden osien vaurioitumiseen siten, että seurauksena on sähkönjakelun keskeytyminen. Vaikka sääolosuhteiden aiheuttamien keskeytysten taustalla olevat luonnonilmiöt ovat jakeluverkonhaltijan vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolella, sääolosuhteiden aiheuttamat vahingot ovat luonteeltaan jakeluverkkotoiminnalle tyypillisiä tapahtumia. Sama koskee myös eläinten sähköverkoille aiheuttamia vahinkoja ja niiden seurauksina syntyviä sähkönjakelun keskeytyksiä. Siksi jakeluverkonhaltijan voidaan kohtuudella edellyttää varautuvan hyvin korkealla varautumisasteella niiden aiheuttamien keskeytysten ennalta ehkäisemiseen sekä niiden väistämättä verkkopalveluun aiheuttamien keskeytysten korjaamiseen siltä osin kuin ne eivät ole täysin poikkeuksellisia Suomen olosuhteissa. Sääolosuhteiden ja eläinten aiheuttamia verkkopalvelun keskeytyksiä on korvattu 97 §:n mukaisena virheenä varsin vähän. Toisaalta sähköntoimituksen virhe saattaa syntyä esimerkiksi kaapeloidussa taa-jamaverkossa jo ennen tässä pykälässä tarkoitettua vakiokorvauksen perusteena olevan aikarajan täyttymistä. Näiden seikkojen vuoksi sääolosuhteiden aiheuttamia verkkopalvelun keskeytyksiä ei ole tarkoitettu arvosteltavaksi yhdenmukaisesti 97 §:ssä määritellyn virheen tunnusmerkkien kanssa. Pitkä sähkönjakelun keskeytyminen voi kuitenkin olla myös sähkönjakelun virhe, jonka perusteella sähkönkäyttäjällä on mahdollisuus erikseen myös vahingonkorvaukseen hänelle aiheutuneesta vahingosta.

Seikat, jotka liittyvät jakeluverkonhaltijan palveluksessa olevien henkilöiden toimintaan, joiden toiminnasta jakeluverkonhaltija yleisten työnantajaa sitovien velvoitteiden mukaisesti on vastuussa, kuuluvat luonnolli-

sesti aina tämän vastuupiiriin. Poikkeuksen tästä saattavat kuitenkin muodostaa työtaistelutilanteet. Tällaisissa tapauksissa on kysymys työntekijöiden itsenäisestä toiminnasta, jonka ei yleensä voida katsoa kuuluvan jakeluverkonhaltijan vastuupiiriin. Jakeluverkonhaltijan vaikutuspiiriin kuuluvat myös seikat, joihin hän voi suoraan tai epäsuorasti vaikuttaa omilla toimenpiteillään toiminnan suunnittelun, organisoinnin tai valvonnan avulla. Säännöksessä tarkoitettu korvausvastuu syntyy, jos sähkönjakelun keskeytymisen syyt ovat yhteydessä siihen tapaan, jolla yritystä hoidetaan. Keskeytymisen syynä saattaa olla esimerkiksi huolimattomuus tai puutteellinen suunnittelu verkkopalveluiden toteuttamisessa, tai taustalla saattavat olla yleisemmät puutteet yrityksen organisaatiossa, hallinnossaan, voimavaroissa tai tehokkuudessa. Jakeluverkonhaltijan vastuu ulottuu myös siihen, miten hän on hoitanut toimintansa harjoittamiseksi tarpeelliset järjestelyt ulkopuolisten kanssa. Jakeluverkonhaltija ei voi esimerkiksi vapautua vastuusta sillä perusteella, että yritys, jota hän käyttää apunaan verkkonsa korjaamisessa tai huoltamisessa, ei täytä velvoitteitaan jakeluverkonhaltijaa kohtaan. Lähtökohtaisesti verkonhaltijan tulisi myös suunnitella huoltotyönsä siten, ettei sähkönjakelua katkaistaisi niin pitkäksi yhtenäiseksi ajanjaksoksi, joka aiheuttaisi perusteen vakiokorvauksen maksamiseen.

Jakeluverkonhaltijan asiakkaiden tai ulkopuolisten tahojen toiminta saattaa aiheuttaa verkkopalvelun keskeytyksen. Verkonhaltijan asiakas on saattanut kytkeä verkkoon sähkölaitteen, joka aiheuttaa verkkopalvelun keskeytymisen. Verkkoon saattaa vioittua myös ulkopuolisen työkalun huolimattomasta käsittelystä tai ulkopuolisen tahon verkkoon kohdistamasta vahingonteosta tai tuhotyöstä. Nämä keskeytykset ovat periaatteessa seurausta ulkopuolisten tahojen itsenäisestä toiminnasta, eivätkä sellaisina kuulu verkonhaltijan kontrollipiiriin. Jakeluverkonhaltija voi omalla toiminnallaan kuitenkin vaikuttaa tällaisissa tapauksissa siihen, että keskeytysvahinkoja ei pääsisi syntymään esimerkiksi asettamalla ehtoja tai antamalla ohjeita verkkoon liitettäväksi hyväksyttävistä laitteista sekä suojaamalla verkkonsa laitteistoja asianmukaisilla suojaustavoilla. Verkonhaltijan

asiakkaiden ja ulkopuolisten aiheuttamien keskeytysten voidaan usein katsoa jäävän jakeluverkonhaltijan vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolelle, mutta tällaisessakin tapauksessa velvollisuus vakiokorvauksen maksamiseen saattaa syntyä sillä perusteella, että verkonhaltija ei ole riittävällä ja asianmukaisella tavalla varautunut tällaisten vahinkotapahtumien ennalta ehkäisemiseen tai syntyneiden vahinkotapahtumien korjaamiseen.

Jakeluverkonhaltijan vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolella olevia seikkoja ovat selkeästi valmiuslain (1552/2011) 3 §:ssä tarkoitetut poikkeusolot. Näitä ovat esimerkiksi aseellinen hyökkäys tai sen uhka, väestön toimeentuloon tai maan talouselämän perusteisiin kohdistuva erityisen vakava tapahtuma tai uhka, jonka seurauksena yhteiskunnan toimivuudelle välttämättömät toiminnot olennaisesti vaarantuvat sekä erityisen vakava suuronnettomuus. Sähkön tuotanto ja sähköverkkotoiminta ovat yhteiskunnan kannalta sellaisessa asemassa, että näissä olosuhteissa jakeluverkonhaltija ei enää omalla toiminnallaan pysty takaamaan keskeytymätöntä sähkönjakelua, vaan sähkönjakelu saattaa keskeytyä esimerkiksi sähkön tai polttoaineiden säännöstelyn vuoksi.

Suomen sähköjärjestelmä muodostaa kokonaisuuden, jossa toisiinsa liitetyt sähköverkot toimivat teknisesti yhtenäisenä kokonaisuutena verkkoihin liitettyjen voimalaitosten, sähköä käyttävien laitosten sekä naapurimaiden sähköverkkojen kanssa. Sähköjärjestelmän teknisten ominaisuuksien vuoksi yksittäinen jakeluverkonhaltija ei voi omien vaikutusmahdollisuuksiensa puitteissa taata täysin keskeytymätöntä sähkönjakelua edes valmiuslaissa tarkoitettujen poikkeusolojen ulkopuolella. Olennainen häiriö sähköntuotannossa tai muiden sähköverkkojen toiminnassa taikka valtakunnan rajan ylittävässä sähkönsiirrossa voi jakeluverkonhaltijan toiminnasta riippumatta johtaa jakeluverkossa sähkönjakelun keskeytymiseen esimerkiksi suurhäiriön ja siihen mahdollisesti liittyvien sähkön säännöstelytoimenpiteiden johdosta. Myös tällaisissa tilanteissa verkkopalvelun keskeytymiselle on katsottava olevan jakeluverkonhaltijan kontrollipiiriin ja vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolella oleva peruste.

Kolmas korvausvelvollisuudesta vapautumisen edellytys on, että jakeluverkonhaltija ei kaikkea huolellisuutta noudattaen ole voinut välttää eikä voittaa estettä tai sen seurauksia. Säännöksessä mainitaan tässä yhteydessä ainoastaan esteen seuraukset, mutta on silti selvää, että jakeluverkonhaltija ei voi vapautua korvausvelvollisuudesta, jos hän samaa huolellisuutta noudattaen olisi voinut poistaa sähköjakelun keskeytyksen perustana oleva esteen. Esteen välttäminen voi olla mahdollista joko ryhtymällä ennalta ehkäiseviin toimenpiteisiin vahinkotapahtuman torjumiseksi tai tällaisten tapahtumien seurausten välttämiseksi taikka yrittämällä korjata tapahtuman seuraukset sen jälkeen kun se on sattunut. Jakeluverkonhaltijan on niin ikään mahdollisuuksien mukaan pyrittävä voittamaan ne tapahtumat, jotka aiheuttavat sähköjakelun keskeytyksen.

Kuten edellä on todettu, säännöksessä tarkoitettu korvausvelvollisuus voi jäädä syntymättä, jos sähköjakelun voidaan todeta keskeytyneen sellaisen tapahtuman seurauksena, että tapahtuman ehkäiseminen ennalta tai sen poistaminen ei ole ollut mahdotonta, jos se kuitenkin olisi objektiivisesti katsoen vaatinut verkonhaltijalta selvästi kohtuutonta panosta saavutettavaan hyötyyn nähden. Esimerkkinä tällaisesta kohtuuttomasta panoksesta saavutettavaan hyötyyn verrattuna voidaan mainita verkonhaltijan palveluksessa olevien työntekijöiden hengen tai turvallisuuden vaarantaminen. Vastaavalla tavalla säännöksessä ei myöskään edellytetä, että esteen tai sen seurausten välttämisen tai torjumisen olisi oltava suorastaan mahdotonta, jotta korvausvelvollisuudesta vapautuminen tulisi kysymykseen. Asettamalla kuitenkin verkonhaltijan vastuusta vapautumiselle edellytys, ettei hän olisi voinut välttää tai voittaa esteen seurauksia kaikkea huolellisuutta noudattaen, on haluttu korostaa korkeaa vaatimustasoa niille toimenpiteille, joilla pyritään ehkäisemään verkkopalvelun keskeytykset ennalta sekä toimenpiteille, joilla pyritään voittamaan verkkopalvelun keskeytyksen aiheuttaneet tapahtumat.

Pykälän 2 momentissa määritellään vakiokorvauksen suuruus sekä sähköjakelun keskeytymisajat, jotka synnyttävät korvausperusteen. Vakiokorvaus laskettaisiin suhteelli-

sina osuuksina kunkin keskeytyksestä kärsineen asiakkaan vuotuisesta siirtopalvelumaksusta. Käytettäessä korvausperusteena suhteellista osuutta siirtopalvelumaksusta korvauksen voidaan katsoa suhteutuvan oikeudenmukaisimmin myös asiakkaille aiheutuvan haitan määrään. Siirtopalvelumaksulla tarkoitetaan tässä yhteydessä kaikkia asiakkaan käyttämän siirtopalvelutuotteen laskutuksessa säännöllisesti toistuvia komponentteja kuten kiinteitä maksuja, energiamaksuja sekä mittalaitemaksuja niihin sisältyvien verojen määrä mukaan lukien. Korvauksen määräytymisperusteena olisi tarkoituksenmukaista käyttää ensisijaisesti laskutuksen perustana olevaa vuotuista kulutusarviota, ellei korvauksen maksatushetkellä ole käytettävissä mittaukseen perustuvaa tietoa korvaukseen oikeutetun asiakkaan sähkökäytöstä.

Keskeytysajan pituus arvioidaan vakiokorvauksen osalta vastaavilla tavoin kuin 97 §:ssä määritellyn virheen osalta. Keskeytysaika alkaisi siitä, kun keskeytys on tullut tai sen voidaan katsoa tulleen jakeluverkonhaltijan tietoon. Verkonhaltija voi saada tiedon keskeytyksestä joko omista verkonhallintatietojärjestelmistään automaattisesti tai asiakkaan itsensä ilmoittamana. Tällainen ilmoitus aloittaa keskeytysajan myös niiden asiakkaiden osalta, joiden sähköjakelun voidaan saadun tiedon perusteella todeta keskeytyneen. Tällainen tilanne on käsillä esimerkiksi silloin, kun verkonhaltija saa viikailmoituksen asiakkaalta, jonka käyttöpaikka sijaitsee säteittäisen johdon varrella lähellä muuntamo; tällöin on ilmeistä, että sähköjakelu on keskeytynyt myös kauempana saman johdon varressa sijaitsevilta asiakkailta.

Velvollisuus vakiokorvauksen maksamiseen syntyy aina kunkin keskeytymisen osalta erikseen. Näin ollen usea peräkkäinen pykälässä säädetty aikarajat ylittävä keskeytys verkkopalvelussa luo velvoitteen vakiokorvauksen maksamiseen. Verkkopalvelun keskeytystä on kuitenkin arvioitava yhtenä kokonaisuutena, vaikka verkonhaltija onnistuisi hetkittäin kytkemään sähkötoimituksen, mikäli toimitus ei tällaisessa tapauksessa selvästi korjaannu olosuhteet huomioon ottaen kohtuulliseksi katsottavaksi ajaksi. Toisaalta verkonhaltija voi — mikäli tähän mahdolli-

suuksia ilmenee — pyrkiä vapautumaan korvausvastuusta jakelemalla sähköä eri kohteisiin siten, ettei korvausperustetta synny ja samalla mahdollistaa asiakkailleen mahdollisuuden hyödyntää sähköä tulevaan tai tuleviin toimituskatkoihin siihen saakka, kunnes sähkönjakelu voidaan saattaa tavanomaiseen tilaan.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan vakio- korvausjärjestelmää muutettavaksi lisäämällä siihen kaksi uutta porrasta. Ensimmäinen lisäporras tulisi sovellettavaksi kahdeksan vuorokauden jälkeen, jolloin vakio- korvauksen määrä nousisi 150 prosenttiin vuotuisesta siirtopalvelumaksusta. Toinen lisäporras tulisi sovellettavaksi 12 vuorokauden jälkeen, jolloin vakio- korvauksen määrä nousisi 200 prosenttiin vuotuisesta siirtopalvelumaksusta. Vakio- korvauksen laskentaperusteena käytetään asiakkaan vuotuista siirtopalvelumaksua veroineen. Loppuvuodesta 2011 olleen Tapani- ja Hannu -myrskyjen seurauksena lukuisat kotitaloudet olivat erällä alueilla pitkiäkin aikoja ilman sähköä. Vakio- korvausjärjestelmän lisäportilla halutaan parantaa asiakkaiden keskeytyskorvauksia erityisen pitkissä keskeytyksissä sekä kannustaa jakeluverkonhaltijoita kehittämään sähkö- verkkoaan ja viankorjaustoimintaansa sellaiseksi, että keskeytysten aiheuttamat haitta- vaikutukset asiakkaille jäisivät mahdollisimman vähäisiksi.

Pykälän 3 momentissa määritellään vakio- korvauksen asiakaskohtainen enimmäismäärä. Koska on mahdollista, että jakeluverkonhaltija saattaa joutua suorittamaan vakio- korvausta hyvinkin suurelle osuudelle asiakas- kunnastaan, on tarkoituksenmukaista asettaa jakeluverkonhaltijan vastuuta rajoittava asiakaskohtainen korvauskatto kutakin keskeytystä kohti. Mikäli tällaista korvauskattoa ei asetettaisi, saattaisivat yksittäiset suuret vahinkotapahtumat tai verkonhaltijoiden pyrkimys varautua niihin esimerkiksi vakuutuksen aiheuttaa merkittäviä korotuksia verkkopalvelumaksuihin. Enimmäismäärä on asetettu siten, että enimmäiskorvaus vastaisi sähkölämmityksellä varustetun, 18 000—20 000 kilowattituntia vuodessa sähköä käyttävän pientalon keskimääräistä vuotuista siirtopalvelulaskua. Korvauskatto sen sijaan leikkaisi keskisuurten ja suurten sähkönkäyttäjien siir-

topalvelumaksuun suhteutettuja vakio- korvauksia.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan uutta enimmäiskorvauksen määrää ja sen määrittämistapaa. Vakio- korvauksen enimmäismäärä olisi enintään 200 prosenttia vuotuisesta siirtopalvelumaksusta tai 2 000 euroa. Enimmäismäärä määräytyisi ensisijaisesti prosentuaalisena korvauksena asiakkaan siirtopalvelumaksusta. Korvaukselle asetettaisiin kuitenkin edelleen euromääräinen maksimisumma, koska keskisuurilla ja suurilla loppukäyttäjillä vuotuiset siirtopalvelumaksut voivat kohota hyvinkin suuriksi. Lisäksi säännöksessä otettaisiin huomioon myös keskeytystapahtuman ulottuminen kahden kalenterivuoden ajalle. Keskeytymisestä maksettava vakio- korvaus jyvitetäisiin enimmäismäärää laskettaessa kullekin kalenterivuodelle sen perusteella, mikä osuus keskeytymisajasta kullekin vuodelle kohdistuisi.

Lain 122 §:n siirtymäsäännöksen mukaan vakio- korvauksen enimmäismäärän osalta sovellettaisiin siirtymäaikaa siten, että vakio- korvauksen enimmäismäärä olisi 1 000 euroa, jos korvauksen perusteena oleva keskeytys on alkanut ennen 1 päivä tammikuuta 2016 ja 1 500 euroa, jos korvauksen perusteena oleva keskeytys on alkanut ennen 1 päivä tammikuuta 2018. Siirtymäajalla annettaisiin verkonhaltijoille kohtuullinen aika parantaa varautumistaan luonnonilmiöiden aiheuttamiin häiriöihin.

Pykälän 4 momentti sisältää tarkentavan säännöksen verkkopalvelun keskeytymiseen perustuvan vakio- korvauksen suhteesta 13 luvussa säädettyihin verkonhaltijan virheeseen ja sopimusrikkomuksiin sekä niiden seurauksiin. Vakio- korvausta koskeva säännös täydentää lain virhettä ja sopimusrikkomuksia koskevaa sääntelyä. Sähkönjakelu tai -toimitus voi olla virheellinen vaikka 100 §:ssä vakio- korvauksen suoritusveloitteen synnyttävä keskeytysaika ei täytyisikään. Vastavasti vakio- korvausta koskevan säännöksen erilaisen rakenteen vuoksi ei korvausperusteen synnyttävän keskeytysajan täytyminen välttämättä merkitse, että sähkönjakelussa tai -toimituksessa olisi 97 §:ssä tarkoitettu virhe. Mikäli verkonhaltijan asiakkaalle kuitenkin syntyisi sähkönjakelun keskeytymisen perusteella oikeus sekä 98 §:n mukaiseen hinnan-

alennukseen että 100 §:n mukaiseen vakio-
korvaukseen, hänellä olisi oikeus saada kor-
vaus kannaltaan edullisemman perusteen
mukaisesti. Saman keskeytyksen perusteella
voisi kuitenkin syntyä oikeus ainoastaan
jommankumman perusteen mukaiseen hyvi-
tykseen. Vakiorausta koskevalla sään-
nöksellä ei sen sijaan ole vaikutusta asiak-
kaan oikeuteen saada 99 §:n perusteella kor-
vausta sähköjakelun keskeytyksen vuoksi
mahdollisesti kärsimistään vahingoista.

Pykälän 5 momentissa säädetään, että py-
kälän säännöksistä ei saa poiketa loppukäyt-
täjän vahingoksi. Säännös on poikkeus
13 luvun sääntelyyn, joka perustuu muiden
kuin kuluttajien osalta sopimusvapauden pe-
riaatteelle. Tästä periaatteesta on vakiora-
vaussäännöksen osalta tarkoituksenmukaista
poiketa, koska verkonhaltijoiden yritysasiak-
kaiden rajaaminen sopimusperusteisesti va-
kiokorvausmenettelyn ulkopuolelle saattaisi
johtaa häiriötilanteissa siihen, että jakeluver-
konhaltijat ohjaisivat korjaustoimintansa en-
sisijaisesti sellaisiin kohteisiin, jotka kuulu-
vat vakioraivausmenettelyn piiriin. Tämä ei
välttämättä ole kuitenkaan tarkoituksenmu-
kaisin menettely keskeytysten laajuuden ja
niiden aiheuttamien aineellisten vahinkojen
rajoittamisessa. Toinen syy on se, että vakio-
korvausmenettelyn rajaaminen vain osaan ja-
keluverkonhaltijoiden asiakaskuntaa saattaisi
johtaa pitkällä aikajänteellä myös sähköver-
kon kunnan ja sähkön laadun eriytymiseen
eri asiakkaiden välillä. Toisaalta myös ne ja-
keluverkonhaltijoiden asiakkaat, jotka eivät
kuulu vakioraivaukseen oikeutettujen piiriin
saattaisivat esittää vaatimuksen, ettei sään-
nöksen verkonhaltijalle aiheuttamia kustan-
nuksia tulisi sisällyttää näiden asiakkaiden
siirtopalvelumaksuihin.

101 §. Vastuutahot. Pykälä koskee vas-
tuunjakoa 97 ja 100 §:n tarkoittamissa tilan-
teissa. Pykälään sisältyisivät aiemmin lain
27 g §:ssä olleet säännökset, joiden mukaan
sähkökäyttäjällä on ollut mahdollisuus esi-
tää virheeseen ja sähköjakelun keskeytyk-
seen perustuvat vaatimuksensa jakeluver-
konhaltijalle. Jakeluverkonhaltija on vastan-
nut virheestä kuluttajalle, mikäli hän ei osoit-
tanut kuluttajalle vähittäismyyjää, joka on ot-
tanut vastattavakseen virheestä aiheutuvat
seuraamukset.

Säännöksen tarkoituksena on myös varmis-
taa, että ne loppukäyttäjät, jotka ostavat säh-
könsä kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistö-
ryhmän sisäisen sähköverkon kautta, olisivat
oikeutettuja vastaavanlaiseen vakioraivaus-
seen kuin jos he ostaisivat sähkönsä jakelu-
verkon kautta. Jakeluverkonhaltija ja kiin-
teistöverkossa toimiva vähittäismyyjä voivat
keskinäisin sopimusjärjestelyin huolehtia
vastuunjaostaan tällaisissa tapauksissa.

Säännöksellä ei ole tarkoitus siirtää jakelu-
verkonhaltijan lopullisesti vastattavaksi sel-
laisia vakioraivauksia, jotka perustuvat pel-
kästään jakeluverkkoon liittyneessä kiinteis-
tön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäi-
sessä verkossa tapahtuneeseen verkkopalve-
lun keskeytykseen. Jakeluverkonhaltija voi
tällaisten tapausten varalta sopimusjärjeste-
lyin huolehtia siitä, että kiinteistöverkossa
toimiva vähittäismyyjä korvaa jakeluverkon-
haltijalle hänen vähittäismyyjän asiakkaille
suorittamansa vakioraivaukset.

Sähkökäyttäjän tulisi esittää verkonhalti-
jalle vaatimuksensa vakioraivauksen mak-
samisesta kohtuullisen ajan kuluessa varmis-
taakseen vakioraivauksen maksamisen. Ja-
keluverkonhaltijoiden tehtävänä olisi järjes-
tää vakioraivauksen hakeminen loppukäyt-
täjille mahdollisimman yksinkertaiseksi esi-
merkiksi saattamalla internetsivuillaan näi-
den käyttöön hakemuskavakkeita. Verkon-
haltija voisi suorittaa korvauksen myös oma-
aloitteisesti esimerkiksi verkonhallinta- ja
asiakastietojärjestelmiensä avulla.

**102 §. Sähköjakelun keskeyttäminen vä-
hittäismyyjästä johtuvasta syystä.** Pykälä
vastaa asialliselta sisällöltään voimassa ole-
vaa sähkömarkkinalain 27 h §:ää. Pykälän
1 momentin mukaan jakeluverkonhaltija ei
saa keskeyttää sähköjakelua loppukäyt-
täjälle vähittäismyyjästä johtuvasta syystä ennen
kuin hän on ilmoittanut sähkökäyttäjälle
sähköjakelun keskeyttämisestä ja sen syys-
tä.

Lisäksi jakeluverkonhaltijan on pykälän
1 momentin mukaan huolehdittava vähintään
kolmen viikon ajan siitä, että kuluttajalle
toimitetaan sähköä. Kolmen viikon aika al-
kaa siitä, kun kuluttajalle on ilmoitettu odo-
tettavissa olevasta keskeytyksestä. Jakelu-
verkonhaltija voi esimerkiksi sopia jonkin
sähkömyyjän kanssa siitä, että tämä huoleh-

tii sähköntoimituksesta momentissa tarkoitetuissa tapauksissa.

Pykälässä tarkoitettujen tilanteiden taustat voivat olla hyvinkin erilaisia. Vähittäismyyjä voi syyllistyä sopimusrikkomukseen jakeluverkonhaltijaa kohtaan. Vähittäismyyjä ei esimerkiksi suorita jakeluverkonhaltijalle tältä tilaamistaan palveluista, kuten mittauksesta ja tiedonkäsittelystä koituvia maksuja. Vähittäismyyjä on myös voinut ottaa vastuulleen sähkönkäyttajiensä verkkopalvelumaksujen suorittamisen jakeluverkonhaltijalle ja laiminlyödä nämä. Vähittäismyyjä voi jättää hoitamatta vastuunsa omassa sähkönhankinnassaan. Tässä tapauksessa vähittäismyyjä ei ole maksanut ostamaansa sähköä tukkumyyjälleen, sähköpörssiin tai täyttänyt sähkötaseiden jälkikäteisen selvittelyn yhteydessä todettuja hankintavajauksiaan. Vähittäismyyjän toiminta voi päättyä esimerkiksi konkurssiin.

Vaikka loppukäyttäjä olisikin tilannut verkkopalvelun vähittäismyyjän kautta ja vähittäismyyjä on joutunut vaikeuksiin, sähkönkäyttäjä ei kuitenkaan ole vaarassa kärsiä taloudellisia menetyksiä, ellei hänellä ole sillä hetkellä suoritettuna maksuja ennakoon vähittäismyyjälle.

Pykälän 2 momentin mukaan toimitusvelvollisuuden piirissä olevien loppukäyttäjien sähköntoimitusta ei saa keskeyttää ennen kuin Energiamarkkinavirasto on määrännyt uuden toimitusvelvollisen vähittäismyyjän. Energiamarkkinaviraston on määrättävä sähkönkäyttäjälle vähittäismyyjä esimerkiksi tilanteissa, joissa syntyy epätietoisuutta siitä, kuka on toimitusvelvollinen myyjä tai, jos toimitusvelvollinen myyjä katsoo, ettei toimitusvelvollisuuden edellytyksiä ole olemassa.

Pykälän 3 momentin mukaan loppukäyttäjän on korvattava sähköntoimituksesta aiheutuvat kohtuulliset kustannukset. Sähköä ei välttämättä toimitettaisi tässä tilanteessa samoin ehdoin kuin aiempi vähittäismyyjä on toimittanut. Jos sähkönkäyttäjällä ei ole sähköverkkosopimusta jakeluverkonhaltijan kanssa, sähkönjakelun hinta on lisättävä mainittuihin kohtuullisiin kustannuksiin.

Jakeluverkonhaltija voi myös osoittaa vähittäismyyjän, joka huolehtii sähkön toimituksesta loppukäyttäjille tässä pykälässä tar-

koitetuissa tilanteissa. Tämä osoitettu vähittäismyyjä voi muun ohessa laskuttaa kyseisenä jaksona toimitetusta sähköstä, sopimusjärjestelyistä riippuen myös myyjän vastuulla olevasta sähkönjakelusta. Loppukäyttäjää kohtaan tämän pykälän mukaisten velvoitteiden täyttämistä on kuitenkin vastuussa jakeluverkonhaltija.

Energiamarkkinavirasto määrää kohtuullisen korvauksen suuruudesta, jos jakeluverkonhaltija ja loppukäyttäjä eivät kykene siitä sopimaan.

103 §. *Sähkönjakelun tai sähköntoimituksen keskeyttäminen loppukäyttäjistä johtuvasta syystä.* Pykälä vastaa asialliselta sisällöltään pääosin voimassa olevaa sähkömarkkinalain 27 i §:ää.

Pykälän 1 momentin mukaan sähkönjakelu tai -toimitus voidaan keskeyttää, jos loppukäyttäjä huomautuksesta huolimatta olennaisesti laiminlyö jakeluverkonhaltijalle tai vähittäismyyjälle tulevien maksujen suorittamisen tai muuten olennaisesti rikkoo sähkönjakelusta tai -toimituksesta tehdyn sopimuksen ehtoja. Mikä tahansa maksuviivästys tai muu laiminlyönti ei ehdotuksen mukaan oikeuta sähkönjakelun tai -toimituksen keskeyttämiseen, vaan laiminlyönnin tulee olla olennainen.

Jos loppukäyttäjä ei kehotuksesta huolimatta maksa erääntyntä saatavaa tai korjaa muuta laiminlyöntiä asetetussa määräajassa, jakeluverkonhaltijan tai vähittäismyyjän on ilmoitettava sähkönjakelun tai -toimituksen katkaisemisen ajankohdasta lähettämällä siitä tieto käyttäjälle (katkaisuvaroitus). Jotta loppukäyttäjällä on riittävästi aikaa laiminlyöntinsä korjaamiseen, sähkönjakelua tai -toimitusta ei saa keskeyttää ennen kuin on kulunut vähintään viisi viikkoa maksun erääntymisestä tai siitä, kun muusta sopimusrikkomuksesta on ensimmäisen kerran ilmoitettu. Jos loppukäyttäjä maksaa viivästyneen maksun lähellä uhattua keskeytysaikaa, hänen tulee ottaa huomioon, että myöhään suoritettua maksua ei välttämättä ehditä ottaa huomioon.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi sähkömarkkinadirektiivin kuluttajan suojaa koskevan liitteen 1 a alakohdan vaatimusten täyttämiseksi vaatimus, jonka mukaan kuluttajalle lähetettävässä katkaisuva-

roituksessa on mainittava, miten kuluttajan on meneteltävä, jotta hän voi vedota tässä pykälässä mainittuihin oikeuksiinsa. Kuluttajan neuvonta maksuvaihtoehtojen löytämiseksi voisi sisältää esimerkiksi tasaerinä suoritettavat laskut, maksuaikataulut rästiin jääneille erille sekä henkilökohtaisen neuvonnan taloudellisissa vaikeuksissa oleville kuluttajille. Vaatimus otettaisiin pykälään sähkömarkkinadirektiivin 3 artiklan 7 kohdassa jäsenvaltioille asetetun heikompien asiakkaiden suojeluvelvoitteen täyttämiseksi.

Ehdotetussa pykälässä käsitellään vain niitä edellytyksiä, joiden vallitessa sähköjakelu tai -toimitus saadaan keskeyttää. Edellytyksistä jälleenkytkennälle, kuten sitä ennen suoritettavista maksuista, voidaan määrätä sopimusehdoissa.

Pykälän 2 momentti koskee niin kutsuttua sosiaalista suoritusestettä. Säännöksen mukaan sähköjakelua tai -toimitusta ei voida keskeyttää ennen kuin on kulunut kaksi kuukautta laskun ensimmäisestä eräpäivästä, jos loppukäyttäjä on joutunut maksuvaikeuksiin pääasiallisesti ilman omaa syytään esimerkiksi sairauden, työttömyyden tai muuhun niihin verrattavan erityisen syyn vuoksi. Tällaisessa tilanteessa sähköjakelun tai -toimituksen keskeyttäminen olisi loppukäyttäjän kannalta kohtuuton toimenpide. Loppukäyttäjän tulee ilmoittaa esteestä maksun saajalle, mikäli mahdollista, ennen eräpäivää. Sosiaalisen suoritusesteen olemassaolo ei poista maksuviivästyksestä aiheutuvia mahdollisia muita seuraamuksia kuten viivästyskoron maksuvelvollisuutta ja esimerkiksi lähetetystä maksukehotuksesta aiheutuvaa maksua.

Talvikeskeytyskieltoa koskevan 3 momentin mukaan sähköjakelua tai -toimitusta ei saisi maksujen laiminlyönnin vuoksi keskeyttää vakituisena asuntona käytettävästä rakennuksesta tai sen osasta, jonka lämmitys on riippuvainen sähköstä, lokakuun alun ja huhtikuun lopun välisenä aikana ennen kuin on kulunut neljä kuukautta laiminlyödyn maksun eräpäivästä.

104 §. Liittymissopimuksen purkaminen. Pykälä vastaa sisällöltään voimassa olevaa sähkömarkkinalain 27 j §:ää.

Pykälän 1 momentin mukaan jakeluverkonhaltija voi purkaa liittymissopimuksen,

jos liittyjä olennaisesti rikkoo liittymissopimukseen perustuvia velvoitteitaan. Liittymisen keskeisimmät sopimusvelvoitteet ovat liittymismaksun suorittaminen, asennusten ja laitteiden pitäminen asianmukaisessa kunnossa sekä liittymän ylläpidosta vastaaminen.

Taloudellisessa mielessä velvoitteista tärkein on kertaluonteinen liittymismaksu. Liittymää mahdollisesti myöhemmin suurennettaessa voi tulla maksettavaksi myös niin kutsuttu lisäliittymismaksu. Asennusten ja laitteiden kunnossapito tähtää etenkin sähköturvallisuuden ylläpitoon, mutta myös siihen, ettei asiakkaan asennuksista tai laitteista aiheudu sähköverkkoon sähkön laatua häiritseviä ilmiöitä. Ylläpitovelvoite voi tulla esille lähinnä niissä oloissa, kun sähkönkäyttöpaikkaa koskevaa sähköverkko- tai sähkönmyyntisopimusta ei ole voimassa esimerkiksi sähkönkäyttöpaikan autioitumisen takia. Jos liittyjä haluaa pitää tällaisessa tilanteessa liittymissopimuksen voimassa, hän on velvollinen sopimaan liittymän ylläpidosta ja ylläpitomaksujen suorittamisesta. Ylläpitomaksut määräytyvät jakeluverkonhaltijan hinnaston mukaan. Käytännössä ne vastannevat suuruudeltaan verkkopalvelun vastaavia kiinteitä maksuja.

Liittymissopimuksen purku edellyttää momentin mukaan lisäksi, että sopimusrikkomusta ei oikaista jakeluverkonhaltijan ilmoittamassa kohtuullisessa määräajassa. Liittymismaksu voi olla liittymissopimuksessa sovitto joko palautus- ja siirtokelpoiseksi tai vain siirtokelpoiseksi. Palautus- ja siirtokelpoiset maksut ovat yleisimpiä. Palautuskelpoinen liittymismaksu palautetaan liittymissopimuksen päättyessä. Palautettavasta liittymismaksusta jakeluverkonhaltija voi kuitata liittyjältä olevat saatavansa yleisten velvoiteoikeudellisten periaatteiden mukaisesti. Liittymissopimuksen päättyttyä liittymää ei tulisi tarpeettoman nopeasti purkaa ja siten aiheuttaa mahdolliselle pian tulevalle uudelle liittyjälle tarpeettomia kustannuksia.

Pykälän 2 momentissa säädetään liittyjälle lähetettävästä kirjallisesta purkuilmoituksesta. Ilmoitus on lähetettävä viimeiseen tunnettuun liittymisen laskutusosoitteeseen. Ilmoituksessa on mainittava purkuperuste samoin kuin se, mistä alkaen sopimuksen katsotaan olevan purkautunut.

105 §. *Jakeluverkonhaltijan oikeus purkaa sähköverkkosopimus ja vähittäismyyjän oikeus purkaa sähkönmyyntisopimus.* Pykälän vastaa asialliselta sisällöltään voimassa olevaa sähkömarkkinalain 27 k §:ää.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan jakeluverkonhaltija saa purkaa sähköverkkosopimuksen ja vähittäismyyjä sähkönmyyntisopimuksen, jos loppukäyttäjä on olennaisesti rikkonut sopimusvelvoitteitaan eikä ole oikaissut tilannetta kirjallisesti ilmoitetussa kohtuullisessa määräajassa. Kohta ei koske kuluttajan maksuviivästystapauksia. Näin ollen tätä momenttia sovelletaan muiden kuin kuluttajien kaikkiin sopimusrikkomustyypeihin sekä kuluttajien muihin kuin maksuvelvollisuutta koskeviin rikkomuksiin. Nämä muut rikkomukset ovat määrältään huomattavasti maksulainlyöntejä harvinaisempia. Niissä voi olla kysymys esimerkiksi mittaukseen tai mittariin kohdistuvista toimista, kuten mittarille pääsyn estämisestä tai sähkölaitteisiin ja -asennuksiin liittyvistä laiminlyönneistä.

Momentin 2 kohdan mukaan sopimus voidaan purkaa, jos sähkönjakelu tai -toimitus asianomaiseen sähkönkäyttöpaikkaan on keskeytetty loppukäyttäjän maksu- tai muun sopimuslaiminlyönnin takia ja keskeytys on kestänyt vähintään kuukauden ajan.

Pykälän 2 momentin mukaan kuluttajan sähköverkkosopimuksen ja sähkönmyyntisopimuksen voi purkaa ainoastaan 1 momentin 2 kohdassa säädettyllä perusteella. Säännös suojaa kuluttajan sopimusten pysyvyyttä siten, että sopimusten purku ei ole mahdollinen ilman vähintään kuukauden pituista keskeytysjaksoa.

Pykälän 3 momentin mukaan jakeluverkonhaltija ja vähittäismyyjä saavat purkaa sähköverkkosopimuksen ja sähkönmyyntisopimuksen heti ilman kirjallista varoitusta ja oikaisuohotusta, jos sähkönkäyttäjä on syylistynyt sähkön anastamiseen, verkonhaltijan tai myyjän vastuulla olevien laitteiden tahalliseen vahingoittamiseen tai näiden puolelta asetettujen sinettien murtamiseen.

Pykälän 4 momentissa säädetään loppukäyttäjälle lähetettävästä kirjallisesta purkuilmoituksesta. Ilmoitus on lähetettävä viimeiseen tunnettuun loppukäyttäjän laskutusosoitteeseen. Ilmoituksessa on mainittava

purkuperuste sekä mistä alkaen sopimuksen katsotaan olevan purkautunut.

Pykälän 1 momentti on pakottava myös muun toimitusvelvollisuuden piirissä olevan loppukäyttäjän kuin kuluttajan eduksi. Tämä todetaan pykälän 5 momentissa.

VI osa Valvonta ja seuraamukset

14 luku Ohjaus ja valvonta

106 §. *Valvontaviranomaiset ja niiden tehtävät.* Pykälässä säädettäisiin valvontaviranomaisista ja niiden tehtävistä.

Ministeriön tehtävänä olisi lain täytäntöönpanon yleinen ohjaus ja seuranta.

Energiamarkkinaviraston tehtävänä olisi valvoa tämän lain sekä sen nojalla annettujen säännösten ja viranomaisien määräysten noudattamista sekä tämän lain nojalla annettujen lupapäätösten noudattamista. Energiamarkkinaviraston suorittamasta valvonnasta sekä sen toimivaltuuksista ja eräistä seuraamuksista säädettäisiin erikseen sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa.

Huoltovarmuuskeskus valvoisi kuitenkin 28 §:ssä säädettyä verkonhaltijan varautumissuunnittelua.

Kuluttaja-asiamies valvoisi 13 luvussa tarkoitettujen sopimusten ehtojen lainmukaisuutta kuluttajansuojankannalta.

15 luku Seuraamukset

107 §. *Vahingonkorvausvelvollisuutta koskevat säännökset.* Pykälän 1 momentissa annettaisiin vahingonkorvausvelvollisuutta selvittävät säännöt niiden tilanteiden varalta, että lain 20 ja 21 §:n, 67 §:n 1 ja 3 momenttien tai 102 §:n velvoitteita rikottaisiin. Sähköverkonhaltija saattaa 20 §:n liittämismääräyksen vastaisesti kieltäytyä liittämästä sähkönkäyttöpaikkoja tai voimalaitoksia verkkoonsa kohtuullista korvausta vastaan tai myymästä siirtopalveluja laissa säädetyillä ehdoilla. Sähkön vähittäismyyjä saattaa puolestaan 67 §:n 1 ja 3 momenttien vastaisesti kieltäytyä toimittamasta asiakkaalle sähköä toimitusvelvollisuuden edellyttämällä tavalla.

Osapuolten välille ei tällöin aina ole ehtinyt syntyä sopimussuhdetta. Toiselle osapuolelle saattaa verkonhaltijan tai vähittäismyyjän menettelystä aiheutua vahinkoa. Vahinko on useimmiten taloudellista vahinkoa, joka ei ole yhteydessä henkilö- tai esinevahinkoon. Pykälän mukaan verkonhaltija tai vähittäismyyjä olisi velvollinen korvaamaan virheelisestä menettelystään toiselle aiheutuneen vahingon. Vahingonkorvauskanne nostettaisiin käräjäoikeudessa.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi sähkömarkkinalain velvoitteista, joiden vastaisella menettelyllä toiselle aiheutettuun vahinkoon ei sovellettaisi vahingonkorvauslakia (412/1974). Vahingonkorvauslakia ei sovellettaisi 19 §:n verkon kehittämisvelvollisuuden, 40 §:n kantaverkon toiminnan laatuvaatimuksien, 50 §:n suurjännitteisen jakeluverkon toiminnan laatuvaatimuksien eikä 51 §:n jakeluverkon toiminnan laatuvaatimuksien osalta. Verkon kehittämisvelvollisuus ja sähköverkon toiminnan laatuvaatimukset nähdään verkonhaltijoiden toimintaa ja suunnittelua ohjaavina säännöksinä, joiden tehtävänä on ensisijaisesti ohjata verkonhaltijoiden toimintaa sähkömarkkinadirektiivin ja laissa asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Verkon käyttäjällä ei voida katsoa olevan subjektiivista oikeutta tiettyyn verkotoiminnan kehittämis- tai laatuvaatimukseen sillä tavoin kuin verkon kehittämisvelvollisuus ja laatuvaatimukset on 2 momenttiin ehdotetuissa säännöksissä määritetty.

Verkonhaltijan vastuu yksittäistä asiakasta kohtaan toteutetaan lain 13 luvun tai muiden sähkösopimuksia koskevien säännösten perusteella taikka sopimuksessa sovittujen ehtojen perusteella, eikä vahingonkorvausvastuuta verkon käyttäjien osalta ole tarkoitus tässä muuttaa. Koska yleisten periaatteiden mukaan vahingonkorvauslaki tulisi sovellettavaksi, jos verkonhaltija rikkoo sähkömarkkinalaissa säädettyä velvoitetta, olisi verkon kehittämisvelvollisuuden ja sähköverkon toiminnan laatuvaatimuksien luonteiset säännökset tarpeen sulkea vahingonkorvausvastuun ulkopuolelle.

108 §. Luvaton sähköverkkotoiminnan harjoittaminen. Pykälässä säädettäisiin luvattomasta verkkotoiminnan harjoittamisesta. Luvattomasta tai luvassa asetettujen ehtojen

vastaisesta sähköjohdon rakentamisesta tai sähköverkkotoiminnan harjoittamisesta voitaisiin tuomita sakkoon, jollei teosta säädetäisi muussa laissa ankarampaa rangaistusta. Muusta sähkömarkkinalain vastaisesta verkkotoiminnan harjoittamisesta voisi kieltojen ja uhkasakon lisäksi olla jossain tapauksessa seurauksena verkkoluvan peruuttaminen.

109 §. Salassapitovelvollisuuden rikkominen. Lain 76 §:ssä säädetyin salassapitovelvollisuuden rikkomisesta säädettäisiin rangaistus, joka tuomittaisiin rikoslain 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaisesti. Laissa tarkoitetun salassapitovelvollisuuden rikkomiseen sovellettaisiin teon vakavuusasteesta riippuen joko salassapitorikosta tai -rikkomusta koskevaa rangaistussäännöstä.

Julkisuuslain 35 §:n 1 momentin mukaan rangaistus asiakirjan salassa pitämistä koskevan velvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaan, jollei teko ole rangaistava 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan tai jollei siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta. Rikoslain 40 luku koskee virkarikoksia sekä julkisyhteisön työntekijän rikoksia. Luvun 5 §:ssä säädetään virkasalaisuuden rikkomisesta ja tuottamuksesta virkasalaisuuden rikkomisesta. Virkasalaisuuden rikkomisesta voidaan tuomita sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Virkamies voidaan tuomita myös viralta pantavaksi, jos rikos osoittaa hänet ilmeisen sopimattomaksi tehtävänsä. Tuottamuksellisesta virkasalaisuuden rikkomisesta voidaan tuomita sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi. Rikoslain 38 luku koskee tieto- ja viestintärikoksia. Luvun 1 §:ssä säädetään salassapitorikoksesta ja 2 §:ssä salassapitorikkomuksesta. Salassapitorikoksesta voidaan tuomita sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi. Salassapitorikkomuksesta voidaan tuomita sakkoa. Sähkömarkkinalain 11 luvussa tarkoitettuina verkonhaltijoina ja tasevastaavina toimii paitsi yksityisessä omistuksessa olevia yhtiö- tai osuuskuntamuodossa toimivia yrityksiä, myös kuntien ja valtion liikelaitoksia. Julkisyhteisöjen palveluksessa oleviin henkilöihin ei ole kuitenkaan tarvetta ulottaa ankarampaa rangaistusuhkaa kuin yksityisten yritysten palveluksessa oleviin henkilöihin, koska sähkömarkkinalaissa salassapitovel-

vollisuuden piiriin säädetty tehtävät ovat yhteisiä kaikille alan toimijoille niiden oikeudellisesta asemasta riippumatta, eikä tehtäviin useimmiten liity varsinaisesti julkisen vallan käyttöä. Tämän vuoksi samaa rangaitussäännöstä sovellettaisiin kaikkiin salassapitovelvollisuuden piiriin kuuluviin henkilöihin riippumatta siitä, ovatko nämä julkisyhteisön tai yksityisen yhteisön palveluksessa.

VII osa Erinäiset säännökset

16 luku Erinäiset säännökset

110 §. *Maakaapeleita vaarantava työ ja maakaapeleiden sijainnin selvittäminen.* Pykälään ehdotetaan uutta säännöstä maakaapeleita vaarantavasta työstä ja maakaapeleiden sijainnin selvittämisestä.

Pykälän 1 momentin mukaan ennen maanrakennustyöhön, metsätyöhön, vesirakennustyöhön tai muuhun sähkökaapeleiden läheisyydessä tapahtuvaan työhön ryhtymistä työn suorittajan olisi työturvallisuuden varmistamiseksi ja vaurioiden välttämiseksi selvitettävä, sijaitseeko työalueella sähkökaapeleita. Säännöksen tarkoituksena olisi ehkäistä maakaapelivaurioita. Maakaapelivaurio saattaisi korjauskustannusten lisäksi aiheuttaa sähkönjakelun katkeamisen seurauksena huomattavia taloudellisia menetyksiä kaapelia hallinnoivalle verkonhaltijalle ja sen asiakkaille. Vahingonaiheuttaja, joka on laiminlyönyt selonottovelvollisuuden, ei voi tehokkaasti vedota siihen, että hän ei tiennyt alueella sijaitsevasta maakaapelista.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin verkonhaltijan velvoitteesta antaa maksutta tiedot sähkökaapeleiden sijainnista 1 momentissa tarkoitettua rakennustyötä koskevan suunnitelman laatimista ja toteuttamista varten. Verkonhaltijoiden olisi saatettava tiedot sähkökaapeleiden sijainnista digitaaliseen muotoon, jolloin niiden hyödyntäminen olisi helpompaa töiden suorittajille. Verkonhaltijan tulisi antaa työn suorittajalla myös tarpeelliset tiedot ja ohjeet vaaran välttämiseksi. Tarvittaessa kaapelien sijainti olisi näytettävä paikan päällä. Palvelun maksuttomuus olisi toimitusvarmuuden takaamisen kannalta kes-

keistä, jottei hankesuunnittelussa ja toteutuksessa pääsisi syntymään turhia virheitä.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi sähkökaapeleiden sijaintia koskevien tietojen käsittelystä ja säilyttämisestä. Sähkökaapeleiden sijaintia koskevia tietoja olisi käsiteltävä ja säilytettävä siten, että tiedot olisivat vain niiden käyttöön oikeutettujen saatavilla, jottei tietoturva vaarantuisi.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin mahdollisuudesta antaa valtioneuvoston asetuksella tarkempia säännöksiä sähkökaapeleiden sijaintitietojen tallennusmuodosta ja tarkkuudesta, tallennusjärjestelmän toiminnallisista ominaisuuksista ja tietoturva vaatimuksista sekä tallennusjärjestelmien yhteensopivuudesta.

111 §. *Ennaltaehkäisevät toimenpiteet jakeluverkon läheisyydessä sijaitsevassa metsässä.* Pykälään ehdotetaan uutta säännöstä, joka antaisi jakeluverkonhaltijalle oikeuden tehdä sähköntoimitusvarmuuden turvaamiseksi ennalta ehkäiseviä toimenpiteitä sähköjohtojen vierimetsissä. Sähkön toimitusvarmuuden parantamiseksi yksi tärkeimmistä toimista on puuvarmuuden parantaminen. Tällä hetkellä arviolta puolet keskeytyksistä on puiden aiheuttamia ja keskeytysten määrää voitaisiin vähentää selvästi toteuttamalla riittävät metsänhoitotoimenpiteet johtoalueiden vierimetsissä. Tähän asti ongelmana on ollut verkonhaltijan rajallinen mahdollisuus metsänhoitotoimenpiteiden tekoon. Verkonhaltija on voinut poistaa johtoalueelta ainoastaan yksittäisiä, sähkönjakelua mahdollisesti vaarantavia puita. Maanomistajalla ei puolestaan ole ollut sitovaa velvoitetta häiriötöntä sähkönjakelua uhkaavien puiden poistoon. Varsinainen vastuu metsänhoidosta säilyisi edelleen metsän omistajalla tai haltijalla, mutta ehdotetulla säännöksellä pyritään helpottamaan sähkönjakelun hoitamista. Säännöstä ei sovellettaisi johtokatuja käyttöi-keuksien hankintaan.

Jakeluverkonhaltijalle ehdotetaan säädettäväksi oikeus kaataa ja poistaa jakeluverkon läheisyydessä sijaitsevia puita ja muita kasveja ilman omistajan tai haltijan lupaa silloin, kun se on sähkönjakelun keskeytyksen poistamiseksi taikka keskeytyksen ennaltaehkäisemiseksi välttämätöntä. Toimenpiteellä ei saisi aiheuttaa omistajalle kohtuutonta haittaa

verrattuna siihen hyötyyn, joka toimenpiteellä saavutettaisiin jakeluverkon varmuuden parantumisena. Toimenpiteet olisi lisäksi rajattava siten, että ne kohdistuisivat ainoastaan jakeluverkon varmuudelle ilmeisen riskin aiheuttaviin puihin ja kasveihin. Ennaltaehkäisevien toimenpiteiden tekemiseksi jakeluverkon tai toimenpiteiden toteuttajan palveluksessa olevalla olisi oikeus liikkua yksityisellä alueella ja asettaa maastoon tarpeellisia merkkejä.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että muissa kuin kiireellisissä tapauksissa jakeluverkonhaltijan olisi varattava kiinteistön tai alueen omistajalle tai haltijalle tilaisuus suorittaa 1 momentin mukaiset toimenpiteet itse. Jakeluverkonhaltijan olisi myös ilmoitettava ilman ennakoilmoitusta suorittamistaan toimenpiteistä kiinteistön tai alueen omistajalle ja haltijalle. Jakeluverkonhaltijalla olisi oikeus tehdä kiireellisyysarviointi, koska metsänomistajalla tai haltijalla olisi puolestaan oikeus saada korvaus toimenpiteen aiheuttamasta vahingosta ja haitasta.

112 §. Korvaukset ennaltaehkäisevän toimenpiteen aiheuttamasta haitasta ja vahingosta. Pykälään ehdotetaan uutta säännöstä kiinteistön omistajan ja haltijan oikeudesta saada täysi korvaus haitasta ja vahingosta, joka on aiheutunut 111 §:ssä tarkoitetusta toimenpiteestä. Oikeus korvaukseen olisi myös kunnalla silloin, kun kunta on yleisen alueen omistaja tai haltija. Kiinteistön omistajan oikeus korvaukseen rajoittuu ainoastaan toimenpiteen aiheuttaman tosiasialliseen haittaan ja vahinkoon.

Pykälän 2 momentissa määrättäisiin, että mikäli korvausta haitasta ja vahingosta ei olisi sovittu ennalta, olisi korvausvaatimus tehtävä jakeluverkonhaltijalle kolmen vuoden kuluessa haitan tai vahingon syntymisestä. Jollei korvauksesta sovittaisi, asia ratkaistaisiin kiinteän omaisuuden ja erityisen oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/1977) mukaisessa järjestyksessä.

113 §. Kunnan oikeus harjoittaa sähköliiketoimintaa alueensa ulkopuolella. Pykälässä säädettäisiin kunnan oikeudesta harjoittaa sähköliiketoimintaa alueensa ulkopuolella. Kunta tai sen määräämisvallassa oleva yhteisö voisi harjoittaa sähköntuotantoa, sähkö-

verkkotoimintaa ja sähkönnmyyntiä myös kunnan alueen ulkopuolella. Merkittävä osa kunnallisista sähkölaitoksista ja kunnan omistamista yhteisömuotoisista sähkölaitoksista harjoittaa sähkölaitostoimintaa myös kyseisen kunnan rajojen ulkopuolella. Sähkön myynnin ja tuotannon osalta on tärkeää, että kunnallisilla laitoksilla ja kunnan omistamilla yhteisöillä on samat mahdollisuudet kilpailuun kuin muillakin yhteisöillä.

114 §. Muutoksenhaku. Pykälässä säädettäisiin muutoksenhausta tämän lain nojalla annettuihin viranomaisten päätöksiin. Energiamarkkinaviraston valvontaviranomaisena sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain nojalla antamia päätöksiä koskevasta muutoksenhausta säädettäisiin lisäksi mainitussa laissa.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin muutoksenhausta siltä osin kuin Energiamarkkinaviraston päätöksistä valitus ohjautuisi hallintolainkäyttölain (586/1996) pääsäännön mukaisesti alueellisiin hallinto-oikeuksiin. Näitä asioita olisivat muut kuin 2 momentissa erikseen mainitut asiat. Tärkeimpiä tässä momentissa tarkoitettuja asiaryhmiä olisivat lupa-asioissa annetut päätökset sekä tiedonantovelvoitteiden täyttämistä koskevat päätökset. Myös valitukset Huoltovarmuuskeskuksen 28 §:n nojalla antamiin päätöksiin ohjattaisiin alueellisiin hallinto-oikeuksiin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin niistä asioista, joissa muutoksenhaku Energiamarkkinaviraston päätöksestä ohjattaisiin markkinaoikeuteen. Markkinaoikeuteen valitettaisiin tämän lain 31 §:n kantaverkon määrittämistä, 52 §:n jakeluverkonhaltijan kehittämissuunnitelmaa ja 65 §:n voimalaitosten huoltoseisokkeja koskevasta päätöksestä. Asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädettäisiin 1 päivänä syyskuuta 2013 voimaan tulevassa oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa (100/2013). Energiamarkkinaviraston ennen tätä ajankohtaa antamia päätöksiä koskevaa muutoksenhakua varten annettaisiin siirtymäsäännökset lain 124 §:ssä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin muutoksenhausta työ- ja elinkeinoministeriön sekä ensiasteen muutoksenhakutuomioistuinten antamiin päätöksiin. Ministeriön tämän lain nojalla antamaan päätökseen sekä hallinto-

oikeuden ja markkinaoikeuden antamaan päätökseen haettaisiin muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaisissa säädetään. Energiamarkkinavirastolle säädettäisiin oikeus hakea muutosta muutoksenhakutuomioistuimen antamaan päätökseen, jolla tuomioistuin on kumonnut Energiamarkkinaviraston antaman päätöksen tai muuttanut sitä. Ehdotetun säännöksen tavoitteena on antaa jatkovalitusoikeus Energiamarkkinavirastolle erityisesti sille kuuluvan yleisen edun valvontatehtävän vuoksi. Energiamarkkinaviraston jatkovalitusoikeutta puoltaa myös sähkömarkkinadirektiivin 37 artiklan 4 kohdan säännös, jossa edellytetään jäsenvaltioiden varmistavan, että kansallisille sääntelyviranomaisille annetaan toimivaltuudet, joiden nojalla ne voivat suorittaa tehtävänsä tehokkaasti. Energiamarkkinavirastolle olisi näillä perusteilla tarpeen säätää selvytyden vuoksi jatkovalitusoikeus sen lupa- ja sääntelyviranomaisena tekemissä päätöksissä. Markkinaoikeuden päätöstä olisi sähkömarkkinadirektiivin 37 artiklan mukaisesti noudatettava valituksesta huolimatta, jollei korkein hallinto-oikeus toisin määräisi.

115 §. Energiamarkkinaviraston päätöksen täytäntöönpanokelpoisuus. Pykälässä annettaisiin erityissäännöksiä Energiamarkkinaviraston päätösten täytäntöönpanokelpoisuudesta. Energiamarkkinaviraston antama päätös, johon viitataan lain 114 §:n 2 momentissa, olisi sähkömarkkinadirektiivin 37 artiklan 11 ja 12 kohtien edellyttämällä tavalla pääsääntöisesti täytäntöönpanokelpoinen muutoksenhausta huolimatta. Nämä päätökset olisi annettu lain 31 §:n kantaverkon määrittämistä, 52 §:n jakeluverkonhaltijan kehittämissuunnitelmaa ja 65 §:n voimalaitosten huoltoseisokkeja koskevien säännösten nojalla. Muutoksenhakutuomioistuin voisi lisäksi antaa määräyksiä päätösten täytäntöönpanosta hallintolainkäyttölain yleisten säännösten mukaisesti. Energiamarkkinaviraston muiden kuin pykälässä mainittujen päätösten täytäntöönpanokelpoisuuteen sovellettaisiin hallintolainkäyttölain yleisiä säännöksiä.

116 §. Viranomaisten suoritteista perittävät maksut. Ministeriön, Energiamarkkinaviraston ja Huoltovarmuuskeskuksen tämän lain mukaisista suoritteista perittäisiin valtion

maksuperustelain (150/1992) mukaan määräytyvät maksut.

17 luku Voimaantulo

117 §. Voimaantulo. Pykälässä säädettäisiin lain voimaantulosta. Lain 114 §:n 2 momentti ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä syyskuuta 2013. Tällöin tulisi voimaan myös asioiden käsittelyä markkinaoikeudessa uudistava laki oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa. Lain ennakoitun voimaantulon ja 1 päivä syyskuuta 2013 välisenä aikana markkinaoikeudessa vireille tullessiin asioihin sovellettaisiin 124 §:n siirtymäsäännöstä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että lailla kumottaisiin nykyinen sähkömarkkinalaki (386/1995). Sähkömarkkinalain (386/1995) nojalla annetut asetukset ja Energiamarkkinaviraston määräykset jäisivät kuitenkin voimaan, kunnes tämän lain nojalla toisin säädettäisiin tai määrättäisiin.

118 §. Kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamista ja sähköverkkolupia koskevat siirtymäsäännökset. Pykälässä säädettäisiin siirtymäsäännöksistä kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamista ja sähköverkkolupia koskevien menettelyjen vauhdittamiseksi. Kantaverkonhaltijan olisi pyydettävä Energiamarkkinavirastolta 33 §:n mukaista riippumattomuuden varmentamista koskevan menettelyn aloittamista kuukauden kuluessa siitä, kun laki on tullut voimaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siirtymäsäännöksestä sähköverkkolupien osalta. Kantaverkonhaltijan olisi toimitettava sähköverkkolupahakemuksensa Energiamarkkinavirastolle kuukauden kuluessa siitä, kun Energiamarkkinaviraston päätös kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamisesta on saanut lainvoiman. Energiamarkkinavirasto voisi ennen sähköverkkolupahakemuksen ratkaisemista päätöksellään muuttaa määräajaksi järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan voimassa olevan sähköverkkoluvan ehtoja tämän lain säännösten edellyttämällä tavalla. Säännös olisi tarpeen sähkömarkkinadirektiivin kantaverkonhaltijan tehtäviin ja järjestelmävastuuseen edellyttämien muutosten voimaan saattamiseksi mahdollisimman pian lain voimaantulon jälkeen.

Muun verkonhaltijan kuin kantaverkonhaltijan olisi toimitettava lain 2 luvussa tarkoitettu lupahakemuksensa Energiamarkkinavirastolle kolmen kuukauden kuluessa lain voimaantulosta. Verkonhaltijalle voimassa olevan sähkömarkkinalain (386/1995) nojalla myönnetty sähköverkkolupa tai lain 4 §:n 2 momentin mukainen myönnetty vapautus sähköverkkoluvasta toimisivat tämän lain mukaisena sähköverkkolupana siihen asti, kunnes Energiamarkkinavirasto olisi tehnyt lainvoimaisen päätöksen uudesta lupahakemuksesta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että Energiamarkkinaviraston ei jakeluverkonhaltijan lupahakemusta käsitellessään tarvitsisi kuulla jakeluverkonhaltijan naapureina olevia toisia jakeluverkonhaltijoita, jos lupahakemuksessa ei olisi ehdotettu muutettavaksi jakeluverkonhaltijalle aiemmassa sähköverkkoluvassa määrättyä vastuualuetta. Jakeluverkonhaltijoiden kuulemisen ei voida katsoa olevan tarpeellista tilanteessa, jossa vastuualueissa ei tapahdu muutoksia. Jakeluverkonhaltijan naapureina olevilla jakeluverkkoyhtiöillä on alun perin ollut mahdollisuus lausua kantansa hakemusta käsiteltäessä. Säännöksellä pyritäisiin myös nopeuttamaan jakeluverkonhaltijoiden lupahakemusten käsittelyaikoja ja vähentämään Energiamarkkinaviraston sähköverkkolupien käsittelystä aiheutuvaa työmäärää.

119 §. Jakeluverkon toimintavarmuutta koskeva siirtymäsäännös. Lain 119 §:n siirtymäsäännöksessä säädettäisiin siirtymäajasta, jonka kuluessa jakeluverkonhaltijan olisi täytettävä jakeluverkon toimintavarmuudelle säädetyt vaatimukset sekä vaatimusten täytäntöönpanosta. Jakeluverkonhaltijan olisi täytettävä lain 51 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdissa säädetyt vaatimukset vastuualueellaan viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2028. Vaatimusten täytäntöönpano tulisi toteuttaa siten, että vaatimukset täyttyvät viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2019 vähintään 50 prosentilla jakeluverkon kaikista käyttäjistä vapaa-ajan asunnot pois lukien ja viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2023 vähintään 75 prosentilla jakeluverkon kaikista käyttäjistä vapaa-ajan asunnot pois lukien. Rantalueet ja niillä oleva vapaa-ajan asutus ovat jakeluverkoille tyypillisesti vaikeimpien ja

kalleimpien kohteiden joukossa toteuttaa ehdotetut toimitusvarmuustavoitteet. Tämän vuoksi välitavoitteista ehdotetaan rajattavaksi ulkopuolelle vapaa-ajan asunnot. Näin verkonhaltija voisi tarkastella näillä alueilla toteutettavia toimenpiteitä tärkeysjärjestykseltään viimeisenä.

120 §. Jakeluverkon kehittämissuunnitelmaa koskeva siirtymäsäännös. Pykälässä säädettäisiin jakeluverkon kehittämissuunnitelmaa koskevasta siirtymäsäännöksestä, jonka mukaan jakeluverkonhaltijan olisi toimitettava ensimmäinen 52 §:ssä tarkoitettu jakeluverkon kehittämissuunnitelmansa Energiamarkkinavirastolle 31 päivään joulukuuta 2013 mennessä. Energiamarkkinaviraston olisi oikeus vaatia päätöksellään jakeluverkonhaltijaa muuttamaan tätä suunnitelmaa 31 päivään joulukuuta 2014 saakka. Energiamarkkinaviraston päätös olisi annettava viimeistään mainittuna päivänä. Säännöksen tavoitteena on varata Energiamarkkinavirastolle riittävästi aikaa ensimmäisten ja siten tärkeimpien jakeluverkon kehittämissuunnitelmien käsittelyyn. Tämä myös säästäisi niistä lisähenkilöstöresursseista, joiden antamista Energiamarkkinavirastolle lain täytäntöönpano edellyttäisi.

121 §. Taseselvitysjaksoa koskeva siirtymäsäännös. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että valtakunnallisessa taseselvityksessä ja taseselvityksessä sovellettaisiin tunnin pituisia taseselvitysjaksoja siihen asti, kunnes siitä erikseen säädetään. Taseselvitysjakson pituuden määrittäminen on yhteydessä sähkökauppa-asetuksen nojalla annettavan komission asetuksen voimaatuloon. Komission asetuksella voidaan antaa Suomea tai toiminnanharjoittajia sitovasti taseselvitysjakson pituutta koskevia säännöksiä. Vasta komission asetuksen tultua voimaan voidaan kansallisesti arvioida tarvetta säätää tämän lain 74 §:n 2 momentin mukainen valtioneuvoston asetus taseselvitysjakson pituudesta.

122 §. Jakeluverkonhaltijan ja vähittäismyyjän laskutusta koskevat siirtymäsäännökset. Pykälässä asetettaisiin laskutusta koskevat siirtymäajat jakeluverkonhaltijan ja vähittäismyyjän maksutapavaihtoehdoille. Siirtymäaika annettaisiin, jotta jakeluverkonhaltijoilla ja sähkön vähittäismyyjillä olisi mahdollisuus sovittaa laskutusikäytäntönsä ja

maksutapavaihtoehtojen järjestämiseksi vaadittavat tietojärjestelmänsä vastaamaan laissa asetettuja vaatimuksia.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että jakeluverkonhaltijan olisi tarjottava 57 §:n 2 momentissa pakollisiksi säädettyjä maksutapavaihtoehtoja kuluttajille viimeistään 1 päivästä maaliskuuta 2014 alkaen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin puolestaan, että sähkön vähittäismyyjän olisi tarjottava 69 §:n 3 momentissa pakollisiksi säädettyjä maksutapavaihtoehtoja kuluttajille viimeistään 1 päivästä maaliskuuta 2014 alkaen.

123 §. *Sähkö Sopimuksia koskevat siirtymäsäännökset.* Pykälässä ehdotetaan, että tätä lakia sovellettaisiin myös ennen lain voimaantuloa tehtyihin liittymis-, sähköverkko- ja sähköntuotantisolputus sopimuksiin. Ehdotetut säännökset liittymis-, sähköverkko- ja sähköntuotantisolputus sopimuksista olisivat sisällöltään lähes identtiset voimassa olevan sähkömarkkinalain vastaavien säännösten kanssa. Ennen lain voimaantuloa tehtyyn sopimukseen liittymismaksun palauttamisesta tai vakuuden luovuttamisesta sovellettaisiin kuitenkin ennen tämän lain voimaantuloa sovellettuja ehtoja.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että sähköjakelun tai sähköntuotuksen ollessa keskeytyneenä lain tullessa voimaan, katsotaan 100 §:n 2 momentin 5 ja 6 kohtaa sovellettaessa keskeytysajan alkaneen lain voimaantulosta. Suurempaan vakiokorvaukseen johtavia säännöksiä ei siten sovellettaisi takautuvasti niihin keskeytyksiin, jotka olisivat alkaneet ennen lain voimaantuloa.

Sähköjakelun tai sähköntuotuksen keskeytymisen vuoksi maksettavan vakiokorvauksen enimmäismäärän osalta sovellettaisiin siirtymäaikaa siten, että vakiokorvauksen enimmäismäärä olisi 1 000 euroa, jos korvauksen perusteena oleva keskeytys on alkanut ennen 1 päivä tammikuuta 2016 ja 1 500 euroa, jos korvauksen perusteena oleva keskeytys on alkanut ennen 1 päivä tammikuuta 2018. Siirtymäajalla annettaisiin verkonhaltijoille kohtuullinen aika parantaa varautumistaan luonnonilmiöiden aiheuttamiin häiriöihin.

124 §. *Maakaapeleiden sijainnin selvittämistä koskeva siirtymäsäännös.* Pykälässä säädettäisiin, että ennen lain voimaantuloa

rakennettujen maakaapeleiden sijaintia koskevat tiedot olisi saatettava digitaaliseen muotoon viimeistään 31 päivään joulukuuta 2014 mennessä. Maakaapelien sijaintitietojen saattamisella digitaaliseen muotoon pyritään varmistamaan sähköturvallisuus tienpitotöissä ja tästä syystä myös olemassa olevien maakaapeleiden sijaintitietojen saattaminen digitaaliseen paikkatietojärjestelmään on ensiarvoista.

125 §. *Muutoksenhakua koskeva siirtymäsäännös.* Lain 114 §:n 2 momentti ja oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annettu laki tulevat voimaan 1 päivänä syyskuuta 2013. Koska ehdotettu sähkömarkkinalaki on tarkoitus saattaa voimaan jo ennen tätä ajankohtaa, Energiamarkkinaviraston ennen tätä ajankohtaa antamia päätöksiä koskevaa muutoksenhakua varten annettaisiin siirtymäsäännökset tässä pykälässä.

1.2 Maakaasumarkkinalaki

1 luku Yleiset säännökset

2 §. Pykälän terminologiaa ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että se vastaisi paremmin uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä sekä direktiivien 2001/77/EY ja 2003/30/EY muuttamisesta ja myöhemmästä kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/28/EY, jäljempänä RES-direktiivi, vaatimuksia. Uusiutuvista energialähteistä peräisin oleva kaasua kattaisi terminä myös mm. kaatopaikkametaanin ja maatilojen mädättämöiden metaanin.

3 §. Lain 1 luvun 3 §:n määritelmiä ehdotetaan täydennettäväksi ja osittain muutettavaksi siten, että ne vastaavat paremmin lain muutettavaa sisältöä ja maakaasumarkkinadirektiivin vaatimuksia. Pykälään sisältyvät maakaasuverkon, maakaasun siirron, maakaasuverkko toiminnan, maakaasumarkkinaviranomaisen ja kuluttajan määritelmät jäisivät ehdotuksen mukaan ennalleen. Maakaasun siirtoverkkoa koskeva määritelmä ehdotetaan muutettavaksi direktiivin määritelmää vastaavaksi ja samalla maakaasun jakeluverkkoa koskevaan määritelmään sisällytettäisiin maakaasun paikalliseen jakeluun pääasiallisesti käytettävät korkeapaineputkisto-

jen osat. Lisäksi voimassa olevista määritelmistä ehdotetaan poistettavaksi erillinen maakaasun varastoinnin määritelmä, sillä se sisältyy asiallisesti uutena ehdotettaviin varaston ja putkilinjavarastoinnin määritelmiin. Kaikki pykälään lisättäväksi ehdotettavat uudet määritelmät vastaavat sisällöltään maakaasumarkkinadirektiivin määritelmiä. Pykälän muutokset olisivat näin ollen luonteeltaan lähinnä teknisiä, eikä niihin sisälly mainittavia kansallisia linjanvetoja.

2 luku Verkonhaltijan sekä varastointilaitteiston ja nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston haltijan yleiset velvollisuudet ja palvelujen hinnoittelu

Lain 2 lukuun ehdotetaan lisättäväksi verkonhaltijoita koskevan sääntelyn lisäksi myös maakaasun varastointia ja nesteytetyn maakaasun käsittelylaitoksia koskevia säännöksiä ja samalla luvun nimi muutettaisiin kuvaamaan paremmin sen nykyistä laajempaa sisältöä.

1 §. Pykälään sisältyvät maakaasun varastointilaitteiston ja käsittelylaitteiston haltijoita koskevat säännökset ehdotetaan siirrettäväksi 2 luvun uuteen 11 §:ään. Pykälä pysyisi aineelliselta sisällöltään ennallaan, mutta se rajattaisiin aiemmasta poiketen koskemaan vain verkonhaltijoita.

2 §. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä säädetty liittämismahdollisuus kattaisi myös uusiutuvista energialähteistä peräisin olevat kaasun tuotantolaitokset. Luomalla edellytykset uusiutuvista energialähteistä peräisin olevan kaasun verkkoon pääsulle pannaan täytöntöön Suomen RES-direktiivin mukainen velvoite ja edistetään uusiutuvista energialähteistä peräisin olevan kaasun tuotantoa ja hyödyntämistä. Liittämismahdollisuus olisi nykyistä oikeustilaa vastaavasti voimassa verkonhaltijan tosiasiallisella toiminta-alueella. Pykälään ehdotetaan lisäksi sisällytettäväksi vaatimus liittämistä koskevien ehtojen ja teknisten vaatimusten syrjimättömyydestä ja tasapuolisuudesta. Ehdossa ja vaatimuksissa olisi myös otettava huomioon maakaasun siirtojärjestelmän, verkon yhteentoimivuuden ja toimintavarmuuden sekä maakaasun siirtojärjestelmän te-

hokkuuden vaatimat ehdot. Ehdotettavat täsmennykset eivät olennaisesti muuttaisi pykälän tarkoitusta tai sisältöä, vaan niillä lähinnä kirjoitettaisiin lakitekstiin auki liittämismahdollisuuteen jo tällä hetkellä kuuluvia vaatimuksia.

Pykälään ehdotetaan lisäksi lisättäväksi uusi 2 momentti, jonka mukaan verkonhaltijan tulee julkaista liittämistä koskevat tekniset vaatimukset sekä kohtuullinen aika, jonka kuluessa liittymistä koskevat tarjouspyynnöt tulee ratkaista. Verkonhaltijalle asetettaisiin myös velvollisuus antaa pyynnöstä kattava ja riittävän yksityiskohtainen arvio liittymiskustannuksista ja arvio liittymän toimitusajasta. Velvoitteilla varmistettaisiin liittymismahdollisuuden tosiasiallinen toteutuminen.

3 §. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jonka mukaan 1 ja 2 momentin säännöksiä ei sovelleta uusiutuvista energialähteistä peräisin olevaan kaasuun. Uusiutuvista energialähteistä peräisin olevan kaasun siirtovelvollisuutta koskevat säännökset ehdotetaan otettavaksi uuteen 3 a §:ään.

3 a §. Uudessa pykälässä säädettäisiin siirtovelvollisuudesta uusiutuvista energialähteistä peräisin olevan kaasun osalta. Ehdotuksen mukaan verkonhaltijan olisi kohtuullista korvausta vastaan myytävä uusiutuvista energialähteistä olevan kaasun siirto- ja jakelupalveluja niitä tarvitseville verkkonsa siirtokyvyn rajoissa. Uusiutuvista energialähteistä peräisin olevan kaasun siirtovelvollisuus olisi laajempi kuin muun kaasun. Vastaviin markkinoiden avaamista koskeviin rajoituksiin kuin Venäjältä tuotavan maakaasun osalta ei ole tarvetta uusiutuvista energialähteistä olevan kaasun osalta. Verkon siirtokyvyn ylittyminen voisi toimia perusteena rajoittaa siirtopalvelua, mutta verkonhaltijalla on toisaalta 2 luvun 1 §:n perusteella velvollisuus kehittää verkkoaan kohtuullisessa ajassa vastaamaan asiakkaiden tarpeita. Verkonhaltijalla olisi oikeus periä tarjoamistaan palveluista 2 luvun 8 §:ssä tarkoitettu kohtuullinen korvaus. Siirtovelvollisuuden edellytyksenä olisi lisäksi ehdotuksen mukaan se, että kaasun mittausta on kaukoluentajärjestelmän piirissä, millä pyritään ensisijaisesti edistämään kaukoluentavien mittarien käyttöönottoa. Jakeluverkonhaltijoilla, joilla ei ole omaa kaukoluentavaa mittausjärjestelmää, on mahdollisuus

ostaa mittauspalvelu ulkopuoliselta. Säännös vastaisi tältä osin voimassa olevaa 3 §:n mukaista siirtovelvollisuuden sääntelyä.

4 §. Pykälän 2 momentin 1 kohtaa ehdotetaan päivitettäväksi siten, että sen vanhentunut viittaus kumottuun maakaasumarkkinadirektiiviin korvattaisiin viittauksella uuteen direktiiviin. Muutosehdotus on siis luonteeltaan täysin tekninen. Lisäksi voimassa olevaan 2 momentin 5 kohtaan sisältyvä verkonhaltijan ota tai maksa -sopimukseen liittyviä vakavia vaikeuksia koskeva täsmennys ehdotetaan siirrettäväksi momentin 3 kohtaan. Siirto ei muuttaisi voimassa olevaa oikeustilaa, vaan lähinnä parantaisi momentin johdonmukaisuutta ja luettavuutta.

4 a §. Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi virke, jonka mukaan maakaasumarkkinaviranomaisen on poikkeuslupan ehtoja asettaessaan otettava erityisesti huomioon rakennettava lisäkapasiteetti tai olemassa olevan kapasiteetin muutos, hankkeen aikataulu sekä kansalliset olosuhteet. Ehdotuksella täydennetään maakaasumarkkinadirektiivin 36 artiklan 6 kohdan täytäntöönpanoa ja sillä lähinnä täsmennetään pykälän nykyistä sisältöä.

10 §. Uudella pykälällä pantaisiin täytäntöön maakaasumarkkinadirektiivin 13 artiklan 5 kohta, jossa edellytetään verkonhaltijan hankkivan käyttämänsä energia avointen, syrjimättömien ja markkinaehtoisten menettelyjen mukaisesti. Vastaavaa säännöstä ei tällä hetkellä maakaasumarkkinalaissa ole.

11 §. Lain 2 lukuun ehdotetaan lisättäväksi uusi 11 §, jossa säädettäisiin maakaasun varastointilaitteiston ja nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston haltijan yleisistä velvoitteista. Pykälään siirrettäisiin nykyiseen 1 §:ään sisältyvät varastointi- ja käsittelylaitteistoja koskevat säännökset, joita täydennettäisiin lisäksi siten, että säännös vastaisi kattavuudeltaan maakaasumarkkinadirektiivin 13 artiklan 1 kohdan sisältöä. Pykälässä säädettävä varastointi- ja käsittelylaitteistojen haltijoita koskeva kehittämisvelvollisuus vastaisi muutoksen myötä pääasialliselta sisällöltään verkonhaltijoita koskevaa kehittämisvelvollisuutta. Varastojen ja nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistojen paikallisemmasta luonteesta johtuen varastointi- ja käsittelylaitteiston haltijoille ei kuitenkaan

asetettaisi vastaavaa yhteistoimintavelvollisuutta kuntien kanssa kuin 2 luvun 1 §:n 2 momentissa.

12 §. Pykälässä säädettäisiin nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston haltijan velvollisuudesta myydä laitoksen käyttöoikeuspalveluja kapasiteettinsa rajoissa. Pääsy nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston palveluihin perustuisi niin sanottua säänneltyä verkkoon pääsyä vastaavaan käyttöoikeusmenettelyyn. Palvelun hinnoittelun tulisi olla kohtuullista ja mahdollistaa tarpeelliset investoinnit laitteistojen kehittämiseen. Lisäksi käyttöoikeutta koskevat menettelyt tulee olla järjestetty siten, etteivät ne aiheuta esteitä tarpeellisille investoinneille. Säännös velvoittaisi sekä maakaasumarkkinaviranomaisena toimivaa Energiamarkkinavirastoa että käsittelylaitoksen haltijaa ja sitä täydennettäisiin samassa yhteydessä annettavalla lailla sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta. Mainitun lain 10 §:ssä asetettaisiin maakaasumarkkinaviranomaiselle velvollisuus vahvistaa ennen laitteistojen käyttöönottoa ehdot, edellytykset ja tariffit, jotka koskevat oikeutta käyttää nesteytetyn maakaasun käsittelylaitoksia. Säännöksillä pannaan yhdessä täytäntöön maakaasumarkkinadirektiivin 41 artiklan 6 kohta siltä osin, kun se koskee nesteytetyn maakaasun käsittelylaitoksia.

13 §. Pykälässä säädettäisiin nesteytetyn maakaasun käsittelylaitoksen haltijalle velvollisuus julkaista hinnoitteluperusteensa sekä antaa ne tiedoksi maakaasumarkkinaviranomaiselle. Maakaasumarkkinaviranomaisella olisi valtuus antaa tarkempia määräyksiä ilmoitusmenettelystä. Momentilla pannaan nesteytetyn maakaasun käsittelylaitosten osalta täytäntöön maakaasumarkkinadirektiivin 41 artiklan 7 kohta.

14 §. Pykälässä säädettäisiin varastojen käyttöoikeutta koskevista menettelyistä ja sillä pantaisiin täytäntöön maakaasumarkkinadirektiivin 33 artikla. Artiklan mukaan jäsenvaltioiden on järjestettävä varastojen käyttöoikeus artiklassa tarkemmin kuvatun neuvottelumenettelyn, säännellyn käyttöoikeusmenettelyn tai näiden molempien kautta. Pykälässä ehdotetaan, että varastojen käyttöoikeuden sovellettaisiin Suomessa vain neuvottelumenettelyä.

Ehdotuksen mukaan varastointilaitteiston haltijan tai verkonhaltijan on neuvoteltava varastojen tai putkilinjavarastoinnin sekä näihin liittyvien lisäpalvelujen käyttöoikeudesta, jos käyttöoikeus on teknisesti ja taloudellisesti tarpeellista tehokkaan verkkoon pääsyn tarjoamiseksi ja muiden lisäpalvelujen käyttöoikeuden järjestämiseksi. Neuvottelun edellytykset vastaavat direktiivin vaatimuksia. Varastointilaitteiston haltijan ja verkonhaltijan on lisäksi julkaistava ja ilmoitettava maakaasumarkkinaviranomaiselle tiedot siitä, mitä varastoja tai varastojen osia ja mahdollisuuksia putkilinjavarastointiin on käytettävissä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin osapuolten varsinaisen neuvotteluvelvollisuuden sisällöstä ja sopimusehtoihin kohdistuvista yleisistä vaatimuksista direktiivin mukaisesti.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin varastointilaitteiston haltijalle ja verkonhaltijalle velvollisuus julkaista ja toimittaa maakaasumarkkinaviranomaiselle keskeiset kaupalliset sopimusehtonsa. Ennen sopimusehtojen julkaisemista näiden olisi lisäksi kuultava niiden sisällöstä verkon käyttäjiä ja asiakkaita. Momentin mukaan maakaasumarkkinaviranomainen voisi myös tarvittaessa antaa tarkempia määräyksiä siitä, mitä toimitusehtoja varastointilaitteiston haltijan ja verkonhaltijan on julkaistava.

Neuvottelumenettelyn sääntelyä ehdotetaan lisäksi täydennettäväksi samassa yhteydessä annettavassa laissa sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta, jonka 6 §:n 1 momentin 12 kohdassa säädetään maakaasumarkkinaviraston tehtäväksi valvoa neuvottelumenettelyä ja varastojen käyttöoikeutta. Maakaasumarkkinaviranomainen valvoisi siis pykälän noudattamista sekä toimitusehtojen kohtuullisuutta ja syrjimättömyyttä.

2 a luku Siirtoverkonhaltijan riippumattomuus ja sen varmentaminen

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 a luku, jossa säädettäisiin siirtoverkonhaltijan riippumattomuudesta ja siihen liittyvästä toimitusvarmuusarvioinnista. Luvun säännösten tarkoituksena olisi ensisijaisesti ennakoida Suomen eristyneitä markkinoita koskevasta poikkeuksesta luopumista.

1 §. Siirtoverkonhaltijalle asetettaisiin pykälässä ilmoitusvelvollisuus maakaasumarkkinaviranomaiselle tilanteessa, joka saattaisi johtaa siihen, että kolmannelle maasta oleva henkilö tai kolmansista maista olevat henkilöt hankkisivat määräysvallan siirtoverkkoon tai siirtoverkonhaltijaan. Maakaasun toimitusvarmuuden kannalta on tärkeää varmistaa, että kolmansista maista olevilla henkilöillä saisi olla määräysvaltaa siirtoverkkoon tai siirtoverkonhaltijaan vain, jos he noudattavat unionin sisällä sovellettavia vaatimuksia siirtoverkonhaltijan riippumattomuudesta. Ilmoitusmenettelyllä olisi siis erityisesti tarkoitusta taata maakaasun toimitusvarmuus pykälässä tarkoitetuissa tilanteissa.

Pykälän 2 momenttiin säädettäisiin maakaasumarkkinaviranomaiselle velvoite ilmoittaa viipymättä työ- ja elinkeinoministeriölle tilanteessa, jossa siirtoverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamista pyytäisi siirtoverkon omistaja tai siirtoverkonhaltija, joka on kolmannelle maasta olevan henkilön tai kolmansista maista olevien henkilöiden määräysvallassa. Maakaasumarkkinaviranomaisen olisi lisäksi ilmoitettava tilanteista, jossa se muutoin saa tietoonsa tilanteen, joka johtaisi siihen, että kolmannelle maasta oleva henkilö tai kolmansista maista olevat henkilöt hankkivat määräysvallan siirtoverkkoon tai siirtoverkonhaltijaan.

2 §. Pykälään ehdotetaan maakaasumarkkinadirektiivin 11 artiklaan perustuvaa menettelyä 1 §:ssä tarkoitettun riippumattomuuden varmentamiseksi.

Ehdotuksen mukaan maakaasumarkkinaviranomaisen olisi neljän kuukauden kuluessa ilmoituksen saapumisesta tehtävä joko välipäätös siitä, että 1 §:ssä tarkoitettu tilanne johtaisi kolmannelle maasta olevan henkilön saamaan määräysvaltaan siirtoverkosta tai siirtoverkonhaltijasta taikka päätös asian käsittelyn lopettamisesta. Välipäätökseen ei saisi hakea erikseen muutosta. Maakaasumarkkinaviranomaisen olisi ilmoitettava viipymättä välipäätöksestään ministeriölle sekä pyydyttävä siltä 3 §:ssä tarkoitettu lausunto toimitusvarmuudesta. Asian ratkaisemiseksi maakaasumarkkinaviranomaisen olisi toimitettava ministeriölle asian käsittelyn kannalta merkitykselliset tiedot.

Pykälän 4 momentissa asetettaisiin maakaasumarkkinaviranomaiselle velvoite antaa lopullinen päätöksensä siirtoverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamisesta kahden kuukauden kuluessa ministeriön toimitusvarmuutta koskevan lausunnon vastaanottamisesta.

Pykälän 5 momentin mukaan maakaasumarkkinaviranomaisen olisi annettava kieltainen ratkaisu siirtoverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamiseen, jos ministeriö antaisi sille toimitusvarmuutta koskevan lausunnon, jonka mukaan sille ei olisi osoitettu, että varmennuksen myöntäminen ei vaaranna energian toimitusvarmuutta kansallisesti tai Euroopan unionissa. Maakaasumarkkinaviranomainen olisi siis toimitusvarmuuden arvioinnin osalta sidottu ministeriön tekemään arviointiin. Maakaasumarkkinadirektiivin riippumattomuuden varmentamista koskevat määräykset eivät rajoittaisi jäsenvaltion oikeutta harjoittaa kansallista oikeudellista valvontaa oikeutettujen yleisten turvallisuusetujen suojaamiseksi yhteisön oikeutta noudattaen.

Pykälän 6 momentin mukaan maakaasumarkkinaviranomaisen olisi liitettävä ministeriön lausunto lopulliseen päätökseensä.

3 §. Toimitusvarmuusarvioinnissa käytävä harkinta olisi luonteeltaan poliittisluonteista tarkoituksenmukaisuusharkintaa ja arvioinnin tekeminen edellyttää sekä huoltovarmuus- ja energiatoimitusvarmuuskysymyksiin liittyvää että yhteisöoikeuteen ja kansainvälisiin suhteisiin liittyvää hyvää asiantuntemusta. Tämän vuoksi toimitusvarmuusarviointi sopisi parhaiten ministeriön tehtäväksi. Ministeriön olisi annettava lausunto maakaasumarkkinaviranomaiselle siitä, vaarantaisiko 1 §:ssä tarkoitetussa tilanteessa myönnetty siirtoverkon riippumattomuuden varmennus energian toimitusvarmuutta kansallisesti tai Euroopan unionissa. Lausunto olisi toimitettava maakaasumarkkinaviranomaiselle kahden kuukauden kuluessa lausuntopyynnön saamisesta.

Ministeriön tulisi ottaa lausuntoa antaessaan huomioon maakaasumarkkinadirektiivissä esitellyt Euroopan unionin oikeudet ja velvoitteet asianomaisen kolmannen maan suhteen, jotka johtuvat kansainvälisestä oikeudesta, myös sellaisesta yhden tai useam-

man kolmannen maan kanssa tehdystä sopimuksesta, jossa Euroopan unioni on sopimuspuolena ja jossa käsitellään energian toimitusvarmuuteen liittyviä seikkoja. Huomioon olisi otettava myös ne Suomen oikeudet ja velvoitteet asianomaisen kolmannen maan suhteen, jotka johtuvat Suomen ja kyseisen kolmannen maan välisistä sopimuksista, edellyttäen että ne ovat Euroopan unionin oikeuden mukaisia, muut tapaukseen ja asianomaiseen kolmanteen maahan liittyvät erityiset tosiseikat ja olosuhteet.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ministeriön oikeudesta pyytää lausuntoansa varten komissiolta lausuntoa siitä, vaarantaako varmennuksen myöntäminen energian toimitusvarmuuden Euroopan unionissa. Ministeriön olisi omassa lausunnossaan otettava komission lausunto mahdollisimman tarkasti huomioon. Ministeriö voisi kuitenkin poiketa komission lausunnosta, jos varmennuksen myöntäminen vaarantaisi energiantoimitusvarmuuden Suomessa tai muussa Euroopan unionin jäsenvaltiossa.

Pykälän 3 momentin mukaan ministeriön lausuntoon ei saisi hakea muutosta erikseen. Ministeriön päätös liitettäisiin kuitenkin maakaasumarkkinaviranomaisen 2 §:n 3 momentin mukaiseen päätökseen, jolloin siirtoverkonhaltijan oikeusturva tulisi taatuksi sitä kautta, että tällä olisi mahdollisuus hakea muutosta itse riippumattomuuden varmentamista koskevaan päätökseen.

4 §. Pykälässä säädettäisiin, etteivät siirtoverkonhaltija tai 1 §:ssä tarkoitetut osapuolet saisi ryhtyä toimenpiteisiin 1 §:n 1 momentissa tarkoitetun liiketoimen tai toimenpiteen toteuttamiseksi ennen kuin siirtoverkonhaltijan riippumattomuus olisi varmennettu liiketoimen tai toimenpiteen osalta, ellei tässä laissa toisin säädettäisi tai asian käsittelyssä toisin määrättäisi. Tämä tarkoittaisi sitä, että kolmannelle maasta oleva henkilö tai kolmansista maista olevat henkilöt eivät voisi ryhtyä toimenpiteisiin määräysvallan hankkimiseksi siirtoverkkoon tai siirtoverkonhaltijaan ennen kuin toimenpiteen vaikutus siirtoverkonhaltijan riippumattomuuteen olisi tutkittu ja riippumattomuus varmennettu.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin poikkeus 1 momentin vaatimukseen osakeyhtiölain (624/2006) 18 luvun 1 §:n 1 momentin

osalta siten, ettei 1 momentin vaatimus estäisi osakeyhtiölain lunastusvelvollisuuden tai -oikeuden käyttämistä tai luvan myöntämistä sulautumisen täytäntöönpanoon. Sulautumisen täytäntöönpanoa ei kuitenkaan saisi rekisteröidä, ennen kuin siirtoverkonhaltijan riippumattomuus olisi varmennettu sulautumisen osalta.

5 §. Maakaasumarkkinadirektiivin 11 artiklan 9 kohdassa annetaan jäsenvaltioille oikeus harjoittaa kansallista valvontaa ja suorittaa tarvittavia toimenpiteitä oikeutettujen yleisten turvallisuusetujen suojaamiseksi. Siirtoverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamisessa olisi tärkeää, että lailla säädettäisiin niistä toimista, joilla 1 §:ssä tarkoitettun riippumattomuuden varmentamista koskevan vaatimuksen toteutuminen voitaisiin taata. Pykälässä ehdotetaan säädettävän, että markkinaoikeus voisi maakaasumarkkinaviranomaisen esityksestä määrätä liiketoimen tai toimenpiteen purettavaksi, jos siirtoverkonhaltijan riippumattomuuden varmentaminen on eväty liiketoimelta tai toimenpiteeltä. Maakaasumarkkinaviranomaisen olisi ennen esityksen tekemistä neuvoteltava osapuolten kanssa liiketoimen tai toimenpiteen vapaaehtoisesta purkamisesta. Jos liiketoimen tai toimenpiteen vapaaehtoisesta purkamisesta tällöin sovittaisiin, määräisi maakaasumarkkinaviranomainen liiketoimen tai toimenpiteen purkamisessa noudatettavat ehdot. Maakaasumarkkinaviranomainen ei julkisuuslain salassapitosäännöksiä noudattaen julkaisisi siirtoverkonhaltijaan tai asiaan liittyvien osapuolten liikesalaisuuksia, vaan käsittely olisi niiden osalta salaista.

6 §. Siirtoverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamisen vaikuttavuus tulee sitoa vallitseviin olosuhteisiin. Pykälässä esitetään säädettävän niistä toimista, joilla riippumattomuuden varmentamista koskevassa asiassa maakaasumarkkinaviranomaisella olisi mahdollisuus antaa aiemman päätöksen estämättä uusi päätös. Tällainen päätös voitaisiin antaa, jos siirtoverkonhaltija tai osapuolet olisivat antaneet virheellisiä tai harhaanjohtavia tietoja, joilla olisi ollut olennainen vaikutus asian ratkaisuun tai jos liiketoimi tai toimenpide on pantu täytäntöön 4 §:n vastaisesti. Uusi päätös voitaisiin kuitenkin antaa vain painavasta syystä, jos aiemman päätöksen

lainvoimaiseksi tulosta taikka liiketoimen tai toimenpiteen täytäntöönpanosta olisi kulunut enemmän kuin viisi vuotta. Pykälässä ehdotetut toimet täydentäisivät maakaasumarkkinaviranomaisen toimivaltaa puuttua tilanteeseen, jossa riippumattomuuden varmentamista koskevassa asiassa tapahtuu muutoksia.

3 luku Järjestelmävelvoitteet ja maakaasukauppojen selvitys

2 §. Pykälässä säädettäisiin verkonhaltijan tehtävistä maakaasuntoimitusten mittauksessa. Verkonhaltijan tehtävänä olisi ehdotuksen mukaan järjestää maakaasuverkossaan taseselvityksen ja laskutuksen perustana oleva maakaasuntoimitusten mittaus sekä mittaus-tietojen rekisteröinti ja ilmoittaminen maakaasumarkkinoiden osapuolille. Antamalla mittauksen järjestäminen ja mittaus-tietojen ilmoittaminen verkonhaltijan tehtäväksi luotaisiin edellytykset yhdenmukaisille ja luotettaville mittausjärjestelmille sekä ilmoitusmenettelyille. Laskutuksessa tarvittavat mittaus-tiedot olisi ilmoitettava maakaasun toimittajalle käyttöpaikka- tai mittauskohtaisesti.

Pykälän 2 momentin mukaan verkonhaltija voisi hankkia mittauspalvelun myös ostopalveluna. Säännöksellä pyritäisiin korostamaan sitä, että verkonhaltijalla on käytettävissään erilaisia vaihtoehtoja etsiä kustannustehokkaita ratkaisuja mittauspalvelun tuottamiseen.

Tarkempia säännöksiä pykälän 3 momentissa täsmennettävistä seikoista annettaisiin ehdotuksen mukaan valtioneuvoston asetuksella. Valtuutus rajattaisiin ehdotuksessa selvästi täsmällisemmäksi kuin vastaava voimassa oleva asetuksenantovaltuutus.

Pykälän voimassa oleva sisältö siirrettäisiin sääntelyn selkeyden ja johdonmukaisuuden parantamiseksi uusiin 2 b ja 3 a §:iin.

2 a §. Lukuun ehdotetaan säädettäväksi uusi 2 a §, jolla pantaisiin täytäntöön maakaasumarkkinadirektiivin 3 artiklan 6 kohdan b alakohta sekä direktiivin liitteen I 1 kohdan h alakohta. Pykälässä säädettäisiin asiakkaan oikeudesta saada omaa maakaasun kulutustaan koskevat mittaus-tiedot sekä mahdollisuudesta valtuuttaa ulkopuolinen taho saamaan kyseiset tiedot. Asiakkaalla olisi direktiivin säännösten mukaisesti oikeus saada ky-

seiset palvelut ilman erillistä korvausta. Maakaasumarkkinaviranomaiselle annettaisiin lisäksi pykälässä oikeus antaa tarkempia määräyksiä siitä, missä muodossa ja minkälaisia standardeja noudattaen tiedot on luovutettava sekä noudatettavasta menettelystä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin poikkeus 1 momentin mukaisesta oikeudesta niiden maakaasun käyttöpaikkojen osalta, joissa kulutusta ei lainkaan mitata. Poikkeus koskisi käytännössä lähinnä tiettyjen pääkaupunkiseudun kotitalousasiakkaiden liesikäyttöä, jolle mittauksen järjestäminen tulisi suhteettoman kalliiksi vähäiseen maakaasun käyttöön ja siitä saatavaan hyötyyn nähden.

2 b §. Pykälään siirrettäisiin voimassa olevan lain 3 luvun 2 §:n 1 ja 2 momentissa olevat säännökset maakaasukauppojen selvityksestä. Pykälään sisällytettävä asetuksenantovaltuus rajattaisiin myös koskemaan vain maakaasukauppojen selvitystä. Muutosehdotuksen tarkoituksena on parantaa säännösten johdonmukaisuutta ja se on luonteeltaan tekninen.

3 a §. Pykälään siirrettäisiin osittain samalla sanamuotoja täsmentäen voimassa olevan lain 3 luvun 2 §:n 3 momentissa olevat säännökset. Ehdotuksen mukaan maakaasumarkkinoiden osapuolen ja verkonhaltijan olisi huolehdittava vastuulleen kuuluvien maakaasukaupan, tasevastuun täyttämisen sekä maakaasukauppojen selvityksen edellyttämien ilmoitusten tekemisestä sille erikseen asetussa määräajassa ja erikseen säädettyä ilmoitusmenettelyä noudattaen. Ilmoitusvelvollisuuden sisällöstä säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella ja ilmoitusmenettelystä työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

4 luku **Maakaasun toimittaminen ja maakaasun käyttäjän asema**

1 §. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jonka mukaan 1 ja 2 momentin säännöksiä ei sovellettaisi erillisenä tuotteena toimitettavaan, uusiutuvista energialähteistä peräisin olevaan kaasuun. Muutos mahdollistaisi uusiutuvista energialähteistä peräisin olevan kaasun myynnin muusta maakaasusta erillisenä, toimitusvelvollisuusmyynnin ehdoista poikkeavin ehdoin myytävänä tuotteenä.

2 §. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, johon siirrettäisiin nykyisen 2 luvun 3 §:n 2 momentissa oleva säännös myyjien velvollisuudesta julkaista maakaasun keskimääräistä hintatasoa kuvaavia tietoja. Ehdotus ei muuttaisi voimassa olevaa oikeustilaa, vaan sen tarkoituksena on ainoastaan parantaa lain luettavuutta ja johdonmukaisuutta.

2 a §. Pykälällä pantaisiin täytäntöön maakaasumarkkinadirektiivin 44 artiklan 1 ja 2 kohta maakaasun toimittajan velvollisuudesta säilyttää maakaasun toimitussopimukseen liittyviä merkityksellisiä tietoja. Ehdotus vastaa sisällöltään direktiivissä edellytetyä tietojen säilytysvelvollisuuden vähimmäissisältöä. Säännöksellä pyritäisiin ensisijaisesti parantamaan maakaasumarkkinoiden avoimuutta ja luottamusta lisäämällä markkinoiden toiminnan läpinäkyvyyttä ja valvontaa.

3 §. Pykälällä pantaisiin täytäntöön maakaasumarkkinadirektiivin liitteen I 1 kohdan d alakohdan vaatimukset. Ehdotuksen mukaan maakaasun toimittajan olisi esitettävä asiakkaalle laskussa erittely maakaasun hinnan muodostumisesta sekä tieto sopimuksen voimassaoloajasta. Sopimuksen voimassaoloa koskevalla tiedolla pyritäisiin lisäämään loppukäyttäjien tietoisuutta määräaikaisten sopimustensa voimassaoloajoista sekä vähentämään asiakkaiden riskiä rikkoa voimassa olevaa sopimustaan solmimalla päällekkäisiä sopimuksia. Edellä mainitut tiedot tulisi sisällyttää kaikkien loppukäyttäjien laskuihin. Kuluttajille suunnattuun laskutukseen tulisi lisäksi sisällyttää tarvittavat tiedot asiakasvalitusten tekemisestä varten sekä tietoja käytettävissä olevista riitojenratkaisumenettelyistä. Laskussa tulisi muun muassa antaa ohjeita siitä, mihin laskutusta koskeva reklamaatio ensisijaisesti kohdistetaan. Tavoitteena on lisätä kuluttajien tietoisuutta käytettävissä olevista riitojenratkaisukeinoista ja -menetelmistä. Maakaasumarkkinaviranomainen voisi lisäksi ehdotuksen mukaan antaa tarkempia määräyksiä siitä, mitä tietoja laskussa tulee esittää ja tietojen esittämistavasta.

Pykälään lisättäisiin myös kuuden viikon määräaika loppulaskun toimittamiselle kuluttajalle. Määräaika vastaisi sähkön toimitussopimuksia koskevaa vastaavaa määräaika-

ja se laskettaisiin siitä, kun maakaasun toimitus kuluttajalle on päättynyt. Määräajan pituus perustuu maakaasumarkkinadirektiivin säännökseen. Määräajan tarkoituksena on varmistaa, että asiakkaan ja vähittäismyyjän väliseen keskinäiseen suoritusvelvollisuuteen liittyvät kysymykset saatetaan päätökseen kohtuullisessa ajassa sopimussuhteen päättymisestä. Loppulaskun viivästyminen kohtuuttomasti saattaa vaikeuttaa kuluttajan talouden suunnittelua, koska asiakkaalla ei välttämättä ole ennakkotietoa siitä, tuleeko hän saamaan palautusta maakaasuntoimittajalta vai joutuuko hän mahdollisesti maksamaan maakaasuntoimittajalleen jotakin.

Pykälään on sisällytetty myös uusi säännös kuluttajille tarjottavista maksutapavaihtoehtoista. Maksutapavaihtoehtoina on kuluttaja-asiakkaalle tarjottava ainakin laskutusjakson mukaiseen kulutukseen perustuvaa maksutapavaihtoehtoa sekä arvioituun todennäköiseen vuotuisen kulutukseen perustuvaa tasasuuruisiin maksueriin perustuvaa maksutapavaihtoehtoa. Lähtökohtana laskutuksessa tulisi olla asiakkaan todettuihin lukematietoihin perustuva laskutus silloinkin, kun kuluttaja valitsee tasaerälaskutuksen. Asiakkaalla myös olisi oikeus kulutustietojensa saantiin siitä riippumatta, mitä laskutustapaa asiakas käyttäisi. Laskutuksen tasaaminen vastamaan asiakkaan todellisia kulutuslukemia tulisi tehdä vähintään kerran vuodessa. Maksutapavaihtoehtoisissa ei saisi olla perusteettomia tai eri asiakasryhmiä syrjiviä ehtoja. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, ettei asiakkaalta saisi veloittaa ylimääräistä palvelumaksua asiakkaan valitessa maksutavakseen tasaerälaskutuksen. Maakaasuntoimittajalla olisi oikeus muuttaa asiakkaalta veloittavan tasaeran suuruutta muuttaessaan hinnoittelua tai asiakkaan vuotuisen arvioidun kulutuksen määrän muuttuessa. Myös tasaeriin perustuvan maksutavan valinnut asiakas voisi kuulua erilaisten palvelujen piiriin. Jos asiakas, jonka maakaasun kulutusta ei mitata, haluaisi käyttöönsä laskutusjakson mukaiseen kulutukseen perustuvan laskutustavan, tulisi jakeluverkonhaltijan asentaa käyttöpaikkaan mittauslaitteisto. Mittauksesta ja mittauspalvelun maksuista säädetään toisaalla maakaasumarkkinalaissa.

Maksutapavaihtoehtoja koskevan ehdotuksen tavoitteena on lisätä asiakkaiden valinnanvapautta laskujen maksamisessa. Taustalla on se, että maakaasulla lämmitettyjen talojen kaasulaskut vaihtelevat merkittävästi vuoden eri ajankohtien välillä. Jatkossakin mittaustiedot olisivat laskutuksen perusteena. Uudistusta olisi se, että jakeluverkonhaltijalla ja maakaasuntoimittajalla olisi velvollisuus tarjota myös palvelua, jossa asiakas saisi halutessaan lyhentää vuotuista maakaasulaskuaan tasasuuruisissa erissä. Myös maakaasumarkkinadirektiivin kuluttajansuojaa koskeva liite I edellyttää, että asiakkaat voivat valita useista eri maksumenetelmistä. Säännöksen vaikutusta maakaasumarkkinoilla ja sen suhdetta energiansäästöön tulisi arvioida huomattamien vuosien kuluttua. Silloin voitaisiin arvioida uudelleen säännöksen tarvetta.

Maakaasuntoimittaja voisi tarjota maksutapavaihtoehtona kuluttajalle myös ennakkolaskutusperusteista maksuvaihtoehtoa. Ennakkolaskutus ei kuitenkaan saisi olla ainoa kuluttajalle tarjottava maksuvaihtoehto. Ennakkoon laskutettavien erien tulisi myös heijastaa riittävästi kuluttajan arvioitua todennäköistä vuotuista kulutusta. Laskutustapaa, jolla kuluttajilta kerättäisiin rahaa ylisuuren kulutusarvion perusteella maakaasuntoimittajan liiketoiminnan rahoittamiseksi, ei voida pitää siten hyväksyttävänä. Maakaasuntoimittajan tulisi myös ennakkolaskutuksessaan välttää laskutus-tapaa, jossa laskutuskausi kattaisi kerrallaan useita kuukausia siten, ettei asiakas ole laskun eräpäivään mennessä kuluttanut osaakaan maakaasuntoimittajan laskuttamasta energiamäärästä. Tällainen laskutustapa paitsi vaikeuttaa kuluttajien kykyä varmistua maksuvelvollisuutensa todellisesta määrästä myös siirtää maakaasuntoimittajan liiketoiminnan riskit suuremmaksi osaksi kuluttajien kannettaviksi. Myös markkinaoikeus on oikeuskäytännössään linjannut tällaisen ennakkolaskutuksen kuluttajan kannalta kohtuuttomaksi (MAO 229/2012).

Säännökseen on myös sisällytetty viittaus energiamarkkinoilla toimivien yritysten energiatehokkuuspalveluista annettuun lakiin (1211/2009), jossa on myös säännöksiä vähittäismyyjän laskutuksesta.

Pykälän voimassa oleva 2 momentti siirrettiisiin lain johdonmukaisuuden vuoksi 4 luvun 2 §:ään.

6 §. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että sen vanhentunut viittaus vuoden 1995 sähkömarkkinalakiin poistettaisiin ja korvattaisiin viittauksella tämän esityksen yhteydessä annettavaan uuteen sähkömarkkinalakiin ja sen säännöksiin. Muutosehdotus on siis luonteeltaan täysin tekninen.

7 §. Pykälän luetteloa maakaasun toimitusta ja siirtopalvelua koskevan sopimuksen vähimmäissisällöstä ehdotetaan laajennettavaksi siten, että se täyttää maakaasumarkkinadirektiivin liitteen I 1 kohdan a alakohdan vaatimukset. Sopimukseen tulisi pykälän voimassa olevien vaatimusten lisäksi sisällyttää tiedot virhetilanteissa sovellettavista vahingonkorvauksista ja muista hyvityksistä sekä kuluttajille kuuluvista oikeuksista, jotka on lisäksi esitettävä yrityksen verkkosivuilla. Lisäksi pykälän 1 momentin riitojenratkaisumenettelyä koskevaa säännöstä täsmennettäisiin siten, että kuluttajalle pitäisi esittää tiedot käytettävissä olevista valitus- ja riitojenratkaisumenettelyistä sekä niiden vireillepanosta. Pykälän 1 momentin 5 kohdan sekä 2 momentin säännöksiä esitetään lisäksi täydennettäväksi siten, että ne vastaavat direktiivin vaatimuksia. Pykälän 1 momentin 5 kohdan mukaan määräaikaissa sopimuksessa on ilmoitettava, voidaanko se irtisanoa kuluitta. Sanamuodolla tarkoitetaan kaikkia sopimuksen irtisanomisesta asiakkaalle aiheutuvia kustannuksia niiden oikeudellisesta muodosta riippumatta.

5 luku Toimintojen eriyttäminen

7 §. Lain 5 lukuun ehdotetaan lisättäväksi uusi 7 §, jolla pantaisiin täytäntöön maakaasumarkkinadirektiivin 15 artikla varastointilaitteiston haltijoiden osalta. Mainittu 15 artikla koskee sekä siirtoverkon omistajien että varastointilaitteiston haltijoiden eriyttämistä, mutta siirtoverkon omistajien osalta sitä ei ole Suomen eristyneitä markkinoita koskevan poikkeuksen vuoksi vielä välttämätöntä panna täytäntöön. Artiklan varastointilaitteiston haltijoiden eriyttämistä koskevat säännökset on sen sijaan sisällytettävä kansalliseen lain-

säädäntöön, eikä tätä ole toistaiseksi Suomessa toteutettu.

Pykälä koskee vertikaalisesti integroituneeseen maakaasualan yrityksen koskevaa varastointilaitteiston haltijaa, eli käytännössä yritystä, joka harjoittaa useampia maakaasualan toimintoja. Varastointilaitteiston haltijan olisi ehdotuksen mukaan oltava organisaationsa, oikeudellisen muotonsa ja päätöksentekomenettelyidensä osalta riippumaton yrityksen muusta maakaasun siirtoverkkoon, jakeluun tai varastointiin liittyvästä toiminnasta. Säännöksessä täsmennettäisiin lisäksi riippumattomuuden sisältöä direktiivin vaatimusten mukaisesti.

Pykälän 4 momentin mukaan varastointilaitteiston haltijan tulee laatia riippumattomuuden varmistamista ja toteuttamista koskeva ohjelma ja antaa vuosittain maakaasumarkkinaviranomaiselle kertomus toteutetuista toimenpiteistä. Pykäläehdotus vastaa sisällöltään direktiivin 15 artiklaa, eli siihen ei sisälly merkittäviä kansallisia linjanvetoja.

6 luku Luvat ja ilmoitukset

3 §. Pykälästä ehdotetaan poistettavaksi sen nykyiset säännökset maakaasuverkkoluvan peruuttamisesta. Samalla kumottaisiin myös 6 luvun 4 §, joka koskee luvan peruuttamisen seurauksia. Kyseiset säännökset siirrettäisiin säädösten johdonmukaisuuden vuoksi samassa yhteydessä annettavaan lakiin sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta, eli muutos olisi tältä osin lähinnä tekninen.

Uutena ehdotuksena pykälässä säädettäisiin siirtoverkonhaltijan maakaasuverkkoluvan myöntämistä koskevista lisävaatimuksista, joita sovellettaisiin 2 §:ssä säädettyjen vaatimusten lisäksi. Ehdotuksen mukaan hakijan olisi ensinnäkin omistettava Suomessa sijaitseva maakaasun siirtoverkko. Lisäksi hakijan tulisi täyttää lain 5 luvussa säädetyt vaatimukset toimintojen eriyttämisestä ja 2 a luvussa säädetyt vaatimukset siirtoverkonhaltijan riippumattomuudesta. Pykälässä säädettävät lisävaatimukset kuuluvat Suomen eristyneitä markkinoita koskevan poikkeuksen piiriin. Vaatimusten sääntely ei siis ole välttämätöntä, vaan säännöksillä lähinnä ennakoitaisiin lähitulevaisuudessa tapahtuvaa poikkeuksesta luopumista.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ehdoista, joita järjestelmävastuuseen määrättävän siirtoverkonhaltijan maakaasuverkkoluvassa voidaan asettaa. Erityisvaatimusten taustana on maakaasujärjestelmän tekninen luonne yhtenäisenä kokonaisuutena, jossa maakaasun tuotannon ja kulutuksen on oltava tasapainossa keskenään. Taloudelliseen kilpailuun perustuvilla avoimilla maakaasumarkkinoilla, jossa maakaasukaupan osapuolille on järjestetty pääsy muun toimijan maakaasuverkkoon, on välttämätöntä organisoida markkinapaikkoja, joissa eri tarkoituksiin tarvittavaa maakaasua voidaan myydä ja ostaa. Avointen maakaasumarkkinoiden toiminta edellyttää järjestelmän yhteisten toimintojen organisointia ja niihin liittyvien vastuiden järjestämistä sekä yhteistyötä eri maissa tai alueilla toimivien siirtoverkonhaltijoiden kesken. Maakaasujärjestelmän ja -markkinoiden yhteisten toimintojen hoitaminen kuuluisivat järjestelmävastaavaan siirtoverkonhaltijan tehtäviin.

5 §. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi virke, jonka mukaan maakaasumarkkinaviranomaisen tulee lupaharkinnassaan ottaa huomioon hankkeen merkitys maakaasun sisämarkkinoille. Lisäyksellä täydennetään maakaasumarkkinadirektiivin 4 artiklan 2 kohdan täytäntöönpanoa. Lisäksi pykälän 3 momenttia täsmennettäisiin siten, että hankelupaani voisi sen mukaan liittää luvan edellytysten kannalta tarpeellisia ehtoja ja siten, ettei hankelupaa voisi siirtää toiselle.

8 §. Lukuun ehdotetaan lisättäväksi uusi 8 §, jossa asetetaan velvollisuus ilmoittaa ja nimetä maakaasun varastointilaitteiston tai nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston haltija. Velvollisuus haltijan nimeämiseen perustuu maakaasumarkkinadirektiivin 12 artiklaan. Ehdotuksen mukaan toimintaa harjoittavan yrityksen olisi ilmoitettava haltija maakaasumarkkinaviranomaiselle vähintään kuusi kuukautta ennen kyseisen toiminnan aloittamista, minkä perusteella maakaasumarkkinaviranomainen tekisi varsinaisen nimityksen, jos yritys harjoittaa ilmoitettua toimintaa. Maakaasumarkkinaviranomainen voisi tapauskohtaisesti harkita nimityksen keston siten, että se olisi kuitenkin voimassa enintään kymmenen vuoden määräajan.

7 luku Ohjaus ja valvonta

1 §. Pykälässä säädettäisiin lain täytäntöönpanon ohjauksesta ja valvonnasta. Pykälän 1 momentin mukaan lain täytäntöönpanon yleinen ohjaus ja seuranta kuuluisivat edelleen ministeriölle.

Pykälän 2 momentin mukaan maakaasumarkkinaviranomaisen tehtävänä olisi puolestaan valvoa lain ja sen nojalla annettavien säännösten, viranomaismääräysten ja lupapäätösten noudattamista. Ehdotuksessa rajat ylittävien siirtoputkien rakentamisen valvonta sekä maakaasun tuonnin ja viennin valvonta siirrettäisiin ministeriöltä maakaasumarkkinaviranomaiselle. Valvonnasta säädettäisiin erikseen sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa.

Pykälän 3 momenttia muutettaisiin siten, että sen nykyinen säännös maakaasumarkkinaviranomaisen vuosikertomuksesta ja kansainvälisistä tiedonantovelvoitteista siirrettäisiin lakiin sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta. Tämän tilalle pykälään lisättäisiin säännös siitä, että kuluttaja-asiamies valvoo lain 4 luvun 6 ja 7 §:ssä tarkoitettuja sopimusehtoja kuluttajansuojan kannalta.

1 a—7 §. Lain 7 luvun 1 a—7 §:t ehdotetaan kumottavaksi ja siirrettäväksi asiasisällöltään tämän esityksen yhteydessä annettavaan lakiin sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta. Muutosehdotus on siis luonteeltaan tekninen ja sen tarkoituksena on lähinnä parantaa säädösten johdonmukaisuutta.

8 luku Vahingonkorvaus ja rangaistukset

1 §. Pykälä ehdotetaan päivitettäväksi siten, että sen pykäläviittaukset vastaavat muutetun lain sisältöä. Muutosehdotus on luonteeltaan tekninen.

9 luku Erinäiset säännökset

2 §. Pykälän salassapitoa koskevaa säännöstä ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että se vastaa paremmin maakaasumarkkinadirektiivin 16 artiklan vaatimuksia.

Pykälässä säädettäisiin verkonhaltijoille sekä maakaasun varastointi- ja käsittelylaitteistojen haltijoille laissa säädettyjä tehtäviä suorittaessaan tietoonsa saamia liike- ja am-

mattisalaisuuksia koskeva salassapitovelvollisuus viittaamalla viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 22 ja 23 §:ään sekä kyseisen lain 24 §:n 1 momentin 20 kohtaan. Säännös soveltuisi myös tilanteissa, joissa kysymys ei ole asiakirjasta, johon viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia sen 4 §:n mukaan sovelletaan. Kyseisen lain soveltamisala on sen 4 §:n nojalla rajattu viranomaisiin. Maakaasumarkkinalakiin otettava täsmennys on tarpeen, sillä kohderyhmään kuuluvat maakaasualan yritykset eivät ole viranomaisasemassa suorittaessaan maakaasumarkkinalain mukaisia tehtäviään.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 22 §:ssä säädetään asiakirjasalaisuudesta. Säännöksen 1 momentin mukaan viranomaisen asiakirja on pidettävä salassa, jos se on säädetty salassa pidettäväksi tai jos viranomainen on lain nojalla määrännyt sen salassa pidettäväksi taikka jos se sisältää tietoja, joista on lailla säädetty vaitiolovelvollisuus. Säännöksen 2 momentin mukaan salassa pidettävää asiakirjaa tai sen kopiota tai tulostetta siitä ei saa näyttää eikä luovuttaa sivulliselle eikä antaa sitä teknisen käyttöyhteyden avulla tai muulla tavalla sivullisen nähtäväksi tai käytettäväksi. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 23 §:ssä säädetään vaitiolovelvollisuudesta ja hyväksikäyttökiellosta. Pykälän 1 momentti kieltää salassa pidettävän asiakirjan sisällön paljastamisen. Vaitiolovelvollisuus jatkuu senkin jälkeen, kun toiminta viranomaisessa tai tehtävän hoitaminen viranomaisen lukuun on päättynyt. Pykälän 2 momentissa vaitiolovelvollisuus ulotetaan harjoittelijoihin sekä viranomaisen toimeksiannosta toimiviin. Pykälän 3 momentissa kielletään salassa pidettävien tietojen hyväksikäyttö omaksi taikka toisen hyödyksi tai toisen vahingoksi.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 20 kohdan mukaan salassa pidettäviä viranomaisen asiakirjoja ovat asiakirjat, jotka sisältävät tietoja yksityisestä liike- tai ammattisalaisuudesta. Salassa pidettäviä ovat myös asiakirjat, jotka sisältävät tietoja muusta vastaavasta yksityisen elinkeinotoimintaa koskevasta seikasta, jos tiedon antaminen niistä aiheuttaisi elinkeinoharjoittajalle taloudellista vahinkoa, ja

kysymys ei ole kuluttajien terveyden tai ympäristön terveellisyyden suojaamiseksi tai toiminnasta haittaa kärsivien oikeuksien valvomiseksi merkityksellisistä tiedoista tai elinkeinoharjoittajan velvollisuuksia ja niiden hoitamista koskevista tiedoista. Säännöstä tehostaisi maakaasumarkkinalain 8 luvun 3 §:n rangaistussäännös.

4 §. Pykäläehdotuksen mukaan maakaasumarkkinaviranomaisen tämän lain nojalla tekemiin päätöksiin haettaisiin nykykäytäntöä vastaavasti edelleen muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin niistä asioista, joissa muutoksenhaku maakaasumarkkinamarkkinaviranomaisen päätöksestä ohjattaisiin markkinaoikeuteen. Markkinaoikeuteen valitettaisiin tämän lain 2 luvun 4 §:n poikkeuslupaa ja 4 a §:n vapautusta koskevasta päätöksestä. Asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädettäisiin 1 päivänä syyskuuta 2013 voimaan tulevassa oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annettussa laissa. Energiamarkkinaviraston ennen tätä ajankohtaa antamia päätöksiä koskevaa muutoksenhakua varten annettaisiin siirtymäsäännökset lain voimaantulosäännöksessä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin muutoksenhausta työ- ja elinkeinoministeriön sekä ensiasteen muutoksenhakutuomioistuinten antamiin päätöksiin. Ministeriön tämän lain nojalla antamaan päätökseen sekä hallinto-oikeuden ja markkinaoikeuden antamaan päätökseen haettaisiin muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Maakaasumarkkinaviranomaiselle säädettäisiin oikeus hakea muutosta muutoksenhakutuomioistuimen antamaan päätökseen, jolla tuomioistuin on kumonnut sen antaman päätöksen tai muuttanut sitä. Ehdotetun säännöksen tavoitteena on antaa jatkovalitusoikeus maakaasumarkkinaviranomaiselle erityisesti sille kuuluvan yleisen edun valvontatehtävän vuoksi. Maakaasumarkkinaviranomaisen jatkovalitusoikeutta puoltaa myös maakaasumarkkinadirektiivin 41 artiklan 4 kohdan säännös, jossa edellytetään jäsenvaltioiden varmistavan, että kansallisille sääntelyviranomaisille annetaan toimivaltuudet, joiden nojalla ne voivat suorittaa tehtävänsä tehokkaasti. Maakaasumarkkinaviranomaisella olisi näillä pe-

rusteilla tarpeen säätää selvyiden vuoksi jatkovalitusoikeus sen lupa- ja sääntelyviranomaisena tekemissä päätöksissä.

5 §. Pykälässä säädettäisiin menettelystä, jota maakaasumarkkinaviranomaisen on noudatettava, jos hakijalle myönnetään 2 luvun 4 tai 4 a §:ssä tarkoitettu poikkeuslupa. Säännös vastaisi voimassaolevaa sääntelyä ja sillä pantaisiin osittain täytäntöön maakaasumarkkinadirektiivin 36 artiklan menettelysääntöjä. Maakaasumarkkinaviranomainen olisi säännöksen nojalla velvollinen noudattamaan erityisesti direktiivin 36 artiklan 4, 6, 8 ja 10 kohtien kansallisille viranomaisille osoitettuja menettelymääräyksiä.

6 §. Työ- ja elinkeinoministeriön ja maakaasumarkkinaviranomaisen tämän lain mukaisista suoritteista perittäisiin valtion maksuperustelain (150/1992) mukaan määräytyvät maksut.

Voimaantulosäännös. Voimaantulosäännöksen 1 kohdassa säädettäisiin lain voimaantulosta.

Voimaantulosäännöksen 2 kohdan mukaan lain 9 luvun 4 §:n 2 momenttia sovelletaan vasta 1 päivästä syyskuuta 2013. Tällöin tulisi voimaan myös asioiden käsittelyä markkinaoikeudessa uudistava laki oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa. Lain ennakoitun voimaantulon ja 1 päivä syyskuuta 2013 välisenä aikana markkinaoikeudessa vireille tulleisiin asioihin sovellettaisiin voimaantulosäännöksen 8 kohdan siirtymäsäännöstä.

Voimaantulosäännöksen 3 kohdan mukaan lailla kumotaan maakaasumarkkinalain 9 luvun 4 §:n muuttamisesta annettu laki (125/2013).

Voimaantulosäännöksen 4 kohdan mukaan kumottujen tai muutettujen säännösten nojalla annetut asetukset ja maakaasumarkkinaviranomaisen määräykset jäävät voimaan, kunnes tämän lain nojalla toisin säädetään tai määrätään.

Voimaantulosäännöksen 5 kohdassa säädettäisiin siirtymäsäännöksistä siirtoverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamista ja sähköverkkolupia koskevien menettelyjen vauhdittamiseksi. Lain voimaan tullessa toimivan siirtoverkonhaltijan on toimitettava maakaasuverkkolupahakemuksensa maakaasumarkkinaviranomaiselle kuukauden kuluessa lain voimaantulosta. Lain 6 luvun 3 §:n

1 momentin 3 kohdan vaatimusta siirtoverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamisesta ei sovelleta tilanteeseen, josta ei ole tullut tehdä lain 2 a luvun 1 §:n 1 momentin mukaista ilmoitusta. Maakaasumarkkinaviranomainen voisi ennen maakaasuverkkolupahakemuksen ratkaisemista päätöksellään muuttaa määrääjäksi järjestelmävastuuseen määrätyn siirtoverkonhaltijan voimassa olevan maakaasuverkkoluvan ehtoja tämän lain säännösten edellyttämällä tavalla. Säännös olisi tarpeen maakaasumarkkinadirektiivin siirtoverkonhaltijan tehtäviin ja järjestelmävastuuseen edellyttämien muutosten voimaan saattamiseksi mahdollisimman pian lain voimaantulon jälkeen.

Voimaantulosäännöksen 6 kohdan mukaan maakaasun toimittajan olisi tarjottava 4 luvun 3 §:n 3 momentissa pakollisiksi säädettyjä maksutapavaihtoehtoja kuluttajille viimeistään 1 päivä maaliskuuta 2014 alkaen. Siirtymäaika annettaisiin, jotta maakaasun toimittajilla olisi mahdollisuus sovittaa laskutuskäytäntönsä ja maksutapavaihtoehtojen järjestämiseksi vaadittavat tietojärjestelmän vastaamaan laissa asetettuja vaatimuksia.

Voimaantulosäännöksen 7 kohdan mukaan lain 4 luvun 6 §:n säännöstä sovelletaan myös ennen lain voimaantuloa tehtyihin maakaasusopimuksiin. Ehdotetut säännökset maakaasusopimuksista olisivat sisällöltään hyvin samanlaiset vastaavien voimassa olevien säännösten kanssa.

Lain 9 luvun 4 §:n 2 momenttia sovellettaisiin vasta 1 päivästä syyskuuta 2013. Koska ehdotettu laki on tarkoitus saattaa voimaan jo ennen tätä ajankohtaa, maakaasumarkkinaviranomaisen ennen tätä ajankohtaa antamia päätöksiä koskevaa muutoksenhakua varten annettaisiin siirtymäsäännökset voimaantulosäännöksen 8 kohdassa.

1.3 Laki sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta

1 luku Yleiset säännökset

1 §. Tavoite. Pykälässä säädettäisiin sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnan ja seurannan tavoitteista. Lain soveltajien tulisi huomioida nämä tavoitteet lakia soveltaessaan ja tulkitessaan.

Sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnan ja seurannan tavoitteena on sähkön ja maakaasun hyvän toimitusvarmuuden, kilpailukykyisen hinnan ja kohtuullisten palveluperiaatteiden turvaamiseksi energian käyttäjille edistää tehokkaasti, varmasti ja ympäristön kannalta kestävästi toimivia kansallisia ja alueellisia sähkö- ja maakaasumarkkinoita sekä Euroopan unionin sähkön ja maakaasun sisämarkkinoita. Lain tavoitteiden toteutuminen ilmenee viimekädessä sen vaikutuksina sähkön ja maakaasun loppukäyttäjille. Lain tavoitteiden toteutusta tulisi tämän vuoksi arvioida loppukäyttäjien näkökulmasta. Tämän vuoksi tavoitesäännöksessä asetettaisiin tavoitteeksi pyrkimys turvata loppukäyttäjille hyvä sähkön ja maakaasun toimitusvarmuus, kilpailukykyinen sähkön ja maakaasun hinta sekä kohtuulliset palveluperiaatteet. Sähkön ja maakaasun toimitusvarmuudella tarkoitettaisiin hankinta- ja toimitusvarmuutta sekä teknistä turvallisuutta.

2 §. Soveltamisala. Pykälässä säädettäisiin lain soveltamisalasta. Lakia sovellettaisiin niiden valvonta- ja seurantatehtävien hoitamiseen, jotka on säädetty Energiamarkkinaviraston tehtäväksi pykälässä mainitussa lainsäädännössä. Lakia sovellettaisiin siten kansallisen sähkö- ja maakaasumarkkinalaisäädännön sekä unionin sähkön ja maakaasun sisämarkkinoita koskevan lainsäädännön valvontaan ja seurantaan.

3 §. Määritelmät. Pykälässä lueteltaisiin tässä laissa tarkoitetut määritelmät. Lain termistö määriteltäisiin mahdollisimman yhdenmukaiseksi sähkö- ja maakaasumarkkinadirektiivien määritelmien kanssa. Siten lain määritelmiä tulisi soveltaa yhdenmukaisesti direktiivien määritelmien kanssa. Pykälän 2 momentin mukaan sähkömarkkinalaissa ja maakaasumarkkinalaissa säädetty määritelmät olisivat voimassa myös tätä lakia sovellettaessa.

2 luku Energiamarkkinaviraston tehtävät

4 §. Energiamarkkinaviraston toiminnan yleistavoitteet. Pykälässä lueteltaisiin ne tavoitteet, joita Energiamarkkinaviraston tulee tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä hoitaessaan edistää. Pykälän 1 kohdan mukaan Energiamarkkinaviraston tulisi tässä laissa tarkoitett-

tuja tehtäviä hoitaessaan edistää tehokkaasti, varmasti ja ympäristön kannalta kestävästi toimivia kansallisia sähkö- ja maakaasumarkkinoita sähkömarkkinalaissa ja maakaasumarkkinalaissa asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Pykälän muissa kohdissa puolestaan säädettäisiin Energiamarkkinaviraston laissa tarkoitetun toiminnan yleistavoitteiksi sähkömarkkinadirektiivin 36 artiklan sekä maakaasumarkkinadirektiivin 40 artiklassa säädettyt yleistavoitteet. Viimeksi mainittuja yleistavoitteita tulisi soveltaa yhdenmukaisesti direktiivien yleistavoitteiden kanssa.

Pykälän 2 momentin mukaan Energiamarkkinaviraston olisi yleistavoitteita toteuttaessaan otettava huomioon maakaasumarkkinalaissa sekä maakaasuverkkoasetuksessa säädetty poikkeukset. Näillä poikkeuksilla tarkoitetaan maakaasumarkkinadirektiivin 49 artiklan 1 kohtaan sekä maakaasuverkkoasetuksen 30 artiklaan perustuvia poikkeuksia.

5 §. Energiamarkkinaviraston yleinen valvontatehtävä. Pykälässä säädettäisiin Energiamarkkinaviraston yleisestä valvontatehtävästä. Sen mukaan Energiamarkkinaviraston tehtävänä olisi valvoa lain 2 §:ssä tarkoitettun kansallisen ja unionin lainsäädännön ja viranomaisten määräysten noudattamista sekä hoitaa muut lain 2 §:ssä tarkoitettussa lainsäädännössä sille annetut tehtävät.

6 §. Energiamarkkinaviraston tehtävät kansallisena sääntelyviranomaisena. Pykälässä 1 momentissa säädettäisiin tehtävät, joista Energiamarkkinaviraston kansallisena sääntelyviranomaisena tulisi erityisesti vastata. Säännöksellä säädettäisiin Energiamarkkinaviraston tehtäväksi sähkömarkkinadirektiivin 37 artiklan 1 kohdassa ja maakaasumarkkinadirektiivin 41 artiklan 1 kohdassa säädetty kansallisten sääntelyviranomaisten yhdenmukaistetut tehtävät. Näitä tehtäviä tulisi soveltaa yhdenmukaisesti direktiivien kanssa. Kansalliselle sääntelyviranomaiselle kuuluvista tehtävistä on lisäksi säädetty toisaalla lain 2 §:ssä tarkoitettussa unionin lainsäädännössä.

Pykälän 1 momentin 9 kohdan seurantaa toteuttaessaan Energiamarkkinaviraston tulisi seurata mainittujen direktiivinkohtien j alakohdan mukaisesti esimerkiksi, miten avoimia ja tehokkaita tukku- ja vähittäismyynti-

markkinat ovat ja missä määrin niillä esiintyy kilpailua, mihin kuuluvat sähkö- ja maakaasupörssit, kotitalousasiakkaiden maksamat hinnat, mukaan lukien ennakkomaksujärjestelmät, toimittajaa vaihtaneiden asiakkaiden määrä, verkosta kytkettyjen asiakkaiden määrä, ylläpitopalvelujen maksut ja näiden palvelujen toteuttaminen ja kotitalousasiakkaiden tekemät valitukset, sekä mahdollisia kilpailun vääristymiä tai rajoituksia, mihin sisältyy kaikkien asiaa koskevien tietojen antaminen, sekä saattaa tarvittaessa tapaukset asiaankuuluvien kilpailuviranomaisten käsiteltäviksi.

Edellä mainittujen direktiivinkohtien 1 alakohtassa edellytetään kansallisen sääntelyviranomaisen noudattavan sopimusvapautta. Vaikka kyseistä tehtävää ei ole kirjattu pykälän säännökseen, on Suomen oikeusjärjestykseen sisältyvistä yleisistä periaatteista johdettavissa, että Energiamarkkinaviraston tulee kansallisen sääntelyviranomaisen tehtäviä hoitaessaan ottaa huomioon Suomen oikeusjärjestykseen sisältyvä sopimusvapauden periaate.

7 §. *Kansallisen sääntelyviranomaisen toimintakertomus.* Energiamarkkinaviraston olisi annettava vuosittain kertomus toiminnastaan kansallisena sääntelyviranomaisena ministeriölle, energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyövirastolle ja komissiolle. Kertomus olisi julkaistava. Kertomuksessa olisi esitettävä toteutetut toimenpiteet ja saavutetut tulokset lain 6 §:ssä tarkoitetuista tehtävistä sekä arvio siitä, kuinka sähkön kantaverkonhaltijoiden ja maakaasun siirtoverkonhaltijoiden investointisuunnitelmat vastaavat sähkön ja maakaasun siirtoverkonhaltijoiden eurooppalaisten verkostojen laatimia, yhteisönlaajuisia verkon kehittämissuunnitelmia. Arvioon voi sisältyä suosituksia investointisuunnitelmien muuttamisesta.

8 §. *Energiamarkkinaviraston suorittama sähkön ja maakaasun toimitusvarmuuden seuranta.* Pykälässä säädettäisiin Energiamarkkinaviraston suorittamasta sähkön ja maakaasun toimitusvarmuuden seurannasta. Säännöksellä saatettaisiin voimaan sähkömarkkinadirektiivin 4 artiklassa ja maakaasumarkkinadirektiivin 5 artiklassa asetetut velvoitteet. Pykälän 1 momentissa asetettaisiin Energiamarkkinavirastolle velvoite yh-

teistyössä muiden viranomaisten kanssa seurata sähkön sekä maakaasun tarjonnan ja kysynnän tasapainon kehitystä, sähkö- ja maakaasuverkkojen laatua ja niiden ylläpidon tasoa sekä toimenpiteitä sähkön ja maakaasun kysyntähuippujen kattamiseksi ja toimittajien toimitusvajauksen hoitamiseksi.

Pykälän 2 momentissa asetettaisiin Energiamarkkinavirastolle velvoite julkaista joka toinen vuosi sähkön toimitusvarmuutta koskeva kertomus sekä vuosittain maakaasun toimitusvarmuutta koskeva kertomus kunkin vuoden 31 päivään heinäkuuta mennessä. Kertomus olisi toimitettava ministeriölle ja komissiolle. Energiamarkkinavirasto voisi tarkastella kertomuksissa myös muita niiden aihepiireihin liittyviä kysymyksiä.

3 luku **Energiamarkkinaviraston toimivalta valvonta-asioissa**

9 §. *Energiamarkkinaviraston toimivalta valvonta-asioissa.* Pykälässä säädettäisiin Energiamarkkinaviraston toimivallasta valvonta-asioissa. Valvontatoimivalta olisi jälkikäteistä, ellei toimivaltaa erikseen ole säädetty muualla lainsäädännössä etukäteiseksi. Energiamarkkinaviraston jälkikäteinen toimivalta käsittäisi muun muassa lain 6 §:ssä kansalliselle sääntelyviranomaiselle kuuluvat valvonta- ja seurantatehtävät. Energiamarkkinaviraston etukäteisestä toimivallasta säädettäisiin puolestaan lain 10 §:ssä.

Energiamarkkinavirasto voisi pykälään perustuvassa päätöksessään määrätä ne nimenomaiset toimenpiteet, joilla valvottava velvoitetaan säännösten rikkomistapauksessa korjaamaan virheensä tai laiminlyöntinsä. Lisäksi Energiamarkkinavirastolle annettaisiin toimivalta määrätä palautettavaksi yksittäisille asiakkaille näiltä virheellisesti perityksi todettuja maksuja. Ehdotettu toimivalta koskisi tältä osin niitä tapauksia, joissa Energiamarkkinavirasto on nimenomaisesti todennut valvottavan menetelleen säännösten vastaisesti. Sen sijaan toimivalta ei ulottuisi valvottavan tai tämän asiakkaan välisiin sopimusriitoihin, jotka kuuluvat yleisten tuomioistuinten ratkaistaviksi. Palautus koskisi muita kuin 14 §:ssä tarkoitettuja valvontajaksoon perustuvia palautuksia. Säännös vastaisi

nykyistä sähkömarkkinalain ja maakaasumarkkinalain soveltamiskäytäntöä.

10 §. *Energiamarkkinaviraston vahvistamat ehdot ja menetelmät.* Pykälään ehdotetaan sähkömarkkinadirektiivin 37 artiklan 6 kohtaan ja maakaasumarkkinadirektiivin 41 artiklan 6 kohtaan perustuvia säännöksiä Energiamarkkinavirastolle kuuluvasta etukäteisestä toimivallasta verkonhaltijan, nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston haltijan sekä järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan ja järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan ehtojen ja palvelujen hinnoittelua koskevien menetelmien asettamisessa. Etukäteistä toimivaltaa olisi verkonhaltijoiden ja järjestelmävastaavan sekä nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston haltijan toimintaan 1 momentissa luetelluissa tapauksissa. Muissa tapauksissa Energiamarkkinaviraston toimivalta olisi luonteeltaan jälkikäteistä.

Nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston haltijan ehtojen etukäteinen vahvistaminen koskisi verkonhaltijoista poiketen nesteytetyn maakaasun käsittelylaitoksen käyttöoikeudesta perittäviä tariffeja. Koska nesteytetyn maakaasun käsittelylaitosten toiminta poikkeaa luonteeltaan verkkotoiminnasta eikä laitteistojen haltijoihin kohdistu verkon kehittämisvelvollisuuteen verrattavaa laaja-alaista kehittämisvelvollisuutta, olisi nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistojen käyttöoikeudesta perittävien maksujen sääntely mahdollista rakentaa sellaiseksi, ettei verkonhaltijoihin sovellettavaa, valvontajaksoihin perustuvaa verkkomaksujen valvontaa vastaavaa menettelyä arvioida tarvittavan nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistojen käyttöoikeudesta perittävien maksujen valvonnassa.

Etukäteinen toimivalta merkitsisi sitä, että verkonhaltija, järjestelmävastaava kantaverkonhaltija tai järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija ei saisi ottaa käyttöön etukäteisen toimivallan piiriin kuuluvien palveluiden ehtoja ja niiden hinnoittelua koskevia menetelmiä ennen kuin Energiamarkkinavirasto on antanut niitä koskevan vahvistuspäätöksen. Vastaava menettely koskisi myös ehtoja, edellytyksiä ja tariffeja, jotka liittyvät oikeuteen käyttää nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistoja.

Energiamarkkinavirasto ei olisi vahvistuspäätöstä antaessaan sidottu verkonhaltijan esittämiin ehtoihin tai menetelmiin, vaan virastolla olisi oikeus sähkömarkkinadirektiivin 37 artiklan 10 kohdan sekä maakaasumarkkinadirektiivin 41 artiklan 10 kohdan edellyttämällä tavalla poiketa verkonhaltijan esityksestä. Vahvistuspäätös olisi luonteeltaan yhteen toiminnanharjoittajaan kohdistuva hallintopäätös, johon toiminnanharjoittajalla olisi muutoksenhakuoikeus. Samalla päätöksellä voitaisiin tarvittaessa asettaa ehdot useillekin toiminnanharjoittajille.

Ehdotetun 1 momentin mukaan ennalta vahvistettavia ehtoja ja menetelmiä olisivat 1) menetelmät verkonhaltijan verkkotoiminnan tuoton ja siirtopalvelusta perittävien maksujen määrittämiseksi valvontajakson aikana, 2) ehdot, edellytykset ja tariffit, jotka koskevat oikeutta käyttää nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistoja, 3) verkonhaltijan siirtopalvelun ehdot, 4) verkonhaltijan liittämispalvelun ehdot ja menetelmät liittämisestä perittävien maksujen määrittämiseksi, 5) ylikuormituksen hallintaa ja siirtokapasiteetin jakamista kantaverkossa ja siirtoverkossa koskevat ehdot sekä menetelmät ylikuormituksesta perittävien maksujen määrittämiseksi ja menetelmät ylikuormituksen hallinnasta saatujen tulojen käyttämisestä, 6) järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan ja järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan järjestelmävastuun piiriin kuuluvien palvelujen ehdot sekä menetelmät palveluista perittävien maksujen määrittämiseksi sekä 7) menetelmät järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan sähkökaupan ja taseselvityksen edellyttämän tiedonvaihdon kehittämistehtävästä perimien maksujen määrittämiseksi. Lain 12 §:ssä määritellyt aineellisoikeudelliset säännökset asettaisivat puitteet Energiamarkkinaviraston vahvistuspäätöksille. Viraston päätöksen tulisi perustua niiden säännöksiin.

Hinnoittelussa noudatettavien menetelmien vahvistamista koskevassa päätöksessä voitaisiin määrätä pykälän 2 momentissa säädettyistä asioista. Pykälän säännöstä ei sovellettaisi nesteytetyn maakaasun käsittelylaitoksen haltijaan.

Vahvistuspäätöksessä määrättäisiin, miten eri pääomaerät otetaan huomioon hinnoittelun perusteena olevaa verkkotoimintaan si-

toutunutta pääomaa määritettäessä. Lisäksi tiettyjen pääomaerien kuten sähköverkon osalta vahvistettaisiin hinnoittelun perusteena käytettävien pääomien arvostusperiaatteet ja -menetelmät. Sähköverkkojen kirjanpitoarvot eivät yleensä aiemman verosidonnaisuuden vuoksi kuvasta niihin sitoutunutta todellista pääomaa. Myös eri verkonhaltijoiden välillä on erilaisesta yrityshistoriasta johtuen huomattavia eroja. Tämän vuoksi vahvistuspäätöksissä tulisi eri verkonhaltijoiden tasapuolisen kohtelun varmistamiseksi soveltaa yhtenäisiä laskentamenetelmiä. Sen sijaan varsinaisia hinnoittelussa sovellettavia pääomamääriä vahvistuspäätöksessä ei tulisi vahvistamaan etukäteen, vaan ne voisivat vaihdella vuosittain verkonhaltijan omaisuuden muuttuessa.

Vahvistuspäätöksessä määrättäisiin myös verkkotoimintaan sitoutuneelle pääomalle kohtuulliseksi katsottavan tuottoprosentin määrittelymenetelmä. Ennustettavuuden parantamiseksi tuottoprosentin määrittelymenetelmä tulisi laatia sellaiseksi, että seuraavan vuoden tuottoprosentti voidaan laskea etukäteen. Kohtuullisen tuottoprosentin määrittelyyn sisältyisi myös riskitason määrittäminen. Riskitasoa arvioitaessa voitaisiin tarvittaessa ottaa huomioon eri yritystyyppien mahdollisesti erilaiset olosuhteet. Siten tuottoprosentit voivat vaihdella yritystyypeittäin, kuten maakaasuverkkotoiminnan ja sähköverkkotoiminnan tuottoprosentit ja esimerkiksi verovelvollisuuden mukaan. Sillä seikalla, onko kyseessä esimerkiksi ns. kaupunki- tai maaseutuyhtiö, ei ole kuitenkaan tuottoprosentin kannalta merkitystä.

Vahvistuspäätöksessä määrättäisiin lisäksi periaatteet, joita sovellettaisiin verkkotoiminnan tuloslaskelman ja taseen oikaisussa. Näissä periaatteissa määriteltäisiin menetelmät, miten verkkotoimintaan sitoutunut pääoma jaetaan omaan ja vieraaseen pääomaan, miten verkosta sekä muusta käyttöomaisuudesta tehtävät poistot käsitellään verkkopalveluiden hinnoittelussa ja verkkopalveluhintojen kohtuullisuuden arvioinnissa.

Vahvistuspäätöksessä vahvistettaisiin jokaiselle verkonhaltijalle alkavaa valvontajaksoa koskeva tehostamistavoite, johon voisi sisältyä myös tuottavuuden kasvun huomioon ottava toimialan yleinen tehostamistavoite.

Samoin vahvistettaisiin menetelmät, miten tehostamistavoitteen toteutumista seurattaisiin ja miten tehostamistavoitteen toteutuminen otettaisiin huomioon verkkopalvelujen hinnoittelussa. Asetettavan tehostamistavoitteen tulisi kannustaa kaikkia verkonhaltijoita tehokkaaseen toimintaan ja tehokkuuden parantamiseen. Tehostamistavoitteen asettaminen edellyttää verkonhaltijan nykyisen tehostamispotentiaalin arviointia tehokkuusmittauksen avulla sekä toimialan tuottavuuden kasvumahdollisuuksien määrittämistä. Verkonhaltijakohtaisesti tehokkuusmittauksella arvioitu tehostamispotentiaali ja toimialan yleinen tuottavuuden kasvumahdollisuus tulisi vahvistuspäätöksessä muuntaa valvontajaksoa koskevaksi verkonhaltijakohtaiseksi tehostamistavoitteeksi. Tehostamistavoitetta määritettäessä tulisi mitatun tehostamispotentiaalin ohella ottaa huomioon myös, mikä on verkonhaltijan tosiasiallinen toiminnan tehostamismahdollisuus valvontajakson aikana. Tehostamistavoite tulisi määrittää siten, ettei tavoite ohjaisi verkonhaltijan toimintaa tavalla, joka vaarantaa sähkön toimitusvarmuuden tai riittävän hyvälaatuisen sähkön toimitusten varmistamisen.

Vahvistuspäätöksessä voitaisiin vahvistaa jokaiselle verkonhaltijalle alkavaa valvontajaksoa koskevat tavoitteet verkkotoiminnan toimitusvarmuudelle ja laadulle sekä kehittämiselle. Samoin voitaisiin vahvistaa menetelmät, miten toimitusvarmuus- ja laatu- sekä kehittämistavoitteiden toteutumista seurattaisiin ja miten toimitusvarmuus- ja laatu- sekä kehittämistavoitteiden toteutuminen otettaisiin huomioon verkkopalvelujen hinnoittelussa. Asetettavien toimitusvarmuus- ja laatu- sekä kehittämistavoitteiden tulisi kannustaa ja ohjata kaikkia verkonhaltijoita myös vastuulliseen kunnossapitotoimintaan. Toimitusvarmuus- ja laatu- tavoitteiden asettaminen voisi edellyttää esimerkiksi historiatietoja verkonhaltijan toimitusvarmuudesta ja laadusta, jotta keskeytyskustannusten historiaan pohjautuva referens-

sitaso voitaisiin määrittää verkonhaltijalle ja verkkotoiminnan toimitusvarmuuden ja laadun kehitystä voitaisiin seurata vertaamalla kunkin valvontajakson vuoden toimitusvarmuuden ja laadun sekä kehittämisen tasoa asetettuun referenssitasoon. Vahvistuspäätöksessä voitaisiin vahvistaa verkon kehittämiseen kannustavia menetelmiä myös esimerkiksi uusien verkkotekniikoiden tutkimiseen ja kehittämiseen sekä niiden tehokkaaseen käyttöönottoon. Verkon kehittämiseen kannustavilla menetelmillä voidaan kannustaa verkonhaltijaa myös esimerkiksi kehittämään ja edistämään innovatiivisia teknisiä ja toiminnallisia ratkaisuja verkkotoimintaan, joiden avulla voidaan esimerkiksi parantaa verkon toimitusvarmuutta ja laatua erilaisissa tilanteissa.

Vahvistuspäätöksessä voitaisiin määrätä myös verkonhaltijan hinnoittelurakenteen määrittämistavasta, jos määrittämistapa on tarpeen verkkoon pääsyn toteuttamiseksi tai Suomea sitovan kansainvälisen velvoitteen täytäntöönpanemiseksi taikka jos määrittämistapa liittyy järjestelmävastuun piiriin kuuluvien palvelujen hinnoitteluun. Verkkoon pääsyn toteuttamiseksi voitaisiin vahvistuspäätöksessä määrätä verkonhaltijan hinnoittelurakenteesta esimerkiksi siten, että sähkökaupan kilpailua rajoittavia ehtoja voitaisiin määrätä poistettavaksi. Vahvistuspäätöksessä ei kuitenkaan voitaisi määrätä painotuksia eri hintakomponenttien välillä, mikäli painotus perustuu muihin kuin 5 kohdassa mainittuihin perusteisiin.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin vahvistuspäätösten voimassaoloajoista. Pykälän 1 momentin 1 kohdan menetelmiä koskevaa päätöstä sovellettaisiin kahden toisiaan seuraavan neljän vuoden pituisen valvontajakson ajan. Ennen uuden valvontajakson alkamista Energiamarkkinaviraston tulisi valmistella uusi vahvistuspäätösluonnos, jossa päätöksen sisältämiä menetelmiä on tarpeen mukaan kehitetty valvonnasta saatujen kokemusten perusteella. Tämä luonnos viraston tulisi saattaa riittävän julkisen keskustelun kohteeksi ennen seuraavaa valvontajaksoa koskevien uusien vahvistuspäätösten antamista. Uutta toimijaa koskeva vahvistuspäätös olisi voimassa vain kulumassa olevan valvontajakson loppuun, jotta uuteen toimijaan voitai-

siin soveltaa yhtäläisiä periaatteita kuin muihinkin toimijoihin. Tarkoituksena on, että kesken valvontajaksoa aloittavaan verkonhaltijaan ei sovellettaisi valvontajaksojen eri rytmisiä kuin muihin. Vahvistuspäätös, jota sovellettaisiin 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuihin nesteytetyn maakaasun käsittelylaitoksen haltijan ehtoihin, edellytyksiin ja tarifeihin, olisi voimassa Energiamarkkinaviraston määrittämän enintään kahden vuoden pituisen määräajan. Muut kuin 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettut vahvistuspäätökset olisivat pääsääntöisesti voimassa toistaiseksi. Tällaisen menettelyn soveltaminen olisi edelleen mahdollista siltä osin kuin kysymyksessä ei ole ehto, johon sovelletaan 1 kohdan mukaista kahta toisiaan seuraavaa neljän vuoden pituista valvontajaksoa.

11 §. Suljetun jakeluverkon haltijan ehtojen ja menetelmien vahvistaminen. Pykälässä säädettäisiin ehtojen ja menetelmien vahvistamisesta suljetun jakeluverkon haltijalle. Säännös vastaisi sähkömarkkinadirektiivin 28 artiklan 2 ja 3 kohdissa sekä maakaasumarkkinadirektiivin 28 artiklan 2 ja 3 kohdissa asetettuja tavoitteita. Suljetun jakeluverkon toiminnan laajuus ja liiketoiminta ovat pienempiä kuin yleisessä jakeluverkossa. Tällöin ehtojen ja menetelmien vahvistamisessa voisi olla eroja yleisiin jakeluverkkoihin verrattuna. Vahvistuspäätös voisi olla suppeampi tai yleisluontoisempi kuin yleisissä jakeluverkoissa. Päätöksen tulisi kuitenkin mahdollistaa verkkoon pääsy. Energiamarkkinavirasto voisi myös edellyttää suljetun jakeluverkon haltijan esityksestä poikkeavien ehtojen noudattamista. Vahvistamiseen sovellettaisiin 10 §:ää ja menettelyyn tätä lakia.

12 §. Vahvistuspäätöksen aineellisoikeudellinen perusta. Pykälässä määriteltäisiin aineellisoikeudellinen perusta, jolle lain 10 ja 11 §:ssä tarkoitettujen vahvistuspäätösten tulisi perustua. Vahvistuspäätösten tulisi perustua sähkö- ja maakaasumarkkinoita koskevan kansallisen ja unionin lainsäädännön säännöksiin sekä energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston mahdollisesti tekemään päätökseen, jolla virasto on vahvistanut rajat ylittävään infrastruktuuriin pääsyn ehdot.

13 §. Vahvistuspäätöksen muuttaminen. Pykälä sisältäisi säännökset siitä, milloin

Energiamarkkinaviraston etukäteen antamia vahvistuspäätöksiä voidaan muuttaa. Säännös vastaa pääosin nykyistä sähkömarkkinalain ja maakaasumarkkinalain soveltamiskäytäntöä. Vahvistuspäätökseen kohdistuu hallintopäätöksenä oikeusvoimavaikutus, jonka perusteella päätöksen antanut viranomaisen ei voi enää ottaa käsiteltäväkseen lainvoimaisesti ratkaistua asiaa, ellei se voi tukeutua nimenomaiseen, tällaiseen puuttumiseen oikeuttavaan toimivaltasäännökseen. Sähkömarkkinadirektiivin 37 artiklan 10 kohta sekä maakaasumarkkinadirektiivin 41 artikla 10 kohta puolestaan edellyttävät, että viranomaisella on oikeus vaatia muutoksia verkkopalvelun ehtoihin.

Vahvistuspäätöstä voidaan muuttaa uudella päätöksellä ensinnäkin siinä tapauksessa, että päätöksen kohteena oleva toiminnanharjoittaja tekee aloitteen päätöksen muuttamisesta. Kyseessä voidaan katsoa olevan poikkeuksellinen säännös verrattuna tavanomaiseen hallintomenettelyyn. Koska muut kuin valvontajaksoon perustuvat vahvistuspäätökset ovat pääsääntöisesti voimassa toistaiseksi, on päätöksiä aika ajoin tarvetta muuttaa. Päätöksen kohteena olevan toiminnanharjoittajan ollessa asian vireillepanijana tulee soveltaa samoja perusteita kuin Energiamarkkinaviraston muuttaessa päätöstä oma-aloitteisesti. Energiamarkkinavirasto on joka tapauksessa velvollinen huolehtimaan siitä, että uusikin vahvistuspäätös täyttää säännösten asettamat vaatimukset. Energiamarkkinavirasto harkitsee tapauskohtaisesti, onko vahvistuspäätöksen muuttamiselle tarpeeksi painavia perusteita. Harkinnassa tulee huomioida verkonhaltijan ja sen asiakkaiden oikeusturva sekä sähkö- ja maakaasumarkkinoiden ja niiden erityisvalvonnan toimivuus. Olosuhteiden muutoksen olennaisuutta arvioitaessa tulee huomioida direktiivien tavoite niin sanotun etukäteisvalvonnan periaatteen ylläpitoon. Painavan syyn edellytys päätöksen antamisen jälkeen tapahtuneen olosuhteiden olennaisen muutoksen johdosta edellyttäisi, että olosuhteiden olennainen muutos on myös vaikuttanut toiminnanharjoittajan tosiasiallisiin taloudellisiin toimintamahdollisuuksiin. Tätä arvioitaessa tulisi lisäksi ottaa huomioon, mikä on yrityksen kustannustaso verrattuna kustannuksiin, joihin yrityksellä olisi tosiasii-

allinen mahdollisuus. Kahdelle toisiaan seuraavalle neljän vuoden valvontajaksoille sisältyy väistämättä joitain vaihteluita, eikä tavoitteena tulisi olla että määräajaksi annettuja vahvistuspäätöksiä muutettaisiin liian kevyin perustein. Pääsääntönä tulisi säilyä se, että vahvistuspäätökset ovat voimassa valvontajakson ajan.

Päätöksen kohteena olevan toiminnanharjoittajan lisäksi Energiamarkkinavirasto voisi tehdä itse aloitteen vahvistuspäätöksen muuttamisesta. Tässä tapauksessa aloite voisi pohjautua alun perin myös toiminnanharjoittajan asiakkaan Energiamarkkinavirastolle tekemään tutkintapyyntöön. Energiamarkkinaviraston aloitteesta vahvistuspäätöstä voitaisiin muuttaa säännöksessä mainituissa tapauksissa. Mikäli tarve vahvistuspäätöksen muuttamiseen perustuu Energiamarkkinaviraston tekemään virheeseen tai päätöksen antamisen jälkeen tulleet uuteen selvitykseen, sovelletaan puolestaan hallintolain (434/2003) ja hallintolainkäyttölain (586/1996) yleisiä säännöksiä. Energiamarkkinaviraston olisi tehtävä muutokset viran puolesta niihin vahvistuspäätöksiin, joihin muutoksenhakutuo-

mioistuimen antama ratkaisu vaikuttaa. Pykälän 2 momentissa on täsmennetty aikarajoja, joiden kuluessa muutoshakemus tulee tehdä Energiamarkkinavirastolle. Säännöksellä pyritään vahvistamaan vahvistuspäätösten oikeusvoimaa, jotta muutoshakemuksilla ja niihin annettuja päätöksiä koskevilla muutoksenhauilla ei lykättäisi aiheettomasti mahdollisten ylisuurten maksujen palauttamista asiakkaille. Jos vahvistuspäätös on annettu määräajaksi, on päätöksen kohteen tehtävä hakemus päätöksen muuttamisesta Energiamarkkinavirastolle ennen vahvistuspäätöksen voimassaoloajan päättymistä tai, jos hakemuksen perusteena on 1 momentin 4 kohta, kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun olosuhteiden muutos on ilmennyt, kuitenkin viimeistään 60 päivän kuluessa vahvistuspäätöksen voimassaoloajan päättymisestä. Jos hakemuksen perusteena on 1 momentin 3 kohta, hakemus voidaan valvontajakson päättymisen jälkeen tehdä kuitenkin 60 päivän kuluessa siitä, kun muutoksenhakutuo-

14 §. *Energiamarkkinaviraston päätös valvontajakson päätyttyä.* Pykälässä säädettäisiin Energiamarkkinaviraston valvontajakson päätyttyä antamasta päätöksestä, jossa arvioitaisiin, onko verkonhaltijan noudattama hinnoittelu ollut valvontajakson aikana kokonaisuudessaan säännösten ja 10§:n 1 momentin 1 kohdan tarkoittaman vahvistuspäätöksen mukaista. Verkkohinnoittelun tulisi täyttää niiden mukaiset vaatimukset koko valvontajakson aikana, mutta yksittäisinä vuosina niistä voisi olla poikkeamia. Valvontajaksoon perustuva tarkastelu mahdollistaisi verkonhaltijalle pitkäjännitteisemmät suunnittelu- ja toimintamahdollisuudet muun muassa investointien toteuttamiselle sekä antaisi paremmat mahdollisuudet huomioda toiminnassa säätilan vaihteluiden aiheuttamat vuotuiset eroavuudet. Arviointi tehtäisiin ja valvontapäätös annettaisiin kultakin valvontajaksoilta erikseen, vaikka vahvistuspäätös olisiikin ehdotuksen mukaan voimassa kahden peräkkäisen valvontajakson ajan.

Energiamarkkinavirastolle säädettäisiin toimivalta määrittää verkonhaltijan valvontajakson aikana syntynyt verkkotoiminnan tuotto sekä arvioida, onko tämä tuotto säännösten ja valvontajaksoa varten annetun vahvistuspäätöksen mukainen. Energiamarkkinavirastolla olisi toimivalta velvoittaa päätöksessään verkonhaltija alentamaan siirtopalvelumaksujaan seuraavan valvontajakson aikana määrällä, jolla verkkotoiminnan tuotto on valvontajakson kuluessa ylittänyt kohtuullisen tuoton määrän tai oikeuttaa verkonhaltijaa korottamaan siirtopalvelumaksujaan valvontajakson aikana sillä määrällä, jolla verkkotoiminnan tuotto on päättyneen valvontajakson kuluessa alittanut kohtuullisen tuoton määrän. Tasointu toteutettaisiin yleisenä tasointuksena asiakkaille näitä koskevan hinnoittelun kautta. Verkonhaltijalle olisi tarkoituksenmukaista antaa mahdollisuus myös kohtuullisen tuoton alittavan määrän tasointukseen seuraavan valvontajakson kuluessa, koska muussa tapauksessa osa verkonhaltijoista hinnoittelisi siirtopalvelumaksunsa jatkuvasti varmuuden vuoksi yli hyväksyttävän määrän, jotta tuottotavoite ei jäisi satunnaisen tai ennakoimattoman syyn vuoksi toteuttamatta.

Kohtuullisen tuoton alittavan määrän tasointusjakso rajattaisiin seuraavaan valvontajaksoon. Tämän jälkeen tasointtaminen ei olisi enää mahdollista. Tasointusjakson pituutta olisi tarkoituksenmukaista rajoittaa, jotta omistajan tuottovaatimuksen muuttuminen tai verkonhaltijan omistajanvaihdos eivät johtaisi kohtuullisen tuoton alittavien määrien perimiseen pitkältä ajalta jälkikäteen. Merkittävän ylihinnoittelun ehkäisemiseksi verkonhaltijan tulisi suorittaa palautuksen yhteydessä korkoa palautettavalle määrälle, jos verkkotoiminnan tuotto on ylittänyt valvontajakson kuluessa kohtuullisen tuoton määrän vähintään 5 prosentilla. Alennettavaan määrään lisättävä korko laskettaisiin koko alennettavalle määrälle vuotuisena korkona päättäneen valvontajakson ajalta vahvistuspäätöksen mukaisesti määritetyn oman pääoman koron keskiarvon mukaan.

Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin nykyisen sähkömarkkinalain ja maakaasumarkkinalain säännöksiä täsmentäen maininta, jonka mukaan 1 momentissa tarkoitettua päätöstä ei saa antaa, ellei kysymyksessä olevaa valvontajaksoa koskeva vahvistuspäätös ole lainvoimainen. Käytännössä näin on ollut myös nykyistä sääntelyä sovellettaessa.

Pykälän 3 momentin mukaan Energiamarkkinavirasto voisi erityisestä syystä pidentää 1 momentissa tarkoitettua tasointusjaksoa. Tasointusjakson pidentämiseen oikeuttava erityinen syy voisi olla esimerkiksi se, että Energiamarkkinaviraston tässä pykälässä tarkoitettu päätös on muutoksenhaun johdosta muuttunut merkittävästi tasointusjakson kuluessa. Tällaisessa tapauksessa tasointuksen toteuttaminen jäljellä olevan tasointusjakson kuluessa voisi johtaa sekä verkonhaltijan että tämän asiakkaiden kannalta epätarkoituksenmukaisen suuriin siirtopalvelumaksujen muutoksiin. Säännös vastaa nykyistä sähkömarkkinalain ja maakaasumarkkinalain soveltamiskäytäntöä.

15 §. *Verkkoliiketoiminnan luovutus ja verkonhaltijoiden sulautuminen valvontajakson ollessa kesken.* Pykälässä säädettäisiin valvontajakson jatkumisesta ja vastuiden siirtymisestä verkonhaltijan luovuttaessa verkkoliiketoiminnan uudelle toiminnanharjoittajalle tai verkonhaltijan sulautuessa toiseen verkonhaltijaan. Säännös soveltuisi myös verk-

koliiketoiminnan osittaiseen luovutukseen, esimerkiksi tilanteisiin joissa verkonhaltija ostaa toiselta verkonhaltijalta merkittävän maantieteellisen alueen verkon.

Säännös sisältäisi verkkotoiminnan luovutusta koskevan yleisperiaatteen, jonka mukaan luovutettavaa tai siirtyvää verkkoliiketoimintaa koskevaa vahvistuspäätöstä sekä siihen liittyviä velvoitteita ja oikeuksia sovellettaisiin myös verkkoliiketoiminnan vastaanottavaan toiminnanharjoittajaan valvontajakson loppuajan. Luovutuksensaaja tai vastaanottava verkonhaltija vastaisi luovuttavan tai sulautuvan verkonhaltijan asiakkaille 14 §:n mukaisesta siirtopalvelumaksujen palautuksesta myös siltä osin kuin palautus perustuisi luovutusta tai sulautumista edeltävään valvontajakson osaan. Vastaavasti luovutuksensaaja tai vastaanottava yhteisö saisi edukseen 14 §:ssä tarkoitetun oikeuden siirtopalvelumaksujen korottamiseen myös siltä osin kuin oikeus perustuu luovuttajan tai sulautuvan verkonhaltijan toimintaan luovutusta tai sulautumista edeltävän valvontajakson osan aikana. Säännös vastaa tältä osin yhteisöjen sulautumista koskevan lainsäädännön varojen ja velkojen siirtymistä koskevaa periaatetta. Siltä varalta, että siirtyvän vastuun määrästä syntyisi epäselvyyttä, ehdotetaan pykälän 2 momenttiin säännöstä, jonka mukaan Energiamarkkinaviraston olisi annettava luovuttajan ja luovutuksensaajan pyynnöstä erillinen päätös, jossa vahvistetaan siirtyvä määrä luovutusajankohtana. Luovuttajalla ja luovutuksensaajalla olisi oikeus hakea muutosta päätökseen. Energiamarkkinavirastolla tulee olla käytössään tilintarkastajan vahvistamat vastaavat tiedot elleivät pyytäjät kykene toimittamaan vahvistettua eriytettyä tilinpäätöstä, jotta erillinen päätös voitaisiin antaa. Energiamarkkinavirastolla olisi 30 §:n nojalla oikeus saada tarvittavat tiedot. Säännös vastaa nykyistä sähkömarkkinalain ja maakaasumarkkinalain soveltamiskäytäntöä.

4 luku Seuraamukset

16 §. Seuraamusmaksu. Pykälässä säädetäisiin seuraamusmaksusta. Kyseessä olisi hallinnollinen seuraamus, joka voitaisiin tuomita pykälässä yksilöityjä säännöksiä rikkovalle tai laiminlyöväälle elinkeinonharjoit-

tajalle. Säännöksellä pyrittäisiin osaltaan täyttämään sähkömarkkinadirektiivin 37 artiklan 4 kohdan ja maakaasumarkkinadirektiivin 41 artiklan 4 kohdan vaatimukset sääntelyviranomaisille kuuluvista vähimmäisvaltuuksista ja seuraamuksista.

Seuraamusmaksu ehdotetaan asetettavaksi ensinnäkin sähkö- ja maakaasumarkkinalakien keskeisimpien säännösten rikkomisen tai laiminlyönnin seuraamukseksi. Useimmissa tapauksissa näiden säännösten taustalla on sähkö- tai maakaasumarkkinadirektiivin edellyttämä velvoite toiminnanharjoittajille. Edelleen seuraamusmaksu ehdotetaan asetettavaksi sähkökauppa-asetuksen keskeisimpien säännösten ja sen 18 artiklan nojalla annettujen, suuntaviivoja koskevien komission asetusten tai päätösten säännösten taikka sähkömarkkinadirektiivin 10 artiklan 10 kohdan tai 40 artiklan 4 kohdan nojalla tai maakaasumarkkinadirektiivin 10 artiklan 10 kohdan, 15 artiklan 3 kohdan tai 44 artiklan 4 kohdan nojalla annettujen, suuntaviivoja koskevien komission asetusten tai päätösten säännösten rikkomisen tai laiminlyönnin seuraamukseksi. Vastaavasti seuraamusmaksu ehdotetaan asetettavaksi seuraamukseksi maakaasun varastointilaitteiston tai nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston haltijoille maakaasuverkkoasetuksen niitä koskevien keskeisimpien säännösten tai sen 23 artiklan nojalla annetun, suuntaviivoja koskevan komission asetuksen tai päätöksen säännösten rikkomisesta tai laiminlyönnistä. Mainitut komission asetukset tai päätökset olisivat suoraan velvoittavaa oikeutta jäsenvaltioissa ja niissä annettaisiin sähkö- ja maakaasun sisämarkkinoita koskeva täydentävä unionin lainsäädäntö. Näissä edellä mainituissa tapauksissa sähkö- ja maakaasumarkkinadirektiivien vaatimus energian sisämarkkinoita koskevan unionin lainsäädännön tehokkaan täytäntöönpanon varmistamisesta edellyttää seuraamusmaksun uhan asettamista. Ehdotus ei kuitenkaan koskisi maakaasuverkkoasetuksen siirtoverkonhaltijoita koskevia säännöksiä, koska asetusta ei sovelleta eristyneitä markkinoita koskevan poikkeuksen voimassaoloaikana Suomessa sijaitseviin maakaasun siirtoverkkoihin.

Seuraamusmaksu ehdotetaan asetettavaksi myös keskeisten verkonhaltijoihin kohdistu-

vien sääntelyviranomaisten päätösten rikkomisen ja laiminlyönnin seuraamukseksi. Tällaisia päätöksiä olisivat 10 §:n 1 momentin 2—6 kohdassa ja 14 §:ssä tarkoitettu Energiamarkkinaviraston lainvoimainen päätös sekä energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston lainvoimainen päätös, joka on annettu yhteistyövirastoasetuksen 8 artiklan nojalla. Myös tältä osin seuraamusmaksua koskevat säännökset perustuvat sähkö- ja maakaasumarkkinadirektiivien vaatimuksiin.

Seuraamusmaksu tulisi määrätä keskeisten säännösten rikkomisesta tai laiminlyönnistä silloin, kun rikkomuksen tai laiminlyönnin vaikutukset ovat huomattavat tai toiminnan tarkoitus on ollut säännösten tavoitteiden vastainen. Sähkö- ja maakaasumarkkinalakiin sisältyvät tai vastaavan unionin lainsäädännön sisältyvät velvoitteet liittyvät usein järjestelmän toimivuuden varmistamiseen. Tällöin yksittäisen asiakkaan kannalta vähäistä vahinkoa aiheuttanut rikkomus tai laiminlyönti voi tosiasiallisesti olla osa rikkomusta tai laiminlyöntiä, joka saattaa vaarantaa esimerkiksi sähkö- tai maakaasujärjestelmän teknisen toimivuuden tai markkinajärjestelmän toimivuuden jossakin markkinan osassa. Koska rikkomusten luonne ja niiden vaikutukset voivat eri tapauksissa vaihdella merkittävästi, seuraamusmaksua esittävällä viranomaisella ja seuraamusmaksun määräävällä tuomioistuimella tulisi olla riittävän laaja harkintavaltuus seuraamusmaksun arvioimisessa.

Seuraamusmaksua koskevan esityksen ja sen määräämistä koskevan päätöksen tulisi perustua lain tasolla annettuun normiin ja sen rikkomiseen. On kuitenkin huomattava, että sähkö- ja maakaasumarkkinalakeja on täsmennetty laajoilla ja sääntelyn kannalta merkittävillä asetustason säännöksillä. Tällaisia täsmennyksiä on annettu esimerkiksi eräistä keskeisistä järjestelmävelvoitteista kuten toimitusten mittauksesta sekä kauppohenkilöstön selvityksestä. Lakitasolla annettua päävelvoitetta täsmennyvät asetustasoiset säännökset voisivat olla tulkinnoissa apuna arvioitaessa, onko päävelvoitetta rikottu.

Seuraamusmaksua koskevan esityksen tekemiseen ja seuraamusmaksun määräämiseen sisältyy harkintavaltuutta, jota Energiamarkkinavirasto ja markkinaoikeus voisivat

käyttää toimenpide- ja päätösharkinnassaan. Ilmeisen kohtuuttomien seurausten välttämiseksi Energiamarkkinavirasto voisi jättää esittämättä seuraamusmaksua tai markkinaoikeus jättää seuraamusmaksun tuomitsematta esimerkiksi silloin, kun menettelyä olisi pidettävä vähäisenä tai maksun määräämistä säännösten tavoitteiden kannalta muutoin perusteettomana. Vähäisenä voitaisiin pitää esimerkiksi ajallisesti rajoittunutta toimintaa tai toimintaa, jonka taloudelliset vaikutukset ovat vähäisiä.

Energiamarkkinavirasto voisi ennen seuraamusmaksun määräämistä koskevan ehdotuksen tekemistä myös pyrkiä muiden toimivaltuuksien kautta muuttamaan rikkomuksen tai laiminlyönnin tehneen elinkeinonharjoittajan toimintaa. Virasto voisi myös käyttää toimivaltuuksiaan rinnakkain muutoksen aikaansaamiseksi elinkeinonharjoittajan toiminnassa.

Pykälän 2 momentin mukaan seuraamusmaksu voitaisiin määrätä myös sellaiselle elinkeinonharjoittajalle, jolle rikkomukseen tai laiminlyöntiin osallistunut elinkeinotoiminta on siirtynyt yrityskaupan tai muun yritysjärjestelyn seurauksena. Näin toiminnanharjoittaja ei voisi vapautua seuraamusmaksusta luovuttamalla toiselle elinkeinotoiminnan, jossa rikkomus tai laiminlyönti olisi tapahtunut.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan sisällytettäväksi perustuslakivaliokunnan hallinnollisia seuraamuksia koskevan lausuntokäytännön edellyttämä, *ne bis in idem* -säännön toteutumisen varmistava säännös. Sen mukaan seuraamusmaksua ei voitaisi määrätä sille, jota epäillään samasta teosta esitutkinnassa, syyteharkinnassa tai tuomioistuimessa vireillä olevassa rikosasiassa. Maksua ei voitaisi määrätä myöskään sille, joka samasta teosta on lainvoimaisesti tuomittu rangaistukseen tai jolle samasta teosta tai laiminlyönnistä on lainvoimaisesti määrätty kilpailulaissa (948/2011) tarkoitettu seuraamusmaksu.

17 §. Seuraamusmaksun määrääminen. Pykälässä säädettäisiin seuraamusmaksun määräämisestä. Seuraamusmaksun määräisi markkinaoikeus Energiamarkkinaviraston kirjallisesta esityksestä. Maksu määrätään maksettavaksi valtiolle.

18 §. Seuraamusmaksun suuruus. Pykälässä säädettäisiin perusteista, joilla seuraamusmaksun suuruus tulisi määrittää. Rikkomuksen tai laiminlyönnin vakavuus tulisi ottaa huomioon seuraamusmaksun suuruutta määrättäessä. Pykälän 1 momentin mukaan määrittämisen tulisi perustua kokonaisarviointiin, jossa on otettava huomioon rikkomuksen tai laiminlyönnin laatu ja laajuus, moitittavuuden aste sekä kesto-aika. Rikkomuksen tai laiminlyönnin laajuudella tarkoitetaan myös sen toistuvuutta. Seuraamusmaksu saisi olla enintään 10 prosenttia elinkeinonharjoittajan liikevaihdosta viimeiseltä vuodelta, johon rikkomus tai laiminlyönti on ulottunut.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin liikevaihdon laskentaperusteena käytettävien liiketoimintojen liikevaihtojen määrittämisestä, joihin rikkomuksella tai laiminlyönnillä on ollut vaikutusta tai joihin sillä on pyritty vaikuttamaan. Esimerkiksi eriyttämistä koskevien säännösten rikkomistapauksessa voitaisiin katsoa, että rikkomuksella tai laiminlyönnillä on pyritty vaikuttamaan kaikkiin niihin liiketoimintoihin, joiden osalta eriyttämismahdollisuus on rikottu.

19 §. Seuraamusmaksun vanhentuminen. Pykälässä säädettäisiin seuraamusmaksun vanhentumisajasta. Energiamarkkinaviraston olisi tehtävä esitys seuraamusmaksun määrittämisestä markkinaoikeudelle viiden vuoden kuluessa siitä päivästä, jona rikkomus tai laiminlyönti tapahtui, taikka jatkettun rikkomuksen tai laiminlyönnin osalta viiden vuoden kuluessa siitä päivästä, jona rikkomus tai laiminlyönti päättyi, jotta vanhentumisaika katkeaisi. Energiamarkkinaviraston toimenpiteet rikkomuksen tai laiminlyönnin tutkimiseksi aloittaisivat vanhentumisajan kulumisen alusta. Tarkoituksena olisi näin ollen, että muutkin Energiamarkkinaviraston toimenpiteet kuin valvontapäätöksen antaminen katkaisisivat vanhentumisen.

Pykälän 2 momentin mukaista kymmenen vuoden aikarajaa rikkomuksen tai laiminlyönnin tapahtumisesta tai jatkettun rikkomuksen taikka laiminlyönnin osalta sen päättymisestä ei kuitenkaan voi ylittää. Asian käsittely oikeuslaitoksessa ei vaikuta vanhentumiseen.

20 §. Seuraamusmaksuasian käsittely markkinaoikeudessa. Pykälässä säädettäisiin seuraamusmaksuasian käsittelystä markkinaoikeudessa. Menettely vastaisi kilpailulaissa säädettyä prosessia.

Seuraamusmaksuasian tulisi vireille markkinaoikeudessa 17 §:ssä tarkoitetulla Energiamarkkinaviraston esityksellä. Esitys on tehtävä kirjallisesti.

Seuraamusmaksun määrittämisestä koskevan esityksen saavuttua markkinaoikeuteen asia olisi ennen käsittelyä valmistettava markkinaoikeuden ylituomarin tai markkinaoikeustuomarin johdolla niin, että se voidaan viipymättä ratkaista. Valmistelu ei ole tarpeen, jos esitys jätetään tutkimatta tai hylätään heti perusteettomana.

Asiaa valmisteltaessa on varattava sille elinkeinonharjoittajalle, jota esitys koskee, tilaisuus suullisesti tai kirjallisesti vastata esitykseen. Esityksen johdosta voidaan myös kuulla elinkeinonharjoittajaa, johon laiminlyönti tai rikkomus kohdistuu. Valmistelu voidaan päättää, vaikka asianosainen ei ole antanut pyydettyä vastausta esityksen johdosta.

Markkinaoikeus voi velvoittaa asianomaisen saapumaan istuntoon sekä esittämään liikekirjeenvaihtonsa, kirjanpitonsa, pöytäkirjansa ja muut esityksen perustetta selventävät asiakirjat.

Pykälän 4 momentin mukaan asian käsittelystä ja selvittämisestä markkinaoikeudessa säädetään muutoin oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa. Momentti tulisi voimaan 1 päivänä syyskuuta 2013. Tätä ennen markkinaoikeudessa vireille tulleen seuraamusmaksuasian käsittelyyn ja selvittämiseen markkinaoikeudessa sovellettaisiin 41 §:n siirtymäsäännöstä.

5 luku Energiamarkkinaviraston toimilupavalvonta

21 §. Luvun soveltamisala. Pykälässä lueteltaisiin mitkä päätökset kuuluvat 5 luvun toimilupavalvonnan piiriin. Säännös vastaa nykyistä sähkömarkkinalain ja maakaasumarkkinalain soveltamiskäytäntöä. Ministeriön hankelupa-asioissa tekemien päätösten valvonta siirrettäisiin kuitenkin Energiamarkkinaviraston tehtäväksi. Toimilupapa-

asioiden valvonta keskitettäisiin kokonaisuudessaan Energiamarkkinavirastolle.

22 §. *Energiamarkkinaviraston yleinen toimivalta toimilupavalvonnassa.* Pykälässä säädettäisiin Energiamarkkinaviraston yleisestä valvontatoimivallasta toimilupavalvonnassa. Virastolla olisi toimivalta velvoittaa toimilupavalvottava korjaamaan rikkomuksensa tai laiminlyöntinsä. Energiamarkkinavirastolla on oikeus velvoitepäätöksessä määrittää myös, millä tavoin rikkomus tai laiminlyönti tulee korjata. Säännös vastaa nykyistä sähkömarkkinalain ja maakaasumarkkinalain soveltamiskäytäntöä.

23 §. *Sähkö- ja maakaasuverkkoluvan peruuttaminen.* Pykälässä säädettäisiin ne tilanteet, joiden täytyessä Energiamarkkinavirasto voisi peruuttaa sähkö- tai maakaasuverkkoluvan sekä sähkömarkkinalain 12 §:ssä tai maakaasumarkkinalain 2 luvun 4 tai 4 a §:ssä taikka 6 luvun 1 §:n 2 momentissa säädetyn vapautuksen tai poikkeusluvan.

Energiamarkkinavirasto voisi peruuttaa luvan, vapautuksen tai poikkeusluvan, jos luvanhaltija lopettaa verkkotoiminnan taikka jos luvanhaltija ei enää täytä luvan myöntämisen edellytyksiä. Luvanhaltijan tulisi täyttää luvan myöntämisen edellytykset koko sen ajan kuin lupa, poikkeuslupa tai vapautus olisi voimassa.

Edelleen lupa, poikkeuslupa tai vapautus voitaisiin peruuttaa rikkomusperusteisesti. Luvan peruuttaminen olisi mahdollista, jos luvanhaltija toistuvasti ja oleellisesti rikkoo lupaehtoja, sähkö- tai maakaasumarkkinalakia tai niiden nojalla annettuja säännöksiä, sähkökauppa-asetusta tai sen nojalla annettujen, suuntaviivoja koskevien komission asetusten tai päätösten säännöksiä taikka sähkö- tai maakaasumarkkinadirektiivin nojalla annettujen, suuntaviivoja koskevien komission asetusten tai päätösten säännöksiä tai, jos luvanhaltija toistuvasti ja oleellisesti rikkoo maakaasuverkoasetusta tai sen nojalla annettujen, suuntaviivoja koskevien komission asetusten tai päätösten säännöksiä, siltä osin kuin niitä sovelletaan Suomessa. Rikkomusperusteisen peruuttamisen edellytyksenä olisi, että luvanhaltijalle on etukäteen annettu varoitus luvan peruuttamisesta eikä varoitus ole johtanut toiminnassa esiintyneiden puutteen korjaamiseen.

24 §. *Toimenpiteet sähkö- ja maakaasuverkkoluvan peruuttamisen johdosta.* Pykälässä säädettäisiin toimenpiteistä sähkö- ja maakaasuverkkoluvan sekä sähkömarkkinalain 12 §:ssä tai maakaasumarkkinalain 6 luvun 1 §:n 2 momentissa säädetyn vapautuksen peruuttamisen johdosta. Pykälän 1 momentin mukaan Energiamarkkinaviraston olisi tarvittaessa päätettävä niistä toimenpiteistä, joihin on ryhdyttävä kyseisen verkkotoiminnan ylläpitämiseksi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin nykyisten sähkö- ja maakaasumarkkinalakien sääntelyä vastaavasti Energiamarkkinaviraston oikeudesta päättää verkkoluvan siirtämisestä ja verkon lunastamisesta täyttä korvausta vastaan sellaisessa tapauksessa, jossa sähköverkon tai maakaasuverkon siirtämisestä toiselle verkonhaltijalle ei sovi. Korvauksen perusteiden ja määrittämisen suhteen olisi noudatettava, mitä kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetussa laissa (603/1977) säädetään lunastusmenettelystä ja -korvauksesta.

25 §. *Sähkö- ja maakaasuverkon luvattoman rakentamisen estäminen.* Pykälässä säädettäisiin sähkö- ja maakaasuverkon luvattoman rakentamisen estämisestä. Energiamarkkinavirastolla olisi nykyisten sähkö- ja maakaasumarkkinalakien soveltamiskäytäntöä vastaavasti oikeus määrätä keskeytettäväksi sähköverkon tai maakaasuverkon rakentaminen taikka kieltää sen käyttö, jos rakentamistyö on aloitettu tai verkko on rakennettu ilman sähkömarkkinalain tai maakaasumarkkinalain mukaista lupaa tai oikeutta.

6 luku. Viranomaisten välinen yhteistyö

26 §. *Energiamarkkinaviraston yleinen velvollisuus yhteistyöhön.* Pykälässä säädettäisiin Energiamarkkinaviraston yhteistyöstä muiden viranomaisten kanssa. Säännöksellä saatettaisiin voimaan sähkö- ja maakaasumarkkinadirektiivien kansallisen sääntelyviranomaisen yhteistyövelvoitteita koskevat säännökset.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin Energiamarkkinaviraston velvollisuudesta edistää tehtäviinsä liittyvissä asioissa yhteistyötä muiden energia-alalla toimivien kansallisten viranomaisten kanssa.

Pykälän 2 momentin mukaan Energiamarkkinaviraston olisi kansalliselle sääntelyviranomaiselle kuuluvia tehtäviä hoitaessaan toimittava yhteistyössä energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston, muiden ETA-valtioiden sääntelyviranomaisten ja komission kanssa siten kuin Euroopan unionin lainsäädännössä säädetään. Energiamarkkinavirastolla olisi oikeus liittyä sääntelyviranomaisten sääntely-yhteistyötä edistäviin järjestöihin sekä osallistua ETA-valtioiden sääntelyviranomaisten sääntely-yhteistyötä edistäviin muihin järjestelyihin.

27 §. Viranomaisten valvontayhteistyö. Pykälässä säädettäisiin Energiamarkkinavirastolle oikeus toimivaltaansa kuuluvissa asioissa tehdä valvontayhteistyötä Finanssivalvonnan, Kilpailu- ja kuluttajaviraston, kuluttajasiamehen, energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston, toisen ETA-valtion sääntelyviranomaisen ja komission kanssa sekä antaa pyynnöstä virka-apua näiden suorittaessa sähkö- tai maakaasualan yritykseen liittyvää valvonta- tai tarkastustehtävää.

28 §. Energiamarkkinaviraston oikeus luovuttaa tietoja toiselle viranomaiselle. Pykälässä säädettäisiin Energiamarkkinaviraston oikeudesta luovuttaa tietoja toiselle viranomaiselle sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään. Energiamarkkinavirastolla olisi oikeus luovuttaa salassapitosäännösten estämättä tietoja pykälän 1 momentissa luetelluille tahoille. Säännös on tarpeen viranomaisten välisen valvontayhteistyön mahdollistamiseksi.

Pykälän 2 momentin mukaan Energiamarkkinaviraston oikeus luovuttaa tietoja rajoitettaisiin vain sellaisiin tietoihin, jotka ovat tarpeen kunkin 1 momentissa mainitun viranomaisen tehtävien suorittamiseksi ja, jos tietoja luovutetaan ulkomaan viranomaiselle tai kansainväliselle toimielimelle, edellyttäen että niitä koskee kyseisten tietojen osalta vastaava salassapitovelvollisuus kuin Energiamarkkinavirastoa.

Pykälän 3 momentissa rajoitettaisiin Energiamarkkinaviraston oikeus toisen valtion viranomaiselta tai kansainväliseltä toimielimeltä saatujen salassa pidettävien tietojen edelleen luovutukseen, ellei tiedon antanut viranomainen ole antanut siihen nimenomaista

suostumusta. Näitä tietoja voitaisiin käyttää ainoastaan tämän lain mukaisten tehtävien hoitamiseen tai niihin tarkoituksiin, joita var-ten suostumus on annettu.

7 luku Menettelytavat

29 §. Erityissäännökset Energiamarkkinavirastolle tehtyjen tutkintapyyntöjen käsitte-lystä. Pykälässä säädettäisiin sähkömarkkinadirektiivin 37 artiklan 11 kohdan ja maakaasumarkkinadirektiivin 41 artiklan 11 kohdan edellyttämistä käsittelyaika vaatimuksista, joita Energiamarkkinaviraston tulee noudattaa verkonhaltijoista sekä maakaasun varastointilaitteiston tai nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston haltijoista tehtyjen tutkimuspyyntöjen käsittelemisessä. Säännöksen mukaan Energiamarkkinaviraston on käsiteltävä näitä koskevat tutkintapyynnot kahden kuukauden kuluessa tutkintapyynnön vastaanottamisesta. Energiamarkkinavirasto voi pidentää käsittelylle asetettua määräaika jos tutkintapyynnön käsittely edellyttää lisätietojen hankkimista. Tällöin määräaika voitaisiin pidentää enintään kahdella kuukaudella, jonka jälkeen määräaika voitaisiin pidentää edelleen tutkintapyynnön tekijän suostumuk-sella.

30 §. Energiamarkkinaviraston oikeus saada tietoja valvottavalta ja muulta sähkö- tai maakaasumarkkinoilla toimivalta elinkei-nonharjoittajalta. Pykälässä säädettäisiin tietojen antamisesta Energiamarkkinavirastolle sähkömarkkinadirektiivin 37 artiklan 4 kohdan ja maakaasumarkkinadirektiivin 41 artiklan 4 kohdan edellyttämällä tavoin. Pykälän 1 momentti vastaisi sähkömarkkinalain ja maakaasumarkkinalain nykyistä soveltamiskäytäntöä. Pykälän 2 momentin mukaan Energiamarkkinaviraston asianomaisella virkamiehellä olisi oikeus tässä laissa tarkoitettun valvontatehtävän toteuttamiseksi sekä Energiamarkkinaviraston antaman vahvistus-tai velvoitepäätöksen ja energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston antaman päätöksen, joka perustuu yhteistyövirastoase-tuksen 8 artiklaan, noudattamisen valvomi-seksi toimittaa tarkastus valvottavaa toimin-taa harjoittavan elinkeinonharjoittajan hallin-nassa olevissa tiloissa. Tarkastusta ei kuiten-kaan saisi suorittaa kotirauhan piiriin kuulu-

vissa, pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa. Valvottavaa toimintaa harjoittavan elinkeinonharjoittajan olisi vaadittaessa esitettävä tarkastusta toimittavalle virkamiehelle tarkastusta varten ne asiakirjat ja tietojärjestelmissään olevat tallenteensa sekä järjestettävä pääsy niihin sähkö- tai maakaasulaitteisiin ja -laitteistoihin, joilla voi olla merkitystä tässä laissa tarkoitettujen valvontatehtävien toteuttamisessa. Tarkastusta toimittavalla virkamiehellä olisi oikeus ottaa maksutta jäljennöksiä tarkastettavista asiakirjoista sekä tulosteita tietojärjestelmissä olevista tallenteista. Uhkasakon asettamisesta tietojenantovelvoitteen rikkomisen osalta säädettäisiin tämän lain 31 §:ssä.

31 §. Uhkasakko. Pykälän mukaan Energiamarkkinavirasto voisi asettaa tämän lain nojalla tekemänsä päätöksen tai antamansa kiellon tai velvoitteen noudattamisen tehosteeksi uhkasakon. Voimassa olevien sähkömarkkinalain 39 §:n 2 momentin ja maakaasumarkkinalain 7 luvun 2 §:n 2 momentin säännöksiä ehdotetaan täydennettäväksi siten, että uhkasakko voitaisiin tarvittaessa asettaa kaikista Energiamarkkinaviraston tämän lain nojalla tekemistä päätöksistä, antamista kielloista tai velvoitteista niiden noudattamisen tehosteeksi. Uhkasakon asettamisessa ja sen tuomitsemisessa maksettavaksi noudatettaisiin uhkasakkolaissa säädettyä menettelyä. Uhkasakon suurus on harkittava siten, että sen voidaan olettaa johtavan pävelvoitteen täyttämiseen.

32 §. Asian siirtäminen Kilpailu- ja kuluttajavirastoon. Verkonhaltijat ovat lähes aina määräävässä markkina-asemassa olevia yrityksiä. Lisäksi maakaasun toimittajat ovat usein määräävässä markkina-asemassa toimialueellaan. Myös muut maakaasumarkkinoilla toimivat yritykset voivat olla määräävässä markkina-asemassa tai niihin sovelletaan kiellettyjä kilpailunrajoituksia koskevia kilpailulain säännöksiä. Näiltä osin sähkömarkkinalain ja kilpailulain sekä maakaasumarkkinalain ja kilpailulain soveltamisalat saattavat mennä päällekkäin. Tarkoituksenmukaista olisi, että samasta asiasta tehtäisiin vain yksi ratkaisu. Tämän vuoksi pykälässä ehdotetaan, että Energiamarkkinavirasto voisi siirtää kilpailunrajoituksia koskevat asiat käsiteltäviksi kilpailulain mukaisesti. Vas-

taavasti myös Kilpailu- ja kuluttajavirasto voisi siirtää selkeät sähkömarkkinalain ja maakaasumarkkinalain erityissäännöksiin piiriin kuuluvat asiat Energiamarkkinavirastolle. Päätökseen asian siirtämisestä ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

33 §. Suuntaviivojen noudattamista koskevan Euroopan komission päätöksen täytäntöönpano. Pykälään sisällytettäisiin sähkömarkkinadirektiivin 39 artiklan ja maakaasumarkkinadirektiivin 43 artiklan edellyttämä säännös suuntaviivojen noudattamisesta. Komissio voi direktiivien mukaisesti tehdä päätöksen, jossa se katsoo, että Energiamarkkinaviraston päätös ei ole sähkökauppa-asetuksen, maakaasuverkkosäätöasetuksen, sähkömarkkinadirektiivin tai maakaasumarkkinadirektiivin nojalla annettujen suuntaviivojen mukainen. Pykälässä säädettäisiin Energiamarkkinaviraston velvollisuudesta ottaa uudelleen tutkittavaksi antamansa päätös sellaisessa tapauksessa, jossa komissio on päätöksellään todennut, että Energiamarkkinaviraston antama päätös ei ole suuntaviivojen mukainen. Energiamarkkinaviraston olisi otettava asia viipymättä uudelleen tutkittavaksi sen jälkeen, kun komission päätös on saanut lainvoiman. Energiamarkkinaviraston ei tarvitsisi välttämättä soveltaa komission päätöstä sellaisenaan, vaan virastolla olisi myös mahdollisuus etsiä uusia keinoja ratkaista asia. Energiamarkkinaviraston tulisi antaa asiassa kahden kuukauden kuluessa päätös, joka on suuntaviivojen mukainen sekä ilmoittaa päätöksestä komissiolle.

34 §. Seuraamusmaksun täytäntöönpano. Pykälässä säädettäisiin seuraamusmaksun täytäntöönpanosta. Pykälän 1 momentin mukaan seuraamusmaksu pantaisiin täytäntöön ilman tuomiota tai päätöstä noudattaen, mitä verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annettussa laissa (706/2007) säädetään. Maksun täytäntöönpanosta huolehtisi Oikeusrekisterikeskus.

Pykälän 2 momentin mukaan markkinaoikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden olisi ilmoitettava Oikeusrekisterikeskukselle päätöksestään määrätä seuraamusmaksu. Korkeimman hallinto-oikeuden olisi ilmoitettava lisäksi päätöksestään, jolla korkein hallinto-oikeus on muuttanut markkinaoikeuden

määräämää seuraamusmaksua taikka poistanut sen.

Pykälän 3 momentin mukaan Oikeusrekisterikeskuksen olisi hakemuksetta palautettava seuraamusmaksu, jos sitä koskeva päätös on kumottu tai jos määrätyn maksun määrää on alennettu.

35 §. *Poliisin virka-apu.* Pykälässä säädettäisiin poliisin velvollisuudesta antaa virka-apua. Virka-apu voi tulla kysymykseen sekä Energiamarkkinaviraston että ministeriön asettamien velvoitteiden täytäntöönpanossa. Poliisiviranomaisen tulisi tarvittaessa antaa apua myös 25 §:ssä tarkoitettujen pakkokeinojen täytäntöönpanossa.

8 luku **Muutoksenhaku**

36 §. *Muutoksenhaku Energiamarkkinaviraston päätökseen.* Pykälässä säädettäisiin muutoksenhausta Energiamarkkinaviraston tämän lain nojalla antamaan päätökseen. Energiamarkkinaviraston päätöksiä koskeva muutoksenhaku olisi kaksipuolainen nykyistä soveltamiskäytäntöä vastaavasti. Muutoksenhausta muutoksenhakutuomioistuinten päätöksiin säädettäisiin 37 §:ssä. Nykyistä muutoksenhakuoikeutta täsmennettäisiin direktiivien vaatimuksia vastaavasti siten, että sitä laajennettaisiin Energiamarkkinaviraston antamiin päätöksiin, joita virasto antaisi kansallisena sääntelyviranomaisena 2 §:ssä tarkoitetun unionin lainsäädännön nojalla.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin muutoksenhakuoikeudesta hallinto-oikeuteen. Energiamarkkinaviraston tämän lain nojalla antamasta päätöksestä haettaisiin pääsääntöisesti muutosta hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin muutoksenhausta markkinaoikeuteen Energiamarkkinaviraston tämän lain 4 luvun nojalla antamasta päätöksestä sekä kansallisena sääntelyviranomaisena 2 §:ssä tarkoitetun unionin lainsäädännön nojalla antamasta päätöksestä. Asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädettäisiin 1 päivänä syyskuuta 2013 voimaan tulevassa oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa. Energiamarkkinaviraston ennen tätä ajankohtaa antamia päätöksiä koskevaa muutoksenhakua

varten annettaisiin siirtymäsäännökset lain 42 §:ssä.

Pykälän 3 momentissa kiellettäisiin erillinen muutoksenhakuoikeus Energiamarkkinaviraston päätöksestä toimittaa tarkastus tai Energiamarkkinaviraston päätöksestä antaa virka-apua.

37 §. *Muutoksenhaku hallinto-oikeuden ja markkinaoikeuden päätökseen.* Pykälässä säädettäisiin muutoksenhausta hallinto-oikeuden ja markkinaoikeuden tämän lain nojalla antamaan päätökseen. Energiamarkkinaviraston päätöksiä koskeva muutoksenhaku olisi kaksipuolainen nykyistä soveltamiskäytäntöä vastaavasti.

Pykälän 1 momentin mukaan hallinto-oikeuden ja markkinaoikeuden tämän lain nojalla antamasta päätöksestä haettaisiin muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Markkinaoikeuden päätöstä valitukseen, joka on tehty Energiamarkkinaviraston 10, 11, 13 tai 14 §:n nojalla antamasta päätöksestä, olisi sähkömarkkinadirektiivin 37 artiklan ja maakaasumarkkinadirektiivin 41 artiklan mukaisesti noudatettava valituksesta huolimatta, jollei korkein hallinto-oikeus toisin määrää.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin Energiamarkkinaviraston oikeudesta hakea valittamalla muutosta päätökseen, jonka markkinaoikeus on antanut Energiamarkkinaviraston seuraamusmaksun määräämistä koskevaan esitykseen taikka, jolla muutoksenhakutuomioistuin on kumonnut Energiamarkkinaviraston päätöksen tai muuttanut Energiamarkkinaviraston päätöstä. Markkinaoikeuden päätökseen, joka koskee seuraamusmaksun määräämistä, voisi hakea muutosta myös seuraamusmaksun määrän osalta. Ehdotetun säännöksen tavoitteena on antaa jatkovalitusoikeus Energiamarkkinavirastolle erityisesti sille kuuluvan yleisen edun valvontatehtävän vuoksi. Energiamarkkinaviraston jatkovalitusoikeutta puoltaa myös sähkömarkkinadirektiivin 37 artiklan 4 kohdan ja maakaasumarkkinadirektiivin 41 artiklan säännökset, joissa jäsenvaltioiden edellytetään varmistavan, että kansallisille sääntelyviranomaisille annetaan toimivaltuudet, joiden nojalla ne voivat suorittaa tehtävänsä tehokkaasti. Energiamarkkinavirastolle olisi näillä perus-

teilla tarpeen säätää selvyiden vuoksi jatkovalitusoikeus sen lupa- ja sääntelyviranomaisena tekemissä päätöksissä.

38 §. *Energiamarkkinaviraston päätöksen täytäntöönpanokelpoisuus.* Pykälässä säädetäisiin Energiamarkkinaviraston tämän lain nojalla antaman päätöksen täytäntöönpanokelpoisuudesta voimassa olevien sähkö- ja maakaasumarkkinalakien vastaavien säännösten tapaan. Energiamarkkinaviraston päätökset olisivat sähkö- ja maakaasumarkkinadirektiivien vaatimalla tavalla pääsääntöisesti täytäntöönpanokelpoisia muutoksenhausta huolimatta. Pykälässä laajennettaisiin pääsääntöistä täytäntöönpanokelpoisuutta nykyisestä soveltamiskäytännöstä kattamaan muutkin Energiamarkkinaviraston päätökset kuin ehdotetut 10 §:n, 11 §:n ja 14 §:n valvonta- ja vahvistuspäätökset. Tällaisia päätöksiä olisivat esimerkiksi Energiamarkkinaviraston kansallisena sääntelyviranomaisena antamat päätökset. Nykyistä soveltamiskäytäntöä vastaavasti ehdotetun 9 §:n mukaista päätöstä, joka koskee virheellisesti perityn maksun palautusta yksittäiselle asiakkaalle tai päätöstä, joka koskee uhkasakon maksettavaksi tuomitsemista, ei kuitenkaan saisi panna täytäntöön ennen kuin se on lainvoimainen. Muutoksenhakutuomioistuimien voisi lisäksi antaa määräyksiä päätösten täytäntöönpanosta hallintolainkäyttölain yleisten säännösten mukaisesti.

9 luku Voimaantulo

39 §. *Voimaantulo.* Pykälässä säädettäisiin lain voimaantulosta. Lain 20 §:n 4 momentti ja 36 §:n 2 momentti ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä syyskuuta 2013. Tällöin tulisi voimaan myös asioiden käsittelyä markkinaoikeudessa uudistava laki oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa. Lain ennakoidun voimaantulon ja 1 päivä syyskuuta 2013 välisenä aikana markkinaoikeudessa vireille tullessiin asioihin sovellettaisiin 41 ja 42 §:n siirtymäsäännöstä.

40 §. *Vahvistuspäätöksiä koskevat siirtymäsäännökset.* Pykälässä säädettäisiin vahvistuspäätöksiä koskevista siirtymäsäännöksistä.

Pykälän 1 momentin mukaan ennen ehdotetun lain voimaantuloa annetut 10 §:ssä tar-

koitetut vahvistuspäätökset jäisivät voimaan tämän lain voimaantullessa, mutta niiden muuttamiseen sovellettaisiin kuitenkin ehdotetun lain säännöksiä. Jos muutoksen perusteena olisi 13 §:n 1 momentin 4 kohta eli painava syy päätöksen antamisen jälkeen tapahtuneen olosuhteiden olennaisen muutoksen johdosta ja olosuhteiden muutos on ilmennyt ennen ehdotetun lain voimaantuloa, katsottaisiin olosuhteiden muutoksen kuitenkin ilmenneen lain voimaantulon jälkeen. Jos muutoksen perusteena olisi 13 §:n 1 momentin 2 kohta, eli muutos joka perustuu lainsäädännön muuttumiseen, voisi Energiamarkkinavirasto päättää, että määräajaksi annettun vahvistuspäätöksen muutos tulee voimaan lain voimaantulon jälkeen alkavan seuraavan kalenterivuoden alusta lukien. Tässä tapauksessa tämän lain säännöksiä sekä sähkömarkkinalain ja maakaasumarkkinalain muuttamisesta annetun lain aineellisoikeudellisia säännöksiä sovelletaan lakien voimaantullessa kesken olevaan valvontajaksoon kohdistuvaan, 14 §:n mukaiseen valvontapäätökseen siltä osin kuin päätös koskee vahvistuspäätöksen muutoksen voimaantulon jälkeistä aikaa.

Pykälän 2 momentilla jatkettaisiin maakaasuverkonhaltijan 1 päivänä tammikuuta 2010 alkaneen, 10 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun valvontajakson ja 10 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitetun määräajaksi annetun päätöksen voimassaoloa kahdella vuodella eli 31 päivään joulukuuta 2015 saakka. Säännöksen tavoitteena on siirtyä sähkö- ja maakaasuverkonhaltijoiden osalta yhtenäisiin valvontajaksoihin. Tämä helpottaisi yhtenäisten valvontamenetelmien soveltamista.

41 §. *Seuraamusmaksuasian käsittelyä koskeva siirtymäsäännös.* Pykälässä säädettäisiin seuraamusmaksuasioiden käsittelyä markkinaoikeudessa koskeva siirtymäsäännös. Säännöksen mukaan ennen 1 päivä syyskuuta 2013 markkinaoikeudessa vireille tulleen seuraamusmaksuasian käsittelyyn ja selvittämiseen markkinaoikeudessa sovelletaan, mitä tämän lain 20 §:n 1—3 momentissa säädetään. Asian käsittelystä ja selvittämisestä markkinaoikeudessa säädetään muutoin hallintolainkäyttölaissa ja markkinaoikeuslaissa (1527/2001). Käsittelyn ja asiakirjojen julkisuudesta säädetään erikseen. Siirtymä-

säännös liittyy oikeudenkäynnistä markkina-oikeudessa annetun lain voimaantuloon tämän lain voimaantulon jälkeen.

42 §. Muutoksenhakua koskeva siirtymäsäännös. Lain 36 §:n 2 momentti ja oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annettu laki tulevat voimaan 1 päivänä syyskuuta 2013. Koska ehdotettu laki on tarkoitus saat-
taa voimaan jo ennen tätä ajankohtaa, Energiamarkkinaviraston ennen tätä ajankohtaa antamia päätöksiä koskevaa, markkinaoikeu-
teen ohjautuvaa muutoksenhakua varten an-
nettaisiin siirtymäsäännökset tässä pykälässä.

1.4 Laki Energiamarkkinavirastosta

Esityksessä ehdotetaan annettavaksi uusi laki Energiamarkkinavirastosta. Laissa sää-
dettäisiin Energiamarkkinaviraston tehtävistä ja hallinnosta sekä kansalliselle sääntelyvi-
ranomaiselle kuuluvia tehtäviä hoitavien vir-
kamiesten asemasta.

1 §. Tehtävät. Pykälässä säädettäisiin Energiamarkkinaviraston tehtävistä. Ener-
giamarkkinavirasto olisi sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvontaa ja seurantaa, sähkö- ja maakaasumarkkinoiden toimivuuden edistämistä sekä energiapolitiikan ja kasvi-
huonekaasujen päästökaupan toimeenpano-
tehtäviä varten.

Pykälän 2 momentissa lueteltaisiin lainsäädäntö, jossa annettuja tehtäviä Energiamarkkinaviraston hoitaisi.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin Energiamarkkinavirastolle kansallisena sääntelyviranomaisena kuuluvista tehtävistä. Energiamarkkinavirasto hoitaisi kansalliselle sääntelyviranomaiselle kuuluvat tehtävät, joista on säädetty momentissa luetellussa unionin lainsäädännössä. Säännöksellä nimettäisiin Energiamarkkinavirasto kansalliseksi sääntelyviranomaiseksi sähkömarkkinadirektiivin 35 artiklan 1 kohdan ja maakaasumarkkinadirektiivin 39 artiklan 1 kohdan edellyttämällä tavalla.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin Energiamarkkinaviraston tehtäväksi unionin energiainfrastruktuuriin liittyviä investointihankkeita koskevien tietojen kerääminen ja niiden ilmoittaminen komissiolle. Tehtävällä tarkoitetaan unionin tuomioistuimen 6 päivänä syyskuuta 2012 antamallaan päätöksellä

(Asia C-490/10) kumoamassa Euroopan unionin energiainfrastruktuuriin liittyvien investointihankkeiden ilmoittamisesta komissiolle ja asetuksen (EY) N:o 736/96 kumoamisesta annetussa neuvoston asetuksessa (EU, Euratom) N:o 617/2010 säädettyjä tehtäviä vastaavia tehtäviä.

Pykälän 5 momentissa ehdotetaan säädet-
täväksi, että Energiamarkkinaviraston tulisi lisäksi toimia kansallisen energiapolitiikan tavoitteiden edistämiseksi, seurata toimialansa kansallista ja kansainvälistä kehitystä, tehdä aloitteita toimialaansa liittyvän lainsäädännön kehittämiseksi, antaa toimialaansa liittyviä lausuntoja sekä avustaa työ- ja elinkeinoministeriötä toimialaansa liittyvien asioiden valmistelussa. Energiamarkkinaviraston tulisi tässä momentissa tarkoitettuja tehtäviä hoitaessaan sovittaa toimintansa yhteen sähkömarkkinadirektiivin 37 artiklan ja maakaasumarkkinadirektiivin 39 artiklan 4 kohdissa säädettyjen kansallisen sääntelyviranomaisen riippumattomuusvaatimusten kanssa. Pykälän 6 momentissa säädettäisiin mahdollisuudesta antaa Energiamarkkinavirastolle myös muita sen toimialaan soveltuvia tehtäviä siten kuin siitä erikseen säädettäisiin.

2 §. Hallinnollinen asema. Pykälän mukaan Energiamarkkinavirastoa koskevien asioiden käsittely valtioneuvostossa kuuluu työ- ja elinkeinoministeriölle. Energiamarkkinavirasto kuuluisi työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalaan.

3 §. Ylijohtaja. Pykälässä ehdotetaan säädet-
täväksi ylijohtajan asemasta Energi-
markkinaviraston päällikkönä, ylijohtajan nimittämisestä tehtävään, viran kelpoisuus-
vaatimuksesta sekä viran määräaikaaisuudesta. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että Energiamarkkinaviraston päällikkönä toimisi ylijohtaja.

Sähkö- ja maakaasumarkkinadirektiivi edellyttävät kansallisen sääntelyviranomaisen ylimmän johdon viran määräaikaaisuutta ja rajoittavat virkaan nimittämisen uusimismahdollisuutta. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että ylijohtajan nimittää valtioneuvosto. Ylijohtajan virka täytettäisiin määräajaksi, jonka pituus olisi 5—7 vuotta. Sama henkilö voitaisiin nimittää ylijohtajan virkaan enintään kahdeksi toisiaan seuraavaksi toimikau-
deksi.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, ettei valtion virkamieslain (750/1994) 22 §:n säännöstä mahdollisuudesta määrätä virkamies määrääjäksi valtioneuvoston käyttöön ei sovellettaisi ylijohtajaan. Säännös muodostaa poikkeuksen valtion virkamieslain yleisistä periaatteista. Sähkö- ja maakaasumarkkinadirektiivit edellyttävät, että kansallisen sääntelyviranomaisen ylimmät johtohenkilöt voidaan vapauttaa tehtävistään kesken toimikauden ainoastaan, jos he eivät enää täytä näissä direktiiveissä asetettuja vaatimuksia tai ovat syylistyneet rikkomukseen kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

4 §. Ylijohtajan tehtävät. Pykälässä säädettäisiin aiempaa yksityiskohtaisemmin ylijohtajan tehtävistä.

Energiamarkkinavirasto on päällikkövirasto, jossa asiat ratkaisee ylijohtaja tai muu virkamies, jolle päätösvaltaa on annettu viraston työjärjestyksessä. Energiamarkkinaviraston toiminta voitaisiin järjestää siten, että ne viraston päätökset, jotka kuuluvat sähkö- ja maakaasumarkkinadirektiivien tarkoittamalle kansalliselle sääntelyviranomaiselle, rajattaisiin pelkästään ylijohtajan ratkaisovaltaan. Näin ollen ylijohtajan virka voisi jäädä ainoaksi viraksi, jolta edellytettäisiin määräaikaisuutta. Virastolle kuuluvissa muissa tehtävissä, kuten päästökaupassa sekä hallinnollisissa asioissa ei olisi estettä delegoida päätösvaltaa myös muille virkamiehille saattamatta näitä määräaikausvaatimuksen piiriin. Ylijohtajan estyneenä ollessa kansallisen sääntelyviranomaisen tehtäviin liittyviä päätöksiä joutuisivat satunnaisesti tekemään myös sijaisina toimivat virkamiehet, jotka pääasiallisesti johtavat valmistelua. Ei voida pitää perusteltuna, että direktiivejä tulisi tulkita niin laajasti, että sen määräaikausvaatimukset koskisivat myös ylijohtajan sijaisena satunnaisesti päätöksiä tekeviä virkamiehiä.

Pykälässä säädettäisiin, että ylijohtajan tehtävänä olisi: 1) johtaa Energiamarkkinaviraston toimintaa; 2) ratkaista asiat, jotka on säädetty Energiamarkkinaviraston ratkaistavaksi: a) sähkömarkkinalaissa sekä sen nojalla annetuissa säännöksissä; b) maakaasumarkkinalaissa sekä sen nojalla annetuissa säännöksissä; c) sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa; d) yhteistyövirastoasetuksessa sekä sen nojalla an-

netuissa säännöksissä; e) sähkökauppaasetuksessa sekä sen nojalla annetuissa säännöksissä; f) maakaasuverkkoasetuksessa sekä sen nojalla annetuissa säännöksissä; g) sähkö- ja maakaasumarkkinadirektiivin nojalla annetuissa suuntaviivoissa; 3) ratkaista muut Energiamarkkinavirastolle kuuluvat asiat, ellei ratkaisovaltaa ole annettu työjärjestyksessä muulle virkamiehelle; 4) vastata siitä, että Energiamarkkinavirastolle kuuluvat tehtävät hoidetaan tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti.

5 §. Kansalliselle sääntelyviranomaiselle kuuluvia tehtäviä hoitavien virkamiesten riippumattomuus. Pykälässä säädettäisiin sähkö- ja maakaasumarkkinadirektiivien vaatimusten mukaisesti, että Energiamarkkinaviraston kansalliselle sääntelyviranomaiselle kuuluvia tehtäviä hoitavan virkamiehen olisi tehtävässään oltava riippumaton sähkö- ja maakaasualan yrityksistä eikä hän saa kuulua sähkö- tai maakaasualan yrityksen hallintoneuvostoon, hallitukseen, edustajistoon tai tilintarkastajiin eikä olla sähkö- tai maakaasualan yrityksen palveluksessa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että edellä 1 momentissa tarkoitettujen henkilöiden esteellisyyteen sovellettaisiin, mitä hallintolaissa esteellisyydestä (434/2003) säädetään.

6 §. Valtion edustaminen. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että Energiamarkkinavirasto kantaisi ja vastaisi valtion puolesta sekä valvoisi tuomioistuimissa ja muissa viranomaisissa sekä laitoksissa ja yhteisöissä valtion etua ja oikeutta Energiamarkkinavirastoa koskeissa asioissa.

7 §. Tarkemmat säännökset. Pykälässä säädettäisiin mahdollisuudesta antaa tarkemmat säännökset Energiamarkkinaviraston organisaatiosta, hallinnosta ja henkilöstöstä valtioneuvoston asetuksella.

8 §. Voimaantulo. Pykälässä säädettäisiin lain voimaantulosta. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että lailla kumottaisiin nykyinen Energiamarkkinavirastosta annettu laki (507/2000).

1.5 Kilpailulaki

39 §. Salassa pidettävän asiakirjan luovuttaminen eräille viranomaisille. Pykälää muu-

tettaisiin siten, että Finanssivalvonta ja Energiamarkkinavirasto lisättäisiin pykälän tarkoittamiksi viranomaisiksi, joille Kilpailu- ja kuluttajavirastolla olisi oikeus luovuttaa tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamisen yhteydessä saamansa tai laatimansa, viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:ssä tarkoitettu salassa pidettävä asiakirja. Säännös perustuu sähkömarkkinadirektiivin 40 artiklan ja maakaasumarkkinadirektiivin 44 artiklan viranomaisyhteistyötä koskeviin säännöksiin.

1.6 Laki Finanssivalvonnasta

71 §. Oikeus ja velvollisuus luovuttaa tietoa. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että Energiamarkkinavirasto ja Kilpailu- ja kuluttajavirasto lisättäisiin pykälän tarkoittamiksi viranomaisiksi, joille Finanssivalvonnalla olisi oikeus luovuttaa salassapitosäännösten estämättä tietoja. Tietoja voitaisiin luovuttaa Energiamarkkinaviraston tehtävien hoitamiseksi ja Kilpailu- ja kuluttajaviraston kilpailuasioihin liittyvien tehtävien hoitamiseksi. Luovutettavat tiedot koskisivat tietoja sähkö- ja maakaasun toimitus- ja johdannaisopimuksiin liittyvistä liiketoimista, jotka toimittajan on säilytettävä. Säännös perustuu sähkömarkkinadirektiivin 40 artiklan ja maakaasumarkkinadirektiivin 44 artiklan viranomaisyhteistyötä koskeviin säännöksiin.

1.7 Laki oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa

1 luku Yleiset säännökset

2 §. Kilpailu- ja valvonta-asiat. Pykälän 1 momentin 2 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että kohdassa tarkoitettu vuoden 1995 sähkömarkkinalaki korvattaisiin uudella sähkömarkkinalailla. Lisäksi pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 a kohta, jossa säädetään markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluviksi myös sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa säädettyt asiat. Markkinaoikeus käsittelee uuden 3 a kohdan mukaiset asiat kilpailu- ja valvonta-asioina.

Laki tulisi voimaan oikeudenkäynnistä markkinaoikeudesta annetun lain voimaantuloapäivänä 1 päivänä syyskuuta 2013.

1.8 Markkinaoikeuslaki

1 §. Markkinaoikeuden toimivalta ja toimipaikka. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu vuoden 1995 sähkömarkkinalaki korvattaisiin uudella sähkömarkkinalailla. Lisäksi pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 a kohta, jossa säädetään markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluviksi myös sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa säädettyt asiat.

5 §. Asiantuntijajäsenen kelpoisuus ja määrääminen. Pykälän 2 momentin säännöstä asiantuntijajäsenen kelpoisuudesta ja määräämisestä ehdotetaan sovellettavaksi myös lain 1 §:n 1 momentin 4 a kohdan mukaisissa, sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa tarkoitetuissa asioissa.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

2.1 Sähkömarkkinalaki

Ehdotettuun sähkömarkkinalakiin sisältyy joukko valtuuksia tarkempien säännösten ja määräysten antamiseen. Voimassa olevan sähkömarkkinalain (386/1995) norminantovaltuudet uudistettiin vastaamaan uuden perustuslain vaatimuksia lailla 1172/2004 (HE 127/2004 vp). Tuolloin osa norminantovaltuuksista poistettiin ja norminantovaltaa siirrettiin ministeriöltä valtioneuvostolle sekä Energiamarkkinavirastolle. Myös norminantovaltuuksien täsmällisyyttä ja tarkkarajaisuutta parannettiin. Esityksessä ehdotetut norminantovaltuudet on laadittu mainitussa muutoksessa omaksuttujen linjausten mukaisesti.

Lain säännöksiä täsmentävät keskeiset alemmanasteiset säännökset annettaisiin valtioneuvoston asetuksella. Valtuuksia valtioneuvoston asetuksen antamiseen sisältyisi ehdotetun sähkömarkkinalain 15, 22, 28, 47, 56, 63—65, 71, 73—75, 95, 100 ja 110 §:ään. Valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkempia säännöksiä ensinnäkin

lupahakemuksissa edellyttävistä selvityksistä (15 §) sekä eräiden suunnitelmien ja ilmoitusvelvollisuuksien sisällöstä ja ilmoitusmenettelyistä (28, 64 ja 65 §). Tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella annettaisiin myös sellaisista sähköjärjestelmän ja sähkömarkkinoiden toiminnan kannalta keskeisistä velvoitteista kuten sähköntoimitusten mittauksesta (22 ja 71 §), tasevastuusta (73 §) ja taseselvityksestä (46 ja 74 §) sekä järjestelmävelvoitteisiin liittyvistä ilmoitusvelvollisuuksista (75 §). Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä myös sähköntuotannon jakelumak-suista ja niiden määrittämistavasta jakeluverkoissa (56 §). Tarkemmat säännökset uutta sähköntuotantokapasiteettia koskevassa tarjouskilpailussa noudatettavasta menettelystä annettaisiin valtioneuvoston asetuksella (63 §). Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin myös tarkistaa eräiden euromääräisten korvausten ylärajaa rahan arvon muutosta vastaavasti (95 ja 100 §). Lisäksi valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä sähkökaapeleiden sähköisten sijaintitietojärjestelmien teknisistä ominaisuuksista (110 §).

Esityksen mukaan ministeriön asetuksella annettaisiin tarkempia säännöksiä lähinnä teknisluontoisista, laajahkoa yksityiskohtaista sääntelyä edellyttävistä asioista. Valtuuksia ministeriön asetuksen antamiseen sisältyisi ehdotetun sähkömarkkinalain 45, 60, 75, 77 ja 83 §:ään. Ministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä järjestelmävastuun toteuttamistavasta ja sisällöstä (45 §), oikeudellisesti eriytettyä jakeluverkotoimintaa harjoittavan verkonhaltijan organisaation ja päätöksenteon riippumattomuuteen liittyvistä vaatimuksista (60 §), järjestelmävelvoitteisiin liittyvien ilmoitusten teknisistä vaatimuksista kuten sanomien muodosta ja sisällöstä (75 §) sekä sähköliiketoimintojen kirjanpidollisen eriyttämisen yksityiskohdista (77 ja 83 §).

Energiamarkkinaviraston antamat normipäätökset koskisivat erityisesti sähköalan yrityksille säädettyjen erilaisten ilmoitusvelvoitteiden täyttämistä koskevia yksityiskohtia ja menettelytapoja. Valtuuksia tarkempien määräysten antamiseen Energiamarkkinaviraston määräyksellä sisältyisi ehdotetun sähkö-

markkinalain 9, 27, 48, 52, 57, 59, 68—70 ja 83 §:ään. Energiamarkkinaviraston norminantovaltuudet koskisivat sähköalan yritysten valvonnan sekä palvelujen ehtojen avoimuuden edellyttämien tietojen ilmoittamista ja julkaisemista (9, 27, 48, 52, 68, 70 ja 83 §), jakeluverkon kehittämissuunnitelmasa annettavia tietoja (52 §), asiakkaille sähkölaskuissa ilmoitettavia tietoja (57 ja 69 §) sekä asiakkaille häiriötilanteissa annettavia ilmoituksia (59 §).

Esitykseen ei sisälly laajamittaista voimassa olevan sähkömarkkinalain (386/1995) nojalla annettujen alemmanasteisten säännösten ja määräysten uudistusta. Tavoitteena on uudistaa näitä säännöksiä ja määräyksiä sitä mukaa kuin niiden sisällön uudistaminen olisi tarpeen. Tämän vuoksi sähkömarkkinalakiehdotuksen 117 §:ään sisältyy siirtymäsäännös, jonka mukaan kumottavan sähkömarkkinalain (386/1995) nojalla annetut asetukset ja Energiamarkkinaviraston määräykset jäisivät voimaan, kunnes ehdotetun lain nojalla toisin säädetään tai määrätään.

2.2 Maakaasumarkkinalaki

Ehdotettuun lakiin maakaasumarkkinalain muuttamisesta sisältyisi joukko valtuuksia tarkempien säännösten ja määräysten antamiseen. Esityksen tarkoituksena on muun muassa parantaa norminantovaltuuksien täsmällisyyttä ja tarkkarajaisuutta.

Lain säännöksiä täsmentävät keskeiset alemmanasteiset säännökset annettaisiin valtioneuvoston asetuksella. Valtuuksia valtioneuvoston asetuksen antamiseen sisältyisi ehdotetun lain 3 luvun 2, 2 b ja 3 a §:ään. Tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella annettaisiin sellaisista maakaasujärjestelmän ja maakaasumarkkinoiden toiminnan kannalta keskeisistä velvoitteista kuten maakaasuntoimitusten mittauksesta (3 luvun 2 §), maakaasukauppojen selvityksestä (3 luvun 2 b §) sekä järjestelmävelvoitteisiin liittyvistä ilmoitusvelvollisuuksista (3 luvun 3 a §).

Ministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä järjestelmävelvoitteisiin liittyvien ilmoitusten teknisistä vaatimuksista kuten sanomien muodosta ja sisällöstä (3 luvun 3 a §).

Maakaasumarkkinalain muuttamista koskevaan ehdotukseen sisältyy lisäksi joukko Energiamarkkinaviraston norminantovaltuuksia. Tällaisia valtuuksia tarkempien määräysten antamiseen Energiamarkkinaviraston määräyksellä sisältyisi ehdotetun maakaasumarkkinalain 2 luvun 12 ja 13 §:ään, 3 luvun 2 a §:ään sekä 4 luvun 2 ja 3 §:ään. Energiamarkkinavirastolle ehdotetut norminantovaltuudet koskisivat maakaasualan yritysten valvonnan ja palvelujen ehtojen avoimuuden edellyttämien tietojen ilmoittamista ja julkaisemista (2 luvun 12 ja 13 § sekä 4 luvun 2 §), maakaasun kulutusta koskevien tietojen luovuttamista asiakkaille (3 luvun 2 a §) sekä maakaasulaskuissa asiakkaille ilmoitettavia tietoja (4 luvun 3 §).

2.3 Laki Energiamarkkinavirastosta

Ehdotettuun lakiin Energiamarkkinavirastosta sisältyisi valtuus, jonka mukaan tarkemmat säännökset viraston organisaatiosta, hallinnosta ja henkilöstöstä annettaisiin valtioneuvoston asetuksella.

3 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan ensitilassa. Lakien kiireellisen voimaansaattamisen syynä on Euroopan komission 21 päivänä marraskuuta 2012 tekemä päätös nostaa Suomea vastaan kanne Euroopan unionin tuomioistuimessa, koska Suomi ei ole sisällyttänyt sähkö- ja maakaasumarkkinadirektiiviä kokonaisuudessaan kansalliseen lainsäädäntöönsä. Komissio on ilmoittanut vaativansa kanteessaan merkittävän suurusten päiväkohtaisten uhkasakkojen asettamista vaatimuksensa tehostamiseksi. Esityksen tavoitteena on saattaa direktiivien täytäntöönpanon edellyttämät säännökset voimaan ennen kuin tuomioistuin antaa päätöksensä komission kanteeseen ja sakon uhka sitovasti asetetaan. Myös uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä sekä direktiivien 2001/77/EY ja 2003/30/EY muuttamisesta ja myöhemmästä kumoamisesta annetun direktiivin 2009/28/EY osalta

on vireillä pitkälle edennyt rikkomusmenettelyä Suomea vastaan.

Sähkömarkkinalain, maakaasumarkkinalain muuttamisesta annettavan lain ja sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annettavan lain säännökset, jotka koskevat muutoksenhakua ja seuraamusmaksun käsittelyä markkinaoikeudessa, ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä syyskuuta 2013. Tällöin tulisi voimaan myös asioiden käsittelyä markkinaoikeudessa uudistava laki oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa. Ehdotettujen lakien ennakoitun voimaantulon ja 1 päivä syyskuuta 2013 välisenä aikana markkinaoikeudessa vireille tulleisiin asioihin sovellettaisiin ehdotettujen lakien siirtymäsäännöksiä.

Sähkömarkkinalain ja maakaasumarkkinalain muuttamisesta annettavan lain siirtymäsäännöksissä on varattu toiminnanharjoittajille siirtymäaikoja sellaisten säännösten täytäntöönpanotoimiin, jotka edellyttävät muutoksia esimerkiksi palvelujen tuottamiseen käytettävissä tietojärjestelmissä.

4 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

4.1 Elinkeinovapaus

Perustuslain 18 §:n 1 momentin nojalla jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Perustuslain mukaista elinkeinovapauden periaatetta pidetään elinkeinonharjoittamista koskevana pääsääntönä, josta poikkeaminen on kuitenkin luvanvarais- tamisella mahdollista. Luvanvaraisuudesta on aina säädettävä lailla, jonka on täytettävä perusoikeuden rajoitusta koskevat tarkkarajaisuuden ja täsmällisyyden vaatimukset. Rajoitusten olennaisen sisällön, kuten rajoitusten laajuuden ja edellytysten tulee ilmetä laista (esimerkiksi PeVL 34/2012 vp, PeVL 19/2009 vp ja PeVL 31/2006 vp).

Perustuslakivaliokunta on elinkeinotoiminnan sääntelyn yhteydessä vakiintuneesti pitänyt luvan peruuttamista vaikutuksiltaan jyrkempänä kuin haetun luvan epäämistä. Sen vuoksi valiokunta on katsonut sääntelyn oikeasuhtaisuuden kannalta välttämättömäksi

sitoa luvan peruuttamismahdollisuus vakaaviin tai olennaisiin rikkomuksiin tai laiminlyönteihin sekä siihen, että luvanhaltijalle mahdollisesti annetut huomautukset tai varoitukset eivät ole johtaneet toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen (esimerkiksi PeVL 34/2012 vp, PeVL 17/2012 vp, PeVL 10/2012 vp, PeVL 58/2010 vp, PeVL 32/2010 vp, PeVL 28/2008 vp, PeVL 31/2006 vp ja PeVL 8/2006 vp).

Perustuslakivaliokunta on tarkastellut sähkö- ja maakaasumarkkinalain lupajärjestelmiä lausunnoissaan PeVL 36/2004 vp, PeVL 62/2002 vp ja PeVL 4/2000 vp.

Ehdotetun sähköverkkotoiminnan luvanvaraisuudesta sekä sähköverkkoluvan ja sen ehtojen muuttamisesta. Lakiehdotuksen 30 §:ssä säädettäisiin kantaverkonhaltijan ja oikeudellisesti eriytetyn jakeluverkonhaltijan oikeudesta harjoittaa sähkön hankintaa ja toimittamista. Maakaasumarkkinalain muuttamista koskevan ehdotuksen 6 luvun 3 §:ssä säädettäisiin maakaasun siirtoverkonhaltijan verkkoluvan hakijalta edellytettävistä vaatimuksista. Ehdotetun sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annettavan lain 23 §:ssä säädettäisiin puolestaan sähkö- ja maakaasuverkkoluvan peruuttamisen edellytyksistä.

Sähkömarkkinalakiehdotuksen 32 ja 34 §:ssä sekä maakaasumarkkinalain muutosehdotuksen 2 a luvun 2 §:ssä säädettäisiin kanta- ja siirtoverkonhaltijan riippumattomuusvaatimuksista. Sähkömarkkinalakiehdotuksen 37 §:n ja maakaasumarkkinalain muutosehdotuksen 2 a luvun 4 §:n mukaan kanta- tai siirtoverkonhaltija tai osapuolet eivät saisi ryhtyä toimenpiteisiin kanta- tai siirtoverkonhaltijan varmennusta edellyttävän liiketoimen tai toimenpiteen toteuttamiseksi ennen kuin verkonhaltijan riippumattomuus on varmennettu liiketoimen tai toimenpiteen osalta. Markkinaoikeus voisi sähkömarkkinalakia koskevan ehdotuksen 38 §:n ja maakaasumarkkinalain muutosta koskevan ehdotuksen 2 a luvun 5 §:n mukaan Energiamarkkinaviraston esityksestä määrätä liiketoimen tai toimenpiteen purettavaksi, jos kanta- tai siirtoverkonhaltijan riippumattomuuden varmentaminen on eväty liiketoimelta tai toimenpiteeltä. Energiamarkkinaviraston olisi ennen

esityksen tekemistä neuvoteltava osapuolten kanssa liiketoimen tai toimenpiteen vapaaehtoisesta purkamisesta. Jos liiketoimen tai toimenpiteen vapaaehtoisesta purkamisesta on tällöin sovittu, määräisi Energiamarkkinavirasto liiketoimen tai toimenpiteen purkamisessa noudatettavat ehdot.

Perustuslakivaliokunta on tarkastellut ehdotettua valvontamenettelyä lähellä olevaa yrityskauppojen valvontaa koskevaa säännöstöä lausunnossaan PeVL 40/2010 vp. Yrityskaupan kieltäminen, purkaminen ja ehtojen asettaminen ovat valiokunnan mukaan merkityksellisiä perustuslain 18 §:n 1 momentissa turvatun elinkeinovapauden kannalta. Lisäksi sääntelyä on arvioitava perustuslain 2 §:n 3 momentin kannalta. Sen mukaan julkisen vallan käyttämisen tulee perustua lakiin.

Ehdotettu sääntely perustuu unionin energiamarkkinalainsäädäntöön, joka velvoittaa jäsenvaltiota nimeämään siirto- ja jakeluverkonhaltijat sekä varmistamaan, että verkko-toimintaa harjoittaa vain jäsenvaltion hyväksymä ja luvan edellytykset täyttävä toiminnanharjoittaja. Luvanvaraisen verkkotoiminnan sääntely perustuu täsmällisiin ja tarkkarajaisiin laintasoiisiin säännöksiin, joista ilmenee verkonhaltijalle ja toiminnanharjoittajille kuuluvat oikeudet ja velvollisuudet. Sääntelylle on unionin energiamarkkinalainsäädännön toimeenpanoon ja energiaverkkojen sääntelyn tehokkaaseen täytäntöönpanoon liittyvät hyväksyttävät perusteet. Ehdotetun sääntelyn ei arvioida olevan ongelmallista perustuslain 18 §:n 1 momentin kannalta.

4.2 Omaisuuden suoja

Omaisuuden käyttörajoitukset

Perustuslakivaliokunta on aikaisemmin arvioinut perustuslain 15 §:n omaisuuden suojan näkökulmasta ehdotuksia, joissa muun ohella sähkö-, maakaasu- ja teleyritysten omistajille on asetettu omaisuuden käyttöön kohdistuvia velvollisuuksia tai rajoituksia kilpailuedellytysten luomiseksi tai turvaamiseksi. Valiokunta on näissä yhteyksissä lähentynyt vakiintuneesti siitä, että velvoitteet ja

rajoitukset ovat kulloinkin kysymyksessä olevan omaisuuden erityisluonne huomioon ottaen perustuslainmukaisia, jos ne perustuvat lain täsmällisiin säännöksiin ja ovat omistajan kannalta kohtuullisia (esimerkiksi PeVL 19/1994, PeVL 4/2000 vp, PeVL 34/2000 vp, PeVL 8/2002 vp, PeVL 63/2002 vp ja PeVL 36/2004 vp).

Perustuslakivaliokunta on pitänyt elinkeinotoiminnan sääntelyä niin sanottuun luonnolliseen monopoliin perustuvassa markkinatilanteessa lähtökohtaisesti tarpeellisenä ja hyväksyttävänä (esimerkiksi PeVL 4/2000 vp ja PeVL 36/2004 vp). Tällaisessa tilanteessa on valiokunnan mielestä perusteltua pyrkiä edistämään kilpailua ja suojaamaan asiakkaiden varallisuusarvoisia oikeuksia tavanomaista tehokkaammilla sääntelykeinoilla. Edelleen valiokunta on katsonut, että sääntelyn riittävää täsmällisyyttä arvioitaessa voidaan ottaa huomioon päätettäviin seikkoihin liittyvät osin laskennalliset ja siten teknisluonteiset erityispiirteet samoin kuin sääntelyn kohdistuminen - yksilön asemesta - ensi sijassa sähköliiketoimintaa harjoittaviin yrityksiin (esimerkiksi PeVL 2/2004 vp ja PeVL 36/2004 vp). Lisäksi valiokunta on kiinnittänyt huomiota asianmukaisen oikeusturvan järjestämiseen toiminnanharjoittajille (esimerkiksi PeVL 36/2004 vp).

Omaisuuden käyttöön kohdistuvia velvollisuuksia tai rajoituksia sisältyy sähkömarkkinalakiehdotuksen 19 §:n (verkon kehittämisvelvollisuus), 20 §:n (liittämisvelvollisuus), 21 §:n (siirtovelvollisuus), 40 §:n (kantaverkon toiminnan laatuvaatimukset), 45 §:n (järjestelmävastuu), 50 §:n (suurjännitteisen jakeluverkon toiminnan laatuvaatimukset), 51 §:n (jakeluverkon toiminnan laatuvaatimukset), 65 §:n (voimalaitosten huoltoseisokit) sekä 72 §:n (loppukäyttäjän mahdollisuus sähköntoimitukseen jakeluverkon kautta) säännöksiin. Vastaavanlaisia velvollisuuksia tai rajoituksia sisältyy maakaasumarkkinalain muutosehdotuksen 2 luvun 1 §:n (verkon kehittämisvelvollisuus), 2 §:n (liittämisvelvollisuus), 3 a §:n (uusiutuvista energialähteistä peräisin olevan kaasun siirtovelvollisuus) ja 11—13 §:n säännöksiin.

Ehdotetulle sääntelylle on tältä osin luonnollisen monopolin sääntelyyn sekä unionin energiamarkkinalainsäädännön toimeenpa-

noon liittyvät hyväksyttävät perusteet. Sääntely on sovitettu perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntöön. Ehdotetun sääntelyn ei arvioida olevan ongelmallista perustuslain 15 §:n kannalta.

Sääntelyn taannehtivat vaikutukset

Sähkömarkkinalakiehdotuksen 122 §:n siirtymäsäännöksen sekä maakaasumarkkinalain muutosehdotuksen voimaantulosäännöksen mukaan lakien säännöksiä sovelletaan eräissä tilanteissa myös ennen lain voimaantuloa tehtyihin sähkö- ja maakaasusopimuksiin.

Sopimussuhteiden pysyvyys kuuluu perustuslain 15 §:n 1 momentissa jokaiselle turvattuun omaisuuden suojan piiriin. Taannehtivana pidettyyn puuttumiseen on perustuslakivaliokunnan käytännössä suhtauduttu pidättävästi, joskaan sopimussuhteiden koskemattomuus ei ole muodostunut ehdottomaksi (esimerkiksi PeVL 33/1998 vp, PeVL 37/1998 vp, PeVL 48/1998 vp, PeVL 63/2002 vp ja PeVL 36/2004 vp). Valiokunta on arvioinut tällaistakin omaisuuden suojaan puuttuvaa sääntelyä perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten kannalta (esimerkiksi PeVL 5/2002 vp ja PeVL 63/2002 vp).

Sähkömarkkinalakiesityksen 13 luvun ja maakaasumarkkinalain muutosesityksen 4 luvun säännöksissä on kysymys kuluttajan suojaamisesta energiamarkkinoiden sopimussuhteissa. Sääntelylle on siten perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävät perusteet. Perustuslakivaliokunta on sähkömarkkinalain sopimuksia koskevan luvun säännöksistä aikaisemmin antamassaan lausunnossa katsonut, ettei perustuslain omaisuudensuojasäännöksistä (PeVL 33/1998 vp) johtunut estettä sääätä niitä voimaan taannehtivasti vaikuttavina.

Perustuslakivaliokunta on aiemmin antamassaan lausunnossa arvioinut myös sähköntoimituksen keskeytymisen vuoksi suoritettavista vakiokorvauksista annettujen säännösten soveltamista ennen lain voimaantuloa tehtyihin sopimuksiin (PeVL 63/2002 vp). Valiokunta on katsonut, että perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuussäännösten vuoksi on perusteltua, että tällaiset, kuluttajansuojaan liittyvän sääntelyn vaikutukset ulottuvat eh-

dotettuun tapaan myös ennen lain voimaantuloa tehtyihin sopimuksiin.

Ehdotetun sääntelyn ei arvioida olevan ongelmallista perustuslain 15 §:n kannalta.

Sähkö- tai maakaasuverkon lunastaminen

Sähkö- ja maakaasuverkkolupaviranomaisena toimiva Energiamarkkinavirasto voi sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvontaa koskevan lakiehdotuksen 24 §:n 2 momentin mukaan päättää sähkö- tai maakaasuverkkoluvan siirtämisestä sekä verkon lunastamisesta korvausta vastaan, jos lupa peruutetaan eikä verkon siirtämisestä toiselle verkonhaltijalle sovi. Korvauksen perusteisiin ja määrittämiseen sovellettaisiin kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annettua lakia (603/1977).

Ehdotusta on arvioitava perustuslain 15 §:n 2 momentin kannalta, jonka mukaan omaisuuden pakkolunastuksesta yleiseen tarpeeseen täyttä korvausta vastaan säädetään lailla. Perustuslakivaliokunta on aikaisemmassa käytännössään katsonut, ettei yleisen tarpeen vaatimus välttämättä edellytä lunastuksen toteuttamista julkisyhteisön hyväksi, vaan lunastetun omaisuuden saajana voi olla muukin taho (PeVL 19/1994 vp). Valiokunta on myös katsonut, että maakaasun jakeluun välttämättömän verkkotoiminnan ylläpitäminen täyttää perustuslaissa tarkoitetun yleisen tarpeen vaatimuksen (PeVL 4/2000 vp). Valiokunnan lausuntokäytännön mukaan perustuslaissa säädetty täyden korvauksen vaatimus täyttyy, kun lunastuskorvauksen perusteisiin ja määrittämiseen sovelletaan lunastuslakia.

Ehdotetun sääntelyn ei arvioida olevan ongelmallista perustuslain 15 §:n 2 momentin kannalta.

4.3 Tarkastusvaltuudet

Sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvontaa koskevan lakiehdotuksen 30 §:n 2 momentissa on säännökset Energiamarkkinaviraston asianomaisen virkamiehen valtuudesta toimittaa tarkastus laissa tarkoitetun valvontatehtävän toteuttamiseksi tai lain nojalla annettujen päätösten noudattamisen valvomiseksi. Tarkastuksia voidaan toimittaa valvottua toimintaa harjoittavan elinkeinonharjoit-

tajan hallinnassa olevissa tiloissa. Tarkastusta ei kuitenkaan saa suorittaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyssä tilassa.

Perustuslakivaliokunta on tarkastellut viranomaisten tarkastusvaltuuksia lukuisissa lausunnoissaan (esimerkiksi PeVL 46/2001 vp, PeVL 40/2002 vp, PeVL 69/2002 vp, PeVL 7/2004 vp, PeVL 16/2004 vp, PeVL 49/2005 vp, PeVL 8/2006 vp ja PeVL 40/2010 vp). Valiokunta on lisäksi tarkastellut Energiamarkkinaviraston tarkastusvaltuuksia lausunnoissaan PeVL 63/2002 vp, PeVL 36/2004 vp ja PeVL 37/2004 vp.

Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään arvioinut viranomaisten tarkastusvaltuuksien sääntelyä perustuslain 10 §:ssä turvatun kotirauhan suojan kannalta. Valiokunta on katsonut, ettei perusoikeusrajoituksen oikeasuhtaisuusvaatimus täyttynyt toimitettaessa kotirauhan piiriin kuuluvissa liiketiloissa tarkastus sellaista rikkomusta koskevan epäilyn perusteella, josta voi enimmillään seurata sakkorangaistus (PeVL 40/2002 vp). Toisaalta julkisista varoista myönnettujen tukien ja avustusten käytön valvomiseksi tehtävien tarkastusten sallittavuutta arvioi-
dessaan valiokunta on pitänyt tarkastuksen toimittamista hyväksyttävänä myös sellaisia rangaistaviksi säädettyjä rikkomuksia koskevien perusteltujen epäilyjen johdosta, joista voi enimmillään seurata sakkorangaistus (PeVL 69/2002 vp). Valiokunta on katsonut, että tarkastuksen toimittamisen valtiosääntöoikeudellinen sallittavuus kotirauhan piirissä liittyy perusteltuun syyhyn epäillä lakia rikottun tai rikottavan rangaistavaksi säädetyllä tavalla (PeVL 7/2004). Samassa lausunnossaan valiokunta katsoi lisäksi, että tarkastusoikeuden kytkeminen rangaistuksenluonteisella kilpailunrikkomismaksulla sanktioituun käyttäytymiseen voitiin myös käsitellä taval-
lisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Valiokunta on katsonut, että kotirauhan piiri kattaa lähtökohtaisesti kaikenlaiset pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyt tilat (PeVL 49/2005 vp ja PeVL 8/2006 vp). Liike- ja varastotiloihin saattaa sisältyä myös asumiseen tarkoitettuja tiloja. Perustuslaissa turvattu kotirauhan piiri kattaa lähtökohtaisesti myös ajoneuvossa mahdollisesti olevat pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyt tilat (PeVL 46/2001 vp). Tällaiset tilat jäivät kui-

tenkin perustuslailla suojatun kotirauhan eräänlaiselle reuna-alueelle (PeVL 17/1998 vp, PeVL 8/1994 vp ja PeVL 16/2004 vp).

Lakiehdotuksen mukaan tarkastusta ei saa suorittaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyssä tilassa. Ehdotetun sääntelyn ei arvioida olevan ongelmallista perustuslain 10 §:n kannalta.

4.4 Hallinnolliset seuraamukset

Sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvontaa koskevan lakiehdotuksen 16—20 ja 34 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi seuraamusmaksusta ja sen täytäntöönpanon perusteista. Seuraamusmaksun säätämistä edellyttävät säännökset sisältyvät sähkömarkkinadirektiivin 37 artiklan 4 kohdan d alakohtaan ja maakaasumarkkinadirektiivin 41 artiklan 4 kohdan d alakohtaan. Myös sähkökauppa- ja maakaasuverkoasetukset edellyttävät jäsenvaltioilta tehokkaiden, oikeasuhteisten ja varoittavien seuraamusten säätämistä asetusten rikkomistapausten varalta.

Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen tulkinnan mukaan ehdotetun kaltaiset maksut eivät ole perustuslain 81 §:n mielessä sen paremmin veroja kuin maksujakaan vaan lainvastaisesta teosta määrättäviä sanktioluonteisia hallinnollisia seuraamuksia. Valiokunta on asiallisesti rinnastanut rangaistusluonteisen taloudellisen seuraamuksen rikosoikeudelliseen seuraamukseen (PeVL 9/2012 vp, PeVL 55/2005 vp ja PeVL 32/2005 vp). Hallinnollisen seuraamuksen yleisistä perusteista on säädettävä perustuslain 2 §:n 3 momentin edellyttämällä tavalla lailla, koska sen määrittämiseen sisältyy julkisen vallan käyttöä. Valiokunta on myös katsonut, että kyse on merkittävästä julkisen vallan käytöstä. Laissa on täsmällisesti ja selkeästi säädettävä maksuvelvollisuuden ja maksun suuruuden perusteista sekä maksuvelvollisen oikeusturvasta samoin kuin lain täytäntöönpanon perusteista (PeVL 17/2012 vp, PeVL 9/2012 vp, PeVL 57/2010 vp, PeVL 40/2010 vp, PeVL 55/2005 vp ja PeVL 32/2005 vp). Vaikka perustuslain 8 §:n rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen täsmällisyysvaatimus ei sellaiseen kohdistu hallinnollisten seuraamusten sääntelyyn, ei tarkkuuden yleistä vaatimusta kuitenkaan voida tällaisen sääntelyn yhtey-

dessä sivuuttaa (PeVL 9/2012 vp, PeVL 57/2010 vp ja PeVL 74/2002 vp).

Esityksen sisältämien hallinnollisia seuraamuksia koskevien säännösten arvioidaan täyttävän valiokunnan käytännössä tällaiselle sääntelylle asetetut vaatimukset.

4.5 Viranomaisen muutoksenhakuoikeus

Sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvontaa koskevan lakiehdotuksen 37 §:n 2 momentin mukaan Energiamarkkinavirastolla olisi oikeus hakea valittamalla muutosta päätökseen, jonka markkinaoikeus on antanut Energiamarkkinaviraston seuraamusmaksun määräämistä koskevaan esitykseen taikka, jolla muutoksenhakutuomioistuin on kumonnut Energiamarkkinaviraston päätöksen tai muuttanut Energiamarkkinaviraston päätöstä. Vastaavia säännöksiä Energiamarkkinaviraston muutoksenhakuoikeudesta esitetään myös sähkömarkkinalakiehdotuksen 114 §:ään ja maakaasumarkkinalain muutos-ehdotuksen 9 luvun 4 §:ään.

Perustuslakivaliokunta on käytännössään suhtautunut pidättyvästi erityissäännöksiin viranomaisen yleisestä muutoksenhakuoikeudesta (PeVL 15/2011 vp, PeVL 37/2004 vp, PeVL 36/2004 vp ja PeVL 4/2004 vp). Valiokunta on toisaalta pitänyt viranomaisen muutoksenhakuoikeutta hyväksyttävänä, jos se on lailla rajoitettu esimerkiksi oikeuskäytännön yhtenäisyyden ylläpitoon liittyviin perusteisiin (PeVL 45/2006 vp, PeVL 47/2005 vp, PeVL 4/2005 vp ja PeVL 4/2004 vp) taikka viranomaisen rajoitettua muutoksenhakuoikeutta voidaan asioiden laatu ja luonne huomioon ottaen pitää muutoin perusteltuna (PeVL 15/2011 vp ja PeVL 58/2006 vp).

Hallintolainkäyttölain 6 §:n 2 momentissa säädetään, että viranomaisella on valitusoikeus, jos laissa niin säädetään tai jos valitusoikeus on viranomaisen valvottavana olevan julkisen edun vuoksi tarpeen. Hallintolainkäyttölain voimaantulon jälkeen viranomaisen jatkovalitusoikeudesta on ehdotusta vastaavalla perusteella säädetty useissa laeissa kuten esimerkiksi viestintämarkkinalaissa (393/2003) sekä voimassa olevassa sähkömarkkinalaissa ja maakaasumarkkinalain

9 luvun 4 §:ssä (säännösten perusteista TaVM 27/2004 vp ja TaVM 28/2004 vp). Ehdotetun säännöksen tavoitteena on antaa jatkovalitusoikeus Energiamarkkinavirastolle erityisesti sille kuuluvan yleisen edun valvontatehtävän vuoksi. Energiamarkkinaviraston jatkovalitusoikeutta puoltavat myös sähkömarkkinadirektiivin 37 artiklan 4 kohdan ja maakaasumarkkinadirektiivin 41 artiklan 4 kohdan säännökset, joissa edellytetään jäsenvaltioiden varmistavan, että kansallisille sääntelyviranomaisille annetaan toimivaltuudet, joiden nojalla ne voivat suorittaa tehtävänsä tehokkaasti. Energiamarkkinavirastolle on näillä perusteilla tarpeen säätää selvyyden vuoksi jatkovalitusoikeus sen lupa- ja sääntelyviranomaisena tekemissä päätöksissä sekä valitusoikeus seuraamusmaksuasioissa.

Esituksen sisältämien muutoksenhakua koskevien säännösten arvioidaan täyttävän valiokunnan käytännössä tällaiselle sääntelylle asetetut vaatimukset.

4.6 Perustuslain 124 §

Järjestelmävastaava kantaverkonhaltija voi sähkömarkkinalakiehdotuksen 45 §:n 2 momentin nojalla asettaa järjestelmävastuun toteuttamiseksi tarpeellisia ehtoja sähkönsiirtojärjestelmän sekä siihen liitettyjen voimalaitosten ja kuormien käyttämiselle. Ehtoja voidaan soveltaa yksittäistapauksissa sen jälkeen, kun Energiamarkkinavirasto on ne hyväksynyt ja vahvistanut.

Perustuslakivaliokunta on arvioinut järjestelmävastuuta koskevaa sääntelyä perustuslain 124 §:n kannalta lausunnoissaan PeVL 4/2000 vp (maakaasumarkkinalaki) ja PeVL 62/2002 vp (sähkömarkkinalaki). Valiokunta on katsonut, että verkonhaltijan määrääminen järjestelmävastuuseen merkitsee julkisen hallintotehtävän antamista muulle kuin viranomaiselle. Valiokunta on pitänyt yhden verkonhaltijan määräämistä järjestelmävastuuseen verkkotoiminnan luonteen vuoksi perusteltuna ja tarkoituksenmukaisena. Toiminnan tosiasiallisen luonteen vuoksi ei valiokunnan mielestä ole ollut syytä olettaa, että järjestely sellaisenaan olisi vaarantanut hyvän hallinnon vaatimuksia taikka muiden toiminnanharjoittajien perusoikeuksia tai oikeusturvaa.

Valiokunta on kuitenkin katsonut tarpeelliseksi vahvistaa oikeusturvaa siten, että järjestelmävastaavan päätökseen ehtojen asettamisesta tuli olla oikeus hakea muutosta. Tämä on ollut valiokunnan mielestä järjestettävissä esimerkiksi niin, että energiamarkkinaviranomainen vahvistaa mainitut ehdot.

Lakiehdotuksen 45 §:n 2 momentin sääntely on perustuslakivaliokunnan aikaisempien kannanottojen mukainen eikä sen arvioida vaikuttavan lakiehdotuksen käsittelyjärjestykseen.

4.7 Lainsäädäntövallan siirtäminen

Ehdotettuihin sähkömarkkinalakiin, maakaasumarkkinalain muutokseen sekä lakiin Energiamarkkinavirastosta sisältyy joukko valtuuksia tarkempien säännösten ja määräysten antamiseen.

Perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvosto ja ministeriö voivat antaa asetuksia laissa säädetyn valtuuden nojalla. Lailla on kuitenkin säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan.

Perustuslain 80 §:n 2 momentin mukaan myös muu viranomainen voidaan lailla valtuuttaa antamaan oikeussääntöjä määräytyistä asioista, jos siihen on sääntelyn kohteeseen liittyviä erityisiä syitä eikä sääntelyn asiallinen merkitys edellytä, että asiasta säädetään lailla tai asetuksella. Tällaisen valtuutuksen tulee olla soveltamisalaltaan täsmällisesti rajattu. Lisäksi perustuslaista johtuu, että valtuuden kattamat asiat on määriteltävä tarkasti laissa (PeVL 34/2000 vp).

Perustuslakivaliokunta on arvioinut sähkö- ja maakaasumarkkinalakien norminantovaltuussäännöksiä lausunnoissaan PeVL 4/2000 vp, PeVL 62/2002 vp, PeVL 36/2004 vp ja PeVL 37/2004 vp.

Lakiehdotusten valtuussäännökset on laadittu huomioiden perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntö. Ehdotetut valtuutussäännökset on pääosin rajoitettu koskemaan ainoastaan teknisluontoisia yksityiskohtia oikeusaseman perusteiden määräytyessä lain säännösten perusteella. Valtuutussäännökset on sijoitettu ja asiallisesti kytketty säänneltävää asiaa koskevaan pykälään. Norminantovalta

on muutoinkin säädetty mahdollisimman tarkkarajaisesti ja täsmällisesti. Ehdotetut säännökset ovat välttämättömiä sääntelyn kohteiden teknisen luonteen vuoksi. Energiamarkkinaviraston toimivaltaan kuuluvien määräysten antamiseen puolestaan liittyy vain vähäisissä määrin tarkoituksenmukaisuusharkintaa. Ehdotetut valtuussäännökset ovat Energiamarkkinaviraston osalta perusteltuja sääntelyn edellyttämän erityisen asiantuntemuksen vuoksi.

Lakiehdotusten sisältämien norminantovaltuuksien ei arvioida olevan ristiriidassa perustuslain 80 §:n kanssa.

4.8 Säättämisjärjestyksen arviointi

Edellä kerrotuilla perusteilla lakiehdotukset arvioidaan voitavan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

*Lakiehdotukset***1.****Sähkömarkkinalaki**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

I OSA**YLEISET SÄÄNNÖKSET****1 luku****Tavoite, soveltamisala ja määritelmät****1 §***Tavoitteet*

Tämän lain tarkoituksena on varmistaa edellytykset tehokkaasti, varmasti ja ympäristön kannalta kestävästi toimiville kansallisille ja alueellisille sähkömarkkinoille sekä Euroopan unionin sähkön sisämarkkinoille siten, että hyvä sähkön toimitusvarmuus, kilpailukykyinen sähkön hinta ja kohtuulliset palveluperiaatteet voidaan turvata loppukäyttäjille. Sen saavuttamisen ensisijaisina keinoina ovat terveen ja toimivan taloudellisen kilpailun turvaaminen sähkön tuotannossa ja toimituksessa sekä kohtuullisten ja tasapuolisten palveluperiaatteiden ylläpitäminen sähköverkkojen toiminnassa.

Sähköalan yritysten tehtäviin kuuluu huolehtia asiakkaittensa ja verkkonsa käyttäjien sähkönhankintaan liittyvistä palveluista sekä edistää omassa ja näiden toiminnassa sähkön tehokasta ja säästäväistä käyttöä.

2 §*Soveltamisala*

Tätä lakia sovelletaan sähkömarkkinoihin, joilla tarkoitetaan sähkön tuotantoa, tuontia, vientiä ja toimitusta sekä sähkönsiirtoa ja -jakelua. Lain II osan sekä 7 ja 12 luvun säännöksiä ei sovelleta puolustushallintoon.

Lain verkonhaltijaa koskevia säännöksiä sovelletaan luvanvaraista sähköverkkotoimintaa harjoittavaan elinkeinonharjoittajaan, jolla on hallinnassaan Suomessa sijaitsevaa sähköverkkoa, jollei Energiamarkkinavirasto ole päätöksellään vapauttanut verkonhaltijaa luvanvaraisuudesta.

Lain vähittäismyyjää koskevia säännöksiä sovelletaan sähköntoimittajaan, joka toimittaa sähköä jakeluverkonhaltijan jakeluverkon kautta välittömästi loppukäyttäjille, jollei jäljempänä toisin säädetä.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *sähköverkolla* toisiinsa liitetyistä sähköjohdoista, sähköasemista sekä sähköverkon käyttöä ja sähköverkkopalveluiden tuottamista palvelevista muista sähkölaitteista ja sähkölaitteistoista, järjestelmistä ja ohjelmistoista muodostettua kokonaisuutta, joka on tarkoitettu sähkön siirtoon tai jakeluun;

2) *jakeluverkolla* sähköverkkoa, jonka nimellisjännite on pienempi kuin 110 kilovoltia;

3) *suurjännitteisellä jakeluverkolla* nimellisjännitteeltään 110 kilovoltin paikallista tai alueellista sähköverkkoa tai -johtoa, joka ei ole liittymisjohto ja joka ei ylitä valtakunnan rajaa;

4) *rajayhdysjohdolla* kahden kantaverkonhaltijan verkot toisiinsa yhdistävää sähköjohtoa siihen kuuluvine laitteistoineen;

5) *liittymisjohdolla* yhtä sähkönkäyttöpaikkaa taikka yhtä tai useampaa voimalaitosta varten rakennettua sähköjohtoa, jolla liittyjä tai liittyvät liitetään sähköverkkoon;

6) *sähköverkkotoiminnalla* sähköverkon asettamista vastiketta vastaan sähkön siirtoa tai jakelua ja muita sähköverkon palveluja tarvitsevien käyttöön; sähköverkkotoimintaan kuuluvat verkonhaltijan harjoittama sähköverkon suunnittelu, rakentaminen, ylläpito ja käyttö, verkon käyttäjien sähkölaitteiden liittäminen sähköverkkoon, sähkön mitaus, asiakaspalvelu sekä muut sähkön siirtoon tai jakeluun liittyvät toimenpiteet, jotka ovat tarpeen verkonhaltijan sähköverkossa tapahtuvaa sähkön siirtoa tai jakelua ja muita verkon palveluja varten;

7) *sähkönsiirrolla* sähkön kuljettamista kantaverkossa sähkökaupan osapuolien välillä;

8) *sähkönjakelulla* sähkön kuljettamista jakeluverkossa ja suurjännitteisessä jakeluverkossa sähkökaupan osapuolien välillä;

9) *verkonhaltijalla* elinkeinonharjoittajaa, jolla on hallinnassaan sähköverkkoa ja joka harjoittaa luvanvaraista sähköverkkotoimintaa tässä verkossa;

10) *jakeluverkonhaltijalla* verkonhaltijaa, jolla on hallinnassaan jakeluverkkoa tai suur-

jännitteistä jakeluverkkoa ja joka harjoittaa luvanvaraista sähköverkkotoimintaa tässä verkossa;

11) *sähköntoimituksella* sähkön myyntiä käyttöä tai jälleenmyyntiä varten;

12) *vähittäismyynnillä* sähkön toimitusta jakeluverkonhaltijan jakeluverkon kautta välittömästi loppukäyttäjille;

13) *pienimuotoisella sähköntuotannolla* voimalaitosta tai usean voimalaitoksen muodostamaa kokonaisuutta, jonka teho on enintään kaksi megavoltiampeeria;

14) *tuottajalla* sähköä tuottavaa luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä;

15) *asiakkaalla* sähkön tukkuasiakasta tai loppukäyttäjää;

16) *tukkuasiakkaalla* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka ostaa sähköä jälleenmyyntiä varten;

17) *loppukäyttäjällä* asiakasta, joka ostaa sähköä omaan käyttöönsä;

18) *verkon käyttäjällä* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka toimittaa sähköä sähköverkkoon tai jolle sitä toimitetaan sähköverkosta;

19) *kuluttajalla* kuluttajansuojalain (38/1978) 1 luvun 4 §:ssä tarkoitettua kuluttajaa;

20) *sähköalan yrityksellä* luonnollista tai oikeushenkilöä, joka harjoittaa ainakin yhtä seuraavista toiminnoista: sähkön tuotanto, siirto, jakelu, toimitus tai osto ja joka on vastuussa näihin toimintoihin liittyvistä kaupallisista, teknisistä tai ylläpitotehtävistä, lukuun ottamatta loppukäyttäjää;

21) *ministeriöllä* työ- ja elinkeinoministeriötä;

22) *ETA-valtiolla* Euroopan talousalueeseen kuuluvaa valtiota;

23) *kolmannella maalla* muuta valtiota kuin Euroopan unionin jäsenvaltiota;

24) *taseselvityksellä* kunkin taseselvitysjakson aikana toteutuneiden sähkökauppojen selvittämistä, jonka tuloksena saadaan kunkin sähkömarkkinoiden osapuolen sähkötase ja tasepoikkeama;

25) *tasesähköllä* sähköä, jolla valtakunnalliseen tasevastuuseen kuuluvia tehtäviä hoitava yksikkö (*tasesähköyksikkö*) tasapainottaa sähkömarkkinoiden osapuolen sähkönhankinnan ja sähköntoimituksen yhtä suuriksi;

26) *tasevastaavalla* sähkömarkkinoiden osapuolta, joka tasapainottaa sähkön tuotantonsa ja hankintansa sekä sähkön käyttönsä ja toimitustensa erotuksen tasesähköyksikön toimittamalla tasesähköllä;

27) *omistussuhteessa olevalla yrityksellä* perustamissopimuksen 44 artiklan 2 kohdan g alakohdan nojalla konsolidoiduista tilinpäätöksistä annetun seitsemännen neuvoston direktiivin 83/349/ETY 41 artiklassa tarkoitettua sidosyritystä ja 33 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua osakkuusyritystä sekä samoille osakkeenomistajille kuuluvia yrityksiä;

28) *tarjouskilpailulla* menettelyä, jossa suunnitellut lisävaatimukset ja varakapasiteetti katetaan toimituksilla uudesta tai olemassa olevasta tuotantokapasiteetista;

29) *energiatehokkuutta edistävällä kysynnänhallinnalla* yleistä tai yhdenmukaista lähestymistapaa, jonka tavoitteena on vaikuttaa sähkönkulutuksen määrään ja ajankohtaan primaarienergian kulutuksen ja huippukuormitusten vähentämiseksi suosimalla tuotantokapasiteetin lisäämiseen tähtäävien investointien sijasta sellaisia investointeja, jotka tehdään energiatehokkuutta edistäviin tai muihin toimenpiteisiin, jos tällaiset investoinnit ovat tehokkain ja taloudellisin vaihtoehto ottaen huomioon vähentyneen energiankulutuksen myönteiset ympäristövaikutukset sekä siihen liittyvät toimitusvarmuutta ja jakelukustannuksia koskevat näkökohdat;

30) *sähkötoimitussopimuksella* sähkön toimittamisesta tehtyä sopimusta, lukuun ottamatta sähköjohdannaisia;

31) *sähköjohdannaisella* rahoitusvälineiden markkinoista sekä neuvoston direktiivien 85/611/ETY ja 93/6/ETY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2000/12/EY muuttamisesta ja neuvoston direktiivin 93/22/ETY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/39/EY liitteessä I olevan C osan 5, 6 tai 7 kohdassa määriteltyä rahoitusvälinettä, jonka kohde-etuus on sähkö;

32) *määräysvallalla* oikeuksia, sopimuksia tai muita keinoja, jotka joko erikseen tai yhdessä asiaan liittyvät tosiasialliset ja oikeudelliset olosuhteet huomioon ottaen antavat mahdollisuuden käyttää ratkaisevaa vaikutusvaltaa yrityksessä, erityisesti:

a) antamalla omistusoikeuden tai käyttöoikeuden yrityksen kaikkiin tai joihinkin varoihin;

b) oikeuksin tai sopimuksin, joiden perusteella saadaan ratkaiseva vaikutusvalta yrityksen toimielinten kokoonpanossa, äänestyksissä tai päätöksissä.

II OSA

SÄHKÖVERKOT

2 luku

Sähköverkkotoiminnan luvanvaraisuus

4 §

Sähköverkkotoiminnan luvanvaraisuus

Sähköverkkotoimintaa saa harjoittaa Suomessa sijaitsevassa sähköverkossa vain Energiamarkkinaviraston myöntämällä luvalla (*sähköverkkolupa*). Sähköverkkolupaa ei voida siirtää toiselle.

Luvanvaraista ei ole sähköverkkotoimintaa, jossa sähköverkolla hoidetaan vain kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäistä sähköntoimitusta.

5 §

Sähköverkkoluvan myöntäminen

Sähköverkkolupa myönnetään, jos hakija täyttää hakemuksensa mukaiselle sähköverkkotoiminnalle asetetut tekniset, taloudelliset ja organisatoriset vaatimukset. Sähköverkkolupa myönnetään toistaiseksi tai erityisestä syystä määräajaksi.

Sähköverkkolupaan voidaan liittää luvan myöntämisen edellytysten kannalta tarpeellisia ehtoja. Sähköverkkolupaa tai sen ehtoja voidaan muuttaa luvanhaltijan suostumuksella tai muulloinkin, jos muutos perustuu lainsäädännön muuttumiseen, muutoksenhakutuomioistuimen antamaan ratkaisuun tai jos muutos on välttämätön toiminnan edellytyksissä tapahtuneiden olennaisten muutosten vuoksi.

Energiamarkkinaviraston on ilmoitettava Euroopan komissiolle kantaverkonhaltijalle myönnetystä sähköverkkoluvasta. Luvan myöntäminen on lisäksi julkaistava Euroopan unionin virallisessa lehdessä.

6 §

Sähköverkkoluvan hakijaa koskevat yleiset vaatimukset

Sähköverkkoluvan hakijan on täytettävä seuraavat yleiset vaatimukset:

- 1) hakija on yhteisö tai laitos;
- 2) hakijan organisaatio vastaa sen harjoittaman sähköverkkotoiminnan laajuutta ja luonnetta;
- 3) hakijalla on palveluksessaan riittävä henkilöstö, joka vastaa sen harjoittaman verkkotoiminnan laajuutta ja luonnetta;
- 4) hakijalla on palveluksessaan sellainen käytön johtaja sekä, jos hakija suorittaa sähkötöitä, sähkötöiden johtaja, joka täyttää sähköturvallisuuslaissa (410/1996) ja sen nojalla säädetty kelpoisuusvaatimukset;
- 5) hakijalla on taloudelliset edellytykset kannattavaan sähköverkkotoimintaan;
- 6) hakijalla on päätösvalta sähköverkon käyttöön, ylläpitoon ja kehittämiseen tarvittaviin varoihin sekä päätösvalta tehdä verkon käyttäjien kanssa liittymissopimuksia ja sähköverkkosopimuksia;
- 7) jos hakija harjoittaa sähköverkkotoiminnan lisäksi muuta toimintaa tai jos hakija harjoittaa sekä kantaverkkotoimintaa että jakeluverkkotoimintaa, hakija on esittänyt selvityksen, että nämä toiminnat on eriytetty toisistaan siten kuin 12 luvussa säädetään.

7 §

Kantaverkonhaltijaa koskevat lisävaatimukset

Hakijan, joka hakee kantaverkonhaltijan sähköverkkolupaa, on 6 §:ssä säädettyjen vaatimusten lisäksi omistettava Suomessa sijaitseva kantaverkko ja täytettävä 5 luvussa säädetty vaatimukset kantaverkonhaltijan riippumattomuudesta. Riippumattomuuden

on oltava varmennettu 5 luvussa ja verkkoon pääsyä koskevista edellytyksistä rajat ylittävässä sähkön kaupassa ja asetuksen (EY) N:o 1228/2003 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 714/2009, jäljempänä *sähkökauppa-asetus*, 3 artiklassa säädetyn menettelyn mukaisesti.

8 §

Järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan sähköverkkolupa

Energiamarkkinavirasto määrää sähköverkkoluvassa yhden kantaverkonhaltijan järjestelmävastaavaksi kantaverkonhaltijaksi.

Hakijan, joka hakee järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan sähköverkkolupaa, on 6 ja 7 §:ssä säädettyjen vaatimusten lisäksi täytettävä seuraavat vaatimukset:

- 1) hakija on järjestänyt tasesähköyksikön toiminnot erillisen toimintayksikkönsä tai kokonaan omistamansa tytäryhtiön tehtäväksi; ja
 - 2) hakija on järjestänyt valtakunnallisen taseselvityksen hoitamiseen liittyvät toiminnot tasesähköyksikön tehtäväksi tai toisista ETA-valtioista olevien kantaverkonhaltijoiden kanssa yhteisesti omistamansa osakkuusyhtiön tehtäväksi.
- Järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan sähköverkkoluvassa voidaan asettaa ehtoja, jotka liittyvät:
- 1) järjestelmävastaavan tehtäviin ja niiden hoitamiseen;
 - 2) järjestelmävastaavan velvollisuuksiin ja niiden täyttämiseen;
 - 3) järjestelmävastaavan oikeuksiin ja niiden käyttämiseen.

Järjestelmävastaava kantaverkonhaltija voi Energiamarkkinaviraston myöntämällä luvalla antaa valtakunnalliseen taseselvitykseen liittyvät toiminnot toisista ETA-valtioista olevien kantaverkonhaltijoiden kanssa yhteisesti omistamansa osakkuusyhtiön tehtäväksi. Lupapäätökseen sovelletaan, mitä 5 §:ssä säädetään sähköverkkoluvan myöntämisestä ja 3 momentissa säädetään järjestelmävastaavalle kantaverkonhaltijalle sähköverkkoluvassa asetettavista ehdoista.

9 §

Jakeluverkonhaltijan sähköverkkolupa

Energiamarkkinavirasto määrää jakeluverkonhaltijan sähköverkkoluvassa jakeluverkonhaltijan maantieteellisen vastuualueen jakeluverkon osalta. Energiamarkkinavirasto voi sähköverkkoluvan myöntämisen jälkeen muuttaa painavasta syystä jakeluverkonhaltijan vastuualuetta.

Jakeluverkonhaltija voi sopia toisen sähköverkkoluvan haltijan kanssa vastuualueen muutoksesta. Muutoksesta on ilmoitettava alueen liittyjille ja Energiamarkkinavirastolle.

Jakeluverkonhaltija, jonka vastuualuetta siirtyy toiselle luvanhaltijalle, on vastuussa alueesta siihen saakka, kunnes siirrosta on asianmukaisesti ilmoitettu alueen liittyjille ja Energiamarkkinavirastolle. Energiamarkkinavirasto voi antaa tarkempia määräyksiä ilmoituksessa annettavista tiedoista sekä ilmoitusmenettelystä.

10 §

Jakeluverkonhaltijaa koskevat lisävaatimukset

Hakijan, joka hakee sähköverkkolupaa sähköverkkotoiminnan harjoittamiseen jakeluverkossa, on 6 §:ssä säädettyjen vaatimusten lisäksi täytettävä 6 luvussa oikeudellisesti eriytettylle jakeluverkkotoiminnalle asetetut vaatimukset, jos:

1) hakijan 400 voltin sähköverkossa siirretty vuotuinen sähkömäärä on ollut kolmen viimeksi päättyneen kalenterivuoden aikana vähintään 200 gigawattituntia; ja

2) hakija toimii osana sähköntuotantoa tai -toimitusta harjoittavaa yritystä tai saman tahon määräysvallassa olevaa yritysryhmää.

11 §

Suljetun jakeluverkon sähköverkkolupa

Suljetun jakeluverkon sähköverkkolupa myönnetään hakemuksesta hakijalle, joka harjoittaa sähköverkkotoimintaa maantieteellisesti rajatulla teollisuus- tai elinkeinoalueel-

la taikka yhteisiä palveluja tarjoavalla alueella sijaitsevassa jakeluverkossa tai suurjännitteisessä jakeluverkossa, jossa ei toimiteta sähköä kuluttajille, jos:

1) erityisistä teknisistä tai turvallisuuteen liittyvistä syistä kyseisen verkon käyttäjien toiminnot tai tuotantoprosessi muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden; tai

2) kyseisessä verkossa jaellaan sähköä ensisijaisesti verkon omistajalle tai verkonhaltijalle taikka niihin omistussuhteessa oleville yrityksille.

Suljetun jakeluverkon sähköverkkolupaa ei kuitenkaan saa myöntää hakijalle, jonka sähköverkossa toimitetaan sähköä kuluttajille, ellei kysymyksessä ole sähköntoimitus pienelle määrälle kuluttajia, joilla on työsuhteeseen perustuvia tai vastaavia yhteyksiä hakiin.

Suljettuun jakeluverkkoon ja suljetun jakeluverkon haltijaan sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään suurjännitteisestä jakeluverkosta ja jakeluverkosta sekä jakeluverkonhaltijasta, ellei erikseen toisin säädetä. Lupapäätökseen sovelletaan, mitä 5 §:ssä säädetään sähköverkkoluvan myöntämisestä.

12 §

Eräiden rajayhdysjohtojen vapauttaminen sähköverkkoluvasta

Energiamarkkinavirasto voi yksittäistapauksessa määrääjäksi sallia sähköverkkotoiminnan harjoittamisen ilman sähköverkkolupaa, jos verkonhaltijalle on myönnetty sähkökauppa-asetuksen 17 artiklan mukainen poikkeuslupa. Vapautus voidaan myöntää enintään sähkökauppa-asetuksen 17 artiklan mukaisen poikkeusluvan voimassaoloajaksi. Vapautusta ei voida siirtää toiselle.

Vapautuksen saaneeseen verkonhaltijaan ei sovelleta tämän lain verkonhaltijaa koskevia säännöksiä. Energiamarkkinavirasto voi kuitenkin luvanvaraisuudesta vapauttamista koskevassa päätöksessään asettaa ehtoja, jotka koskevat verkkoon pääsyä kysymyksessä olevassa rajayhdysjohdossa sekä käyttöturvallisuutta. Verkkoon pääsyä koskevat ehdot voivat liittyä:

1) siirtokapasiteetin jakamiseen;

2) ylikuormituksesta aiheutuvien tulojen jakamiseen;

3) rajayhdysjohdon käyttäjiltä perittäviin maksuihin.

3 luku

Sähköverkon rakentaminen

13 §

Jakeluverkon rakentaminen

Jakeluverkonhaltijalla on yksinoikeus rakentaa jakeluverkkoa vastuualueellaan. Muut saavat rakentaa vastuualueelle jakeluverkkoa, jos:

1) kysymyksessä on liittymisjohto tai varasyöttöyhteys, jolla sähkönkäyttöpaikka liitetään vastuualueen jakeluverkonhaltijan sähköverkkoon;

2) kysymyksessä on liittymisjohto tai varasyöttöyhteys, jolla yksi tai useampi voimalaitos liitetään vastuualueen jakeluverkonhaltijan tai muun verkonhaltijan sähköverkkoon;

3) kysymyksessä on kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäinen verkko;

4) verkonhaltija antaa toiselle suostumuksen verkon rakentamiseen.

14 §

Hankelupa suurjännitejohdon rakentamiseen

Nimellisjännitteeltään vähintään 110 kilovoltin sähköjohdon rakentamiseen on pyydetävä hankelupa Energiamarkkinavirastolta. Valtakunnan rajan ylittävän, nimellisjännitteeltään vähintään 110 kilovoltin sähköjohdon rakentamiseen on pyydetävä hankelupa ministeriöltä. Valtakunnan rajan ylittävän sähköjohdon rakentamiseen myönnettyä hankelupaa ei voida siirtää toiselle.

Hankelupaa ei kuitenkaan tarvita kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäisen sähköjohdon rakentamiseen.

Hankeluvassa ei määrätä sähköjohdon reittiä. Ennen hankeluvan myöntämistä ei johtoreitille tarvitse olla 17 §:n mukaista aluevarausta eikä kunnan suostumusta. Lupapäätöksestä on käytävä ilmi, miten ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun

lain (468/1994) mukainen arviointi on otettu huomioon.

15 §

Hankeluvan hakeminen

Hankelupahakemuksessa esitettävistä tiedoista ja selvityksistä säädetään valtioneuvoston asetuksella. Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa tarkoitettua hanketta koskevaan hakemukseen on liitettävä mainitun lain mukainen arviointiselostus.

16 §

Hankeluvan myöntäminen

Hankeluvan myöntämisen edellytyksenä on, että sähköjohdon rakentaminen on sähkön siirron turvaamiseksi tarpeellista. Valtakunnan rajan ylittävän sähköjohdon hankeluvan myöntämisen edellytyksenä on lisäksi, että sähköjohdon rakentaminen on muutoinkin sähkömarkkinoiden kehityksen ja vastavuoroisuuden kannalta tarpeellisenmukaista.

Jos hakemus ei koske valtakunnan rajan ylittävää sähköjohtoa, on hankelupa 1 momentin estämättä myönnettävä:

1) liittymisjohdolle, jolla sähkönkäyttöpaikka taikka yksi tai useampi voimalaitos liitetään lähimpään nimellisjännitteeltään vähintään 110 kilovoltin sähköverkkoon;

2) sähköjohdolle, jonka jakeluverkonhaltija rakentaa vastuualueellaan tai vastuualueellaan sen ulkopuolelle, jos sähköjohto yhdistää jakeluverkonhaltijan sähköverkon osat toisiinsa tai jakeluverkonhaltijan sähköverkon toiseen sähköverkkoon.

Hankelupaan voidaan liittää luvan edellytysten kannalta tarpeellisiksi katsottavia ehtoja.

17 §

Kunnan asemaa koskevat säännökset

Nimellisjännitteeltään vähintään 110 kilovoltin sähköjohdon reitille tulee saada kunnan suostumus, jos oikeutta sähköjohdon si-

joittamiseen ei perusteta kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastamisesta annetun lain (603/1977) mukaisessa lunastusmenettelyssä ja sähköjohto rakennetaan muualle kuin kaavassa tätä varten varatulle alueelle. Kunta ei saa evätä suostumusta tai asettaa sen myöntämiselle ehtoja ilman alueiden käytön suunnitteluun tai ympäristönäkökohtiin liittyviä taikka muihin seikkoihin perustuvia päteviä syitä, jos epäamisestä tai ehdoista aiheutuu sähkönsiirron turvaamiselle tai hakijalle kohtuutonta haittaa.

Jakeluverkonhaltijan on huolehdittava, että jakeluverkon rakentamista koskevasta suunnittelusta tiedotetaan kunnille. Jakeluverkonhaltijan on yhdessä vastuualueensa kuntien kanssa muutoinkin huolehdittava riittävästä yhteistoiminnasta siten, että kuntien maankäyttöä koskevat näkökohdat tulevat verkon sijoittamisessa huomioon otetuiksi.

4 luku

Verkonhaltijan yleiset velvollisuudet ja verkkopalvelujen hinnoittelu

18 §

Verkkopalvelujen tarjonnan yleiset periaatteet

Verkonhaltijan on tarjottava sähköverkkonsa palveluita sähkömarkkinoiden osapuolille tasapuolisesti ja syrjimättömästi. Palveluiden tarjonnassa ei saa olla perusteettomia tai sähkökaupan kilpailua ilmeisesti rajoittavia ehtoja.

19 §

Verkon kehittämisvelvollisuus

Verkonhaltijan tulee riittävän hyvälaatuisen sähkön saannin turvaamiseksi verkkonsa käyttäjille ylläpitää, käyttää ja kehittää sähköverkkoaan sekä yhteyksiä toisiin verkkoihin sähköverkkojen toiminnalle säädettyjen vaatimusten ja verkon käyttäjien kohtuullisten tarpeiden mukaisesti.

Sähköverkko on suunniteltava ja rakennettava ja sitä on ylläpidettävä siten, että:

1) sähköverkko täyttää sähköverkon toiminnan laatuvaatimukset ja sähkönsiirron sekä -jakelun tekninen laatu on muutoinkin hyvä;

2) sähköverkko ja sähköverkkopalvelut toimivat luotettavasti ja varmasti silloin, kun niihin kohdistuu normaaleja odotettavissa olevia ilmastollisia, mekaanisia ja muita ulkoisia häiriöitä;

3) sähköverkko ja sähköverkkopalvelut toimivat mahdollisimman luotettavasti normaaliolojen häiriötilanteissa ja valmiuslaissa (1552/2011) tarkoitetuissa poikkeusoloissa;

4) sähköverkko toimii yhteensopivasti sähköjärjestelmän kanssa ja se voidaan tarvittaessa liittää yhteen toisen sähköverkon kanssa;

5) sähköverkkoon voidaan liittää vaatimukset täyttäviä käyttöpaikkoja ja voimalaitoksia;

6) verkonhaltija kykenee muutoinkin täyttämään sille kuuluvat tai tämän lain nojalla asetetut velvollisuudet.

Sähköverkkojen sähköturvallisuudesta säädetään erikseen.

20 §

Liittämisvelvollisuus

Verkonhaltijan tulee pyynnöstä ja kohtuullista korvausta vastaan liittää sähköverkkonsa tekniset vaatimukset täyttävät sähkönkäyttöpaikat ja voimalaitokset toiminta-alueellaan. Liittämistä koskevien ehtojen ja teknisten vaatimusten tulee olla tasapuolisia sekä syrjimättömiä ja niissä on otettava huomioon sähköjärjestelmän toimintavarmuus ja tehokkuus.

Verkonhaltijan tulee julkaista liittämistä koskevat tekniset vaatimukset sekä kohtuullinen aika, jonka kuluessa verkonhaltija käsittelee liittymistä koskevat tarjouspyynnöt.

Verkonhaltijan tulee antaa liittyjälle tämän pyynnöstä kattava ja riittävän yksityiskohtainen arvio liittymiskustannuksista sekä arvio liittymän toimitusajasta.

21 §

Siirtovelvollisuus

Verkonhaltijan on kohtuullista korvausta vastaan myytävä sähkön siirto- ja jakelupalveluja niitä tarvitseville sähköverkkonsa siirtokyvyn rajoissa.

22 §

Verkonhaltijan tehtävät sähköntoimitusten mittauksessa

Verkonhaltijan on järjestettävä sähköverkkossaan taseselvityksen ja laskutuksen perustana oleva sähköntoimitusten mittaus sekä mittautietojen rekisteröinti ja ilmoittaminen sähkömarkkinoiden osapuolille. Laskutuksessa tarvittavat mittautiedot on ilmoitettava sähköntoimittajalle sähkönkäyttöpaikka- tai mittauskohtaisesti.

Verkonhaltijan on mittauspalvelua järjestessään pyrittävä edistämään verkon käyttäjien tehokasta ja säästävää sähkönkäyttöä sekä sähkönkäytön ohjausmahdollisuuksien hyödyntämistä.

Verkonhaltija voi tarjota mittauspalvelua joko omana työnä tai hankkia palvelun. Palvelu voidaan hankkia tällöin myös sähkökaupan muulta osapuolelta.

Tarkempia säännöksiä sähköntoimitusten mittauksesta sähköverkoissa annetaan valtioneuvoston asetuksella. Säännökset voivat koskea:

- 1) sähkönkäyttöpaikan ja voimalaitoksen varustamista mittauslaitteistolla;
- 2) mittauslaitteistolle ja -järjestelmälle asetettavia vaatimuksia;
- 3) mittauslaitteiston lukemista;
- 4) mittautiedon hyödyntämistä;
- 5) mittauspalveluissa käytettävää aikajano-

23 §

Sähköverkon häviöenergian hankinta

Verkonhaltijan on hankittava sähköverkkonsa häviöenergia sekä sähköverkkonsa käyttöä palveleva varavoima avointen, syrji-

mättömien ja markkinapohjaisten menettelyjen mukaisesti.

24 §

Verkkopalvelujen myyntiehtoja ja hinnoittelua koskevat yleiset säännökset

Verkkopalvelujen myyntihintojen ja -ehtojen sekä niiden määräytymisperusteiden on oltava tasapuolisia ja syrjimättömiä kaikille verkon käyttäjille. Niistä saa poiketa vain erityisistä syistä.

Verkkopalvelujen hinnoittelun on oltava kokonaisuutena arvioiden kohtuullista.

Verkkopalvelujen hinnoittelussa ei saa olla perusteettomia tai sähkökaupan kilpailua ilmeisesti rajoittavia ehtoja. Siinä on kuitenkin otettava huomioon sähköjärjestelmän toimintavarmuus ja tehokkuus sekä kustannukset ja hyödyt, jotka aiheutuvat voimalaitoksen liittämisestä verkkoon.

25 §

Liittymispistehinnoittelu

Verkonhaltijan on osaltaan järjestettävä edellytykset sille, että verkon käyttäjä voi sopia kaikista verkkopalveluista sen verkonhaltijan kanssa, jonka verkkoon on liittynyt.

Verkonhaltijan on osaltaan järjestettävä edellytykset sille, että verkon käyttäjä saa asianomaiset maksut suorittamalla oikeuden käyttää liittymispisteestään käsin koko maan sähköverkkoa, ulkomaanyhteyksiä lukuun ottamatta.

26 §

Sähköntoimittajan vaihtamiseen liittyvät verkonhaltijan suoritteet

Verkonhaltija ei saa periä erillistä maksua sähköntoimittajan vaihtamiseen liittyvistä suoritteistaan.

27 §

Verkkopalvelujen myyntiehtojen ja tunnuslukujen julkaiseminen

Verkonhaltijan on julkaistava verkkopalvelujensa yleiset myyntiehdot ja -hinnat sekä niiden määräytymisperusteet.

Verkonhaltijan on ilmoitettava Energiamarkkinavirastolle verkkopalvelujensa voimassa olevat myyntiehdot ja -hinnat sekä niiden määräytymisperusteet. Energiamarkkinavirasto voi antaa tarkempia määräyksiä ilmoituksessa annettavista tiedoista sekä ilmoitusmenettelystä.

Verkonhaltijan on julkaistava verkkopalvelujensa hintatasoa, verkkotoiminnan tehokkuutta, laatua ja kannattavuutta, sähköverkkonsa kehittämistä sekä sähköverkkoonsa liittyviä, sähkömarkkinoiden toimintaa kuvaavia tunnuslukuja. Energiamarkkinavirasto voi antaa tarkempia määräyksiä siitä, mitä tunnuslukuja julkaisemisvelvollisuus koskee, mitä kaavoja ja ohjeita tunnuslukuja laskettaessa noudatetaan sekä miten tunnusluvut julkaistaan.

28 §

Verkonhaltijan varautumissuunnittelu

Verkonhaltijan on varautumisella ja asianmukaisella suunnittelulla huolehdittava siitä, että sen toiminta jatkuu mahdollisimman häiriöttömästi sekä palautuu mahdollisimman nopeasti normaalitasolle normaaliolojen häiriötilanteissa ja valmiuslaissa tarkoitetuissa poikkeusoloissa. Verkonhaltijan on laadittava varautumissuunnitelma sekä osallistuttava tarpeellisessa laajuudessa huoltovarmuuden turvaamiseen tähtäävään valmiussuunnitelmaan. Varautumissuunnitelma on päivitettävä vähintään kerran kahdessa vuodessa.

Tarkempia säännöksiä varautumissuunnitelman sisällöstä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella. Säännökset voivat koskea yhteiskunnan johtamisen tai turvallisuuden, väestön toimeentulon taikka elinkeinoelämän toimintakyvyn varmistamiseksi tarpeellista sähköverkkojen toiminnan sekä sähkönsiirron tai -jakelun järjestelyä.

Varautumissuunnitelma ja siihen tehtävät muutokset on toimitettava Huoltovarmuuskeskukselle. Huoltovarmuuskeskuksella on oikeus kuuden kuukauden kuluessa suunnitelman vastaanottamisesta vaatia verkonhaltijaa tekemään muutoksia varautumissuunnitelmaan, jos suunnitelma ei täytä säädettyjä vaatimuksia.

Huoltovarmuuskeskuksen on velvoitettava verkonhaltija korjaamaan rikkomuksensa tai laiminlyöntinsä, jos tämä rikkoo tai laiminlyö tässä pykälässä säädettyjä velvollisuuksiaan. Päätöksessä voidaan määrätä, millä tavoin rikkomus tai laiminlyönti on korjattava.

Huoltovarmuuden turvaamiseen tähtäävää valmiussuunnittelusta säädetään erikseen.

29 §

Verkonhaltijan yhteistoimintavelvollisuus häiriötilanteissa

Verkonhaltijan on toimittava häiriötilanteissa häiriöiden poistamiseksi ja niiden vaikutusten rajoittamiseksi yhteistyössä muiden sähköverkonhaltijoiden ja toiminta-alueensa pelastusviranomaisien, poliisin, kuntien viranomaisien ja tieviranomaisien sekä muiden yhdyskuntateknisten verkkojen haltijoiden kanssa. Verkonhaltijan on osallistuttava häiriötilanteissa toiminta-alueeseensa liittyvän tilannekuvan muodostamiseen ja toimitettava tilannekuvan muodostamisesta vastaavalle viranomaiselle sitä varten tarvittavat tiedot.

Verkonhaltijan on järjestettävä 1 momentissa tarkoitettua yhteistyötä varten erillinen viestiyhteys valvomoonsa tai muuhun tilaan, josta johdetaan verkonhaltijan toimenpiteitä häiriötilanteen poistamiseksi.

30 §

Kantaverkonhaltijan ja oikeudellisesti eriytetyn jakeluverkonhaltijan oikeus hankkia ja toimittaa sähköä

Kantaverkonhaltija ja oikeudellisesti eriytettyä jakeluverkkotoimintaa harjoittava verkonhaltija voi hankkia ja toimittaa sähköä, jos toiminnan tarkoituksena on:

- 1) sähköverkon häviöenergian hankinta;

2) järjestelmävastuuseen kuuluvien tehtävien hoitaminen;

3) siirtorajoitusten hallinta;

4) verkon rakentamista, käyttöä ja kunnossapitoa palvelevien siirrettävien varavoimakoneiden käyttö ja niillä tuotetun sähkön toimitus verkkoon;

5) omakäytösähkön hankinta yhteisön toimitiloihin, sähköasemille tai linkkiasemiin taikka muihin näitä vastaaviin yhteisön kohteisiin;

6) jakeluverkonhaltijan sähköntoimitus tähän lakiin perustuvan velvollisuuden nojalla loppukäyttäjälle tilanteessa, jossa vähittäismyyjän toimitus on keskeytynyt myyjästä aiheutuvasta syystä.

5 luku

Kantaverkkoa ja kantaverkonhaltijaa koskevat säännökset

31 §

Kantaverkon määritelmä ja kantaverkkoon kuuluvien sähköjohtojen ja laitteistojen nimeäminen

Kantaverkkoa ovat:

1) nimellisjännitteeltään vähintään 110 kilovoltin sähköjohdoista, sähköasemista ja muista laitteistoista koostuva valtakunnallinen yhtenäinen sähkön siirtoverkko;

2) kantaverkonhaltijan hallinnassa oleva, nimellisjännitteeltään vähintään 110 kilovoltin rajayhdysjohto.

Kantaverkonhaltijan on nimettävä ja julkaistava kantaverkkoonsa kuuluvat sähköjohdot, sähköasemat ja muut laitteistot kunkin siirtopalvelujen hinnoittelua koskevan valvontajakson ajaksi viimeistään yhdeksän kuukautta ennen valvontajakson alkamista. Kantaverkonhaltijan on ennen nimeämistä varattava verkkonsa käyttäjille sekä asiaan liittyville viranomaisille ja muille sidosryhmille tilaisuus lausua mielipiteensä nimeämishetkellä. Kantaverkonhaltija voi poistaa julkaisemastaan nimeämispäätöksestä sähköjohtoja, sähköasemia ja muita laitteistoja ennen seuraavan valvontajakson alkamista vain painavasta syystä.

Kantaverkonhaltijan nimeämispäätös ja sen muutokset on toimitettava Energiamarkkinavirastolle. Energiamarkkinavirastolla on oikeus kolmen kuukauden kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta vaatia kantaverkonhaltijaa tekemään muutoksia nimeämispäätökseen, jos päätös ei ole lainmukainen.

Kantaverkonhaltijan verkkopalvelun sopimuspuolella on oikeus saattaa kantaverkonhaltijan julkaiseman nimeämispäätöksen tai sen muutoksen lainmukaisuus Energiamarkkinaviraston tutkittavaksi kuukauden kuluessa siitä, kun kantaverkonhaltija on julkaissut päätöksensä. Tutkimuspyynnön tekijällä on valitusoikeus Energiamarkkinaviraston tutkimuspyynnön johdosta antamaan päätökseen.

32 §

Kantaverkonhaltijan riippumattomuus

Kantaverkonhaltijan on varmistettava, että sen organisaatiossa ja päätöksenteossa:

1) samalla henkilöllä tai henkilöillä ei ole oikeutta:

a) käyttää suoraan tai välillisesti määräysvaltaa sähkön tai maakaasun tuotantoa tai toimittamista harjoittavassa yrityksessä ja käyttää suoraan tai välillisesti määräysvaltaa kantaverkonhaltijaan tai kantaverkkoon nähden taikka käyttää suoraan tai välillisesti 2 momentissa tarkoitettuja oikeuksia kantaverkonhaltijaan tai kantaverkkoon nähden; eikä

b) käyttää suoraan tai välillisesti määräysvaltaa kantaverkonhaltijaan tai kantaverkkoon nähden ja käyttää suoraan tai välillisesti määräysvaltaa sähkön tai maakaasun tuotantoa tai toimittamista harjoittavassa yrityksessä taikka käyttää suoraan tai välillisesti 2 momentissa tarkoitettuja oikeuksia sähkön tai maakaasun tuotantoa tai toimittamista harjoittavaan yritykseen nähden;

2) samalla henkilöllä tai samoilla henkilöillä ei ole oikeutta nimittää kantaverkonhaltijan hallintoneuvoston, hallituksen tai kantaverkonhaltijaa lain mukaan edustavan toimielimen jäseniä ja käyttää suoraan tai välillisesti määräysvaltaa sähkön tuotantoa tai toimittamista harjoittavassa yrityksessä taikka käyttää suoraan tai välillisesti 2 momentissa tarkoitettuja oikeuksia sähkön tuotantoa tai

toimittamista harjoittavaan yritykseen nähden;

3) sama henkilö ei ole hallintoneuvoston, hallituksen tai yritystä lain mukaan edustavan toimielimen jäsen sekä kantaverkonhaltijassa että sähkön tuotantoa tai toimittamista harjoittavassa yrityksessä.

Edellä 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja oikeuksia ovat:

1) oikeus käyttää äänivaltaa;

2) oikeus nimittää hallintoneuvoston, hallituksen tai yritystä lain mukaan edustavan toimielimen jäseniä;

3) enemmistöosuuden omistaminen.

Jos 1 momentissa tarkoitettu henkilö on valtio tai muu julkinen elin, kahta erillistä julkista elintä, jotka käyttävät määräysvaltaa yhtäältä kantaverkonhaltijassa tai kantaverkossa ja toisaalta sähkön tai maakaasun tuotantoa tai toimittamista harjoittavassa yrityksessä, ei katsota 1 momenttia sovellettaessa samaksi henkilöksi.

Loppukäyttäjää, joka harjoittaa sähkön tuotantoa tai toimittamista joko suoraan tai sellaisen yrityksen kautta, joissa sillä on määräysvalta joko yksin tai yhdessä toisen loppukäyttäjän kanssa, ei katsota 1 momentin 1 kohtaa sovellettaessa sähkön tuotantoa tai toimittamista harjoittavaksi yritykseksi edellyttäen, että loppukäyttäjä tai -käyttäjät sekä määräysvallan alainen yritys ovat vuotuisena keskiarvona mitattuna sähkön nettokäyttäjää ja että niiden kolmansille osapuolille toimitettaman sähkön taloudellinen arvo on vähäinen niiden muuhun liiketoimintaan nähden.

33 §

Kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmentaminen

Edellä 32 §:ssä tarkoitettu kantaverkonhaltijan riippumattomuus on varmennettava tämän pykälän ja sähkökauppa-asetuksen 3 artiklan mukaista menettelyä noudattaen. Varmentamismenettelyssä voidaan myöntää kantaverkonhaltijalle poikkeus 32 §:n 1 momentin vaatimuksista, jos kantaverkko on kuullut 3 päivänä syyskuuta 2009 vertikaalisesti integroituneeseen yritykseen ja on tehty järjestelyjä, jotka takaavat kantaverkonhaltijalle

tehokkaamman riippumattomuuden kuin sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2003/54/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/72/EY, jäljempänä *sähkömarkkinadirektiivi*, V luvun säännökset edellyttävät.

Kantaverkonhaltijan on ilmoitettava Energiamarkkinavirastolle kaikista suunnitelluista liiketoimista ja muista sen organisaatioon tai päätöksentekoon vaikuttavista toimenpiteistä, jotka voivat edellyttää sen uudelleenarviointia, ovatko liiketoimet tai toimenpiteet 32 §:n vaatimusten mukaisia.

Energiamarkkinaviraston on aloitettava varmennusmenettely:

1) kun kantaverkonhaltija tekee 2 momentissa tarkoitettua ilmoitusta;

2) omasta aloitteestaan, jos sen tiedossa on, että suunniteltu muutos kantaverkon omistajien tai kantaverkonhaltijan suhteen saattaa johtaa 32 §:n vastaiseen menettelyyn tai jos sillä on syytä epäillä, että tällainen menettely on saattanut tapahtua;

3) Euroopan komission perustellusta pyynnöstä.

Energiamarkkinaviraston on tehtävä välipäätös kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamista koskevassa asiassa neljän kuukauden kuluessa kantaverkonhaltijan tekemän ilmoituksen tai Euroopan komission pyynnön saapumisesta. Välipäätös katsotaan tehdyksi, jos Energiamarkkinavirasto ei ole antanut päätöstä tämän ajan kuluessa. Energiamarkkinaviraston on ilmoitettava viipymättä välipäätöksestään Euroopan komissiolle varmentamisen saattamiseksi päätökseen sähkökauppa-asetuksen 3 artiklan mukaisessa menettelyssä. Energiamarkkinaviraston on toimitettava ilmoituksen mukana Euroopan komissiolle asian käsittelyn kannalta merkittävät tiedot. Välipäätökseen ei saa haakea erikseen muutosta.

34 §

Kantaverkonhaltijan velvollisuus ilmoittaa kolmansista maista tulevista omistajista

Kantaverkonhaltijan on ilmoitettava Energiamarkkinavirastolle tilanteesta, joka johtai-

si siihen, että kolmannesta maasta oleva henkilö tai kolmansista maista olevat henkilöt hankkivat määräysvallan kantaverkkoon tai kantaverkonhaltijaan.

Energiamarkkinaviraston on ilmoitettava viipymättä ministeriölle ja Euroopan komissiolle, jos:

1) kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamista pyytää kantaverkon omistaja tai kantaverkonhaltija, joka on kolmannesta maasta olevan henkilön tai kolmansista maista olevien henkilöiden määräysvallassa;

2) Energiamarkkinavirasto on muutoin saanut tietoonsa tilanteen, joka johtaisi siihen, että kolmannesta maasta oleva henkilö tai kolmansista maista olevat henkilöt hankkivat määräysvallan kantaverkkoon tai kantaverkonhaltijaan.

35 §

Kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmentaminen kolmansista maista tulevan omistuksen osalta

Kantaverkonhaltijan riippumattomuus on varmennettava tässä pykälässä säädetyn menettelyn mukaisesti 34 §:ssä tarkoitetussa tilanteessa.

Energiamarkkinaviraston on tehtävä välipäätös kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamista koskevassa asiassa neljän kuukauden kuluessa kantaverkonhaltijan tekemän ilmoituksen saapumisesta. Välipäätökseen ei saa hakea erikseen muutosta. Energiamarkkinaviraston on ilmoitettava viipymättä välipäätöksestään ministeriölle ja Euroopan komissiolle sekä pyydettyä ministeriöltä 36 §:ssä tarkoitettu lausunto ja Euroopan komissiolta lausunto siitä, täyttääkö kantaverkonhaltija sähkömarkkinadirektiivin 9 artiklan vaatimukset. Energiamarkkinaviraston on toimitettava ilmoituksen mukana ministeriölle ja Euroopan komissiolle asian käsittelyn kannalta merkitykselliset tiedot.

Energiamarkkinaviraston on tehtävä kahden kuukauden kuluessa 2 momentissa ja 36 §:ssä tarkoitetuille Euroopan komission lausunnoille varattujen määräaikojen päättymisestä lopullinen päätöksensä kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamisesta. Energiamarkkinaviraston on lopullista

päätöstä tehdessään otettava Euroopan komission lausunto mahdollisimman tarkasti huomioon. Jos Euroopan komissio ei ole toimittanut lausuntoaan säädetyssä määräajassa, katsotaan, ettei sillä ole Energiamarkkinaviraston välipäätöksen johdosta huomautettavaa.

Energiamarkkinaviraston on annettava kielteinen ratkaisu kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamiseen, jos:

1) ei ole osoitettu, että kantaverkonhaltija täyttää 32 §:n vaatimukset; tai

2) ministeriö on antanut Energiamarkkinavirastolle 36 §:n mukaisesti lausunnon, jonka mukaan sille ei ole osoitettu, että varmuuden myöntäminen ei vaaranna energian toimitusvarmuutta kansallisesti tai Euroopan unionissa.

Energiamarkkinaviraston on liitettävä ministeriön ja Euroopan komission lausunnot lopulliseen päätökseensä.

36 §

Ministeriön lausunto toimitusvarmuudesta

Ministeriön on annettava Energiamarkkinavirastolle lausunto siitä, vaarantaako 34 §:ssä tarkoitetussa tilanteessa myönnetty kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmennus energian toimitusvarmuutta kansallisesti tai Euroopan unionissa. Lausunto on toimitettava Energiamarkkinavirastolle siten, että virastolle jää riittävästi aikaa lausunnon käsittelyyn. Ministeriön on asiaa harkitessaan otettava huomioon:

1) ne Euroopan unionin oikeudet ja velvollisuudet asianomaista kolmatta maata kohtaan, jotka johtuvat kansainvälisestä oikeudesta, myös sellaisesta yhden tai useamman kolmannen maan kanssa tehdystä sopimuksesta, jossa Euroopan unioni on sopimuspuolena ja jossa käsitellään energian toimitusvarmuuteen liittyviä seikkoja;

2) ne Suomen oikeudet ja velvollisuudet kolmatta maata kohtaan, jotka johtuvat Suomen ja kyseisen kolmannen maan välisistä sopimuksista, edellyttäen että ne ovat Euroopan unionin oikeuden mukaisia;

3) muut tapaukseen ja asianomaiseen kolmanteen maahan liittyvät erityiset tosiseikat ja olosuhteet.

Ministeriön on pyydettävä lausuntoansa varten Euroopan komissiolta lausunto siitä, vaarantaako varmennuksen myöntäminen energian toimitusvarmuuden Euroopan unionissa. Ministeriön on omassa lausunnossaan otettava Euroopan komission lausunto mahdollisimman tarkasti huomioon. Ministeriö voi poiketa Euroopan komission lausunnosta, jos varmennuksen myöntäminen vaarantaa energian toimitusvarmuuden Suomessa tai muussa Euroopan unionin jäsenvaltiossa.

Ministeriön lausuntoon ei saa erikseen hakea muutosta.

37 §

Liiketoimen täytäntöönpano

Kantaverkonhaltija tai osapuolet eivät saa ryhtyä 33 §:n 2 momentissa tai 34 §:n 1 momentissa tarkoitettuun liiketoimeen tai toimenpiteeseen ennen kuin kantaverkonhaltijan riippumattomuus on varmennettu liiketoimen tai toimenpiteen osalta, ellei tässä laissa toisin säädetä tai asian käsittelyssä toisin määrätä.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei estä osakeyhtiölain (624/2006) 18 luvun 1 §:n 1 momentin mukaisen lunastusvelvollisuuden tai -oikeuden käyttämistä eikä luvan myöntämistä mainitun lain 16 luvussa tarkoitettuun sulautumiseen. Sulautumista ei kuitenkaan saa rekisteröidä, ennen kuin kantaverkonhaltijan riippumattomuus on varmennettu sulautumisen osalta.

Edellä 1 momentissa säädettyä ei sovelleta päätökseen, joka koskee kantaverkonhaltijan hallintoneuvoston, hallituksen tai yritystä lain mukaan edustavan toimielimen jäsenen nimittämistä.

38 §

Toimenpiteet kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamisen epäämisen johdosta

Markkinaoikeus voi Energiamarkkinaviraston esityksestä määrätä liiketoimen tai toimenpiteen purettavaksi, jos kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmentaminen on

eväty liiketoimen tai toimenpiteen osalta. Energiamarkkinaviraston on ennen esityksen tekemistä neuvoteltava osapuolten kanssa liiketoimen tai toimenpiteen vapaaehtoisesta purkamisesta. Jos liiketoimen tai toimenpiteen vapaaehtoisesta purkamisesta sovitaan, Energiamarkkinavirasto määrää noudatettavat ehdot.

39 §

Kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamista koskevan päätöksen muuttaminen

Energiamarkkinavirasto voi aiemman päätöksen estämättä tehdä uuden päätöksen kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamista koskevassa asiassa, jos kantaverkonhaltija tai osapuolet ovat antaneet virheellisiä tai harhaanjohtavia tietoja, joilla on ollut olennainen vaikutus asian ratkaisuun, tai jos liiketoimi tai toimenpide on pantu täytäntöön 37 §:n vastaisesti. Uusi päätös voidaan antaa vain painavasta syystä, jos aiemman päätöksen lainvoimaiseksi tulosta taikka liiketoimen tai toimenpiteen täytäntöönpanosta on kulu-
nut enemmän kuin viisi vuotta.

40 §

Kantaverkon toiminnan laatuvaatimukset

Kantaverkko on suunniteltava ja rakennettava ja sitä on ylläpidettävä siten, että:

- 1) verkko täyttää Euroopan unionin lain-säädännössä asetetut verkon käyttövarmuutta ja luotettavuutta koskevat vaatimukset;
- 2) verkko täyttää järjestelmävastavalle kantaverkonhaltijalle sähköverkkoluvassa asetetut verkon käyttövarmuutta ja luotettavuutta koskevat ehdot;
- 3) verkon toiminta ei häiriidy sähköjohtojen päälle kaatuvista tai johtokadulla kasvavista puista;
- 4) verkon siirtokapasiteetti on riittävä varmistamaan edellytykset järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan vastuualueen säilyttämiseen yhtenäisenä sähkökaupan tarjousalueena.

Järjestelmävastaava kantaverkonhaltija voi kuitenkin poiketa 1 momentin 4 kohdan vaatimuksesta:

1) jos on kysymys järjestelmävastuun täyttämiseen liittyvästä sähkönhankinnasta tai tasesähkökaupasta ja poikkeaminen on tarkoituksenmukaista sähköjärjestelmän toimintavarmuuden tai tehokkuuden kannalta;

2) jos merkittävä sähköntuotannon ja kulutuksen välisen tasapainon muutos aiheuttaa vastuualueen osien välisen siirtokapasiteetin pysyvän tai pitkäaikaisen ylikuormituksen, jota kantaverkonhaltijan ei kohtuudella voida edellyttää ottaneen huomioon toiminnassaan ja jonka edellyttämiä verkon kehittämistoimenpiteitä hänen ei kohtuudella voida edellyttää toteuttavan niin nopeasti, että vastuualueen jakaminen tarjousalueisiin voidaan välttää.

41 §

Kantaverkon kehittämissuunnitelma

Kantaverkonhaltijan on laadittava kantaverkkoonsa ja sen yhteyksiä toisiin sähköverkkoihin koskeva kymmenvuotinen kehittämissuunnitelma. Kantaverkonhaltijan on käytettävä kehittämissuunnitelmaa pohjana sähkökauppa-asetuksessa säädetyn unionin laajuisen verkon kehittämissuunnitelman laatimisessa. Kehittämissuunnitelmalla ei ole muita oikeusvaikutuksia kantaverkonhaltijalle, verkon käyttäjille tai kantaverkonhaltijaa valvoville viranomaisille. Kehittämissuunnitelma on päivitettävä kahden vuoden välein.

Kehittämissuunnitelmaan on sisällytettävä:

1) suunnitelma investoinneista, joiden toteuttaminen johtaa 19 §:n 1 momentissa tarkoitetun verkon kehittämisvelvollisuuden ja kantaverkon toiminnan laatuvaatimusten täyttämiseen;

2) suunnitelma rajayhdysjohtoja koskevista investoinneista, jotka ovat tarpeen tehokkaasti toimiville kansallisille ja alueellisille sähkömarkkinoille sekä Euroopan unionin sähkönsisämarkkinoille;

3) selvitys kehittämissuunnitelman laatimisessa käytetyistä menetelmistä sekä suunnitelman perustana olevista, sähkönsä kulutuksen

ja tuotannon kehitystä koskevista ennusteista ja muista oletuksista.

Kehittämissuunnitelma on julkaistava. Kantaverkonhaltijan on ennen kehittämissuunnitelman julkaisemista varattava verkonsa käyttäjille sekä asiaan liittyville viranomaisille ja muille sidosryhmille tilaisuus lausua mielipiteensä kehittämissuunnitelmasta.

42 §

Kantaverkonhaltijoiden välinen korvausjärjestelmä

Kantaverkonhaltijan tehtävänä on hoitaa sähkökauppa-asetuksessa säädettyyn kantaverkonhaltijoiden väliseen korvausjärjestelmään liittyvät tehtävät.

43 §

Sähkönsä tuontia ja vientiä koskevat siirtomaksut

Kantaverkonhaltijan on perittävä 25 §:n 2 momentissa tarkoitettun liittymispistehinnoittelun piiriin kuuluvan siirtomaksun lisäksi erillinen siirtomaksu verkkoonsa tulevasta ja siitä lähtevästä sähkönsä tuonnista ja viennistä, jollei Suomea sitovista kansainvälisistä velvoitteista tai kantaverkonhaltijan tekemistä, vastavuoroisiin sähköjärjestelmän toimintavarmuuteen ja tehokkuuteen sekä markkinaedellytyksiin perustuvista sopimuksista muuta johdu. Siirtomaksun on täytettävä 24 §:ssä säädetty edellytykset.

44 §

Järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan vastuualue

Järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan vastuualueeseen kuuluu valtakunnan alue Ahvenanmaan maakuntaa lukuun ottamatta.

Järjestelmävastaava kantaverkonhaltija vastaa vastuualueellaan järjestelmävastuun piiriin kuuluvista tehtävistä sekä muista kantaverkonhaltijalle kuuluvista tehtävistä, joista säädetään tässä laissa ja sen nojalla annetuissa

sa säännöksissä sekä sähkökauppa-asetuksessa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä.

45 §

Järjestelmävastuu

Järjestelmävastaava kantaverkonhaltija vastaa Suomen sähköjärjestelmän teknisestä toimivuudesta ja käyttövarmuudesta sekä huolehtii valtakunnalliseen tasevastuuseen kuuluvista tehtävistä ja valtakunnallisesta taseselvityksestä tarkoituksenmukaisella ja sähkömarkkinoiden osapuolten kannalta tasapuolisella ja syrjimättömällä tavalla (*järjestelmävastuu*). Järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan tulee ylläpitää ja kehittää järjestelmävastuun piiriin kuuluvia toimintojaan ja palveluitaan sekä ylläpitää, käyttää ja kehittää sähköverkkoaan ja muita järjestelmävastuun hoitamiseen tarvittavia laitteistojaan sekä yhteyksiä toisiin verkkoihin siten, että ne toimivat tehokkaasti ja että edellytykset tehokkaasti toimiville kansallisille ja alueellisille sähkömarkkinoille sekä Euroopan unionin sähkön sisämarkkinoille voidaan turvata.

Järjestelmävastaava kantaverkonhaltija voi asettaa järjestelmävastuun toteuttamiseksi tarpeellisia ehtoja sähkön siirtojärjestelmän sekä siihen liitettyjen voimalaitosten ja kuormien käyttämiselle. Ehtoja voidaan soveltaa yksittäistapauksissa sen jälkeen, kun Energiamarkkinavirasto on ne vahvistanut. Vahvistettuja ehtoja voidaan soveltaa muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

Tarkempia säännöksiä järjestelmävastuun toteuttamistavasta ja sisällöstä voidaan antaa ministeriön asetuksella.

46 §

Valtakunnallinen tasevastuu

Järjestelmävastaava kantaverkonhaltija vastaa koko ajan käynnissä olevasta sähkön-tuotannon ja -kulutuksen välisen hetkellisen tasapainon ylläpitämisestä vastuualueellaan (*valtakunnallinen tasevastuu*). Valtakunnalliseen tasevastuuseen sisältyvät kaikki sen hoi-

tamisen edellyttämät toimenpiteet ja resurssit, jotka on toteutettava tai joiden käytettävyyks on varmistettava kunkin taseselvitysjakson ajaksi.

Valtakunnallisen tasevastuun hoitamiseen tarvittavan sähkön hankintaehtojen sekä tasesähkön kauppaehtojen on oltava tasapuolisia ja syrjimättömiä sähkömarkkinoiden osapuolille eikä niissä saa olla perusteettomia tai sähkökaupan kilpailua ilmeisesti rajoittavia ehtoja. Ehdoissa on kuitenkin otettava huomioon sähköjärjestelmän toimintavarmuudesta ja tehokkuudesta johtuvat vaatimukset. Ehtojen on lisäksi tarjottava verkon käyttäjille asianmukaisia kannustimia sähkön syötön ja oton tasapainottamiseksi.

Tasesähkön hinnoittelun on oltava kohtuullista.

47 §

Valtakunnallinen taseselvitys

Järjestelmävastaava kantaverkonhaltija vastaa vastuualueensa sähkötaseen sekä vastuualueensa tasevastaavien sähkötaseiden selvittämisestä (*valtakunnallinen taseselvitys*). Valtakunnallisessa taseselvityksessä selvitetään kunkin taseselvitysjakson osalta tasesähköyksikön ja tasevastaavien väliset tasepoikkeamat sekä tasesähköyksikön ja muiden kantaverkonhaltijoiden vastuualueilla toimivien tasesähköyksiköiden väliset tasepoikkeamat. Jos valtakunnallisessa taseselvityksessä noudatettavan taseselvitysjakson pituutta ei ole säädetty sähkökauppa-asetuksessa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä, säädetään taseselvitysjakson pituus valtioneuvoston asetuksella.

48 §

Järjestelmävastuuseen liittyvien palvelujen ehtojen julkaiseminen

Järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan on julkaistava ja ilmoitettava Energiamarkkinavirastolle järjestelmävastuuseen kuuluvien palvelujensa voimassa olevat myynti- ja hankintaehdot ja niiden määräytymisperusteet,

myynti- ja hankintahinnat ja niiden määräytymisperusteet sekä 45 §:n 2 momentissa tarkoitettut ehdot.

Energiamarkkinavirasto voi antaa tarkempia määräyksiä julkaistavista ja ilmoitettavista tiedoista sekä julkaisu- ja ilmoitusmenetelystä.

49 §

Sähkökaupan ja taseselvityksen edellyttämän tiedonvaihdon kehittäminen

Järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan tehtävänä on sähkökaupan ja taseselvityksen edellyttämän tiedonvaihdon kehittäminen. Kehittämistoiminnalla on edistettävä tehokkaasti sekä sähkömarkkinoiden osapuolien, verkonhaltijoiden ja tasevastaavien kannalta tasapuolisesti ja syrjimättömästi toteutettua tiedonvaihtoa. Tiedonvaihdon kehittämiseen kuuluvat ainakin:

- 1) sanomaliikennestandardien kehittäminen sekä siihen liittyvään kansainväliseen kehitystyöhön osallistuminen;
- 2) tiedonvaihtoon liittyvien menettelytapojen kehittäminen sekä siihen liittyvään kansainväliseen kehitystyöhön osallistuminen;
- 3) sanomaliikennestandardien ja tiedonvaihtoon liittyvien menettelytapojen muuttamista koskevien ehdotusten tekeminen ministeriölle;
- 4) sanomaliikenteen testipalvelun ylläpito;
- 5) tiedonvaihtoon liittyvä tiedottaminen, koulutus ja neuvonta;
- 6) sanomaliikennestandardien ja tiedonvaihtoon liittyvien menettelytapojen noudattamisen seuranta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettut tehtävät rahoitetaan erillisillä maksuilla, joita järjestelmävastaava kantaverkonhaltija on oikeutettu keräämään kantaverkkopalvelun ja tasepalvelun käyttäjiltä. Maksuilla voidaan kattaa järjestelmävastaavalle kantaverkonhaltijalle tehtävän hoitamisesta aiheutuneet kohtuulliset kustannukset ja kohtuullinen voitto. Maksujen määräytymisperusteiden tulee olla tasapuolisia ja syrjimättömiä. Maksut ja niiden määräytymisperusteet on julkaistava.

6 luku

Jakeluverkkoa ja jakeluverkonhaltijaa koskevat säännökset

50 §

Suurjännitteisen jakeluverkon toiminnan laatuvaatimukset

Suurjännitteinen jakeluverkko on suunniteltava ja rakennettava ja sitä on ylläpidettävä siten, että:

- 1) verkko täyttää järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan asettamat verkon käyttövarmuutta ja luotettavuutta koskevat vaatimukset;
- 2) verkon toiminta ei häiriidy sähköjohtojen päälle kaatuvista tai johtokadulla kasvavista puista.

51 §

Jakeluverkon toiminnan laatuvaatimukset

Jakeluverkko on suunniteltava ja rakennettava ja sitä on ylläpidettävä siten, että:

- 1) verkko täyttää järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan asettamat verkon käyttövarmuutta ja luotettavuutta koskevat vaatimukset;
- 2) jakeluverkon vioittuminen myrskyn tai lumikuorman seurauksena ei aiheuta asema-kaava-alueella verkon käyttäjälle yli 6 tuntia kestävää sähkönjakelun keskeytystä;
- 3) jakeluverkon vioittuminen myrskyn tai lumikuorman seurauksena ei aiheuta muulla kuin 2 kohdassa tarkoitettulla alueella verkon käyttäjälle yli 36 tuntia kestävää sähkönjakelun keskeytystä.

Jakeluverkonhaltija voi määrittää jakeluverkkonsa toiminnan laatuvaatimusten tavoitetason 1 momentin 2 ja 3 kohdasta poiketen paikallisten olosuhteiden mukaisesti saarissa, joihin ei ole siltaa tai vastaavaa muuta kiinteää yhteyttä taikka säännöllisesti liikennöitävää maantielauttayhteyttä.

52 §

Jakeluverkon kehittämissuunnitelma

Jakeluverkonhaltijan on laadittava jakeluverkkoansa koskeva kehittämissuunnitelma, joka sisältää toimenpiteet, joiden toteuttaminen johtaa 51 ja 119 §:ssä säädettyjen vaatimusten täyttämiseen ja ylläpitämiseen jakeluverkossa. Kehittämissuunnitelma on päivitettävä kahden vuoden välein.

Kehittämissuunnitelman tulee sisältää kahden kalenterivuoden jaksoihin jaoteltuina yksityiskohtaiset toimenpiteet, jotka parantavat järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti jakeluverkon luotettavuutta ja varmuutta ja jotka toteuttamalla jakeluverkko täyttää 51 ja 119 §:ssä säädetty vaatimukset. Kehittämissuunnitelmassa on verkon käyttäjien kohtuullisten tarpeiden mukaisesti kiinnitettävä huomiota sellaisten sähkönkäyttöpaikkojen sähkösaannin varmistamiseen, joihin on sijoittunut yhteiskunnan johtamisen tai turvallisuuden, väestön toimeentulon taikka elinkeinoelämän toimintakyvyn varmistamisen kannalta tärkeitä toimintoja ja palveluita. Kehittämissuunnitelmaan sisältyvien sähköjohtojen sijoittelussa on mahdollisuuksien mukaan hyödynnettävä yhteisiä reittejä muiden yhdyskuntateknisten verkkojen kanssa.

Kehittämissuunnitelma ja siihen tehtävät muutokset on toimitettava Energiamarkkinavirastolle. Energiamarkkinavirastolla on oikeus kuuden kuukauden kuluessa suunnitelman vastaanottamisesta päätöksellään vaatia jakeluverkonhaltijaa tekemään muutoksia kehittämissuunnitelmaan, jos on syytä epäillä, että kehittämissuunnitelmaan sisältyvät toimenpiteet eivät johda 51 ja 119 §:ssä säädettyjen vaatimusten täyttämiseen tai jos kehittämissuunnitelma ei täytä 2 momentissa säädettyjä vaatimuksia.

Energiamarkkinavirasto voi antaa tarkempia määräyksiä kehittämissuunnitelmassa annettavista tiedoista sekä suunnitelman toimitamisesta Energiamarkkinavirastolle.

53 §

Jakeluverkonhaltijan liittymisehdot

Jakeluverkonhaltijalla on oltava julkiset yleiset sopimusehdot enintään 20 kilovoltin nimellisjännitteellä jakeluverkkoon liittyville verkon käyttäjille.

54 §

Sähkönjakelupalvelujen aikajaotus jakeluverkossa

Jakeluverkonhaltijan on tarjottava jakeluverkossaan loppukäyttäjille yleisen aikajaotuksen mukaisia sähkönjakelupalveluja. Sähkönjakelupalveluun sisältyy vastaavan aikajaotuksen mukainen mittauspalvelu. Yleisen aikajaotuksen mukaisia sähkönjakelupalveluja ovat:

- 1) tuntimittaukseen perustuva jakelu;
- 2) yksiaikajakelu;
- 3) yö- ja päiväenergiaan perustuva kaksiaikajakelu;
- 4) talviarkipäiväenergiaan ja muuhun energiaan perustuva kausiaikajakelu.

55 §

Etäisyydestä riippumaton sähkönjakelun hinnoittelu jakeluverkossa

Sähkönjakelun hinta ei jakeluverkossa saa riippua siitä, missä verkon käyttäjä maantieteellisesti sijaitsee verkonhaltijan vastuualueella. Jakeluverkonhaltijan toisistaan maantieteellisesti erillään sijaitsevista vastuualueen osissa tulee kuitenkin soveltaa omia jakeluhintoja. Energiamarkkinavirasto voi yksittäistapauksessa myöntää poikkeuksen sähkönjakelun erillisten hintojen soveltamisesta, jos jakeluverkonhaltijan vastuualueen osien kustannustasot ja hinnoitteluperusteet eivät poikkea merkittävästi toisistaan.

56 §

Sähköntuotannon verkkopalvelumaksuja koskevat erityissäännökset jakeluverkossa

Sähköntuotantoon käytetyt verkkopalvelut on hinnoiteltava jakeluverkossa tämän osan muiden säännösten estämättä seuraavasti:

1) pienimuotoisen sähköntuotannon sähköverkkoon liittamisestä veloittettavaan maksumuutokseen ei saa sisällyttää sähköverkon vahvistamisesta aiheutuvia kustannuksia;

2) sähkön tuotannolta veloittavilla jakelumaksuilla tulee kattaa suhteellisesti pienempi osuus jakeluverkon kustannuksista kuin sähkön kulutukselta perittävillä jakelumaksuilla.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä, joissa säädetään sähköntuotannon jakelumaksuista ja niiden määrittämistavasta jakeluverkossa sekä sähköntuotannon jakelumaksuille asetettavista, siirrettyyn energiamäärään suhteutetuista rajarvoista, joita jakeluverkonhaltijan on noudatettava.

57 §

Jakeluverkonhaltijan laskutus jakeluverkossa

Jakeluverkonhaltijan on esitettävä laskusaan jakeluverkkonsa käyttäjälle erittely siitä, miten sähkönjakelun hinta muodostuu. Jakeluverkonhaltijan on kuluttajille lähetettävissä laskuissa annettava tiedot asiakasvalitusten tekemistä varten sekä kuluttajille suunnatussa laskutuksessaan tietoja kuluttajien käytettävissä olevista riitojenratkaisumenettelyistä. Energiamarkkinavirasto voi antaa tarkempia määräyksiä siitä, mitä tietoja laskuun tulee sisällyttää sekä siitä tavasta, jolla tiedot tulee laskussa esittää.

Jakeluverkonhaltijan on tarjottava kuluttajille erilaisia maksutapoja sähkönjakelun laskujen maksamiseen. Tarjotuissa vaihtoehdoissa ei saa olla perusteettomia eikä eri asiakasryhmiä syrjiviä ehtoja. Maksutapoina on tarjottava ainakin laskutusjakson mukaiseen kulutukseen perustuva vaihtoehto sekä kuluttajan arvioituun todennäköiseen vuotui-

seen sähkönkulutukseen perustuviin tasasuuruuksiin maksueriin perustuva vaihtoehto. Jos jakeluverkonhaltija tarjoaa kuluttajille ennakkomaksujärjestelmää, on järjestelmän heijastettava riittävästi kuluttajan arvioitua todennäköistä vuotuista sähkönkulutusta.

58 §

Jakeluverkonhaltijan velvollisuus ohjata verkon käyttäjien varautumista

Jakeluverkonhaltijan on annettava liittyjälle liittymissopimusta koskevassa tarjouksessa tiedot jakeluverkon toimitusvarmuuden tasosta ja siihen vaikuttavista suunnitelmista liittymispisteessä.

Jakeluverkonhaltijan on vähintään kahden vuoden välein toimitettava jakeluverkkonsa käyttäjille ohjeita varautumisesta sähkönjakelun häiriöihin.

Jakeluverkonhaltijaa on annettava jakeluverkkonsa käyttäjälle tämän pyynnöstä tai omasta aloitteestaan yksilöllisiä varautumisohteja, jos tämän sähkönkäyttö edellyttää verkonosassa sovellettavaa tavanomaista toimitusvarmuutta parempaa sähkönsaannin varmistamista. Verkonhaltijan on tällöin verkon käyttäjän pyynnöstä esitettävä arvio siitä, olisiko varautuminen edullisempaa tehdä verkon käyttäjän omilla toimenpiteillä vai jakeluverkkoa kehittämällä.

59 §

Jakeluverkonhaltijan tiedottaminen verkon käyttäjille häiriötilanteissa

Jos sähkönjakelu keskeytyy jakeluverkossa merkittävässä laajuudessa, jakeluverkonhaltijan on tiedotettava siitä viipymättä jakeluverkkonsa käyttäjille. Samalla on annettava arvio vian tai keskeytyksen kestosta ja laajuudesta.

Energiamarkkinavirasto voi antaa tarkempia määräyksiä 1 momentissa tarkoitettujen ilmoitusten sisällöstä ja muodosta.

60 §

Oikeudellisesti eriytetty jakeluverkkotoiminta

Jos jakeluverkonhaltija, jonka 400 voltin jakeluverkossa siirretty vuotuinen sähkömäärä on ollut kolmen viimeksi päättyneen kalenterivuoden aikana vähintään 200 gigawatituntia, toimii osana sähkön tuotantoa tai toimitusta harjoittavaa yritystä tai saman tahon määräysvallassa olevaa yritysryhmää, tulee verkonhaltijan olla oikeudelliselta muodoiltaan, organisaatioltaan ja päätöksenteoltaan riippumaton yrityksen tai yritysryhmän sähköntuotanto- ja sähkönmyyntitoiminnoista (*oikeudellisesti eriytetty jakeluverkkotoiminta*). Oikeudellisesti eriytettyä jakeluverkkotoimintaa koskeva yritysraenteen muutos on pantava täytäntöön kahden vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jona tässä momentissa tarkoitettu kynnysarvo on täytynyt.

Oikeudellisesti eriytettyä jakeluverkkotoimintaa harjoittavan verkonhaltijan on varmistettava, että sen tuotemerkki erottuu yrityksen tai yritysryhmän sähkön tuotantoa ja toimittamista harjoittavien yksiköiden tuotemerkeistä. Verkonhaltijan on viestinnässään esiinnyttävä omalla nimellään ja tuotemerkillään.

Ministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä oikeudellisesti eriytettyä jakeluverkkotoimintaa harjoittavan verkonhaltijan organisaation ja päätöksenteon riippumattomuuteen liittyvistä vaatimuksista, joita sovelletaan verkonhaltijaan, jolla on vähintään 50 000 verkon käyttäjää. Nämä vaatimukset voivat liittyä:

1) verkonhaltijan johtoon kuuluvien henkilöiden riippumattomuuden varmistamista koskevista työsuhte-educista päättämiseen;

2) verkonhaltijan velvollisuuteen laatia ohjelma toimenpiteistä, joilla varmistetaan, että verkonhaltija toteuttaa sille sähköverkonhaltijana kuuluvat velvollisuudet syrjimättömästi.

61 §

Oikeudellisesti eriytettyä jakeluverkkotoimintaa harjoittavan verkonhaltijan johdon riippumattomuus

Oikeudellisesti eriytettyä jakeluverkkotoimintaa harjoittavan verkonhaltijan, jolla on vähintään 50 000 verkon käyttäjää, johtoon kuuluva ei saa toimia sähköntuotannosta tai toimituksesta vastaavan yrityksen toimitusjohtajana taikka hallituksen eikä sitä vastaavan toimielimen jäsenenä, jos verkonhaltija ja yritys ovat saman tahon määräysvallassa.

62 §

Suljettua jakeluverkkoa koskevat erityissäännökset

Edellä 23, 28, 29, 50—52, 54 ja 57—59 §:n säännöksiä ei sovelleta suljettuun jakeluverkkoon ja suljetun jakeluverkon haltijaan.

III OSA

SÄHKÖNTUOTANTO JA –TOIMITUS

7 luku

Sähköntuotanto

63 §

Uutta sähköntuotantokapasiteettia koskeva tarjouskilpailu

Valtioneuvosto voi päättää sähkön riittävyyden turvaamiseksi uutta sähköntuotantokapasiteettia tai kysynnänhallintatoimia koskevan julkisen tarjouskilpailun järjestämisestä. Päätös voidaan tehdä, jos sähkön tarjonta suunnitteilla ja rakenteilla olevat voimalaitokset ja rajayhdysjohdot sekä toteutettavat energiatehokkuutta edistävät kysynnänhallintatoimet huomioon ottaen ei riitä täyttämään sähkön kysyntää Suomessa eikä sähkön riittävyyttä voida turvata muilla toimenpiteillä.

Tarjouskilpailun järjestämistä koskevassa päätöksessä määrätään:

1) tarjouspyyntöön sisällytettävät tiedot edellytetyistä sopimusehdoista ja menettelytavat, joita tarjoajien on noudatettava; sekä

2) perusteet, joiden mukaan tarjoajat valitaan ja sopimus tehdään.

Tarjouskilpailun järjestämisestä päättää valtioneuvoston yleisistunto. Ministeriö päättää tarjouksen hyväksymisestä. Ministeriön tehtävänä on myös tarjouskilpailun täytäntöönpano.

Tarkemmat säännökset tarjouskilpailussa noudatettavasta menettelystä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

64 §

Voimalaitosten rakentamista ja käytöstä poistamista koskevat ilmoitukset

Tuottajan tulee ilmoittaa Energiamarkkinavirastolle voimalaitoksen rakentamissuunnitelmasta ja käyttöönottamisesta sekä voimalaitoksen pitkäaikaisesta tai pysyvästä käytöstä poistamisesta. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset ilmoitusvelvollisuuden sisällöstä ja ilmoitusmenettelystä.

65 §

Voimalaitosten huoltoseisokit

Tuottajan tulee ilmoittaa Energiamarkkinavirastolle teholtaan vähintään 100 megavoltiampeerin suuruisen erillistä sähköntuotantoa harjoittavan voimalaitoksensa suunniteltua huoltoseisokista, joka ajoittuu 1 päivän joulukuuta ja 28 päivän helmikuuta väliselle ajalle. Ilmoitus on tehtävä vähintään kuusi kuukautta ennen huoltoseisokin suunniteltua alkamisajankohtaa. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset ilmoitukseen sisällytettävistä tiedoista sekä ilmoitusmenettelystä.

Energiamarkkinavirasto voi määrätä siirtämään 1 momentissa tarkoitetun voimalaitoksen huoltoseisokin muuksi kuin 1 päivän joulukuuta ja 28 päivän helmikuuta väliseksi ajaksi, jos on perusteltua syytä epäillä, että sähköntarjonta ei riittäisi täyttämään sähköntarjontaa Suomessa huoltoseisokin ilmoitettuna ajankohtana. Päättös huoltoseisokin siirtämisestä on tehtävä vähintään kolme kuukautta ennen huoltoseisokin ilmoitettua alkamisajankohtaa. Siirtoa koskevaa päätöstä ei saa tehdä, jos huoltoseisokin siirtäminen aiheuttaisi vaaran voimalaitoksen teknisestä viasta tai vaarantaisi voimalaitoksen käyttöturvallisuuden. Energiamarkkinaviraston tulee kuulla Turvallisuus- ja kemikaalivirastoa ja, jos huoltoseisokki koskee ydinvoimalaitosta, Säteilyturvakeskusta ennen siirtoa koskevan päätöksen tekemistä. Siirtoa koskevaa päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomainen ole kieltänyt päätöksen täytäntöönpanoa tai määrännyt sitä keskeytettäväksi.

8 luku

Sähköntoimittajan sopimustietojen säilyttäminen

66 §

Sähköntoimittajan sopimustietojen säilyttäminen

Sähköntoimittajan on säilytettävä merkitykselliset tiedot kaikista sähköntoimitussopimuksiin liittyvistä liiketoimistaan ja suuntaviivoja koskevassa Euroopan komission asetuksessa tai päätöksessä säädetyt tiedot sähköjohdannaisiin liittyvistä liiketoimistaan tukkuasiakkaiden ja kantaverkonhaltijoiden kanssa vähintään viiden vuoden ajan sen tilikauden päättymisestä, jonka kuluessa liiketoimi on suoritettu. Säilytettäviä tietoja ovat ainakin:

- 1) liiketoimen kesto;
- 2) toimitukseen ja selvitykseen liittyvät menettelytavat;
- 3) toimituksen määrä;
- 4) toteutusaika;
- 5) hinta;
- 6) sopijapuolen yksilöivät tiedot;
- 7) tiedot selvittämättä jääneistä sopimuksista.

9 luku

Sähkön vähittäismyynti

67 §

Toimitusvelvollisuus

Vähittäismyyjän, jolla on huomattava markkinavoima jakeluverkonhaltijan vastuualueella, on toimitettava vastuualueella sähköä kohtuulliseen hintaan kuluttajille sekä muille loppukäyttäjille, joiden käyttöpaikka on varustettu enintään 3 x 63 ampeerin pääsulakkeilla tai joiden sähkönkäyttöpaikkaan ostetaan sähköä enintään 100 000 kilowattituntia vuodessa (*toimitusvelvollisuus*). Jos jakeluverkonhaltijan vastuualueella ei ole vähittäismyyjää, jolla on huomattava markkinavoima, on toimitusvelvollisuus sillä vähittäismyyjällä, jonka toimitetun sähkön määrällä mitattu markkinaosuus toimitusvelvollisuuden piirissä olevien loppukäyttäjien hankkimasta sähköstä on kyseisellä vastuualueella suurin.

Vähittäismyyjällä, jolla on toimitusvelvollisuus, on oltava julkiset sähkön myyntiehdot ja -hinnat sekä niiden määräytymisperusteet toimitusvelvollisuuden piirissä oleville loppukäyttäjille. Niissä ei saa olla kohtuuttomia eikä sähkökaupan kilpailua rajoittavia ehtoja.

Energiamarkkinavirasto voi määrätä tässä pykälässä tarkoitetun vähittäismyyjän toimitamaan sähköä 2 momentissa tarkoitetuilla ehdoilla toimitusvelvollisuuden piirissä oleville loppukäyttäjille.

68 §

*Vähittäismyyjän myyntiehtojen ilmoittaminen
Energiamarkkinavirastolle*

Vähittäismyyjän, jolla on huomattava markkinavoima, tulee toimittaa 67 §:n 2 momentissa tarkoitetut vähittäismyyntiehdot ja -hinnat sekä niiden määräytymisperusteet Energiamarkkinavirastolle ennen niiden käyttöönottoa.

Vähittäismyyjän tulee ilmoittaa Energiamarkkinavirastolle tai tämän määräämälle

yhteisölle vähittäismyyntiehdot ja -hinnat, joilla vähittäismyyjä tarjoaa yleisesti sähköä kuluttajille sekä muille loppukäyttäjille, joiden käyttöpaikka on varustettu enintään 3 x 63 ampeerin pääsulakkeilla tai joiden sähkönkäyttöpaikkaan ostetaan sähköä enintään 100 000 kilowattituntia vuodessa.

Energiamarkkinavirasto voi antaa tarkemmat määräykset, mitä vähittäismyyntiehtoihin ja -hintoihin sekä niiden määräytymisperusteisiin liittyviä tietoja sille tulee toimittaa, miten tiedot tulee eritellä sekä miten tiedot tulee toimittaa.

69 §

Vähittäismyyjän laskutus

Vähittäismyyjän on esitettävä laskussa loppukäyttäjälle erittely siitä, miten sähkön hinta muodostuu sekä tieto sopimuksen voimassaoloajasta. Vähittäismyyjän on kuluttajille lähetettävissä laskuissa annettava tiedot asiakasvalitusten tekemistä varten sekä kuluttajille suunnatussa laskutuksessaan tietoja kuluttajien käytettävissä olevista riitojenratkaisumenettelyistä. Energiamarkkinavirasto voi antaa tarkempia määräyksiä siitä, mitä tietoja laskuun tulee sisällyttää sekä siitä tavasta, jolla tiedot tulee laskussa esittää.

Vähittäismyyjän on toimitettava loppulasku kuluttajalle kuuden viikon kuluessa siitä, kun sähkön toimitus kuluttajalle on päättynyt.

Vähittäismyyjän on tarjottava kuluttajille erilaisia maksutapoja sähkölaskujen maksamiseen. Tarjotuissa vaihtoehtoissa ei saa olla perusteettomia eikä eri asiakasryhmiä syrjiviä ehtoja. Maksutapoina on tarjottava ainakin laskutusjakson mukaiseen kulutukseen perustuva vaihtoehto sekä kuluttajan arvioituun todennäköiseen vuotuisen sähkönkulutukseen perustuviin tasasuuruisiin maksueriin perustuva vaihtoehto. Jos vähittäismyyjä tarjoaa kuluttajille ennakkomaksujärjestelmää, on järjestelmän heijastettava riittävästi kuluttajan arvioitua todennäköistä vuotuista sähkönkulutusta.

Vähittäismyyjän laskutuksesta säädetään lisäksi energiamarkkinoilla toimivien yritysten energiatehokkuuspalveluista annetussa laissa (1211/2009).

70 §

Vähittäismyyjän tunnuslukujen julkaiseminen ja ilmoittaminen Energiamarkkinavirastolle

Vähittäismyyjän on julkaistava toimittamansa sähkön keskimääräistä hintatasoa kuvaavia tietoja.

Vähittäismyyjän on ilmoitettava Energiamarkkinavirastolle sähkönmyyntitoimintansa laajuutta, toimittamansa sähkön keskimääräistä hintatasoa sekä sähkönmyyntitoimintaansa liittyviä, sähkömarkkinoiden toimivuutta kuvaavia tietoja.

Energiamarkkinavirasto voi antaa tarkempia määräyksiä siitä, mitä tunnuslukuja julkaisemis- ja ilmoittamisvelvollisuus koskee, mitä kaavoja ja ohjeita tunnuslukuja laskettaessa noudatetaan sekä miten sähkön keskimääräistä hintatasoa kuvaavat tunnusluvut julkaistaan.

10 luku

Sähkötoimitus kiinteistön sisäisen sähköverkon kautta

71 §

Sähkön mittaus kiinteistön sisäisessä sähköverkossa

Kiinteistönhaltijan on järjestettävä toimitetun sähkön mittaus asianmukaisella tavalla, jos sähkö toimitetaan loppukäyttäjille kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäisen sähköverkon kautta. Sähkön mittaus tulee tällöin järjestää siten, että, jos loppukäyttäjä haluaa vaihtaa sähköntoimittajaa, huoneistokohtaisen mittauslaitteiston mittaama sähkönkulutus voidaan helposti ja teknisesti luotettavalla tavalla etäluentaominaisuutta tai mittauslaitteiston lähettämiä mittauspulsseja hyväksi käyttäen sekä yhdistää kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän mitattuun kokonaiskulutukseen että erottaa siitä. Mittaus tulee järjestää myös siten, että siitä aiheutuvat kustannukset ovat loppukäyttäjille ja sähköntoimittajille mahdollisimman pienet.

Tarkempia säännöksiä sähköntoimitusten mittauksesta kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäisessä sähköverkossa annetaan valtioneuvoston asetuksella. Säännökset voivat koskea:

- 1) huoneiston varustamista mittauslaitteistolla;
- 2) mittauslaitteistolle ja -järjestelmälle asetettavia vaatimuksia;
- 3) mittauslaitteiston lukemista;
- 4) mittautiedon hyödyntämistä.

72 §

Loppukäyttäjän mahdollisuus sähköntoimitukseen jakeluverkon kautta

Kiinteistönhaltijan on huolehdittava siitä, että loppukäyttäjällä on mahdollisuus tehdä sähköverkkosopimus ja sähkönmyyntisopimus, jossa sähköntoimitus tapahtuu jakeluverkonhaltijan jakeluverkon kautta. Kiinteistönhaltijan tulee luovuttaa loppukäyttäjälle tätä tarkoitusta varten käyttöoikeus kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäiseen sähköverkkoon. Jos sähkö toimitetaan kiinteistössä loppukäyttäjille kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäisen sähköverkon kautta, on loppukäyttäjän korvattava kiinteistönhaltijalle sähkön mittaukseen liittyvistä muutostöistä aiheutuvat kustannukset siirtyessään ostamaan sähkönsä jakeluverkon kautta.

IV OSA

SÄHKÖMARKKINOIDEN TOIMIJOIDEN VELVOLLISUUDET

11 luku

Sähkömarkkinoiden toimijoiden velvollisuudet sähköjärjestelmässä

73 §

Tasevastuu

Sähkömarkkinoiden osapuoli on vastuussa siitä, että sen sähköntuotanto ja sähkönhankintasopimukset kattavat sen sähkönkäytön

ja sähköntoimitukset kunkin taseselvitysjakson aikana (*tasevastuu*).

Tarkemmat säännökset tasevastuun sisällöstä ja tasevastuun täyttämiseen liittyvistä menettelytavoista annetaan valtioneuvoston asetuksella.

74 §

Taseselvitys

Verkonhaltija ja tasevastaava ovat velvollisia huolehtimaan taseselvityksestä. Taseselvityksen tulee perustua sähkön mittaukseen tai mittauksen ja tyyppikuormituskäyrän yhdistelmään sekä toimituksia koskeviin ilmoituksiin siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään. Tarkemmat säännökset taseselvityksen sisällöstä ja taseselvityksessä käytettävistä menetelmistä annetaan valtioneuvoston asetuksella. Jos taseselvityksessä noudatettavan taseselvitysjakson pituutta ei ole säädetty sähkökauppa-asetuksessa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä, säädetään taseselvitysjakson pituus valtioneuvoston asetuksella.

Sen lisäksi, mitä 4 luvussa säädetään verkkopalveluista, on taseselvityspalveluja tarjottava tasapuolisin ja syrjimättömin ehdoin sähkömarkkinoiden osapuolille. Taseselvityspalvelujen tarjonnassa ei saa olla perusteettomia tai sähkökaupan kilpailua ilmeisesti rajoittavia ehtoja.

75 §

Ilmoitusvelvollisuus

Sähkömarkkinoiden osapuolen ja verkkonhaltijan on huolehdittava vastuulleen kuuluvien sähkökaupan, tasevastuun täyttämisen sekä taseselvityksen edellyttämien ilmoitusten tekemisestä. Kukaan ilmoitus on tehtävä sille asetetussa määräajassa sekä sille säädettyä ilmoitusmenettelyä noudattaen. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin ilmoitusvelvollisuuden sisällöstä. Ministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset ilmoitusmenettelystä.

76 §

Salassapitovelvollisuus

Edellä II osassa ja tässä luvussa tai niiden nojalla annetuissa säännöksissä tarkoitettuja tehtäviä hoidettaessa saatujen ja laadittujen asiakirjojen sekä niihin sisältyvien tietojen salassapitovelvollisuuteen samoin kuin näitä tehtäviä hoidettaessa saatuja tietoja koskevaan vaitiolovelvollisuuteen ja hyväksikäyttökieltoon sekä salassapitovelvollisuuden rikkomiseen sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 22 ja 23 §:ää sekä 24 §:n 1 momentin 20 kohtaa myös silloin, kun kysymys ei ole asiakirjasta, johon mainittua lakia sen 4 §:n mukaan sovelletaan.

12 luku

Toimintojen eriyttäminen

77 §

Velvollisuus eriyttää sähköliiketoiminnot

Sähkömarkkinoilla toimivan yrityksen on eriytettävä sähköverkkotoiminta muista sähköliiketoiminnoista sekä sähköliiketoiminnot muista yrityksen harjoittamista liiketoiminnoista.

Verkonhaltijan on eriytettävä toisistaan seuraavat sähköverkkotoiminnan osa-alueet:

1) kantaverkkotoiminta ja jakeluverkkotoiminta;

2) jakeluverkkotoiminnot, joita harjoitetaan toisistaan maantieteellisesti erillään sijaitsevista vastuualueen osissa, jos osissa sovelletaan 55 §:ssä tarkoitettuja omia sähkönjakelun hintoja.

Sähköliiketoimintoja ei eriytetä toisistaan ja muista liiketoiminnoista, jos liiketoiminta on määrältään tai suhteessa yrityksen harjoitamiin muihin liiketoimintoihin verrattuna vähäistä. Ministeriön asetuksella säädetään, milloin liiketoiminta on merkitykseltään vähäistä.

78 §

Eriyttämisvelvollisuuden sisältö

Eriyttämisellä tarkoitetaan tässä laissa sitä, että tilikausittain on laadittava tuloslaskelma ja tase eriytettävälle sähköliiketoiminnoille sekä yhdistetty tuloslaskelma ja tase muille yrityksen harjoittamille liiketoiminnoille. Tuloslaskelma ja tase, joiden tulee olla yrityksen kirjanpidosta johdettavissa, on laadittava kirjanpidolain (1336/1997) säännösten mukaisesti.

79 §

Kunnallisen laitoksen eriyttäminen

Sähköliiketoimintaa harjoittavan kunnallisen laitoksen sähköliiketoimintoja koskeva kirjanpito tulee tilikausittain eriyttää kunnan muusta kirjanpidosta sekä kunnan muiden laitosten kirjanpidosta. Laitokselle tulee laatia oma tuloslaskelma ja tase.

80 §

Eriytettyjen tilinpäätösten laatiminen

Liiketahtumat ja tase-erät on kirjattava liiketoimintojen tuloslaskelmiin ja taseisiin aiheuttamisperiaatteen mukaisesti. Yhteiset tulot ja menot sekä tase-erät on kirjattava tilinpäätöksen laatimisen yhteydessä laskennallisesti eri toiminnoille siten, että aiheuttamisperiaate mahdollisuuksien mukaan toteutuu.

Poistojen on eriytetyissä tilinpäätöksissä perustuttava hankintamenoihin. Laadittaessa eriytettyä tilinpäätöstä ensimmäistä kertaa käyttöomaisuuden hankintamenot on sisällytettävä siihen suunnitelmanmukaisilla poistoilla vähennettyinä.

Valittua eriyttämismenettelyä on noudatettava jatkuvasti, jollei sen muuttamiseen ole perusteltua syytä. Muutoksista on tehtävä selvitys eriytetyn tilinpäätöksen yhteydessä.

81 §

Eriytettyjen tilinpäätösten tarkastaminen

Sähköliiketoimintaa harjoittavan yhteisön sekä kunnan tai valtion laitoksen tilintarkastajien tulee tarkastaa eriytettyjen toimintojen tuloslaskelmat, taseet ja niiden lisätiedot osana yhteisön, kunnan tai laitoksen lakisääteistä tilintarkastusta.

82 §

Eriytettyjen tilinpäätösten julkaiseminen

Sähköliiketoimintojen eriytetyt tilinpäätökset tulee julkaista. Tilinpäätökset tulee liittää sähköliiketoimintaa harjoittavan yrityksen tai konsernin taikka kunnan, kuntayhtymän tai valtion laitoksen viralliseen tilinpäätökseen sekä julkaistavaan vuosikertomukseen taikka vuosikertomusta vastaavaan sidosryhmien saataville toimitettuun muuhun julkiseen asiakirjaan.

83 §

Eriyttämistä koskevat täydentävät säännökset

Ministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä:

1) perusteista, joiden mukaan tulot ja menot sekä tase-erät kirjataan eri liiketoiminnoille;

2) perusteista, joiden mukaan yksittäistä sähköliiketoimintaa koskevat tulot ja menot sekä tase-erät kirjataan;

3) yhteisten tulojen ja menojen sekä taseerien kirjaamisesta eri liiketoiminnoille;

4) eriytettyjen tuloslaskelmien ja taseiden sekä verkonhaltijan tuloslaskelman ja taseen kaavasta;

5) eriytettyihin tilinpäätöksiin sekä verkonhaltijan tilinpäätökseen sisällytettävistä lisätiedoista;

6) eriytettyjen tilinpäätösten sekä verkonhaltijan tilinpäätöksen toimittamisesta Energiamarkkinavirastolle.

Eriytettyjen tilinpäätösten yhteydessä tulee julkaista tilinpäätösten laatimisperusteita sel-

ventäviä tietoja sekä verkonhaltijan toimintaa kuvaavia tunnuslukuja. Energiamarkkinavirasto voi antaa tarkempia määräyksiä siitä, mitä tietoja ja tunnuslukuja julkaisemisvelvollisuus koskee sekä miten tiedot ja tunnusluvut julkaistaan.

Energiamarkkinavirasto voi perustellusta syystä myöntää yksittäistapauksessa poikkeuksen tässä laissa edellytetystä tavasta eriyttää toiminnot, jos eriyttäminen lain vaatimusten mukaisesti olisi kohtuutonta.

V OSA

SÄHKÖSOPIMUKSET

13 luku

Sähkösopimuksia koskevat säännökset

84 §

Luvun soveltamisala ja määritelmät

Tämän luvun säännöksiä sovelletaan liittymissopimukseen, sähköverkkosopimukseen ja sähkönmyyntisopimukseen. Sähköverkkosopimukseen ja sähkönmyyntisopimukseen luvun säännöksiä sovelletaan kuitenkin vain, jos sopimuksen osapuolena oleva loppukäyttäjä ostaa sähköä vähittäismyyjältä pääasiansa omaan käyttöön. Tämän luvun vähittäismyyjiä koskevia säännöksiä sovelletaan myös sähköntoimittajaan, joka toimittaa sähköä loppukäyttäjille kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäisen sähköverkon kautta.

Tässä luvussa tarkoitetaan:

1) *liittymissopimuksella* jakeluverkonhaltijan ja sähkönkäyttöpaikan omistajan tai haltijan (*liittyjä*) välistä sopimusta sähkönkäyttöpaikan liittämiseksi nimellisjännitteeltään enintään 20 kilovoltin jakeluverkkoon; jos liittymissopimus siirretään, siirronsaajaan sovelletaan, mitä liittyjästä säädetään;

2) *sähköverkkosopimuksella* jakeluverkonhaltijan ja loppukäyttäjän välistä sopimusta, joka koskee sähkönjakelua jakeluverkon kautta ja muuta siihen liittyvää verkkopalvelua;

3) *sähkönmyyntisopimuksella* vähittäismyyjän ja loppukäyttäjän välistä sopimusta sähköntoimituksesta loppukäyttäjälle.

85 §

Pakottavuus

Tämän luvun säännöksistä ei saa sopimuksin poiketa kuluttajan vahingoksi.

Jollei jäljempänä toisin säädetä, sovelletaan tämän luvun säännöksiä muutoin vain, jos muuta ei johdu sopimuksesta, sopijapuolten omaksumasta käytännöstä taikka kauppavastasta tai muusta tavasta, jota on pidettävä sopijapuolia sitovana.

86 §

Ennen sopimuksen tekemistä annettavat tiedot

Jakeluverkonhaltijan on annettava ennen liittymissopimuksen tekemistä liittyjälle ja ennen sähköverkkosopimuksen tekemistä loppukäyttäjälle tiedot sopimukseen sovellettavista keskeisistä ehdoista sekä tarjolla olevista sopimuksen sisältöä koskevista vaihtoehdoista, kuten hinnoitteluvaihtoehdoista. Vähittäismyyjän on annettava ennen sähkönmyyntisopimuksen tekemistä vastaavat tiedot loppukäyttäjälle.

Liittyjälle ja loppukäyttäjälle on annettava ainakin seuraavat tiedot:

- 1) palveluntarjoajan nimi ja yhteystiedot;
- 2) tarjottu suoritus tai palvelu ja sen laatu sekä liittymissopimuksen kysymyksessä ollessa liittymän toimitusaika;
- 3) sopimuksen mukaiseen suoritukseen tai palveluun liittyvät mahdolliset ylläpitopalvelut;
- 4) menetelmät, joiden kautta liittyjä tai loppukäyttäjä saa tietoja sopimukseen tai siihen liittyviin ylläpitopalveluihin sovellettavista maksuista;
- 5) sopimuksen voimassaoloaika sekä sopimuksen uusimiseen ja päättämiseen sovellettavat ehdot;
- 6) sovellettavat vahingonkorvaukset ja muut hyvitykset, jos suorituksen tai palvelun laatu ei vastaa sovittua;

7) tiedot käytettävissä olevista valitusmenettelyistä ja riitojenratkaisumenettelyistä sekä niiden vireillepanosta;

8) tiedot kuluttajalle kuuluvista oikeuksista, jotka esitetään laskuissa taikka jakeluverkonhaltijan tai vähittäismyyjän internetsivulla.

Edellä 2 momentissa tarkoitetut tiedot on kirjattava sovitussa muodossaan sopimukseen tai vahvistusilmoitukseen. Sopimuksen tai vahvistusilmoituksen mukana kuluttajalle on annettava tieto sähkömarkkinadirektiivin 3 artiklan 16 kohdassa tarkoitetusta energiakuluttajan tarkistuslistasta sekä Energiamarkkinaviraston internetosoite, jossa se on saatavilla. Jakeluverkonhaltijan ja vähittäismyyjän on pyynnöstä annettava kopio tarkistuslistasta kuluttajalle.

87 §

Sopimuksen tekeminen

Liittymissopimus on tehtävä kirjallisesti. Jakeluverkonhaltija ei saa vedota ehtoon, jota ei ole merkitty liittymissopimukseen tai josta ei ole muutoin sovittu kirjallisesti.

Sähköverkkosopimus ja sähkönmyyntisopimus on tehtävä kirjallisesti, jos sopijapuoli sitä vaatii.

Toimitusvelvollisuuden piirissä olevalla loppukäyttäjällä tulee olla mahdollisuus tehdä vähittäismyyjän kanssa sopimus, joka sisältää sähköntoimituksen lisäksi sähkönjakelun sisältämän palvelun.

88 §

Vahvistusilmoitus

Jos sähköverkkosopimusta tai sähkönmyyntisopimusta ei ole tehty kirjallisesti, jakeluverkonhaltijan tai vähittäismyyjän on lähetettävä loppukäyttäjälle tiedot tehdystä sopimuksesta sekä siihen sovellettavista hinnoista ja muista ehdoista (*vahvistusilmoitus*). Jos sopimus on tehty kuluttajan kanssa kuluttajansuojalain 6 luvussa tarkoitetussa kotimyyntissä tai etämyyntissä, on vahvistusilmoituksen täytettävä kotimyyntiasiakirjalle tai etämyyntiin liittyvälle vahvistukselle säädetyt vaatimukset. Vahvistusilmoitukseen on

sisällytettävä tiedot myös koti- ja etämyyntiin sovellettavasta peruuttamisoikeudesta. Vahvistusilmoitus on lähetettävä viivytyksettä ja viimeistään kahden viikon kuluttua sopimuksen tekemisestä.

Sopimus katsotaan tehdyksi vahvistusilmoituksen ehdoin, jollei loppukäyttäjä vahvistusilmoituksessa mainitussa huomautusajassa ole käyttänyt peruuttamisoikeuttaan tai ilmoittanut sopijapuolelleen, ettei hän pidä ilmoitusta sopimusta vastaavana. Ilmoitusajan on oltava vähintään kolme viikkoa vahvistusilmoituksen lähettämisestä.

Sopimuksen tekemisen ja loppukäyttäjän tekemän ilmoituksen välisenä aikana sovelletaan vahvistusilmoituksen mukaisia sopimusehtoja, jollei muuta näytetä sovitun.

89 §

Sopimuksen voimassaolo ja päättyminen

Liittymissopimus, sähköverkkosopimus ja sähkönmyyntisopimus voidaan tehdä olemaan voimassa toistaiseksi tai määräajan.

Toistaiseksi voimassa oleva sopimus päättyy purkamisen tai irtisanomisen johdosta. Määräaikainen sopimus päättyy määräajan umpeuduttua. Jos liittyjä tai loppukäyttäjää on kuluttaja, hän saa kuitenkin irtisanoa myös määräaikaisen liittymis- ja sähköverkkosopimuksen samalla tavalla kuin toistaiseksi voimassa olevan sopimuksen.

Toistaiseksi voimassa olevat sähköverkkosopimus ja sähkönmyyntisopimus päättyvät ilman eri toimenpiteitä, kun kyseistä sähkönkäyttöpaikkaa koskeva liittymissopimus päättyy.

90 §

Liittymissopimuksen irtisanominen

Jakeluverkonhaltija ei saa irtisanoa liittymissopimusta. Liittyjä ei saa irtisanoa liittymissopimusta, jos kyseistä sähkönkäyttöpaikkaa koskeva muun loppukäyttäjän tekemä sähköverkkosopimus tai sähkönmyyntisopimus on voimassa.

Liittymissopimuksen irtisanomisaika ei saa olla yhtä kuukautta pitempi.

Tämän pykälän säännöksistä ei saa sopia muksin poiketa.

93 §

Sopimusehtojen muuttaminen

91 §

Sähköverkkosopimuksen irtisanominen

Jakeluverkonhaltija ei saa irtisanoa kuluttajan sähköverkkosopimusta. Muun sähköverkkosopimuksen jakeluverkonhaltija saa irtisanoa vain, jos sopimuksen pitäminen voimassa on lainsäädännön muutoksen tai olosuhteiden olennaisen muutoksen takia hänen kannaltaan kohtuutonta.

Sähköverkkosopimuksen irtisanomisaika on loppukäyttäjälle kaksi viikkoa ja jakeluverkonhaltijalle kolme kuukautta.

Tämän pykälän säännöksistä ei saa poiketa loppukäyttäjän vahingoksi.

92 §

Sähkönmyyntisopimuksen irtisanominen

Vähittäismyyjä ei saa irtisanoa sähkönmyyntisopimusta, kun toimitusvelvollisuuden piiriin kuuluva loppukäyttäjä on kuluttaja. Toimitusvelvollisuuden piirissä olevan muun sähkönmyyntisopimuksen vähittäismyyjä saa irtisanoa vain, jos sopimuksen pitäminen voimassa on lainsäädännön muutoksen tai olosuhteiden olennaisen muutoksen takia hänen kannaltaan kohtuutonta.

Sähkönmyyntisopimuksen irtisanomisaika on loppukäyttäjälle kaksi viikkoa ja vähittäismyyjälle kolme kuukautta. Toimitusvelvollisuuden ulkopuolella olevan sopimuksen irtisanomisaika on vähittäismyyjälle kaksi viikkoa.

Jos kuluttajan kanssa on tehty määräaikainen sähkönmyyntisopimus kahta vuotta pitemmäksi ajaksi, kuluttaja saa kahden vuoden kuluttua irtisanoa sopimuksen samalla tavalla kuin toistaiseksi voimassa olevan sopimuksen.

Tämän pykälän 1 ja 2 momentin säännöksistä ei saa poiketa toimitusvelvollisuuden piirissä olevan loppukäyttäjän vahingoksi.

Jakeluverkonhaltija saa muuttaa liittymisopimuksen ja sähköverkkosopimuksen sekä vähittäismyyjä sähkönmyyntisopimuksen mukaisia hintoja ja muita sopimusehtoja vain:

1) sopimuksessa yksilöidyllä perusteella edellyttäen, ettei sopimuksen sisältö olennaisesti muutu; vähittäismyyjä ei kuitenkaan saa muuttaa tällä perusteella määräaikaista sähkönmyyntisopimusta;

2) jos muutos perustuu lainsäädännön muuttumiseen tai viranomaisen päätökseen, jota jakeluverkonhaltija tai vähittäismyyjä ei ole voinut ottaa huomioon sopimusta tehtäessä; tai

3) jos muutokseen on erityistä syytä olosuhteiden olennaisen muuttumisen, vanhentuneiden sopimus- tai hinnoittelujärjestelyjen uudistamisen tai energian säästämiseksi tarpeellisten toimenpiteiden toteuttamisen johdosta; vähittäismyyjä ei kuitenkaan saa näillä perusteilla muuttaa toimitusvelvollisuuden ulkopuolella tehtyä sopimusta.

Jakeluverkonhaltijalla ja vähittäismyyjällä on lisäksi oikeus tehdä sopimusehtoihin vähäisiä muutoksia, joilla ei ole vaikutusta sopimuksen keskeiseen sisältöön.

Jos jakeluverkonhaltijan vastuualue muuttuu, jakeluverkonhaltijalla on oikeus muuttaa sähkönjakelun hintaa 55 §:ssä säädetyn yhteisen hinnoittelun toteuttamiseksi. Jos yksittäisten verkon käyttäjien maksuihin aiheutuu merkittäviä muutoksia, Energiamarkkinavirasto hyväksyy ennen uuden hinnoittelun käyttöönottoa siirtymäajan, jonka kuluessa muutokset on toteutettava.

Jakeluverkonhaltijan ja vähittäismyyjän on lähetettävä sopijapuolelleen ilmoitus siitä, miten ja mistä ajankohdasta hinnat tai muut sopimusehdot muuttuvat ja mikä on muutoksen peruste. Vähittäismyyjän ilmoituksessa on mainittava, onko sopijapuolella oikeus irtisanoa sopimus. Jos perusteena on muu syy kuin lainsäädännön muutos tai viranomaisen päätös, muutos saa tulla voimaan aikaisintaan kuukauden kuluttua ilmoituksen lähettämisestä.

94 §

Oikeus pidättäyä maksusta viivästyksen vuoksi

Jos liittymää ei ole kytketty jakeluverkonhaltijan viivästyksen vuoksi ajankohtana, jolloin liittymismaksu tai osa siitä sopimuksen mukaan erääntyy maksettavaksi, liittyjällä on oikeus pidättäyä maksusta, kunnes liittymä on kytketty. Liittymän kytkemisen jälkeen liittyjällä on oikeus pidättäyä maksamasta sellaista osaa maksusta, joka on tarpeen viivästyksen perustuvan korvausvaatimuksen vakuudeksi.

Jos sähköntoimitusta ei ole vähittäismyyjän viivästyksen vuoksi aloitettu sovittuna ajankohtana, loppukäyttäjää on velvollinen maksamaan sopimukseen perustuvat maksut vasta siitä lukien, kun sähköntoimitus on aloitettu. Sähköntoimituksen aloittamisen jälkeen loppukäyttäjällä on oikeus pidättäyä maksamasta sellaista osaa maksusta, joka on tarpeen viivästyksen perustuvan korvausvaatimuksen vakuudeksi.

95 §

Vakiokorvaus liittymän kytkemisen viivästyksellä

Jos liittymän kytkeminen viivästyy, liittyjällä on oikeus vakiokorvaukseen. Sen määrä on 5 prosenttia liittymismaksusta kahdelta ensimmäiseltä alkaneelta viivästysviikolta ja tämän jälkeen 10 prosenttia liittymismaksusta jokaiselta alkaneelta viivästysviikolta. Vakiokorvauksen enimmäismäärä on 30 prosenttia liittymismaksusta. Se on kuitenkin enintään 3 000 euroa. Vakiokorvauksen enimmäismäärää voidaan tarkistaa valtioneuvoston asetuksella rahan arvon muutosta vastaavasti. Vakiokorvausta laskettaessa käytetään perusteena niitä maksuja, joita jakeluverkonhaltija yleisesti liittymisestä perii ilman erityisoloista johtuvia korotuksia.

Liittyjällä on tämän pykälän estämättä kuitenkin oikeus saada vahingostaan 96 §:n nojalla vakiokorvauksen ylittävä korvaus.

Jos jakeluverkonhaltijan suoritusta kohtaa 96 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettu este, jakeluverkonhaltijalla ei ole velvollisuutta vakiokorvauksen maksamiseen.

96 §

Vahingonkorvaus viivästyksen vuoksi

Liittyjällä ja loppukäyttäjällä on oikeus korvaukseen vahingosta, jonka hän kärsii viivästyksen vuoksi, jollei sopijapuolena oleva jakeluverkonhaltija tai vähittäismyyjä osoita, että viivästys johtuu hänen vaikutusmahdollisuuksiensa ulkopuolella olevasta esteestä, jota hänen ei kohtuudella voida edellyttää ottaneen huomioon sopimusta tehtäessä ja jonka seurauksia hän ei myöskään kohtuudella olisi voinut välttää tai voittaa.

Jos viivästys johtuu henkilöstä, jota jakeluverkonhaltija tai vähittäismyyjä on käyttänyt apunaan sopimuksen täyttämiseksi, jakeluverkonhaltija tai vastaavasti vähittäismyyjä vapautuu vahingonkorvausvelvollisuudestaan vain, jos myös mainittu henkilö olisi 1 momentin mukaan vapaa vastuusta.

Välillisen vahingon jakeluverkonhaltija tai vähittäismyyjä on velvollinen korvaamaan vain, jos viivästys tai vahinko johtuu huolimattomuudesta hänen puoleltaan. Välillisenä vahinkona pidetään:

1) ansion menetystä, joka liittyjälle tai loppukäyttäjälle aiheutuu viivästyksen tai siitä johtuvien toimenpiteiden vuoksi;

2) vahinkoa, joka johtuu muuhun sopimukseen perustuvasta velvoitteesta;

3) sähkönkäyttöpaikan käyttöhyödyn olennaista menetystä, josta ei aiheudu suoranaista taloudellista vahinkoa, sekä muuta siihen rinnastettavaa olennaista haittaa;

4) muuta samankaltaista vaikeasti ennakoitavaa vahinkoa.

97 §

Virhe

Sähkönjakelussa ja muussa verkkopalvelussa sekä sähköntoimituksessa on virhe, jos sähkön laatu tai toimitustapa ei vastaa sitä, mitä voidaan katsoa sovitun tai kun kuluttajan laskutus on virheellinen tai viivästynyt. Jollei toisin ole sovittu, sähkönjakelussa ja muussa verkkopalvelussa sekä sähköntoimituksessa on virhe, jos sähkö ei laadultaan vastaa Suomessa noudatettavia standardeja

taikka jos sähköjakelu tai sähkötoimitus on yhtäjaksoisesti tai toistuvasti keskeytynyt eikä keskeytystä voida pitää keskeytyksen syy ja olosuhteet huomioon ottaen vähäisenä.

98 §

Hinnanalennus virheen vuoksi

Loppukäyttäjällä on oikeus virheen perusteella virhettä vastaavaan hinnanalennukseen. Jos virhe perustuu sähköjakelun keskeytykseen, hinnanalennuksen määrä on vähintään kahta viikkoa vastaava osuus vuotuisesta siirtopalvelumaksusta.

99 §

Vahingonkorvaus virheen vuoksi

Loppukäyttäjällä on oikeus korvaukseen vahingosta, jonka hän kärsii virheen vuoksi. Jakeluverkonhaltija tai 100 §:ssä tarkoitettu vähittäismyyjä on tällöin velvollinen korvaamaan 96 §:n 3 momentissa tarkoitetun välillisen vahingon vain, jos virhe tai vahinko johtuu huolimattomuudesta hänen puoleltaan.

100 §

Vakiokorvaus sähköjakelun tai sähkötoimituksen keskeytymisen vuoksi

Loppukäyttäjällä on oikeus sähköjakelun tai sähkötoimituksen yhtäjaksoisen keskeytymisen perusteella vakiokorvaukseen, jos jakeluverkonhaltija tai vähittäismyyjä, joka toimittaa sähköä loppukäyttäjille kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäisen sähköverkon kautta, ei osoita, että sähköjakelun tai sähkötoimituksen keskeytyminen johtuu hänen vaikutusmahdollisuuksiensa ulkopuolella olevasta esteestä, jota hänen ei kohtuudella voida edellyttää ottavan huomioon toiminnassaan ja jonka seurauksia hän ei kaikkea huolellisuutta noudattaen olisi voinut välttää tai voittaa.

Vakiokorvauksen määrä loppukäyttäjän vuotuisesta siirtopalvelumaksusta on:

1) 10 prosenttia, kun keskeytysaika on ollut vähintään 12 tuntia mutta vähemmän kuin 24 tuntia;

2) 25 prosenttia, kun keskeytysaika on ollut vähintään 24 tuntia mutta vähemmän kuin 72 tuntia;

3) 50 prosenttia, kun keskeytysaika on ollut vähintään 72 tuntia mutta vähemmän kuin 120 tuntia;

4) 100 prosenttia, kun keskeytysaika on ollut vähintään 120 tuntia mutta vähemmän kuin 192 tuntia;

5) 150 prosenttia, kun keskeytysaika on ollut vähintään 192 tuntia mutta vähemmän kuin 288 tuntia;

6) 200 prosenttia, kun keskeytysaika on ollut vähintään 288 tuntia.

Loppukäyttäjälle kalenterivuoden kuluessa maksettavien vakiokorvausten määrä on kuitenkin enintään 200 prosenttia vuotuisesta siirtopalvelumaksusta tai 2 000 euroa. Jos sama sähköjakelun tai sähkötoimituksen keskeytyminen ulottuu kahden kalenterivuoden ajalle, jyvitetään keskeytymisestä maksettava vakiokorvaus enimmäismäärää laskettaessa kullekin kalenterivuodelle sen perusteella, mikä osuus keskeytymisajasta kunkin kalenterivuoteen kohdistuu. Vakiokorvauksen enimmäisrahamäärää voidaan tarkistaa valtioneuvoston asetuksella rahantarvon muutosta vastaavasti.

Jos loppukäyttäjälle maksetaan verkkopalvelun keskeytymisen johdosta 2 momentissa tarkoitettu vakiokorvaus, hänellä ei ole oikeutta 98 §:ssä säädettyyn hinnanalennukseen saman keskeytyksen johdosta.

Tämän pykälän säännöksistä ei saa sopusuhtein poiketa loppukäyttäjän vahingoksi.

101 §

Vastuutahot

Loppukäyttäjällä on aina oikeus esittää virheeseen sekä 100 §:ssä tarkoitettuun sähköjakelun keskeytymiseen perustuvat vaatimuksensa jakeluverkonhaltijalle. Vaatimus on esitettävä kohtuullisessa ajassa siitä, kun loppukäyttäjä havaitsi virheen tai sähköjakelun keskeytymisen taikka hänen olisi pitänyt se havaita ja hänellä oli vaatimuksen esit-

tämiseksi tarvittavat tiedot jakeluverkonhaltijasta.

Jakeluverkonhaltija vastaa virheestä kuluttajalle, jollei jakeluverkonhaltija kohtuullisessa ajassa vaatimuksesta tiedon saatuaan ilmoita kuluttajalle virheestä vastuussa olevaa vähittäismyyjää, joka ottaa vastattavakseen virheestä aiheutuvan vahingonkorvauksen tai hinnanalennuksen.

Jakeluverkonhaltija ja vähittäismyyjä, joka toimittaa sähkön kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäisen sähköverkon kautta, vastaa 100 §:ssä tarkoitetusta sähkönjakelun tai sähköntoimituksen keskeytymisestä loppukäyttäjälle. Jakeluverkonhaltija vastaa sähkönjakelun keskeytymisestä verkossaan tämän lisäksi myös loppukäyttäjälle, joka ostaa sähkön hänen jakeluverkkoonsa liittyneen kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäisen sähköverkon kautta, jollei jakeluverkonhaltija kohtuullisessa ajassa vaatimuksesta tiedon saatuaan ilmoita loppukäyttäjälle vähittäismyyjää, joka ottaa vastattavakseen sähkönjakelun keskeytymiseen perustuvan vakiokorvauksen.

102 §

Sähkönjakelun keskeyttäminen vähittäismyyjästä johtuvasta syystä

Jakeluverkonhaltija ei saa keskeyttää sähkönjakelua vähittäismyyjästä johtuvasta syystä ennen kuin jakeluverkonhaltija on ilmoittanut loppukäyttäjälle sähkönjakelun keskeyttämisestä ja sen syystä. Jakeluverkonhaltijan on huolehdittava siitä, että kuluttajalle toimitetaan sähköä vähintään kolmen viikon ajan ilmoituksen lähettämisestä.

Jakeluverkonhaltija ei saa keskeyttää sähköntoimitusta toimitusvelvollisuuden piirissä olevalle loppukäyttäjälle ennen kuin Energiamarkkinavirasto on 67 §:n nojalla määrännyt uuden vähittäismyyjän.

Loppukäyttäjän on korvattava jakeluverkonhaltijalle tässä pykälässä tarkoitetusta sähköntoimituksesta aiheutuneet kohtuulliset kustannukset. Jos loppukäyttäjä ja jakeluverkonhaltija eivät sovi korvauksesta, Energiamarkkinavirasto määrää korvauksen suuruuden.

103 §

Sähkönjakelun tai sähköntoimituksen keskeyttäminen loppukäyttäjästä johtuvasta syystä

Sähkönjakelu tai sähköntoimitus voidaan keskeyttää, jos loppukäyttäjä on olennaisesti laiminlyönyt jakeluverkonhaltijalle tai vähittäismyyjälle tulevien maksujen suorittamisen tai on muutoin olennaisesti rikkonut sopimukseen perustuvia velvoitteitaan. Ennen sähkönjakelun tai sähköntoimituksen keskeyttämistä loppukäyttäjälle on lähetettävä kirjallinen huomautus maksun laiminlyönnistä tai muusta sopimusrikkomuksesta sekä aikaisintaan kahden viikon kuluttua huomautuksen lähettämisestä erillinen katkaisuvaroitus. Kuluttajalle lähetettävässä katkaisuvaroituksessa on mainittava, miten kuluttajan on meneteltävä, jotta hän voi vedota tässä pykälässä mainittuihin oikeuksiin sekä ohjattava kuluttajaa asian selvittämisessä ja maksuvaihtoehtojen löytämisessä. Sähkönjakelun tai sähköntoimituksen saa katkaista aikaisintaan viiden viikon kuluttua siitä, kun maksu on erääntynyt tai muusta sopimusrikkomuksesta on ensimmäisen kerran ilmoitettu loppukäyttäjälle eikä sopimusrikkomusta ole oikaistu ajoissa ennen varoitettua katkaisuaika-kohtaa.

Jos maksun laiminlyönti on johtunut loppukäyttäjän maksuvaikeuksista, joihin hän on joutunut vakavan sairauden, työttömyyden tai muun erityisen seikan vuoksi pääasiassa ilman omaa syytään, sähkönjakelun tai sähköntoimituksen saa keskeyttää aikaisintaan kahden kuukauden kuluttua maksun eräpäivästä.

Sähkönjakelua tai sähköntoimitusta ei saa maksujen laiminlyönnin vuoksi keskeyttää vakituisena asuntona käytettävästä rakennuksesta tai sen osasta, jonka lämmitys on riippuvainen sähköstä, lokakuun alun ja huhtikuun lopun välisenä aikana ennen kuin on kulunut neljä kuukautta laiminlyödyn maksun eräpäivästä.

104 §

Liittymissopimuksen purkaminen

Jakeluverkonhaltijalla on oikeus purkaa liittymissopimus, jos liittyjä on olennaisesti rikkonut liittymissopimukseen perustuvia velvoitteitaan eikä sopimusrikkomusta ole oikaistu jakeluverkonhaltijan kirjallisesti ilmoittamassa kohtuullisessa määräajassa.

Jakeluverkonhaltijan on lähetettävä sopimuksen purusta sopijapuolelle kirjallinen ilmoitus, jossa on mainittava purkuperuste ja sopimuksen päättymisaika.

105 §

Jakeluverkonhaltijan oikeus purkaa sähköverkkosopimus ja vähittäismyyjän oikeus purkaa sähkönmyyntisopimus

Jakeluverkonhaltijalla on oikeus purkaa sähköverkkosopimus ja vähittäismyyjällä sähkönmyyntisopimus, jos:

1) loppukäyttäjä on olennaisesti rikkonut asianomaiseen sopimukseen perustuvia velvoitteitaan eikä sopimusrikkomusta ole oikaistu jakeluverkonhaltijan tai vähittäismyyjän kirjallisesti ilmoittamassa kohtuullisessa määräajassa; tai

2) sähköjakelu tai sähköntoimitus sopimuksessa tarkoitettuun sähkönkäyttöpaikkaan on keskeytetty 103 §:n 1 momentissa säädetyllä perusteella ja keskeytys on jatkunut vähintään yhden kuukauden.

Sähköverkkosopimuksen ja sähkönmyyntisopimuksen saa kuluttajan maksuviivästyksen perusteella purkaa vain 1 momentin 2 kohdassa mainitussa tapauksessa.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, sähköverkkosopimus ja sähkönmyyntisopimus saadaan purkaa heti, jos loppukäyttäjä on syylistynyt sähkön anastamiseen, jakeluverkonhaltijan tai vähittäismyyjän vastuulla olevien laitteiden tahalliseen vahingoittamiseen tai näiden puolelta asetettujen sinettien murtamiseen.

Jakeluverkonhaltijan tai vastaavasti vähittäismyyjän on lähetettävä sopimuksen purusta sopijapuolelleen kirjallinen ilmoitus, jossa

on mainittava purkuperuste ja sopimuksen päättymisaika.

Tämän pykälän 1 momentin säännöksistä ei saa poiketa toimitusvelvollisuuden piirissä olevan loppukäyttäjän vahingoksi.

VI OSA

VALVONTA JA SEURAAMUKSET

14 luku

Ohjaus ja valvonta

106 §

Valvontaviranomaiset ja niiden tehtävät

Ministeriön tehtävänä on lain täytäntöönpanon yleinen ohjaus ja seuranta.

Energiamarkkinaviraston tehtävänä on valvoa tämän lain sekä sen nojalla annettujen säännösten ja viranomaisten määräysten noudattamista sekä tämän lain nojalla annettujen lupapäätösten noudattamista. Valvonnasta säädetään erikseen sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa (/).

Huoltovarmuuskeskus valvoo 28 §:ssä säädettyä verkonhaltijan varautumissuunnitelua.

Kuluttaja-asiamies valvoo 13 luvussa tarkoitettujen sopimusten ehtojen lainmukaisuutta kuluttajansuojan kannalta.

15 luku

Seuraamukset

107 §

Vahingonkorvausvelvollisuutta koskevat säännökset

Joka 20 tai 21 §:n, 67 §:n 1 momentin tai 103 §:n vastaisella menettelyllä aiheuttaa toiselle vahinkoa, on velvollinen korvaamaan aiheuttamansa vahingon.

Edellä 19, 40, 50 ja 51 §:n vastaisella menettelyllä toiselle aiheutettuun vahinkoon ei sovelleta vahingonkorvauslakia (412/1974).

108 §

Luvaton sähköverkkotoiminnan harjoittaminen

Joka harjoittaa sähköverkkotoimintaa ilman 2 luvussa tarkoitettua lupaa taikka rakentaa sähköjohdon ilman 14 §:ssä tarkoitettua hankelupaa, on tuomittava *luvattomasta sähköverkkotoiminnan harjoittamisesta* sakkoon, jollei teosta muussa laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

109 §

Salassapitovelvollisuuden rikkominen

Rangaistus 76 §:ssä säädetyn salassapitovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain (39/1889) 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan.

VII OSA

ERINÄISET SÄÄNNÖKSET

16 luku

Erinäiset säännökset

110 §

Maakaapeleita vaarantava työ ja maakaapeleiden sijainnin selvittäminen

Ennen maanrakennustyöhön, metsätyöhön, vesirakennustyöhön, verkonrakennustyöhön tai muuhun sähkökaapeleiden läheisyydessä tapahtuvaan työhön ryhtymistä työn suorittajan on työturvallisuuden varmistamiseksi ja vaurioiden välttämiseksi selvitettävä, sijaitseeko työalueella sähkökaapeleita.

Verkonhaltijan on annettava maksutta 1 momentissa tarkoitettua työtä koskevan suunnitelman laatijalle sekä työn suorittajalle

tiedot kohteen läheisyydessä sijaitsevista sähkökaapeleista. Verkonhaltijan on saatettava tiedot sähkökaapeleidensa sijainnista tietojen käyttöön oikeutettujen saataville digitaalisessa muodossa sekä annettava työn suorittajalle vaaran välttämiseksi tarpeelliset tiedot ja ohjeet.

Sähkökaapeleiden sijaintia koskevia tietoja on käsiteltävä ja säilytettävä siten, että tiedot ovat vain niiden käyttöön oikeutettujen saatavilla ja ettei tietoturva vaarannu.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä sähkökaapeleiden sijaintitietojen:

- 1) tallennusmuodosta ja -tarkkuudesta;
- 2) tallennusjärjestelmän toiminnallisista ominaisuuksista ja tietoturva vaatimuksista;
- 3) tallennusjärjestelmien yhteensopivuudesta.

111 §

Ennaltaehkäisevät toimenpiteet jakeluverkon läheisyydessä sijaitsevassa metsässä

Jakeluverkonhaltija saa ilman omistajan tai haltijan lupaa kaataa ja poistaa jakeluverkon läheisyydessä sijaitsevia puita ja muita kasveja, jos se on tarpeen sähkönjakelun keskeytyksen poistamiseksi tai keskeytysten ennaltaehkäisemiseksi. Toimenpiteillä ei saa aiheuttaa omistajalle kohtuutonta haittaa verrattuna siihen hyötyyn, joka niillä saavutetaan jakeluverkon varmuudelle. Toimenpiteet on rajattava siten, että ne kohdistuvat jakeluverkon varmuudelle ilmeisen riskin aiheuttaviin puihin tai kasveihin. Jakeluverkonhaltijan tai toimenpiteiden toteuttajan palveluksessa olevalla on tässä tarkoituksessa oikeus liikkua yksityisellä alueella ja asettaa maastoon tarpeellisia merkkejä.

Jakeluverkonhaltijan on muissa kuin kiireellisissä tapauksissa varattava kiinteistön tai alueen omistajalle ja haltijalle tilaisuus suorittaa 1 momentissa mainitut toimenpiteet itse. Jakeluverkonhaltijan on ilmoitettava ilman ennakoilmoitusta suorittamastaan toimenpiteestä kiinteistön tai alueen omistajalle ja haltijalle.

112 §

Korvaukset ennaltaehkäisevän toimenpiteen aiheuttamasta haitasta ja vahingosta

Kiinteistön omistajalla ja haltijalla, kunnalla yleisen alueen omistajana ja haltijana sekä valtiolla yleisen tiealueen omistajana ja haltijana on oikeus saada täysi korvaus haitasta ja vahingosta, joka on aiheutunut 111 §:ssä tarjotusta toimenpiteestä.

Jos korvauksesta ei ole sovittu ennalta, on korvausvaatimus tehtävä jakeluverkonhaltijalle kolmen vuoden kuluessa haitan tai vahingon syntymisestä. Jollei korvauksesta sovita, asia ratkaistaan kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain mukaisessa järjestyksessä.

113 §

Kunnan oikeus harjoittaa sähköliiketoimintaa alueensa ulkopuolella

Kunta tai sen määräysvallassa oleva yhteisö voi harjoittaa sähköverkkotoimintaa sekä sähköntuotantoa ja -toimitusta myös kunnan alueen ulkopuolella.

114 §

Muutoksenhaku

Energiamarkkinaviraston ja Huoltovarmuuskeskuksen tämän lain nojalla antamaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Energiamarkkinaviraston 31, 52 ja 65 §:n nojalla antamaan päätökseen haetaan kuitenkin muutosta valittamalla markkinaoikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa (100/2013).

Ministeriön tämän lain nojalla antamaan päätökseen sekä hallinto-oikeuden ja markkinaoikeuden antamaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa

säädetään. Markkinaoikeuden päätöstä on valituksesta huolimatta noudatettava, jollei korkein hallinto-oikeus toisin määrää. Energiamarkkinavirastolla on oikeus hakea valittamalla muutosta muutoksenhakutuomioistuimen päätökseen, jolla tämä on kumonnut sen antaman päätöksen tai muuttanut sitä.

115 §

Energiamarkkinaviraston päätöksen täytäntöönpanokelpoisuus

Edellä 114 §:n 2 momentissa tarkoitettua Energiamarkkinaviraston päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei Energiamarkkinavirasto päätöksessään toisin määrää. Muutoksenhakutuomioistuimella on lisäksi oikeus antaa määräyksiä päätösten täytäntöönpanosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

116 §

Viranomaisten suoritteista perittävät maksut

Tämän lain mukaiset ministeriön ja Energiamarkkinaviraston suoritteet ovat maksullisia. Maksuista säädetään valtion maksuperustelaissa (150/1992).

17 luku

Voimaantulo

117 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2013. Sen 114 §:n 2 momentti tulee kuitenkin voimaan vasta 1 päivänä syyskuuta 2013.

Tällä lailla kumotaan sähkömarkkinalaki (386/1995, jäljempänä *kumottu laki*). Kumotun lain nojalla annetut asetukset ja Energiamarkkinaviraston määräykset jäävät voimaan.

118 §

Kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamista ja sähköverkkolupia koskevat siirtymäsäännökset

Lain voimaan tullessa toimivan kantaverkonhaltijan on kuukauden kuluessa lain voimaantulosta pyydettävä 33 §:n mukaista kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamista Energiamarkkinavirastolta.

Lain voimaan tullessa toimivan kantaverkonhaltijan on toimitettava sähköverkkolupahakemuksensa Energiamarkkinavirastolle kuukauden kuluessa siitä, kun Energiamarkkinaviraston päätös kantaverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamisesta on saanut lainvoiman. Energiamarkkinavirasto voi ennen sähköverkkolupahakemuksen ratkaisemista muuttaa määräajaksi järjestelmävaastavan kantaverkonhaltijan voimassa olevan sähköverkkoluvan ehtoja tämän lain säännösten edellyttämällä tavalla. Muun verkonhaltijan on toimitettava 2 luvussa tarkoitettu lupahakemuksensa Energiamarkkinavirastolle kolmen kuukauden kuluessa lain voimaantulosta. Verkonhaltijalle kumotun lain nojalla myönnetty sähköverkkolupa tai sen 4 §:n 2 momentin nojalla myönnetty vapautus sähköverkkoluvasta toimivat tämän lain mukaisena sähköverkkolupana siihen asti, kunnes Energiamarkkinavirasto on tehnyt lainvoimaisen päätöksen uudesta lupahakemuksesta.

Energiamarkkinaviraston ei jakeluverkonhaltijan lupahakemuksesta käsitellessään tarvitse kuulla jakeluverkonhaltijan naapureina olevia toisia jakeluverkonhaltijoita, jos lupahakemuksessa ei ole ehdotettu muutettavaksi jakeluverkonhaltijalle aiemmassa sähköverkkoluvassa määrättyä vastuualuetta.

119 §

Jakeluverkon toimintavarmuutta koskeva siirtymäsäännös

Jakeluverkonhaltijan on täytettävä 51 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdassa säädetyt vaatimukset vastuualueellaan viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2028. Vaatimusten on täytettävä viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2019 vähintään 50 prosentilla jakeluverkon

kaikista käyttäjistä vapaa-ajan asunnot pois lukien ja viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2023 vähintään 75 prosentilla jakeluverkon kaikista käyttäjistä vapaa-ajan asunnot pois lukien.

120 §

Jakeluverkon kehittämissuunnitelmaa koskeva siirtymäsäännös

Jakeluverkonhaltijan on toimitettava ensimmäinen 52 §:ssä tarkoitettu jakeluverkon kehittämissuunnitelmansa Energiamarkkinavirastolle 31 päivään joulukuuta 2013 mennessä. Energiamarkkinaviraston oikeus vaatia jakeluverkonhaltijaa muuttamaan tätä suunnitelmaa päättyy 31 päivänä joulukuuta 2014.

121 §

Taseselvitysjaksoa koskeva siirtymäsäännös

Valtakunnallisessa taseselvityksessä ja taseselvityksessä sovelletaan tunnin pituista taseselvitysjaksoa siihen asti, kunnes siitä erikseen säädetään.

122 §

Jakeluverkonhaltijan ja vähittäismyyjän laskutusta koskevat siirtymäsäännökset

Jakeluverkonhaltijan on tarjottava 57 §:n 2 momentissa pakollisiksi säädetyt maksutapoja kuluttajille viimeistään 1 päivästä maaliskuuta 2014.

Vähittäismyyjän on tarjottava 69 §:n 3 momentissa pakollisiksi säädetyt maksutapoja kuluttajille viimeistään 1 päivästä maaliskuuta 2014.

123 §

Sähkösopimuksia koskevat siirtymäsäännökset

Tätä lakia sovelletaan myös ennen lain voimaantuloa tehtyihin liittymis-, sähköverk-

ko- ja sähkönmyyntisopimukseen. Ennen lain voimaantuloa tehtyyn sopimukseen liittymismaksun palauttamisesta tai vakuuden luovuttamisesta sovelletaan kuitenkin ennen tämän lain voimaantuloa sovellettuja ehtoja.

Jos sähkönjakelu tai sähkötoimitus on ollut keskeytyneenä lain tullessa voimaan, katsotaan 100 §:n 2 momentin 5 ja 6 kohtaa sovellettaessa keskeytysajan alkaneen lain voimaan tullessa. Sähkönjakelun tai sähkötoimituksen keskeytymisen vuoksi maksettavan vakiokorvauksen enimmäismäärä on 1 000 euroa, jos vakiokorvauksen perustana oleva keskeytys on alkanut ennen 1 päivää tammikuuta 2016 ja 1 500 euroa, jos vakiokorvauksen perustana oleva keskeytys on alkanut ennen 1 päivää tammikuuta 2018.

124 §

Maakaapeleiden sijainnin selvittämistä koskeva siirtymäsäännös

Ennen lain voimaantuloa rakennettuja maakaapeleiden sijaintia koskevat tiedot on saatettava digitaaliseen muotoon viimeistään 31 päivä joulukuuta 2014.

125 §

Muutoksenhakua koskeva siirtymäsäännös

Energiamarkkinaviraston 31, 52 tai 65 §:n nojalla antamaan päätökseen, joka on tehty ennen 1 päivää syyskuuta 2013, haetaan muutosta valittamalla markkinaoikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Ennen 1 päivää syyskuuta 2013 markkinaoikeudessa vireille tulleen valituksen käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään hallintolainkäyttölaissa ja markkinaoikeuslaissa (1527/2001). Käsittelyn ja asiakirjojen julkisuudesta säädetään erikseen.

2.

Laki**maakaasumarkkinalain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan maakaasumarkkinalain (508/2000) 6 luvun 4 §, 7 luvun 1 a—1 d, 2, 2 a ja 3—7 § ja 9 luvun 4 a §,
 sellaisina kuin niistä ovat 7 luvun 1 a—1 d, 2, 2 a ja 7 § ja 9 luvun 4 a § laissa 1293/2004 sekä 7 luvun 5 § osaksi laissa 1293/2004,
muutetaan 1 luvun 2 §:n 3 momentti ja 3 §, 2 luvun otsikko, 1 ja 2 §, 4 §:n 2 momentti ja 4 a §:n 3 momentti, 3 luvun 2 §, 4 luvun otsikko, 3, 6 ja 7 §, 6 luvun 3 ja 5 §, 7 luvun 1 §, 8 luvun 1 § sekä 9 luvun 2, 4 ja 5 §,
 sellaisina kuin niistä ovat 1 luvun 2 §:n 3 momentti, 2 luvun 4 a §:n 3 momentti, 4 luvun 7 § sekä 9 luvun 4 ja 5 § laissa 1293/2004, 4 luvun 6 § laissa 445/2003 sekä 7 luvun 1 § osaksi laissa 1293/2004, sekä
lisätään 2 luvun 3 §:ään uusi 3 momentti, 2 lukuun uusi 3 a ja 10—14 §, lakiin uusi 2 a luku, 3 lukuun uusi 2 a, 2 b ja 3 a §, 4 luvun 1 §:ään uusi 3 momentti ja 2 §:ään uusi 3 momentti, 4 lukuun uusi 2 a §, 5 lukuun uusi 7 §, 6 lukuun uusi 8 § ja 9 lukuun siitä lailla 1293/2004 kumotun 6 §:n tilalle uusi 6 § seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

2 §

—————
 Tätä lakia sovelletaan myös uusiutuvista energialähteistä peräisin olevaan kaasuun ja muuhun kaasuun, jos kaasua voidaan teknisesti ja turvallisesti syöttää maakaasuverkkoon ja siirtää kyseisessä verkossa. Kaasuun sovelletaan tällöin, mitä maakaasusta säädetään tässä laissa.

3 §

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *maakaasuverkolla* toisiinsa liitetyistä maakaasuputkista ja -putkistoista sekä kaikista niihin kuuluvista säiliöistä, laitteista ja laitteistoista, joiden sisältönä on maakaasu, muodostettua kokonaisuutta, joka on tarkoitettu maakaasun siirtoon tai jakeluun;
- 2) *maakaasun siirtoverkolla* maakaasuputkistoa, jossa maakaasua siirretään pääasiallisesti korkeapaineisena, maakaasun paikalli-

seen jakeluun pääasiallisesti käytettäviä korkeapaineputkistojen osia lukuun ottamatta;

3) *maakaasun jakeluverkolla* paikallista tai alueellista maakaasuputkistoa, jonka kautta maakaasua kuljetetaan vähennetyllä paineella, mukaan lukien maakaasun paikalliseen jakeluun pääasiallisesti käytettävät korkeapaineputkistojen osat;

4) *maakaasun siirrolla* maakaasun kuljetamista siirto- tai jakeluverkossa maakaasukaupan osapuolten välillä;

5) *maakaasuverkkotoiminnalla* liiketoimintaa, jossa toiminnanharjoittaja (*verkonhaltija*) vastiketta vastaan harjoittaa maakaasun siirtotoimintaa maakaasun siirto- tai jakeluverkossa sekä tuottaa ja tarjoaa muita tässä laissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä verkonhaltijan tehtäväksi säädettyjä maakaasun siirto- tai jakeluverkkoon perustuvia palveluja niitä tarvitseville;

6) *maakaasumarkkinaviranomaisella* Energiamarkkinavirastoa;

7) *kuluttajalla* kuluttajansuojalain (38/1978) 1 luvun 4 §:ssä tarkoitettua kuluttajaa;

8) *uusiutuvista energialähteistä peräisin olevalla kaasulla* biomassasta termisesti kaasuttamalla syntyvää kaasua, kaatopaikoilla ja jätevedenpuhdistamoissa syntyvää kaasua sekä mädättämällä syntyvää biokaasua;

9) *maakaasun toimituksella* maakaasun myyntiä asiakkaille, mukaan lukien jälleenmyynti;

10) *maakaasun toimittajalla* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka toimittaa maakaasua;

11) *kolmannella maalla* muuta valtiota kuin Euroopan unionin jäsenvaltiota;

12) *määräysvallalla* oikeuksia, sopimuksia tai muita keinoja, jotka joko erikseen tai yhdessä asiaan liittyvät tosiasialliset ja oikeudelliset olosuhteet huomioon ottaen antavat mahdollisuuden käyttää ratkaisevaa vaikutusvaltaa yrityksessä, erityisesti:

a) antamalla omistusoikeuden tai käyttöoikeuden yrityksen kaikkiin tai joihinkin varoihin;

b) oikeuksin tai sopimuksin, joiden perusteella saadaan ratkaiseva vaikutusvalta yrityksen toimielinten kokoonpanossa, äänestysissä tai päätöksissä;

13) *maakaasualan yrityksellä* luonnollista tai oikeushenkilöä, joka harjoittaa maakaasun, mukaan lukien nesteytetty maakaasu, tuotantoa, siirtoa, jakelua, toimitusta, ostoa tai varastointia ja joka on vastuussa harjoittamiinsa toimintoihin liittyvistä kaupallisista, teknisistä tai ylläpitotehtävistä, lukuun ottamatta loppukäyttäjiä;

14) *varastolla* maakaasualan yrityksen omistamaa tai hoitamaa laitosta, jota käytetään maakaasun varastointiin, mukaan lukien nesteytetyn maakaasun käsittelylaitoksissa varastointiin käytettävä osa mutta lukuun ottamatta tuotantoon käytettävää osaa ja laitteistoja, jotka ovat yksinomaan tehtäviään hoitavan siirtoverkonhaltijan käytettävissä;

15) *varastointilaitteiston haltijalla* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka varastoi maakaasua ja on vastuussa varaston hoidosta;

16) *nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistolla* vastaanottoasemaa, jota käytetään maakaasun nesteyttämiseen tai nesteytetyn maakaasun tuontiin, purkamiseen ja kaasuttamiseen, mukaan lukien lisäpalvelut ja tilapäinen varastointi, joita tarvitaan kaasuttamiseen ja

kaasun toimittamiseen sen jälkeen siirtoverkkoon, ei kuitenkaan varastointiin käytettävät maakaasun vastaanottoasemien osat;

17) *nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston haltijalla* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka nesteyttää maakaasua tai tuo, purkaa ja kaasuttaa nesteytettyä maakaasua ja on vastuussa nesteytetyn maakaasun käsittelylaitoksen toiminnasta;

18) *lisäpalveluilla* kaikkia siirtoverkkojen, jakeluverkkojen ja nesteytetyn maakaasun käsittelylaitosten käyttöön ja toimintaan tarvittavia palveluja ja varastoja kuormituksen tasapainotus, sekoitus ja inerttikaasujen lisääminen mukaan lukien, ei kuitenkaan laitteistoja, jotka ovat yksinomaan tehtäviään hoitavan siirtoverkonhaltijan käytettävissä;

19) *putkilinjavarastoinnilla* kaasun painetta korottamalla tapahtuvaa maakaasun varastointia siirto- ja jakeluverkoissa, ei kuitenkaan varastointia laitteistoissa, jotka ovat tehtäviään hoitavan siirtoverkonhaltijan käytettävissä;

20) *asiakkaalla* maakaasun tukkuasiakasta ja loppukäyttäjää sekä maakaasualan yritystä, joka ostaa maakaasua;

21) *tukkuasiakkaalla* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka ostaa maakaasua jälleenmyyntiä varten sen verkon sisällä tai ulkopuolella, johon hän kuuluu, ei kuitenkaan siirto- tai jakeluverkonhaltijaa;

22) *loppukäyttäjällä* asiakasta, joka ostaa maakaasua omaan käyttöönsä;

23) *verkon käyttäjällä* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka toimittaa maakaasua verkkoon tai jolle sitä toimitetaan verkosta.

2 luku

Verkonhaltijan sekä varastointilaitteiston ja nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston haltijan yleiset velvollisuudet ja palvelujen hinnoittelu

1 §

Verkonhaltijan tulee ylläpitää, käyttää ja kehittää maakaasuverkkoaan sekä yhteyksiä toisiin verkkoihin asiakkaiden kohtuullisten tarpeiden mukaisesti ja turvata osaltaan maakaasun toimitukset asiakkaille.

Verkonhaltijan on huolehdittava, että maakaasuputken rakentamista koskevasta suun-

nittelusta tiedotetaan kunnille. Verkonhaltijan on yhdessä kuntien kanssa muutoinkin huolehdittava riittävän yhteistoiminnan järjestämisestä siten, että kuntien maankäyttöä koskevat näkökohdat tulevat putkien ja laitteistojen sijoittamisessa huomioon otetuiksi.

2 §

Verkonhaltijan tulee pyynnöstä ja kohtuullista korvausta vastaan liittää verkkoonsa tekniset vaatimukset täyttävät maakaasun käyttö- ja varastointikohteet, nesteytetyn maakaasun käsittelylaitokset sekä uusiutuvista energialähteistä peräisin olevan kaasun tuotantolaitokset. Liittämistä koskevien ehtojen ja teknisten vaatimusten tulee olla tasapuolisia sekä syrjimättömiä ja niissä on otettava huomioon maakaasun siirtojärjestelmän ja verkon yhteentoimivuuden ja toimintavarmuuden sekä maakaasun siirtojärjestelmän tehokkuuden vaatimat ehdot.

Verkonhaltijan tulee julkaista liittämistä koskevat tekniset vaatimukset sekä kohtuullinen aika, jonka kuluessa verkkonhaltija käsittelee liittymistä koskevat tarjouspyynnöt.

Verkonhaltijan tulee antaa liittyjälle tämän pyynnöstä kattava ja riittävän yksityiskohtainen arvio liittymiskustannuksista sekä arvio liittymän toimitusajasta.

3 §

Tämän pykälän säännöksiä ei sovelleta uusiutuvista energialähteistä peräisin olevaan kaasuun.

3 a §

Verkonhaltijan on kohtuullista korvausta vastaan myytävä uusiutuvista energialähteistä peräisin olevan kaasun siirto- ja jakelupalveluja niitä tarvitseville verkkonsa siirtokyvyn rajoissa. Siirtovelvollisuuden edellytyksenä on, että kaasun mittausta on kaukoluentajärjestelmän piirissä.

4 §

Harkitessaan poikkeuslupan myöntämistä maakaasumarkkinaviranomaisen tulee ottaa

erityisesti huomioon seuraavat näkökohdat ja perusteet:

1) yleinen tavoite toteuttaa kilpailulliset maakaasumarkkinat, poikkeuksen myöntämisen vaikutukset maakaasun sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2003/55/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/73/EY, jäljempänä *maakaasumarkkinadirektiivi*, asianmukaiseen soveltamiseen maakaasumarkkinoiden moitteettoman toiminnan kannalta sekä markkinoiden kilpailutilanne;

2) maakaasualan yritysten ja asiakkaiden taloudellisten ja rahoituksellisten vaikeuksien vakavuus;

3) ota tai maksa -sopimuksen allekirjoitusajankohta ja ehdot mukaan lukien se, missä määrin sopimuksessa on otettu huomioon markkinoilla tapahtuvat muutokset sekä missä määrin hakijan voidaan kohtuudella olettaa voineen arvioida, että sopimuksen seurauksena saattaisi aiheutua vakavia vaikeuksia; verkkonhaltijalla ei kuitenkaan katsota olevan vakavia vaikeuksia silloin, kun maakaasun myynti ei laske alle ota tai maksa -sopimuksen mukaisen vähimmäiskäyttömäärän, sopimusta voidaan mukauttaa tai verkkonhaltija pystyy löytämään vaihtoehtoisia myyntikanavia;

4) toimenpiteet, joihin ongelman ratkaisemiseksi on ryhdytty;

5) verkon yhteenliittämisen aste muiden verkkojen kanssa ja näiden verkkojen yhteentoimivuus sekä tarpeet varmistaa maakaasun toimitusvarmuus ja täyttää julkisen palvelun velvoitteet.

4 a §

Poikkeuslupa voidaan asettaa vapautuksen kestoja ja jäsenvaltioiden rajat ylittävien yhdysputkien syrjimätöntä käyttöoikeutta sekä kapasiteetin hallintaa koskevia ehtoja, jos ne eivät estä pitkäaikaisten sopimusten täytäntöönpanoa. Ehdoista päätettäessä on erityisesti otettava huomioon rakennettava lisäkapasiteetti tai olemassa olevan kapasiteetin muutos, hankkeen aikataulu ja olosuhteet Suomessa.

10 §

Verkonhaltijan on hankittava toiminnassaan käyttämänsä energia avointen, syrjimättömien ja markkinaehtoisten menettelyjen mukaisesti.

11 §

Varastointilaitteiston tai nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston haltijan on käytettävä, ylläpidettävä ja kehitettävä taloudellisten edellytysten mukaisesti turvallisia, luotettavia ja tehokkaita varastointilaitteistoja tai nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistoja avoimien markkinoiden turvaamiseksi ja ympäristö asianmukaisesti huomioon ottaen. Varastointilaitteiston tai nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston haltijan on lisäksi varmistettava, että palvelua koskevien velvollisuuksien täyttämiseen on riittävästi resursseja ja että ne toteutetaan syrjimättömästi.

Varastointilaitteiston tai nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston haltijan on toimitettava verkkonhaltijoille ja muille varastointilaitteistojen tai nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistojen haltijoille riittävät tiedot sen varmistamiseksi, että maakaasun siirto ja varastointi voi tapahtua yhteenliitetyn verkon varman ja tehokkaan käytön kanssa yhteensopivalla tavalla.

12 §

Nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston haltijan on kohtuullista korvausta vastaan myytävä laitteiston käyttöoikeuksia niitä tarvitseville laitteistonsa kapasiteetin rajoissa.

Käyttöoikeuksista perittävien maksujen ja niitä koskevien menettelyjen on mahdollistettava sellaisten tarvittavien investointien tekeminen, joilla varmistetaan nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston toimivuus.

13 §

Nesteytetyn maakaasun käsittelylaitoksen haltijan tulee julkaista palvelujensa yleiset myyntiehdot ja -hinnat sekä niiden määräytymisperusteet. Haltijan tulee ilmoittaa palvelujen myyntiehdot ja -hinnat sekä niiden määräytymisperusteet maakaasumarkkinaviranomaiselle siten kuin viranomainen tarkemmin määrää.

14 §

Varastointilaitteiston haltijan on neuvoteltava varaston sekä varastointiin liittyvien lisäpalvelujen käyttöoikeudesta ja verkkonhaltijan putkilinjavarastoinnin sekä siihen liittyvien lisäpalvelujen käyttöoikeudesta maakaasualan yritysten ja asiakkaiden kanssa edellyttäen, että käyttöoikeus on teknisesti ja taloudellisesti tarpeellista tehokkaan verkkoon pääsyn tarjoamiseksi sekä muiden lisäpalvelujen käyttöoikeuden järjestämiseksi. Varastointilaitteiston haltijan ja verkkonhaltijan on julkaistava tiedot siitä, mitä varastoja tai varastojen osia ja mahdollisuuksia putkilinjavarastointiin on käytettävissä sekä ilmoitettava niistä maakaasumarkkinaviranomaiselle.

Osapuolten on neuvoteltava varastojen, putkilinjavarastoinnin ja muiden lisäpalvelujen käyttöoikeudesta vilpittömässä mielessä. Sopimuksen mukaisten ehtojen ja edellytysten, mukaan lukien tariffit ja menetelmät, on oltava kohtuullisia ja niitä on sovellettava syrjimättömällä tavalla.

Varastointilaitteiston haltijan ja verkkonhaltijan on julkaistava varastoja, putkilinjavarastointia ja niihin liittyvien lisäpalvelujen käyttöä koskevat tärkeimmät kaupalliset toimitusehtonsa vuosittain. Ennen toimitusehtojen julkaisemista on kuultava verkon käyttäjiä ja asiakkaita. Toimitusehdot on ilmoitettava maakaasumarkkinaviranomaiselle. Maakaasumarkkinaviranomainen voi antaa tarkempia määräyksiä siitä, mitä toimitusehtoja on julkaistava.

2 a luku

Siirtoverkonhaltijan riippumattomuus ja sen varmentaminen

1 §

Siirtoverkonhaltijan on ilmoitettava maakaasumarkkinaviranomaiselle tilanteesta, joka johtaisi siihen, että kolmannelle maasta oleva henkilö tai kolmansista maista olevat henkilöt hankkivat määräysvallan maakaasun siirtoverkkoon tai siirtoverkonhaltijaan.

Maakaasumarkkinaviranomaisen on ilmoitettava viipymättä työ- ja elinkeinoministeriölle, jos:

1) maakaasun siirtoverkon omistaja tai siirtoverkonhaltija, joka on kolmannelle maasta

olevan henkilön tai kolmansista maista olevien henkilöiden määräysvallassa, on tehnyt maakaasumarkkinaviranomaiselle 1 momentissa tarkoitetun ilmoituksen;

2) maakaasumarkkinaviranomainen on muutoin saanut tietoonsa tilanteen, joka johtaisi siihen, että kolmannelle maasta oleva henkilö tai kolmansista maista olevat henkilöt hankkivat määräysvallan maakaasun siirtoverkkoon tai siirtoverkonhaltijaan.

2 §

Maakaasumarkkinaviranomaisen on varmennettava siirtoverkonhaltijan riippumattomuus 1 §:ssä tarkoitetussa tilanteessa.

Maakaasumarkkinaviranomaisen on annettava siirtoverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamista koskevassa asiassa:

1) välipäätös siitä, että kyseessä on 1 §:ssä tarkoitettu tilanne; tai

2) päätös siirtoverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamista koskevan asian käsittelyn lopettamisesta.

Edellä 2 momentissa tarkoitettu välipäätös tai päätös on tehtävä neljän kuukauden kuluessa siirtoverkonhaltijan tekemän ilmoituksen saapumisesta. Välipäätökseen ei saa hakea erikseen muutosta. Maakaasumarkkinaviranomaisen on ilmoitettava viipymättä välipäätöksestään työ- ja elinkeinoministeriölle sekä pyydettävä siltä 3 §:ssä tarkoitettu lausunto. Maakaasumarkkinaviranomaisen on toimitettava ilmoituksen mukana asian käsittelyn kannalta merkitykselliset tiedot.

Maakaasumarkkinaviranomaisen on tehtävä kahden kuukauden kuluessa työ- ja elinkeinoministeriön lausunnon vastaanottamisesta lopullinen päätöksensä siirtoverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamisesta.

Maakaasumarkkinaviranomaisen on jätettävä siirtoverkonhaltijan riippumattomuus varmentamatta, jos työ- ja elinkeinoministeriö on antanut maakaasumarkkinaviranomaiselle 3 §:n mukaisesti lausunnon, jonka mukaan sille ei ole osoitettu, että varmennuksen myöntäminen ei vaaranna energian toimitusvarmuutta Suomessa tai muualla Euroopan unionissa.

Maakaasumarkkinaviranomaisen on liitettävä 3 §:ssä tarkoitetut lausunnot lopulliseen päätökseensä.

3 §

Työ- ja elinkeinoministeriön on annettava maakaasumarkkinaviranomaiselle lausunto siitä, vaarantaako 1 §:ssä tarkoitetussa tilanteessa varmennettu siirtoverkonhaltijan riippumattomuus energian toimitusvarmuutta Suomessa tai muualla Euroopan unionissa. Lausunto on toimitettava maakaasumarkkinaviranomaiselle kahden kuukauden kuluessa maakaasumarkkinaviranomaisen lausuntopyynnön vastaanottamisesta. Ministeriön on asiaa harkitessaan otettava huomioon:

1) ne Euroopan unionin oikeudet ja velvollisuudet asianomaista kolmatta maata kohtaan, jotka johtuvat kansainvälisestä oikeudesta, myös sellaisesta yhden tai useamman kolmannen maan kanssa tehdystä sopimuksesta, jossa Euroopan unioni on sopimuspuolena ja joka koskee energian toimitusvarmuutta;

2) ne Suomen oikeudet ja velvollisuudet asianomaista kolmatta maata kohtaan, jotka johtuvat Suomen ja kyseisen kolmannen maan välisistä sopimuksista, edellyttäen että ne ovat Euroopan unionin oikeuden mukaisia;

3) muut tapaukseen ja asianomaiseen kolmanteen maahan liittyvät erityiset tosiseikat ja olosuhteet.

Työ- ja elinkeinoministeriö voi pyytää lausuntoansa varten Euroopan komissiolta lausunnon siitä, vaarantaako varmennuksen myöntäminen energian toimitusvarmuuden Euroopan unionissa. Ministeriö voi poiketa Euroopan komission lausunnosta, jos varmennuksen myöntäminen vaarantaa energian toimitusvarmuuden Suomessa tai muussa Euroopan unionin jäsenvaltiossa.

Ministeriön lausuntoon ei saa erikseen hakea muutosta.

4 §

Siirtoverkonhaltija tai osapuolet eivät saa ryhtyä 1 §:n 1 momentissa tarkoitettuun liiketoimeen tai toimenpiteeseen, ellei tässä laissa toisin säädetä tai asian käsittelyssä toisin määrätä, ennen kuin siirtoverkonhaltijan riippumattomuus on varmennettu liiketoimen tai toimenpiteen osalta.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei estä osakeyhtiölain (624/2006) 18 luvun 1 §:n 1 momentin mukaisen lunastusvelvollisuu-

den tai -oikeuden käyttämistä eikä luvan myöntämistä mainitun lain 16 luvussa tarkoitettuun sulautumiseen. Sulautumista ei kuitenkaan saa rekisteröidä, ennen kuin siirtoverkonhaltijan riippumattomuus on varmentettu sulautumisen osalta.

5 §

Markkinaoikeus voi maakaasumarkkinaviranomaisen esityksestä määrätä liiketoimen tai toimenpiteen purettavaksi, jos siirtoverkonhaltijan riippumattomuus on jätetty varmentamatta liiketoimen tai toimenpiteen osalta. Maakaasumarkkinaviranomaisen on ennen esityksen tekemistä neuvoteltava osapuolten kanssa liiketoimen tai toimenpiteen vapaaehtoisesta purkamisesta. Jos liiketoimen tai toimenpiteen vapaaehtoisesta purkamisesta sovitaan, maakaasumarkkinaviranomainen määrää noudatettavat ehdot.

6 §

Maakaasumarkkinaviranomainen voi aiemman päätöksen estämättä tehdä uuden päätöksen siirtoverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamista koskevassa asiassa, jos siirtoverkonhaltija tai osapuolet ovat antaneet virheellisiä tai harhaanjohtavia tietoja, joilla on ollut olennainen vaikutus asian ratkaisuun, tai jos liiketoimi tai toimenpide on pantu täytäntöön 4 §:n vastaisesti. Uusi päätös voidaan antaa vain painavasta syystä, jos aiemman päätöksen lainvoimaiseksi tulosta taikka liiketoimen tai toimenpiteen täytäntöönpanosta on kulunut enemmän kuin viisi vuotta.

3 luku

Järjestelmävelvoitteet ja maakaasukauppojen selvitys

2 §

Verkonhaltijan on järjestettävä maakaasuverkossaan taseselvityksen ja laskutuksen perustana oleva maakaasuntoimitusten mittaus sekä mittautietojen rekisteröinti ja ilmoittaminen maakaasumarkkinoiden osapuolille. Laskutuksessa tarvittavat mittautiedot on ilmoitettava maakaasun toimittajalle käyttöpaikka- tai mittauskohtaisesti.

Verkonhaltija voi tarjota mittauspalvelua joko omana työnä tai hankkia palvelun. Palvelu voidaan hankkia tällöin myös maakaasukaupan muulta osapuolelta.

Tarkempia säännöksiä maakaasuntoimitusten mittauksesta maakaasuverkoissa annetaan valtioneuvoston asetuksella. Säännökset voivat koskea:

- 1) käyttöpaikan, varaston, nesteytetyn maakaasun käsittelylaitoksen ja uusiutuvista energialähteistä peräisin olevan kaasun tuotantolaitoksen varustamista mittauslaitteistolla;
- 2) mittauslaitteistolle ja -järjestelmälle asetettavia vaatimuksia;
- 3) mittauslaitteiston lukemista;
- 4) mittautiedon hyödyntämistä;
- 5) mittauspalveluissa käytettävää aikajano-

2 a §

Maakaasun käyttäjällä on oikeus saada tai antaa muulle taholle oikeus saada ilman erillistä korvausta maakaasun kulutustaan koskeva mittautieto, jonka verkkonhaltija on kerännyt maakaasun käyttöpaikan mittauslaitteistosta. Tieto luovutetaan maakaasun käyttöpaikka- tai mittauskohtaisesti sellaisessa muodossa, joka vastaa toimialan ja verkkonhaltijan yleisesti noudattamaa menettelytapaa. Maakaasumarkkinaviranomainen voi antaa tarkempia määräyksiä tietojen muodosta ja tietojen luovuttamisesta noudatettavasta menettelystä.

Tämän pykälän säännöksiä ei sovelleta kohteessa, jossa maakaasun käyttöä ei mitata.

2 b §

Verkonhaltija on velvollinen huolehtimaan maakaasukauppojen selvityksestä. Maakaasukauppojen selvityksen tulee perustua maakaasun mittaukseen kaukoluennalla sekä toimituksia koskeviin ilmoituksiin. Tarkemat säännökset maakaasukauppojen selvityksessä käytettävistä menetelmistä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

3 a §

Maakaasumarkkinoiden osapuolen ja verkkonhaltijan on huolehdittava vastuulleen kuuluvien maakaasukaupan, tasevastuun täyttämisen sekä maakaasukauppojen selvi-

tyksen edellyttämien ilmoitusten tekemisestä. Kukin ilmoitus on tehtävä sille asetetussa määräajassa sekä sille säädettyä ilmoitusmenettelyä noudattaen. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin ilmoitusvelvollisuuden sisällöstä. Työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset ilmoitusmenettelystä.

4 luku

Maakaasun toimittaminen ja maakaasun käyttäjän asema

1 §

Tämän pykälän säännöksiä ei sovelleta erillisenä tuotteena toimitettavaan, uusiutuvista energialähteistä peräisin olevaan kaasuun.

2 §

Myyjien tulee julkaista maakaasun keskimääräistä hintatasoa kuvaavia tietoja maakaasumarkkinaviranomaisen määräämällä tavalla.

2 a §

Maakaasun toimittajan on säilytettävä merkitykselliset tiedot kaikista maakaasutoimittussopimuksiin liittyvistä liiketoimistaan ja suuntaviivoja koskevassa komission asetuksessa tai päätöksessä säädettyt tiedot maakaasujohdannaisiin liittyvistä liiketoimistaan maakaasun jälleenmyyjien ja siirtoverkonhaltijoiden sekä varastointilaitteistojen ja nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistojen haltijoiden kanssa vähintään viiden vuoden ajan sen tilikauden päättymisestä, jonka kuluessa liiketoimi on suoritettu. Säilytettäviä tietoja ovat ainakin:

- 1) liiketoimen kesto;
- 2) toimitukseen ja selvitykseen liittyvät menettelytavat;
- 3) toimituksen määrä;
- 4) toteutusaika;
- 5) hinta;
- 6) sopijapuolen yksilöivät tiedot;
- 7) tiedot selvittämättä jääneistä sopimuksista.

3 §

Maakaasun toimittajan on esitettävä laskussa asiakkaalle erittely siitä, miten maakaasun hinta muodostuu sekä tieto sopimuksen voimassaoloajasta. Maakaasun toimittajan on kuluttajille lähetettävissä laskuissa annettava tiedot asiakasvalitusten tekemistä varten sekä kuluttajille suunnatussa laskutuksessaan tietoja kuluttajien käytettävissä olevista riitojenratkaisumenettelyistä. Maakaasumarkkinaviranomainen voi antaa tarkempia määräyksiä siitä, mitä tietoja laskuun tulee sisällyttää sekä siitä tavasta, jolla tiedot tulee laskussa esittää.

Maakaasun toimittajan on toimitettava lopulasku kuluttajalle kuuden viikon kuluessa siitä, kun maakaasun toimitus kuluttajalle on päättynyt.

Maakaasun toimittajan on tarjottava kuluttajille erilaisia maksutapoja laskujen maksamiseen. Tarjotuissa vaihtoehtoissa ei saa olla perusteettomia tai eri asiakasryhmiä syrjiviä ehtoja. Maksutapoina on tarjottava ainakin laskutusjakson mukaiseen kulutukseen perustuva vaihtoehto sekä kuluttajan arvioitun todennäköiseen vuotuisen maakaasunkulutukseen perustuviin tasasuuruksiin maksueriin perustuva vaihtoehto. Jos maakaasun toimittaja tarjoaa kuluttajille ennakkomaksujärjestelmää, järjestelmän on heijastettava riittävästi kuluttajan arvioitua vuotuista maakaasunkulutusta.

Maakaasun toimittajan laskutuksesta säädetään lisäksi energiamarkkinoilla toimivien yritysten energiatehokkuuspalveluista annettussa laissa (1211/2009).

6 §

Kuluttajansuojaan maakaasumarkkinoilla sovelletaan, mitä sähkömarkkinalain (/) 95–99 §:ssä sekä 101 §:ssä säädetään vakio- ja vahingonkorvauksesta liittymän kytkemisen viivästyessä, vahingonkorvauksesta viivästyksen vuoksi, virheestä, hinnanalennuksesta virheen vuoksi, vahingonkorvauksesta virheen vuoksi sekä vastuutahoista.

7 §

Maakaasun ja maakaasun siirtopalvelun tarjontaa kuluttajalle koskevassa sopimuksessa on oltava seuraavat tiedot:

- 1) palvelun tarjoajan nimi ja osoite;

2) tarjotut palvelut, tarjottujen palvelujen laatu sekä perusliittymän toimitusaika;

3) tarjotut ylläpitopalvelut;

4) menetelmät, joiden avulla kuluttaja voi saada ajantasaisia tietoja kaikista sovellettavista tariffeista ja ylläpitomaksuista;

5) sopimuksen kesto sekä sopimuksen uudistamiseen ja päättämiseen sovellettavat ehdot, määräaikaisten sopimuksen mahdollinen irtisanomisoikeus sekä se, voidaanko määräaikaisten sopimusten irtisanoa kuluitta;

6) tieto kuluttajan oikeudesta vahingonkorvaukseen ja muuhun hyvitykseen, jos suorituksen tai palvelun laatu ei vastaa sovittua;

7) tiedot käytettävissä olevista valitusmenettelyistä ja riitienratkaisumenettelyistä sekä niiden vireillepanosta;

8) tiedot kuluttajalle kuuluvista oikeuksista, jotka esitetään laskuissa tai maakaasualan yritysten verkkosivuilla.

Sopimusehtojen on oltava oikeudenmukaisia ja ne on annettava kuluttajalle tiedoksi ennen sopimuksen tekemistä tai vahvistamista. Ehdot on annettava ennen sopimuksen tekemistä tai vahvistamista myös silloin, kun sopimus tehdään kolmannen välityksellä.

Palveluntarjoajan on ilmoitettava kuluttajalle sopimusehtojen muutoksesta viimeistään 30 päivää ennen muutoksen voimaantuloa. Jos palveluntarjoaja muuttaa sopimusehtoja eikä kuluttaja niitä hyväksy, kuluttajalla on oikeus irtisanoa sopimus. Myös tästä oikeudesta on mainittava kuluttajan kanssa tehtävässä sopimuksessa.

5 luku

Toimintojen eriyttäminen

7 §

Maakaasualan yritykseen tai maakaasualan yritysten ryhmään, jossa samalla henkilöllä tai samoilla henkilöillä on oikeus käyttää määräysvaltaa joko suoraan tai välillisesti ja jossa yritys tai yritysten ryhmä harjoittaa maakaasun siirtoa, jakelua, nesteyttämistä tai varastointia ja maakaasun tuotantoa tai toimittamista, kuuluvan varastointilaitteiston haltijan on oltava riippumaton siirtoverkkoon, jakeluun tai varastoihin liittymättömästä toiminnasta oikeudellisen muotonsa, organisaationsa ja päätöksentekonsa osalta.

Varastointilaitteiston haltijan hallinnosta vastaavat henkilöt eivät saa osallistua sellaisen integroituneen maakaasualan yrityksen hallintoon, joka vastaa suoraan tai välillisesti maakaasun tuotantoon tai toimituksiin liittyvästä päivittäisestä toiminnasta. Heidän ammatilliset etunsa on otettava huomioon siten, että he voivat toimia riippumattomasti.

Varastointilaitteiston haltijalla on oltava 1 momentissa tarkoitettusta integroituneesta maakaasualan yrityksestä riippumaton oikeus päättää varastojen käyttöön, ylläpitoon tai kehittämiseen tarvittavista voimavaroista. Emoyhtiöllä on kuitenkin edellä mainitun estämättä oikeus valvoa tytäryhtiöstä saatavaa pääoman tuottoa, erityisesti hyväksymällä varastointilaitteiston haltijan vuosittainen rahoitussuunnitelma tai vastaava väline ja asettamalla yleiset rajat tytäryhtiönsä velkaantumisasteelle. Emoyhtiöllä ei ole kuitenkaan oikeutta antaa varastointilaitteiston haltijalle ohjeita, jotka koskevat päivittäisiä toimintoja taikka varastojen rakentamiseen tai niiden laadun parantamiseen liittyviä yksittäisiä päätöksiä, jotka eivät ylitä rahoitussuunnitelman tai vastaavan välineen ehtoja.

Varastointilaitteiston haltijan on laadittava 1—3 momentin noudattamista koskeva ohjelma, jossa esitetään tarpeelliset toimenpiteet syrjimättömän kohtelun varmistamiseksi sekä ohjelman noudattamiseksi. Ohjelmassa on esitettävä myös työntekijöiden erityiset velvoitteet tavoitteiden saavuttamiseksi. Ohjelman noudattamisen seurannasta vastaavan henkilön on laadittava ja esitettävä maakaasumarkkinaviranomaiselle vuosittain kertomus toteutetuista toimenpiteistä. Varastointilaitteiston haltijan on julkaistava kertomus.

6 luku

Luvat ja ilmoitukset

3 §

Hakijan, joka hakee siirtoverkonhaltijan maakaasuverkkolupaa, on 2 §:ssä säädettyjen vaatimusten lisäksi täytettävä seuraavat vaatimukset:

1) hakija omistaa Suomessa sijaitsevan maakaasun siirtoverkon;

2) hakija on esittänyt selvityksen, että se täyttää 5 luvussa säädetty vaatimukset toimintojen eriyttämisestä; ja

3) hakija on esittänyt selvityksen, että se täyttää 2 a luvussa säädetty vaatimukset siirtoverkonhaltijan riippumattomuudesta ja riippumattomuus on varmennettu mainitussa luvussa säädetyn menettelyn mukaisesti.

Järjestelmävastuuseen määrättävän siirtoverkonhaltijan maakaasuverkkoluvassa voidaan asettaa ehtoja, jotka liittyvät:

1) järjestelmävastaavan tehtäviin ja niiden hoitamiseen;

2) järjestelmävastaavan velvollisuuksiin ja niiden täyttämiseen;

3) järjestelmävastaavan oikeuksiin ja niiden käyttämiseen.

5 §

Maan rajan ylittävän siirtoputken rakentamiseen on haettava kirjallisesti hakelupaa työ- ja elinkeinoministeriöltä.

Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että maan rajan ylittävän siirtoputken rakentaminen on maakaasumarkkinoiden kehityksen ja vastavuoroisuuden kannalta tarkoituksenmukaista. Lupaa myönnettäessä on otettava huomioon hankkeen merkitys maakaasun sisämarkkinoille.

Luvassa ei määritellä siirtoputken reittiä. Hakelupaan voidaan liittää luvan edellytyksen kannalta tarpeellisiksi katsottavia ehtoja. Hakelupaa ei voida siirtää toiselle.

8 §

Varastointilaitteiston tai nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston omistavan maakaasualan yrityksen on ilmoitettava maakaasumarkkinaviranomaiselle kunkin laitteiston haltija vähintään kuusi kuukautta ennen toiminnan aloittamista. Maakaasumarkkinaviranomaisen on nimettävä ilmoitettu toiminnanharjoittaja varastointilaitteiston tai nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston haltijaksi, jos se harjoittaa ilmoitettua toimintaa. Nimitys on voimassa määraajan, kuitenkin enintään kymmenen vuoden ajan.

7 luku

Ohjaus ja valvonta

1 §

Työ- ja elinkeinoministeriön tehtävänä on lain täytäntöönpanon yleinen ohjaus ja seuranta.

Maakaasumarkkinaviranomaisen tehtävänä on valvoa tämän lain sekä sen nojalla annettujen säännösten ja viranomaisten määräysten noudattamista sekä tämän lain nojalla annettujen lupapäätösten noudattamista. Valvonnasta säädetään erikseen sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa (/).

Kuluttaja-asiamies valvoo 4 luvun 6 ja 7 §:ssä tarkoitettujen sopimusehtojen lainmukaisuutta kuluttajansuojan kannalta.

8 luku

Vahingonkorvaus ja rangaistukset

1 §

Joka 2 luvun 2, 3 tai 3 a §:n, 3 luvun 2, 2 b tai 3 §:n, 4 luvun 1 tai 5 §:n vastaisella menettelyllä aiheuttaa toiselle vahinkoa, on velvollinen korvaamaan aiheuttamansa vahingon.

Vahingonkorvauksesta säädetään lisäksi vahingonkorvauslaissa (412/1974).

9 luku

Erinäiset säännökset

2 §

Verkonhaltijan sekä varastointilaitteiston ja nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston haltijan tässä laissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä tarkoitettuja tehtäviä hoitaessaan saamiensa ja laatimiensa asiakirjojen sekä niihin sisältyvien tietojen salassapito-velvollisuuteen samoin kuin näitä tehtäviä hoidettaessa saatuja tietoja koskevaan vaitiolovelvollisuuteen ja hyväksikäyttökieltoon sekä salassapito-velvollisuuden rikkomiseen sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 22 ja 23 §:ää sekä 24 §:n 1 momentin 1 kohtaa myös silloin, kun kysymys ei ole asiakirjasta,

johon mainittua lakia sen 4 §:n mukaan sovelletaan.

4 §

Maakaasumarkkinaviranomaisen tämän lain nojalla antamaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Maakaasumarkkinaviranomaisen 2 luvun 4 ja 4 a §:n nojalla antamaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla markkinaoikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa (100/2013).

Työ- ja elinkeinoministeriön tämän lain nojalla antamaan päätökseen sekä hallinto-oikeuden ja markkinaoikeuden antamaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Maakaasumarkkinaviranomaisella on oikeus hakea valittamalla muutosta muutoksenhakutuo- mioistuimen päätökseen, jolla tämä on kumonnut sen antaman päätöksen tai muuttanut sitä.

5 §

Jos hakijalle myönnetään 2 luvun 4 tai 4 a §:ssä tarkoitettu poikkeuslupa, maakaasumarkkinaviranomaisen on noudatettava maakaasumarkkinadirektiivin 36 artiklan 4, 6, 8 ja 10 kohdassa säädettyä menettelyä.

6 §

Tämän lain mukaiset työ- ja elinkeinoministeriön sekä maakaasumarkkinaviranomaisen suoritteet ovat maksullisia. Maksuista säädetään valtion maksuperustelaissa (150/1992).

1. Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 2013.

2. Lain 9 luvun 4 §:n 2 momenttia sovelletaan vasta 1 päivästä syyskuuta 2013.

3. Tällä lailla kumotaan maakaasumarkkinainlain 9 luvun 4 §:n muuttamisesta annettu laki (125/2013).

4. Lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten nojalla annetut asetukset ja maakaasumarkkinaviranomaisen määräykset jäävät voimaan.

5. Lain voimaan tullessa toimivan siirtoverkonhaltijan on toimitettava maakaasuverkkolupahakemuksensa maakaasumarkkinaviranomaiselle kuukauden kuluessa lain voimaantulosta. Lain 6 luvun 3 §:n 1 momentin 3 kohdan vaatimusta ei sovelleta tilanteeseen, josta ei ole tullut tehdä lain 2 a luvun 1 §:n 1 momentin mukaista ilmoitusta. Maakaasumarkkinaviranomainen voi ennen maakaasuverkkolupahakemuksen ratkaisemista muuttaa määräajaksi järjestelmävastuuseen määrätyn siirtoverkonhaltijan voimassa olevan maakaasuverkkoluvan ehtoja tämän lain säännösten edellyttämällä tavalla.

6. Maakaasun toimittajan on tarjottava 4 luvun 3 §:n 3 momentissa pakollisiksi säädettyjä maksutapoja kuluttajille viimeistään 1 päivästä maaliskuuta 2014 alkaen.

7. Lain 4 luvun 6 §:n säännöstä sovelletaan myös ennen lain voimaantuloa tehtyihin maakaasusopimuksiin.

8. Ennen 1 päivää syyskuuta 2013 maakaasumarkkinaviranomaisen 2 luvun 4 ja 4 a §:n nojalla antamaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla markkinaoikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Ennen 1 päivää syyskuuta 2013 markkinaoikeudessa vireille tulleen valituksen käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään hallintolainkäyttölaissa ja markkinaoikeuslaissa (1527/2001). Käsittelyn ja asiakirjojen julkisuudesta säädetään erikseen.

3.

Laki**sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku**Yleiset säännökset****1 §***Tavoite*

Sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnan ja seurannan tavoitteena on sähkön ja maakaasun hyvän toimitusvarmuuden, kilpailukykyisen hinnan ja kohtuullisten palvelupe-
riaatteiden turvaamiseksi energian käyttäjille edistää tehokkaasti, varmasti ja ympäristön kannalta kestävästi toimivia kansallisia ja alueellisia sähkö- ja maakaasumarkkinoita sekä Euroopan unionin sähkön ja maakaasun sisämarkkinoita.

2 §*Sovellettamisala*

Tätä lakia sovelletaan niiden valvonta- ja seurantatehtävien hoitamiseen, jotka säädetään Energiamarkkinaviraston tehtäviksi:

1) sähkömarkkina- (1) sekä sen nojalla annetuissa säännöksissä ja viranomaisten määräyksissä;

2) maakaasumarkkina- (508/2000) sekä sen nojalla annetuissa säännöksissä ja viranomaisten määräyksissä;

3) energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston perustamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 713/2009, jäljempänä *yhteistyövirastoasetus*, sekä sen nojalla annetuissa, suuntaviivoja koskevissa komission asetuksissa ja päätöksissä;

4) verkkoon pääsyä koskevista edellytyksistä rajat ylittävissä sähkön kaupassa ja asetuksen (EY) N:o 1228/2003 kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 714/2009, jäljempänä *sähkökauppa-asetus*, sekä sen nojalla annetuissa, suuntaviivoja koskevissa komission asetuksissa ja päätöksissä;

5) sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2003/54/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/72/EY, jäljempänä *sähkömarkkinadirektiivi*, nojalla annetuissa, suuntaviivoja koskevissa komission asetuksissa ja päätöksissä;

6) maakaasun siirtoverkkoihin pääsyä koskevista edellytyksistä ja asetuksen (EY) N:o 1775/2005 kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 715/2009, jäljempänä *maakaasuverkkoasetus*, sekä sen nojalla annetuissa, suuntaviivoja koskevissa komission asetuksissa ja päätöksissä, siltä osin kuin niitä sovelletaan Suomessa;

7) maakaasun sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin

2003/55/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/73/EY, jäljempänä *maakaasumarkkinadirektiivi*, nojalla annetuissa, suuntaviivoja koskevista komission asetuksista ja päätöksissä.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *varmuudella* sähkön toimitus- ja hankintavarmuutta, maakaasun toimitusvarmuutta sekä teknistä turvallisuutta;

2) *uusiutuvilla energialähteillä* tuuli-, aurinko-, maalämpö-, aalto- ja vuorovesienergiaa, vesivoimaa, biomassaa, kaatopaikoilla ja jätevedenpuhdistamoissa syntyvää kaasua sekä biokaasua;

3) *hajautetulla tuotannolla* jakeluverkkoon kytkettyjä voimalaitoksia;

4) *vertikaalisesti integroituneella yrityksellä* sähkö- tai maakaasualan yritystä taikka sähkö- tai maakaasualan yritysten ryhmää, jossa samalla henkilöllä tai samoilla henkilöillä on oikeus käyttää, joko suoraan tai välillisesti, määräysvaltaa ja jossa yritys tai yritysten ryhmä harjoittaa ainakin joko sähkön siirtoa tai jakelua ja ainakin joko sähkön tuotantoa tai toimittamista taikka ainakin joko maakaasun siirtoa, jakelua, nesteyttämistä tai varastointia ja ainakin joko maakaasun tuotantoa tai toimittamista.

Sähkömarkkinalain 3 §:ssä ja maakaasumarkkinalain 1 luvun 3 §:ssä säädetyt määritelmät ovat voimassa myös tätä lakia sovellettaessa.

2 luku

Energiamarkkinaviraston tehtävät

4 §

Energiamarkkinaviraston toiminnan yleistavoitteet

Energiamarkkinaviraston tavoitteena on sen suorittaessa tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä:

1) edistää tehokkaasti, varmasti ja ympäristön kannalta kestävästi toimivia kansallisia sähkö- ja maakaasumarkkinoita sähkömarkkinalaissa ja maakaasumarkkinalaissa asetettujen tavoitteiden mukaisesti;

2) edistää läheisessä yhteistyössä energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston, muiden ETA-valtioiden sääntelyviranomaisten ja Euroopan komission kanssa kilpailulle avoimia, varmasti ja ympäristön kannalta kestävästi toimivia sähkön ja maakaasun sisämarkkinoita Euroopan talousalueella sekä sähkö- ja maakaasumarkkinoiden tehokasta avaamista kaikille talousalueen asiakkaille sekä sähkön ja maakaasun toimittajille;

3) edistää asianmukaisten edellytysten varmistamista sähkö- ja maakaasuverkkojen tehokkaalle ja luotettavalle käytölle pitkän aikavälin tavoitteet huomioon ottaen;

4) edistää kilpailulle avointen ja moitteetomasti toimivien alueellisten sähkö- ja maakaasumarkkinoiden kehittämistä Euroopan talousalueella 2 ja 3 kohdissa tarkoitettujen tavoitteiden saavuttamiseksi;

5) edistää ETA-valtioiden välisen sähkön ja maakaasun kaupan rajoitusten poistamista; tähän sisältyy myös sellaisen tarkoituksenmukaisen rajat ylittävän siirtokapasiteetin kehittyminen, jolla voidaan vastata kysyntään ja lisätä kansallisten markkinoiden yhdentymistä;

6) edistää asiakkaiden tarpeisiin suuntautuneiden varmojen, luotettavien, tehokkaiden ja syrjimättömästi toimivien sähkö- ja maakaasuverkkojen kehitystä kustannustehokkailla tavoilla sekä edistää sähkö- ja maakaasuverkkojen riittävää siirtokykyä ja energiatehokkuutta sekä uusiutuviin energialähteisiin perustuvan sähkön ja kaasun tuotannon sekä hajautetun tuotannon liittämistä sähkö- ja maakaasuverkkoihin;

7) helpottaa uuden tuotantokapasiteetin verkkoon pääsyä; tähän sisältyvät myös toimenpiteet uusien markkinoille tulijoiden sekä uusiutuvista energialähteistä peräisin olevan sähkön ja kaasun markkinoillepääsyn mahdollisten esteiden poistamiseksi;

8) pyrkii varmistamaan, että sähkö- ja maakaasuverkkojen haltijoille ja käyttäjille tarjotaan sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä asianmukaisia kannustimia lisätä verkon

suorituskykyä ja edistää markkinoiden yhdentymistä;

9) pyrkiä varmistamaan, että asiakkaat hyötyvät kansallisten sähkö- ja maakaasumarkkinoiden tehokkaasta toiminnasta sekä edistää tehokkaan kilpailun ja kuluttajansuojan varmistamista;

10) edistää sähkö- ja maakaasualan palvelujen korkean tason saavuttamista, osaltaan vaikuttaa heikossa asemassa olevien asiakkaiden suojeluun sekä edistää toimittajan vaihtamisen edellyttämien tiedonvaihtomenettelyjen yhteensopivuutta.

Energiamarkkinaviraston on 1 momentin mukaisia tavoitteita toteuttaessaan otettava huomioon maakaasumarkkina- ja maakaasuverkkosäätelyssä säädetty poikkeukset.

5 §

Energiamarkkinaviraston yleinen valvonta-tehtävä

Energiamarkkinaviraston tehtävänä on valvoa 2 §:ssä tarkoitetun kansallisen ja unionin lainsäädännön ja viranomaisten määräysten noudattamista sekä hoitaa muut 2 §:ssä tarkoitettussa lainsäädännössä sille annetut tehtävät.

6 §

Energiamarkkinaviraston tehtävät kansallisena sääntelyviranomaisena

Euroopan unionin sähkö- ja maakaasualaa koskevassa lainsäädännössä tarkoitettuna kansallisena sääntelyviranomaisena toimissaan Energiamarkkinaviraston tehtävänä on erityisesti:

1) vahvistaa tässä laissa säädetyn menettelyn mukaisesti sähkö- ja maakaasuverkkojen haltijoille siirron ja jakelun hinnoittelua koskevat menetelmät;

2) varmistaa, että sähkö- ja maakaasuverkkojen haltijat sekä muut sähkö- ja maakaasualan yritykset noudattavat kansallisesta ja unionin lainsäädännöstä johtuvia velvollisuuksiaan;

3) tehdä rajat ylittävissä asioissa yhteistyötä muiden ETA-valtioiden sääntelyviranomaisten ja energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston kanssa;

4) panna täytäntöön toimialaansa kuuluvat, oikeudellisesti sitovat energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston ja komission päätökset;

5) varmistaa, ettei sähkön ja maakaasun siirtoon, jakeluun ja toimitukseen sekä maakaasun varastointiin ja nesteytetyn maakaasun käsittelyyn liittyvien toimintojen välillä esiinny ristisubventioita;

6) seurata sähkön kantaverkonhaltijoiden ja maakaasun siirtoverkonhaltijoiden investointisuunnitelmia;

7) seurata sähkö- ja maakaasuverkkojen varmuutta ja luotettavuutta koskevien sääntöjen noudattamista, arvioida verkkojen aiempaa toimivuutta sekä osallistua sähkö- ja maakaasuverkkojen palvelun sekä sähkön ja maakaasun toimituksen laatua koskevien vaatimusten valmisteluun;

8) seurata sähkö- ja maakaasumarkkinoiden avoimuuden tasoa ja varmistaa, että sähkö- ja maakaasualan yritykset noudattavat avoimuutta koskevia velvollisuuksiaan;

9) seurata sähkön ja maakaasun tukku- ja vähittäismarkkinoiden avaamista kilpailulle sekä kilpailun toimivuutta näillä markkinoilla;

10) seurata kilpailua rajoittavien sopimuskäytäntöjen esiintymistä sähkö- ja maakaasualalla;

11) seurata sähkö- ja maakaasuverkonhaltijoiden liittymien toimittamiseen ja korjausten suorittamiseen käyttämää aikaa;

12) seurata maakaasun varastojen, putkilinjavarastoinnin ja muiden lisäpalvelujen käyttöoikeuksien sääntelyn perusteita sekä valvoa maakaasun varastojen, putkilinjavarastoinnin ja muiden lisäpalvelujen käyttöoikeuksia koskevien säännösten soveltamista;

13) osaltaan varmistaa sähkö- ja maakaasumarkkinoihin kohdistuvien kuluttajansuojatoimenpiteiden tehokkuus ja täytäntöönpano;

14) laatia ja julkaista vuosittain arvio sähkön ja maakaasun toimitukseen liittyvien julkisen palvelun velvoitteiden noudattamisesta;

15) varmistaa asiakkaiden mahdollisuus saada käyttöönsä omaa sähkön tai maakaasun kulutustaan koskevia tietoja;

16) seurata sähkö- ja maakaasuverkkojen haltijoiden, sähkön ja maakaasun toimittajien, asiakkaiden sekä muiden sähkö- ja maakaasumarkkinoiden osapuolten asemaa ja vastuuta koskevien säännösten täytäntöönpanoa;

17) seurata sähköntuotantokapasiteettiin tehtäviä investointeja ja niiden vaikutusta sähkön toimitusvarmuuteen;

18) seurata ETA-valtioiden ja kolmansien maiden sähkön kantaverkonhaltijoiden tekniistä yhteistyötä;

19) seurata sähkö- ja maakaasumarkkinoihin kohdistuvien suojatoimenpiteiden täytäntöönpanoa;

20) edistää aluetasolla sähkö- ja maakaasumarkkinoiden keskeisiin markkinakäytäntöihin liittyvien tiedonvaihtomenettelyjen yhteensopivuutta.

Energiamarkkinaviraston on tämän pykälän mukaisia tehtäviä hoitaessaan otettava huomioon maakaasumarkkina- ja maakaasuverkkoasetuksessa säädetyt poikkeukset.

7 §

Kansallisen sääntelyviranomaisen toimintakertomus

Energiamarkkinaviraston on annettava vuosittain kertomus toiminnastaan kansallisena sääntelyviranomaisena ministeriölle, yhteistyövirastoasetuksessa tarkoitetulle energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyövirastolle ja Euroopan komissiolle. Kertomus on julkaistava.

Kertomuksessa on esitettävä toteutetut toimenpiteet ja saavutetut tulokset 6 §:ssä tarkoitetuista tehtävistä sekä arvio siitä, kuinka sähkön kantaverkonhaltijoiden ja maakaasun siirtoverkonhaltijoiden investointisuunnitelmat vastaavat sähkön ja maakaasun siirtoverkonhaltijoiden eurooppalaisten verkostojen laatimia, yhteisönläajuisia verkon kehittämissuunnitelmia. Arvioon voi sisältyä suosituksia investointisuunnitelmien muuttamisesta.

8 §

Energiamarkkinaviraston suorittama sähkön ja maakaasun toimitusvarmuuden seuranta

Energiamarkkinaviraston tehtävänä on yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa seurata sähkön sekä maakaasun tarjonnan ja kysynnän tasapainon kehitystä, sähkö- ja maakaasuverkkojen laatua ja niiden ylläpidon tasoa sekä toimenpiteitä sähkön ja maakaasun kysyntähuippujen kattamiseksi ja toimittajien toimitusvajauksen hoitamiseksi.

Energiamarkkinaviraston on julkaistava joka toinen vuosi sähkön toimitusvarmuutta koskeva kertomus sekä vuosittain maakaasun toimitusvarmuutta koskeva kertomus 31 päivään heinäkuuta mennessä. Kertomus on toimitettava ministeriölle ja komissiolle.

3 luku

Energiamarkkinaviraston toimivalta valvonta-asioissa

9 §

Energiamarkkinaviraston toimivalta valvonta-asioissa

Jos joku rikkoo tai laiminlyö 2 §:ssä tarkoitetussa kansallisessa tai Euroopan unionin lainsäädännössä säädettyjä velvoitteitaan, Energiamarkkinaviraston on velvoitettava hänet korjaamaan rikkomuksensa tai laiminlyöntinsä. Päätöksessä voidaan määrätä, millä tavoin rikkomus tai laiminlyönti tulee korjata. Päätöksessä voidaan myös määrätä palauttamaan asiakkaalle virheellisesti peritty maksu, jos palautukseen ei sovelleta 14 §:ssä säädettyä palautusmenettelyä.

10 §

Energiamarkkinaviraston vahvistamat ehdot ja menettelyt

Energiamarkkinaviraston tulee päätöksellään (*vahvistuspäätös*) vahvistaa verkonhalti-

jan, järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan ja järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan sekä nesteytetyn maakaasun käsittelylaitoksen haltijan noudatettaviksi seuraavat palvelujen ehdot ja palvelujen hinnoittelua koskevat menetelmät ennen niiden käyttöönottamista:

1) menetelmät verkonhaltijan verkkotoiminnan tuoton ja siirtopalvelusta perittävien maksujen määrittämiseksi valvontajakson aikana;

2) ehdot, edellytykset ja tariffit, jotka koskevat oikeutta käyttää nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistoja;

3) verkonhaltijan siirtopalvelun ehdot;

4) verkonhaltijan liittämispalvelun ehdot ja menetelmät liittämistä perittävien maksujen määrittämiseksi;

5) ylikuormituksen hallintaa ja siirtokapasiteetin jakamista kantaverkossa ja siirtoverkossa koskevat ehdot sekä menetelmät ylikuormituksesta perittävien maksujen määrittämiseksi ja menetelmät ylikuormituksen hallinnasta saatujen tulojen käyttämiseksi;

6) järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan ja järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan järjestelmävastuun piiriin kuuluvien palvelujen ehdot sekä menetelmät palveluista perittävien maksujen määrittämiseksi;

7) menetelmät järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan sähkökaupan ja taseselvityksen edellyttämän tiedonvaihdon kehittämisestä perimien maksujen määrittämiseksi.

Hinnoittelussa noudatettavien menetelmien vahvistamista koskevassa päätöksessä voidaan määrätä:

1) verkkotoimintaan tai palveluun sidotun pääoman arvostusperiaatteista;

2) verkkotoimintaan tai palveluun sidotulle pääomalle taikka palvelulle hyväksyttävän tuoton määrittämistavasta;

3) verkkotoiminnan tai palvelun tuloksen määrittämistavasta sekä sen edellyttämästä tuloslaskelman ja taseen oikaisusta;

4) verkkotoiminnan tehostamiseen sekä verkon varmuuden parantamiseen ja verkon kehittämiseen kannustavista tavoitteista ja niiden määrittämistavasta sekä menetelmistä, joilla tavoitteita sovelletaan hinnoittelussa;

5) hinnoittelurakenteen määrittämistavasta, jos määrittämistapa on tarpeen verkkoon

pääsyn toteuttamiseksi tai Suomea sitovan kansainvälisen velvoitteen täytäntöön panemiseksi taikka jos määrittämistapa liittyy järjestelmävastuun piiriin kuuluvien palvelujen hinnoitteluun.

Vahvistuspäätös, jossa määrätään 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuista menetelmistä, on voimassa kahden toisiaan seuraavan neljän vuoden pituisen valvontajakson ajan. Jos verkonhaltija on aloittanut toimintansa muihin verkonhaltijoihin sovellettavan valvontajakson ollessa kesken, on 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu vahvistuspäätös kuitenkin voimassa kyseisen valvontajakson loppuun. Vahvistuspäätös, jossa määrätään 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuista ehdoista, edellytyksistä ja tariffeista, on voimassa Energiamarkkinaviraston määräämän enintään kahden vuoden pituisen ajan. Muut 1 momentissa tarkoitettut päätökset ovat voimassa toistaiseksi tai, jos erityistä syytä on, päätöksessä määrätyn määräajan.

11 §

Suljetun jakeluverkon haltijan ehtojen ja menetelmien vahvistaminen

Edellä 10 §:n säännöksiä sovelletaan suljetun jakeluverkon haltijaan, jos suljettuun jakeluverkkoon liittynyt verkon käyttäjä on kirjallisesti vaatinut Energiamarkkinavirastolta mainitussa pykälässä tarkoitettujen ehtojen ja menetelmien vahvistamista. Energiamarkkinaviraston on tällöin asettava kohdullinen aika, jonka kuluessa suljetun jakeluverkon haltijan on esitettävä ehtonsa ja menetelmänsä vahvistettaviksi. Vahvistusmenettelyyn sekä vahvistettuihin ehtoihin ja menetelmiin sovelletaan tällöin tämän lain säännöksiä.

12 §

Vahvistuspäätöksen aineellisoikeudellinen perusta

Sähköverkonhaltijaan ja järjestelmävastaavaan kantaverkonhaltijaan kohdistuvan vah-

vistus päätöksen tulee perustua niihin perusteisiin, joista säädetään:

1) sähkömarkkina-asetuksessa sekä sen nojalla annetuissa säännöksissä;

2) sähkökauppa-asetuksessa sekä sen nojalla annetuissa, suuntaviivoja koskevissa komission asetuksissa ja päätöksissä;

3) sähkömarkkinadirektiivin nojalla annetuissa, suuntaviivoja koskevissa komission asetuksissa ja päätöksissä;

4) kantaverkonhaltijaan kohdistuvassa lainvoimaisessa päätöksessä, joka on annettu yhteistyövirastoasetuksen 8 artiklan nojalla.

Maakaasuverkonhaltijaan, järjestelmävastaavaan siirtoverkonhaltijaan ja nesteytetyn maakaasun käsittelylaitoksen haltijaan kohdistuvan vahvistuspäätöksen tulee perustua niihin perusteisiin, joista säädetään:

1) maakaasumarkkina-asetuksessa sekä sen nojalla annetuissa säännöksissä;

2) maakaasuverkoasetuksessa sekä sen nojalla annetuissa, suuntaviivoja koskevissa komission asetuksissa ja päätöksissä, siltä osin kuin niitä sovelletaan Suomessa;

3) maakaasumarkkinadirektiivin nojalla annetuissa, suuntaviivoja koskevissa komission asetuksissa ja päätöksissä;

4) siirtoverkonhaltijaan kohdistuvassa lainvoimaisessa päätöksessä, joka on annettu yhteistyövirastoasetuksen 8 artiklan nojalla.

13 §

Vahvistuspäätöksen muuttaminen

Energiamarkkinavirasto voi muuttaa vahvistuspäätöstä antamallaan uudella päätöksellä, jonka käsittely on tullut vireille vahvistuspäätöksen kohteen hakemuksesta tai Energiamarkkinaviraston omasta aloitteesta. Määrääjäksi annettua vahvistuspäätöstä voidaan muuttaa päätöksen kohteen tai Energiamarkkinaviraston aloitteesta ja toistaiseksi voimassa olevaa vahvistuspäätöstä Energiamarkkinaviraston aloitteesta, jos:

1) päätöksen kohde on antanut virheellisiä tai puutteellisia tietoja, jotka ovat vaikuttaneet päätöksen sisältöön;

2) muutos perustuu lainsäädännön muutukseen;

3) muutos perustuu muutoksenhakutuomioistuimen antamaan ratkaisuun;

4) muutokseen on painava syy päätöksen antamisen jälkeen tapahtuneen olosuhteiden olennaisen muutoksen johdosta;

5) muutokseen on painava syy vanhentuneiden ehtojen tai hinnoittelujärjestelyjen uudistamisen johdosta; tai

6) muutos on tarpeen Suomea sitovan kansainvälisen velvoitteen täytäntöön panemiseksi.

Jos vahvistuspäätös on annettu määräajaksi, on päätöksen kohteen tehtävä hakemus päätöksen muuttamisesta Energiamarkkinavirastolle ennen vahvistuspäätöksen voimassaoloajan päättymistä tai, jos hakemuksen perusteena on 1 momentin 4 kohta, kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun olosuhteiden muutos on ilmennyt, kuitenkin viimeistään 60 päivän kuluessa vahvistuspäätöksen voimassaoloajan päättymisestä. Jos hakemuksen perusteena on 1 momentin 3 kohta, hakemus voidaan valvontajakson päättymisen jälkeen tehdä kuitenkin 60 päivän kuluessa siitä, kun muutoksenhakutuomioistuimen päätös on tullut lainvoimaiseksi.

14 §

Energiamarkkinaviraston päätös valvontajakson päätyttyä

Energiamarkkinaviraston tulee 10 §:ssä tarkoitetun valvontajakson päätyttyä antamallaan päätöksellä velvoittaa verkonhaltija alentamaan pykälän 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen menetelmien perusteella määritettyjä siirtopalvelumaksujaan päätöksen kohteena olevaa valvontajaksoa seuraavan valvontajakson aikana sillä määrällä, jolla verkkotoiminnan tuotto on päättyneen valvontajakson kuluessa ylittänyt kohtuullisen tuoton määrän, taikka oikeuttaa verkonhaltija korottamaan siirtopalvelumaksujaan päätöksen kohteena olevaa valvontajaksoa seuraavan valvontajakson aikana sillä määrällä, jolla verkkotoiminnan tuotto on päättyneen valvontajakson kuluessa alittanut kohtuullisen tuoton määrän. Jos verkkotoiminnan tuotto on ylittänyt päätöksen kohteena olevan val-

vontajakson kuluessa kohtuullisen tuoton määrän vähintään 5 prosentilla, on alennettavaan määrään lisättävä korko, joka lasketaan koko alennettavalle määrälle vuotuisena korona päättyneen valvontajakson ajalta kyseistä valvontajaksoa koskevan vahvistuspäätöksen mukaisesti määritetyn oman pääoman koron keskiarvon mukaan.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua päätöstä ei saa antaa, ellei kysymyksessä olevaa valvontajaksoa koskeva vahvistuspäätös ole lainvoimainen.

Energiamarkkinavirasto voi painavasta syystä pidentää 1 momentissa tarkoitettua taositusjaksoa enintään neljällä vuodella.

15 §

Verkkoliiketoiminnan luovutus ja verkonhaltijoiden sulautuminen valvontajakson ollessa kesken

Jos verkonhaltija luovuttaa verkkoliiketoiminnan toiselle tai sulautuu toiseen toiminnanharjoittajaan 10 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun valvontajakson ollessa kesken, sovelletaan luovutuksen tai fuusion johdosta toiselle siirtynyttä verkkotoimintaa koskevaa vahvistuspäätöstä luovutuksensaajaan tai vastaanottavaan yhteisöön valvontajakson loppuajan. Luovutuksensaaja tai vastaanottava yhteisö vastaa luovuttavan tai sulautuvan verkonhaltijan asiakkaille 14 §:n mukaisesta siirtopalvelumaksujen palautuksesta myös siltä osin kuin palautus perustuu luovutusta tai sulautumista edeltävään valvontajakson osaan. Luovutuksensaaja tai vastaanottava yhteisö saa vastaavasti edukseen 14 §:ssä tarkoitetun oikeuden siirtopalvelumaksujen korottamiseen myös siltä osin kuin oikeus perustuu luovuttajan tai sulautuvan verkonhaltijan toimintaan luovutusta tai sulautumista edeltävän valvontajakson osan aikana.

Energiamarkkinaviraston on annettava luovuttajan ja luovutuksensaajan pyynnöstä erillinen päätös, jossa vahvistetaan 1 momentissa tarkoitettu määrä luovutusajankohtana.

4 luku

Seuraamukset

16 §

Seuraamusmaksu

Elinkeinonharjoittajalle voidaan määrätä seuraamusmaksu, jos tämä tahallaan tai huolimattomuudesta:

1) rikkoo tai jättää noudattamatta sähkömarkkinalain:

a) 18, 20—26, 43 tai 53—56 §:n säännöksiä verkkoon pääsyn ja verkkopalvelujen järjestämisestä tai verkkopalvelujen hinnoittelusta;

b) 19, 40, 41 tai 50—52 §:n säännöksiä sähköverkon kehittämisestä tai verkon toiminnan laatuvaatimuksista;

c) 30 §:n säännöksiä kantaverkonhaltijan ja oikeudellisesti eriytetyn jakeluverkonhaltijan oikeudesta harjoittaa sähköhankintaa ja toimitusta taikka 60 tai 61 §:n säännöksiä oikeudellisesti eriytetystä jakeluverkkotoiminnasta;

d) 33 tai 34 §:n säännöksiä liiketoimintaa tai toimenpidettä koskevasta ilmoitusvelvollisuudesta tai 37 §:ssä säädettyä liiketoiminnan täytäntöönpanoa tai toimenpiteen toteuttamista koskevaa kieltoa;

e) 42 tai 45—47 §:ssä säädettyjä kantaverkonhaltijalle kuuluvia tehtäviä tai niihin liittyviä velvoitteita;

f) 57 tai 69 §:n säännöksiä jakeluverkonhaltijan tai sähköhankintamyyjän laskutuksesta;

g) 65 §:ssä säädettyä voimalaitoksen huoltoseisokkia koskevaa ilmoitusvelvollisuutta tai Energiamarkkinaviraston päätöstä huoltoseisokin siirtämisestä;

h) 66 §:n säännöksiä sopimustietojen säilyttämisestä;

i) 67 §:n säännöksiä toimitusvelvollisuudesta tai siihen liittyvistä velvoitteista;

j) 11 luvun säännöksiä sähkömarkkinoiden toimijoiden järjestelmävelvoitteista; tai

k) 12 luvun säännöksiä toimintojen eriyttämisestä;

2) rikkoo tai jättää noudattamatta maakaasumarkkinalain:

a) 2 luvun 1 §:n 1 momentin säännöstä verkon kehittämisvelvollisuudesta;

b) 2 luvun 2—3 a tai 8—10 §:n säännöksiä verkkoon pääsyn ja verkkopalvelujen järjestämisestä tai verkkopalvelujen hinnoittelusta;

c) 2 luvun 11—13 §:n säännöksiä varastointilaitteiston, nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston tai putkilinjavarastoinnin käyttöoikeusjärjestelmästä, laitteistojen käyttöoikeuden järjestämisestä tai palvelujen hinnoittelusta;

d) 2 a luvun 1 §:n säännöstä liiketointa tai toimenpidettä koskevasta ilmoitusvelvollisuudesta tai 2 a luvun 4 §:ssä säädettyä liiketoimen täytäntöönpanoa tai toimenpiteen toteuttamista koskevaa kieltoa;

e) 3 luvun 1 §:ssä säädettyjä siirtoverkonhaltijalle kuuluvia tehtäviä tai niihin liittyviä velvoitteita;

f) 3 luvun 2—3 a §:n säännöksiä maakaasumarkkinoiden toimijoiden järjestelmävelvoitteista tai maakaasukauppojen selvitykseen liittyvistä velvoitteista;

g) 4 luvun 1 §:n säännöksiä toimitusvelvollisuudesta tai siihen liittyvistä velvoitteista;

h) 4 luvun 2 a §:n säännöksiä sopimustietojen säilyttämisestä;

i) 4 luvun 3 §:n säännöksiä maakaasun toimittajan laskutuksesta; tai

j) 5 luvun 1—5 ja 7 §:n säännöksiä toimintojen eriyttämisestä;

3) rikkoo tai jättää noudattamatta sähkökauppa-asetuksen:

a) 13 artiklan säännöksiä siirtoverkonhaltijoiden välisestä korvausmekanismista;

b) 14 artiklan säännöksiä verkkoon pääsyä perittävistä maksuista;

c) 15 tai 20 artiklan säännöksiä tietojen antamisesta;

d) 16 artiklan säännöksiä ylikuormituksen hallintaa koskevista periaatteista;

e) liitteen 1 säännöksiä siirtokapasiteetin hallinnasta ja jakamisesta; tai

f) 18 artiklan nojalla annetun, suuntaviivoja koskevan komission asetuksen tai päätöksen säännöksiä;

4) rikkoo tai jättää noudattamatta sähkömarkkinadirektiivin 10 artiklan 10 kohdan tai 40 artiklan 4 kohdan nojalla annetun, suuntaviivoja koskevan komission asetuksen tai päätöksen säännöksiä liiketointa tai toimen-

pidettä koskevasta ilmoitusvelvollisuudesta tai tietojen säilyttämisestä;

5) rikkoo tai jättää noudattamatta maakaasumarkkinadirektiivin 10 artiklan 10 kohdan, 15 artiklan 3 kohdan tai 44 artiklan 4 kohdan nojalla annetun, suuntaviivoja koskevan komission asetuksen tai päätöksen säännöksiä liiketointa tai toimenpidettä koskevasta ilmoitusvelvollisuudesta, varastointilaitteiston haltijoiden eriyttämisestä tai tietojen säilyttämisestä;

6) rikkoo tai jättää noudattamatta 10 §:n 1 momentin 2—6 kohdassa tarkoitettua Energiamarkkinaviraston lainvoimaista päätöstä;

7) rikkoo tai jättää noudattamatta 14 §:ssä tarkoitettua Energiamarkkinaviraston lainvoimaista päätöstä, jolla verkonhaltija on velvoitettu alentamaan siirtopalvelumaksuaan;

8) rikkoo tai jättää noudattamatta energialan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston lainvoimaista päätöstä, joka on annettu yhteistyövirastoasetuksen 8 artiklan nojalla.

Maakaasun varastointilaitteiston tai nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston haltijana toimivalle elinkeinonharjoittajalle voidaan määrätä seuraamusmaksu, jos tämä tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo tai jättää noudattamatta maakaasuverkkoasetuksen:

1) 15 artiklan säännöksiä kolmannen osapuolen verkkoonpääsyyn liittyvistä palveluksista;

2) 17 artiklan säännöksiä kapasiteetinjakomekanismeista ja ylikuormituksen hallintamenettelyistä;

3) 19 artiklassa säädettyjä avoimuusvaatimuksia;

4) 20 artiklan säännöksiä tietojen säilyttämisestä;

5) 22 artiklan säännöksiä kapasiteettioikeuksien kaupasta; tai

6) 23 artiklan nojalla annetun, suuntaviivoja koskevan komission asetuksen tai päätöksen säännöksiä.

Seuraamusmaksu voidaan määrätä myös sellaiselle elinkeinonharjoittajalle, jolle elinkeinotoiminta, jossa rikkomus tai laiminlyönti on tapahtunut, on siirtynyt yrityskaupan tai muun yritysjärjestelyn seurauksena.

Seuraamusmaksua ei voida määrätä sille, jota epäillään samasta teosta esitutkinna-

syyteharkinnassa tai tuomioistuimessa vireillä olevassa rikosasiassa. Maksua ei voida määrätä myöskään sille, joka samasta teosta on lainvoimaisesti tuomittu rangaistukseen tai jolle samasta teosta tai laiminlyönnistä on lainvoimaisesti määrätty kilpailulaissa (948/2011) tarkoitettu seuraamusmaksu.

17 §

Seuraamusmaksun määrääminen

Seuraamusmaksun määrää Energiamarkkinaviraston kirjallisesta esityksestä markkinaoikeus. Maksu määrätään maksettavaksi valtiolle.

18 §

Seuraamusmaksun suuruus

Seuraamusmaksun suuruuden määrittämisen tulee perustua kokonaisarviointiin, jossa on otettava huomioon rikkomuksen tai laiminlyönnin laatu ja laajuus, moitittavuuden aste sekä kesto aika. Seuraamusmaksu saa olla enintään 10 prosenttia elinkeinonharjoittajan liikevaihdosta viimeiseltä vuodelta, johon rikkomus tai laiminlyönti on ulottunut.

Liikevaihdon laskentaperusteena käytetään elinkeinonharjoittajan niiden sähkö- ja maakaasualan liiketoimintojen liikevaihtoja, joihin rikkomuksella tai laiminlyönnillä on ollut vaikutusta tai joihin sillä on pyritty vaikuttamaan. Jos rikkomuksen tai laiminlyönnin toteuttanut elinkeinonharjoittaja toimii osana vertikaalisesti integroitunutta yritystä, käytetään liikevaihdon laskentaperusteena kuitenkin vertikaalisesti integroituneen yrityksen niiden sähkö- ja maakaasualan liiketoimintojen liikevaihtoja, joihin rikkomuksella tai laiminlyönnillä on ollut vaikutusta tai joihin sillä on pyritty vaikuttamaan.

19 §

Seuraamusmaksun vanhentuminen

Seuraamusmaksua ei saa määrätä, ellei esitystä markkinaoikeudelle ole tehty viiden

vuoden kuluessa siitä päivästä, jona rikkomus tai laiminlyönti tapahtui, tai jatkettun laiminlyönnin taikka rikkomuksen osalta viiden vuoden kuluessa siitä päivästä, jona rikkomus tai laiminlyönti päättyi. Energiamarkkinaviraston toimenpiteet rikkomuksen tai laiminlyönnin tutkimiseksi aloittavat vanhentumisaajan kulumisen alusta.

Seuraamusmaksua ei saa määrätä, jos esitystä markkinaoikeudelle ei ole tehty kymmenen vuoden kuluessa siitä päivästä, jona rikkomus tai laiminlyönti tapahtui, tai jatkettun rikkomuksen taikka laiminlyönnin osalta kymmenen vuoden kuluessa siitä päivästä, jona rikkomus tai laiminlyönti päättyi.

20 §

Seuraamusmaksuasian käsittely markkinaoikeudessa

Seuraamusmaksun määrittämisestä koskevan esityksen saavuttua markkinaoikeuteen asia on ennen käsittelyä valmisteltava markkinaoikeuden ylituomarin tai markkinaoikeustuomarin johdolla niin, että se voidaan viipymättä ratkaista. Valmistelu ei ole tarpeen, jos esitys jätetään tutkimatta tai hylätään heti perusteettomana.

Asiaa valmisteltaessa on varattava sille elinkeinonharjoittajalle, jota esitys koskee, tilaisuus suullisesti tai kirjallisesti vastata esitykseen. Esityksen johdosta voidaan myös kuulla elinkeinonharjoittajaa, johon laiminlyönti tai rikkomus kohdistuu. Valmistelu voidaan päättää, vaikka asianosainen ei ole antanut pyydettyä vastausta esityksen johdosta.

Markkinaoikeus voi velvoittaa asianomaisen saapumaan istuntoon sekä esittämään liikekirjeenvaihtonsa, kirjanpitonsa, pöytäkirjansa ja muut esityksen perustetta selventävät asiakirjat.

Asian käsittelystä ja selvittämisestä markkinaoikeudessa säädetään muutoin oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa (100/2013).

5 luku

Energiamarkkinaviraston toimilupavalvonta

21 §

Luvun soveltamisala

Tämän luvun säännöksiä sovelletaan Energiamarkkinaviraston tehtäviin kuuluvaan toimilupavalvontaan. Toimilupavalvonnan piiriin kuuluvia Energiamarkkinaviraston tai ministeriön päätöksiä ovat:

- 1) päätös sähkö- tai maakaasuverkkolupa-asiassa;
- 2) päätös sähköjohdon tai maakaasuputken rakentamista koskevassa hankelupa-asiassa;
- 3) päätös sähkö- tai maakaasuliiketoimintojen eriyttämistä koskevassa poikkeuslupa-asiassa;
- 4) päätös poikkeusluvasta maakaasun siirtopalvelun tarjoamisesta;
- 5) päätös sähkökauppa-asetuksen 17 artiklan tai maakaasumarkkinalain 2 luvun 4 a §:n mukaista vapautusta koskevassa asiassa.

22 §

Energiamarkkinaviraston yleinen toimivalta toimilupavalvonnassa

Jos toimilupavalvottava ei täytä luvan myöntämisen edellytyksenä olevia vaatimuksia taikka rikkoo tai laiminlyö noudattaa toimilupavalvonnan piiriin kuuluvan päätöksen ehtoja, Energiamarkkinaviraston on velvoitettava hänet korjaamaan rikkomuksensa tai laiminlyöntinsä. Velvoitepäätöksessä voidaan määrätä, millä tavoin rikkomus tai laiminlyönti tulee korjata.

23 §

Sähkö- ja maakaasuverkkoluvan peruuttaminen

Energiamarkkinavirasto voi peruuttaa sähköverkkoluvan, maakaasuverkkoluvan sekä sähkömarkkinalain 12 §:ssä ja maakaasumarkkinalain 2 luvun 4 tai 4 a §:ssä taikka

6 luvun 1 §:n 2 momentissa säädetyn vapautuksen tai poikkeusluvan:

- 1) jos luvanhaltija lopettaa verkkotoiminnan;
- 2) jos luvanhaltija ei enää täytä luvan myöntämisen edellytyksiä;
- 3) jos luvanhaltija toistuvasti ja oleellisesti rikkoo lupaehtoja, sähkö- tai maakaasumarkkinalakia tai niiden nojalla annettuja säännöksiä, sähkökauppa-asetusta tai sen nojalla annettujen, suuntaviivoja koskevien komission asetusten tai päätösten säännöksiä taikka sähkö- tai maakaasumarkkinadirektiivin nojalla annettujen, suuntaviivoja koskevien komission asetusten tai päätösten säännöksiä eikä luvanhaltijalle etukäteen annettu varoitus luvan peruuttamisesta ole johtanut toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen; tai
- 4) jos luvanhaltija toistuvasti ja oleellisesti rikkoo maakaasuverkkoasetusta tai sen nojalla annettujen, suuntaviivoja koskevien komission asetusten tai päätösten säännöksiä, siltä osin kuin niitä sovelletaan Suomessa, eikä luvanhaltijalle etukäteen annettu varoitus luvan peruuttamisesta ole johtanut toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen.

24 §

Toimenpiteet sähkö- ja maakaasuverkkoluvan peruuttamisen johdosta

Jos sähköverkkolupa, maakaasuverkkolupa taikka sähkömarkkinalain 12 §:ssä tai maakaasumarkkinalain 6 luvun 1 §:n 2 momentissa säädetty vapautus peruutetaan, Energiamarkkinaviraston on tarvittaessa päätettävä niistä toimenpiteistä, joihin on ryhdyttävä kyseisen verkkotoiminnan ylläpitämiseksi.

Jollei sähköverkon tai maakaasuverkon siirtämisestä toiselle verkonhaltijalle sovita, Energiamarkkinavirasto voi päättää verkkoluvan siirtämisestä ja verkon lunastamisesta täyttää korvausta vastaan. Korvauksen perusteiden ja määräämisen suhteen on noudatettava, mitä kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetussa laissa (603/1977) säädetään lunastusmenettelystä ja -korvauksesta.

25 §

Sähkö- ja maakaasuverkon luvattoman rakentamisen estäminen

Energiamarkkinavirastolla on oikeus määrätä keskeytettäväksi sähköverkon tai maakaasuverkon rakentaminen taikka kieltää verkon käyttö, jos rakentamistyö on aloitettu tai verkko on rakennettu ilman sähkömarkkinalain tai maakaasumarkkinalain mukaista lupaa tai oikeutta.

6 luku

Viranomaisten välinen yhteistyö

26 §

Energiamarkkinaviraston yleinen velvollisuus yhteistyöhön

Energiamarkkinaviraston on tehtäviinsä liittyvissä asioissa edistettävä yhteistyötä muiden energia-alalla toimivien kansallisten viranomaisten kanssa. Energiamarkkinavirastolla on oikeus osallistua energia-alalla toimivien kansallisten viranomaisten yhteistyötä edistäviin järjestelyihin tehtäviinsä liittyvissä asioissa.

Energiamarkkinaviraston on kansalliselle sääntelyviranomaiselle kuuluvia tehtäviä hoitaessaan toimittava yhteistyössä yhteistyövirastoasetuksessa tarkoitetun energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston, muiden ETA-valtioiden sääntelyviranomaisten ja Euroopan komission kanssa siten kuin Euroopan unionin lainsäädännössä säädetään. Energiamarkkinavirastolla on oikeus liittyä sääntelyviranomaisten sääntely-yhteistyötä edistäviin järjestöihin sekä osallistua ETA-valtioiden sääntelyviranomaisten sääntely-yhteistyötä edistäviin muihin järjestelyihin.

27 §

Viranomaisten valvontayhteistyö

Energiamarkkinavirastolla on oikeus toimivaltaansa kuuluvissa asioissa tehdä val-

vontayhteistyötä Finanssivalvonnan, Kilpailu- ja kuluttajaviraston, kuluttaja-asiamiehen, energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston, toisen ETA-valtion sääntelyviranomaisen ja Euroopan komission kanssa sekä antaa pyynnöstä virka-apua näiden suorittaessa sähkö- tai maakaasualan yritykseen liittyvää valvonta- tai tarkastustehtävää.

28 §

Energiamarkkinaviraston oikeus luovuttaa tietoja toiselle viranomaiselle

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään, Energiamarkkinavirastolla on oikeus luovuttaa salassapitosäännösten estämättä tietoja:

1) Finanssivalvonnalle, Kilpailu- ja kuluttajavirastolle sekä kuluttaja-asiamiehelle niiden tehtävien hoitamista varten;

2) Euroopan komissiolle ja energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyövirastolle niiden tehtävien hoitamista varten;

3) toisen ETA-valtion finanssimarkkinoita valvovalle viranomaiselle, kansalliselle kilpailuviranomaiselle ja kansalliselle sääntelyviranomaiselle niiden tehtävien hoitamista varten;

4) Suomen tai toisen ETA-valtion syyttäjä- ja esitutkintaviranomaiselle rikoksen estämiseksi ja selvittämiseksi.

Energiamarkkinavirastolla on oikeus luovuttaa vain sellaisia tietoja, jotka ovat tarpeen asianomaisen viranomaisen tehtävien suorittamiseksi, ja jos tietoja luovutetaan ulkomaille viranomaiselle tai kansainväliselle toimielimelle, edellyttäen että niitä koskee kyseisten tietojen osalta vastaava salassapitovelvollisuus kuin Energiamarkkinavirastoa.

Energiamarkkinavirasto ei saa luovuttaa toisen valtion viranomaiselta tai kansainväliseltä toimielimeltä saatua salassa pidettäviä tietoja edelleen, ellei tiedon antanut viranomainen ole antanut siihen nimenomaista suostumusta. Näitä tietoja voidaan käyttää ainoastaan tämän lain mukaisten tehtävien hoitamiseen tai niihin tarkoituksiin, joita varten suostumus on annettu.

7 luku

Menettelytavat

29 §

Erityissäännökset Energiamarkkinavirastolle tehtyjen tutkintapyyntöjen käsittelystä

Energiamarkkinaviraston on käsiteltävä sille osoitetut verkonhaltijoita sekä maakaasun varastointilaitteiston tai nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston haltijoita koskevat tutkintapyynnot kahden kuukauden kuluessa tutkintapyynnön vastaanottamisesta. Energiamarkkinavirasto voi pidentää käsittelylle asetettua määräaikaa enintään kahdella kuukaudella, jos tutkintapyynnön käsittely edellyttää lisätietojen hankkimista. Tämän jälkeen tutkintapyynnön käsittelyaikaa voidaan pidentää tutkintapyynnön tekijän suostumuksella.

30 §

Energiamarkkinaviraston oikeus saada tietoa ja valvottavalta ja muulta sähkö- tai maakaasumarkkinoilla toimivalta elinkeinonharjoittajalta

Verkonhaltijan sekä muun sähkö- tai maakaasumarkkinoilla toimivan elinkeinonharjoittajan on annettava Energiamarkkinavirastolle tässä laissa tarkoitettujen valvontatehtävien hoitamiseksi tarpeelliset tiedot. Tämän lisäksi Energiamarkkinavirastolle on annettava muiden tässä laissa tarkoitettujen tehtävien tai kansainvälisten sopimusvelvoitteiden täyttämiseksi tarpeellisia tilasto- ja muita tietoja.

Energiamarkkinaviraston asianomaisella virkamiehellä on oikeus tässä laissa tarkoitettujen valvontatehtävien toteuttamiseksi sekä Energiamarkkinaviraston antaman vahvistus- tai velvoitepäätöksen ja yhteistyövirastoasetuksessa tarkoitettujen energia-alan sääntelyviranomaisen yhteistyöviraston antaman päätöksen, joka perustuu yhteistyövirastoasetuksen 8 artiklaan, noudattamisen valvomiseksi toimittaa tarkastus valvottavaa toimintaa harjoittavan elinkeinonharjoittajan hallinnassa olevissa tiloissa. Tarkastusta ei kuitenkaan

saa suorittaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyssä tilassa. Valvottavaa toimintaa harjoittavan elinkeinonharjoittajan on vaadittaessa esitettävä tarkastusta toimittavalle virkamiehelle tarkastusta varten ne asiakirjat ja tietojärjestelmissään olevat tallenteensa sekä järjestettävä pääsy niihin sähkö- tai maakaasulaitteisiin ja -laitteistoihin, joilla voi olla merkitystä tässä laissa tarkoitettujen valvontatehtävien toteuttamisessa. Tarkastusta toimittavalla virkamiehellä on oikeus ottaa maksutta jäljennöksiä tarkastettavista asiakirjoista sekä tulosteita tietojärjestelmissä olevista tallenteista.

31 §

Uhkasakko

Energiamarkkinavirasto voi asettaa tämän lain nojalla tekemänsä päätöksen tai antamansa kiellon tai velvoitteen noudattamisen tehosteeksi uhkasakon. Uhkasakon asettamisesta ja sen tuomitsemisesta maksettavaksi säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990).

32 §

Asian käsittelyn siirtäminen Kilpailu- ja kuluttajavirastoon

Jos Energiamarkkinaviraston käsiteltävänä oleva asia koskee menettelyä, joka saattaa rikkoa kiellettyjä kilpailunrajoituksia koskevia kilpailulain säännöksiä, Energiamarkkinavirasto voi siirtää asian kilpailunrajoituksia koskevilta osin Kilpailu- ja kuluttajaviraston käsiteltäväksi.

33 §

Suuntaviivojen noudattamista koskevan Euroopan komission päätöksen täytäntöönpano

Jos Euroopan komissio on antanut päätöksen, jossa on todettu, että Energiamarkkinaviraston antama päätös ei ole sähkökauppaasetuksen, maakaasuverkkoasetuksen taikka sähkömarkkinadirektiivin tai maakaasumarkkinadirektiivin nojalla annetun, suuntaviivoja koskevan komission asetuksen tai päätöksen säännösten mukainen, on Energiamarkkina-

viraston otettava asia viipymättä uudelleen tutkittavaksi. Energiamarkkinaviraston on annettava asiassa kahden kuukauden kuluessa päätös, joka on suuntaviivoja koskevan komission asetuksen tai päätöksen säännösten mukainen. Päätöksestä on ilmoitettava Euroopan komissiolle.

34 §

Seuraamusmaksun täytäntöönpano

Tässä laissa tarkoitettu seuraamusmaksu on suoraan ulosottokelpoinen. Sen perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007). Maksun täytäntöönpanosta huolehtii Oikeusrekisterikeskus.

Markkinaoikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden on ilmoitettava Oikeusrekisterikeskukselle päätöksestään määrätä seuraamusmaksu. Korkeimman hallinto-oikeuden on ilmoitettava lisäksi päätöksestään, jolla se on muuttanut markkinaoikeuden määräämää seuraamusmaksua taikka poistanut sen.

Oikeusrekisterikeskuksen on hakemuksetta palautettava seuraamusmaksu tai sen osa, jos sitä koskeva päätös on kumottu tai jos määrätyn maksun määrää on alennettu.

35 §

Poliisin virka-apu

Poliisin virka-avusta Energiamarkkinavirastolle säädetään poliisilaissa (493/1995).

8 luku

Muutoksenhaku

36 §

Muutoksenhaku Energiamarkkinaviraston päätökseen

Energiamarkkinaviraston tämän lain nojalla antamaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään, jollei jäljempänä toisin säädetä.

Energiamarkkinaviraston 3 luvun nojalla antamaan päätökseen sekä kansallisena sääntelyviranomaisena 2 §:ssä tarkoitetun Euroopan unionin lainsäädännön nojalla antamaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla markkinaoikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa.

Energiamarkkinaviraston päätökseen toimittaa tarkastus tai antaa virka-apua ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

37 §

Muutoksenhaku hallinto-oikeuden ja markkinaoikeuden päätökseen

Hallinto-oikeuden ja markkinaoikeuden tämän lain nojalla antamaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Markkinaoikeuden päätöstä valitukseen, joka on tehty Energiamarkkinaviraston 10, 11, 13 tai 14 §:n nojalla antamasta päätöksestä, on valituksesta huolimatta noudatettava, jollei korkein hallinto-oikeus toisin määrää.

Energiamarkkinavirastolla on oikeus hakea valittamalla muutosta päätökseen, jonka markkinaoikeus on antanut Energiamarkkinaviraston seuraamusmaksun määräämistä koskevaan esitykseen taikka jolla muutoksenhakutuomioistuin on kumonnut Energiamarkkinaviraston päätöksen tai muuttanut sitä.

38 §

Energiamarkkinaviraston päätöksen täytäntöönpanokelpoisuus

Energiamarkkinaviraston tämän lain nojalla antamaa päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei Energiamarkkinavirasto päätöksessään toisin määrää. Päätöstä, joka koskee virheellisesti perityn maksun palauttamista yksittäiselle asiakkaalle, tai päätöstä, joka koskee uhkasakon maksettavaksi tuomitsemista, ei kuitenkaan saa panna täytäntöön ennen kuin se on lainvoimainen.

Jollei tässä laissa erikseen toisin säädetä, on muutoksenhakutuomioistuimella lisäksi oikeus antaa määräyksiä päätösten täytäntöönpanosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

9 luku

Voimaantulo

39 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2013. Sen 20 §:n 4 momentti ja 36 §:n 2 momentti tulevat kuitenkin voimaan vasta 1 päivänä syyskuuta 2013.

40 §

Vahvistuspäätöksiä koskevat siirtymäsäännökset

Ennen tämän lain voimaantuloa annetut 10 §:ssä tarkoitetut vahvistuspäätökset jäävät voimaan tämän lain voimaantullessa ja niitä voidaan muuttaa siten kuin tässä laissa säädetään. Jos muutoksen perusteena on 13 §:n 1 momentin 4 kohta ja olosuhteiden muutos on ilmennyt ennen tämän lain voimaantuloa, katsotaan olosuhteiden muutoksen ilmenneen lain voimaantullessa. Jos muutoksen perusteena on 13 §:n 1 momentin 2 kohta, voi Energiamarkkinavirasto päättää, että määräajaksi annetun vahvistuspäätöksen muutos tulee voimaan lain voimaantulon jälkeen alkavan seuraavan kalenterivuoden alusta. Tässä tapauksessa tämän lain säännöksiä sekä sähkömarkkinalain (/) ja maakaasumarkkinalain muuttamisesta annetun lain (/) säännöksiä sovelletaan tämän lain ja mainittujen lakien voimaan tullessa kesken olevaan valvontajaksoon kohdistuvaan 14 §:n mukai-

seen päätökseen siltä osin kuin päätös koskee vahvistuspäätöksen muutoksen voimaantulon jälkeistä aikaa.

Tällä lailla jatketaan maakaasuverkonhaltijan 1 päivänä tammikuuta 2010 alkaneen, 10 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun valvontajakson ja 10 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitetun määräajaksi annetun päätöksen voimassaoloa kahdella vuodella.

41 §

Seuraamusmaksuasian käsittelyä koskeva siirtymäsäännös

Ennen 1 päivä syyskuuta 2013 markkinaoikeudessa vireille tulleen seuraamusmaksuasian käsittelyyn ja selvittämiseen markkinaoikeudessa sovelletaan, mitä 20 §:n 1—3 momentissa säädetään. Asian käsittelystä ja selvittämisestä markkinaoikeudessa säädetään muutoin hallintolainkäyttölaissa ja markkinaoikeuslaissa (1527/2001). Käsittelyn ja asiakirjojen julkisuudesta säädetään erikseen.

42 §

Muutoksenhakua koskeva siirtymäsäännös

Ennen 1 päivää syyskuuta 2013 Energiamarkkinaviraston 3 luvun nojalla antamaan päätökseen sekä kansallisena sääntelyviranomaisena 2 §:ssä tarkoitetun unionin lainsäädännön nojalla antamaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla markkinaoikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Ennen 1 päivää syyskuuta 2013 markkinaoikeudessa vireille tulleen valituksen käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään hallintolainkäyttölaissa ja markkinaoikeuslaissa. Käsittelyn ja asiakirjojen julkisuudesta säädetään erikseen.

4.

Laki**Energiamarkkinavirastosta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tehtävät

Sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvontaa ja seurantaa, sähkö- ja maakaasumarkkinoiden toimivuuden edistämistä sekä energiapolitiikan ja kasvihuonekaasujen päästökaupan toimeenpanotehtäviä varten on Energiamarkkinavirasto.

Energiamarkkinavirasto hoitaa tehtävät, jotka sille on annettu:

- 1) sähkömarkkinalaissa (/);
- 2) maakaasumarkkinalaissa (508/2000);
- 3) sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa (/);
- 4) sähkö- ja maakaasuverkkomaksuista annetussa laissa (950/2012);
- 5) sähkön alkuperän varmentamisesta ja ilmoittamisesta annetussa laissa (1129/2003);
- 6) sähköntuotannon ja -kulutuksen tasapainoa varmistavasta tehoreservistä annetussa laissa (117/2011);
- 7) energiamarkkinoilla toimivien yritysten energiatehokkuuspalveluista annetussa laissa (1211/2009);
- 8) uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön tuotantotuesta annetussa laissa (1396/2010);
- 9) valmiuslaissa (1552/2011);
- 10) päästökauppalaissa (311/2011);
- 11) lentoliikenteen päästökaupasta annetussa laissa (34/2010);

12) vapaaehtoisesta osallistumisesta ympäristöasioiden hallinta- ja auditointijärjestelmään annetussa laissa (121/2011);

13) hiilidioksidin talteenottamisesta ja varastoinnista annetussa laissa (416/2012).

Energiamarkkinavirasto hoitaa kansalliselle sääntelyviranomaiselle kuuluvat tehtävät, joista säädetään:

1) energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston perustamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 713/2009, jäljempänä *yhteistyövirastoasetus*;

2) verkkoon pääsyä koskevista edellytyksistä rajat ylittävissä sähkön kaupassa ja asetuksen (EY) N:o 1228/2003 kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 714/2009, jäljempänä *sähkökauppa-asetus*;

3) sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2003/54/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/72/EY, jäljempänä *sähkömarkkinadirektiivi*, nojalla annetuissa, suuntaviivoja koskevissa komission asetuksissa tai päätöksissä;

4) maakaasun siirtoverkkoihin pääsyä koskevista edellytyksistä ja asetuksen (EY) N:o 1775/2005 kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 715/2009, jäljempänä *maakaasuverkoasetus*, siltä osin kuin sitä sovelletaan Suomessa

5) maakaasun sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2003/55/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/73/EY, jäljempänä *maakaasumarkkinadirektiivi*, nojalla annetuissa, suuntaviivoja koskevissa komission asetuksissa tai päätöksissä.

Energiamarkkinavirasto vastaa Euroopan unionin energiainfrastruktuuriin liittyviä investointihankkeita varten säädetyistä tietojen keräämisestä ja ilmoittamisesta Euroopan komissiolle.

Energiamarkkinaviraston tulee lisäksi toimia kansallisen energiapolitiikan tavoitteiden edistämiseksi, seurata toimialansa kansallista ja kansainvälistä kehitystä, tehdä aloitteita toimialaansa liittyvän lainsäädännön kehittämiseksi, antaa toimialaansa liittyviä lausuntoja sekä avustaa työ- ja elinkeinoministeriötä toimialaansa liittyvien asioiden valmistelussa.

Energiamarkkinavirastolle voidaan antaa myös muita sen toimialaan soveltuvia tehtäviä siten kuin siitä erikseen säädetään.

2 §

Hallinnollinen asema

Energiamarkkinavirastoa koskevien asioiden käsittely valtioneuvostossa kuuluu työ- ja elinkeinoministeriölle.

3 §

Ylijohtaja

Energiamarkkinaviraston päällikkönä on ylijohtaja. Ylijohtajan kelpoisuusvaatimuksena on ylempi korkeakoulututkinto, hyvä perehtyneisyys viraston toimialaan, käytännössä osoitettu johtamistaito ja johtamiskokemus.

Ylijohtajan nimittää valtioneuvosto. Ylijohtajan virka täytetään määräajaksi, jonka pituus on vähintään viisi ja enintään seitsemän vuotta. Sama henkilö voidaan nimittää ylijohtajan virkaan enintään kahdeksi toisaan seuraavaksi toimikaudeksi.

Valtion virkamieslain (750/1994) 22 §:n säännöstä mahdollisuudesta määrätä virkamies määräajaksi valtioneuvoston käyttöön ei sovelleta ylijohtajaan.

4 §

Ylijohtajan tehtävät

Ylijohtajan tehtävänä on:

- 1) johtaa Energiamarkkinaviraston toimintaa;
- 2) ratkaista asiat, jotka on säädetty Energiamarkkinaviraston ratkaistaviksi:
 - a) sähkömarkkinalaissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä;
 - b) maakaasumarkkinalaissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä;
 - c) sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa;
 - d) yhteistyövirastoasetuksessa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä;
 - e) sähkökauppa-asetuksessa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä;
 - f) maakaasuverkkoasetuksessa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä;
 - g) sähkö- ja maakaasumarkkinadirektiivin nojalla annetuissa, suuntaviivoja koskevissa komission asetuksissa tai päätöksissä;
- 3) ratkaista muut Energiamarkkinavirastolle kuuluvat asiat, ellei ratkaisuvaltaa ole annettu työjärjestyksessä muulle virkamiehelle;
- 4) vastata siitä, että Energiamarkkinavirastolle kuuluvat tehtävät hoidetaan tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti.

5 §

Kansalliselle sääntelyviranomaiselle kuuluvia tehtäviä hoitavien virkamiesten riippumattomuus

Energiamarkkinaviraston kansalliselle sääntelyviranomaiselle kuuluvia tehtäviä hoitavan virkamiehen on tehtävässään oltava riippumaton sähkö- ja maakaasualan yrityksistä eikä hän saa kuulua sähkö- tai maakaasualan yrityksen hallintoneuvostoon, hallitukseen, edustajistoon tai tilintarkastajiin ei-

kä olla sähkö- tai maakaasualan yrityksen palveluksessa.

Virkamiehen esteellisyydestä säädetään hallintolaissa (434/2003).

6 §

Valtion edustaminen

Energiamarkkinavirasto kantaa ja vastaa valtion puolesta sekä valvoo tuomioistuimissa ja muissa viranomaisissa sekä laitoksissa ja yhteisöissä valtion etua ja oikeutta Energiamarkkinavirastoa koskevissa asioissa.

7 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset Energiamarkkinaviraston organisaatiosta, hallinnosta ja henkilöstöstä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

8 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2013.

Tällä lailla kumotaan Energiamarkkinavirastosta annettu laki (507/2000).

5.

Laki**kilpailulain 39 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kilpailulain (948/2011) 39 §, sellaisena kuin se on laissa 662/2012, seuraavasti:

39 §

*Salassa pidettävän asiakirjan luovuttaminen
eräille viranomaisille*

dettävä asiakirja Finanssivalvonnalle, Energiamaarkkinavirastolle ja Viestintävirastolle, jos se on näiden tehtävien hoitamiseksi välttämätöntä.

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään, Kilpailu- ja kuluttajavirastolla on oikeus luovuttaa tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamisen yhteydessä saamansa tai laatimansa mainitun lain 24 §:ssä tarkoitettu salassa pi-

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2013.

6.

Laki**Finanssivalvonnasta annetun lain 71 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 71 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 194/2011 ja 752/2012, uusi 11 a kohta seuraavasti:

71 §

Oikeus ja velvollisuus luovuttaa tietoja

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään, Finanssivalvonnalla on oikeus luovuttaa salassapitosäännösten estämättä tietoja:

11 a) Energiamarkkinavirastolle sen tehtävien ja Kilpailu- ja kuluttajavirastolle sen

kilpailuasioihin liittyvien tehtävien hoitamiseksi sähkön ja maakaasun toimitus- ja johdannaissopimuksiin liittyvistä liiketoimista, joita koskevat tiedot sähkön tai maakaasun toimittajan on säilytettävä;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 2013.

7.

Laki

oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 1 luvun 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain (100/2013) 1 luvun 2 §:n
 1 momentin 2 kohta ja
lisätään 1 luvun 2 §:n 1 momenttiin uusi 3 a kohta seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

2 §

Kilpailu- ja valvonta-asiat

Markkinaoikeus käsittelee *kilpailu- ja valvonta-asioina* asiat, jotka säädetään sen toimivaltaan kuuluviksi:

2) sähkömarkkinalaissa (/);

3 a) sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa (/);

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 2013.

8.

Laki**markkinaoikeuslain 1 ja 5 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan markkinaoikeuslain (1527/2001) 1 §:n 1 momentin 3 kohta ja 5 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat 1 §:n 1 momentin 3 kohta laissa 755/2012 ja 5 §:n 2 momentti laissa 1173/2004,
lisätään 1 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laissa 755/2012, uusi 4 a kohta seuraavasti:

1 §

Markkinaoikeuden toimivalta ja toimipaikka

Markkinaoikeus käsittelee ne asiat, jotka säädetään sen toimivaltaan kuuluviksi:

3) sähkömarkkinalaissa (/);

4 a) sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa (/);

5 §

Asiantuntijajäsenten kelpoisuus ja määrääminen

Edellä 1 §:n 1 momentin 1—4 ja 4 a kohdassa tarkoitettujen asioiden käsittelyyn osallistuvilta asiantuntijajäseniltä edellytetään, että he ovat suorittaneet soveltuvan ylemmän korkeakoulututkinnon ja ovat perehtyneet kilpailuoikeuteen, hankintatoimeen, energiemarkkinoihin, taloustieteeseen, elinkeinoelämään tai taloudellisiin kysymyksiin.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2013.

Helsingissä 20 päivänä maaliskuuta 2013

Pääministerin sijainen, valtiovarainministeri

JUTTA URPILAINEN

Elinkeinoministeri *Jan Vapaavuori*

*Liite
Rinnakkaistekstit*

2.

Laki

maakaasumarkkinalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan maakaasumarkkinalain (508/2000) 6 luvun 4 §, 7 luvun 1 a—1 d, 2, 2 a ja 3—7 § ja 9 luvun 4 a §,
 sellaisina kuin niistä ovat 7 luvun 1 a—1 d, 2, 2 a ja 7 § ja 9 luvun 4 a § laissa 1293/2004 sekä 7 luvun 5 § osaksi laissa 1293/2004,
muutetaan 1 luvun 2 §:n 3 momentti ja 3 §, 2 luvun otsikko, 1 ja 2 §, 4 §:n 2 momentti ja 4 a §:n 3 momentti, 3 luvun 2 §, 4 luvun otsikko, 3, 6 ja 7 §, 6 luvun 3 ja 5 §, 7 luvun 1 §, 8 luvun 1 § sekä 9 luvun 2, 4 ja 5 §,
 sellaisina kuin niistä ovat 1 luvun 2 §:n 3 momentti, 2 luvun 4 a §:n 3 momentti, 4 luvun 7 § sekä 9 luvun 4 ja 5 § laissa 1293/2004, 4 luvun 6 § laissa 445/2003 sekä 7 luvun 1 § osaksi laissa 1293/2004, sekä
lisätään 2 luvun 3 §:ään uusi 3 momentti, 2 lukuun uusi 3 a ja 10—14 §, lakiin uusi 2 a luku, 3 lukuun uusi 2 a, 2 b ja 3 a §, 4 luvun 1 §:ään uusi 3 momentti ja 2 §:ään uusi 3 momentti, 4 lukuun uusi 2 a §, 5 lukuun uusi 7 §, 6 lukuun uusi 8 § ja 9 lukuun siitä lailla 1293/2004 kumotun 6 §:n tilalle uusi 6 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Lakiehdotus

1 luku

1 luku

Yleiset säännökset

Yleiset säännökset

2 §

2 §

Tätä lakia sovelletaan myös biokaasuun, biomassasta peräisin olevaan kaasuun sekä muuhun kaasuun, jos kaasuja voidaan teknisesti ja turvallisesti syöttää maakaasuverkkoon ja siirtää kyseisessä verkossa. Kaasuun sovelletaan tällöin, mitä maakaasusta säädetään tässä laissa.

Tätä lakia sovelletaan myös *uusiutuvista energialähteistä peräisin olevaan kaasuun ja* muuhun kaasuun, jos *kaasua* voidaan teknisesti ja turvallisesti syöttää maakaasuverkkoon ja siirtää kyseisessä verkossa. Kaasuun sovelletaan tällöin, mitä maakaasusta säädetään tässä laissa.

3 §

3 §

Tässä laissa tarkoitetaan:

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *maakaasuverkolla* toisiinsa liitetyistä maakaasuputkista ja -putkistoista sekä kaikista niihin kuuluvista säiliöistä, laitteista ja lait-

1) *maakaasuverkolla* toisiinsa liitetyistä maakaasuputkista ja -putkistoista sekä kaikista niihin kuuluvista säiliöistä, laitteista ja lait-

teistoista joiden sisältönä on maakaasu, muodostettua kokonaisuutta, joka on tarkoitettu maakaasun siirtoon tai jakeluun;

2) *maakaasun siirtoverkolla* maakaasuputkistoa, jonka kautta maakaasua kuljetetaan korkealla, vähentämättömällä paineella;

3) *maakaasun jakeluverkolla* paikallista tai alueellista maakaasuputkistoa, jonka kautta maakaasua kuljetetaan vähennetyllä paineella;

4) *maakaasun siirrolla* maakaasun kuljetamista siirto- tai jakeluverkossa maakaasukaupan osapuolten välillä;

5) *maakaasun varastoinnilla* maakaasun säilytystä muualla kuin maakaasuputkistossa;

6) *maakaasuverkkotoiminnalla* liiketoimintaa, jossa toiminnanharjoittaja (verkonhaltija) vastiketta vastaan harjoittaa maakaasun siirtotoimintaa maakaasun siirto- tai jakeluverkossa sekä tuottaa ja tarjoaa muita tässä laissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä verkonhaltijan tehtäväksi säädettyjä maakaasun siirto- tai jakeluverkkoon perustuvia palveluja niitä tarvitseville;

7) *maakaasumarkkinaviranomaisella* tarkoitetaan Energiamarkkinavirastoa; sekä

8) *kuluttajalla* kuluttajansuojalain (38/1978) 1 luvun 4 §:ssä tarkoitettua kuluttajaa.

teistoista, joiden sisältönä on maakaasu, muodostettua kokonaisuutta, joka on tarkoitettu maakaasun siirtoon tai jakeluun;

2) *maakaasun siirtoverkolla* maakaasuputkistoa, jossa maakaasua siirretään *pääasiallisesti korkeapaineisena, maakaasun paikalliseen jakeluun pääasiallisesti käytettäviä korkeapaineputkistojen osia lukuun ottamatta*;

3) *maakaasun jakeluverkolla* paikallista tai alueellista maakaasuputkistoa, jonka kautta maakaasua kuljetetaan vähennetyllä paineella, *mukaan lukien maakaasun paikalliseen jakeluun pääasiallisesti käytettävät korkeapaineputkistojen osat*;

4) *maakaasun siirrolla* maakaasun kuljetamista siirto- tai jakeluverkossa maakaasukaupan osapuolten välillä;

5) *maakaasuverkkotoiminnalla liiketoimintaa, jossa toiminnanharjoittaja (verkonhaltija) vastiketta vastaan harjoittaa maakaasun siirtotoimintaa maakaasun siirto- tai jakeluverkossa sekä tuottaa ja tarjoaa muita tässä laissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä verkonhaltijan tehtäväksi säädettyjä maakaasun siirto- tai jakeluverkkoon perustuvia palveluja niitä tarvitseville*;

6) *maakaasumarkkinaviranomaisella* *Energiamarkkinavirastoa*;

7) *kuluttajalla* *kuluttajansuojalain (38/1978) 1 luvun 4 §:ssä tarkoitettua kuluttajaa*;

8) *uusiutuvista energialähteistä peräisin olevalla kaasulla biomassasta termisesti kaasuttamalla syntyvää kaasua, kaatopaikoilla ja jätevedenpuhdistamoissa syntyvää kaasua sekä mädättämällä syntyvää biokaasua*;

9) *maakaasun toimituksella* *maakaasun myyntiä asiakkaille, mukaan lukien jälleenmyynti*;

10) *maakaasun toimittajalla* *luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka toimittaa maakaasua*;

11) *kolmannella maalla* *muuta valtiota kuin Euroopan unionin jäsenvaltiota*;

12) *määräysvallalla* *oikeuksia, sopimuksia*

tai muita keinoja, jotka joko erikseen tai yhdessä asiaan liittyvät tosiasialliset ja oikeudelliset olosuhteet huomioon ottaen antavat mahdollisuuden käyttää ratkaisevaa vaikutusvaltaa yrityksessä, erityisesti:

a) antamalla omistusoikeuden tai käyttöoikeuden yrityksen kaikkiin tai joihinkin varoihin;

b) oikeuksin tai sopimuksin, joiden perusteella saadaan ratkaiseva vaikutusvalta yrityksen toimielinten kokoonpanossa, äänestyksissä tai päätöksissä;

13) maakaasualan yrityksellä luonnollista tai oikeushenkilöä, joka harjoittaa maakaasun, mukaan lukien nesteytetty maakaasun, tuotantoa, siirtoa, jakelua, toimitusta, ostoa tai varastointia ja joka on vastuussa harjoittamiinsa toimintoihin liittyvistä kaupallisista, teknisistä tai ylläpitotehtävistä, lukuun ottamatta loppukäyttäjiä;

14) varastolla maakaasualan yrityksen omistamaa tai hoitamaa laitosta, jota käytetään maakaasun varastointiin, mukaan lukien nesteytetyn maakaasun käsittelylaitoksissa varastointiin käytettävä osa, mutta lukuun ottamatta tuotantoon käytettävää osaa ja laitteistoja, jotka ovat yksinomaan tehtäviään hoitavan siirtoverkonhaltijan käytettävissä;

15) varastointilaitteiston haltijalla luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka varastoi maakaasua ja on vastuussa varaston hoidosta;

16) nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistolla vastaanottoasemaa, jota käytetään maakaasun nesteyttämiseen tai nesteytetyn maakaasun tuontiin, purkamiseen ja kaasuttamiseen, mukaan lukien lisäpalvelut ja tilapäinen varastointi, joita tarvitaan kaasuttamiseen ja kaasun toimittamiseen sen jälkeen siirtoverkkoon, ei kuitenkaan varastointiin käytettävät maakaasun vastaanottoasemien osat;

17) nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston haltijalla luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka nesteyttää maakaasua tai tuo, purkaa ja kaasuttaa nesteytettyä maakaasua ja on vastuussa nesteytetyn maakaasun käsittelylaitoksen toiminnasta;

18) lisäpalveluilla kaikkia siirtoverkkojen, jakeluverkkojen ja nesteytetyn maakaasun käsittelylaitosten käyttöön ja toimintaan tarvittavia palveluja ja varastoja kuormituksen

tasapainotus, sekoitus ja inerttikaasujen lisääminen mukaan lukien, ei kuitenkaan laitoksia, jotka ovat yksinomaan tehtäviään hoitavan siirtoverkonhaltijan käytettävissä;

19) putkilinjavarastoinnilla kaasun painetta korottamalla tapahtuvaa maakaasun varastointia siirto- ja jakeluverkoissa, ei kuitenkaan varastointia laitteistoissa, jotka ovat tehtäviään hoitavan siirtoverkonhaltijan käytettävissä;

20) asiakkaalla maakaasun tukkuasiakasta ja loppukäyttäjää sekä maakaasualan yritystä, joka ostaa maakaasua;

21) tukkuasiakkaalla luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka ostaa maakaasua jälleenmyyntiä varten sen verkon sisällä tai ulkopuolella, johon hän kuuluu, ei kuitenkaan siirto- tai jakeluverkonhaltijaa;

22) loppukäyttäjällä asiakasta, joka ostaa maakaasua omaan käyttöönsä;

23) verkon käyttäjällä luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka toimittaa maakaasua verkkoon tai jolle sitä toimitetaan verkosta.

2 luku

Verkkotoiminnan yleiset velvoitteet ja hinnoitteluperiaatteet

1 §

Verkonhaltijan ja maakaasun varastointi- tai käsittelylaitteiston haltijan tulee ylläpitää, käyttää ja kehittää maakaasuverkkoaan ja -laitteistoaan maakaasuverkkonsa alueella sekä yhteyksiä toisiin verkkoihin asiakkaiden kohtuullisten tarpeiden mukaisesti ja turvata osaltaan maakaasun toimitukset asiakkaille (*verkon ja laitteistojen kehittämisvelvollisuus*).

Verkonhaltijan ja maakaasun varastointi- tai käsittelylaitteiston rakentajan on huolehdittava maakaasuputken ja maakaasun varastointi- tai käsittelylaitteiston rakentamista koskevan suunnittelun tiedottamisesta kunnille. Toiminnanharjoittajan on yhdessä kuntien kanssa muutoinkin huolehdittava riittävän yhteistoiminnan järjestämisestä siten, että kuntien maankäyttöä koskevat näkökohdat tulevat

2 luku

Verkonhaltijan sekä varastointilaitteiston ja nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston haltijan yleiset velvollisuudet ja palvelujen hinnoittelu

1 §

Verkonhaltijan tulee ylläpitää, käyttää ja kehittää maakaasuverkkoaan sekä yhteyksiä toisiin verkkoihin asiakkaiden kohtuullisten tarpeiden mukaisesti ja turvata osaltaan maakaasun toimitukset asiakkaille.

Verkonhaltijan on huolehdittava, että maakaasuputken rakentamista koskevasta suunnittelusta tiedotetaan kunnille. Verkonhaltijan on yhdessä kuntien kanssa muutoinkin huolehdittava riittävän yhteistoiminnan järjestämisestä siten, että kuntien maankäyttöä koskevat näkökohdat tulevat putkien ja laitteistojen sijoittamisessa huomioon otetuiksi.

putkien ja laitteistojen sijoittamisessa huomioon otetuiksi.

2 §

Verkonhaltijan tulee pyynnöstä ja kohtuullista korvausta vastaan liittää verkkoonsa tekniset vaatimukset täyttävät maakaasun käyttö- ja varastointikohteet sekä nesteytetyn maakaasun käsittelylaitokset (*liittämisvelvollisuus*).

3 §

4 §

Harkitessaan poikkeusluvan myöntämistä maakaasumarkkinaviranomaisen tulee ottaa erityisesti huomioon seuraavat näkökohdat ja perusteet:

1) yleinen tavoite toteuttaa kilpailulliset maakaasumarkkinat, poikkeuksen myöntämi-

2 §

Verkonhaltijan tulee pyynnöstä ja kohtuullista korvausta vastaan liittää verkkoonsa tekniset vaatimukset täyttävät maakaasun käyttö- ja varastointikohteet, nesteytetyn maakaasun käsittelylaitokset sekä uusiutuvista energialähteistä peräisin olevan kaasun tuotantolaitokset. Liittämistä koskevien ehtojen ja teknisten vaatimusten tulee olla tasapuolisia sekä syrjimättömiä ja niissä on otettava huomioon maakaasun siirtojärjestelmän ja verkon yhteentoimivuuden ja toimintavarmuuden sekä maakaasun siirtojärjestelmän tehokkuuden vaatimat ehdot.

Verkonhaltijan tulee julkaista liittämistä koskevat tekniset vaatimukset sekä kohtuullinen aika, jonka kuluessa verkkonhaltija käsittelee liittymistä koskevat tarjouspyynnöt.

Verkonhaltijan tulee antaa liittyjälle tämän pyynnöstä kattava ja riittävän yksityiskohtainen arvio liittymiskustannuksista sekä arvio liittymän toimitusajasta.

3 §

Tämän pykälän säännöksiä ei sovelleta uusiutuvista energialähteistä peräisin olevaan kaasuun.

3 a §

Verkonhaltijan on kohtuullista korvausta vastaan myytävä uusiutuvista energialähteistä peräisin olevan kaasun siirto- ja jakelupalveluja niitä tarvitseville verkkonsa siirtokyvyn rajoissa. Siirtovelvollisuuden edellytyksenä on, että kaasun mittaus on kauko-luentajärjestelmän piirissä.

4 §

Harkitessaan poikkeusluvan myöntämistä maakaasumarkkinaviranomaisen tulee ottaa erityisesti huomioon seuraavat näkökohdat ja perusteet:

1) yleinen tavoite toteuttaa kilpailulliset maakaasumarkkinat, poikkeuksen myöntämi-

sen vaikutukset maakaasumarkkinadirektiivin (98/30/EY) asianmukaiseen soveltamiseen maakaasumarkkinoiden moitteettoman toiminnan kannalta sekä markkinoiden kilpailutilanne;

2) maakaasualan yritysten ja *maakaasumarkkinain* 2 luvun 3 §:ssä määriteltujen asiakkaiden taloudellisten ja rahoituksellisten vaikeuksien vakavuus;

3) ota tai maksa -sopimusten allekirjoitusajankohdat ja ehdot, mukaan lukien se, missä määrin niissä on otettu huomioon markkinoilla tapahtuvat muutokset sekä missä määrin ota tai maksa -sopimuksen hyväksyminen yrityksen voidaan kohtuudella olettaa voineen arvioida, että seurauksena saattaisi olla vakavia vaikeuksia;

4) toimenpiteet, joihin ongelman ratkaisemiseksi on ryhdytty; *sekä*

5) verkon yhteenliittymisen aste muiden verkkojen kanssa ja näiden verkkojen yhteentoimivuus sekä tarpeet varmistaa maakaasun toimitusvarmuus sekä täyttää julkisen palvelun velvoitteet. *Vakavia vaikeuksia verkonhaltijalla ei kuitenkaan katsota olevan silloin, kun maakaasun myynti ei laske alle ota tai maksa -hankintasopimuksen mukaisen vähimmäiskäyttömäärän tai kun kyseistä ota tai maksa -sopimusta voidaan mukauttaa tai kun verkonhaltija pystyy löytämään vaihtoehtoisia myyntikanavia.*

4 a §

Poikkeuslupaan voidaan asettaa vapautuksen kestoa ja jäsenvaltioiden rajat ylittävien yhdysputkien syrjimätöntä käyttöoikeutta koskevia ehtoja sekä kapasiteetin hallintaa koskevia sääntöjä, jos ne eivät estä pitkäaikaisten sopimusten täytäntöönpanoa.

sen vaikutukset *maakaasun sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2003/55/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/73/EY, jäljempänä maakaasumarkkinadirektiivi*, asianmukaiseen soveltamiseen maakaasumarkkinoiden moitteettoman toiminnan kannalta sekä markkinoiden kilpailutilanne;

2) maakaasualan yritysten ja asiakkaiden taloudellisten ja rahoituksellisten vaikeuksien vakavuus;

3) ota tai maksa -sopimuksen *allekirjoitusajankohta* ja ehdot mukaan lukien se, missä määrin *sopimuksessa* on otettu huomioon markkinoilla tapahtuvat muutokset sekä missä määrin *hakijan* voidaan kohtuudella olettaa voineen arvioida, että sopimuksen seurauksena saattaisi aiheutua vakavia vaikeuksia; *verkonhaltijalla ei kuitenkaan katsota olevan vakavia vaikeuksia silloin, kun maakaasun myynti ei laske alle ota tai maksa -sopimuksen mukaisen vähimmäiskäyttömäärän, sopimusta voidaan mukauttaa tai verkonhaltija pystyy löytämään vaihtoehtoisia myyntikanavia;*

4) toimenpiteet, joihin ongelman ratkaisemiseksi on ryhdytty;

5) verkon yhteenliittämisen aste muiden verkkojen kanssa ja näiden verkkojen yhteentoimivuus sekä tarpeet varmistaa maakaasun toimitusvarmuus ja täyttää julkisen palvelun velvoitteet.

4 a §

Poikkeuslupaan voidaan asettaa vapautuksen kestoa ja jäsenvaltioiden rajat ylittävien yhdysputkien syrjimätöntä käyttöoikeutta sekä kapasiteetin hallintaa koskevia ehtoja, jos ne eivät estä pitkäaikaisten sopimusten täytäntöönpanoa. *Ehdoista päätettäessä on erityisesti otettava huomioon rakennettava lisäkapasiteetti tai olemassa olevan kapasiteetin*

muutos, hankkeen aikataulu ja olosuhteet Suomessa.

10 §

Verkonhaltijan on hankittava toiminnassaan käyttämänsä energia avointen, syrjimättömien ja markkinaehtoisten menettelyjen mukaisesti.

11 §

Varastointilaitteiston tai nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston haltijan on käytettävä, ylläpidettävä ja kehitettävä taloudellisten edellytysten mukaisesti turvallisia, luotettavia ja tehokkaita varastointilaitteistoja tai nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistoja avoimien markkinoiden turvaamiseksi ja ympäristö asianmukaisesti huomioon ottaen. Varastointilaitteiston tai nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston haltijan on lisäksi varmistettava, että palvelua koskevien velvollisuuksien täyttämiseen on riittävästi resursseja ja että ne toteutetaan syrjimättömästi.

Varastointilaitteiston tai nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston haltijan on toimitettava verkonhaltijoille ja muille varastointilaitteistojen tai nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistojen haltijoille riittävät tiedot sen varmistamiseksi, että maakaasun siirto ja varastointi voi tapahtua yhteenliitetyn verkon varman ja tehokkaan käytön kanssa yhteensopivalla tavalla.

12 §

Nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston haltijan on kohtuullista korvausta vastaan myytävä laitteiston käyttöoikeuksia niitä tarvitseville laitteistonsa kapasiteetin rajoissa.

Käyttöoikeuksista perittävien maksujen ja niitä koskevien menettelyjen on mahdollistettava sellaisten tarvittavien investointien tekeminen, joilla varmistetaan nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston toimivuus.

13 §

Nesteytetyn maakaasun käsittelylaitoksen haltijan tulee julkaista palvelujensa yleiset myyntiehdot ja -hinnat sekä niiden määräytymisperusteet. Haltijan tulee ilmoittaa pal-

velujen myyntiehdot ja -hinnat sekä niiden määräytymisperusteet maakaasumarkkinaviranomaiselle siten kuin viranomaisen tarkemmin määrää.

14 §

Varastointilaitteiston haltijan on neuvoteltava varaston sekä varastointiin liittyvien lisäpalvelujen käyttöoikeudesta ja verkonhaltijan putkilinjavarastoinnin sekä siihen liittyvien lisäpalvelujen käyttöoikeudesta maakaasualan yritysten ja asiakkaiden kanssa edellyttäen, että käyttöoikeus on teknisesti ja taloudellisesti tarpeellista tehokkaan verkkoon pääsyn tarjoamiseksi sekä muiden lisäpalvelujen käyttöoikeuden järjestämiseksi. Varastointilaitteiston haltijan ja verkonhaltijan on julkaistava tiedot siitä, mitä varastoja tai varastojen osia ja mahdollisuuksia putkilinjavarastointiin on käytettävissä sekä ilmoitettava niistä maakaasumarkkinaviranomaiselle.

Osapuolten on neuvoteltava varastojen, putkilinjavarastoinnin ja muiden lisäpalvelujen käyttöoikeudesta vilpittömässä mielessä. Sopimuksen mukaisten ehtojen ja edellytysten, mukaan lukien tariffit ja menetelmät, on oltava kohtuullisia ja niitä on sovellettava syrjimättömällä tavalla.

Varastointilaitteiston haltijan ja verkonhaltijan on julkaistava varastoja, putkilinjavarastointia ja niihin liittyvien lisäpalvelujen käyttöä koskevat tärkeimmät kaupalliset toimitusehtonsa vuosittain. Ennen toimitusehtojen julkaisemista on kuultava verkon käyttäjiä ja asiakkaita. Toimitusehdot on ilmoitettava maakaasumarkkinaviranomaiselle. Maakaasumarkkinaviranomainen voi antaa tarkempia määräyksiä siitä, mitä toimitusehtoja on julkaistava.

2 a luku

Siirtoverkonhaltijan riippumattomuus ja sen varmentaminen

1 §

Siirtoverkonhaltijan on ilmoitettava maakaasumarkkinaviranomaiselle tilanteesta, joka johtaisi siihen, että kolmannelta maasta

oleva henkilö tai kolmansista maista olevat henkilöt hankkivat määräysvallan maakaasun siirtoverkkoon tai siirtoverkonhaltijaan.

Maakaasumarkkinaviranomaisen on ilmoitettava viipymättä työ- ja elinkeinoministeriölle, jos:

1) maakaasun siirtoverkon omistaja tai siirtoverkonhaltija, joka on kolmannesta maasta olevan henkilön tai kolmansista maista olevien henkilöiden määräysvallassa, on tehnyt maakaasumarkkinaviranomaiselle 1 momentissa tarkoitetun ilmoituksen;

2) maakaasumarkkinaviranomainen on muutoin saanut tietoonsa tilanteen, joka johtaisi siihen, että kolmannesta maasta oleva henkilö tai kolmansista maista olevat henkilöt hankkivat määräysvallan maakaasun siirtoverkkoon tai siirtoverkonhaltijaan.

2 §

Maakaasumarkkinaviranomaisen on varmennettava siirtoverkonhaltijan riippumattomuus 1 §:ssä tarkoitetussa tilanteessa.

Maakaasumarkkinaviranomaisen on annettava siirtoverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamista koskevassa asiassa:

1) välipäätös siitä, että kyseessä on 1 §:ssä tarkoitettu tilanne; tai

2) päätös siirtoverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamista koskevan asian käsittelyn lopettamisesta.

Edellä 2 momentissa tarkoitettu välipäätös tai päätös on tehtävä neljän kuukauden kuluessa siirtoverkonhaltijan tekemän ilmoituksen saapumisesta. Välipäätökseen ei saa hakea erikseen muutosta. Maakaasumarkkinaviranomaisen on ilmoitettava viipymättä välipäätöksestään työ- ja elinkeinoministeriölle sekä pyydettävä siltä 3 §:ssä tarkoitettu lausunto. Maakaasumarkkinaviranomaisen on toimitettava ilmoituksen mukana asian käsittelyn kannalta merkitykselliset tiedot.

Maakaasumarkkinaviranomaisen on tehtävä kahden kuukauden kuluessa työ- ja elinkeinoministeriön lausunnon vastaanottamisesta lopullinen päätöksensä siirtoverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamisesta.

Maakaasumarkkinaviranomaisen on jätettävä siirtoverkonhaltijan riippumattomuus varmentamatta, jos työ- ja elinkeinoministeriö on antanut maakaasumarkkinaviranomaiselle 3 §:n mukaisesti lausunnon, jonka

mukaan sille ei ole osoitettu, että varmennuksen myöntäminen ei vaaranna energian toimitusvarmuutta Suomessa tai muualla Euroopan unionissa.

Maakaasumarkkinaviranomaisen on liitettävä 3 §:ssä tarkoitetut lausunnot lopulliseen päätökseensä.

3 §

Työ- ja elinkeinoministeriön on annettava maakaasumarkkinaviranomaiselle lausunto siitä, vaarantaako 1 §:ssä tarkoitetussa tilanteessa varmennettu siirtoverkonhaltijan riippumattomuus energian toimitusvarmuutta Suomessa tai muualla Euroopan unionissa. Lausunto on toimitettava maakaasumarkkinaviranomaiselle kahden kuukauden kuluessa maakaasumarkkinaviranomaisen lausuntopyynnön vastaanottamisesta. Ministeriön on asiaa harkitessaan otettava huomioon:

1) ne Euroopan unionin oikeudet ja velvollisuudet asianomaista kolmatta maata kohtaan, jotka johtuvat kansainvälisestä oikeudesta, myös sellaisesta yhden tai useamman kolmannen maan kanssa tehdystä sopimuksesta, jossa Euroopan unioni on sopimuspuolena ja joka koskee energian toimitusvarmuutta;

2) ne Suomen oikeudet ja velvollisuudet asianomaista kolmatta maata kohtaan, jotka johtuvat Suomen ja kyseisen kolmannen maan välisistä sopimuksista, edellyttäen että ne ovat Euroopan unionin oikeuden mukaisia;

3) muut tapaukseen ja asianomaiseen kolmanteen maahan liittyvät erityiset tosiseikat ja olosuhteet.

Työ- ja elinkeinoministeriö voi pyytää lausuntoansa varten Euroopan komissiolta lausunnon siitä, vaarantaako varmennuksen myöntäminen energian toimitusvarmuuden Euroopan unionissa. Ministeriö voi poiketa Euroopan komission lausunnosta, jos varmennuksen myöntäminen vaarantaa energian toimitusvarmuuden Suomessa tai muussa Euroopan unionin jäsenvaltiossa.

Ministeriön lausuntoon ei saa erikseen hakea muutosta.

4 §

Siirtoverkonhaltija tai osapuolet eivät saa ryhtyä 1 §:n 1 momentissa tarkoitettuun liiketoimeen tai toimenpiteeseen, ellei tässä laissa toisin säädetä tai asian käsittelyssä toisin määrätä, ennen kuin siirtoverkonhaltijan riippumattomuus on varmennettu liiketoimen tai toimenpiteen osalta.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei estä osakeyhtiölain (624/2006) 18 luvun 1 §:n 1 momentin mukaisen lunastusvelvollisuuden tai oikeuden käyttämistä eikä luvan myöntämistä mainitun lain 16 luvussa tarkoitettuun sulautumiseen. Sulautumista ei kuitenkaan saa rekisteröidä, ennen kuin siirtoverkonhaltijan riippumattomuus on varmennettu sulautumisen osalta.

5 §

Markkinaoikeus voi maakaasumarkkinaviranomaisen esityksestä määrätä liiketoimen tai toimenpiteen purettavaksi, jos siirtoverkonhaltijan riippumattomuus on jätetty varmentamatta liiketoimen tai toimenpiteen osalta. Maakaasumarkkinaviranomaisen on ennen esityksen tekemistä neuvoteltava osapuolten kanssa liiketoimen tai toimenpiteen vapaaehtoisesta purkamisesta. Jos liiketoimen tai toimenpiteen vapaaehtoisesta purkamisesta sovitaan, maakaasumarkkinaviranomainen määrää noudatettavat ehdot.

6 §

Maakaasumarkkinaviranomainen voi aiemman päätöksen estämättä tehdä uuden päätöksen siirtoverkonhaltijan riippumattomuuden varmentamista koskevassa asiassa, jos siirtoverkonhaltija tai osapuolet ovat antaneet virheellisiä tai harhaanjohtavia tietoja, joilla on ollut olennainen vaikutus asian ratkaisuun, tai jos liiketoimi tai toimenpide on pantu täytäntöön 4 §:n vastaisesti. Uusi päätös voidaan antaa vain painavasta syystä, jos aiemman päätöksen lainvoimaiseksi tulosta taikka liiketoimen tai toimenpiteen täytäntöönpanosta on kulunut enemmän kuin viisi vuotta.

3 luku

Järjestelmävelvoitteet ja maakaasukauppojen selvitys

2 §

Verkonhaltija on velvollinen huolehtimaan maakaasun mittauksesta ja maakaasukauppojen selvityksestä.

Maakaasukauppojen selvityksen tulee perustua kaukoluennalla tapahtuvaan maakaasun mittaukseen sekä toimituksia koskeviin ilmoituksiin. Maakaasukauppojen mittauksesta, selvityksestä ja toimituksia koskevista ilmoituksista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Maakaasumarkkinoiden osapuolet ovat velvollisia ilmoittamaan tasevastuun täyttämisen sekä maakaasukauppojen selvityksen edellyttämiä maakaasun käyttöä ja toimituksia koskevia mittaustietoja ja muita vastaavia tietoja. Kauppa- ja teollisuusministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä annettavista tiedoista ja tiedonvaihdoissa noudatettavasta menettelystä.

3 luku

Järjestelmävelvoitteet ja maakaasukauppojen selvitys

2 §

Verkonhaltijan on järjestettävä maakaasuverkossaan taseselvityksen ja laskutuksen perustana oleva maakaasuntoimitusten mittaus sekä mittaustietojen rekisteröinti ja ilmoittaminen maakaasumarkkinoiden osapuolille. Laskutuksessa tarvittavat mittaustiedot on ilmoitettava maakaasun toimittajalle käyttöpaikka- tai mittauskohtaisesti.

Verkonhaltija voi tarjota mittauspalvelua joko omana työnä tai hankkia palvelun. Palvelu voidaan hankkia tällöin myös maakaasukaupan muulta osapuolelta.

Tarkempia säännöksiä maakaasuntoimitusten mittauksesta maakaasuverkoissa annetaan valtioneuvoston asetuksella. Säännökset voivat koskea:

- 1) käyttöpaikan, varaston, nesteytetyn maakaasun käsittelylaitoksen ja uusiutuviista energialähteistä peräisin olevan kaasun tuotantolaitoksen varustamista mittauslaitteistolla;*
- 2) mittauslaitteistolle ja -järjestelmälle asetettavia vaatimuksia;*
- 3) mittauslaitteiston lukemista;*
- 4) mittaustiedon hyödyntämistä;*
- 5) mittauspalveluissa käytettävää aikajäotusta.*

2 a §

Maakaasun käyttäjällä on oikeus saada, tai antaa muulle taholle oikeus saada ilman erillistä korvausta maakaasun kulutustaan koskeva mittaustieto, jonka verkkonhaltija on kerännyt maakaasun käyttöpaikan mittauslaitteistosta. Tieto luovutetaan maakaasun käyttäjäpaikka- tai mittauskohtaisesti sellaisessa muodossa, joka vastaa toimialan ja verkkonhaltijan yleisesti noudattamaa menettelytapaa. Maakaasumarkkinaviranomainen voi antaa tarkempia määräyksiä tietojen muodosta ja tietojen luovuttamisesta noudatettavasta menettelystä.

Tämän pykälän säännöksiä ei sovelleta kohteessa, jossa maakaasun käyttöä ei mitata.

2 b §

Verkonhaltija on velvollinen huolehtimaan maakaasukauppojen selvityksestä. Maakaasukauppojen selvityksen tulee perustua maakaasun mittaukseen kaukoluennalla sekä toimituksia koskeviin ilmoituksiin. Tarkemmat säännökset maakaasukauppojen selvityksessä käytettävistä menetelmistä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

3 a §

Maakaasumarkkinoiden osapuolen ja verkkonhaltijan on huolehdittava vastuulleen kuuluvien maakaasukaupan, tasevastuun täyttämisen sekä maakaasukauppojen selvityksen edellyttämien ilmoitusten tekemisestä. Kukin ilmoitus on tehtävä sille asetetussa määräajassa sekä sille säädettyä ilmoitusmenettelyä noudattaen. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin ilmoitusvelvollisuuden sisällöstä. Työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset ilmoitusmenettelystä.

4 luku

Maakaasun myynti ja maakaasun käyttäjän asema

1 §

2 §

4 luku

Maakaasun toimittaminen ja maakaasun käyttäjän asema

1 §

Tämän pykälän säännöksiä ei sovelleta erillisenä tuotteena toimitettavaan, uusiutuvista energialähteistä peräisin olevaan kaasuun.

2 §

Myyjien tulee julkaista maakaasun keskimääräistä hintatasoa kuvaavia tietoja maakaasumarkkinaviranomaisen määräämällä tavalla.

2 a §

Maakaasun toimittajan on säilytettävä merkitykselliset tiedot kaikista maakaasun toimitussopimuksiin liittyvistä liiketoimistaan ja suuntaviivoja koskevassa komission asetuksessa tai päätöksessä säädetyt tiedot maakaasujohdannaisiin liittyvistä liiketoimistaan maakaasun jälleenmyyjien ja siirtoverkonhaltijoiden sekä varastointilaitteistojen ja nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistojen haltijoiden kanssa vähintään viiden vuoden ajan sen tilikauden päättymisestä, jonka kuussa liiketoimi on suoritettu. Säilytettäviä tietoja ovat ainakin:

- 1) liiketoimen kesto;*
- 2) toimitukseen ja selvitykseen liittyvät menettelytavat;*
- 3) toimituksen määrä;*
- 4) toteutusaika;*
- 5) hinta;*
- 6) sopijapuolen yksilöivät tiedot;*
- 7) tiedot selvittämättä jääneistä sopimuksista.*

3 §

Maakaasun myyjän tulee esittää laskutuksessa asiakkailleen erittely siitä, miten maakaasun hinta muodostuu siten kuin maakaasumarkkinaviranomainen päätöksellään määrää.

Myyjien tulee julkaista maakaasun keskimääräistä hintatasoa kuvaavia tietoja maakaasumarkkinaviranomaisen määräämällä tavalla.

3 §

Maakaasun toimittajan on esitettävä laskussa asiakkaalle erittely siitä, miten maakaasun hinta muodostuu sekä tieto sopimuksen voimassaoloajasta. Maakaasun toimittajan on kuluttajille lähetettävissä laskuissa annettava tiedot asiakasvalitusten tekemistä varten sekä kuluttajille suunnatussa laskutuksessaan tietoja kuluttajien käytettävissä olevista riitojenratkaisumenettelyistä. Maakaasumarkkinaviranomainen voi antaa tarkempia määräyksiä siitä, mitä tietoja laskuun tulee sisällyttää sekä siitä tavasta, jolla tiedot tulee laskussa esittää.

Maakaasun toimittajan on toimitettava loppulasku kuluttajalle kuuden viikon kuluessa siitä, kun maakaasun toimitus kuluttajalle on päättynyt.

Maakaasun toimittajan on tarjottava kuluttajille erilaisia maksutapoja laskujen maksamiseen. Tarjotuissa vaihtoehtoissa ei saa olla perusteettomia tai eri asiakasryhmiä syrjiviä ehtoja. Maksutapoina on tarjottava ainakin laskutusjakson mukaiseen kulutukseen perustuva vaihtoehto sekä kuluttajan arvioi-

tuun todennäköiseen vuotuisen maakaasunkulutukseen perustuviin tasasuuruksiin maksumuutoksiin perustuva vaihtoehto. Jos maakaasun toimittaja tarjoaa kuluttajille ennakkomaksujärjestelmää, järjestelmän on heijastettava riittävästi kuluttajan arvioitua vuotuista maakaasunkulutusta.

Maakaasun toimittajan laskutuksesta säädetään lisäksi energiamarkkinoilla toimivien yritysten energiatehokkuuspalveluista annetussa laissa (1211/2009).

6 §

Kuluttajansuojasta maakaasun markkinoinnissa on voimassa, mitä sähkömarkkinalain (386/1995) 27 a—27 e ja 27 g §:ssä säädetään vakiokorvauksesta liittymän kytkemisen viivästyessä, vahingonkorvauksesta viivästyksen vuoksi, virheestä, hinnanalennuksesta virheen vuoksi, vahingonkorvauksesta virheen vuoksi sekä vastuutahoista.

7 §

Maakaasun ja maakaasun siirtopalvelun tarjontaan kuluttajille sovelletaan seuraavaa:

1) asiakkailla on oikeus tehdä maakaasun palveluntarjoajan kanssa sopimus, jossa on seuraavat tiedot:

- a) palvelun tarjoajan nimi ja osoite;
- b) tarjotut palvelut, tarjottujen palvelujen laatu sekä perusliittymän toimitusaika;
- c) tarjotut ylläpitopalvelut, jos niitä on tarjolla;
- d) menetelmät, joiden avulla asiakas voi saada ajantasaisia tietoja kaikista sovellettavista tariffeista ja ylläpitomaksuista;
- e) sopimuksen kesto sekä palvelujen ja sopimuksen uusimiseen ja päättämiseen sovellettavat ehdot sekä mahdollinen irtisanomisoikeus;
- f) tiedot riitojenratkaisumenettelyn vaihtoehtoista;

2) sopimusehtojen on oltava oikeudenmukaisia ja ne on annettava asiakkaalle tiedoksi ennen sopimuksen tekemistä;

3) asiakkaille on annettava ajoissa tieto kaikista sopimusehtojen muuttamista koskevista suunnitelmista;

4) palveluntarjoajan on ilmoitettava asiak-

6 §

Kuluttajansuojaan maakaasumarkkinoilla sovelletaan, mitä sähkömarkkinalain (/) 95–99 §:ssä sekä 101 §:ssä säädetään vakiokorvauksesta liittymän kytkemisen viivästyessä, vahingonkorvauksesta viivästyksen vuoksi, virheestä, hinnanalennuksesta virheen vuoksi, vahingonkorvauksesta virheen vuoksi sekä vastuutahoista.

7 §

Maakaasun ja maakaasun siirtopalvelun tarjontaa kuluttajalle koskevassa sopimuksessa on oltava seuraavat tiedot:

1) palvelun tarjoajan nimi ja osoite;

2) tarjotut palvelut, tarjottujen palvelujen laatu sekä perusliittymän toimitusaika;

3) tarjotut ylläpitopalvelut;

4) menetelmät, joiden avulla kuluttaja voi

kaille heidän oikeudestaan irtisanoa sopimukset, jos sopimusehdot muuttuvat;

5) palveluntarjoajan on ilmoitettava maksujen korotuksista asiakkailleen hyvissä ajoin ja viimeistään 30 päivää ennen korotuksen voimaantuloa;

6) jos palveluntarjoaja muuttaa sopimusehdoja ja asiakas ei hyväksy uusia sopimusehtoja, asiakkaalla on oikeus irtisanoa sopimus.

saada ajantasaisia tietoja kaikista sovellettavista tariffeista ja ylläpitomaksuista;

5) sopimuksen kesto sekä sopimuksen uudistamiseen ja päättämiseen sovellettavat ehdot, määräaikaisen sopimuksen mahdollinen irtisanomisoikeus sekä se, voidaanko määräaikainen sopimus irtisanoa kuluitta;

6) tieto kuluttajan oikeudesta vahingonkorvaukseen ja muuhun hyvitykseen, jos suorituksen tai palvelun laatu ei vastaa sovittua;

7) tiedot käytettävissä olevista valitusmenettelyistä ja riitojenratkaisumenettelyistä sekä niiden vireillepanosta;

8) tiedot kuluttajalle kuuluvista oikeuksista, jotka esitetään laskuissa tai maakaasualan yritysten verkkosivuilla.

Sopimusehtojen on oltava oikeudenmukaisia ja ne on annettava kuluttajalle tiedoksi ennen sopimuksen tekemistä tai vahvistamista. Ehdot on annettava ennen sopimuksen tekemistä tai vahvistamista myös silloin, kun sopimus tehdään kolmannen välityksellä.

Palveluntarjoajan on ilmoitettava kuluttajalle sopimusehtojen muutoksesta viimeistään 30 päivää ennen muutoksen voimaantuloa. Jos palveluntarjoaja muuttaa sopimusehtoja eikä kuluttaja niitä hyväksy, kuluttajalla on oikeus irtisanoa sopimus. Myös tästä oikeudesta on mainittava kuluttajan kanssa tehtävässä sopimuksessa.

5 luku

Toimintojen eriyttäminen

5 luku

Toimintojen eriyttäminen

7 §

Maakaasualan yritykseen tai maakaasualan yritysten ryhmään, jossa samalla henkilöllä tai samoilla henkilöillä on oikeus käyttää määräysvaltaa joko suoraan tai välillisesti ja jossa yritys tai yritysten ryhmä harjoittaa maakaasun siirtoa, jakelua, nesteyttämistä tai varastointia ja maakaasun tuotantoa tai toimittamista, kuuluvan varastointilaitteiston haltijan on oltava riippumaton siirtoverkkoon, jakeluun tai varastoihin liittyvästä toiminnasta oikeudellisen muotonsa, organisaationsa ja päätöksentekonsa osalta.

Varastointilaitteiston haltijan hallinnosta vastaavat henkilöt eivät saa osallistua sellai-

sen integroituneen maakaasualan yrityksen hallintoon, joka vastaa suoraan tai välillisesti maakaasun tuotantoon tai toimituksiin liittyvästä päivittäisestä toiminnasta. Heidän ammatilliset etunsa on otettava huomioon siten, että he voivat toimia riippumattomasti.

Varastointilaitteiston haltijalla on oltava I momentissa tarkoitettusta integroituneesta maakaasualan yrityksestä riippumaton oikeus päättää varastojen käyttöön, ylläpitoon tai kehittämiseen tarvittavista voimavaroista. Emoyhtiöllä on kuitenkin edellä mainitun esittämättä oikeus valvoa tytäryhtiöstä saatavaa pääoman tuottoa, erityisesti hyväksymällä varastointilaitteiston haltijan vuosittainen rahoitussuunnitelma tai vastaava väline ja asettamalla yleiset rajat tytäryhtiönsä velkaantumisasteelle. Emoyhtiöllä ei ole kuitenkaan oikeutta antaa varastointilaitteiston haltijalle ohjeita, jotka koskevat päivittäisiä toimintoja taikka varastojen rakentamiseen tai niiden laadun parantamiseen liittyviä yksittäisiä päätöksiä, jotka eivät ylitä rahoitussuunnitelman tai vastaavan välineen ehtoja.

Varastointilaitteiston haltijan on laadittava I—3 momentin noudattamista koskeva ohjelma, jossa esitetään tarpeelliset toimenpiteet syrjimättömän kohtelun varmistamiseksi sekä ohjelman noudattamiseksi. Ohjelmassa on esitettävä myös työntekijöiden erityiset velvoitteet tavoitteiden saavuttamiseksi. Ohjelman noudattamisen seurannasta vastaavan henkilön on laadittava ja esitettävä maakaasumarkkinaviranomaiselle vuosittain kertomus toteutetuista toimenpiteistä. Varastointilaitteiston haltijan on julkaistava kertomus.

6 luku

Luvat ja ilmoitukset

3 §

Maakaasumarkkinaviranomainen voi peruuttaa maakaasuverkkoluvan, jos

- 1) luvanhaltija lopettaa maakaasuverkko-toiminnan;
- 2) luvanhaltija ei enää täytä luvan myöntämisen edellytyksiä; tai

6 luku

Luvat ja ilmoitukset

3 §

Hakijan, joka hakee siirtoverkonhaltijan maakaasuverkkolupaa, on 2 §:ssä säädettyjen vaatimusten lisäksi täytettävä seuraavat vaatimukset:

- 1) hakija omistaa Suomessa sijaitsevan maakaasun siirtoverkon;
- 2) hakija on esittänyt selvityksen, että se täyttää 5 luvussa säädetyt vaatimukset toimintojen eriyttämisestä; ja

3) luvanhaltija toistuvasti ja olennaisesti rikkoo 2 luvun 1—3 §:ssä taikka 3 tai 5 luvussa säädettyjä velvoitteita vastaan.

3) hakija on esittänyt selvityksen, että se täyttää 2 a luvussa säädetyt vaatimukset siirtoverkonhaltijan riippumattomuudesta ja riippumattomuus on varmennettu mainitussa luvussa säädetyn menettelyn mukaisesti.

Järjestelmävastuuseen määrättävän siirtoverkonhaltijan maakaasuverkkoluvassa voidaan asettaa ehtoja, jotka liittyvät:

1) järjestelmävastaavan tehtäviin ja niiden hoitamiseen;

2) järjestelmävastaavan velvollisuuksiin ja niiden täyttämiseen;

3) järjestelmävastaavan oikeuksiin ja niiden käyttämiseen.

4 §

Jos maakaasuverkkolupa peruutetaan, maakaasumarkkinaviranomaisen on tarvittaessa päätettävä niistä toimenpiteistä, joihin on ryhdyttävä kyseisen verkkotoiminnan ylläpitämiseksi.

Jollei verkon siirtämisestä toiselle verkonhaltijalle sovita, maakaasumarkkinaviranomainen voi päättää luvan siirtämisestä sekä maakaasuverkon lunastamisesta korvausta vastaan. Korvauksen perusteiden ja määräämisen osalta on noudatettava, mitä kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetussa laissa (603/1977) säädetään lunastusmenettelystä ja -korvauksesta.

5 §

Maan rajan ylittävän siirtoputken rakentamiseen on haettava kirjallisesti hankelupaa kauppa- ja teollisuusministeriöltä.

Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että maan rajan ylittävän siirtoputken rakentaminen on maakaasumarkkinoiden kehityksen kannalta tarkoituksenmukaista.

Luvassa ei määritellä siirtoputken reittiä.

4 §

(kumotaan)

5 §

Maan rajan ylittävän siirtoputken rakentamiseen on haettava kirjallisesti hankelupaa työ- ja elinkeinoministeriöltä.

Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että maan rajan ylittävän siirtoputken rakentaminen on maakaasumarkkinoiden kehityksen ja vastavuoroisuuden kannalta tarkoituksenmukaista. Lupaa myönnettäessä on otettava huomioon hankkeen merkitys maakaasun sisämarkkinoille.

Luvassa ei määritellä siirtoputken reittiä. Hankelupaan voidaan liittää luvan edellytysten kannalta tarpeellisiksi katsottavia ehtoja. Hankelupaa ei voida siirtää toiselle.

8 §

Varastointilaitteiston tai nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston omistavan maa-

kaasualan yrityksen on ilmoitettava maakaasumarkkinaviranomaiselle kunkin laitteiston haltija vähintään kuusi kuukautta ennen toiminnan aloittamista. Maakaasumarkkinaviranomaisen on nimettävä ilmoitettu toiminnanharjoittaja varastointilaitteiston tai nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston haltijaksi, jos se harjoittaa ilmoitettua toimintaa. Nimitys on voimassa määräajan, kuitenkin enintään kymmenen vuoden ajan.

7 luku

Ohjaus ja valvonta

1 §

Lain täytäntöönpanon yleinen ohjaus ja seuranta kuuluu kauppa- ja teollisuusministeriölle.

Maakaasumarkkinaviranomaisen tehtävänä on valvoa tämän lain sekä sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista. Maan rajan ylittävien siirtoputkien rakentamista sekä maakaasun tuontia ja vientiä valvoo kuitenkin kauppa- ja teollisuusministeriö.

Maakaasumarkkinaviranomaisen tulee julkaista vuosittain markkinoiden valvontaa koskeva kertomus sekä huolehtia valvontaan liittyvistä kansainvälisistä tiedonantovelvoitteista.

1 a §

Maakaasumarkkinaviranomaisen tulee päätöksellään vahvistaa verkonhaltijan ja järjestelmävastuuseen määrätyn siirtoverkonhaltijan noudatettaviksi seuraavat palveluiden ehdot ja palveluiden hinnoittelussa noudattamat menetelmät ennen niiden käyttöönottamista:

1) menetelmät verkonhaltijan verkkotoiminnan tuoton ja siirtopalvelusta perittävien maksujen määrittämiseksi valvontajakson aikana;

2) verkonhaltijan siirtopalvelun ehdot;

3) verkonhaltijan liittämispalvelun ehdot ja menetelmät liittämisestä perittävien maksujen määrittämiseksi; sekä

4) järjestelmävastuuseen määrätyn siirtoverkonhaltijan järjestelmävastuun piiriin kuuluvien palveluiden ehdot sekä menetelmät

7 luku

Ohjaus ja valvonta

1 §

Työ- ja elinkeinoministeriön tehtävänä on lain täytäntöönpanon yleinen ohjaus ja seuranta.

Maakaasumarkkinaviranomaisen tehtävänä on valvoa tämän lain sekä sen nojalla annettujen säännösten ja viranomaisien määräysten noudattamista sekä tämän lain nojalla annettujen lupapäätösten noudattamista. Valvonnasta säädetään erikseen sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa (/).

Kuluttaja-asiamies valvoo 4 luvun 6 ja 7 §:ssä tarkoitettujen sopimusehtojen lainmukaisuutta kuluttajansuojan kannalta.

1 a §

(kumotaan)

palveluista perittävien maksujen määrittämiseksi.

Vahvistuspäätöksen tulee perustua 2 ja 3 luvussa sekä 4 luvun 6 §:ssä säädettyihin perusteisiin. Hinnoittelussa noudatettavien menetelmien vahvistamista koskevassa päätöksessä voidaan määrätä:

1) verkkotoimintaan sitoutuneen pääoman arvotusperiaatteista;

2) verkkotoimintaan sitoutuneelle pääomalle hyväksyttävän tuoton määrittämistavasta;

3) verkkotoiminnan tuloksen määrittämistavasta sekä sen edellyttämästä tuloslaskelman ja taseen oikaisusta;

4) verkkotoiminnan tehostamiseen kannustavasta tavoitteesta ja sen määrittämistavasta sekä menetelmästä, jolla tehostamistavoitetta sovelletaan hinnoittelussa; sekä

5) hinnoittelurakenteen määrittämistavasta, jos määrittämistapa on tarpeen verkkoon pääsyn toteuttamiseksi tai Suomea sitovan kansainvälisen velvoitteen täytäntöön panemiseksi taikka jos määrittämistapa liittyy järjestelmävastuun piiriin kuuluvien palvelujen hinnoitteluun.

Vahvistuspäätös, jota sovelletaan 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuihin menetelmiin, on voimassa neljän vuoden pituisen ajan. Jos verkonhaltija on aloittanut toimintansa muihin verkonhaltijoihin sovellettavan valvontajakson ollessa kesken, on 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu päätös kuitenkin voimassa tämän valvontajakson loppuun. Muut 1 momentissa tarkoitettut päätökset ovat voimassa toistaiseksi tai, jos erityistä syytä on, päätöksessä määrätyn ajan.

1 b §

Maakaasumarkkinaviranomainen voi muuttaa 1 a §:n 1 momentissa tarkoitettua vahvistuspäätöstä antamallaan uudella päätöksellä, jonka käsittely on tullut vireille verkonhaltijan tai järjestelmävastuuseen määrätyn siirtoverkonhaltijan hakemuksesta tai maakaasumarkkinaviranomaisen omasta aloitteesta. Päätöstä voidaan muuttaa maakaasumarkkinaviranomaisen aloitteesta:

1) jos päätöksen kohde on antanut virheellisiä tai puutteellisia tietoja, jotka ovat vaikuttaneet päätöksen sisältöön;

2) jos muutos perustuu lainsäädännön muuttumiseen tai muutoksenhakutuomiois-

1 b §

(kumotaan)

tuimen antamaan ratkaisuun;

3) jos muutokseen on painava syy päätöksen antamisen jälkeen tapahtuneen olosuhteiden olennaisen muutoksen taikka vanhentuneiden ehtojen tai hinnoittelujärjestelyjen uudistamisen johdosta; tai

4) jos muutos on tarpeen Suomea sitovan kansainvälisen velvoitteen täytäntöön panemiseksi.

1 c §

Maakaasumarkkinaviranomaisen tulee (kumotaan) 1 a §:ssä tarkoitetun valvontajakson päätyttyä antamallaan päätöksellä velvoittaa verkonhaltija alentamaan 1 a §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen menetelmien perusteella määritettyjä siirtopalvelumaksujaan kuluvan valvontajakson aikana sillä määrällä, jolla verkkotoiminnan tuotto on päättyneen valvontajakson kuluessa ylittänyt kohtuullisen tuoton määrän, taikka oikeuttaa verkonhaltija korottamaan siirtopalvelumaksujaan valvontajakson aikana sillä määrällä, jolla verkkotoiminnan tuotto on päättyneen valvontajakson kuluessa alittanut kohtuullisen tuoton määrän. Jos verkkotoiminnan tuotto on ylittänyt valvontajakson kuluessa kohtuullisen tuoton määrän vähintään 5 prosentilla, on alennettavaan määrään lisättävä korko, joka lasketaan koko alennettavalle määrälle vuotuisena korkona päättyneen valvontajakson ajalta 1 a §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun vahvistuspäätöksen mukaisesti määritetyn oman pääoman koron keskiarvon mukaan.

Maakaasumarkkinaviranomainen voi painavasta syystä pidentää 1 momentissa tarkoitettua tasotusjaksoa.

1 c §

1 d §

Jos verkonhaltija luovuttaa maakaasuverkkoliiketoiminnan toiselle tai sulautuu toiseen toiminnanharjoittajaan 1 a §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun valvontajakson ollessa kesken, sovelletaan luovutuksen tai fuusion johdosta toiselle siirtynyttä verkkotoimintaa koskevaa vahvistuspäätöstä luovutuksensaajaan tai vastaanottavaan yhteisöön valvontajakson loppuajan. Luovutuksensaaja tai vastaanottava yhteisö vastaa luovuttavan tai sulautuvan verkonhaltijan asiakkaille 1 c §:n mukaisesta siirtopalvelumaksujen palautuk-

1 d §

sesta myös siltä osin kuin palautus perustuu luovutusta tai sulautumista edeltävään valvontajakson osaan. Luovutuksensaaja tai vastaanottava yhteisö saa vastaavasti edukseen 1 c §:ssä tarkoitetun oikeuden siirtopalvelumaksujen korottamiseen myös siltä osin kuin oikeus perustuu luovuttajan tai sulautuvan verkonhaltijan toimintaan luovutusta tai sulautumista edeltävän valvontajakson osan aikana.

Maakaasumarkkinaviranomaisen on annettava luovuttajan ja luovutuksensaajan pyynnöstä erillinen päätös, jossa vahvistetaan 1 momentissa tarkoitettu määrä luovutusajankohtana.

2 §

Jos joku rikkoo tai laiminlyö tässä laissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä säädettyjä velvoitteitaan, valvontaviranomaisen on velvoitettava hänet korjaamaan virheensä tai laiminlyöntinsä. Velvoitepäätöksessä voidaan määrätä, millä tavoin virhe tai laiminlyönti tulee korjata sekä palauttamaan asiakkaalle virheellisesti peritty maksu, jos palautukseen ei sovelleta 1 c §:ssä säädettyä palautusmenettelyä.

Valvontaviranomainen voi asettaa 1 momentissa sekä 1 a—1 c §:ssä tarkoitetun päätöksensä tehosteeksi uhkasakon. Uhkasakon asettamisessa ja sen tuomitsemisessa maksettavaksi noudatetaan uhkasakkolaissa (1113/1990) säädettyä menettelyä.

Valvontaviranomaiselle annettavia tietoja koskevan velvoitteen täytäntöönpanosta säädetään jäljempänä erikseen.

2 §

(kumotaan)

2 a §

Maakaasumarkkinaviranomaisen on käsiteltävä verkonhaltijoita koskevat tutkintapyynnot kahden kuukauden kuluessa tutkintapyynnön vastaanottamisesta. Maakaasumarkkinaviranomainen voi pidentää käsittelylle asetettua määräaikaa enintään kahdella kuukaudella, jos tutkintapyynnön käsittely edellyttää lisätietojen hankkimista. Tämän jälkeen määräaikaa voidaan pidentää tarvittaessa tutkintapyynnön tekijän suostumuksella.

2 a §

(kumotaan)

3 §

Kauppa- ja teollisuusministeriöllä on oikeus määrätä keskeytettäväksi maan rajan ylittävän siirtoputken rakentaminen tai kieltää sen käyttö, jos rakentaminen on aloitettu ilman tämän lain mukaista hankelupaa. (kumotaan)

3 §

4 §

Jos maakaasumarkkinaviranomaisen käsiteltävänä oleva asia koskee menettelyä, joka saattaa rikkoa kilpailunrajoituksista annetun lain (480/1992) kilpailunrajoituksia koskevia säännöksiä, maakaasumarkkinaviranomainen voi siirtää asian kilpailunrajoituksia koskevilta osin käsiteltäväksi kilpailunrajoituksista annetun lain mukaisesti. (kumotaan)

4 §

Maakaasumarkkinoilla ilmeneviä kilpailunrajoituksia ja niiden vahingollisia vaikutuksia arvioitaessa on otettava huomioon myös tämän lain ja sen nojalla annetut säännökset ja määräykset.

Päätökseen asian siirtämisestä ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

5 §

Maakaasuverkkotoimintaa, maakaasun myyntiä, varastointia, tuontia tai vientiä harjoittavan henkilön, yhteisön tai laitoksen on annettava kauppa- ja teollisuusministeriölle ja maakaasumarkkinaviranomaiselle tässä laissa tarkoitettujen valvontatehtävien hoitamiseksi tarpeelliset tiedot. Tämän lisäksi on annettava ministeriölle ja maakaasumarkkinaviranomaiselle muiden tässä laissa tarkoitettujen tehtävien tai kansainvälisten sopimusvelvoitteiden täyttämiseksi tarpeellisia tilasto- ja muita tietoja. (kumotaan)

5 §

Maakaasumarkkinaviranomaisen asianomaisella virkamiehellä on oikeus tämän lain mukaisen valvontatehtävän toteuttamiseksi sekä maakaasumarkkinaviranomaisen antaman vahvistus- tai velvoitepäätöksen noudattamisen valvomiseksi toimittaa tarkastus valvottavaa toimintaa harjoittavan yhteisön tai laitoksen hallinnassa olevissa tiloissa. Tarkastusta ei kuitenkaan saa suorittaa kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa. Valvottavaa toimintaa harjoittavan yhteisön tai laitoksen on vaadittaessa esitettävä tarkastusta toimittavalle virkamiehelle tarkastusta varten ne asiakirjat ja tietojärjestelmissään olevat tallenteensa sekä järjestettävä pääsy niihin

maakaasulaitteisiin ja -laitteistoihin, joilla voi olla merkitystä tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten noudattamisen valvonnassa. Tarkastusta toimittavalla virkamiehellä on oikeus ottaa maksutta jäljennöksiä tarkastettavista asiakirjoista sekä tulosteita tietojärjestelmissä olevista talenteista.

Jos joku rikkoo tai laiminlyö tässä laissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä säädettyjä velvoitteitaan tietojen antamisesta tai toittamisesta valvontaviranomaiselle, voi valvontaviranomainen velvoittaa hänet korjaamaan virheensä tai laiminlyöntinsä. Valvontaviranomainen voi asettaa päätöksensä tehosteeksi uhkasakon. Uhkasakon asettamisessa ja sen tuomitsemisessa maksettavaksi noudatetaan uhkasakkolaissa säädettyä menettelyä.

6 §

Tämän lain mukaiset kauppa- ja teollisuusministeriön ja maakaasumarkkinaviranomaisen valvonta- ja muut suoritteet ovat maksullisia. Maksujen osalta noudatetaan, mitä valtion maksuperustelaissa (150/1992) säädetään.

(kumotaan)

6 §

7 §

Maakaasumarkkinaviranomaisen tulee seurata maakaasun tarjonnan ja kysynnän tasapainoa, maakaasuverkkojen laatua ja niiden ylläpidon tasoa, toimenpiteitä kysyntähuippujen kattamiseksi sekä maakaasun toimitusvajauksen hoitamiseksi. Maakaasumarkkinaviranomaisen on julkaistava vuosittain heinäkuun 31 päivään mennessä maakaasun toimitusvarmuutta koskeva kertomus, jossa esitellään toimitusvarmuuden seurannasta saatuja tuloksia sekä mahdollisia toimenpiteitä, joita on toteutettu tai joita suunnitellaan ongelmien ratkaisemiseksi. Kertomus tulee toimittaa Euroopan yhteisöjen komissiolle.

(kumotaan)

7 §

8 luku

Vahingonkorvaus ja rangaistukset

1 §

Joka 2 luvun 2 §:n (liittämisvelvollisuus), 2 luvun 3 §:n (siirtovelvollisuus), 3 luvun 2 tai 3 §:n (järjestelmävelvollisuus), 4 luvun 1 §:n (toimitusvelvollisuus) tai 4 luvun 5 §:n (maakaasutoimituksen keskeyttäminen) vastaisella menettelyllä aiheuttaa toiselle vahinkoa, on velvollinen korvaamaan aiheuttamansa vahingon.

Vahingonkorvauksesta on muilta osin voimassa, mitä vahingonkorvauslaissa (412/1974) säädetään.

9 luku

Erinäiset säännökset

2 §

Joka tässä laissa taikka sen nojalla annetuissa säännöksissä tai määräyksissä tarkoitettuja tehtäviä suorittaessaan on saanut tietoja jonkun liike- tai ammattisalaisuudesta, ei saa niitä ilmaista sivulliselle eikä käyttää hyödykseen.

4 §

Maakaasumarkkinaviranomaisen tämän lain nojalla antamaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään, jollei 2 momentissa toisin säädetä.

Maakaasumarkkinaviranomaisen 2 luvun 4–4 a §:n, 3 luvun 1 §:n 2 momentin sekä 7 luvun 1 a–1 d ja 2 §:n nojalla antamaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla markkinaoikeuteen siten kuin hallintolainkäyttö-

8 luku

Vahingonkorvaus ja rangaistukset

1 §

Joka 2 luvun 2, 3 tai 3 a §:n, 3 luvun 2, 2 b tai 3 §:n, 4 luvun 1 tai 5 §:n vastaisella menettelyllä aiheuttaa toiselle vahinkoa, on velvollinen korvaamaan aiheuttamansa vahingon.

Vahingonkorvauksesta *säädetään lisäksi* vahingonkorvauslaissa (412/1974).

9 luku

Erinäiset säännökset

2 §

Verkonhaltijan sekä varastointilaitteiston ja nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston haltijan tässä laissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä tarkoitettuja tehtäviä hoitaessaan saamiensa ja laatimiensa asiakirjojen sekä niihin sisältyvien tietojen salassapitovelvollisuuteen samoin kuin näitä tehtäviä hoidettaessa saatuja tietoja koskevaan vaitiolovelvollisuuteen ja hyväksikäyttökieltoon sekä salassapitovelvollisuuden rikkomiseen sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 22 ja 23 §:ää sekä 24 §:n 1 momentin 1 kohtaa myös silloin, kun kysymys ei ole asiakirjasta, johon mainittua lakia sen 4 §:n mukaan sovelletaan.

4 §

Maakaasumarkkinaviranomaisen tämän lain nojalla antamaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Maakaasumarkkinaviranomaisen 2 luvun 4 ja 4 a §:n nojalla antamaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla markkinaoikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. *Asian käsittelystä markkinaoikeudessa*

laissa säädetään. Valituksen käsittelyyn markkinaoikeudessa sovelletaan hallintolainkäyttölakia. Käsittelyn ja asiakirjojen julkisuudesta säädetään erikseen.

Kauppa- ja teollisuusministeriön tämän lain nojalla antamaan päätökseen sekä hallinto-oikeuden ja markkinaoikeuden antamaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Maakaasumarkkinaviranomaisella on oikeus hakea valittamalla muutosta tässä laissa tarkoitettuun lupasiasiaa koskevaan hallinto-oikeuden päätökseen sekä 2 momentissa tarkoitettuun markkinaoikeuden päätökseen, jolla muutoksenhakutuomioistuin on kumonnut maakaasumarkkinaviranomaisen päätöksen tai muuttanut sitä.

4 a §

Maakaasumarkkinaviranomaisen tämän lain 7 luvun 1 a—1 d ja 2 §:n nojalla antamaa päätöstä on noudatettava muutoksenhakuusta huolimatta, jollei maakaasumarkkinaviranomainen päätöksessään toisin määrää. Päätöstä, joka koskee virheellisesti perityn maksun palauttamista yksittäiselle asiakkaalle tai päätöstä, joka koskee uhkasakon maksettavaksi tuomitsemista, ei kuitenkaan saa panna täytäntöön ennen kuin se on lainvoimainen. Muutoksenhakutuomioistuimella on lisäksi oikeus antaa määräyksiä päätösten täytäntöönpanosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

5 §

Jos hakijalle myönnetään poikkeuslupa, joka koskee maakaasun siirtopalvelun tarjoamisesta kieltäytymistä tai 2 luvun 4 a §:ssä tarkoitettua verkkoinvestointia, maakaasumarkkinaviranomaisen on noudatettava maakaasun sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 98/30/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2003/55/EY mainittua menettelyä.

säädetään oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa (100/2013).

Työ- ja elinkeinoministeriön tämän lain nojalla antamaan päätökseen sekä hallinto-oikeuden ja markkinaoikeuden antamaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Maakaasumarkkinaviranomaisella on oikeus hakea valittamalla muutosta muutoksenhakutuomioistuimen päätökseen, jolla tämä on kumonnut sen antaman päätöksen tai muuttanut sitä.

4 a §

(kumotaan)

5 §

Jos hakijalle myönnetään 2 luvun 4 tai 4 a §:ssä tarkoitettu poikkeuslupa, maakaasumarkkinaviranomaisen on noudatettava maakaasumarkkinadirektiivin 36 artiklan 4, 6, 8 ja 10 kohdassa säädettyä menettelyä.

6 §

Tämän lain mukaiset työ- ja elinkeinoministeriön sekä maakaasumarkkinaviranomaisen suoritteet ovat maksullisia. Maksuista säädetään valtion maksuperustelaissa (150/1992).

1. Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2013.

2. Lain 9 luvun 4 §:n 2 momenttia sovelletaan vasta 1 päivästä syyskuuta 2013.

3. Tällä lailla kumotaan maakaasumarkkinalain 9 luvun 4 §:n muuttamisesta annettu laki (125/2013).

4. Lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten nojalla annetut asetukset ja maakaasumarkkinaviranomaisen määräykset jäävät voimaan.

5. Lain voimaan tullessa toimivan siirtoverkonhaltijan on toimitettava maakaasuverkkolupahakemuksensa maakaasumarkkinaviranomaiselle kuukauden kuluessa lain voimaantulosta. Lain 6 luvun 3 §:n 1 momentin 3 kohdan vaatimusta ei sovelleta tilanteeseen, josta ei ole tullut tehdä lain 2 a luvun 1 §:n 1 momentin mukaista ilmoitusta. Maakaasumarkkinaviranomainen voi ennen maakaasuverkkolupahakemuksen ratkaisemista muuttaa määräajaksi järjestelmävastuuseen määrätyn siirtoverkonhaltijan voimassa olevan maakaasuverkkoluvan ehtoja tämän lain säännösten edellyttämällä tavalla.

6. Maakaasun toimittajan on tarjottava 4 luvun 3 §:n 3 momentissa pakollisiksi säädettyjä maksutapoja kuluttajille viimeistään 1 päivästä maaliskuuta 2014 alkaen.

7. Lain 4 luvun 6 §:n säännöstä sovelletaan myös ennen lain voimaantuloa tehtyihin maakaasusopimuksiin.

8. Ennen 1 päivää syyskuuta 2013 maakaasumarkkinaviranomaisen 2 luvun 4 ja 4 a §:n nojalla antamaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla markkinaoikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Ennen 1 päivää syyskuuta 2013 markkinaoikeudessa vireille tulleen valituksen käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään hallintolainkäyttölaissa ja markkinaoikeuslaissa (1527/2001). Käsittelyn ja asiakirjojen julkisuudesta säädetään erikseen.

5.

Laki**kilpailulain 39 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kilpailulain (948/2011) 39 §, sellaisena kuin se on laissa 662/2012, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

39 §

39 §

*Salassa pidettävän asiakirjan luovuttaminen
Viestintävirastolle**Salassa pidettävän asiakirjan luovuttaminen
eräille viranomaisille*

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään, Kilpailu- ja kuluttajavirastolla on oikeus luovuttaa tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamisen yhteydessä saamansa tai laatimansa mainitun lain 24 §:ssä tarkoitettu salassa pidettävä asiakirja Viestintävirastolle, jos se on Viestintäviraston tehtävien hoitamiseksi välttämätöntä.

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään, Kilpailu- ja kuluttajavirastolla on oikeus luovuttaa tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamisen yhteydessä saamansa tai laatimansa mainitun lain 24 §:ssä tarkoitettu salassa pidettävä asiakirja *Finanssivalvonnalle, Energia-markkinavirastolle ja Viestintävirastolle*, jos se on *näiden* tehtävien hoitamiseksi välttämätöntä.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 2013.*

6.

Laki

Finanssivalvonnasta annetun lain 71 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 71 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 194/2011 ja 752/2012, uusi 11 a kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

71 §

71 §

Oikeus ja velvollisuus luovuttaa tietoja

Oikeus ja velvollisuus luovuttaa tietoja

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään, Finanssivalvonnalla on oikeus luovuttaa salassapitosäännösten estämättä tietoja:

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään, Finanssivalvonnalla on oikeus luovuttaa salassapitosäännösten estämättä tietoja:

11 a) Energiamarkkinavirastolle sen tehtävien ja Kilpailu- ja kuluttajavirastolle sen kilpailuasioihin liittyvien tehtävien hoitamiseksi sähkön ja maakaasun toimitus- ja johdannaisopimuksiin liittyvistä liiketoimista, joita koskevat tiedot sähkön tai maakaasun toimittajan on säilytettävä;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 2013.

7.

Laki**oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 1 luvun 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain (100/2013) 1 luvun 2 §:n
 1 momentin 2 kohta ja
lisätään 1 luvun 2 §:n 1 momenttiin uusi 3 a kohta seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

1 luku

1 luku

Yleiset säännökset**Yleiset säännökset**

2 §

2 §

*Kilpailu- ja valvonta-asiat**Kilpailu- ja valvonta-asiat*

Markkinaoikeus käsittelee *kilpailu- ja valvonta-asioina* asiat, jotka säädetään sen toimivaltaan kuuluviksi:

Markkinaoikeus käsittelee *kilpailu- ja valvonta-asioina* asiat, jotka säädetään sen toimivaltaan kuuluviksi:

 2) sähkömarkkinalaissa (386/1995);

 2) sähkömarkkinalaissa (/);

 3 a) sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa (/);

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2013.

8.

Laki**markkinaoikeuslain 1 ja 5 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan markkinaoikeuslain (1527/2001) 1 §:n 1 momentin 3 kohta ja 5 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat 1 §:n 1 momentin 3 kohta laissa 755/2012 ja 5 §:n 2 momentti laissa 1173/2004,
lisätään 1 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laissa 755/2012, uusi 4 a kohta seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

1 §

1 §

*Markkinaoikeuden toimivalta ja toimipaikka**Markkinaoikeuden toimivalta ja toimipaikka*

Markkinaoikeus käsittelee ne asiat, jotka säädetään sen toimivaltaan kuuluviksi:

Markkinaoikeus käsittelee ne asiat, jotka säädetään sen toimivaltaan kuuluviksi:

3) sähkömarkkinalaissa (386/1995);

3) sähkömarkkinalaissa (/);

4 a) sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa (/);

5 §

5 §

*Asiantuntijajäsenten kelpoisuus ja määrääminen**Asiantuntijajäsenten kelpoisuus ja määrääminen*

Edellä 1 §:n 1 momentin 1—4 kohdassa tarkoitettujen asioiden käsittelyyn osallistuvilta asiantuntijajäseniltä edellytetään, että he ovat suorittaneet soveltuvan ylemmän korkeakoulututkinnon ja ovat perehtyneet kilpailuoikeuteen, hankintatoimeen, energiamarkkinoihin, taloustieteeseen, elinkeinoelämään tai taloudellisiin kysymyksiin.

Edellä 1 §:n 1 momentin 1—4 ja 4 a kohdassa tarkoitettujen asioiden käsittelyyn osallistuvilta asiantuntijajäseniltä edellytetään, että he ovat suorittaneet soveltuvan ylemmän korkeakoulututkinnon ja ovat perehtyneet kilpailuoikeuteen, hankintatoimeen, energiamarkkinoihin, taloustieteeseen, elinkeinoelämään tai taloudellisiin kysymyksiin.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2013.